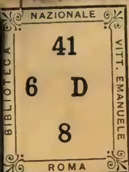

IHS

NAZIONALE
41
6 D
8
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
ROMA

LITTERÆ SOCIETATIS IESV

ANNORVM DVORVM,

CIƆ IƆC XIII, ET CIƆ IƆC XIV,

AD PATRES, ET FRATRES eiusdem Societatis.

LVGDVNI,
APVD CLAVDIVM CAYNE,
TYPOGRAPHVM.

CIƆ IƆC XIX.

LITTERÆ

SOCIETATIS IESV,

ANNORVM

CIↃ IↃC XIII, ET CIↃ IↃC XIV.

Patribus ac Fratribus Societatis IESV pax & gratia Domini.

N iterum ad vos adeo Reuerendi Patres, Fratrésque Carissimi, & longiore quidem interuallo; prohibitus nimirum valetudine; atque rediturum me credideram: duodecimô quidpe iam vertente mense, quàm ad vos primùm hoc genere legationis adij: sed vereor, ne quàm iucundarum rerum nuncius, tam iniucundus earumdem interpres adueniam. Cuius inuidiæ tametsi non facile mihi fuit scopulum declinare, quod me ad id

muneris ipsa Præsidum imperia prorsus adigebant, temeritatis certè crimen, ipso impositæ necessitatis nomine, haud ægrè videbar depulsurus; vt eodem ipso ex telo, quod vulnus infligeret, medicinam meo vulneri peterem. Nam iußionis illam vim cùm vos cogitaretis, non dubitabam quin temerarij hominis culpa me velletis absolutum, quo vestro suffragio subleuatus, ego me grauißima suspicionum sermonúmque sarcina expeditum sentirem. Nihilo tamen minùs, qui vobis impudentiæ vitio suspectus esse desiissem, eximiarum rerum narrator inconcinnus & importunus fieri perseuerarem: vt inde quæ animi vestri moderatio, & æquitas, famæ pudoriq́ue meo voluisset consultum liberaliter, eadem, alienæ causæ studiosiore patrocinio, auribus fastidium, molestiámque mentibus arcesseret. Quò mihi religiosiùs cauendum fuit, vt quæ iusto maior, sparsa iam esset toto dictionis genere materia odiosæ satietatis, ea ne grauiùs & putidius

tidius

tidiùs exaggeraretur alienarum rerum capitibus ingerendis. Cui nauseæ ab nostro scripto penitùs amoliendæ, non verear affirmare sedulam à nobis nauatam esse operam; condonandas autem meritò videri, si quæ tamen intereà eius generis residuæ sentientur in Annalibus reliquiæ, illásque necessitati non negligentiæ imputandas. Enimuerò in earumdem vel parium rerum inculcanda similitudine, cur frequentiores aliquantò fuerimus, quàm par esset, eóque molestam audientium animis satietatem inuexerimus, duæ sunt omnino causæ, ac eædem non modicæ necessitatis lege implicatæ, quam legem partim nostri Præsides, partim ipsa rerum natura iniunxit. Quod nonnulli aiunt præter historicæ narrationis decus fieri, & ea-propter audire auersantur, Sociorum prouincialium, adeóque etiam cuiusque domicilij Collegarum numerum ac munera perpetuo recensita in fronte cuiuslibet annuæ litteræ; nihil iam disputo, rectène an secus ex

historiæ præceptionibus vsurpetur; dico tantùm, ab eis qui Societati præsident, vti obseruaretur recensionis ea formula, fuisse nominatim, & scripto quidem imperatum. Addo etiam & istorum auctoritatem, & res Societatis proprias eiusmodi esse, vti suo merito atque iure sibi poßint vindicare; in certis quibusdam capitibus, præcipuum quoddam scribendi genus, tametsi à vulgato historiæ more paullò alienius, cuius auditione vt assuescant, & acquiescãt etiam, aures Sociorum omnium, nemo sanus non iudicarit æquissimum. Alterius generis formulæ illi, quam nunc indicauimus, affines possunt incidere, ac reuera incidunt in huiusmodi Annalium scriptionem, ijs plerumque inuitissimis, qui ei muneri suas dant operas, quæ quoniam vitari possunt quàm ægerrimè, censoris nimium rigidi sit, eas dissimulare aut non posse, aut minimè velle. Nam Sociorum familiæ cuiuspiam & res, & nomen ipsum ea causa in Annalibus præteriri, quòd insi-

gne

gne ad notam facinus nullum toto anno ediderit, tametsi omnium eius operarum labor in annua sua procuratione fuerit assiduissimus; seueritatis profectò cuiusdam est, ac inclementiæ, vt modicè loquar, non ferendæ. Atque haud paullò minùs iniquum te in Socios eiusmodi præbueris, cùm inurbani, odiosíque moris clausula, eorũ res annuas sic perstrinxeris: Quod Scribam, de huius Collegij rebus gestis, nihil admodum habeo; quo scilicet tuo dicto factóque, vt legentium & audientium delicatiori fastidio indulgeas morosiùs, ignominiæ quamdam notam innocentibus Fratribus temerè inusseris. Quarum igitur rerum lectio in vniuersa vita semel, & quidem super mensam adhibeatur, ea mihi solet videri & æquis & lubentibus audientium animis excipienda, tametsi rei gestæ narrationem haud vsquequaque scriptor exegerit ad illam seueram historiæ disciplinam atque normam; in quam grauiter etiam peccare, longè infinitis partibus sit to-

historiæ præceptionibus vsurpetur; dico tantùm, ab eis qui Societati præsident, vti obseruaretur recensionis ea formula, fuisse nominatim, & scripto quidem imperatum. Addo etiam & istorum auctoritatem, & res Societatis proprias eiusmodi esse, vti suo merito atque iure sibi poßint vindicare; in certis quibusdam capitibus, præcipuum quoddam scribendi genus, tametsi à vulgato historiæ more paullò alienius, cuius auditione vt assuescant, & acquiescāt etiam, aures Sociorum omnium, nemo sanus non iudicarit æquissimum. Alterius generis formulæ illi, quam nunc indicauimus, affines possunt incidere, ac reuera incidunt in huiusmodi Annalium scriptionem, ijs plerumque inuitissimis, qui ei muneri suas dant operas, quæ quoniam vitari possunt quàm ægerrimè, censoris nimium rigidi sit, eas dissimulare aut non posse, aut minimè velle. Nam Sociorum familiæ cuiuspiam & res, & nomen ipsum ea causa in Annalibus præteriri, quòd insi-

gne

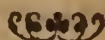
gne ad notam facinus nullum toto annô ediderit, tametsi omnium eius operarum labor in annua sua procuratione fuerit assiduissimus; seueritatis profectò cuiusdam est, ac inclementiæ, vt modicè loquar, non ferendæ. Atque haud paullò minùs iniquum te in Socios eiusmodi præbueris, cùm inurbani, odiosíque moris clausula, eorũ res annuas sic perstrinxeris: Quod Scribam, de huius Collegij rebus gestis, nihil admodum habeo; quo scilicet tuo dicto factóque, vt legentium & audientium delicatiori fastidio indulgeas morosiùs, ignominiæ quamdam notam innocentibus Fratribus temerè inusseris. Quarum igitur rerum lectio in vniuersa vita semel, & quidem super mensam adhibeatur, ea mihi solet videri & æquis & lubentibus audientium animis excipienda, tametsi rei gestæ narrationem haud vsquequaque scriptor exegerit ad illam seueram historiæ disciplinam atque normam; in quam grauiter etiam peccare, longè infinitis partibus sit to-

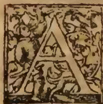
lerabilius, quàm eiusmodi legum superstitiosè retinentem Sociorum animos lædere, ipsorum rebus quadam despicatus specie notandis, aut earum memoria ingrato & odioso silentio obruenda. Quo in administrando negotio, sollicita quidem adhibenda cautione dedi operam, uti neutrius in partis offensionem incurrerem; non ausim tamen hoc mihi de me polliceri, nihil tota scriptione admissum esse, quod in eo genere secus accipi possit, quàm ego cuperem. Quoniam verò eos causæ huius disceptatores habeo, apud quos rei bene gerendæ facta pridem obses voluntas, eodem loco sit, atque ipsum præclarè, & ex fide gesti negotij munus; non verear mihi à vobis eius noxæ factum iri gratiam, quam etiam imprudenti & inuito humana inconsideratia expresserit. Valete. Lugduni, X Calend. Ianuarias, CIↃ IↃC XIIX.

Omnium in Christo seruus,
PHILIBERTVS MONETVS.

PROVINCIA AVSTRIA.

VSTRIAM obtinuerunt Socij, priore anno, quingenti vndecim; posteriore, tres & viginti eis amplius; in iisque Sacerdotes illo anno, centum nonaginta, & vnus; isto autem iis plures tredecim; Magistri prius, vnus & nonaginta, posterius centū; Discipuli antè, quinque ac septuaginta: pòst, vnus & octoginta; Tirones vtroque tempore septuageni singuli; Coadiutores, de summa illa omnes reliqui; Vita functi modò quattuordecim, deinde quindecim; Supplemento summissi primùm vnus & quinquaginta, inde verò de quadraginta alter minùs. Viennam porro coluerunt quinquageni singuli; centeni noueni deni, mox terni viceni supra centenos Græcium: Pragam vndequadrageni, vel quadrageni; bini & quinquageni antè, octonis posteà de numero illo demtis Olomucium; Crumlouium duodeviceni, tum septeni deni; Totidemque ferè Commotouium; Nouodomum singuli ac viceni; Totidem posteriùs, priùs vno pauciores Labacum; Glacium aliàs viceni, deni septeni aliàs; qui-

ni

ni triceni ſeu Clagenfurtum,ſeu Clagenfurto obnoxiam ſedem Oberndorfenſem; Brunam octogeni ſinguli; Sedes verò, Zagabrienſem quaterni deni; vndeni Lincienſem; Paſſauienſem terni,aut quaterni deni; quaterni Niſſenſem; Milſtadienſem quini; Miſſiones denique, Alſolinduanam bini; totidem Turcicam; Moniorokerekienſem pariter bini;quini Ratiſborienſem;Hommonenſem, & cæteras eidem adiectas, octoni deni.

COLLEGIVM VIENNENSE.

VTERQVE annus peſtilenti clade funeſtus fuit Viénenſibus; nobis verò ſeu ab re ciuili feliciter geſta, in grauiſſimo publicæ rei tempore, ſeu ab nobilium Sociorum funeribus, vtrimque memorabilis. Nam priore quidem anno quinis eorum ſelectis fermè capitibus orbati ſumus; poſterior annus vnũ etiam abſtulit; horũ tres ſuo certè ſunt exſtincti, ſed neque noſtro, neque ciuitatis tempore, quam vt ſibi multis & illuſtribus benefactis obſtrinxerant viuentes,ita mortui mœrore cumularunt. Funerum noſtrorum initium fecit Bartolomæus Scholtzius, ortu Sileſius, octo & quadraginta ſtipendiorum inter Socios, ætate ſexagenarius quinarius,cuius in omni vita incenſum fuerat & laboris, & orationis ſtudium, quarum perpetua viciſſitudine ad alterutrius exercitationem redibat vegetior; cum intereà cæteræ omnis Religioſæ virtutis eſſet ſtudioſiſſimus; quarum vſu aſſiduo

ſiduo eximiam nactus animi tranquillitatem, & ægrotationem leniſſimè tulit,& mortem obiit placidiſſimè. Illum extremo Ianuario vita functum, exeunte Aprili eſt ſubſecutus Pater Sixtus Eſpelbachius, Harlingæ in Belgio natus, annorum quinque & quadraginta, eorum vicenos ſeptenos in Societate verſatus, quattuor ſollemnia profeſſus Vota, quem litteræ Humaniores ac Philoſophicæ cum multo fructu diſcipulis traditæ, ac domeſticorum munerum adminiſtratio bene ſedula, ſtrenuum vtilemque in primis Socium noſtris Præſidibus per illuſtria documenta probauerant. Inſtituti omnem rationem magnopere ſemper eſt reueritus, etiam in iis, quæ tenuia vulgò putantur, vt qui multi laboris cum eſſet, atque aſſidui, eius tamen magnitudinem ſibi non pateretur eſſe obtentui, ad vllam commodi vllius indulgentiam. Trium reliquorum tametſi luctuoſiſſimum nobis accidit funus, pro eo atque ſingularis hominum virtus æuo longiore digna videbatur; ratio tamen glorioſi obitus noſtrum dolorem viſa eſt poſſe meritò lenire, quòd ſua capita cùm alacriter aſſerendæ ſaluti publicæ deuouiſſent, in Viennenſium grauiſſima calamitate, non antè occubuerunt, quàm meliore loco res periclitantis ciuitatis relinquerent, plurimoſque exitiali tabe contactos ab mortali vita in cæleſtem inducerẽt. Dietmairus Stamvvert rei familiaris Adminiſter egregius, decem annorum in Societate, quam vicenarius iniuerat, cæteris in hoc defungendæ vitæ curriculo viam præmuniuit, qui princeps etiam hunc agonem fuerat

rat ingressus cum Sacerdote, quem dira lue grauiter tentatum Deus nobiliori alicui palmæ reseruauit. Hunc Fratrem ingenio ad omnia suæ conditionis munia peridoneo is finxerat, qui eum pridem Societatis membrum destinasset, quò eius opera fructuosior Sociis, ipsique adeò iucundior euaderet. Sed obsequendi præcipua laude cum floreret, arderet autem studio bene de omnibus merédi, appositissimam suæ indoli palæstram nactus, in ea sic versatus est, vt eum paucis hebdomadis palma dignum summus Imperator decreuerit. Eum insederat pestilens, & magni modi vlcus, ex cuius grauitate cùm certã sibi mortem instare perspexisset, ne quid venenati halitus Sociis afflaret, cupiit dimitti ad insanabilium Nosodochiũ; sed eius curationem alienis delegare videbatur iniquius: quare in suburbanũ Collegij hortum iussus secedere, cùm eò iter intenderet, eumque familiariter Ianitor de via percontaretur, leniter arridens, vbi rediero, inquit, audies quod cupis. De suo nimirum casu, quo turbatum iri Socios cognosceret, nihil vltrà proloquendum ratus, quàm vt eius admoneret Præsides, cuius eos esse conscios satis in præsentia videretur; nam crastinus dies, qui ei vitæ fuit vltimus, cæteris omnibus satis superque rem omnem aperuit. Hunc Augustus mensis, insequens proximè September Patrem Ioannem Zehenderum, è Sueuia ortum, quattuor professum Vota, nobis eripuit vndequinquagenariũ, duodeviginti annos in Societate versantem. Egerat olim Prædicãtem in Aula Durlacensis Marchionis, Lutherani,
ex illu

ex illustrissima stirpe Principum Badensium, eumque vnius è Sacerdotibus nostris,& Doctoris Medici Ioannis Pistorij cum Smidelino, Erebrando, & Gerlachio,Lutheri præconibus,cōgressus,ac relata ex eo certamine,conuictis Prædicantibus,palma,magnopere commouerat; frequens deinde Pistorij disciplina & institutio facile eò pertraxit,quò ipsum Pistoriū nostri antè adduxerant, anno octogesimo octauo supra quingentesimum & millesimum, vt est in Collegij Spirensis, eius temporis, Annalibus. Erat in eo tum adolescente senûm vicenûmque annorum summa,& cum eo congredientibus iucundissima,modestia,ac consuetudinis mira quædam suauitas, vt ille Sacerdos noster,qui ad disputandum venerat, & cuius congressu delectabatur Zehenderus: ei familiariter sæpe prænunciarit, non Catholicum modò, sed Iesuitam quoque ipsum breui futurum. Huic eius tantæ humanitati comitabatur ingenium singulare,vt hanc sibi ereptam prædam Prædicantes, quà communis causæ studio, quà sanguinis, & affinitatis suæ cum Zehendero memoria, cum primis dolerent. Quem ideo sollemni disputatione lacessendum sibi sumūt, si qua via reliqua sit eius ad se reducendi;futuræque pugnæ campum, Ementingam vrbem,vbi tùm Marchio Durlacensis versabatur, vndeuiginti Prædicāres edicunt castra,atque conueniunt, Ioanne Pappo,Argentinensium Ministrorum primario, Lutheranę causæ signifero,atque huius tumultuarij & concertatorij conuenticuli parum bene ominato auspice. Superioris disputationis Smidelino

no luctuosus fuerat euentus, ac duplici quidem ex causa,& quòd ab suo nuper milite Pistorio, quem nec suo congressu dignaretur, Lutheranarum partium summus velut Imperator,fractus fusúsque cũ infamia discesserat; & quòd Zehenderi, tum Prædicantium vnius, paucis post diebus ad nos transitus obtigerat, recentis nostræ victoriæ haud quaquam leuis accessio, sicut anno nonagesimo nostris Annalibus est proditum. Quod vtrumque vulnus Smidelino,cum tamen inane sibi Epinicion antè cecinisset, & tædium vitæ, & simul viuendi finem attulit. Pappus verò cum fida illa & amica manu,decem & octo auxiliariorum Prædicantium, haud paullò minùs infelicem nactus est prælij exitum, in quo ab adolescente adhuc,& inter Catholicos tirone Zehendero, ad dogmatis causæque perpetuum ludibrium profligatus est, toto certamine: atque præda, quam omnium maximè opimam haberet in castris, turpiter est exutus. Nam quo euentu illa Pistorij superior palma Zehenderum pepererat Ecclesiæ; hoc eodem planè,Zehenderi hæc victoria, Badensis generis Marchionem illum Durlacensem, adhuc Lutheri asseclam, mox Catholicorum partibus,incredibili aduersariorum mœrore, aggregauit. Cuius ex incensa cupiditate Romani ritus tota sua ditione strenuè cõstãtérque propagãdi, vt ne ille fructus in Ecclesiam rediret, quem omnes boni iam animo præceperãt, & cum eo Pistorius ac Zehenderus summa vi moliebantur, infelix ac præproperus venit eiusdẽ occasus, paucis hebdomadis quàm ille nostra in Castra trã-
sierat

fierat, propinato veneno nefariè illatus. Demortui verò, ſobole carentis, quòd hereditas in Caluiniani fratris veniebat manus, nihil habuit Zehenderus, cur ibi diutius hærendum putaret; quare ſe dedit in clientelā, comitatumque Auſtriaci Cardinalis Andreæ, Conſtantienſis Epiſcopi, apud quē factus Sacerdos, haud ita multò poſt Romam ſtudio proficiendi delatus, rationem apud ſe tacitus inire cœpit, qua popularibus Hæreticis præſtaret ſe omni reliqua vita fructuoſum. Qua in deliberatione circumſpicienti accuratè omnia, nihil oblatum eſt ſuis ſuorumque rationibus congruentius, quàm ſi noſtro Inſtituto, cœtuique adiungeretur, cui propterea ſe magnorum conſiliorū plenus adrogandum dedit, ſed illud in primis ingentibus animis moliens, vt magnas tota Germania Hæreſeon ſtrages ederet. Neque ſecus deinde rem exſecutus eſt, quàm mente deſtinauerat, Diuina gratia eius conatibus obſecundante, qua fultus non modicos Hæreticorum greges ad Catholicum populum traduxit; & eam prouinciam tam incitato ardore ſemper geſſit, vt cùm frequentiùs in Hæreticorum ædes importunè ſe penetraret, nō rarò cum grauiore contumelia retruderetur; ſic tamen vt per indignationem reiectus, alacrior poſteà, & ardentior eodem rediret. Cum alia pleraque priſtinam ſuam conditionem recolēti ſuccurrebant, quamobrem eius eum pœniteret, tum illa cogitatio grauiter exulcerabat animum, quoties meminerat, ſuis inſtitutionibus abalienatos olim non paucos à Catholici nominis ſtudio: quam noxiam

xiam vt expiaret, nihil adeò in hac vita durum acerbumque duceret, quod non vltro sibi subeundum arbitraretur; & huius sui studij, Cassouiæ in Pannonia, Lincij & Viennæ in Austria, ad memoriam exemplumque posteritatis luculenta vestigia expressit. Lincìensem profectò Sedem cùm Præses administraret, & eà frequens Sociorum esset in Boemiam Stiriamque commeatus, ad cætera omnia studiosissimæ, beneuolentissimæque procurationis erga peregrinos Fratres officia, quæ, domesticis quiescere iussis, ipse sibi sumeret, illud semper adiecit, vt eis matulam inferret, ac vnus eamdem efferret, hospitibus quantumlibet repugnantibus; ac ipsam adeo leuandæ aluo sellam ministraret, quoties hospitum valetudo eam postulabat. Huic homini sollemne fuit, diurnas nocturnasque ægrorũ custodias domi forisque sibi velut iure quodam deposcere, ac perpetuas ferè obire: de nocte domesticũ tintinabulũ obseruare, simulac increpuerat, strato se eiicere, etiam cùm Rectorem ageret, & ad ægros iuuandos vel vocatũ, vel inuocatũ accurrere. Ex tam incenso amore grauia quæque tolerandi, quò cum & demissionis, & aliarum virtutum conspiraret studium, existebat ardens illud desiderium, vti quorumlibet arbitrio subesse optaret, nulli mortalium sustineret præesse, si suæ spontis fieri posset in eo negotio: cuius quoque rei æternam sibi, noui moris voto, legem esset impositurus, nisi religione, Præsidumque reuerentia prohiberetur. Quo in genere nihil omni vitæ decursu ei iucundius obtigit, quàm in procuratio

curatione lue contactorum ciuium, vbi decubuerat morbo Sacerdos, cuius illæ vices fuerant, desiderari alium Sacerdotem, qui easdem expleret: quas certè partes Zehenderus tam cupidè, constanter, ac etiam importunè sibi à Præside Collegij depoposcit, vt postulatis excludi iure non posse videretur. Simul igitur atque voti compos factus est, eo impetu, ac contentione animi formidolosissimæ prouinciæ campum est ingressus, ita penitus se insinuauit in malè affectorum intimas ædes, manifestaque tabe languentium retrusas casas, omnes sic penetrauit, vt quia nullius loci, neque rei haberet delectum, quibus aliunde perspecta non erat multa hominis prudentia, eum vanæ, periculosæque temeritatis insimulare meritò possent putari. Sed sagacissimi vir ingenij pridem perspexerat, quàm multis, & sæpenumero leuibus, ac nullis ex causis homines abducerentur ab exquirendis maturè animi subsidiis, quorum deinde vsu atque fructu complures, improuisique casus ipsos intercluderent. Enimuerò quoniam plerisque ciuium seuerior videri solet Aedilitiæ animaduersionis mos ille, vt obductis ædium foribus, propositaque multa, congressu omniū, & publico arceantur, qui haud leui suspicione contagionis laborant, declinandæ huiusmodi opinionis & molestiæ, dissimulata sæpius intestina sua clade, Sacramentorum, Diuinaque proinde gratia exsortes intereunt. Quod permultis Viennensium vsuuenire cùm noster primis suæ administrationis diebus didicisset, sedulò sibi putauit prouidendum, vt nemini dein-

ceps ciuium, quem haberet compertum, insanus ille pudor exitio verteret. Qui Patris Zehenderi minùs consultum ardorem scrutandi, noscendique omnium domicilia & secessus, reprehendi posse crederent initio, posteà deinde quàm multorum manifesta cum salute se prodidit eius tam auidæ curiosæque sollicitudinis fructus, flagrantissimæ caritatis in ciues, parisque gerẽdo negotio prudẽtiæ, illustre ab omnibus præconium tulit. Atque vti ne speciosior in vulgus hæc ratio alienæ salutis procurandæ forsitan esset, quàm ægrorum animis fructuosior, diligenter omnino cauit, adhibendis iis incitamentis, quibus ex conditione illius morbi defixa mens ægrotantium, obtusioresque vulgò sensus, erigerentur ad insigniores motus religionis pietatisque. Hunc etenim sibi perpetuũ morem indixit, vt, Eucharistiæ ac Extremæ Vnctionis administraturus Sacramẽta, neminẽ planè adiret, nisi eo apparatu, qui augustam eius rei aliquã preferret magnitudinem, eiusdemque, ac Dei cum primis, qui præsens iis symbolis inesset, eximiam venerationem in ægroti animum importaret. Priùs quàm subiret in ægri conclaue, ad fores eius sibi inducebat sacerdotale supparum, quod superpelliciũ vocant, stolam, quadrangulumque galerum; ac sinistra Christi ad crucem suffixi, dextra facem ardentem præferens, religioso sacroque verendus cultu, præsentis Numinis indice, multam derepentè venerationem erga Diuina in ęgrotantium animos inuehebat, fouebatque. His, atque huiusmodi pręclaris actibus suscitanda in omnibus aduersùs Deũ fide,

fide, reuerentia, & ardenti amore, multorum dubiam confirmauit salutem, neque pauciorum desperatam restituit: sibique apud Viennenses, cæterasque prouincias, quibus fuit vtilissimus, clarum nomen integerrimi, sanctissimique viri peperit, eoque clarius, quòd ex huius palæstræ ingressu, respirandi à perpetua fatigatione nullam sibi moram indulsit, quoad eum dira quoque lues abstulit. Funerum porrò nobis quies tandem fuit in Patre Ioanne Montano-mollense, Antuerpiensi; annos tres & quinquaginta nato; eorum degente tricenos ternos in Societate nostra: politiorum, grauiorumque disciplinarum apprimè consulto; Philosophica, Theologicaque laurea pridem claro; cuius vtriusque doctrinæ præcepta vicenos, eoque ampliùs, annos, vel nostro in Collegio, vel in Academia Viennensi, multa cum acuminis, perspicuitatis, & eruditionis fama tradiderat. Eum præcellentes animi dotes Præsidi Prouinciali consiliarium & admonitorem diu fecerant, huicque Collegio maximè idoneum Rectorem pridem adsciuerant: quo in munere cum iucundissima præsidendi suauitate, salubrem exigendæ disciplinæ seueritatem felicissimè, perpetuoque copulauit. Exemplo in primis suorum quemlibet ad sedulam muneris procurationem inuitabat; cum & ea, quæ multis communia sunt, vt audiendarum Confessionũ ac huiusmodi, princeps ipse obiret officia: & quæ certorum sunt propria, vbi esset opus, expleret sedulò; quam imperij formulam secutus, promta semper, feruidaque suorum est expertus

obſequia. Huius Collegij Prorectorem agebat, cùm acerba vitiati cæli labes Viennenſem ciuitatem haberet infeſtam, noſtrique Patres publicæ auertendæ calamitati, domi atque foris plurimum laboris haurirent: quorum fatigationem vti pro virili ſubleuaret, tametſi numquam à Rectoris procuratione feriatus, veniebat & ipſe in partem aſſidui muneris audiendarum Confeſſionum; inter quam ob●ndam prouinciam, tetro cuiuſpiam halitu creditur fuiſſe afflatus; multò autem grauiùs deinde, cùm tres horas in conferta multitudine Academicorum, Rectorem ſibi legentium, conſediſſet, quòd triduo poſt eum conſeſſum, immani tubere peſtiferum vlcus illi ſecundùm aurem intumuit, cuius malignitaté, triduo vix toto expleto, exhauſtus eſt. Appetéte hora mortis, conſuluit vnũ ex Patribus noſtris, contagioſorũ Noſocomio præfectũ, quàm procul abeſſe videretur ſuus à vita exitus; qui vt reſpódit, iam planè inſtare: ad illã mortis ſuæ denunciationem, miro gaudio exſultauit, moxque iuſſo Fratre ſibi præire Litanias, nunçij magna perfuſus lætitia, piè ad ſingula earum capita reſpondit. Cùm autem ad eum verſiculum, qui eſt de Sacerdotibus, ventum eſſet, pauca interfatus, præcepit ad cætera ſuffragia & illud nouum inſeri, *Beate Pater Zehendere*, & quidem tertiò; ad quæ verba, ſummo cum animi motu, & hæc viciſſim tertiò addidit, *Ora pro me*, pro ea ſcilicet opinione, quantam de hominis ſanctitate conceperat: neque ita multò pòſt, placidiſſima in morte acquieuit. Haud fuerit, puto, hoc loco alienum, D. Ioannis Curtij

Curtij, Zuethlensis Ecclesiæ Præpositi, Doctorisque Theologi, tamquam vnius è nostris funus adscribere, quem nostri Instituti multos annos percupidum, vbi tandem compos eius factus est, nosque ex Asse instituit hæredes, mors oppressit. Posteriore anno Patrem Bartolomæum Gorlichium, Silesium, non tam ipsa grauis senecta, quàm immensi labores, alacriter pro Christo exantlati, obruerunt. Quadriennio sexagenarium præcurrebat, annos vndetriginta inter Socios religiosissimè vtilissimeque versatus, multa cum laude variis exercitus muneribus; seu cū subesset, seu cùm præesset, ęquè omnib. gratus; sed decē & octo ante occasum menses totos, affecta licèt annis & morbis valetudine, excipiēdis Confessionib. tam assiduus, vt miraculo esset omnib. domesticis. Quē in eiuscemodi palæstra inuicto animo desudantem supra vires & annos, pridie Christi Natalis, frigidissima tempestate, cùm eum multus algor obsedisset, ipsa tamen nocte Dei filio nascenti sacris esset operatus, simulac in cubiculum se abdiderat, conquieturus aliquantulum, ingens pituitæ copia in fauces delapsa tantum ei concessit reliquæ vitæ, quoad satis fuit, ad vicinorum Fratrum exposcendam opem, excipiendamque Sacri Olei vnctionem. Viennensium ciuium plerosque grauissimè affecit eius decessus, quorum lacrymæ adhuc hominis testantur acerbum desiderium; quod ea modo solantur spe fore, vti absentis sibi prosint preces, cuius erat pręsentis adeò fructuosa opera; neque defuit, qui eius recèns mortui admonitu senserit se vehementer

vrgeri, ad excutiendam grauem peccatorum ſarcinam;cuius vocibus ingenti ſuo bono & gaudio eſt obſecutus.

VTERQVE porro annus vix dimidiatus nobis ad ſollemne opus liber eſſe potuit; quòd per Hibernos, Vernóſque menſes,ex agreſti ſeceſſu, ac æſtiuæ cladis fuga, non planè receptis ciuibus omnibus, cum ineunte Iulio, intendentibus ſe caloribus, contagioſæ labis plaga mox recrudeſceret,exercendorum in vrbe munerum quà facultas,quà materia ſubtrahebatur;partim alio dilapſa ciuitate,partim nobis peregrè amandatis,aut ædiũ ſepto iuſſione Præſidum coërcitis. Quãdiu tamen per cæli clementiam in opere nobis eſſe licuit,noſtræ induſtriæ fructum vberrimum tulimus: ac maximè per Bacchanalium quadragenariam orationem,cuius apud nos ea fuit frequentia, vt aſſiduo ciuium concurſu noſtræ ſcholæ,ac Socij pęnè ipſi,quorum diuerſis manipulis ſtatæ precandi vices in totum diem erant indictæ, per omne ferè triduũ templo excluderentur.Inuſitatus nimirum Diuini cultus ardor vniuerſam ciuitatem ita occuparat, omniumque pectora ſacro æſtu incenderat, vt in rerum nouitate finitimi populi Viennam nõ agnoſcerent, ipſaque ſe planè aliam experiretur. In tanto autem animorum motu, cùm audiendarũ Confeſſionum ipſum per ſe onus ab ingenti multitudine confluentium ciuium graue iam eſſet; fiebat tantò etiam grauius noſtrorum paucitatę, ac cæterorum Religioſorum abſentia; hi enim ſtrage ſuorum territi vrbe abſceſſerant; noſque ad decem

cem omnino Sacerdotes redieramus, cæteris in finitima loca dimiſſis. Eo quoque ſemeſtri prioris anni Catholicorum cœtus auctior factus eſt, trecentis ac tribus capitibus ex Hæretico grege detractis, quorũ pleriſque multam nauſeam Lutherani Euangelij pepererant ſordes ſuorum Prædicantium in adminiſtranda ſui moris Euchariſtia. Vt enim de ſe, ſuiſque ſacris ſublimè ſentiunt nouo hoc Euangelio afflati homines; pari de ipſo ęſtimationi apud populum ingenerandæ, hanc rationem Lutherano acumine dignam excogitarunt, vt non niſi auro priùs munerati, & carpento vecti ad ægros vel ſolatio, vel ſacris reficiendos adirent, tametſi de vita periclitantes; vti ne aut vilitate pretij, aut facilitate ſuæ operæ, ſuo Euágelio, ac videlicet miniſterio, deſpicatum vltro in vulgus arceſſerent. De hoc genere nundinariorũ Poparum, cùm inops & ægra muliercula vnum ad ſe inuitaſſet, licitata priùs quanti ſuum laborem, & ſacra ipſa indicaret; ipſeque meros creparet aureos nũmos; habeat, inquit illa, ſibi, ac Lutheranis, ſuum Chriſtum aureum; nam mihi ex hac hora certum eſt, Catholicorum frui nudo ac pauper e Chriſto, in quo vno, quin ſita ſit mea ſalus, nūquá deinceps dubitem; quod non ſecus exſecuta eſt, quàm dixerat; neque ſegniùs imitati ſunt eius ſapiens factum alij non pauci Lutherani. Agni Cerei aduerſùs incendium inuicta vis, nobilem familiam, recèns ab Lutheriſmo receptã ſummopere affirmauit in Catholici ritus fide, ipſoſque adeò Lutheri aſſeclas ad eam ſuſpiciendam valde permouit. Eius

familiæ, quam dixi, quarto ab Vienna lapide, ardere cœperant ædes, eo ipso die, quo vir & mulier publicè Lutherum exsecrati, Catholico primùm ritu in Sacrorum communionem venerant; qua in trepidatione noster Sacerdos cùm in tecti summa euasisset, excitata in Deum fide, vt res admonebat, Agnos geminos serico tectos demittit in latè vagantes flammas: quos restincto posteà incendio, ne leuissima quidem aura ignis afflatos, inter carbones fauillamque reperit herilis famulus Hæreticus, &, hero cum religione oblatos, sibi vtrosque condonari vehementer expetiit. Huius prodigij sincera fide perscriptam narrationem, & is, cuius in ædibus contigerat, & alter vir nobilis, chirographi, signique sui auctoritate confirmatam, Sacerdoti nostro, qui aderat, asseruandam tradiderunt. Nostræ porro scholæ tametsi Æstate, Autumnoque toto siluerunt, pestilenti discussæ sidere, septenos tamen nobis, aliquot etiam cæteris Ordinibus, Tirones summiserunt. Atque hæc de prioris anni rebus gestis.

Posteriore anno cum domesticis iacturis leuiùs multati, tum compendiis administratarum rerum vberiùs impertiti sumus. Toto triduo ineuntis Maioris Ieiunij, quà ciuib. quâ peregrinis assiduissimè cõfluentibus, nostra ædes religiosissimo conuentu celebrata est; quò etsi plerosque spectandi cupido allexerat, religio tamen, suaui deinde captos illecebra, fructuosè distinuit, & ad Christiani moris obeunda munera, salubri iniecta æmulatione, impulit. Celebrandi templi non mediocre inuitamen-

nitamentum fuit prægrandis pegmatis, in ipso ædis ſanctuario excitati, magnificentiæ, artis, elegantiæque pleniſſima ſpecies. Alteram amplæ illius cellæ partem, quantum ea in ſublime, ac in latum patet, occupabat ea machina, quam triplex diſtingueret contignatio, ſuggeſtuum verò quemlibet ordinem commiſſæ ſuis epiſtyliis columnæ idoneis dirimerent interuallis. Columnis intermiſſa ſpatia, concharum ſpecie in cauum ſinuata, eximij operis, periucundique aſpectus & poſitus, ſtatuæ ac ſigilla implebant. Ad maieſtatem, & venuſtatem denique pegmati conciliandam, pretioſiſſimæ veſtis, argenti, auri, gemmarumque acceſſerat cōpia maxima, quorum omnium incredibilem fulgorem atque dignitatem exaggerabat ſummopere ignium vis ingens, triplici tota coronide, ima baſi, ac frequentibus prætereà cauis accenſa. Huius tanti apparatus & ſumtum & curam vniuerſam Mariana Sodalitas ſibi vni adrogarat, quæ prioribus annis in partem modò impenſarum cum Collegio noſtro venire conſueuerat. Hæreticorum interim caſtra ſeptingentis eorum commilitonibus, eoque ampliùs, infrequentiora fecimus: quodque ſit inſtar prodigij, par coniugum, ex Anabaptiſtarum impuriſſima fæce, hoc numero comprehendimus: quorum vir chirurgiæ conſultiſſimus, eoque nomine frequens in procerum ædibus, ingenti animo apud eos recèns adeptam fidem tuetur. In hunc quoque cœtū adſcripti ſunt Prædicātis filius: generis item nobilitate, atque rebus militiæ geſtis clarus Scotus; & ex illuſtri Comitum

familia princeps quædam femina. Dynastis aliquot bene Catholicis animos fecimus, vt ex vi ac ratione patriarum legum atque morum, Lutheranos, suæ ditionis homines plerosque, iuberent ad Catholicum ritum transire: quod eorum duobus, alteri Baroni, Comiti alteri, tametsi non sine controuersia, tamen cessit denique feliciter. Keuenhillerio certè Comiti acriter diuque pugnandum fuit, vti rusticani generis numerosissimas cliẽtelas ab Lutheri studio traduceret: quod ad negotium, principio quidẽ periculi plenissimum, Comes vxorem suam, lectissimã feminã, nuper ab Lutheranis in Catholicos receptam, ad audẽdum, gerendũque habuit & sapienter hortatricem, & fortiter sociam. Etenim quæ agrestiũ Clientũ vesana fuit audacia, & scelerata perfidia in suũ Patronum ac Dominũ, simul atque, parẽte Comite Hęretico mortuo, Comes filius Catholicus Passauiensi Antistite id exigente, iubenteque Cæsare, olim exactos Sacerdotes restituere aggressus est, non sunt veriti Herum suum ad necem postulare, Cæsarianosque Duumviros Principis, indicendo exsequendoque Rescripto ad se missos, lapidatione furenter abigere. Quò minùs intolerandam rusticæ plebis contumaciam, valido iam comparato equitatu, Comes seuerè meritoque vltum iret, noster Sacerdos obstitit, cuius ex sententia visum est, loco temporique, ac Catholicis rebus congruentiùs, ea de re ad vniuersæ Prouinciæ Præsidem, tametsi Hæreticum referre. Is sanè, vti publicæ paci ac fidei præfectum hominem omnino decuit, facinus rusticanæ plebis in

Cæsa-

Cæſarianos legatos,in ipſumque Comitem,Patronum ſuum,in Prouincialibus Comitiis ita deſcripſit, quamque nefarij moris, ac periculoſi exempli eſſet ea fraus obnoxiorum capitum in legitimos Dominos,iis momentis diſputauit,& expendendũ omnibus propoſuit, vt ſummam indignationem audientibus concitaret. Fuit igitur omnium Ordinum ex toto Conuentu ea ſententia, quam vultu ac voce ſinguli apertiſſimè præferrent; Comprimendam ipſo in ortu, & quidem ſeueriùs, immanem Perduellium veſaniam, ne diſſimulata, peſſimo publico, Dynaſtarumque iure,mox gliſceret in vulgo,nouarum rerum nimio plus amante, inſana quadam ſpe falſæ libertatis. Quamobrem daret operam Comes, vt quam in plebem, auorum ipſius, & ſua eximia virtus, ius ei atque imperium peperiſſet, cælo terraque adiuuantibus cauſæ æquitatem, eius plebis contumaces animos, pro noxæ grauitate, retunderet, multaretque, legitimarumque iuſſionum patientes in poſterum præſtaret. Hoc vniuerſæ Prouinciæ iudicio, decretoque fretus Comes, in ſuæ ditionis arcem iter intendit, ſtipatus nonnullo equitatu, cuius auxiliariorum etiam Hæreticorum voluntaria fuit turma, atque hoc tectus præſidio, cum vxore incolumis, in caſtellum tandem euaſit. Poſtridiè quàm eò venerat, dato ſigno ex totis agris prouolant turbulentiſſimi quique Clientum, denſoque agmine trium millium circumſidentes Herum domi ſuæ, omni genere conuiciorum eumdem ad egreſſum conciere ſtudent,dilaniandum mox ſuorum manibus,

bus. Viri nobiles duo, Lutherani, ex iis qui Comiti præsidio venerant, perduellium rusticorum petulantia grauiter offensi, eos sibi sumunt blanditiis ac rationibus deliniendos: sed apud efferatum, suo ipsius scelere, vulgus iusta, salubriaque suadentium oratio, & opera inanis fuit. Cepit in re trepida Comes, suasu coniugis, consilium in speciem temerarium, sed quod Diuina prouidentia, cuius ope in primis nitebatur, in vtriusque partis bonum, mirabili euentu, vertit. Arcis portam aperiri iubet, obsidentisque turbæ bene amplum agmen intromitti, moxque claustra obduci reliquis seditiosorum arcem ineuntibus. Tota illa perduellium manus in Comitem atrocibus conuiciis fremebat, passimque furentium hæ voces audiebãtur: *Pereat proditor Papista: exstinguatur, obtruncetur.* Quem inter tumultum, insanamque vociferationem, armatus in medium prodiit Comes, stipantibus eius latera senis, ac validis vtrimque prælongarum fistularum Catapultariis: quo instructu septus, incenso vultu, grauibus verbis, erecto animo, ingentis spiritus orationẽ exorsus est, qua iubebat perduelles meminisse dicti nuper ab se in Domini verba sacramenti: eumdemque se esse cui suam nuper fidem obstrinxerint: num eorum quisquam sit ita sui officij oblitus, ac scelere omni adeò contaminatus, vt in Domini necem ferrum stringere audeat? Quò tamen si eruperit ferina, nefariaque ipsorum immanitas, vt Christianum, Catholicumque deceat, se in tam aperta, & tam iusta Christi causa, libenter alacriterque animam profusurum, memo-

memorem vtique suæ vitæ ac salutis diris cruciatibus olim à Christo redemtæ, sibi tamen certum esse in eo conflictu sic occumbere, Deoque se victimam consecrare, vt priùs ex illa sacrilega perduellium secta eo, quem dextra præferret, gladio iugulatos, Orco plurimos destinaret. Ingenio ferocem, rebellatricemque turbam stupore omnino defixit generosissimi, religiosissimique pectoris sermo, vt dubia prorsus hæreret, quid in Comite magis miraretur, animíne infracti magnitudinẽ, in præsentissimo periculo, an in religione tuenda pietatem, vitæque pro ea ponendæ alacritatem, contrà atque suos Prædicantes meminisset solere de Catholicorum studiis in eo genere differere. Hac prima, breuique allocutione, vt restinctum in seditiosis furoris ardorem aduertit Comes, iterum ac tertiò ad iam pacatiores ita verba fecit, vt eorum denique mollitis, ac planè mansuefactis animis, ad officium omnes impelleret. Quibus recipientibus in Domini se futuros potestate, mox decem Prædicãtes Comitis ditione iubentur procul facessere, suas in sedes reuocatis Curionibus, vnde exacti fuerant. Eius itaque rebellionis, cuius atroces exitus nemo prudens non metueret, in ipsos, auctores mali, Prædicantes vertit calamitas: & vt par fuit, in tredecim factionis principes, quos suum flagitium in carcerem, & vincula compegit. Ex Turcica porro impietate duo, totidemque Iudaica ex obstinatione, in sententiæ, sacrorumque societatem cum Ecclesia venerunt. In ter augusto altaris Sacramẽto, Christi corpus omni cultu ado-
ran-

randum esse, Catholici profitentur omnes, vt tametsi nulla priuata lex, nullumque votum noua quemquam religione obstringat, quoties tamē Diuinus ille panis circufertur in publico, nemo non indignissimum putet, si non frequentissimus adsit comitatus, & cultus, qui pompam cohonestet. Verumtamē eiusmodi religiosi officij partes rarus est, qui suas esse agnoscat, aut, vltro sibi sumat, non oblatas: facile quiuis ad alienos delegat, adcò iidē mortales sunt in rerum honestarum iudicio alij, aliique in earumdem vsu. Huic negligentiæ atque socordiæ depellendæ, in omnium religionum præcellētissima religione, omni semper æuo, pij aliquot viri Sodalitatibus accurata legum, rituumque sanctione instituendis, diligentissime cauerunt, vt Regum Regi maximo, quoties procederet publicè, triumphali pompa transuecto, summus honos haberetur; qui mos nisi posterorum ignauia obsolesceret, næ cum ignara plebs in Catholicis, tum Hæreticorum quisque, meliora de Deo, de Fide, de Catholicorum sacris, ac ritibus sentiret. Vienna certè vt Austriæ caput, ita religionum in eo toto principatu magistra, siue ab Hæreseon labe puram, siue contactam se fateatur fuisse in hūc diē, vtrouis ex suo statu, grauissimas habuit causas studiosæ piæque venerationis aduersùs Sacrosanctę Eucharistię diuinum illud ferculum, quo Deus ipse, mortalis specie inter mortales inuehens, in locis sua maiestate indignissimis plerumque versatur. Quam cælestis cultus dignitatem, ipsi Deo, Viennensium Seruatori, Regique cælorum, ita

ita pridem Viennæ defuisse, vt in augustissima vrbe, ac pietatis aliqqui retinentissima, regiones eius & compita quauis hora & tempestate peragranti, vnus modò Sacerdos amictu viliore tectus, aut solitarius, aut certè vnius pueri vmbra, fumosa face, ac tintinabulo neutiquam comitatior, aliquot iam sæculis, pro illustri pompa fuerit ac triumpho. Hanc sui officij, hanc Numinis obliuionem, an neglectum ita diuturnum, supinum, ac fœdum in Viennensium animis hæsisse, ipsorumque mentes in eo sic occaluisse, vti vix eius esset vllus in amplissima ciuitate sensus; id adeò indignū tali vrbe ac indigenis visum est nostro Concionatori, vt apud vniuersos ciues, in æde primaria, super cōcionem, hanc Christi Domini acerbam iniuriam & contumeliam quereretur vehementissimè. Cui quidem infamiæ luculentiùs audientium oculis & animis ingerendæ, atque ab illius sensu & verecundia excitandis mentibus ad tantam ignominiam veterū Christianorum imitatione detergendam, Friderici, eius nominis tertij, Imperatoris, ducentesimo ab hinc anno, Christianum, maximéque religiosum facinus ex historiæ monumentis petitum reuocauit in auditorum memoriam, vehementerque ad illud idem instaurandum excitauit. Eucharisticam pompam non satis idoneo apparatu Viennæ inferri ægrorum in ædes aduerterat Princeps religiosissimus, qua Pastorum populique indiligentia, vti ne deinceps Numinis Maiestas grauiùs minueretur, & religionis in plebe sensim fieret perniciosa decessio, formulam apparatus & ritus descrip-

ſit, quem pium iuſtumque cenſeret obſeruari, in Diuino Ferculo ad ægrotos inferendo, attributis nimirũ de ſuo in pompæ illius ſumtum perpetuis vectigalibus. Nominatim verò cauebat vti ad rei tam auguſtæ celebritatem pius audiretur cantus; crebrum funale, ac Eccleſiaſtici moris adhiberentur vexilla; affectantis autẽ populi agmen, & elegãtẽ ſacræ veſtis ornatum, haud dubium quin &, eodẽ pietatis ſtudio, huic quoque rei deſtinarit. Ad hęc antiquæ religionis inſtauranda, & ampliùs exaggeranda decora, cùm Sacerdos noſter concionẽ ſuam impenſiùs hortaretur; Chriſtus, cuius tùm maximè diuinus honos, cum pari ciuium vtilitate agebatur, dicentis verba in audientium animos vi tanta intulit, vt mox vniuerſa ciuitas veteris illius ritus atque pompæ reſtituendæ incredibili ſtudio exardeſceret. Ab hoc concepto pietatis ardore, derepentè itum eſt tota ciuitate in pecuniæ, ſericæ veſtis, cæterorumque donariorum copioſiſſimam collationem, qua paucis diebus magnificentiſſimus apparatus circumuehendo Euchariſtico Ferculo inſtructus Viennam lætitia & admiratione compleret. Inuſitatũ prorſus fuiſſe hunc in Viennenſium pectoribus religionis motum, documento fuit non magnitudo tantùm, & copia munerum dubio procul mirabilis: ſed ipſum quoque genus eorum ſingulare, atque nouum: vt quidquid auri argentique exquiſiti eſſet in mulierum mundo, in crepundiis infantium, in curioſorum hominum vaſariis, & antiquitatis nummariæ ſcriniis abſtruſum, id plerique prolatum adornando huic ſacro

agmini

agmini dedicarent. Mirum porro quantis lætitiis tota Vienna primis diebus redintegrati eius sancti moris inceſſerit, qua religionis acceſſione profecerit, cùm ſummæ dignitatis prodire cœpit Christi in Sacramento, ſub vmbellæ operto regificè inuehentis, ſacer chorus, aſſectatorum ſexcentenis capitibus, accenſo funali, & multa oris ad eximiam venerationem compoſitione conſpicuis. Archiepiſcopus autem Strigonienſis, idemque E. R. Cardinalis, & de Auſtria nobilitate principes quique, cum captata omni eius rei occaſione, in hoc, Chriſtum honorificè deducentium, agmen ſe religioſos comites adiungebant, tum verò ingens pietatis ſenſus in plebeiorū exoriebatur animis, & eidem comes verecundia, ſi ſe in Chriſtiani hominis officio à Cleri Nobilitatisve proceribus ſuperari æquarive paterentur. In ipſa quoque Lutheranorū, marmorea tametſi, pectora cōmunis ille ciuium omnium motus peruadebat, vt non aſfici animis non poſſent, cùm in eos incurreret diuini ferculi auguſtum ſpectaculum, cui Catholicorum parem venerationem, vt ne denegarent in publico, ſua conſcientia vel inuitos adigeret. Campano ex ære grandioris modi cymbalum, in eadem S. Stephani æde principe, comparatum eſt, conciendo, ad frequentandam pompam, Vienneſi populo, cuius æris noto ex cantu, tota ciuitate conſtet, proditurum pòſt paullò Chriſti ſacra vehentium agmen, ad ciuium aliquem ægrotantem; quo dato ſigno, derepentè prouolant, omnibus vrbis regionibus, incenſo ardore, & numeroſis ca-

teruis Viennenſes, mox in ordinatam coituri aciē, quæ Cælitum beatos exhilaret globos, Tartari diras legiones mœrore compleat. Ne tamen, deferueſcente olim Viennenſium ardore, tempus aliquando aboleret, quod præclarè inſtitutum, magnis in dies incremētis Diuinorum venerationem cultumque amplificabat magnopere; opportuno conſilio eſt prouiſum, vti ne procuratio Euchariſticæ Tranſuectionis in incertum toti populo permitteretur, ſed cederet in delectorum hominum tutelam, quos iuſtæ leges ſuo munere ſanctiùs adſtringerent: quæ vna ratio animaduertebatur, ſacri moris in perpetuum propagandi. Viennenſis ergo Antiſtes Sodalitatem inſtituit honeſtorū ciuium, Euchariſtię præcipuum cultum ex indictis legibus ſanctè profitentium, quibus adminiſtrantibus, & agmen de ſuo corpore, cæteraque ciuitate cogentibus, Euchariſtica pompa, quàm magnificentiſſimè ac religioſiſſimè poſſet, deinceps procuraretur. His primordiis feliciſſimè cœpta res, in primore vrbis templo; pari quoque religionis æſtu, non modò in reliquas Viennenſium ſacras ædes peruaſit, ſed extra pomœria longè latéque tota Auſtria, & finitimis prouinciis, incenſo noſtra æmulantium ſtudio, diſſeminata eſt. Atque hæc fuit inſtituti, ſanè quàm laudabilis, ſub ipſum eius exordium tam longè latéque fuſa propagatio, quam ex inuſitato populorum ſtudio futuram diuturniſſimam, adeóque perpetuam, fas ſit interpretari. Per idem ferè tempus Beati Calliſti, Martyris ac Pontificis, corpus magna ex parte ab Hæretico-
rum

rum contumeliis vindicatum eſt, atque Lincij, in ſacra Imperatoria cella, honorificentiſſimè collocatum. Eas Beati reliquias Imperatrix, heroina religioſiſſima, in ſacello Crumlouienſis arcis, marmoreo tumulo conditas tùm obſeruaſſet, verebatur ne Roſeenſes Reguli, Hæretici eius arcis domini, violaſſent, ſicuti ſacellum exaugurauerant: quamobrem apud Cæſarem Matthiam, coniugem ſuum egit, vti Crumlouio Lincium tranſuehendas iuberet. Sacerdotem igitur noſtrum, concionatorem ſuum, eò deſtinat Cæſar, qui, omnibus antè ſollerter exploratis, ſacra oſſa Lincium aduehat, ſi quidem conſtet ex integritate marmoris, loculorum, & oſſium, eis Hæreticos abſtinuiſſe manus impias, quod & conſtitit, inuiolato planè comperto marmore, ac iis multò magis, quæ illo conderentur. Hæc porrò Beati Martyris ſacra pignora cùm noſter iam inuecturus in aulam Cæſaream eſſet, multa cum fide ac religione procedit obuiam Imperatrix, ſanctéque venerans, Cæſari coniugi, grauiter ex podagra laboranti, propitium aduenire Chriſti militem precatur. Inde ad eumdem Cęſarem properat, nunciatura tam optati hoſpitis felicem aduentum; à quo proſpera omnia & poſcere, & ſperare quoque iubet ægrum Imperatorem, neque fruſtra: vbi enim Sancto Calliſto votum piè nuncuparat, mox artuum dolor omnis diſcuſſus eſt, vt poſtridie, cùm in ornatioré capſam Lipſana inderétur, ipſe venerabundus, ac valens adeſſet. Multam porro auctoritatem, venerationemque ipſi Martyri, & Cæſari fiduciam rogandi con-

ciliarat repentina Sacerdotis nostri sanatio ex grauiore febre, qua vrgente, mittenti Cæsari ad reliquias aduehendas, valetudinem fuisset excusatus, nisi sacræ illius sarcinæ proxima vectura certiorem ei spem faceret sanitatis; quam sanitatem ipsi ex sepulcro sua ossa promenti munificus Martyr, etiam ante vectionis officium, liberaliter repræsentauit. Inter cætera verò aulicæ procurationis compendia non vulgaria, illud eiusdem Sacerdotis vnum fuit, vt ipsius opera Hæretici vnus ac septuaginta in Catholicæ Ecclesiæ disciplinam, fidemque concesserint, quorum de manipulo fuit, qui, celebrium aliquot concionum illustri auctoramento, se suaque Predicantium Decuriæ iam addixerat. Turcico mancipio, alioquin rudi, duram seruitutem inter Hæreticos annis decem iam seruienti, Diuina bonitas luminis tantum infudit, vt planè dispiceret, quid Catholica sententia ab Lutherano dogmate distaret; quare neque frequēti fustuario, nec aliis vexationibus sæuis diuturnisque, ab hero vmquam adduci potuit, vti ab Lutherano Prædicante Baptismum susciperet, etiam moribundus, cum asseueraret, malle se Turcam, quàm Hæreticum interire. Cuius fortitudinis id à Deo præmium tulit, vt conualesceret, ac deinde optimæ Imperatrici dono daretur, cuius beneficētia est assecutus, vt mox allegeretur in Christianos & Catholicos, & Christiana libertate frueretur.

Suadorffium in oppidum, Templariorum olim tota ea regione arcem, quarto ab Vienna lapide. venerunt duo de nostris accersitu eius arcis præfecti,

fecti, quem Episcopus Passauiensis, Leopoldus Austriacus, ei oppido Catholicæ Religionis strenuum assertorem præposuit. Eodem verò tempore cum nostros aduocauit, tum suæ ditionis populo edixit, vti ad Sacraméta ritu Catholico frequétanda conueniret; cuius edicti cum habita non esset ea ratio, quam oporteret, grauius mox interdictum prodiit, & reuerentiam rerum sacrarum ab trecentis, eoque ampliùs indigenarum expressit, quos nostri piaculo Confessionis eluerunt, ibidemque plus ducentenos diuellerunt ab Hæreticorum corpore. Aliquanto plus negotij fuit in debellandis Calixtinis, eiusdem tractus oppidanis, maximè vbi ventum erat, ad Diuini sanguinis in Eucharistia vsum laicis extorquendum, quo se per summam iniuriam & nefas prohiberi querebantur, cum nihilo essent minùs Christiani, quam ipsi Sacerdotes; impenseque flagitabant, si quidem essent penitùs ipso Christi calice abstinendi, vti suo saltem ex poculo Sacerdos pro ara profanum vinum eis propinaret; vel si neque hoc esset licitum, argenteo certè ex scypho singulorum ora proluerer. Sed vt, ne quod erroris vestigium, specie cuiusquam boni, resideret in populo, semel accepti moris tenacissimo, postulatorum spem omné in posterum eis præscindendam nostri Patres censuerunt. Quibus autem nonnulla vis est allata, vt in Christi ouile compellerentur, offusa deinde cælitus copiosa luce, ij nouæ conditionis rationem adamarunt adeò, vt pœniteret, cur non multò antè ad officium fuissent adacti.

4. GRÆCIENSE COLLEGIVM.

ABDITIORIS secessus salubrem quietem sibi apud nos delegerunt diuinis cum otio meditandis homines triginta, cuius exercitationis in partem venit ipse Principis Cancellarius, atque Religiosarum familiarum aliquot viri. Pertinaciam erroris sine ratione tuendi, ac errores denique ipsos, bene multi passi sunt ex animo sibi funditus euelli, quibus euulsis, eum sensum de re Catholica & Catholicis hominibus, deque Societate nostra, experti sunt, quem ipsi vetera sua iudicia nouis conferentes, demirarentur. Ex eo grege Baro vnus, tota Stiria illustrissimus, quadriennium solidum aduersùs veritatem obstinatissimè luctatus, magno cum voluptatis sensu solitus est commemorare, ita se intimo animo erga Societatem affici, vt eius causa sanguinem vitamque summa sit alacritate profusurus, quam paullò antè cupiuerit non exsulare modò vniuersis terris, sed acerbo exstinctam leti genere. Huius verò ardentissima sunt & assiduissima studia in familiæ numeroso non tantum cœtu, sed stirpis ac cognationis etiam vniuersæ ingentibus cohortibus, ad Ecclesiam adiungendis. Princeps femina in Stiriensi tractu, Hæretici dogmatis consultissima, eique haud paullò minùs addicta, vt suæ sectæ Papissam, principatus quodam titulo, plerique omnes vocitarent: vbi Catholici moris saniora instituta eam suis momentis æstimare nostri accuratè docuerãt, abdicata

abdicata confestim vana magisterij prærogatiua, inter Christi discipulas animi demissioné professa est. Quædam de triuio mulier adeò combiberat insanam persuasionem salutis sibi certò asserendæ, ex specioso vnius dumtaxat Fidei Christianæ obtentu, vt cuiuscumque probæ actionis simulacrum ab se procul amoliretur, ne qua rectè factorum labe tam potentis pollentisque Fidei vim enernare videretur. Quoniam tamen, omnium virtutum ab se exigendis exterminandisque actionibus, neque vel Fidei suæ dignitatem prædicare, vel salutis certam fiduciam statuere se cumulatè satis arbitrabatur, dignum prætereà Hæretico pectore facinus adiiciebat, vt nullo in flagitij genere non studiosè diuque volutaretur, quò augustiorem sui dogmatis speciem in animo suo designaret, acrioremque illius viuidæ Fidei sensum intimis præcordiis impressum defigeret. Impurissimum tamen hoc contaminatissimæ vitæ prodigium Deus optimus ab se non ita est aspernatus, vt non tandem benignissimè ad se inuitaret, immissaque ipsi teterrimæ vitæ pœnitudine, per nostrum Sacerdotem ex hæresis scelerumque sentina non educeret. Virgo ab ipsis cunis ad multam senectam, cum hęresim, tum eius tuendæ summam obstinationem protulerat, cui nulla vmquam nobilium de sua stirpe virorum gratia, nullius mortalis auctoritas persuaserat, vti salubres de Fide sermones vel ad aurem admitteret. Sed missa de cælo potentior machina mulieris peruicaciam fregit: cui grauiore morbo diu tentatæ, cùm accessisset vberiorè

C 4 naso

naſo ſanguinis profluentia, quæ paucis diebus ex ſumma debilitate certam perniciem induceret, in vltima delapſæ demum à propinquis perſuaſum eſt, vt data fide exuendæ hæreſis, votum Magnæ Matri nuncuparet; quo nuncupato mox ſuppreſſum eſt narium profluuium, neque multò poſt reliqua ſanatio ſubſecuta, quæ viam fecit Catholicæ fidei ad animum admittendæ. Summa capitum fuit centenûm octonûm, quæ ab hæreſi deſciuerunt, quem in numerum veniunt oppidani Hurckienſes plerique, Hæreticorum Stirienſium nuper contumaciſſimi, quos, Principis edicto adiuti noſtri, ad Catholicos pertraxerunt. Ex ſelecta frequentiſſimorum diſcipulorum iuuentute, quam multa celebriorem facit nobilitas, Religioſi Inſtituti curriculum ingreſſi ſunt plures triginta, quorum ſenideni ad nos deuerterunt. Sanctiſſimo exitu religioſiſſimam vitam terminauit Baro annorum quatuordecim, gymnaſij noſtri alumnus, cuius ab ipſis iucunabulis præclara fuit innocentia, & ſingulare omnium virtutum, ac Caſtitatis maximè ſtudium. Ei ab prima pueritia ſollemne ſemper erat, non feminarum omnium modò, ac matris qnoque ipſius vel leuiſſimum commercium, ſed puellorum quoque ætate ſupparium ſtudioſiùs declinare; ac ideò quinquennis adhuc cum eſſet, matris iuſſu acceptum in ſocietatem lecti annis æqualem ſic auerſatus ſit, vt integro ei conceſſo toro, ſeminudus ipſe ſubter lecticam cubaret. Quo in facinore deprehenſus, & increpitus à matre, lectulo quidem poſteà non abſtinuit,
ſed

ſed eo tamen,ſuffixis aciculis,aut ſubſtratis calculis, & tabulis duriter aſperato, deinceps vſus. Hic pudoris amor ſic in eo cũ annis adoleuit,vt quinquẽni paullò grãdior, ſæpenumerò ſit auditus aſſeuerare, ferrũ ſe cuiuſcumque manus aduerſo pectore excepturum potiùs, quàm admiſſurum vllo pacto,quod vel vmbram præferret animi in Caſtimoniæ ſtudio minùs accurati. Virginum glorioſas in cælo palmas, Doctorumque ac Martyrum celebres laureas,ſic erat animo & cupiditate complexus, vt earum ingenti flagraret ardore, ſeque ad eas ſuis laboribus promerendas ſtrenuè compararet. Hoc igitur Diuini amoris æſtu ſuccenſus lectiſſimi pueri animus, cum in ſingula momenta ſeipſo ſanctior euaderet, eam dignationem merito ſuo nactus eſt, vti iucundiſſimam cellulam ſibi Deus in eo legeret, in qua libentiſſimè aſſiduéque diuerſaretur. Inde puero diuina meditanti, vel participanti cæleſtis menſæ conuiuia, tanta ſe infundebat diuinæ ſuauitatis copia, vt iucundiſſimo eius ſenſu primùm totus diffluerer in lacrymas, ac vehementiùs deinde intendente ſe voluptatis æſtu, impares tam incitato deliciarum torrenti hauriendo, vires corporis,eum,diuino amore colliqueſcentem, penitùs deficerent. Frequens eius animum ſubibat, & cum ſtupore quodam admiratio, cur exiſterent inter mortales, qui, languidarum pecudum inſtar, toti effunderentur in eas oblectationes, quæ hauriuntur ſenſibus: vix autem milleſimus quiſque hominum adſpiraret ad puriſſimas mentis delicias, ex æternarum rerum

tractatione perfruendas : quæ humani moris ac ingenij propriæ ac condignæ ſint; quarũque Deus cupientibus liberaliſſimè, ac vltro etiam ſufficiat vbertatem. Hunc ei ſenſum, & diuinarum rerum tantam prudentiam in ea ætatula conciliauerat earumdem multa experientia, vt conſultiſſimi more magiſtri de iis loqueretur & ſentiret, iis vitæ annis, quibus reliqui puerorum vix prima pietatis elementa condiſcere inſtituunt. Nimirum, qui ab infantia eum ſibi ſecreuerat de multis vnũ Deus, nactus in eo cælesti diſciplinæ planè congruentem indolem, eo genere inſtitutionis magiſter optimus excoluit, quæ paucis annis puerilem eum candorem ad omnis virtutis ſublime faſtigium eueheret; vnde mox, vt, legitimè iam emeritis Chriſtianæ militiæ ſtipendiis, ad cæleſtes perpetuoſque triumphos in cælum euocaret. Leobij, octo milliaribus ab Græcio, Domus Probationis primordia inſtituimus, felicibus auſpiciis, ac liberalitate in primis Ferdinandi Archiducis Auſtrij, & Atmotenſis Coenobiarchæ; quorum ille ſuam ipſam Baſilicam noſtrorum domicilio, hic propinquam ei ſacram ædem Sociorum obeundis muneribus attribuit, corollariumque munificentiæ adiecit dena Florenorum millia, vt hoc cumulo vetera ſua in nos beneficia exaggeraret. Ei ſummæ terna Florenorum millia ſunt adiecta beneficio Baltaſaris Scrottenbachij, inter Ferdinandi familiares rei Aulicæ Præfecti; neque defuerunt, qui exemplo iſtorum nouæ domui, ædique inſtruendæ, argentea, & aurea vaſa conferrent.

ALSO-

ALSOLINDVÆ Sacerdotibus noſtris duobus plus eſt negotij, quàm longè plures valeant exhaurire, quòd in eo non ſolùm oppido, ſed in eius ditionis, & finitimarum Satrapiarum circumiectis pagis, Curionum munera omnia in noſtros redeant, Catholicorum Sacerdotum penuria; vt facile ſit æſtimare, in frequentiſſimo populo, quàm non tranſigant dies vllos ab opera vacuos. Leuamentum verò laboris eſt non mediocre, quòd in dies conſtat, & bene amplum illius pretium, Catholicis ſinceram fidei ac morum diſciplinam ſtudioſe adſciſcentibus, vnde nuper non parum deſciuerant, diuturniore cum Hæreticis commercio. Ex quo autem animi magna ſimplicitate populus, falſitatem Lutherani dogmatis edoctus, seriò animum adiecit ad frequentem Sacramentorũ vſum, & Catholicos ritus amplectendos, ſui candoris, & integritatis luculentum à Deo præmium ferre cœpit, vt, ſollennibus Eccleſiæ vſurpandis ritibus, omnium ferè noxiarum rerum vim ab ſe procul amoliatur. Quod genus ſunt frequentiſſimè, diræ Cacodæmonum inſectationes, per oblata horrendi aſpectus ſimulacra, & monſtra, reuocandis à recta fide idiotis hominibus, aut ad ſalutis deſperationem inducendis. Cuiuſmodi omnia pericula, vt etiam proteruos incubones, vel aqua luſtrica, vel cereo agno, ſincera cum fide adhibendis, plerique feliciter depulerunt: & quidem Lutheranis ſæpenumerò conſciis, atque ad idem ſalutaris auxilij genus ſibi poſtulandum non rarò ad nos adeuntibus, ſimulque in ſuos Miniſtellos palam, &

aſperè

lene odium, in frequenti nobilitatis corona conflauimus. Vnius certe Prędicantis ex ore, vbi compositiore verborum circuitu multa prolocutus, nihil planè dixiſſet, confeſſionem eam expreſſimus; vt non pigeret aſſerere, ſe falſa pro concione nonnumquam docere, adeoque ipſa Biblia, quibus vteretur, falſitatem multam continere. Templa ſex, quæ maiore vi graſſantes Hæretici Catholicis extorſerant, nos iure poſteà vindicantes, iis licèt inuitis redhibentibus, demum recepimus, & in eis ſacra inſtaurauimus. In illius agri perampla vaſtitate pauciores noſtri verſantur Sacerdotes, quã vt idoneæ culturæ ſatis eſſe poſſint, niſi Deus, cuius agitur cauſa, extraordinariis virium ſupplementis ſuos agricolas corroboraret. Omnes Curionum vices pleriſque locis noſtri ſolent explere, quòd fermè abſunt earum legitimi curatores, atque vt inertes ab otio eis eſſe non liceat, certa regione duobus Sacerdotibus ſua dioeceſis in ſex ac triginta vel oppida, vel caſtella, vel pagos, laxioribus terminis eſt definita. Rutenæ diſſenſionis labes Hõmonenſem ditionem olim longè latéque peruaſerat, cui abolendæ Comes Hommonenſis Rutenum Epiſcopum Catholici dogmatis ex Polonia euocatum adhibuit, cuius induſtria, pióque ſtudio, abalienatus errore populus à Chriſti Vicario, in eius iuriſdictionem facilè conceſſit.

QVINQVECCLESIAS vrbem proximis annalibus memorauimus, binorumque Sociorum ad eam Turcarum vocatu appulſũ. Ea vrbs *Pence* olim à Peucinis Sarmatiæ populis eius conditoribus di-

cta nūc vulgò *Petszium*, & Quinqueecclesiæ appellatur; vna nuper, stante Vngarico imperio, ex clarissimis Regiis, & muro cinctis vrbibus, aulica dignitate ac celebritate memorabilis. Paullo quidem suprà quàm Drauus, Vngaricorum fluuiorum rapidissimus, in Danubium amnem se inuehit, ad vitiferi montis latus, molliter decliui situ, posita, subiectorum camporū amœniore aspectu hilaratur, solo ad omnem frugum copiam, varietatem, ad pecoris & piscis vbertatem cum primis illustri, vt indigenis valdè frequens, ita perquàm celebris aduenarum commeatu. Quinquagesimo ab hinc anno oppressa iugo Turcicæ tyrannidis sacrorum, litterarumque amisit duo præcellentissima lumina, quibus inter Vngaricas vrbes illustrissimas vna maximè florebat, suo quondam inclyta Episcopo, & gymnasiorum nobilitate ac numero clarissima; in quibus selectissimę iuuētutis capitum terna quàternaque millia interdum recēsuit; & de quibus expediti adolescentes trecenti, Scholæ magistro duce, cum Ludouico Vngarorū Rege strage Mochacensi, ab Solimanno Turcarum Principe Vngaris illata, fortiter pro Fide ac patria depugnantes occiderunt. Exinde Mahometani munitissimæ copiosissimæque vrbis multa opportunitate allecti, frequentes in eam, cum Sacrorum suorum instrumentis, ac poparum ingentibus familiis, commigrarunt, quam, perpetuandis Alcorani ritibus, vastis Mosquæarum molibus ita frequentarunt, vt vix vllis seu compitis, seu foris, ac vicis, vacui quidpiam fuerit, vbi non exsecrabiles

biles illæ aræ impietatis immani faſtigio aſſurrexerint. Quinqueccleſias porro vrbem, accerſitu Turcarum, vt noſtri Sacerdotes duo adierint anno ſæculi huius duodecimo exeunte, ſcripſimus quidem ſtrictim annalibus proximis, ſicut allatum erat, ſed nacti hoc anno ampliorem eius profectionis commẽtarium, eiuſdem narrationem vberiorem, & ſequentis biennij res geſtas in hunc annum illigabimus. Apud Dynaſtam Bamffium de noſtris duo Sacerdotes Alſolinduæ, Vngarico in oppido, fructuoſiſſimè verſabantur, quot etiamnum verſantur, vt ſuprà oſtendimus; quorum pia, fideliqueopera, ac plebis ingenua ſimplicitate delectatus Deus, omnibus morbis factitatam ab eis Patribus, per vſum aquæ luſtralis, cereiqne agni medicinam, ita ratam habuit, vt ea curatio infinitis propemodum ægris attulerit ſanitatem. Harum curationum multitudo, & ſanationis felicitas, cum admirabilitatem maximam habere cœpiſſet in vulgus, & fructum admiratione lætiorem oſtenderet, ingentibus præconiis, ea omni regione, tum medici tum medicamenta celebrabantur, vt eius rei nuncios ad Turcas præſidiarios, Caniſiam vſque, fama perferret. Caniſia, militaris eſt munitio, in Croatię Vngariæque confinio, Turcica vi duodecimo ferè ab anno Chriſtianis extorta; qua ex arce Alſolinduam tributorum cogendorum gratia, cùm ad Dynaſtam Bamffium, noſtrorum hoſpitem, Turcæ frequentes ventitarent, quę Caniſiæ audierant de noſtris, ea præſentes diligentiùs percontabantur; neque ab certis auctoribus

bus accipiebant modò, sed suis ipsi oculis aspectabant, crebra eius generis miracula, quorum magnitudine ac crebritate vti attoniti stupebant, ita eorum apud suos periculum fieri cupiebant maximopere. Canisienses igitur Turcæ nonnulli posteà quàm, non alienis dmutaxat, sed suis etiam nunciantibus, qui ab se comperta, & oculis designata narrarent, de incredibili agnorum & aquæ facultate accepissent, Alsolinduam ad nostros aduolant, eiusmodi amuletorum aduersùs noxia quæque copiam aliquam sibi fieri cupidiùs efflagitant, nullum non supplicandi genus interponunt, vt à nostris earum rerum tantillum exprimant; atque vbi tandem impetrarant, suorumque ægris corporibus admouerant, mira illico vis rerum sacrarum etiam in Mahometanæ impietatis hominibus elucescebat, impertienda ipsis subita sanitate. Tantum porro aberat, vt, quod Lutheranus fortè non nemo faceret, expertam suo commodo sacri agni & aquæ mirabilem efficacitatem maligno silentio supprimerent, vt etiam vbique & apud suos, & apud Christianos prædicarent studiosissimè, ac inusitatis eueherent laudibus. Atque vti ne qua in parte officio defuisse viderentur, eximia grati animi significatione, cum muneribus, acceptam gratiam repensuri, ad nostros Canisia redeunt, neque vllam sibi partem quietis indulgent, dum perdifficili aditu eò euaderent, vbi tum nostri versarentur, quos non semel sibi conueniendos putarunt, vt idoneis gratiis agendis, & offerendis donis haud vulgaribus, aliquid ampliùs impetrarent. Eninuerò ab

rò ab perſpecta cæleſtium remediorum ſumma vi, facilè in eam ſpem venerant, vt, ignotis in vulgus, eorum Patrum potentiſſimis medicamentis nullum non, etiam inſanabilis, morbi genus vinceretur; quamobrem aut illorum manu, aut nullius mortalium, Tribunum illum militarem, de quo ſuperiore anno ſcripſimus, deſperatæ valetudinis ægrum, denique perſanatum iri. Patrum igitur in ſuos fines euocandorum cauſa honorificam legationem Turcicus Magiſtratus Alſolinduā deſtinat, luculentiſſimoque diplomate, principum Turcici nominis virorum chirographis, anuliſque conſignato, noſtrorum ſaluti & honori cauet ampliſſimè, quorum impetrata tandem à Præſidibus profectione, & ſuperatis, quas Ariani graues interiecerant, difficultatibus, exeunte Septembri antecedentis anni Sacerdotes noſtri duo iter Caniſiā versùs ingreſſi ſunt. Quarto ab Caniſia milliari, Patribus venientibus, honoris gratia, procedunt obuiam Mahometani equitatus bene multæ turmæ, atque magnificæ, quæ medios aſſumtos eos honorificè in primis, ac beneuolè in Caniſienſem munitionem deducerent, quibus ingreſſis cæteræ cohortes eam beneuolentiam venerationemque detulerunt, qua nulla maior inter Chriſtianos potuit cogitari. Ibi confeſtim Mahometani ritus matrona oblata eſt, quæ flebiliter cum Patribus quereretur, numeroſam prolem in cunis ſibi adhuc ereptam, & eam, quæ infans ſuperſtes eſſet, grauiter periclitari; cuius è ceruicibus ſacram ceræ plagulam cum noſtri alligaſſent, inſe-

quenti tota nocte infestissimæ laruæ vehementer connisæ sunt, vt sacrum amuletum puero auellerent, sed inani conatu; quo ex tempore earum vis penitus discussa cùm esset, infanti deinceps semper fuit optimè; quo genere item remedij aliis sanitas est reddita, & nostris tanto illustrior quęsita auctoritas. Canisia iter deinde Szigethum, aliam in arcem, Patres iter intenderunt, quò nominatim arcessebantur, ad Tribuni militum, quem diximus, curationem; qua in via prætergressis eis Baboczam castellum, subsecutus est cum amplo comitatu eius Castelli Præfectus Turca, Canisiensibusque præsidiariis sua in statiua retrogredi iussis, honorificè de nostris præfatus, eorum incolumitatem dignationemque curæ sibi deinceps futuram prolixè recepit; quibus Baboczam reductis, eius ægroto filio sacra imponenda cera repentè salus est allata. Szigethum inde ventum est, in arcem munitissimam, qua potiti sunt Turcæ ante annum quinquagesimum, cùm immanem stragem Vngarorum edidissent; qua in munitione, clarus militari gloria, Tribunus ille Mahometanus pridem à Cacodæmone vexabatur, quem populares medici anguem intestinis conceptum credidissent. Ei Cacodemoni, quòd vnus Patrum erat comminatus, vexatione deinceps abstinuit, donec Quinqueecclesias est reditū, vbi nostri palam omnibus Catholicis, Mahometanis, Hæreticisque, in æde sacra, Exorcismos Energumeno adhibendos esse censuerunt, quorum diuina vi fractus Dæmon prima pænè congressione abactus est. Beneficij

neficij magnitudinem Mahometanus vti facilè animo perſpexit, ſic luculenta gratæ mentis ſignificatione, omnibus coram, in templo teſtatus eſt, cùm ex intimo ſenſu præteritæ calamitatis, præſentiſque boni, præ lacrymis, & ingentibus ſingultibus, inter agendas gratias eloqui non poſſet. Feliciſſimè cecidit, & in rem non Patrum magis, quàm Catholicę Eccleſiæ in tota Vngaria, vti tùm primùm aduentantibus noſtris ad Romanam Fidem reſtituendam, luculentiſſimo planè exemplo Romani ritus auctoritas integritaſque aſſereretur, & quidem in Hæreticorum, & Mahometanorum auribus, oculiſque. Nam ex quo Petſzium Turcicæ iuriſdictionis factum eſt, præter Alcoranicæ impietatis frequentes Moſquæas, Arianum quoque ſacrilegium, Lutheranum Bacchanal, Caluinianaque perfidia eò inſanas vexillationes ſuas immiſerunt, ſed omnium numeroſiſſimis ac potentiſſimis Arianis, non infirmis Lutheranis, quibus vtriſque ſuum dogma publicè diſſerendo licet propagare, hac facultate prohibitis Caluinianis, tamquam Hæreticorum omnium, Mahometano etiam arbitrio, peſſimis, & formidoloſiſſimis. Atque vt Catholicorum Petſzienſium, quaternos inter coniuratorum hoſtium infeſtos exercitus, luctuoſiſſima pridem cœperit eſſe calamitas; eò tamen luctuoſior eſt multò, quòd innumerabilium ferè membrorum ampliſſimum corpus non habet caput, cuius auſpiciis, ductuque, aut intra Eccleſiæ ſtatiua Chriſtianam diſciplinam, aut extra caſtra in acie aduersùs ingruentes hoſtes fidem ſar-

tam tectamque possit tueri. Quod enim sit instar prodigij, etiam post quinquagenariam Petszienfis Ecclesiæ captiuitatem, seu veriùs cladem, vel ciues, vel rusticani etiamnum censentur ampliùs centies milleni, qui se Catholicos profiteantur, quibus omnibus vnus modò superstes erat Sacerdos, cùm eò nostri venerunt: sed, quod miserationis lacrymas audientibus, multoque magis rem ipsam periclitantibus excutiat, Sacerdos tam omnis rei Christianæ ignarus, ac stupidus, vt Sacerdotis meram vmbram, laruamque iure censueris. Nam alter quidam vicino præsidens pago, sic languidè omnia Ecclesiastici ritus munera, tam parũ congruenter sacris decretis, obibat, vt ab Hæretico non procul abesse videretur. Quod enim reliquum erat vnum solatium Christi gregibus, omni cætero animorum pabulo calamitosè destitutis, vt certè Confessionis Sacramentum cum multa cura eis administraretur; non singulis seorsum ab ignauo Pastore adhibebatur, sed turmatim & promiscuè, ad ipsius genua prouolutis, nullius audita noxa, nullo cuiusquam fructu, maximo omnium damno, absolutionis formula in confertam cateruam pronunciabatur. Vtque nihil deesset ad afflictissimam gentem quouis genere infortunij obruẽdam, omnium flagitiorum fœda labe inquinatissimi, &, vt vno dicam verbo, scelere ipso sceleratiores, homines decem de plebe, quos incertum est, an inita cum Dæmone pactio, an dirum Numinis odium, an insita peccandi libido accenderat ad immanitatem teterrimi criminis, quo

huius

huius innocentis populi salutem nefariè pessumdarent. Idiotæ omnes erant, eoque ad audendum proiectiores, nulla vel infimorum Ordinum vmbra etiam initiati, qui non Sacerdotum ac Curionum modò, sed Antistitum pænè munere defungerentur in hac gente vniuersa, cogendis cœtibus, concionibus habendis, administrandis Sacramentis omnibus, ipsoque adeò altaris simulando per summum nefas Sacrificio: quos quidem adumbratos ritus Sacrorum, vt rudi populo imponerent splendidiùs, eumque facinorosiùs dementarent, vel superstitionum inusitatis vmbris, vel veneficiorum prodigiis, quasi mysteriorum recondita varietate quadam distinguebant. Vitam eos multa impuritate inquinatissimam viuere populi magna pars nouerat, sed, quod religionis studium præferre videbantur, conducibilius sibi esse putabant minimè mali homines, vel his contaminatissimis Popis auctoribus, ac magistris, Sacrorum nonnullam sibi copiam fieri, quàm eis exauctoratis in perpetua rerum diuinarum orbitate ac solitudine cõsenescere. Atque vt plerúmque est rude vulgus felicitatis in re familiari asserendæ cupidissimum, & ad subeundas in hoc genere fraudes perquàm opportunum, subdititius ille Sacrificulorum manipulus, ardens auaritia, & ambitione clari nominis adipiscendi æstuans, idoneam ingenio ac studio suo materiam in stolida gente nactus erat. Ex eorum nempe cuiuslibet adytis, velut ex Delij Apollinis cortina, prodibant de suo facto consulentium sortes, prosperorum euentorum nun-

ciæ, quas falsis persuasionibus infatuata plebs grandi pretio redimeret. Cuius autem infaustius fatum ex abditioribus oraculi responsis Vati obscurè indicatum fuerat, eius fati depellendi vna erat ratio, si forte infausta damnatus positam in Diuini manibus felicitatem licitaretur magna fortunarum suarum parte, atque in Stygia membrana Tartareis apud Orcum verbis ac symbolis consignatam acciperet. Vt non deessent aliæ multæ, fœdæque religionis labes, in eo populo, ex diuturna scilicet Mahometanorum tyrannide, ac proiecta Hæreticorum licentia: nostris tamen ea visa in primis detergenda, quam tanto cæteris perniciosiorem, funesta simulatione pietatis, tetræ illæ Sacrilegorum fraudes incautis animis, ac rudibus inusserant. Ante omnia autem placuit tantæ in Christi cœtu ruinæ auctores appellare, ac eorum sensum periclitari de suo tam exsecrabili facinore: quorum altera pars admonitorum conspectum verita sustinere, cessit inde procul, sacrilegiisque operā dare porro pergeret, nisi fraudem edocta plebs, eorum declinaret cōsortia, impiaque sacra. Parti alteri, quinque ij fuerunt, sanior insedit sententia, vt nostros sacrilegiorum dissuasores admitteret priuatim; publiceque, quod impiè admissum erat, exponentibus Patribus, vt tam perniciosum aboleretur facinus, ipsi auctores mali apud totam concionem suum scelus exsecrati sint, postulataque delicti venia, se ab eiusmodi sacrilegiis longè absuturos deinceps sanctè adiurarint. Hoc monstro satis feliciter confecto; ex Arianæ, Luthera-

theranæ, Caluinicæque pestis colluuie triceps Hydra exſcindēda relinquebatur noſtris Patribus, ſi Catholicæ plebi ab cæteris præſidiis deſtitutæ, vellent in poſterum integritatem Fidei puram tutamque præſtare; atque ſi per Turcicos Magiſtratus liceret, vt apud Petſzienſes ciues ſibi, ac venturis eò deinde Patribus ſedem conſtituerent. Lubentiſſimis autē Magiſtratibus Mahometanis degendi agendique cùm indigenis Chriſtianis aduenisque, facta eſt poteſtas; qua ſupra ſpem indulta, nihil procraſtinandum rati, quod reliquum eſſe poterat ab inſtituendis Catholicis otij, ad exagitandos Hæreticos traducebant. Ariāniſmus toto illo tractu ſua ſponte nuper interibat, hominum damnatas eius ſtirpes propagantium penuria, cùm exſtitit neſcio quis ex Orco capularis ſenex, qui Arianæ procurationis aſſumtis Infulis, nemine refragante, permultis nouitatis ſtudio applaudentibus, tribunal, & tautumnon Regiam Ario'iis finibus ſtatueret. Congruenter autem eius perniciabili inſtituto cùm res fluere in ſtolidiſſimo populo cœpiſſent, vt ſui dogmatis ſtudioſos propagatores poſteritati ſufficeret, arceſſitos nuper inde ab extremis Getis ſeu Tranſſiluanis quindenos adoleſcentes Arianos, ſua cuique regione in ampliſſimæ gentis finibus attributa, ad Arianiſmi emortuas radices ſuſcitandas, ac propaginibus diſſeminandas allegauit. Huius hominis conſuetudine amicitiaque nuper vſus alter Patrum, adeundum ſibi putauit, ac pro veteris amicitiæ iure fiduciaque familiariter libereque admonendum,

vti ſe pateretur fœdam hæreſim dedoceri; ac eò maximè, quòd effeto iam viribus corpore, orboque luminibus, haud procul abeſſet vltima vitæ clauſula, quam inire iis implexum erroribus funeſtum ipſi planè futurum eſſet. Sed eius animi cæcitatem haud paullò tenebricoſiorem, quàm corporis deprehendit, ac in errorum caligine tuenda pertinaciam incredibili cæcitate maiorem: cuius duritiæ non modica ratio peti ex eo videbatur, quòd abdicando Arianiſmo, de ſublimi dignitatis ac gloriæ faſtigio exturbari ſe putaret, qui ab adepta Antiſtitis Ariani prærogatiua, ſuis auſpiciis quadragenûm millium capitum Ario conflatum gregem videret. Quem igitur nullis rationibus, nulla humanitate ab nefario conſilio demoueri animaduertunt, aduersùs eum, ipſiuſque coniuratas partes iuſto pioque duello graſſari quouis loco, ac tempore, decernunt, & quidem tantò liberiùs, atque alacriùs, quòd ab Caluinianis, & Lutheranis erat maior quies, quibus ſcilicet in Petſzienſi ditione non licet ſui ritus vſum, aut rituum curatores habere publicè, cum tamen Arianis, cæteriſque nominis Græci Hæreticis, eius rei faciant poteſtatem Turcæ. Noſtrorum porro induſtriam alacritatemque acuebat non mediocriter Turcarũ in eos liberalis humanitas, quibus, in cætero quolibet, ac Fidei maximè negotio, non beneuolis tantùm, ſed approbatoribus quoque vtebantur Patres: quin eoſdem rei bene gerendæ adiutores experiri ſæpe contigit, vbi diſciplinæ Mahometanæ ſua opera nihil repugnaret. Aggreſſis igitur

noſtris latiſſimè patentē apud Quinqueccleſienſes curandorum animorum prouinciam, & magnis quidem animis, ac contentione virium, quantam res exigebat, auidiſſimè omnis ipſorum labor à Catholicis exceptus eſt, vti quorum animus diuturniſſima eiuſmodi operarum ſiti æſtuaret, vt perbene multos dies incenſæ eorum cupiditati non poſſet fieri ſatis. Concionum certè ipſo etiam principio frequentia tãnta fuit, eò confluentibus numeroſiſſimis non modò Catholicorum agminibus, ſed quorumlibet etiam ſectariorum caterуis, vt ex eo concurſu apud illum Arianum Antiſtitem, nuper ſuæ factionis auditoribus celebratiſſimum, deſertiſſima ſequeretur ſolitudo. Atque tametſi, vt eſt omnibus mortalibus nouarum rerum noſcendarum ingenita cupiditas, ille ardor noſtras conciones frequentandi plus quiddã ſtolidæ curioſitatis, quàm conſilij, ac vtilis ſtudij præferre potuit forſitan videri: conſtantia tamen audiendi, etiam poſt iteratã Præſidum interdicta, facilè probauit, conſentientis cum recta ratione doctrinæ initio captos æquitate ſoliditateque, lubentes poſteà concionanti adhæſiſſe, ac audire perſeueraſſe. Cæcus ille Ariani dogmatis præco, deſtitutum quidem ſe, vel à ſui ritus auditoribus pænè omnibus, dolebat maximoperè; ſed eum longè peius habebat maioris cuiuſdam cladis formido, ne iidem qui ſuas conciones præ noſtris negligerent, ab Arianiſmo quoque deſciſcerent; quare de ſuis ſatellitibus ſubornat fidiſſimos quoſque, vt eis exploratoribus, noſtrarum concionum

argumentũ & tractationẽ omnẽ articulatim percipiat, illo maximè animo, vt si quid secus dictum esset, quàm ratio publicæ trãquillitatis, & Turcica ferat disciplina, nostros confestim perduellionis reos ad Mahometanũ deferret magistratũ. Illi verò stomachũ mouit acerbissimè peracris maximeque ardens nostri Sacerdotis in horrẽdas & exsecrandas Arianorum, de Christo Domino sententias, pro cõcione inuectio, insectatióque, quòd eorũ cõcepta verba, impietatis immanitatisque in Christum Deum plenissima referebat, cum multa indignatione, ac eis acriter exagitandis indignationem ex summa rei atrocitate non mediocrem in audientium animis concitabat. Arianus Senatus, decrepiti Præsulis frequentibus querimoniis lacessitus, fustuarij & aliquot Talerorum multa suis sanxerat interdictum de Fidei capitibus cum quoquam nostrorum conferendi; non tamen ab eis expresserat plagarum metu, quò minùs congrederentur nobiscum, & excusso ab se Ario ad Catholicos transirent, vt erat cæteræ multitudinis Arianæ nostrum ad Concionatorem concursus mirabilis. Et certè illi vetulo, duodequinquagesimum annum suos Petszienses Arianos nihil sapere docenti, cùm, luminibus orbo, audientium se ratio non constaret, die quodam renunciatum est, vicena quina dumtaxat capita sibi verba publicè facienti adstitisse; quam sui, ac templi desertionem & tulit ægerrimè, & suarum partium imminentem ruinam interpretatus, vniuerso ad se aduocato Senatu, eius ordinis fidem auctoritatémque

obtesta

obtestatus, miserè occumbenti Arianismo eos suppetias per sanctissima quæque obsecrabat. Tam formidolosum suis partibus præsensque exitium vaticinante Antistite, discessit omnis Senatus in eam sententiam, vt ingentis fraudis in publicam rem haberetur reus, qui Iesuitam verba facientem ad populum ex ea die audiret, cuiusmodi noxam ea sequeretur pœna, vt illius conscius Ariano cœtu exterminaretur. Sæuitia & Episcopi, & Magistratuũ Arianorum in sui corporis membra, ædem nostram & conciones celebrantia, ingentis odij pridem in Patres cõcepti apertissimum argumentum fuit; cuius maleuolentiæ hoc erat acerbitas & impotentia maior, quòd diu iam collecto ad nocendum impetu, exeri tamen in nostros non poterat, Turcici Magistratus tectos reuerentia. Clandestinis consiliis Arianorum principes rationem sæpe inierant, vt ab Mahometanis Præsidibus nostrorum discessus prece ac pretio exprimeretur; quæ ratio cùm certò prospiceretur exitum non habitura, ex nota Mahometanorum procerum in Patres beneuolentia, & eorumdem in Catholicos ritus propensiore studio; interdum eò deliberationem conuerterat, maleuolentiæ diro veneno suffusus, Antistes, & qui Arium cum eo colebant impensiùs, vt de tollendis è medio Patribus funesta consilia caperent. Eius immanis decreti vis, vt ne in parricidarum sanguinarias manus erumperet, occultis quidem rationibus Deus, vt solet, prohibuit; eadem tamen Turcicorum Magistratuum veneratio multum etiam ad impetum

tum reprimendum potuit; quibus ſcilicet egregiè in noſtros animatis, non poterat non eſſe anceps & periculoſus parricidij euentus, & in reos cædis atrox animaduerſio. Enimuerò præter Baſſam, qui Petſzienſi regioni præerat cum imperio, & optimatum omniũ, & iuri dicundo pręfectorum, propenſa in nos erant maximè ſtudia; quorum ſtudiorum vt ſe apertiſſimè prodebant illuſtres & quotidianæ ſignificationes, ita nobis Arianorum diram conflabant inuidiam; ſed aduersũs eoſdem nos tuebantur, quorum odia in nos concitabant. Illa certè cogitatio Arianorũ animos vrebat acerbiùs, cùm ſacra ſua, & vniuerſus ſuæ factionis ritus, Mahometanorum iudiciis frigebat maximopere; noſtra verò omnis ratio eis ſupra modum probabatur. Vbi autem in contentionem rerum geſtarum veniretur, Arianis, qui Chriſtum in primis exhorrerent, nulla vis in Dæmones, & morbos ex Ieſu implorato nomine ſuppetebat: Ieſuitarum contrà numeroſæ, ac prodigiis claræ commemorabantur ſanationes, quarum conſcij atque participes ipſi Mahometani citabãtur. Et reuerà ægrorũ longa ſeries cẽſebatur, quibus, aqua, oleo, cera, Eccleſiæ ritu conſecratis, aut idonea tantùm precatione adhibenda, noſtri reſtituerant valetudinẽ: neque exiguus Energumenorum deſignabatur numerus, quos diuturna, ſæuáque Cacodæmonis vexatione iidẽ Patres per Exorciſmos vindicaſſent. Quarum rerum iucunda recordatione apud Turcas ſtabat egregiè noſtrorum auctoritas & gratia, Hæreticorum contrà iacebat exiſtimatio, quos

nullius

nullius rei gestæ splendor aut dignitas in vulgus commendaret. Pugnare interdum pro Hæreticis, quasi pro sociis ac fœderatis, Dæmon videbatur, cum in eos sæuiret iracundiùs, quorum opera essent ad nos adducti Hæretici, eiusdem seruitute liberandi; vti reuerà, & atrociter sæuiit in Catholicam matronam, cùm eo animo Arianum adolescentem ad nos perduxisset, cuius dominatu exactus, mox insiluit in piam feminam, vt impetu eam opprimeret, nisi à nostro vetaretur. Societatem sibi cum Hæreticis intercedere, quòd Dęmon nullis non argumentis indicat, ac testimoniis probat, ægerrimè omnino illi ferunt, nec facilè hanc iniuriam concoquunt, id tamen ab eo probri frequentissimè illis in os ingeritur, cum dolore dissimulantibus; quibus etiam & illa contumelia cadit ab eodem acerbissima, quòd Exorcismorum vim stringentibus nostris in Hæreticos ab Dæmone infessos, is non patitur se de statione, tamquam de sui iuris fundo, demoueri, quamdiu ab hæresi non desciuerunt: qua eiurata, facilè abigatur. Catholicorum quidem animos ad omne genus pietatis egregiè comparauerat Patrum assidua, & strenua opera; Hæreticorum verò ferocitatem cum nostræ æquitas causæ, tum Patrum apud Mahometanos gratia, compresserat, vt si perseueraret, qui tum erat; rei Catholicæ status, res Petszienſium eo loco essent, vt eos suæ conditionis, nos operæ nostræ neutiquam pœniteret. Hanc felicitatem florentium rerum turbauit grauiter, ac tantum non euertit nostræ concio-

nis

nis argumentū quoddam, ſua ſponte laudandum, & impugnandis huius ſæculi Hæreticis conſentaneum: ſed pro loci, temporis, ac perſonarum ratione nec vtile, nec neceſſarium apud Quinquecclesienſes. Kalendarium vetus, repudiato Gregoriano, præfractè retinent Ariani, ac cætera fæx Hæreticorum, vt in hoc etiam capite diſſentiant à Romano Pontifice; cuius moris cùm incurriſſet mentio inter concionandum, noſter oſtendebat, quàm decentius æquiúſque fuerat, vti manipulus hominū, tametſi ab Eccleſiæ decretis diſſidentium, in Kalendarij Catholici communionem veniret, cuius in rationem vniuerſus orbis Chriſtianus ſumma voluntate conſenſiſſet, ob eas vtilitates, quæ inde proficiſcerētur. Cuius conſenſionis eos ſi pœniteret tantoperè, iniuria ipſos facturos, ſi non paterentur, Petſzientibus Catholicis eam eſſe libertatem Gregoriani Kalendarij nunc demum adſciſcendi, quam eis mater Eccleſia, & æquitas ipſa eſſe voluiſſet. Hanc cauſam pertractanti Concionatori, ſeu non venit in mentē negotium quoduis publicum priuatumque à Turcis adminiſtrari ex veteris Kalendarij ratione; ſeu id argumentum paullò vehementiùs agitauit, inſuperque Feſtum diem aliquem ex formula Gregoriana indixit Catholicis obſeruandum; ea certè concione non apud Hæreticos omnes tantùm, ſed apud Mahometanum quoque populum Magiſtratumque grauiter offendit; quam offenſionē vt impenſiùs accenderent, Ariani omnem lapidem mouerunt. Quòd ſublato Petſzij dumtaxat veteris Kalendarij vſu, & forenſis

forensis & nundinaria omnis conuellebatur ratio, in Europæo Asiaticoque Mahometanorum imperio; vt iam nullus dierum consensus intercederet Petszienſibus Catholicis, non modò cum peregrinis in quouis alio foro, seu emporio rem gerentibus; sed ne cum ipsis quidem suis ciuibus, vetus Kalendariũ retinẽtibus. Ea Concionatoris denunciatio non Hæreticis solis, Pontificij decreti aduersariis infestissimis, sed indigenis aduenisque mercatoribus, adeoque ipsis omnibus Turcis bilem acriter cõcitarat. Tametsi enim ad illum diem opinione integritatis, religionisque plurimum valueramus apud Mahometanos principes, populũque, aliæque causæ non leues interuenissent, cur nobis bene cuperent; tamen quòd arrepta ex hoc casu ansa, Vngaricæ nobilitatis nos esse satellites & emissarios Ariani iactabant, ad Turcicum imperium subornandis concitandisque ad rebellionem populis Petszium destinatos: quam calumniam mercatores inuidia commoti Kalendarij adiuuabant; facilè fiebat, vt Turcis veniremus in proditorum suspicionem, & eorum à nobis abalienarentur voluntates. Concitatis vehementiùs hac procella suspicionum animis, multorum ferebatur sententia, geminorum Sacerdotum supplicio conciliandas esse omnium popularium mẽtes, tranquillitatemque prouinciæ deinceps asserendã. Aestimanti rem ex gentis ingenio, & loci conditionibus, procliuius sit mẽte complecti, quàm mihi stylo exsequi, quantum moræ Christianis rebus, quantum molestiarum, ex ea diuini cultus mora nostris

noſtris Patribus pepererit huiuſmodi turbatio. Refrixiſſe magnopere Turcarum aduersùm nos ſtudia ob iniectam minùs opportunè Kalendarij mẽtionem, cum aliis argumentis, noſtri deprehenderunt, tum ex ſubtracta ſibi quotidianorum cibariorum annona, quam Patribus quotidie oſtiatim cogentibus ſtipem illi olim ſubminiſtrabant largiter, nunc pauci, & valdè modicam impertiunt. Impacta quoque nobis eſt alia non leuis calamitas, & alieno maximè tempore, cùm per eoſdem ferè dies Baſſa Petſzienſis iuriſdictionis, cuius in nos ſtudio res noſtra fouebatur egregiè, vita functus eſt, eiuſque loco ſuffectus is, qui & ingenio ſuo, & aduerſariorum occupatus calumniatibus delationibus, nobis eſſet infeſtior. Apud hunc, expoſtulantibus maximè Arianis, cæteriſque Kalendarij nomine irritatis, cauſam dicere iuſſus eſt noſter Concionator, raptus in iudicium ab eiuſdem Baſſæ apparitore, omnium opinione ac ſentẽtiis priùs damnatus capitis, quàm Quęſitori ſiſteretur; Deo tamen inſitam hominis ſæuitiam demulcente, inflexit ſe Iudicis ſua ſponte animus in mitiorem ſententiam, &, pro cruce ac palo, exſilium Patri edixit. Pater condonatam ſibi ab eo vitam, agendis ſummiſſo animo gratiis, ingentis beneficij loco ſe habere oſtendit, ac modeſtè percontatus quàm ad diem, profectioni adornandæ, ſibi liceret, eius bona venia, in vrbe agere, hominis duririem mitigauit adeò, vt ad ſuos conuerſus diceret; arbitrari ſe illum vetulum, cuius dubia ſibi probitas non eſſet, angi animo ne-

cessitate sui discessus. Aderat tum in Bassæ consilio Gabriel Bethlhem, qui Transsiluaniæ Tetrarcham agit, vir à Catholico ritu nuper alienus; is nullius inuitatu, causæ tantùm æquitate ductus, Patrem damnatũ suo patrocinio studiosè sibi tegendum sumsit, & quà rationibus, quà precibus Bassam ab exsilij sententia deduxit; cuius rogatu, adstipulantibus quoque omnibus Catholicis, suaque capita, & liberorum ac coniugum, pro Patris incolumitate addicentibus, nostro proscriptionis pœna est remissa. Tantillum Patres ab formidoloso turbine immanis tempestatis respirauerant, cùm aliunde suborta turbulentissima infamium suspicionum procella nutantes res nostras pænè funditus afflixit, allatis Roma scilicet Patris Ferdinandi Alberi epistolis ad alterum è Patribus, quibus ex litteris coniurationis clandestinæ coniectura petebatur. Suspectissimum omne genus litterarum peregrinarum habent Turcæ, quibus ab recenti nostro casu, & aduersariorum multiplici accusatione, omnis nostra res fiebat suspiciosior; & graue pondus coniecturis accedebat ex Ferdinandi nomine; quasi Ferdinandus Austrius hortator esset alicuius in Mahometanos conspirationis, nos eius artifices & administri essemus. Huius fraudis probabile indicium petebatur ex minuta claui argentea, epistolæ immissa, quam arcis cuiuspiam prodendæ argumentum interpretarentur. Arianæ Scholæ magister apud Skenderum Bassam versabatur, cùm resignatis epistolis è fasciculo emerserunt & clauis, & sacri agni cereæ plagulæ, quem

magiſtrū vt eſt percōtatus Baſſa de cereis paſtillis, & claui, reſpōdit is, videri ſibi ea comparata morbis,& dæmonib.ex malè affectorū corpore depellendis.Quæ reſpōſio Ariani hominis nō mediocriter minuit Turcarū ſuſpectiones,Baſáque mitigauit;cuius miſſu ille idem Arianus alterū ex Patribus cū adduxiſſet,illeque modeſtè ac cādidè, quod erat, indicaſſet, factum ſibi ſatis Baſſa iudicauit, & retenta claui, cætera omnia reddidit. Sub idem tempus, Hæreticis calumniæ architectis, litterarum ac nunciorum ſignificatione apud exteros noſtro Cōcionatori crimen adulterij eſt inuſtum, cuius flagitij compertus, ideoque in carcerem actus, & pecuniaria multa damnatus, ferebatur. Sed huius contumeliæ iniuriæque ipſos & Turcas & Arianos habuimus officioſos vindices,quorum, ac maximè Iudicis luculento teſtimonio, noſtra publicè aſſerta eſt innocentia. Catholici prætereà veriti ne infamia, maleuolorum diſſipata nunciis, longiùs in Vngariam ſerperet, datis ad Cardinalem Forgatſchium, & cæteros Vngariæ Dynaſtas, in eam rem accuratè perſcriptis litteris, fraudis aperuerunt auctores, noſtroſque omni ſuſpicione abſoluerunt. Satis diuturna, grauiſque vexatio nos in hunc diem tenuiſſe poterat humano iudicio videri, niſi aliud eſſet plerumque à noſtro Numinis arbitrium, quo decernente Baſſa ille,quem infeſtiorem nobis rati eramus, iniuncta ſibi legatione procul in Tranſſiluaniam, vrbanæ præfecturæ vicarium reliquiſſet in nos longè ſæuiorem. Is ad gubernacula vix manus admouerat,cùm pu-
blici

blici ſtatus perturbati redintegrata criminatione, ad exſilij pœnam iteratò apud eum poſtulamur; tantaque fuit aduerſariorum poſtulantium violẽtia, vt mox in concionatorem proſcriptionis decretum extorquerent; quorum impotenti libidini ac furori Vicarius Baſſæ, vt cumulatiùs gratificaretur, intentatis Patri acerbiorum plagarum grauibus minis, ni pareret, edixit vti eo ipſo die vrbe excederet; quod facere cogebatur, niſi forenſis Prætor auctoritate ſua interpoſita, tridui modicas inducias impetraſſet. Intereà ciues Catholici eiulatu vrbem complere; flebiliter cum noſtris queri; lamentari, & rogare, cur in articulo ipſo Chriſtianæ rei apud ipſos conſtituendæ, omnis præſidij expertes ab noſtris deſerantur; ſupplicìter obſecrare, vti Patres de ſuo iure in cauſa Kalendarij Romani nonnihil in præſentia remittant, qua remiſſione, lenitis aduerſariis, calumniarum in eos ſit futurus finis, & Catholica res ſuum curſum ſine offenſione habitura. Huic iuſtiſſimo optimorum ciuium dolori Patres indulgendum rati, recipiunt eis de Kalendario ſe condonaturos tantiſper, dum ab Vrbe reſponſum afferatur. Ab Patrum ſponſione ciues exſultantes gaudio, vt eo exſoluti nodo, qui ſuum negotium diſtineret, rectà, erectoque animo, ac ſpei pleno, adeunt ad Baſſæ Vicarium, ab eo tricenis quinis Taleris paciſcuntur noſtris Patribus exſilij condonationem; quod pretium ſuæ libertatis cùm non paterentur Patres dependi pecunia ciuium, ſed diuendita ſua ſupellectile, ipſi de ſuo numerarent; tùm verò no-

ſtrorum in ſe inuſitata caritate Petſzienſes attoniti, felices ſe iis Chriſtianæ vitæ doctoribus prędicabant. In iis porro durioris vitæ incommodis, laborumque grauitate ac multitudine propè infinita Patrum alter, Concionatoris ſocius, grauiore cœpit tentari valetudine, quàm vt eius breuis exitus, & idonea curatio in omnium rerum inopia ſperari poſſet. Capit igitur vterque ab imminente pernicie conſilium, vt æger quà expeditius iter pateret, euadere tentaret in proximum quodque Societatis domicilium. Et habuerunt etiam aduerſarij, quod criminarentur in ægroti hominis laborioſiſſima profectione; quaſi, noſtro periculo, acuti homines certarent, ambitione oſtentandæ ſollertiæ, in comminiſcendis criminationibus, noſtroque nomini adſcribendis. Quod enim fraudis vterque Quinqueccleſiis, in rem Mahometanā animo ſtruxiſſe inſimularetur, illud eorum alterū cum ſimul coniuratis Vngaris, tota regione circumfuſis, in via communicaturum, & auxilia concepti ſceleris patrandi petiturum, ex ingenio ſuo mentiebantur. Nimirum mallent Hæretici vtrumque exceſſiſſe, ac in terras quidem vltimas, quàm ab reſide altero Catholicum ritum Quinqueccleſiis promoueri, & ingentibus in dies incremētis propagari. Quem certè animi plenum, & illuſtribus operis clarum, non amplæ modò ciuitatis fines, ſed agreſtis quoque plebis immenſitatem ſuo ſtudio & induſtria complexum cùm viderent, ne latiùs emanante ipſius opera, tantumdem ſuæ cupiditati ſpeique detractum poſteà dolerent, prohibendum

bendum penitùs vrbis egressu sibi esse decernunt. Bassæ igitur absentis nomine Præfectum prouinciæ falsis in Patrem accusationibus occupant; esse nempe diligenter prouidendum, ne Iesuita, peritus vtique rerum Turcicarum, atque in eorum gentem & ritum pessimè animatus, sermonem misceat cum vicina gente Vngarica, cuius auxiliariis copiis ei facile sit, Turcicarum arcium aliquam, præsidiario milite oppresso, inuadere, viamque maiori calamitati aperire. Haud difficile fuit barbarum, præcipitem, stolidum, atque flagrantis auaritiæ hominem, proposita spe alicuius prædæ illò addúcere, quò nostri aduersarij cuperent; extemporali ergo interdicto vetat nostrũ pomœrio excedere, ratus fortè hanc seruitutem ab eo pecunia redemtum iri, qua ductus cupiditate frequẽter in eũ pręcipitata & iniqua iudicia pronũciarat. Aequi porro speciẽ quamdam suis prætentã criminationibus calũniatores videbãtur interpretari, quòd frequentes Mahometani totis campis per eos dies trucidabantur ab agresti Vngarorum turba, vt publici tumultus funesta quædam initia in Petszienſi territorio metuerentur, cuius exempla deinde, mali contagione quadam, in finitimas regiones emanarent. Ex eo itaque speciosior ansa oblata est Bassæ Vicario in Patrem, suo ex ingenio, sæuiendi, ad pecuniæ prædam exprimendam, cùm is per absentiam eiusdem Vicarij, legitimo commeatu ab vrbano Magistratu accepto, procurandorum funerum gratia in agrum exisset; cuius profectionis, vt Edicti violati, reus ab æmulis factus, ex ipsa

concione tractus est in carcerem, ibi cum cane pernoctaturus, nisi Catholicorũ ardentissimæ preces, datis vadibus, & vicenûm quinûm Talerorũ collato pretio, eum è vinculis exemissent. Grauiter anteà in vulgus offenderat illius publici prædonis fœda, crudelisque rapacitas, toties in Patris inopiam debacchata; sed ab illo proximæ prædæ immani flagitio, inuidia tanta sordes ipsius flagrare cœperunt, vt conuiciis in eius auaritiam publicè iactandis ciues non abstinerent. Propolarum certè in mediis foris & compitis passim audiebantur dicteria in prætereuntes eius satellites, quos procaciter percontabantur, numquid essent licitaturi manubiaria illa pecunia, quam de senis illius Sacerdotis summa penuria tam frequentibus compilationibus expressissent. Velut iniecto in auidi canis hiantem gulã offe non opimo, ad sedandã eius præsentem iugluuiem, pasta pertenui vigintiquinque Talerorum quæsticulo argentaria duri latronis fames, tantisper acquieuit, dum vberioris faciendi compendij alicunde se ostenderet ratio; quã breui non tam casus aliquis obtulit, quam illa nũmaria hirudo nusquam oblatam arripuit, aut potiùs excogitauit. Quinqueecclesiensi Episcopo vectigales olim trecenti ac sexaginta pagi, Mahometanorum permissu, etiamnum veteres pensiones Antistiti suo numerant; quarum exigendarum ius locauerat Episcopus Dynastæ Vngaro; cuius litteræ, adiuncta pagorum vectigalium descriptione, ad Skenderum Bassam destinatæ, vt eius auctoritate pensiones cogerentur, Bassa in Transsiluaniam

ſiluaniam profectò, in illius prædonis manus deuenere. Iis lectis litteris, tot pagorum recenſione offenſus, bruti homo & truculenti ingenij, ac præcipitis iudicij; eius autem moris, qui annorum quinquagenûm perpetuo vſu firmatus eſſet, aut ignarus, aut diſſimulator malignus; quaſi ea pagani populi commemoratio iuriſdictionem dignitatemque Turcicã minueret, noſtrũ Sacerdotem eius deſcriptionis mox ſuſpectũ habuit, & in eum furenter exſcanduit. In Patrem igitur repentino decreto pœnam capitis edicit, niſi locupletes ſibi vades ſiſtat, qui ſponſione ſe obſtringant, nullam eius fraudem in ea paganicæ gentis cenſione interueniſſe. Huius rei noxam ab ſe depellere, vt facillimè poterat, cùm Pater tentaſſet, non eſt auditus, ſed ingeminatas compedum & ferri comminationes tulit, ni mox ſponſores adeſſent. Hominis barbara crudelitas Chriſtianos deterrebat, & acriter dehortabantur Ariani, ne ſua fide noſtro ſalua omnia iuberent; qua in ſuorum deſtitutione noſter cùm anxius laboraret; ecce tibi Turcarum globus, de Caniſienſi præſidio, qui Patrem, pro veteri familiaritate & beneuolentia peramanter complexi, vna voce alacriter omnes profitentur, ſuo ſe, ac vniuerſi Caniſienſis Præſidij nomine, fortunas, capitaque ſua pro ſalute ac dignitate Patris, in hac cauſa, & cætera qualibet, eius meritorum gratia, perlibenter obligare. Ad hanc tam liberalem, beneuolamque Mahometani manipuli profeſſionem, Catholicis, qui grauiter obtorpuerant, rediere animi, móxque proceſſere ob-

ſides aliquot, quorum vadimonium ea lege admiſſum eſt, vt, quaternis illico promtis Taleris, ea gratia redimeretur; quam rapinam ea totis compitis conſecuta ſunt in prædatorium Prætorem elogia, quæ in eius ſordes maximè conuenirent; Patris intereà innocentiam, voluntariamque inopiam omnibus digna laudatione ac commiſeratione proſequentibus. Sed non defuit tamen ex ea corona Mahometanus, qui Patris merita ſtuderet aſſentando exaggerare, ab adſcripto ipſi ſtudio quodam ſingulari Turcici dogmatis; ſimulque ſui ritus nobilitatem aſſerere ab Patris honorifica de ipſo ſententia; quam ſententiam ſuam, vti omnibus coram Pater apertiùs profiteretur, ille aſſentator hortari videbatur ex eo, quòd in Mahometiſmo putaret exiſtere certiſſimas ad æternam ſalutem rationes; quarum Pater adhuc incertus, in multa ſenectute, ac grauibus ærumnis, orbe toto anxius vagaretur. Alius Turca, longè iniquiore in noſtrum animo, vt ei ſumma fraude certam perniciem crearet, clam eum aggreſſus, ad conferendam de Mahometiſmo capitalem diſputationem pellicere conatus eſt, cùm velut arrepta anſa ex ſolitudinis commodo, diceret; Nemo nos audiet, effare modo liberè, quæ ſentis de noſtræ legis capitibus. Hanc veteratoriam, importunamque nefarij proditoris ſollicitationem breui ſollertique reſponſo eluſit Pater; vt cùm eum ſuiſipſius captum vinctumque artibus, ſine offenſione tamen, ab ſe dimiſiſſet, ille deinde profiteretur, ſe incidiſſe in neminem hominem, cuius in agendo loquen-

doque

doque ſapientior eſſet, quàm illius veteli Sacerdotis cautio. Expeditiones inſtituerant noſtri ad finitima, ſummotáque loca, fructu non modico; vbi paucis diebus centenos homines ex variis erroribus in Catholicum agmen redegerũt. Coloca, nobile olim oppidum, Archiepiſcopi ſedes fuit, quod bellorum iniuria iam rediit ad quadragena non ampliùs domicilia, quibus in oppidi ruinis sũt Catholicorum quædam paſtore deſtitutæ reliquiæ, ac veteres thermæ. Illò igitur venit noſter Sacerdos per cauſam valetudinis vſu balneorum inſtaurandæ; ſed maiore ſtudio Catholici nominis affirmandi, vbi res ei ceſſit ex ſententia. Vulgato enim per Catholicorum ædes de aduẽtu Vngari Sacerdotis nuncio, cuius opera fierent poſtero die ſacrorum participes, ſi vellent adeſſe; oppidani frequentes accurrunt, & Patrem vrgent, vti publicè in templo ſacris operari ne grauetur; quibus ille huius rei periculum grauius excuſat; hortatur tamen, vt Diuinorum in eadem copiam fieri ſibi ab Caluiniano Iudice poſtulent. Mox ad ipſum eo nomine adit Catholicorum, quæ tum aderat, manus: quorum ille poſtulatis eſt adeò irritatus, vt ſi pergerent eius facultatis mentionem facere oppidani, eis diriſſima quæque minitaretur. Ea repulſæ acerbitate vehementiùs accenſi Catholici ad ſuæ poſſeſſionis ius perſequendum, quòd per eos dies acciderat commodè, vt vterque adeſſet cum Prouinciæ Prætor Mahometanus, tum Iudex primarius, ad eorum æquitatem prouocant; & quando ſuorum ſacrorum exercitatio nihil officiat Mahome-

 home-

hometano Imperio, vti ſibi, pridem imparatis ab omni Sacrorum & Sacerdotis ope, eius hominis opera, quem Deus afflictis inſperatò ſummiſerit, vti magno ſuo bono liceat, vehemẽter obſecrãt. Se illius eſſe ritus, qui ſit omniũ orbe toto antiquiſſimus, ac religioſiſſimus, cuius nomine ſint exſtructę omnes ædes ſacrę, quę appellatione Christiana cenſeãtur; quamobrẽ æquũ non eſſe, in Mahometano Imperio, deteriore ipſi conditione ſint, quàm Caluiniani, nouæ ſectæ homines, quorum ipſo loco, quo de ageretur, ſui moris & dogmatis tolerarentur neſcio quæ profana myſteria. Magiſtratus vterque Turcicus, cùm capita contuliſſet, animaduertit Catholicos æqua cenſuiſſe, atque poſtulaſſe: quamobrem Colocenſis oppidi Caluinianum Iudicem, qui ſua petitione tam præcisè Catholicos excluſiſſet, ad ſe illico accitum Prouinciæ ſummus Iudex in hæc verba increpuit: Quid eſt, homo temerarie, ac partium tuarum malè cõſulte; quamobrem iſtis antiquæ Fidei oppidanis vſu ſuorum ſacrorum interdicas, acerbaſque inſuper intentes minas, cum fugere te non poſſit; toto Mahometano Imperio, adeoque in ipſa Imperij vrbe principe Byzantio, Romani ritus Chriſtianis fuiſſe olim, eſſeque in pręſentia Diuinarum rerum liberam poteſtatem? Deprehenſum in manifeſta iniquitate ac iniuria vt ſe vidit Caluini aſſecla, conatus eſt docere, non damni afferendi cupiditate, ſed tuendæ ſectæ ſtudio ſe prouectum paullò ardentiùs, cuius ſtudij teſtes, eſſe vellet ſuas lacrymas, expreſſas, vt intelligi optaret, ex pio

ſenſu

ſenſu, ac mera caritate, ſui dogmatis. Eum fletum vbi Recuperator Mahometanus & conſilium totũ ludibrio exceperat, Caluinianũ Iudicem permoleſta interrogatione ita laceſſunt; Veſtrane an iſtorum, qui ædem ſuam vindicãt, Fides eſt antiquior? tum, vtræ autem partes, illorum an veſtræ, hanc controuerſam ædem fabricarunt? Illorum quidem maiores, inquit Caluini diſcipulus, templum id ædificarunt; quid inde tamen ſibi ſumunt? nos ab illis pridem fabricatum, aliquot annorum poſſeſſione poſteà vſurpauimus, & iam poſſidemus. Tum Recuperator, vel veſtra ipſorum confeſſione; rem alienam mala fide occupatis, veſtro ipſi teſtimonio, ac iudicio repetũdarum, plagiique vos ipſos damnatis; Colocenſis ergo Catholici populi ea ædes propria eſto, ex Mahometani Iuris formula, Imperiique moribus; ſin vno laterculo eam meliorem feciſtis, quod veſtrum fuerit, inde id eximite: ſed ædem integram Colocenſibus extemplo reddite. Quid apud me diuturnitatem poſſeſſionis neſcio quam, veſtræ prætexitis iniuriæ, ac violẽtiæ? Quaſi ego neſciam, quibus cuniculis, quámque recenti fraude, irrepſeritis in hanc plagam, qui Szolnaki per id tempus iuri dicundo præeſſem; vt mihi perfacile ſit ex ephemeridibus meis vel ipſum deſignare diem, qui princeps vobis fuit ad Catholicorũ templa inuadenda, & per iniuriam vindicanda. Ex interuallo igitur repetant Catholici Colocenſes, quod ius faſque ipſorum eſſe decernit, iſque Sacerdos, cuius nunc vſura ſe offert, Catholici moris in eo templo munera obeat tantiſper

tiſper, dum ego cum Vizire agam, cuius auctoritate Quinqueccleſiis huc ille allegetur, cuius ſint deinceps perpetuæ omnium ſacrorum functiones. Caluinici ergo ſacrilegij curatoribus & ſectariis Colocenſi templo exactis, Catholici ſuis illud ſacris denuo inaugurarunt, noſterque Sacerdos rem Diuinam fecit, & ad concionem Chriſtianis Turciſque miſtam dixit publicè, cuius oratio & Emingio, eius prouinciæ Dynaſtæ, & Mahometanæ militiæ primoribus Tribunis accidit iucundiſſima. Inde verò cùm Mahometani proceres exceſſiſſent, proximo die Dominico ab Caluiniano conuenticulo turbarum exſtitit plurimùm in Catholicos, & aduersùm nos comminationum; ſed petulantię ſuæ haud ita multò pòſt grauior eos cepit pœnitudo, cùm certis nunciis audiſſent Turcas, & Raſcianos Catholicis præſidio repentè adfuturos, ſi quid ab Caluiniano aduerſario increpuiſſet, vt Catholico nomini omnia deinceps libera & tranquilla fracti Hugonotti eſſe ſinerent. Per hanc quietem, Colocenſibus ſedula nauata eſt opera, omnibus Chriſtiani moris exſequendis officiis, ſtudioſè adlaborante omni eius oræ populo, vt ſuas præteritas iacturas opportunitate Sacerdotis, cuius ope breui eſſent carituri, ſarcirent cumulatiùs. Enimuerò Pater in Auſtriam, Prouinciam ſuam, à Præſidibus reuocabatur, qui nuncius, vt ad aures Catholicorum allatus eſt, non ſit procliue ſcribēdo exſequi, quam multis, quàm lugubribus lamentis ſuum noſtri deſiderium, futuramque ſuam orbitatem proſequerentur, quibus Patrem non dedu-

deduci à ſententia profectionis cùm intelligerent, ausi ſunt Turcicæ gentis principes viros interponere, vt eorum potentia Pater, niſi lubens maneret, coactus diſtineretur. Sed graui denunciatione adhibita ſignificauit certum ſibi omnino eſſe decedere, quando id Præſides ſui decernerent, quorum voluntas, ex Societatis Inſtituto, ſibi eſſet inſtar Diuini oraculi; cæterùm haud dubiis argumẽtis adduci ſe vt crederet, ipſos Diuinæ Prouidentiæ cordi futuros, qui ſe ac ſocium aduenientes, tamquam cælo ad ſe miſſos Angelos honorificentiſſimè accepiſſent, ſuorumque capitum periculo aduersùs ingruentes calamitates eſſent religioſiſſimè tutati; ac in pietate huiuſmodi proceſſus habuiſſent, quos nefas ſibi eſſet putare, apud Deum eo loci poni, vt ſufficere nollet curatores, qui eos fouerent. Eiuſmodi Patris ad mœrentem populum ſermone, turbatis grauiter animis eſt reddita tranquillitas, indeque ſunt conuerſa Catholicorum ſtudia ad Mahometanos Magiſtratus demerendos, vt bona ipſorum venia Patribus liber eſſet in poſterum reditus; quod vbi erat impetratũ, noſter cum pace dimiſſus eſt, incredibili Hæreticorum omnium lætitia, qui ſe Patris deceſſu leuatos ingenti calamitate cenſerent. Exinde ad Cardinalem Forgatſchium, cæteroſque Vngaricos Satrapas, datæ ſunt populi Quinqueccleſienſis nomine litteræ, quorum auctoritate ac gratia, vt idem ille Sacerdos, qui nunc abibat, adiunctis ſociis tribus aut quattuor, à Præſidibus noſtris ſibi denuò impetraretur, impenſe ſupplicabant; cuius mul-

multiplices,ac præſtantiſſimæ virtutum dotes cõmemorabantur,quarum nomine gratioſiſſimus eſſet apud Mahometanos proceres. Igitur non alia lege miſſionem à principe Baſſa obtinuiſſe, quàm vt reuerteretur; quam legem ipſa in commeatus formula, iuſſu Baſſæ, diſertè adſcriptam fuiſſe, factoſque Petſzienſes ciues eius conditionis ad Baſſam obſides. Diuinæ porro beneficentiæ ſummum illud erga ſe donum fuiſſe, vt Patres Societatis, quorũ ſtrenuiſſima opera eſſe nulla poterat afflictiſſimis ſuis, iam quinquageſimum annum, rebus congruentior,nulla nec magis,nec etiam ęquè ſalutaris,quòd ſimul populo Petſzienſi tam cari ac fructuoſi,ſimul apud Mahometanos ipſos,ſub quo rum grauiſſimo dominatu ſeruitutem ipſi ſeruirent, ab opinione ac experientia ſummæ probitatis & modeſtiæ, tam gratioſi accidiſſent. Quo duplici tam fauſto euentu audere ſe ſperare in centenûm millium capitum populo ſuo, qui iam nullos haberet Sacerdotes, rei Chriſtianæ paucis annis ſtatum florentiſſimum, ſi Patrum Societatis quaternæ quinæve operæ,iis ſimiles, quarum proximis laboribus culti eſſent, ad ſe delegarentur. Rogare autem maximopere, vt iidem ipſi Patres, quorum ſalutaribus inſtitutionibus meliores euaſiſſent, quod commodo ipſorum, ac Præſidum bona venia fieret, ad eorum cupidiſſimos homines, cum aliquot aliis Sacerdotibus, iteratò mitterentur. Atque hæc quidem de Miſſione Quinqueccleſienſi, quam inierant noſtri anno huius ſæculi duodecimo, Septembri exeunte, prouexerunt-

runtque ad medium Martium anni decimi quarti.

IAVRINI, seu Iauarini, quæ eadem est Alba Græca, & Belgradum, nostri Patres suas operas ciuibus præstant fructuosas. Inferioris, seu Australis Vngariæ vrbs est, positu manuque munitissima, in ipsis Saui Danubiique mediis confluentibus, ab Mahumetis, Turcarum Principis, qui Constantinopolim vi ceperat, fuso fugatoque Coruini auspiciis immani exercitu, quondam celebratissima. Quadraginta dumtaxat eo in oppido numerantur Christianorum capita, quibus, siue ab ingenio loci est insita durities, siue Mahometanum, Hæreticumque iis inussit commercium, culturæ sunt perquàm difficilis, vt satis multò tempore nostri pretium operæ haud amplum se tulisse putent, quindenis modò ciuibus reuocatis ab hæresi. Spes tamen se ostendit inferendæ per assiduos labores maioris mansuetudinis in eorum animos, ac vberioris posteà frugis colligendæ. Iaurino Moahtzium traiecimus; quo ex oppido Sacrificium altaris octogenos fermè annos exsulauerat, vbi tanto ex interuallo nos, gaudio ciuitatis incredibili, quod faustæ acclamationes vberibus mistæ lacrymis testarentur, primùm publicè litauimus. Gabriel Bethlem, qui nunc pro Transsiluaniæ Dynasta gerit, de quo proximè diximus, nuper nostrum Sacerdotem Iaurino accersebat, quo ad Catholicos Transsiluanos iuuandos vteretur, Sed nō visum est de illa statione, licèt minùs adhuc fructibus læta, decedere, vt quæ sit summi momenti futura, vbi eam Deus largiore suæ benignitatis pluuia imbuerit.

MONIOROKEREKIVM, Satrapia est in Vngariæ finibus versùs Austriã, satis ampla, quam Thomas Erdeadiẽsis Comes, Dalmatiæ, Croatiæ, ac Sclauoniæ Prorex, quinquagenariæ litis iudicio tandem ex Hæreticorum manibus extorsit, in eamque, recepto gentis iure, Catholicum ritum, exactis septem Prædicantibus, mox inuexit, opera duorum de nostris, quorum princeps industria versata est per pagos tricenos octonos, quaterna oppida, & quinque castella, templis, arisque instaurandis; qua quinque mensium excursione duceteni homines ex Caluinismo & Lutherismo recepti sunt. Frequentioribus locis gemina est concio, Germanorum prior, posterior Vngarorum, vtraque amplissima, quarum hæc illius exitum sub dio præstolatur auidissimè, huius autem & illius vniuersæ audiuntur crebræ acclamationes, legitimam esse doctrinam, quæ ab nostro traditur Concionatore: optimæ item plebis vberes interdum sentiuntur lacrymæ ac gemitus, quæ doleat se à Prædicantibus in negotio Fidei tamdiu & tam turpiter delusam. Matrona nobilis Hæreticè vixerat, cui ex improuisis vulneribus, per viam inflictis, moribundæ in mentem venit, vt Confessarium postularet, ex eóque postulato inter cognatos venit in dubium Lutheranóne an Catholico more humaretur; cuius cõtrouersiæ id arbitrium fuit, vt Lutherani ad Cœmeterij Catholici terminos efferrent cadauer, non vltrà progressi, vbi à Catholicis sumtum in ædem induceretur. Sed Lutherani rati sunt minùs fortiter se facere, si non in ædis

non in ædis quoque intima irrumperent; Prædicans verò nisi ostentandæ suæ alacritatis ac eruditionis in Catholicum suggestum illico inuolaret; quem parantem ad adstantes proloqui, noster Sacerdos è medio populo elata voce admonuit, ne facinus tentaret, cuius eum caperet sera pœnitudo; qua voce perculsus, & increpitus à suis, citiùs exscendit, quàm adscenderat. Vidua ætatis ac formæ dignitate præstans in tenuitate fortunæ virtutem egregiè colebat, cuius cubantis in torum nobili familia vir cum ex insidiis arrepsisset, omni genere blanditiarum, munerum, ac violentiæ denique castum pectus ad stuprum sollicitare frustra conatus, amore deinde in odium verso, multis plagis ferro incussis, eam seminecem reliquit. Virili animo conseruatæ castitatis ei mulieri iustum præmium Deus esse voluit, ab religiosè obita Confessione, non modò certam contra peritorum iudicium, sed subitariam propè sanitatem, vt hac eximia fortitudine virtutum opibus nobilem animum pergeret exaggerare.

GRÆCIENSI familiæ alter annus duos Sacerdotes abstulit, septem & viginti egregiæ frugis adolescētes Societati adiunxit, quorum septem ex Cōuictorum familia, duodecim ex Ferdinandeo Seminario exstitere. Pater Ioānes Hermanus quattuor annos vltra septuagenarium vixerat, in Societatis palæstra quinquagenarius, ab instituto Græciensi Collegio, ei semper domesticus, litterarum Græcarum laude celebris, cùm magistrum ageret, neque minoris præconij concionator: quo

ex munere, fractis iam ætate, ac magnitudine laborū viribus, in laudabili, ac fructuosissimo Confessariorum puluere consenuit, ac æternitatis palmam inuenit. Pater Dauid Lang, Coadiutor Formatus duodequinquagesimo vitæ anno multorum laborum in Cōuictorum Collegio, & ratione nostra domestica procuranda, egregię pietatis, & candoris in omni re agenda incredibilis, cæterarumque virtutum præmia, regio exstinctus morbo, est assecutus; maturus scilicet ad felicitatem, cum ętate adhuc, & viribus floreret. Ne quis temerè intercessum ab se deinceps vellet, quò minùs liberè quis ferretur ad diuinæ seruitutis iugum subeundum; documento fuerę vir & adolescens, luctuoso funeris genere, in eiusmodi temeraria procuratione absumti. Adolescens resciierat suum æqualem, Societatis studiosissimum, ei se velle dedere; cuius rei factus index illius adolescentis matri, quo animo incertum est, sic tamen vt eius ab scholis nostris retrahendi causam præberet; quo ab scelere admisso, ei tam funesta omnia ceciderunt, vt manibus suis exitium ipse sibi conscisceret, ac deinde à canibus discerperetur. Adolescentis autem parens, illius alterius vsus indicio ad detegenda filij consilia, posteà quàm ipsum inuitum Græcio domum abduxerat, dum accubiturus lauat manus, repentè mortuus corruit. Septuaginta capita hæreseon, flagitiorumque funestis auspiciis Orco auctorata, exitiali sacramento absoluta, Ecclesiæ asseruimus; atque in his familiarum claritudine insignia quædam, vti Barones & huiusmodi; sed

inter

inter cætera mulierem propemodùm octogenariam, quam Græcium, studio salutandæ cognationis, è Sueuia venientem, morbus lecto afflixit, secundùm quem nostrum Sacerdotem audire cupiit, moxque manus dedit, congratulantibus propinquis omnibus, ipsa verò suam veterem cæcitatem profusissimis lacrymis prosequente. Millenis, & ampliùs, discipulis censetur Græciensis Academia, & illis quidem ex præclaro iuuentutis flore selectis, quem, veluti lucentem stellarum chorum, grandiora, illustrioraque astra, è prima nobilitate, Barones, Comites, Marchionesque non infrequentes, suo splendore mirificè cohonestant, & augustiore dignitatis radio exornãt. Austriæ Principes, Ferdinandum, & eius coniugem, redeuntes peregrè in vrbem, Academica iuuentus, vti Apollinem & Palladem, studiorum suorum præsides, ac fautores, augustissima specie triumphãtium excepit, non minore accipientium honorem voluptate, quàm alacritate deferentium. Tametsi verò intelligeremus, nullo, etiam honorificentissimo, genere officij, Principibus iis parem ipsorum in Societatem benefactis gratiam reponi posse, idque nos præferremus apertissimè, & res ipsa loqueretur; vterque tamen Princeps agendis publicè gratiis eam sedulitatem adhibuit, quasi à nobis tùm in se collatum esset beneficium, cuius obrueretur inusitata magnitudine. MONIOROKEREKII duo Sacerdotes nostri decurrenda ea regione, quam priore anno indicauimus, mille admodùm Hæreticos Catholico agmini adiunxerũt.

ALSOLINDVÆ tricenos hæreſeon labe perpurgatos Catholicis ſacris impertiuimus: duos ex iis tergiuerſantes acrioribus aduentitiorum morborum verberibus Deus ad officium concitauit, & adegit.

LEOBII, vt paullò antè diximus, in Principis Ferdinandi Baſilica, Tironibus noſtris domicilium captum eſt, quam familiam Parochorum liberalitas, frumentaria, vinariaque annona, & pecuniȩ ſubſidiis perbenignè ſubleuauit, tribus etiam Florenorum legatis millibus Clarius, in Stiria celeberrimi nominis medicus, maximopere iuuit. Operæ in proximum collatæ, per hæc exordia inſtruēdæ nouæ domus, primitias Deo ſacrauimus Hæreticos nouem Eccleſiæ reſtitutos.

PRAGENSE COLLEGIVM.

AB Iulio menſe ad anni exitum, & latè, & crudeliter, ſi quo vmquam aut loco, aut tempore, in Pragenſes peſtilitas ſæuiit, vix vt vlla familia, familiȩve menbrum vllum tabo immune abiuerit, aut plus triduo fuerit ſuperſtes, ex quo teter halitus afflauerat. Inde nobis allata eſt neceſſitas & ſcholarum, & noſtri contubernij diſſoluendi, emiſſis in agros Sociis, quorum labor vrbi neceſſarius non fuit, aliquot Sacerdotibus in ciuitatis ſolatiū aſſiſtentibus, quorum vni, cum Adiutore ſocio, expetita ſorte obtigit lue contactorum in vniuerſa vrbe procuratio. His duobus non potuit non eſſe negotij ſatis, ampliſſima in vrbe, ac ciuibus fre-

que-

quentiſſima, domiciliis pæne omnibus peſtilenti ſidere afflatis: ſed acriores adiiciebantur ad ſollicitudinem ſtimuli, & grauius laborum pondus ex inuſitati moris tabe, cuius ea fuit ſæuitia, vt biduo, aut ſummùm triduo, affecta corpora exſtingueret; nullus vt eſſet interdiu noctúve finis animorum procurandorum, aut funerum. Sacerdotes reliqui, publico prohibiti, nihilo quietiorem vacationem ab opere domi ſortiebantur, quos quotidianus, aut habētium rectè, aut habere exiſtimātium, concurſus, anni eius altero ſemeſtri, ceſſātione penitùs abſtinuit. Non enim modò, vrbis regionibus omnibus, ſed ædibus ferè totis perpetua erant, & manifeſto veneno pereuntium, & eorum quos nec leuiter afflatos crederes, frequentia ſubitariaque cadauera; vt cùm nemo compertæ ſanitatis fidem ſibi faceret, omnes ſe pro depoſitis haberent; tota ciuitas Sacramenta iniret, tamqūam præſidia extremæ dimicationis. Quibus verò felici præter ſpem euentu obtigerat, proximam vt hebdomadam ſine labe decurriſſent, quòd inſequentis ratio tantò videretur incertior futura, vix quiſquam eſſe volebat ſui tam immemor, vt non & iſta, & ſequentibus hebdomadis, ad vltimam ſe vitæ aleam per Sacramenta communiret. Ad hunc modum comparatis Pragenſium animis, nullus dies Patribus noſtris ſuo in templo abibat non ſatis operoſus, periculique plenus, cùm promiſcuè ciues adirent, bene maleque habiti: eorum pleriſque peſtilentem corporis ſui affectum aut ignorantibus, aut diſſimulantibus,

lantibus; quem bene multorum inexſpectatus patefecit occaſus, vbi primùm noſtra ex æde, Chriſtique menſa, domos eſſent regreſſi. Aduersùs eiuſmodi pericula eò funeſtiùs, quò tectiùs in noſtrorum caput graſſantia, quoad humana prouidere potuit cautio, Patres ſe intactos præſtiterunt, vt diuturniore tantò, ac fructuoſiore ipſorũ opera, ciuitas vteretur; ſed vigilantiſſimam curam in vno Patrum, eius palæſtræ valentiſſimo pugile, ſupergreſſa eſt vis mali occultior, potentiorque. Huic quaterna iam laborioſiſſima æſtiua in hoc certaminis genere, hoc eſt funeſtis Pragenſium ſuo periculo depellendis cladibus agenti, vertens hic annus, deterſa iam fermè peſtiferæ exſpirationis labe, glorioſum finem laborum attulit, & præmia virtutis aſſeruit. Patri nimirum Marco Soldano, in Italis nato, annorum vnius ac viginti cùm Societatis militiam ſortiretur, ſexaginta cùm defunctus eſt, in cuiuſlibet virtutis exercitatione illuſtrium palmarum viro. Italici nominis conuentum, Pragæ negotiationis cauſa degentem, iam pridem procurabat, quem frequentibus concionibus, omnique alia diſciplina, ſic inſtituerat, vt ex auditorum virtute, magiſtri nobilitatem facilè agnoſceres; quàmque illuſtri erga Numen religione imbuti eſſent, vel ex ipſius ſacelli ſui auguſtiſſimo cultu, ornatuque ipſi apertiſſimè indicarét. Italicũ Noſocomium Pragæ inſtituit, excipiendis curandiſque illius gentis ægrotis hominibus egenis, cui præter idonea vectigalia, ædium amplitudinem, quantam vel miniſteria, vel ægrorum ratio ad ſa-
lubrita

lubritatẽ exigeret, percommodè attribuit,ex corrogata gentilium ſtipe,ipſius ſingulari virtuti omnia deferentium. Cuius Noſocomij egregia diſciplina, optimi Patris perquàm appoſitis temperata legibus,magno ægrotantium emolumento,Pragenſiſque ciuitatis multa approbatione, ſic hodie perſeuerat, vt perpetua quoque futura videatur. Huius Patris plurima illuſtriaque in Pragenſes ciues merita ipſum pridem eis vnicè carum, gratioſumque apud omnes Ordines fecerant; ſed illa prouinciæ procuratio, quæ hominem tandem exhauſit, in qua per continentes diro tabo ciuium pereuntium clades, ſuæ ſalutis oblitus, alienæ ſeruiebat ardentiſſimè, ac plures quidem annos, quòd incenſæ in ipſos caritatis argumentum erat, & inuſitatæ virtutis exemplum; incredibilem ciuitatis amorem aduersùs eum, paremque venerationem concitauerat. Neque illa tam operoſa vniuerſorum iuuandorum ſolicitudo poterat obeſſe, quò minùs alterius cuiuſdam generis cura priuatim deriuaretur in egentium neceſſitates,tota vrbe ſubleuandas,quo nomine pauperum pater ab omnibus ac,meritò quidem,audiebat. Ei ergo vt iam eximia illuſtrium virtutum facinora felicitatem inſequentis vitæ aſſeruiſſe viderentur, quò tamen illius certior ei ſpes fieret,paucis ante occaſum diebus, Beati Patres Ignatius, Xaueriuſque, cæterorum Cælitum de ſua familia lætiſſimo ſepti choro, ei ſe, auguſta claritate fulgentes, ſpectandos præbuerunt,ipſique inſtantem ex hac vita exitum, aditumque in æternam beatitatem nunciarũt. Bime-

ſtri ferè interuallo hūc Patrem Matthias Pleicher, ex Logicæ ſtadio eſt conſecutus, octo annorum in Societate, inter viuos vicenarius ſenarius, cuius ſingularis in florida iuuentute moderatio, multarū eximia cuſtos, nutrixque virtutum, eius inter beatos accepti non mediocrem nobis ſpem reliquit. Vetiti calicis non legitimum vſum eripi ſibi triginta homines paſſi ſunt; octingenti, eoque ampliùs Hæretica ſententia communioneque ſe auocarunt. Ex hoc grege decumbentem anum, in exuenda hæreſi cunctantiorem, cæleſti ſpecie adoleſcens per quietem hortatus erat, ad exitialis peſtis euomendæ concipiendum ardorem, cuius viſi non fermè aderat exitus, cùm tetri cuiuſdam Aethiopis, alia omnia ſuadentis, imperantiſque, ſpectrum dormienti oblatum eſt. Sed eius ſermo vt vetulæ auribus non excipiebatur libenter, dilapſo humano ſimulacro, mox ingentis molis, horrendique aſpectus adſtitit porca, fetæ ſimilis, numeroſis, & lacte plenis turgens vberibus, quæ derepentè toto corpore ſupra iacentem ægram ſtrata, fœdas papillas in vetulæ, ſumma vi obnitentis, manus ingereret, ad eaſque adigeret emulgendas, vnde, natum Erebo, mulieris adactæ manibus expreſſum lac tam acriter volam adurebat, vt in triduum acerbus doloris ſenſus pertineret. Quæcumque tandem fuerit Cacodæmonis ſententia, iis mammis, eoque lacte obtrudendis, ſic eſt interpretata mulier, peſtiferæ illum hæreſis venenatum eſſe ſuccū, quo incautos mortales ſimul demētaret Lutherus, ſimul exſtingueret; quare primi nūcij.

cælo

cælo missi dictis obsecuta, hæresi se absoluendam, Sacramentisque muniendam tradidit. Feminæ, in ciuis familia pro ancilla gerenti, primùm inusitatę diuturnæque tristitiæ grauis molestia incesserat, posteaque ipsius vitæ fastidium tantum; vt festinati obitus caussam sibi optaret obiici; quam, sic animo affectam Dæmon, humana specie oblatus, subitò correptam, in perangustam, obscurissimamque domus latebram præcipitat. Heris famulam aufugisse ratis, nulla eius perquirendæ cura quemquam deinde subiit, quoad, tricesimo quinto pòst die, molliter atque ex abdito ingemiscentis sonus, ad patris familiæ aurem delatus: rei certiùs explorandæ cupidinem injecit, inque abstrusum domus angulum, vnde missus erat gemitus, eum adduxit; vbi humanæ vocis non dubia sunt agnita vestigia; sed latebram claudente pariete, non nisi angusta & sublimi fenestella peruio. Eò ex antro educta puella cùm esset, mortuæ simili, ad reficiendas inedia exstinctas vires, instillãda fuit calida sorbitio quinque nimirũ iam solidas hebdomadas nulla gustãti cibaria, præter aquæ vrceolũ, quẽ ipsa vicesimo primo suæ secessionis die, de nocte, clam omnibus, sibi noto ex loco sumserat, moxque in speluncam se iterum abstruserat. Ei verò posteà quàm idoneis cibis ac fomentis integratũ est robur corporis, animæ itidem per Sacramentorum vsum reddita est sanitas, ac triste illud vitæ detersum planè est tædium. Obeunti nostro Sacerdoti oppidanas, paganasque Boemici agri expeditiones, certum erat die quodam diuersorij gra-

tia notum ad pagum adire, cùm per viam cupido subit deflectendi ad oppidum, Hæreticis affluentius, vt per causam salutandi Parochi, eius de recta fide sententiam periclitaretur: cuius in ædes, Dei se vocantis occulto instinctu, adductum pòst paullò deprehendit. Octogenaria Curionis mater, grauiter ægrota decumbebat, cuius frequentia per morbum, ac pridie illius diei maximè, fuerant ad Deum suppliciter missa vota, vti ne sua infinita benignitas pateretur afflictam mulierem decedere Catholici Sacerdotis ope destitutam; cui, de Diuina prouidentia bene speranti, tamquam cælo missus noster Sacerdos accidit, & quidem in tempore. Pia prudensque mulier beneficij diuinitus in se collati magnitudinem, ex loci, temporis, morbique sui, ac ætatis ratione, sapienter æstimauit, ac Numini grates habuit, pro eo atque debere se intelligebat; sed, quod caput erat, Sacerdotis salutari opera cupidissimè vsa, quod reliquum vitæ fuit, in asserēdo sibi cælo religiosissimè collocauit.

ALTERO ineunte anno, Kalendis Februariis, aperto Gymnasio diuturnius Iustitium litterarium solutum est, & eo quidem ardore discipulorum, nihil vt offecerint Scholarum semestri vno longiora silentia, quò minus è Philosophico stadio prodierint anno vertente vnus & viginti adolescentes, laurea corona insignes. Quinæ toto anno conciones in vrbe ab Nostris habitæ, ac illæ quidem omnes ad auditorem bene frequentem; ad Boëmos geminæ, singulæ ad Italos ac Germanos, sua quibusque lingua; & ad Academiæ nostræ

alumnos Latina. Sollemnem Eucharistici Ferculi triumphum quàm apparitissima magnificētia, elegantiaque, tum agminis supplicantis, tum carminum emblematūque, tota veteri Praga, oculis variè iucundeque blandientium, celebrauimus: in vtraque verò recentiore Praga, repetito, alternis per hebdomadam diebus, triumphantis pompæ agmine, ac eius panegyricorum scripto, pictoque apparatu, quo genere argumenti nihil pridem Pragensibus Catholicis augustius, optatiusque contigerat, vt, lætitiæ religionisque intimo perfusa sensu, ciuitas ad spectaculum vniuersa effunderetur. Honorem per eos dies quantum oportuit ab sincerè Christianis hominibus Christo habitum, soli Picarditæ, ac Caluiniani suam iniuriosissimam ignominiam, contumeliamque malignè, pro suo ingenio, interpretati, cætero omni Pragensi plaudente populo, rabidarum canum instar, publicè priuatimque ringebantur, eiusque Comediæ, vt vocabant, actoribus Iesuitis malam crucem precabantur, & verò etiam destinabant, siquando Pragæ rerum potirentur, vt reuerà sexēnio deinde potiti, Iesuitas Praga, & quattuor insuper Boëmicis vrbibus, per summum scelus, exegerunt. Ex adulterinis Hæreticorum plantarijs, vbi iam altas radices egerant, euulsi centum duodequinquaginta, in Christi hortis, tanto salubriore atque pinguiore solo, volentes sunt insiti: à Sanguinis, in Christi calice, vetita participatione septem & viginti se abducendos permiserunt, Ab teterrimo sacrilegio Hæreticus, summa Christi
beni-

benignitate, quod omnium minimè voluerat, & cogitauerat, ad Catholici dogmatis veritatem agnoſcendam, ambiendamque ſibi viam ignarus patefecit. In Catholicorum pio cœtu ſcelerata mente accubuerat ad Chriſti menſam, vbi Diuinam Hoſtiam impuro cùm excepiſſet ore, in linteolum poſteà clam demiſit, periclitaturus ferro, quid in ea tam Diuinū ineſſe Catholici vēditarēt; in quam ſimulac domum rediit, cultri cuſpidem cum validè ſtrinxiſſet, cruoris guttæ ab illata plaga derepentè fluxerunt. Mitiſſimi verò Ieſu benignitas non modò dirum vulnus infligi ſibi paſſa eſt impunè, ſed, altero quoque, ac maiore beneficio, cum immanis feritatis pectore ſibi certandū eſſe duxit; enimuerò ab aſpectu innocentiſſimi ſanguinis tantum manſuetudinis ac lucis in brutum cæcumque iniecit animum, vt mox ſe reū atrociſſimi flagitij agnoſceret, Chriſtumque totum Sacræ Hoſtiæ intimum ineſſe fateretur, vt ei nulla mora fieri poſſet, quò minùs ad nos eueſtigio Catholica Sacra ſuſcepturus accurreret.

OLMVCIENSE COLLEGIVM, ac ex eo Miſſiones.

FAMILIÆ Olomucienſi pænè vniuerſæ priore anno peſſimè fuit à grauiore valetudine, ex qua tandem recreatis cæteris, Pater Villianus, Anglus, Coadiutor Spiritalis, quinquagenarius in Societate, inter viuos ſeptuagenario maior annis quattuor, ſic tentari perſeuerauit, vt, interclu ſo

cluſo ad ſanitatem regreſſu, tandem occumberet. Sinceræ Fidei ſtudio adoleſcentulus è Británia patria profugerat, immiſſaque deinde cælitus noſtri Ordinis cupiditate, vt ei ſe valentiſſimum ſiſteret militem ad duriſſima quæque toleranda, ſic aſperiore cubatu, multos dies ſtratis in nudo ſolo mẽbris corpus ſibi durandum ſumſit, vt id tantum non obtereret. Ab tam generoſis ac ſanctis primæ adoleſcentiæ inſtitutis facilè ſecutum, vt deinceps in Societate omnes animi corporiſque motus perpetuò habuerit egregiè domitos, & ad Religioſæ vitæ omnem rationem percommodè temperatos. Tam ſerena, iucundaque omnibus fronte ſemper oblatus eſt, vt non affatu mòdò, ſed ipſo etiam contuitu mœrorem triſtiſſimo cuique detergeret: incredibili verò cum excelleret morum ſuauitate, iucundiſſimæ conſuetudinis illecebra, nobis ſua ſponte beneuolos, præſtaret beneuolentiores; odij verò acerbitatem omnem ex maleuolorum animis facilè diſcuteret. Quæcumque Diuini cultus ſacra ſunt munera, obibat altiſſimo quodam pietatis ſenſu, ſed auguſtum in primis aræ Sacrificium; quo in obeundo ſiquem Sacerdotem aduerteret, præcipitanter ferri magis, quàm ex Diuini myſterij dignitate, offenbebatur non leuiter, vt ex illata Chriſto permagna iniuria. Flagrantiſſimo in puerum Ieſum amore totam vitam traduxit, cuius ab picta imagine vix oculos abduceret, quo nomine, ardentiſſimo erga Matrem Virginem, Cæleſtemque ipſius prolem ſtudio, ſollemne Diuini Aduentus ſacrum, in ara ſuauiſſimè, reli-

religiosissimeque pronunciabat, & ab aliis pronũciatum quàm attentissimè audiebat. Cuius religionis, inter cætera multa, hoc præmium à Deo tulit, vt eum modò diem, qui ei supremus fuit, exsortem à sacrificio perpetrando viderit. Hæretico Sacrificulo, quas Diris & Orco, nesciens fortè, destinabat victimas, quinas & sexagenas excussimus è manibus, & Catholico ritu, mysteriis initiauimus. Eorum vni, militari viro, periculosè decumbenti, Tartareæ voraginis inusitata supplicia per visum oblata sunt, in quæ suo merito abripiebatur, eum circumstante, ad pœnarum incrementa, Cacodæmonum numerosa multitudine. Quo ex tam horrendo insomnio vt redeunte vigilia paullisper recreatus est, nostrum Sacerdotem derepentè acciri ad se iubet, cuius opera dogmatis impietatem mox exuit, neque ita multò pòst morbum ab se depulsum singulari Dei miseratione sensit. Recentis Euangelij artifices ea munus suum, seque ipsos dignatione esse autumant, vt non nisi rheda vectos adire ad ægrotum quemquam, & bene muneratos inde redire, aut iustum, aut decorum esse putent; cuius honoris & annonæ si nulla spes affulgeat, suam præsentiam operamque sectariis quibuscumque, vt suo dignum est dogmate, fortiter negant, & subtrahunt. Huius Euangelici moris bene consultus Hæreticus, ab re familiari tenuissimè instructus, cùm aduersa valetudo ei spem vitæ non faceret, nec Prædicantis sua inopia, consilium init Eucharistiæ auspiciis suis, ac ritibus, sibi adornandæ; aridi nimirum panis pauxillum, ac pro

ac pro præſenti copia, frigidæ tantumdem ſibi apponit, atque huiuſmodi epulas à propitio Numine poſtulat, immo ipſe decernit, inſtar arcanorum, ſalutariũque myſteriorum ægro futura, ex hac vita proximè migraturo, ratus, neque iniuria, ſibi adeſſe hoc genere Sacri, de cæleſti ope, quantum ipſe Miniſter impertiuiſſet. Dedignantium, quę ſui muneris ſunt, Miniſtrorum faſtus & veſanus tumor, ſicut alios Hæreticorum pleroſquę nobis non tam relinquit, quàm obtrudit procurandos, ita & hunc tradidit noſtro Sacerdoti, cuius ope is dedidicit mox hæreſin; & iis Sacris refectus eſt, ſuo ingenti gaudio, quæ, aliam vitam paullò pòſt ineunti, ſalutem aſſererent.

POSTERIOR annus Patri Georgio Ebellio poſtremus fuit, quem duodequadrageſimo ætatis, duodeuiceſimo ànno quàm noſtræ militíæ nomen dederat, hydrops & tabes exſtinxerunt. Ei viro ætate, viribus, animiſque florenti, vitæ filum, medio in curſu, immodici labores, in Chriſti vinea fortiter ſuſcepti, videntur ſuccidiſſe, cùm Miſſiones varias, poſtremamque in eis Linhartouienſem, nauiter obiret. Idoneum ſolum eximiis virtutibus inſerendis, ſingularem ingenij docilitatem, facilitatemque morum Deus in eo ſibi finxerat; quibus itidem dotibus valdè opportunum alienæ vitæ formandæ curatorem, magiſtrumque parauerat. In tutelaribus Cælitibus, præter cæteros, Beatam Catharinam Aegyptiam ſibi adſciuerat, cuius patrocinio mirificè delectabatur, eiuſq; Natali die optabat ſibi diem extremũ obtingere, quod

&

& magna sua voluptate, nec minori spe consequẽdæ salutis impetrauit. Septeni adolescentes de nostro Gymnasio, eiusmodi iacturæ olim sarciendæ in nostrum corpus adoptati sunt; quorum, seu natalium, seu pugnarum in hoc puluere obitarum claritudine, familiam duxisse visus est illustris Dynastæ filius, cùm patrem suo instituto maximè repugnantem, mortuoque patre, cognationẽ vniuersam, cuius ipse caput esset, aduersariam experiretur. Neque Numini dignus eius maiestate honos habebatur in carcere, nec vinctis vlla illecebra suppetebat, vel ansa Diuini cultus studiosè amplectendi, quod anteà Sacrum fiebat in cæca & perangusta ergastuli latebra, nulloque aut perexiguo arę cultu & ornatu. Sacerdos noster lustrãdis custodiis præfectus, vt ne tam necessariũ captiuis solatium deesset, piorum hominum largitionibus sacellum à fundamentis centenûm hominum capax excitauit, sacraque supellectile ad sacrificij vsum percommodè instruxit, cuius dedicationẽ, sollẽni Ecclesiæ ritu procuratã, excepit copiosum epulũ carcere damnatis omnibus ab ipso Capitalium Quæsitore datum, suam in eo sacello conditionem gratulante. Gymnasium nostrum numerosa celebratur iuuentute, sed propenso in primis cum ad cæteram virtutem, tum ad religiosè colendum Numen ingenio ac studio; qua in palęstra primarum sunt partiũ Marianę Sodalitates quattuor. Cilicini saguli, flagellorum, longioris inediæ, inter hos adolescentes frequentior, seueriorque intercedit vsus, quàm vt facilè credi

credi possit, sed ad Christi sepulcrum fuere ipsorum in varias turmas partitorum diuerberationes maximè celebres; quas eorumdem armatorum, ardentique cereo lucentium, solidæ noctis ad Domini tumulum exciperent excubiæ, ingenti vrbanæ iuuentutis, ac ciuium omnium stupore atque approbatione. Conuictoribus omnibus pridie natalem Beati Parentis nostri ardor pietatis in ipsum insedit eiusmodi, vt nemo vnus fuerit, qui non eo die sibi arctiorem inediam iniunxerit, suoque tergo flagellum adhibuerit, Natalem verò ipsum Sacrorum participatione celebriorē ac sanctiorem nō egerit. Discipulorum vnus nuper Hæreticus, eiurata apud nos hæresi, tantam ex eo die combibit domandi corporis sollicitudinem, vt ferrea mox catena præcingi ad cutem voluerit, quam deinde numquam posuit; mero autem tametsi à pueritia cōsuefactus, adduci tamen nullius auctoritate potuit, vt toto quadragenario ieiunio, eius guttulā ore admitteret. Pusioni ex Elementariorū nostra schola parens grauiores quotidie intentabat minas, vt ab Catholico instituto puerilē animum auocaret: cumque inter cætera, illud iactaret frequentiùs, peruicaci filio se id impositurū pœnæ, vt exhæredē olim faceret, nunc verò sui consortij expertē, cùm eum exegisset ex ædibus. Sed neque illa vox patris, tam seuera edicta in puellū detonantis, diuina manu consignatā in puerili pectore constātiam fregit, vel etiā leuiter concussit; cui nempe sedato animo, paucis, grauiterque ita retulit; nihil quidē in humanis rebus sibi esse parēte suo carius,

& ſanctius, eo tamen, nedũ ipſius fortunis omnibus, tota vita cariturum ſe potiùs, quàm vt à Catholico ritu tantillum deflecteret. Intrepidum, ſimulque ſapiens pueri reſponſum, paternæ iræ ita ſopiuit æſtum, vt neque tùm, neque poſteà eius argumenti comminationes vllas incuteret filio, ſed placatior ei deinceps eſſet in omnibus.

CREMSIRII plurimùm degit Cardinalis Dietrichſtheinius, idéque Olomucienſis Epiſcopus, vbi ſtabilem noſtris, ex Principis aula in priuatas ædes traductis, poſitã ſuperiore anno proximis Annalibus ſcripſimus, quo anno, ſummiſſis duobus ſubſidiariis, erat inſtituta quaternorũ Sociorũ familia. Eo de numero conſequẽs annus, huius ſæculi tertius decimus, Patrẽ Petrum Ederũ ſubtraxit, ætatis anno tertio & octogeſimo, altero & quinquageſimo Societatis adeptæ, tertio ac viceſimo quàm in Spiritales Coadiutores erat adoptatus. Cuius illud pridẽ eximiæ virtutis documentum; cum vicenos continentes annos in Scholarũ puluere Grammaticæ tradidiſſe rudimenta. Collegium Sodaliũ ex ciuibus Olomucienſibus, ſub Beatæ Annæ tutela olim condidit, cuius exemplũ in cætera pietate, ac Fidei maximè retinenda conſtãtia, reliquæ Sodalitates hodiequelibenter propoſitũ ſibi eſſe patiantur. Eum verò multos abhinc annos Cardinalis ſuæ conſcientiæ curatorẽ à Præſidibus depopoſcerat, & apud ſe habuerat in Cremſirienſi aula, iis micantem religioſiſſimæ vitæ argumentis, quæ venerationem caritatemque omnium ipſi promererentur. In Aulica illa copia & ſplendore paupertatem

tatem adeò seuerè coluit, vt mortuo vestes omnes fuerint superstites, quas vix mendiculus humo sustulisset. Multa summi amoris significatione Cardinalis demortuo, & perseipsum, & per suos bene multos Sacerdotes non semel parentauit.

BRVMOVII modò tres, modò quattuor fuerũt Sacerdotes in aula Ioannis Kafkæ, illius regionis prępotentis Dynastæ, vnde perpetuę sunt nostrorũ excursiones in oppida duo, & circumiectos vicos plurimos, quibus excolendis, vt priores annuæ docuerunt, opera non leuis, & plerumque irrita ponitur, adeò sunt rusticanorum peruicacia ingenia in Hæretico dogmate tuendo. Quæ tamen est Dynastæ sedulitas, & animi constantia in clientũ procuranda salute, non paucis hoc anno euulsa est ex animo hæresis, quorũ de numero censi sunt, in nobiliore oppido, Senatorij ordinis quinque, nuper omnium tota regione hominum sui dogmatis retinentissimi. Ex Brumouiensi porro Satrapia in aliam ei finibus consortem transiuimus, vbi nobis agentibus Caluiniani Catholico templo cedere coacti sunt, quod iniuria vsurpabant; ex interuallo autem ad sua Sacra reuocati Catholici, suum gaudium inusitatis argumentis testabantur. Quòd templo, Catholicique ritus Sacris aliquamdiu caruerant, sibi visi sunt, per illud triste silentium, ex animo diuinarum quoque rerum memoriam penitùs obliterasse; hocque nomine Sacerdotis nostri omnem in templo, & foris gestum motumque curiosiùs obseruabant, & imitando exprimebant, vt quod ipsis imprudentibus exci-

derat de religione, hoc eius exemplo in ſeipſis reſtituerent, & aduersùm ſimiles caſus ſuis animis altiùs imprimerent. Inde finitimam in Parœciam ventum eſt, tanto cum populi gaudio plauſúque, vt beneuolentiſſimarum conſalutationum in templo finis non inueniretur; cumque multi non ſibi temperarent, quin amplexantes Sacerdotis collo bracchia implicarẽt;ab eius ceruicibus auelli priùs ſe paſſus non eſt centenarius, antiquæ probitatis homo, quã ſibi Pater bene comprecaretur.Fuit eo loci Chriſtianarum frugum omnis generis bene ampla meſſis, eaque facillima, vt metentis falcem ipſa pæne ſeges ſua ſponte anteuerteret; cuius in prædæ portione non leuiſſima cenſi ſunt Hæretici duodeſexaginta. Poſteriore anno itum eſt Brumouio in Trinchinienſem Vngariæ Comitatum, vbi nauata eſt fructuoſiſſimè opera triũ Satrapiarum Catholicis populis, Paſtore deſtitutis,quibus ſingulari eorum lætitia, compendióque facta eſt Sacramentorum copia.

Linhartoviensis agri quam ſit malignum ſolum, Lutheranis nimirum eò ſe pridẽ infundentibus paludibus, aſſiduè maceratum, & dilutum,vix vt Catholicæ ſtirpis vlla fibra ſuperſtes hæſerit, proximis Annalibus ſignificabamus, cùm ſcripſimus præcellentiſſimi Baronis,Caroli Haugvvichzij, Morauiæ Subcamerarium appellant,accerſitu noſtros eò veniſſe, illiſque principiis perparũ inter obſtinatos homines promouiſſe. Conſtantia tamen laboris,multaque comitate loquendi & agendi noſtri, Deo adiutore, peruicerunt, vt aſ-

vt asperrimæ gentis erga nos odium denique in beneuolentiam verteret; vt iam non ægrè domos suas admittant nostros, officij causa ad se adeuntes, sed perbenignè, ac vltrò ipsi suas in ædes inuitatos, cum Ministellis de Fidei controuersiis certaturos committant. Quibus ex congressibus duodeseptuaginta meliores facti hoc anno priore, in hisque octogenarij quattuor, ab Lutheri cœnoso lintre in purissimam Christi cymbã transiere, quo ex trãsitu ægra mulier cuius vita periclitaretur, corollarij loco etiam est adepta sanitatem, puellaque tantùm hausit constantiæ, vt nullis parentum minis aut vexationibus ab Catholico ritu potuerit auocari. Hæretico, viro nobili, per quietem geminorum Angelorum species oblata est, præcisè iubentium, vti nostros vel adiret, vel euocaret, eorúmque vsus opera planè desciscceret ab hæresi; cuius visi non est veritus omnem rationem euulgare, seque obsecuturum polliceri.

LVTHERANIS, Caluinianisq; infensissimis cohortibus obsidetur vniuersa Linhartouiana ditio, vnde imminet perpetuò nostræ agricolationi non aliqua modò labes, sed vltima vastitas. Atque tametsi calamitosa esse solet huic segeti Lutherana vel carbunculatio, vel pruina; præ Caluinianæ tamen pestis atrociore clade, illa nõ tam videri debet nostrarum frugum calamitas, quàm calamitatis vmbra quædam, vel hebetior imago. Iagendorfensis, seu Carnouiensis Principis, qui est Brandeburgensis Electoris germanus, huic Satrapiæ vicina Tetrarchia totã merum Caluinum spirat,

exemplo, institutis, & auctoritate sui domini, qui Caluinicum virus, ingeniumque ipsum intimis combibit medullis; quorum hominum vt sunt mirabiles artes, studiumque inexhaustum, & incredibilis moliendi audacia obstinatioque, ad animorum instituendam corruptelam, nostris dubium esse neutiquam potest, quin ex tanta tam funestæ pestis vicinia, sibi sit grauis imposita necessitas pro suo grege attentiùs excubandi. Et certè ita excubarunt, vt, suis saluis manipulis, centenos duodevicenos Lutheranæ factioni asseclas detraxerint, ac nonnullos etiam Caluinianæ; sed vnum in primis, quo ductore, numerosæ paganorum cohortes, in Caluiniana gurgustia veneno potandæ, frequenter ventitabant; cuius nunc salubrioribus auspiciis ductuque ad Cõfessionis Sacra libentissimè adeunt. Eximium par virorum nobilium nostri piscatores ad hamum suum cùm studiosè pellicerent, nihil fuit antiquius illis corruptoribus, quàm omni adhibita fraude prohibere, vti ne sincero Dei verbo inescarentur; sed eis vix ęgriùs vmquã fuit, quã cũ illi gemini primæ notæ pisces sua sponte capti, trahentis sequerentur linũ, & in eius manum prona voluntate concederent. Trãssiluanus miles, cædis compertus, in Linhartouiana ditione, nostros sibi adhibuit ad expiandum noxiis omnibus animum, vehementerque ab Linhartouiensi Dynasta contendit, vt sibi, capitis pœnas luituro deinde in Caluinianiritus oppido, Iesuitam summitteret, idonea præsidia inter cruciatus allaturum; sed noster ab illis Euangelicis homini-

minibus admiſſus non eſt, quantumvis rogante Satrapa, vt ſibi ea gratia ingentis beneficij loco apponeretur. Eò deductum reum Miniſtelli adeunt in vinculis, nec latum vnguem exin diſcedunt ab homine, dum animam in ſuppliciis efflaret, quem licet mentiti eum ab Ieſuita contemni, ſe autem, tantò potiores animorũ medicos profeſſi, ſalutarẽ operã ipſi nauaturos, tantillũ de Catholica ſentẽtia non demouerunt. Caluinianorum quàm proiecta ſit audacia impudentiaque, in ſtabiliendo ſuo dogmate, vel per cuiuſcumque impietatis, & ſacrilegij apertam profeſſionem, noſtri Patres magno ſuo ſtupore frequenter experti ſunt, cuius impudentiæ hoc vnum eſto documentũ. Inaudierat noſter de Caluiniani Prædicantis iactantia, & faſtu frequentiſſimè, cuius concionantis erant illæ ferè perpetuæ aſſertiones; nõ Papiſtico ex more ſe, ineptis gloſſematis deprauatum, verbum Diuinum auditoribus propinare, ſed purum putumque, vti ex Chriſti ore prodierat. Aureum purumque iſtud os Diuini eloquij, hunc cæleſtium oraculorum tam conſcium, peritumque præconem, noſter Sacerdos ſibi conueniendum compellandumque ratus, vbi primùm eius facta eſt copia, ex eo percontatur horum Chriſti verborum, *Hoc eſt corpus meum*, enucleatam penitùs, ſine vllo gloſſemate, ſententiam; tùm ille Blatero intrepidè, tumidéque, quaſi Pythia de Phœbi tripode, percontanti refert; Sub pane, vel in pane, vel penes panem, eſt corpus meum. Contrà noſter, atqui abunde hic, inquit, & nimio plus gloſſarum eſt,

quæ nec Sacra Scriptura expressæ sint, nec illius verbis vllo pacto nitantur; quinetiã eius, Christique adeò ipsius, apertissimam sententiam corrumpant fœdissimè. Hîc autem furcifer ille, vbi eum ratio verbaque deficerent, ex Caluiniano planè ingenio, ab impudentia, summaque impietate, qualecumque subsidium expetiit, atque procacissimè; Enimuerò quoniam olim Deus ignorauit, Iesuitas cum Orthodoxis de huius clausulæ sensu aliquando esse disceptaturos, ei non venit in mentem ipsius vim enucleatiùs explicare, facturus alioqui, si animo prouidisset vestras ea de re controuersias, aliquamque ex istis voculis, in, sub, super, subter, ponè, penésve, commentarij gratia, subditurus.

THESSINVM, in Silesiæ oppidum, Ducatus Thessinensis caput, ab ineunte anno huius sæculi decimo quarto, missi sunt duo nostri Sacerdotes, perpetuæ Missionis, quæ temporaria fuerat, instituendæ gratia, Thessinensis Principis rogatu; cuius consilij nostri vt vulgata est finitimos inter Catholicos ratio, tum illi pro suo in nos studio, conditionem nostram miserãtes, acerbissima quęque cœperunt illo ex oppido nobis denunciare. Eorum scilicet plerique, suo incommodo sæpius edocti, didicerant, quàm atroci odio oppidani Thessinenses in omne Catholicum nomen æstuarent; cuius odij tantò infensiorem acerbitatem aduersùm nos inde interpretarentur, quòd præsentibus nostris, &c, vt iactabant Hæretici, auctoribus, Princeps Lutheranos Prædicantes duos oppido nuper

nuper exegerat. Cur porro nobis ab Theſſinenſi, paucis aduenis exceptis, prorſus Hæretica ciuitate, grauiter eſſe metuendum videretur, illa quoque ratio accedebat, quòd à Principis arce tranſlatum erat Patrum domicilium in vrbanas ædes, & quidem ad vim defendendam adeò infirmas, vt, velut in mediis hoſtium caſtris, inermes perpetuæ maleuolorum pateremus iniuriæ, atque contumeliæ. Noſtri tamē haud ignari, intutum vſquam poſſe eſſe nihil, vel inter infenſiſſimos hoſtes, quod Diuinæ prouidentiæ tutela nitatur, proximique ſalutem ſua vita potiorē recordati, haud vllius deliberationis interpoſita mora, futuri domicilij, deſignata vrbis maleuolæ regione, locum capiunt, etiam inter petulantiæ militaris frequentia eo in oppido contubernia. Neque Deus de ſuo bene ſperantibus auxilio deeſſe voluit, maximè vbi ſuus in primis honos agebatur; Patribus ſiquidem ex prudentiæ præceptis conſilia ſecundùm Deum petentibus, omni ſcilicet adhibita ſermonis comitate, reique gerendæ cautione, nequa vſpiam exiſteret iuſtæ offenſionis materia, paucis Theſſinenſes deliniti, noſtros priuatim publiceque reuereri maximopere, atque amare cœperunt. Noſtræ igitur conciones æquiſſimis non modò auribus, ſed beneuolentiſſimis quoque animis, audiebantur, earumque exceptarum ille fructus fuit principio, vt plurimi oppidanorum errores ſua ſponte damnarent, quos paullò antè tuerentur obſtinatiùs; iamque tota vrbe illæ voces audiebantur, controuerſis capitibus reliquis nuncium

 ſe facil-

ſe facillimè remiſſuros, ſi vtraque ſpecies in Euchariſtia ſibi permitteretur. Quin eò res quoque proceſſerat, vt plerique aſſererent, vnam ſibi ſpeciem videri, & eſſe ſatis, ſeque in ea perlibenter acquieturos; eius tamen ſingulatim vſurpandæ, nec eſſe, nec dici velle auctores, aut principes. quo fiebat, vt in eius Fidei, atque ritus, quem vniuerſi palam ac ſinguli vehementer approbarent, participationem nemo vnus toto anno veniret, eo nimirum prohibitus metu, ne ſuſceptæ in Religionum cauſa, mutationis cuiuſpiam caput deinde proderetur, quod ignominioſum fore ſtolidi homines arbitrarentur. Sed, præter hanc metus ſtoliditatem, obſeruatum etiam eſt, inter oppidanos vel omnes, vel pleroſque, animorum conſpirationem, ſacramenti religione confirmatam, interceſſiſſe, vti eorum nemo ciuibus ſuis ducem ſe præberet nouitatis in religionem inuehendæ; qua iureiurandi lege diutius vetiti ſunt aliquot mendiculi, præmiis à principe prouocati, exſilij pœna etiam, ni parerent, territi, vt ne ſe paterentur ad Euchariſtiam ritu Catholico ſumẽdam adduci. Exeunte itaque anno quinquagena tantùm capita, ex aduenis paucis, & illis conflata mendicis, Euchariſtico epulo, ex Romana formula, excepimus, ciuibus vniuerſis interim animo ſuſpenſis, dum quis ex ſuo corpore, ad audendum promtior, viam patefaciat Sacræ Hoſtiæ Romano more ſumendæ. Per anniuerſaria Dominici Corporis ſollemnia, Principe abſente cum vniuerſo ferè Catholico conuentu, verebantur noſtri, ne honori-

honorifica pompa circumuehendæ Euchariſtiæ deeſſet, magno rei Catholicæ probro: aut ſi eis copiis, quæ tùm adeſſent,ea inſtitueretur, ne alicunde ſeditio ab Hæretica factione, aliò auerſis Domini oculis, exiſteret. Cùm tamen ipſi Patres eius rei opportunam mentionem apud aliquos ciuium iniecìſſent,ſua quiſque regione vicos, compita,& forũ,feſta fronde conueſtierunt,frequẽtesque puerorum albatos choros, auro & argento radiantes, ſummiſerunt matresfamilias, quorum compoſita, longáque acie,ac vernaculo carmine Euchariſtiæ celebrantium præconia,Chriſto triũphanti ſplendor magnificentiaque longè maior acceſſit, quàm quis eſſet auſus eo loco ſperare. Quidquid autem per Religioſi Principis abſentiam ei triumpho deceſſerat, cùm ante octauum eorum Sollemnium diem reuertiſſet, ex votiua peregrinatione ad B. Mariæ Czaſtochouienſis in Poloniã, id ipſe tanto auguſtiore amplioreque apparatu,repetita die octauo eiuſdem triumphi põpa, magna Catholici gregis lætitia suppleuit.Cæterùm,quin ad alterius modò ſpeciei Communionem perducendi ſint, proximo quoque die,omnes oppidani, Patribus noſtris dubium vix eſſe poteſt, ſi huius adſciſcendi moris viam ſuo exemplo aperiat de ciuium proceribus aliquis; quo in negotio Princeps, vniuerſi Senatus ciuibus fructuoſam operam,ſibi non defuturam ſperat, quorum imitandorum auctoritate nemo ex oppidanis ad eiuſdem ritus Sacra continuò non ſit aditurus.

BOSCOVITIVM Morauiæ nobiliſſimum eſt oppidum

oppidum,sex milliaribus ab Olomucio, Boëmiam versùs, quò nos aduocauit eius oppidi Satrapa VVenceslaus Morkovviskius,Catholicæ Religionis tota sua iurisdictione instaurãdæ gratia. Natus erat parente, Picarditici dogmatis æmulatore studiosissimo, iisdemque institutis perquàm accuratè imbutus, Viennam tamen puer nostras in Scholas missus,Grammaticæ præceptis informandus, sed domestico curatore insigniter Hæretico; cuius vigilantia, prohibendo ab discipuli sensibus Catholico semine,, tam efficax esse non potuit, eius vt radices tenaciùs non hærerent in puerili pectore. Quem sinceræ pietatis succum libens hauserat puer, eum deinceps fouit studiosiùs, & adolescẽs gustauit cum voluptate ac fructu,ac grãdior posteà,quantumuis repugnãte genitore,quod interiore sensu occultarat de Romana Fide iudicium, expromsit intrepidè, Catholicumque palam omnibus, paucis annis antè mortuum patrẽ, professus est, nec ita multò pòst demortui quoque fratris hæres amplissimum nactus est patrimoniũ. Boscouitianis erudiendis adhibiti nostri mox ad templorum cultum splendoremque reuocandum, quem Picarditę aboleuerant,conuersis studiis,cæteraque omni procuranda Catholici moris institutione, sensum pietatis in populo concitarũt, ex quo Romani ritus ac dogmatis penitùs percipiendi fructuosa sequeretur curiositas, & deinde studium eius amplectendi. Parando etiam solo, Catholicæ velut arationis & sementis,tanto molliori obsequẽtiorique,in pueritiæ ac adolescentiæ ani-

animis,Picarditæ Ministelli Gymnasiorum procuratione procul abacti sunt; qua sedulitate adhibita, quinquageni ciues, & in his nobili loco nati aliquot,paucis mensibus,ritus & Sacrorum communionem inter Catholicos sibi adsciuerunt. *Capitaneus* more gentis appellatur summus tota Iurisdictione magistratus, cui secundùm Principem cum potestate imperioque præest; quo munere fungebatur antiqua nobilitate, scientia administrationis, rerumque gestarum gloria clarus vir, cæterùm natura seuerus, & asper moribus, cùm eò venimus, cuius tamen haud laboriosa fuit expugnatio, quòd apertè ostensam veritatem non ex Hæretico ingenio auersatus est, aut præfractè impugnauit, sed agnitam continuò arripuit. Is de se, cum Catholicorum Sacrorum, & ingenij sui etiam admiratione, libens frequensque commemorare solet, quemadmodum cum natura esset ad fletũ minimè procliui, tamen inter obeundam apud nostrum primam omnium Confessionem, ipse in lacrymas solutus derepẽtè ita esset,pænè vt totus difflueret. Pro ea verò prudentiæ ac grauitatis opinione, quantam ea omni plaga pridem nactus est, vti, nec leuitate animi, vel ignorantia, nec cuiusquam adductus gratia, creditus est à Picarditis defectonem iniuisse, ita eius ad nos transitio maximis momentis eius populi animos ad Catholicam Fidem videtur incitatura.Per eos dies funestus casus Viennensi mercatori, Caluinianæ sectæ, accidit, quem Boscouititius Dynastes in memorabilium euentorum capite, suis ephemeri

meridibus consignatum, frequenter solet recensere, nosque quoniam eius testes fuimus, tantò certiùs memorabimus. Vienna mercium quidpiã Baronis iussu aduexerat, ab eoque quasi Catholicus, mensæ fuerat adhibitus, cùm exorto de Fidei capitibus sermone, damnatoque ab cæteris Caluinismo, ipse acriter illius partes tueri cœpit, vsque eò dum eum rationes, & verba deficerent. Tum verò caput suum deuouere, tertiumque ab illo diem optare sibi fieri extremum, nisi Caluinicum dogma cum recta ratione, atque illo Euangelio, cuius Christus esset auctor, penitùs conueniret; nostro autem Sacerdote, qui simul accubuerat, increpante hominis insanam exsecrationis formulam, is errore, ac studio Caluini amens, deuotionis carmen in se ingeminare tantò alleuerantiùs, atque audaciùs. Propiùs aberat ab homine scelerate impiéque temerario Diuina vltio, quã ipse fortè cogitaret; qui postera die sub prãdium, vbi non comparebat in Dynastæ Basilicâ, ipseque percontaretur, quid eo factum esset, nunciatum est eum habere pessimè, multoque peius deinde sub vesperam; postridie autem constitit concubia nocte temere deuotam infaustæ morti animam efflasse.

CRVMLOVIENSE COLLEGIVM,

PERPETVATÆ toto anno conciones geminæ, Boëmica altera, altera Germanica, & cætera Hæreticis strenuè nauata opera, priore anno, de ipso-

de ipſorum corpore tricenos ſeptenos; poſteriore binos ac vicenos nobis, hoc eſt Eccleſiæ peperit, non pœnitendo in tam obſtinatis ingeniis compendio; quodque à Bœmis impetrare arduum ſit non minùs, quàm Herculi clauam excutere; hoc anno, quinis ac quadragenis; illo, quaternis & quinquagenis ſacrum Calicem de manibus extorſimus. Ex his vnus, ætate grauis, ac auctoritate præcellens,annos iam multos preſſam ſilentio hæreſin, ſpecioſo retinendæ Vtriuſque Speciei tegumento,callidè celabat, cùm in Catholicorum cœtu Diuinam Hoſtiam participaret, noſtris eum frequenter exitialis ſibi fraudis,officiíque ſui commonentibus, ſed euentu ſemper irrito; quem tamen interpellandum ſibi ſumſerunt, quoad obſtinatam voluntatem conuellerent. Et ſuus denique conſtitit perſeuerantiæ labor, vt is aliquando palam omnibus in templo, pro ipſa ſumma ara Sacerdotem noſtrum euocaret, cuius ad genua procumbens, ipſe ſe reum egit noxarum omnium, quibus à puero Numen læſerat, quarum abſolutus, animo iam planè Catholico, Cæleſti menſæ accubuit, factum eius demirante, ac approbante vniuerſa ciuitate: nihilo autem minùs ipſo ſuum ſibi facinus gratulante, ciuibúſque ſuis lucem, quam ſequerentur, libenter præferente. Picarditæ cuidam ciui, ex grauiore valetudine lecto pridem affixo, incidebant diuinitus afflati quidam inſtinctus, Beatæ Virginis Caiouienſis, prodigiorum laude celebris, in roboris ſubſidium,& leuamentum morbi per preces adhibendæ; quam animi mo-

mi motionem, vt rem ſe indignam auerſabatur, Sacerdotíſque noſtri, quem ea de re conſuluerat, verba, de Magnæ Matris, in eo genere præclaris dotibus audire neutiquam ſuſtinebat. Caiouium tamen ad Dei matrem excurrit, quo animo non conſtat; ſed eum non puduit reuerſum vxori aſſeuerare, longè ſibi meliùs factum eſſe ab ea peregrinatione, ad Mariam Dei Parentem inſtituta; & quidem eiuſmodi teſtimonium, erga ſe immeritum, beneficæ Virgini dediſſe Numine adigente viſus eſt, qui vt antea putarat impium tribui vim ſanitatum Dei Matri, ſic pòſt redditam valetudinem Hæreticus tamen perſeuerauit. Imperator, Imperatrixque, Boëmicæ gentis Comitiis, Budùicum proximam in vrbem edictis, Crumlouij tantiſper ſunt verſati, geminúmque noſtrum drama in vrbis arce ſpectarunt; quorum actores omnes Cæſar Imperatoriis vel rhedis, vel equis triumphantium ſpecie, lituis, tympaniſque pompa vniuerſa concrepante, vltimo ex oppido in arcem traduxit; Imperatrix verò primarum partium adoleſcentes quinque muliebri cultu prodituros, ſuis manibus veſtiendos comendóſque depopoſcit, eiſque mirabilem dignitatem, & argumento maximè congruentem affinxit. Ex illuſtriſſima Roſeenſium familia, quæ Crumlouium olim condidit, huius quoque Collegij conditorem habùimus, Societatis amantiſſimum; cui deinde mortuo ſucceſſit Hæreticus frater, is de cuius obitu priore Annali ſcripſimus, tantò ab omnibus Catholicis, & noſtro in primis nomine alienior, vt
ea cauſa

ea cauſa nos excluderet attributis olim ab germano familiæ huic annuis quingentorum florenorum vectigalibus. Eius iniuriæ ſupplice libello admonitus ab Collegij Rectore Cæſar, beneuolentię in nos pleno Reſcripto annuam illam penſionem Collegio deinceps numerandam edixit ab iis, qui Roſeenſium ampliſſimam hæreditatē gentilitatis iure adierant.

COMMOTOVIENSE COLLEGIVM.

SINE noxa cuiuſquam de noſtris, & tota ciuitate circùm ipſaſque Collegij ædes, & in noſtris ferè penetralibus ſæuiit peſtilens virus priore anno, exſtinctis duobus de pauperum contubernio, cui nos præſidemus. Quo amplior illuſtriorque per eam calamitatem offerebatur de Commotouienſibus bene merendi materia, eò inſederat noſtrorū animos alacritas maior deferēdæ illis ſuæ operæ, ac fortiter in malè affectos conferendæ. Verum partim ab inſita ingenij duritie, partim ab errore, quem in eis ſtudioſiſſimè fouent & Prædicantes, & earum partium capita, per noſtros oblata ſibi animorum ſubſidia neglexerunt; vt in tanto ciuium numero, ſeptenis dumtaxat, operam noſtram vel depoſcentibus, vel admittentibus, vtiles eſſe potuerimus. Ab Luthero ad Chriſtum octo tranſlati, atque illi quidem non maiorum gentium homines, ſed quod in Commotouienſi agro ſatis eſſe videatur, pro eo rerum ſtatu, qui eſt in præſentia. Enimuerò Commotouienſi cui-

ſi cuipiam de Lutheri conuentu cum Ieſuita collocutum eſſe, tam capitale ſit, quàm parricidio manus inquinaſſe. vbi ad Prædicantes fama rei emanarit; cuius noxæ anno poſteriore apud eos factus reus ludi magiſter tantum non ſuo excidit magiſterio. Nihilominus, quibus arguti aliquid ſub læua papilla micat, conciones noſtras, frendentibus licèt Lutheranis Popis, palam adeunt, neque deeſt, quod obgannientibus ignauis canibus appoſitè referant, quo illorum os obducant; vt ea meſſis, quæ nunc hiberna in herba eſt, ſuam aliquando æſtatem habitura videatur. Lecti ſunt hoc anno manipuli ex tam infecundo agro non quidem plures, quàm priore, ſed potioris notæ; nobilis ſiquidem matrona, ipſiuſque filiæ aliquot, clari nominis miles, Huſſita celebris, & ſupra hos capita deinde quattuor, Prædicantium iras & minas ſuſque deque habentes, alacriter in Petri cymbam conceſſerunt. Quæ verò anſa non ſuppetit in vrbe operę in ciues conferendæ, tanto hęc luculentior in agro ſubminiſtratur, ex circummiſſis oppidis pagiſque, vnde terna hominum millia profecta, piæ peregrinationis nomine, ad Beatæ Mariæ Crupnenſis, quattuor Sacerdotes noſtros aliquando pæne obruerunt, tricenis licèt Sacerdotibus extraneis ſuppetias ferentibus, cum toto ex illo ingenti agmine vix vllus eſſet, qui non aliquem ex noſtris Confeſſarium ſibi depoſceret.

DVXOVIVM vocati ſumus ab illuſtriſſimo VVenceſlao Popelio, in oppidum ditionis eius, ad fines Boëmiæ, verſùs Miſniam, vbi libentibus oppidanis

pidanis, & paganis oppido finitimis, ea omnia administrata munera, & erga omnes hominum ordines, quæ huiusmodi excursionum sunt propria, nec maiore nostra, quàm illius populi totius voluptate, cui Dynastes ipse, coniux, & omnis omnino familia, illustri exemplo ad omnia pietatis officia præibat. SCHRECKENSTÆNIVM deinde, cùm pestilenti aura campestis regio afflaretur, secessimus, in editam supra rupes arcem, ad Albin fluuium, vbi eadem pæne concionum, exercitationumque cæterarum munera, erga Dynastæ amplam familiam, atque in Duxouienses oppidanos, obseruata sunt. Quæ disciplina vbi eò vsque tenuerat, dum sua sponte currentes in pietatis stadio Dynastę familiares, poterant ad tēpus suę ipsorum tutelæ cōmitti, ac institutoris carere pręsentia in vicina montiū iuga degressi sunt ex arce nostri, suam quoque industriam siluestribus hominibus, cultura tantò egētioribus, cōmodaturi; vbi accidit peropportunè, vt ad maximè volētes, & attētos de Fidei rudimentis, loco & auditoribus congruēs haberetur oratio, quattuor ex eo conuētu, prima tētatione, ad Ecclesiæ sinū redeuntibus. Ex illis iugis in plana camporum, & frequentissima incolis oppida descensum est etiam, sed longè vberiore laborum compendio; nam, apud Austenses vulgaris sollemnibus Missionum nostrarum Indulgentiis, incredibile dictu est, quibus lætitiis incesserint Catholici, quamquam rari deinde ad earum fructum hauriendum Confessione se compararunt; non tam quòd plerique non vellent, quàm quòd

extra Pasca Confessionis mos eo loci nondum increbuerat, & longa eius rei desuetudo initij faciendi rusticanum pudorem plerisque omnibus inducebat. Ea tamen voluntatum propensio, qua publicè priuatimque nostri, eorumque habita verba ad populum excepta sunt, lucris etiam ingentibus est apponenda, quando in oppidanorum animis paratum est solum idoneæ deinceps culturæ inferendæ. Nam concionantibus nostris Hæretici frequentes sua sponte adfuerunt, & indicta magistratus imperio maximè sollemni omnium Ordinum, Tribuumque supplicatione, placando in pestilenti calamitate Numini, suam præsentiam Lutherani neutiquam illi subtraxerunt. His, eiusmodique aliis, & suorum excitatus emolumentis Popelius Dynastes, ordinariam suæ ditioni nostrorum Missionem à Præsidibus Societatis depoposcit, & obtinuit.

NOVODOMENSE COLLEGIVM.

QVATTVOR & quadraginta res suas, seque ipsos ad hæresin, velut ad tutissimũ portum, appulerant, quos commonefactos imminentis inde naufragij, retrò ad Ecclesiæ fidam stationem reduximus; quo de numero censentur & primaria Virgo, & Prædicans factionis Vtraquisticæ, qui eodem tempore bene viuere, rectéque mori nobis auctoribus didicit. Hunc criminis cuiuspiam peractum reum indicat huius anni decimi tertij commentarius, nosque reuocat ad eius rei memoriam ex pro-

ex proximo Annali refricandam; in cuius tamen anni Nouodomensibus capitibus nulla planè illius exstat vel Prædicantis vel criminis mentio. Compertum certè flagitij grauioris esse oportuit, cum eum sui pessimè habuerint ante supplicij diē, qui Prædicantium alioqui scelera dissimulare solent studiosè, atque ne, qua eorum fama in vulgus efferatur, omni cautione prouidere. Cui ergo capite luendum scirent, quod in leges admisisset, eum, suis sacris priùs exaugurandum Praga destinant ad summum Vtraquistici dogmatis Antistitem; ne qua scilicet labes ex hominis nefarij, non exaugurati, sanguine in suam sectam aspergeretur; atque vti hoc suo facto hebetis populi stolidam mentem infatuarent cumulatiùs, falso persuasi sacerdotium suis inesse Popis, quod eis illo ritu detraheretur, vindicatis interim ipsorum sacris turpiore ignominia. Eius porro exsecrationis sic habet ratio, vt in mystico fraterculorum conciliabulo, præsidente supremo Antistite, reus ex vinculis audiat coniecta in se acerbè ab obiurgantibus collegis probra omnium scelerum, quibus communes cum ipsis ordines turpissimè inquinauit; eisque maledictis pro rei grauitate exaggeratis; velut deradendo penitus Ordinis characteri nuper impresso, concerpuntur publicè, quas Formatas vocant, litteræ, quibus eius olim eruditio, probitas, ordoque commendabantur. Hac igitur, Vtraquisticæ germanitatis stirpitus exscindendæ nouacula velut desquamatum, delibratumque, suo gradu ac ministerio misellum Prædicantem,

ſtro exedrio, Pontificiaque curia, proturbant veteres Collegæ, Nouodomenſem in carcerem denuo raptandū dedunt. Non aderant vincto ſui ordinis & ritus Prædicantes, qui conſolatoriam operam ægritudini leuandæ adhiberent; has igitur partes Orco legatus Tartareus Popa ſibi ſumit, libertatemque captiuo, ſi ſe audire velit, pollicetur. Ea igitur ſiue familiaris ſolatij deſtitutio, ſiue præſentis exitij formido, & ſalutis alea, cùm eius animum non leuiter affeciſſet, Sacerdoti de noſtris in cuſtodiam aduocato Cacodæmonis fraudem aperit, cuius mortiferas petitiones vti certiùs eludat, Sacri Agni poſtulat ſibi amuletum; quo inſtructus Tartaream belluam ita eneruauit, vt ſe illi præſentem ſiſtere non auderet, ſed procul ex abdito loco tumultus modò aliquid excitaret. Hoc aditu in eius animum patefacto, cùm noſter opportunè inſtaret, vt cuius ſummam vim ex re inter nos neutiquam primæ notæ, recens, & ſuo ingenti bono perſpexiſſet, eius Fidei cæteras opes, numero & magnitudine ſingulares, & notitia & ipſo vſu ſtuderet ſibi facere cum Catholicis communes; cum principio non valdè repugnātem habuit, ac paucis etiam diebus penitùs conſentientem. Quam in ſententiam vt ne quo ſe metu, errore, aut neceſſitate adductum Prædicans apertè demonſtraret, eius Fidei, palam, & ſæpius quidem profitendæ, quam toto animo eſſet amplexus, nullam non occaſionem ſtudioſiſſimè arripuit. Eò etiam operam contulit, & ardentiore quidem animo, vti Nouodomenſes ciues, qui ſe falſitatis do-
ctore

ctore nuper à veritatis linea procul deerrassent, nunc se, salutarium dogmatum longè consultiorem magistrũ, audire, ac præeuntem sequi animũ inducerent; quã in sententiam vt eos pertraheret, vernaculi sermonis eloquentia, qua eximia pollebat, elaborauit, quàm fieri poterat, vehemẽtissimè. Quo autẽ ductus est die, vbi ad patibulũ ventum erat, audiente vniuersa ciuitate, ac peregrinis, qui numerosi confluxerant vndique, Catholicam fidem ex Tridentina formula perquàm alacri fortique animo professus est, vt quot Romani ac Hæretici ritus aderant auditores, testes haberet totidem, suę, in Romana sententia tuenda ad extremum vsque spiritum, constantiæ. Cuius Fidei, eius in mente haud leuibus vestigiis consignatæ, illud fuit argumentum luculentissimum, quòd, exspectando excipiendoque supplicio legibus imposito, æquitatem animi singularem, parémque fortitudinem prætulit continenter.

ANNO altero tribus ac viginti Nouodomensibus vel hęresin vel Sacri Calicis vsum dissuasimus; mulierem Iudæam Christianis institutionibus ad Baptismi sacra comparauimus; eius prolem, ipsa cupiente, salutaribus aquis imbuimus; tertio ab vrbe milliari, Hussitæi ritus oppidum adiuimus, vocatu Dynastæ illius loci, concionibus, cæteraque Catholica cultura imbuendum, vbi pretium operæ non leue habitum est, vt septena capita ciuium ad Christi sacrum epulum inducerentur, binaque ex iis Sacro Calice abstinerent, quod in ea gente sit planè prodigio simile. Monumentum

ſuæ impietatis Hæretici parietibus ædis ſacræ inſcripſerant, hoc eſt, eius diei memoriam, quo ſe Papiſticis, vt loquuntur, exſoluerant ſacris, quo ſuo facinore, vt omnium honoratiſſimo triumpho impenſius gloriabantur; quam felicitatem vt ſibi perpetuam à Deo precabantur, ita Papiſticum ritum, & Papam diris omnibus deuouebant, ſiquando quis animum adiiceret Romano ritui apud ſe inſtaurando. Fœdúm illud Hæreſeos, ſacrilegia ſua prædicantis, elogium noſter Dynaſtæ ſignificauit obliterandum eſſe, vbicumque tandem fuiſſet exaratum; ſed ex eo maximè loco, vnde ipſi etiam Deo Hæreſis inſultaret: Dynaſta, vt Patrem audierat, confeſtim ſacrilegam tabulam abolendam curauit.

LABACENSE COLLEGIVM.

VT ciuibus fructuoſiſſima, ita Labacenſi Epiſcopo iucundiſſima cùm eſſet noſtrorũ omnis opera; quò pluribus prodeſſemus, nos bis priore anno vocauit Oberburgum, ad totius regionis promiſcuã multitudiné, feſtis Aſſumtæ ac Naſcentis Virginis confluentem, concionibus, & Pœnitentiæ Sacramento excolendam. Ad quaterna hominũ millia, cupidiſſimas aures concionanti præbentia, dictum eſt de hominis Chriſtiani officio tam vtiliter, vt omnis concio mox ad Confeſſariorũ genua conuolaret, vt iis audiendis frequentium Sacerdotum opera, duobus pæne diebus, & interiecta eis nocte, continuanda fuerit. In ipſa porro

porro vrbe, ciuium frequentiæ ad Sacra, & conciones commodiùs laxiuſque accipiendæ, amplioris templi fundamenta iecimus, cuius determinandis finibus, ſacrandaque area, Labacenſis Antiſtes, pluuio quantumvis cælo, aliquas horas ſumma religione conſumſit, Ferdinãdus verò huius Collegij conditor, cùm ſui copiam facere non poſſet, inſcripto lapidi demittendo ſuas vices Siticenſi Abbati delegauit.

POSTERIOR annus familiam Labacenſem triplici multauit funere, ac earum quidem operarum, quæ gerendis rebus vtiles iam fuerant, vtilioreſque deinde ſperabantur. Martino Feldkirchen, Morauo, Adiutori familiarium rerum, duos & triginta nato annos, nouem in Societate verſanti, feliciſſimi exitus prima ſors obtigit, cum eum ex continenti & immodico labore permoleſta corripuiſſet Pleuritis, eamque mortiferam ipſe conieciſſet, omniumque id primùm prouidiſſet, vt ſemel, iterumque vniuerſam vitam ad Sacerdotis aures excuteret: contraque medicorum ſententiam cætera adhiberet Sacramenta, non multò pòſt vitæ in ſtrenuis laboribus religiosè ac fortiter exercitæ præmia percepturus exceſſit. Septimo ab huius occaſu die Andreas Lanſcha, Labacenſis, ætatis quarto & viceſimo, tertio Societatis initæ, Pleuritide quoque abſumtus, ab docendi vltima in ſchola, & viuendi munere abſolutus eſt, paucis annis religioſiſſimi certaminis glorioſum, & virtutum palmis celeberrimum ſtadium emenſus. Patre autem Euſtachio Tunzlero quòd

per idem ferè tempus orbati sumus, tanto eius decessus visus est Collegij, Prouinciæque rebus alienior, quòd ipsius erant eximiæ, supra vulgarem notam, indolis, ingenij, eruditionis, Religiosique moris dotes, præstásque cum ab natura, cum ab arte mortalium animos conciliandi, quoque res exigeret, pelliciendi facultas. Vixerat annum quintum & tricesimum, inter Socios decimum sextum, in Istria natus, cuius ad cæteram eruditionem, & trium principum linguarum notitiam, celebriora etiam Europæi generis idiomata corollarij loco accesserant; vt priuatim publicéque dicédi vtilibus de rebus expedita semper copia suppeteret, ingenti audientium emolumento. Magna spe illustrium rerum olim gerendarum Istricam Missionem attigerat, vnde affectũ permolesta febri corpus retulit, iam debilitatum longiore alio, perdifficilique itinere, cum Praga huc contendisset: vt morbi violentia fractas vires tametsi fortis animus ad destinatos labores integrare niteretur, illæ in ipso conatu hominem deficerent, ac, studio nobilium coronarum præclarè currentem, in medio stadio exstinguerent. Vt quinque à pertinacia hæresis tuendæ profitendæque demoueremus, non segniter desudandum fuit; quòd genus prædæ his ocis eiusmodi est, vt propemodum æquare possit iusti triumphi materiam. Sed in Hæreticis tamen censentur nonnulli, tametsi sententia & ritu à nobis longissimè discrepantes, qui voluntate, ac beneficentiæ studio nequaquam alieni esse velint; nam copiosa ex eo genere familia, integédis templi

pli nostri geminis turribus, æris Cyprij maximam vim nobis liberaliter subministrauit, accessionis loco adiunctis centum & quadraginta Taleris, ad eamdem ædem pleniore ornatu instruendam.

PLETRIACI hoc biennio toto Lutheranis societatem renunciarunt octo, quorum vnus, genere nobilis, & opulentia clarissimus, condonantibus nostris, vt principio Catholica Sacra priuatim adiret, eam gratiam, vt sua conditione indignam, aspernatus est, professus veri patris familiæ partes in rectè factorum exemplo potiùs, quàm in potestate ac imperio esse positas; quamobrem vt ne iis obesset dissimulando, quibus omni sua actione prodesse deberet, luce palam quæcumque Catholici hominis essent munera, in cómuni æde vsurpaturum. Altero anno huius biennij decessit Georgius Bartolich, Slauus, domesticæ rei nauus curator, duodequinquagenarius, vndeuiginti stipendiorum in Societate, quem Ariani Claudiopolitana Transsiluaniæ clade securi contusum, ruptis duabus in pectore costis, semianimem reliquerant, qua ex carnificina, quod reliquum ei vitæ, ac diuturnæ quidem fuit, in perpetuis cruciatibus transactum est, in quibus eximia Christianæ tolerantiæ, cæterarumque virtutum documenta perpetuò edidit.

CLAGENFVRTENSE COLLEGIVM

LVTHERANA causa vicenos senos erroris sui adstipulatores anno priore amisit, quo de grege

grege vnum sua vxor tricesimo ab hinc anno in baratrum impietatis secum detruserat, ex quo ipsa deinde cùm salua emersisset, non destitit virum reuocare, quem præcipitarat, dum illum quoque in salutis portum assereret. In multo ciuium torpore, singularis Scholasticæ iuuentutis, frequenti eximiaque nobilitate florentis, emicat feruor tanto ardentiùs, quanto eis impensior adhibetur cura, Numinisque solet in hoc genere liberalitas esse cumulatior. Et verò Ferdinandus Princeps, cúm nos inuiseret, hanc Deo ac Religioni, sibique, tantum nobilium adolescentium numerum, tamque compositos ipsorũ mores gratulatus est.

ALTER annus manubiis ex Lutherano exercitu opulentior discessit quadragenis militibus ipsorum ex acie, iusto certamine, detractis, & quidem virgine ac viro nonagenariis vtrisque, nihil vt esset ampliùs, cur transitionem differrent, isto præsertim & animi & corporis orbo luminibus.

EBERNDOFFENSIS SEDES.

CARINTHIÆ, Stiriæ, finitimarúmq; prouinciarum oppida & pagos, seu Labacensis, seu Bambergensis, ac Seccouiensis Episcoporũ iurisdictioni obnoxios, Sacerdotes suæ Probationis trieniũ exsoluentes, per eam silentij & quietis opportunitatem lustrare aggressi sunt, eisque populis, vel Lutherana labe turpiter inquinatis, animorũ maxima subsidia importarunt. Expeditionum prima suscepta est Pleiburgũ oppidum versùs, & in agrũ oppido finitimũ, quò Labacensis Antistitis litteræ,

in cuius ditione ille tractus est totus,quoniā erant antegressæ,nobis aduenientibus,apud Parochos & Vicarios prona cedebant omnia;indeque sequebatur plebis ad officiū Christianum adducendæ summa facilitas. Nobilitatem principio minùs æquam experti sumus,abalienatis nōnihil ipsorum animis rumore quodam aduerso maleuolorum , non eius populi salutē,sed commodam sedē nostrorum coloniæ quæri,vulgantium;destinatā scilicet esse illā totius oræ lustrationem, priuatorum explorandis opimis prædiis,quorum possessionem ambiremus; sed eam calumniā facilè discussit nostrorum breui perspecta innocentia. Vbi autem publicè constitit, eam inuidorum fuisse criminationem , cleri , nobilitatis, ac plebis vniuersæ animus, tùm se in nos palam effudit maxima significatione beneuolētię; nemoque fuit de numerosissimo populo , qui nostrum aduentum sibi , vt maximè salutarem, non gratularetur ; vt præter Catholicos, omni genere cælestium auxiliorum, duobus oppidis, pagis pluribus egregiè curatos , quattuor etiam Lutherani ab hæretica labe sanarentur. Ab istis ritè procuratis translata est opera in frequens incolis oppidum Carinthiæ Feldkirchium,ac eiusdem agrum,Bambergensis diœcesis,indeque in quaterna Stiriæ oppida grandiora,in Seccouiensi diœcesi,pari,ac maiore quoque oppidanorum compendio , vtroque Antistite per se ac suos nostrorum laboribus amātissimè obsecundante; vbi ad cæteræ messis ingentes aceruos , ille quoque accessit cumulus vnius ac viginti Hæreticorum, Luthero ac Ministris eius

ſuas res habere iubentium. Ab his oppidis in aliud *Sanctum Vitum* appellant, cùm demigraſſemus, ſeueriùs à Parocho ac ciuibus accepti, non niſi pro ara dicturi ad plebem admittimur, & quidem circumſcripta dictione intra breues quadrantis anguſtias; ſed felicior nobis, populoque iucundior & fructuoſior, cecidit ea conciuncula, quàm Curio futurum credidiſſet; vt ad eius dictionis auidas plebis aures, & primariorum deinde ciuium, ac Senatorum denique, crebriùs iteràdæ fuerint conciones, adiunctis reliquis noſtræ conſuetudinis functionibus, tota confluēte ad nos ciuitate. Cum ad Hæreticorum conuincendos errores publicè aut priuatim conuerſa eſſet opera, omnium pugnaciſſimè nobis obſiſtebat coniuratus feminarum globus, ſacramento ſæpius iterato adactus à factionis principibus caput obſtringere, ab Luthero nulliuſe imperio vel auctoritate diſceſſurum; ſingulis funeſtiſſimas ſibi diras imprecātibus, ſi adamati dogmatis eiurādi principes vnquā exſiſterēt; vt palmaris victoriæ loco fuerit, quod tres illas ex coniuratione potuerimus diuellere. Audaciores in ſcelere faciebat, obſtinatioréſque, contumacis ſua ſponte ingenij mulieres, ſacerdotum nonnullorum ſacrilega perfidia, quorum flagitioſiſſimi mores ad omnem impietatem aperirent facillimum aditum, vti pecunia redemti à feminis, vtramque ipſis Euchariſtiæ ſpeciem clamculum porrigerent. Celebri Virginum Cœnobio noſtri, Sancto Vito digreſſi, appropinquabant, cùm eius loci ſeu de Clero, ſeu de Populo curatores omnes, aut ædibus

bus

bus suis tenere se, aut aliò dilabi cœperunt, Curio etiam morbo decumbere, cunctis inani terrore perculsis, venire nostros Pontificiis, Regiisque instructos diplomatibus, quibus eius regionis Sacerdotalia quæcumque prædia Societati attribuebantur; quo eodem metu percita Monasterij Antistita, hortatoribus maximè Sacerdotibus, nostros aditu prohibendos statuit. Ei mulieri sic animo affectæ, cum error auelli coram non posset, aliò deuertentes Socij ad tempus, litteris procul ad eam datis, rationem suarum expeditionum sic aperuerunt, ac probarunt, vt quos auersata esset, mox expeteret cupidissimè; quibus ex interuallo redeuntibus, illa Virgines omnes, ac se ipsam sacris institutionibus excolendam permisit, totos septem dies, de Monastica disciplina quotidie verba facientibus nostris ad vniuersum Cœnobium, singulisque priuato congressu necessaria præcepta suggerentibus. Vna dumtaxat Virginum excepta, reliquæ omnes, iteratis à prima pueritia Confessionibus, recoluerunt apud nostrum quidquid vmquam se admisisse meminerant, intimo pietatis sensu; inter quos animi motus, vberesque lacrymas, profitebantur vniuersæ illos se dies in summis suis bonis ducere, cùm tam salutari nostrorum operâ fruerentur, quos vt Angelos sibi è cælo missos suspicerent. Hoc etiam gratior noster aduentus Virginibus omnibus obtigerat, quòd, auctore Deo, ipsarúmque annuente votis, nos eò destinatos arbitrarentur; cui supplices sæpenumero se fuisse meminissent, vti Sacerdotem de Societate

cietate ad se aliquando allegaret, cuius piaculari bene vsæ opera, pacem Superûm impetrarent, quietémque animo, ac salutem sibi deinceps afferrent. Villacum Carinthiæ oppidum, Hæretici nominis nuper asylum, seditiosorum arcem, ac noui ritus augustissimum fanum, Bambergensis Episcopus, illius oræ Dynasta, duplici iam clade per immissum exercitum afflixerat, vt contumaces ciues, quà rationibus, quà ærumnis ad Catholicorum partes inflecteret; tertiámque calamitatem in scelere obduratis minabatur, cùm eò nostri sese appulerunt; vt consuetudine impietatis Hæreticæ occalescentibus Villacensium animis, & cladium exasperatis memoria; vix vlla spes melioris frugis inde affulgeret. Coniuratarum mulierum eius generis, cuiusmodi modò significabamus, tanta erat peruicacia, procacitas, & pœnarum à Principe imminentium aspernatio, vt eius sexus contumacia & ferocitas satis animorum facere videretur Hæreticę factioni, ad omnes eludédos conatus Antistitis. Ea verò Catholicorum manus, quæ ab Hæreticis diuulsa, paullò antè coaluerat, Principis reuerentia, & multæ metu potiùs, quàm Religionis studio, haud multò sanior vel sententia, vel moribus erat ea parte, vnde antè desciuerat. Quò autem minùs erga nos afficerentur, incertis auctoribus rumor increbuerat, Iesuitarum omnem esse tetricam, asperam, inclementem, ac superstitiosam rationem agendi, qui hominum mentes acerbissimis scrupulis enecarent, crudelissimamque exercerent animorum car-

carnificinam. Sua igitur ſponte Villacenſes iam auerſi ab noſtro more, his ſermonibus ſic alienati ſunt, vt ſuas functiones noſtris obeuntibus in ſacra æde, mira eſſet ab oppidanis ſolitudo; vt niſi ſingularis quædam noſtrorum induſtria exacerbatis mentibus deliniendis ſuccurreret, ſummiſſiſque à Principe vir pius ac potens, Aerarij Tribunus, ſollertem ſtrenuámque operam promouẽdo negotio contuliſſet, vacuis omni manipulo nobis ab illo agro redeundum foret. Sed poſt aliquãtum temporis, nõn vulgari arte ad conciliandos ciues adhibita, incredibilis facta eſt animorum conuerſio, nullum vt argumentum teſtificandæ beneuolentiæ ac venerationis erga Socios à Villacenſibus vſquam omitteretur, & mox conciones tota hebdomade auditoribus frequentiſſimæ, catecheſes puerorum globis numeroſiſſimæ, ac diſcendi ſtudio flagrantiſſimæ obſeruarentur. Confeſſionum, ante illud tempus, apud oppidanos vicanoſque finitimos rara erat mentio, vſus etiam infrequentior; quo de argumento cùm accuratè noſtri pro concione diſſererent, audiebantur tota ęde gemitus teſtes impenſi doloris animo concepti, vnde ſequebatur acris noxarum in vniuerſam vitam inquiſitio, quam confeſtim exciperet diligentiſſimum ſtudium Catholico more confitendi; quo in munere verſati ſunt quadruplo, aut quintuplo etiam plures, quàm ſolerent. Hæretici dogmatis nouitas, diuerſaque ab Catholicis inſtitutis ſententia, nonnullorum animis ita lenocinabatur, vt in ſummis ſuis bonis ducerent hanc ſuam exi-

ſtimationem de Fidei capitibus ſingulariter ſentiendi, &, vt interpretabantur maximam gloriam. Tam inani, tamque peſtilenti ambitionis vento ſufflatas mentes cùm ſibi curandas ſumſiſſent noſtri, patefacto ambitioſæ opinionis errore, quaſi putridi abſceſſus in tumorē immiſſo ſcalpello, illam ſtolidæ inanitatis veſicam momento difflarunt, & quattuor ſupra ſexaginta de illo veſano cōciliabulo ad Catholicæ demiſſionis ſaniora cōſilia, velut in quietum portum, ſubduxerunt: ducentenos ac tricenos, qui hæreſi occultæ ſpecioſum Catholicorum nomē ſimulationemque prætenderent, ad Fidem glorioſo nomini conſentientem pertraxerũt. Ad illam porro diſciplinam, quæ inducebatur ex Eccleſiæ præceptis ac ritibus, acceſſit & alia ex legum ſeueritate aduersùs quoſdam refractarios, nequaquam leuis momenti ad compeſcendam peccati licentiam, indicta grauiore multa vetitos cibos venales habētibus, & vſurpantibus; cuius noxæ rei Senatores quattuor, præter cæteram animaduerſionem, Senatu quoque moti ſunt; aliquot alij eodem nomine octingentorum Florenorum pœna multati; vt vel hoc ſuppliciorum terrore inuitis conciliaretur mentis ſanitas. Miniſter ſex & quinquaginta natùs annos, triginta ipſos magiſtrum erroris profeſſus, octauũ ab hinc de Catholico dogmate cogitarat, commotus lectione orthodoxi codicis; cuius veritatem dum ſtudioſiùs examinat, adhibita collatione Caluiniani commentarij, eodem argumento ſcripti, eò demum ex ea veri explorandi palæſtra eſt delapſus, vt ſi

ſus, vt ſi ſanus eſſe vellet, ſublata Fidei memoria, putaret ſibi credendum eſſe nihil. Hunc deinde noſtrorum auditæ conciones incitarunt, vt ab eis quædam de Fide percontaretur frequentiùs, quibus in congreſſibus erráta ſua edoctus planiſſimè, poſt diſcuſſam falſitatem Caluinici codicis, qui dogma illud inſanum Bellarmini auctoritatibus conſtitui iactaret; multis lacrymis ſuam infelicitatem lamentatus, quòd pridem in tam peritum, planumque doctorem non incidiſſet, noſtro Sacerdoti ſe penitùs regendum multa canitie ſenex, & in Catholicorum corpus adoptandum, ſeró licèt, tradidit. Quod ſuum bonum cum vxore participandum cùm cenſuiſſet, illa & noſtrorum, & viri auctoritate ſe permoueri paſſa eſt, ſubſecutura pòſt paullò viri exemplum; de cuius inſtituto vt fama diſſipari cœpit, tota ex Carinthia concurrère ſpectatores, quibus impensè demirantibus Sanctioris Hebdomadæ feria quinta, luce palã, ſacra in æde perpetuũ Anathema hæreſi pronũciat, tamque fortis propugnator Catholici ritus nunc perſeuerat, quàm impudens nuper fuit aſſertor Hæretici dogmatis. Hac veluti erroris colũna, & firmiſſima quidem, feliciter deiecta, Bambergenſis Epiſcopus, vti certè debuit, maximoperè lætatus eſt; tam celebri nimirum Prædicante noſtras in partes traducto, ac illo etiam non ignobilis Prædicantis filio, dubium nemini eſſe potuit, quin ad hæreſim profligandam planiſſima inde via ſterneretur. Hunc igitur ſemel iterumque accerſitum omni genere comitatis ac beneuolentiæ proſecutus, vltro ei detulit, quod

postulaturum nosset: quamque non peteret, frumentariam annonam bene amplam, perpetuamque ipsi liberaliter attribuit. Acerba quidem fuit labes, transitione huius Prædicantis, aduersariorum illata partibus; sed plaga neutiquam leuiore causam eorum multauit nobilibus maioribus orta matrona, de illa coniurata sodalitate indigenarum mulierum, quam noster procaciorem in congressu expertus, placidè monuit, vt seposito pertinaciæ consilio, de non adhibenda passim, & à quolibet vtraque Eucharistiæ specie, in templo se disputantem audiret. Vbi eius argumenti concionem excepisset, cùm multis lacrymis ad nostrum adiit, professa suæ obstinationi cumulatissimè satis factum esse, vt stipitem se dici oportuerit, nisi tanta vis, luxque rationum errorem ab se omnem depelleret; quamobrem nihil se tergiuersari, sed in Catholicorum cœtum cupidissimè transire; seque ad id impelli diuino quodam oraculo. Nam pridie quàm nostri suas in ædes venissent, candidissimas duas columbas in quiete sibi obuersatas, quas suis manibus cepisset; se verò interpretari columbarum specie nostros designatos, qui se coruino atrore nigriorem dealbaturi essent, & Christo sponsam copulaturi. Ea de muliere vbi ad fœderatum nuper ipsi agmen illud muliebre vulgi sermonibus allatum est, in eius ædes prouolant, furiarum instar, de conuentu insanissimæ quæque, ac in eam dicunt, & moliuntur, quæ impotentissimè bacchãtium furor suaderet. Quibus illa paucis, ac sedato animo in hæc verba retulit; Quin

vos,

vos, ſorores, eamdem mox initis viam, quam ego prima ingreſſa ſum, vti vobis ſequentibus præmunirem? An non ſatius è probi Sacerdotis manu, cuius integri mores cum ſana doctrina conſentiant, Chriſtum ipſum ſumere, quàm Vtriuſque Speciei vmbram neſcio quā ab nefario Prædicante? Nam quid attinet dicere, qua ſint religione veſtri Prædicantes, quos minimè pudeat, non ſuppetentibus hoſtiis, deciſos cruda ex rapa orbes corporis Chriſti loco porrigere Euchariſtiam cupientibus: quod ipſi tibi, (vnam certam eo de cœtu alloquebatur) ante biennium memini accidiſſe. Generoſo quidem reſponſo pia matrona tumorem furioſarum Mænadum contuderat, non molliuerat tamē peruicaces animos imitandi exempli datum ſalubre conſilium; ſed interpoſitæ ab Epiſcopo Bambergenſi ſeueriores imminētium pœnarum minę, quantumuis refractarias mentes, ad officij iuſta compulerunt. Expeditionis autem noſtræ cùm terminus inſtaret, & profectionem adornaremus, adfuerunt de Magiſtratuum decuriis clariſſimi quique, vniuerſæ ciuitatis nomine, cum ampliſſimis muneribus, quæ magnopere admitti cuperent; publicè item ſcripta, obſignatáque accedebat auctoritas, omnium Societatis munerum rectè atque ex ordine à noſtris adminiſtratorum, additis magna beneuolentiæ ſignificatione, illuſtribus eorum elogiis. Teſtimonio ſuæ integritatis admiſſo, noſtri cætera modeſtè remiſerunt, morem Societatis mirantibus ciuibus, & abſtinentiam donorum prædicantibus; qua moderatione ampliùs etiam

nobis conciliatos prohibere nequaquam potuerunt Patres, quin iidem Magistratus, adiuncta reliquorum ciuium turma, honoris gratia procul vrbe se discedentes assectarentur. Roma per eos redierat dies Bambergensis Antistes, Cæsaris missu legatione functus, cuius mirum est quanta lætitia perfuderit animum nunciata res Bambergensis longè lætior, quàm mente olim præceperat; vt agendarum Patribus gratiarum finem nullum faceret, quos perhonorificè semper habitos, ea etiã veneratione dignatus est, vt vltimo digressu, ad eius pedes cùm se abiicerent, pacem postulaturi, procumberet ipse quoque in genua, peramanterque amplexatus oscularetur. Eodem porro cùm reditum esset à nostris, atque illius plagæ Rectori, Vicedominum appellant, insedisset consilium hæreseos ab vrbe penitùs exterminandæ, adnitentibus suo more nostris, Rectore autem in contumaces exsilij pœnas seueriùs infligente, sumto initio à principibus matronis, nobilium virorum coniugibus, obstinatissima peruicacia hęresin tuentibus, cœpere ipsi etiam refractarij nostros interpellare, vt ipsorum disciplina Catholicis præceptis imbuerentur; quibus vesanum ritum eiurantibus, illæ quoque damnati fœderis auctores matronæ resipiscerent, atque omnis reliqua fæx hæreseos detergeretur.

VVOLFFSPERGA oppidum amplissimarum Satrapiarum caput, Bambergensis quoque Antistitis ditione continetur, frequens olim Episcoporũ sedes, in Lauantina Carinthiæ valle amœnissima

ſima vberrimaque, ſtationem Hæreticis acceptiſſimam olim præbuerat, diutiúſque erat præbitura, niſi Princeps, Ferdinandus decimo ſexto ab hinc anno, tenebrionum impiam legionem inde flammis abegiſſet. Sed inſigni nequitia Parochi, quos inter Sacerdos pater filiuſque, perditiſſimis vterque moribus, alter alteri ſuffectus, cùm deprauatam aliunde plebem regendam ſuſcepiſſent, rudibus ab Chriſtiana inſtitutione ciuibus magiſtros ſe atque auctores ad omne flagitium obtruſerunt, quorum ſcelere factum eſt, vt oppidani Catholici exiguo poſteà diſcrimine ab Mahometanis diſtinguerentur. Eam vineam noſtri frequenter ſibi per litteras excolendā depopoſcerant, impetratum tamē nihil erat ab iis, quorum maximè intererat, ſuas operas in eam culturam diligenter conferre, alienas non prohibere, ſed potiùs aduocare. Quamobrem eò cum adiiſſemus, & ſeriò commonefaceremus Parochum, vti ne adſpernaretur homines, ſuam in tanti momenti negotio deferentes induſtriam, de ipſius auctoritate ac iure nihil decerpturā, expreſſimus denique quod cupieramus, triduumque publico abſtinentes, dum deliberamus vnde ſimus initium facturi operæ in ciues conferendæ; quo triduo ſuſpenſa conſiliorum noſtrorum exſpectatione ciuitas mirificos de nobis, & ſumma varietate, ſermones habuit. Ea tandem ſententia placuit, vt ab concione illius agri colendi exordium caperemus, cuius ea frequentia fuit, quam laxiſſimi templi ſpatia non complecterentur, quocumque ſeu diſcendi, ſeu explorandi ſtudioſa tùm ducere-

tur; quod ſtudium ſi minus liberale fuit initio, certè poſteà in bonum vertit, nam eadem celebritatis ratio feſtis diebus perſeuerauit; vt ne autem profeſtis diebus paucitate auditorum eſſet in æde ſolitudo, quæ iure timebatur, Magiſtratus ſedulitas diligenter prohibuit. Aſſiduitate deinde catecheſeon & concionum, cum paucis diebus vehementiùs incaluiſſent ciuitatis animi, accenſis ſtudiis vulgò itum eſt in crebræ Confeſſionis, & Euchariſtiæ vſurpationem, inter quæ pietatis officia vberibus lacrymis obeunda, non ſibi temperabant ciues, quin amoris quodam æſtu ruerent in colla Patrum noſtrorum, quos peramanter amplexantes, ſuæ ſecundùm Deum, auctores ſalutis appellabant. Quod prodigij loco fuit in tanta morum corruptela, de illo populo terna millia, iis initiis, ſacram Pœnitentiæ tabulam inſcendentes, ex animorum naufragio emerſerunt; ducenteni triceniique ab hæreſeon ſcopulis in tutam Eccleſiæ ſtationem enauigarunt. Eò corruptæ vitæ licentia euaſerat, etiam inter Sacerdotes, vt eorum vnus, ſuper ſacerdotium Parochus, ſociam tori haberet publicè, atque ex ea liberos, cui, vt Curialium matronarum principi, dignum tam auguſta prærogatiua duxerat ipſe Curio Maximus, peculiarem ſellam, ab turba muliebri ſecretam, in æde collocare. Hic verò, quaſi de Aaronis ſtirpe aliquis inter Iſraëlis nepotes, Sacerdoti noſtro per familiaria colloquia ſacrilegum eius concubinatum obliquè perſtringenti, non eſt veritus Sacerdotalis caſtimoniæ religionem contumaci riſu ele-

uare;

tare; Canonum eas nuptias vetantium auctoritatem, quasi desuetudine abolitã, minuere; exemplo viri primarij de Clero, qui Romæ sibi factã coniugis potestatem, ritu Græco, assereret, suum factū liberiùs tueri; matrisque familiæ societatē Sacerdoti, rustica prędia possidenti, necessariam affirmare. Posteà verò quàm noster omnem eius cauillationem rationibus dissiparat, seuereque sui officij admonuerat, crimen agnouit, cócubinam procul ablegauit, & sobolem; & noster vtriusque, salutari piaculo Confessionis procurati, rationes in posterum constituit, vti sine noxa & offensione ciuium viuerent. Lutherana virgo, cùm Principis edicto sectarij ad Ecclesiæ Sacra adigerentur, Catholicam simulans cælestis agni epulis accubuit, exceptamque ibi hostiam, ex ore in chartam demisit, madefactamque concerpsit in minutas portiones, Catholico deinde nupta viro, factum suū ei aperuit, & chartam tradidit. Vir ratus haud satis tutum committere huiusmodi rem Sacerdotibus, qui tùm aderant, parum prudentibus, minusque religiosis, sacrum thesaurum apud se reuerenter habuit, posteàque in nostrorum fide ac manu deposuit, quibus omni cura integritatē sacri depositi explorantibus, post vicesimum annum ab admisso sacrilegio, sacri pignoris omnes portiunculę deprehensæ sunt tabis expertes. In Venetiam quoque penetratum est, decimam olim Italiæ regionem, Hadriatico imminentem mari; *Taruisanam Marcham* nunc vocant, ab Taruisanis montibus, ac principe oppido Taruisia, in quo & aliis tribus

quattuórve, quidquid Hæretici nominis residuum fuit, quinquagena ferè capita Lutheranam perfidiam dedocta sunt.

GLACIENSE COLLEGIVM.

ANNIS, inualetudine, sed ante omnia meritis rectè factorum grauis, Antonius Catana, Formatus Coadiutor, anno priore incunte ab hac Familia in cælitum societatem demigrauit. Discipulorum prouehendis ad altiores facultates ingeniis, Rhetoricæ schola cæteris adiuncta est; dictúque ab adolescentibus in funebri pompa Christi demortui tam apposité ac efficienter ad dolorem simul & amorem conciendum, vt ipsi Hæretici dictionem omnem excipientes auidè palam profiterentur, nihil eiusmodi piorum affectuum erga Seruatorem Christum ab suis solere commoueri. Qui Prouinciæ cum imperio præest, gentis præcipuo vocabulo *Capitaneus*, tametsi ab ritu Catholico alienus, nullum erga Socios Glacienses beneuolentiæ, ac benefactorum genus prætermittit, deque Catholicorum publico ita benemereri solet, vt Magistratus de ipsorum corpore Hæreticis Magistratibus libenter substituat. Hac gratiæ ipsius obsecundante aura Catholicis rebus felicem nauigationem polliceri nobis possumus, faciliorémque Lutheranæ sectæ nostras in partes transitionem, vnde Romano gregi decem & septem accesserunt priore anno, posteriore sex dumtaxat; sed non vulgare tamen pretium operæ, cum Prædicantium

cantium exedriis circumſideamur vndique. Fundum noſtrum Collegio continens vi vſurpabat multos annos neſcio quis, cuius demortui hæres re aliena ſponte cùm deceſſiſſet, deſtinatas pridem eo in prædio ſcholas, exædificare cœpimus; in eamque fabricam Carolus Auſtrius, Vratiſlauienſis Epiſcopus, trecētenos annuos Florenos, donec imponatur operi faſtigium, liberaliter attribuit; Hæreticis quoque ſtudio & fauore id ædificium promouentibus in ſcholaſticæ noſtræ diſciplinæ gratiam, quam nobis magnopere gratulantur.

Niſſæ duo Socij apud Carolum Auſtrium, Vratiſlauienſem Antiſtitē, in Aula; duo in ipſa vrbe, ſolo ſanequàm difficili vtiles poſuerunt operas, duodeuiginti Luthero ſubductis aſſeclis; quodque non minoris ſit negotij, tricenis ab Sacri Calicis vſu retractis: nam qui ſe ab eo ſinant auelli, haud leuioris culpæ apud ſuos rei fiunt, quàm vt morte digni cenſeantur; adeò ſibi perſequendos eos ferro putant, è templo egredientes, ſi quid tale commiſerint.

RATISBORIENSI Miſſioni anſam præbuit ſceleratus Curio, ex Lutherana diſciplina, in ganeis & luſtris clamculum educatus, cuius clandeſtinis inſtitutionibus trecenta ciuium capita Lutherū egregiè combiberant, anteà in oppido incognitum; quibus tandem patefactis, audaciæ tantum inſedit, vt Sileſiis indultam facultatem Lutherani dogmatis aſſumēdi, rem in hac vrbe prorſus inauditam, ſuo veluti iure ſibi depoſcendam putarent. Eò igitur aduocati quidam de noſtris ab

Vratiſlauienſi antiſtite, Carolo Auſtriaco, Auguſtanæ Confeſſionis recens exortam luem, & Vtriuſque ſpeciei veteres quoſdam propugnatores, confutandos aggreſſi, Deum ſuæ doctrinæ adſtipulatorem, vrbis verò Senatum induſtriæ fortem adiutorem experti, aduerſariorũ partes haud modica labe affecerunt. Cum enim ſectarij ſibi ſumſiſſent, vt Hæreticum Prædicantem repugnantibus Catholicis in vrbem inducerent ipſo Pentecoſtes die, Senatus edicto portis triduũ occluſis, ciues interdiu noctúque in armis fuere, nec mediocriter Hęreticã compreſſere audaciã; quam pæne fregit, aliud deinde Senatus decretum, noſtris auctoribus factum, vti ciues per ſuas tribus in curiam euocati, auitæ fidei tuendæ ſacramento adigerentur; quibus adactis, trecentorum Auguſtana illa manus mox ad ſexaginta rediit. Tertium quoque illud à prudente pioque Senatu acceſſit Romanæ Fidei præſidium, vt veterum vrbis prærogatiuarum, Cæſareo diplomate accerſito, inſtauraretur vis & auctoritas, quarum vnum caput eſt, vt nemo Hæreticus, nec Vtriuſque Speciei ſectator, ciuium numero cenſeatur: quibus ſubſidiis firmata Religione, aduerſarum partium vires animique conciderunt. Prodigiorum verò quoddam ab Deo profectum genus terruit Hæreticos, Catholicos in ſuo ritu magnopere affirmauit. Maioris Ieiunij primo Dominico die, noſter pro Concione quæſtionem de non attingendis vetitis opſoniis agitarat acriter, quo ipſo die primaria matrona, æternæ Lutheri memoriæ pollucibiliter opſonatura,

lanienã

lanienā suis ipsa manibus instituerat domi, multæ bubulæ ac vitulinæ dissecandæ ampla imminens securi, quasi eodem ferro Catholicā abstinentiam, Prophetæ suo victimam, iugularet; concionatorisque argumenta conuelleret; cùm securim molienti desubitò bracchium diriguit, conantique nihilo secius, quod destinarat, exsequi, epilepticus mox affectus toto insedit corpore, qui atrociter vexatam biduo confecit. Alio die noster Lutheranæ cœnæ ineptias, & insulsam commentationem populo explicabat tam apertè, vt qui aderant eius assectatores complures, impatientia illatæ mysteriis suis ignominiæ, de concione palam se subducerent, vt feruido iure aspersi canes; quorum duo maximè vbi concionatorem fœdissimis probris tota vrbe lacerauerant, fortè sibi obuium in publico, quemadmodum in proximum profluentem demergerent, funesta ipsi consilia ita inter se agitarunt, vt facinus decernerent. Sed nocentes vltor Deus à tergo sequitur; eodem certè momēto vterque ardentissima & letali correptus febri, paucis diebus, nullo concepto noxarum dolore, infelicissimo casu interiit, quorum alteri morienti sedulam operam noster, sed irritam præsens detulit.

ZAGRABIENSE COLLEGIVM.

DECISVM de huius Familiæ corpore membrum robustissimum, vtilissimumque, cæterarum partium vires haud mediocriter imminuit;

Pater

Pater ſcilicet Ioannes Miſlenouicz,ob eximia virtutum decora ciuitati vniuerſæ iucundiſſimus,fructuoſiſſimuſque, Societati noſtræ perhonorificus; quò eum prouexerat Diuini honoris flagrãtiſſimũ ſtudium, & nõ minùs incenſa ſalutis animorũ ſollicitudo. Quantus verò æſtus amoris erga Deum atque homines ardebat in hominis pectore, tantũ fortitudinis ad profligandas quantumuis arduas prouincias, eadem caritatis illa flãma ſubminiſtrabat, vt quæ facinora ingentis cuiuſdam difficultatis formidine alij exhorreſcerent, ipſe arriperet cupidè,inuictoque animo vnus exſolueret. Diuinę gloriæ perpetuò ſollicitum animum, & in aſſidua quadam venandorum animorum indagine defixũ, nulli hoſtium, tota licet regione graſſantium,terrores vmquã prohibere potuerunt nocturna æquè & diurna peregrinatione,locis etiã formidoloſiſſimis continenter obeunda. Concionantis ex ore velut igniti globi, ex intimi pectoris ardenti quadam fornace promti, tanto impetu ferebantur in audientium animos, vt eo dicente auditor, odio ſui, & Numinis ſuccenſus amore, totus æſtuaret. Ei mortuo tota ciuitas piis votis lacrymiſque officioſiſſimè parentauit; funus quàm amantiſſimè ac honorificẽtiſſimè proſecuti ſunt,Ciuium lectiſſimi quique, Magiſtratus, Clerus; neque ſuam præſentiam funebri pompæ ſubtractam eſſe voluit Veſprinienſis Antiſtes, qui tum in vrbe caſu verſabatur. Expeditionum aliquot in agros ſuſceptarum ſupra manipulos alios ea meſſis fuit, vt quinquaginta in Fide vacillantes, deſertionique proximi

mi roborarentur in eius fortiter retinendæ proposito: quique saginata aluo venire consueßent ad nocturnas Nascentis Christi vigilias, damnato veteri more, totum ante triduum piis exercitationibus exculti, & inedia domito abdomine ad Diuinas epulas ea nocte accumberent: ægrotis duobus pæne desperatis persuasum Confeßionis antidotum citam facilemque sanitatem attulerit. Insequente anno Zagrabiæ Lutherani toxici virus ex intimo pectore duobus & triginta expreßimus, in quibus fuere aliquot viri nobiles, ac de ciuibus homines honorati, quorum error pridem latuerat, sed eum audiendarum concionum vsus expromsit: in istorum quoque societatem captiuus Turca venit, Baptismo inani Circumcisioni apposito.

LINCIENSE COLLEGIVM.

PRIOR annus totam hanc Familiam grauiori valetudine conflictatã, reliquis Sociis demum conualescentibus, trium Sacerdotum funere multauit, primùm quidẽ Patris Valentini Klinckardt, Fuldensis, annorum vndequadraginta, ingreßi Ordinem nostrum decimo quinto ab hinc anno, cuius cætera opera vtilis, triennium verò totum fidelis exstitit, in huius Sedis administratione. Patri Ioanni Kadlouio, Nissæ in Silesia nato, secunda sors obtigit, anno vitæ altero & quadragesimo, impetratæ Societatis decimo tertio, cui & traditæ

traditæ in Scholis Humaniores litteræ, & Procuratoriæ functionis, aliquot locis obitæ, Religiosa ratio, vtilis operæ inter Socios nomen pepererant. Pater Henricus Dregenus, Vvestphalus, vnum & tricesimũ ætatis annũ in viuis degens, & in Societate decimũ, dũm iuuẽtute sanctis moribus ac litteris imbuenda occupatur assiduè, studioséque, ad laborum stipendia in cælum aduocatur. Seu turpes vernæ, geniti seruis parentibus, in Lutheri familia, seu fœdo mancipio in eamdem ære libráque suo ipsorum vitio adsciti duodequinquaginta in Ecclesiæ sanctam libertatẽ asserti sunt, posteàquàm conditionis suæ indignitatem eis patefecimus; tres è vinculis, imminentibúsque scelerum suppliciis, nostra opera exemti sunt. Altero anno, iis, quos nunc recensuimus, duo plures Luthero sectatores extorti sunt; celeberrimi, & amplissimi Cœnobij disciplina pæne funditus collapsa, omnium primo Antistite sacris commentationibus per quindecim dies exculto, in antiquum splendorem, magno plurimorũ bono, est restituta.

PASSAVIENSE COLLEGIVM.

LEOPOLDVS Austriacus, Ferdinandi frater, cùm huius sæculi anno vndecimo Passauiensis Sedis infulas iniret, pro eo quantum Societatem amauit semper, & coluit, indignum fore suo in eam amore putauit, nisi eodem tempore Sociis ac sibi perpetuam domum Passauij collocaret.

Antiquius

Antiquius ergo nihil habuit, quàm vt ex quinquagenis Florenorum millibus, quæ Ferdinandus frater ipsi annuæ patrimonij nomine numerabat, coemto fundo perpetuum caput annuarum mercedum Societati, loco idoneo, constitueret, quo ex capite terna Florenorum millia vectigalis annui futuro Passauiensi Collegio penderentur. Quem fundum vbi emerat, Societatique emtum attribuerat, Ferdinando, & reliquis duobus germanis consciis auctoribusque, suo, fratrumque signo munitas emtionis tabulas nostræ Prouinciæ Præsidi, cũ plenissima suę in nos beneuolétiæ pręfatione, in manus dedit; optionemque fecit deligendæ totâ vrbe areæ domicilio nascentis Collegij excitando. Quoniã verò dum exædificantur nobis ædes, voluit nos esse Passauij, suam intereà Basilicam benè amplam, & instructam, Sociis cõmodauit, vt ne qua munium Societatis exercendorum mora ipsi, & ciuitati fieret; quamobrem eiusdem anni Martio exeunte, septuaginta non amplius coëuntibus discipulis, duæ sunt omnino institutæ scholæ, in quibus docendi exordia caperemus; quibus scholis, insequenti anno, auctâ iuuentutis multitudine, duæ superiores aliæ accesserunt. Dirutis eodem anno vetustarum ædium parietinis, positisque nouarum fundamentis, strenuè cœptum est ædificium nostrum promoueri, vrgentibus nostris negotium non ardentiùs, quàm ipso Principe optimo, cui rerum Societatis cura suarum studio vix potest esse posterior: cuius prouinciæ administratio assidua duodecimum & se-

 quentem

quentem ab ſexcenteſimo annum bene operoſum habuit, animorum verò tota vrbe, egregiè Catholica, ſicut facilem noſtris operis laborem, ita laboris fructum locupletem peperit. Proximo autem ab illis anno, ex Paſſauienſibus Collegis deceſſit vndequadrageſimo vitæ anno, viceſimo quàm Socius nobis eſſe cœperat, Pater Gaſpar Franck, Sileſius, Rhetoricæ hoc anno inſtitutæ Profeſſor, cuius breue illud, ſed honorificentiſſimũ proditur elogiũ; Viua fuit totius Familiæ Religiosè viuendi regula; qui ſuam operã docendo, concionandoque cum Societati diu commodarit, non potuit, ex ea virtutum officina proficiſcens in externos labor, non eis eſſe maximè ſalutaris. Ex Principis ædibus, ſplendidis quidem, ſed noſtræ rationi parum opportunis, demigrauimus in longè commodiores, noſtroque vicinas ædificio, cuius tertia portio cum abſoluta ſit, & reliquarum acceleretur opus; proximum eſt vt in eas cum ſcholis, vniuerſoque inſtrumento, tranſcamus.

HOMMONENSE COLLEGIVM.

GEORGIVS Drugethius, multarum illuſtriumque Satrapiarum in Vngarico regno Dynaſtes, nobilitatis antiquitate, auitæque Fidei ſtudio, inter sũmos regni proceres celebratiſſimus, inſtaurando, ab Caluiniana vaſtitate, per Hommonenſem ditionem, Catholico ritui, quinqnennium totum Hommonæ apud ſe aliquot de noſtris

ftris habuerat. Quòd autem Fidei Catholicæ amplius se debere crederet, quàm vt illatas ipsi Caluiniano secere plagas in præsentia modò obligaret, futura vulnera non prohiberet; perpetuum ei præsidium Hommonæ, valido expeditoque milite instructum, collocandum statuit; aduocata Sociorum Familia, quam Catholicæ militiæ arci, quotidianisque ex illa expeditionibus, præficeret. Vetus Monasterium solo æquauerant Caluini asseclæ, sacram Monasterij ædem superstitem pecori stabulando addixerant; qua æde repurgata, ædificioque in Cœnobij ruinis instituto, Societatis Collegio domicilium destinatum, summa Dynastæ cura cœpit assurgere, incredibili Catholicorum voluptate, Caluinianorum, & Schismaticorum, quibus hîc nihil est frequentius, mœrore nō dispari. Exactis tota regione bene ampla Ministellis, quòd cæterorum Sacerdotum vix adhuc vlla suppetit copia, nostri Patres in vicis pagisque Curionum vices interim explere solent, perlubentibus rusticanis, suamque conditionem, præ illa, quæ sub Caluinica tyrannide, ignorantia, & insulsitate fuit, cum multo gaudio anteferentibus. Tenebrionum huiusmodi oratio quàm sit hebes, quàm nullius roboris ad ingenerandos in animis auditorum pietatis, pœnitudinis, cæterarumque Christianarum motionum sensus, vel vna meretricula potuit dispicere, quæ illis monitoribus ad resipiscēdum momenti cùm nihil hauriret, delapsa deinde ad nostros, vbi seriò suarum partium est commonita, sua sponte in triennium solidum, per-

ternas cuiuslibet hebdomadæ ferias, aridum panem ac frigidam, iisdemque diebus ieiunium non sibi modò indixit, sed certorum quoque dierum verbera, & bene magnum precum, ac peregrinationum numerum, quorum omnium obseruantissima etiamnum perdurat. Mille, quadringentis, triginta & septem, aut Caluinismo, aut Ruthenico schismate illigatis, funesta detracta sunt vincula, vni etiam Turcæ Mahometismus excussus est. Batskores, Ruthenici seu Russiani Schismatis Sacerdotes sunt, singulari omnes ignorantia, quæ deprehenditur ex ingenti stupore illius plebis, quæ ipsorum diuturno magisterio docta est nihil omnino sapere, cuius sũt apud nostros de suis, magistris graues querimoniæ; quoties suam ipsi altissimã rerum Fidei peregrinitatem exprobramus. Eius generis Sacerdotum ducentenis plures sunt in Hommonensis Satrapæ ditione, quibus auctoritate Pontificia præest, qui Munkazio in Cœnobio celeberrimo Basilianorum Caloierorum, sedẽ habet, idemque Munkaziensis Episcopus appellatur, quocum frequentes nostris intercesserunt congressus, vt is cum vniuerso Clero suo ad Ecclesiæ Romanæ communionem adduceretur, sed euentu in hunc diem irrito. Eo igitur descensum est, cum alia nulla suppeteret eius communionis iungendæ ratio, vti Dynastes Hommonensis appellaret eius controuersiæ disceptatorem, Russorum Vladicam, hoc est Ruthenicarum partium Archiepiscopum vltima ferme in Russia degentem; quem Ecclesiæ Romanæ sententia & volun-

tate coniunctiſſimum, nemo dubitaret Munkarienſibus Ruthẽs ſocietatem cum Catholico nomine facilè perſuaſurum. Hic eſt ille Vladica, Societatis noſtræ amantiſſimus, Athanaſius Krupetſky, Præmiſlienſis Antiſtes in Ruſſia, de quo ſuperioribus Annalibus ſcripſimus in Sede Præmiſlienſi Polonicæ Prouinciæ, qui Comitis Drugethij litteris ad hanc conciliationem inuitatus mox è Ruſſia Hommonam aduolauit. Eius nec conſpectum nec aduentum ſuſtinuit Munkatienſis Epiſcopus, conſcius ſibi noxæ cuiuſpiam; citati nihilominus Baſiliani omnes Caloieri, Ruthenique Sacerdotes reliqui, Vladicæ rationibus & auctoritate adducti iurarunt in nomen Romani Pontificis, id vnum modò veteris moris ſibi reſeruãtes, vt Græcanico ritu Sacris operari liceret. Cœnobium Religioſa nuper diſciplina florentiſſimum, ædemque Cœnobij Magnæ Matri ſacrã, quotidianis pæne prodigiis illuſtriſſimam tertio ab Hommona milliari, Caluinianus aliquis, de gente Drugethij Comitis, odio Catholici nominis euertetat funditus, populariumque ſollemnes peregrinationes ad illius ædis ruinas indicta pœna vetuerat; ſed cùm nullius ſupplicij metu coërcita plebis Fides ingentibus venerantium agminibus ſacri loci veſtigia celebraret, longè vberiore cæleſtium munerum fenore cum officioſis Clientibus beneficentiſſima Patrona certabat. Hommonenſis igitur Dynaſta, & fouendæ indigenarum, adnenarumque religioni, & ſuæ in Cæli Reginam magis magiſque declarandæ, in ipſis ædis afflictæ

ruinis, miraculorum quoque crebritate ac magnitudine inclytis augustum Virgini templum anno superiore instaurauit; quò ex Polonia, Russia, & longinquioribus etiam prouinciis, huius sæculi anno quarto decimo, ipsis Pentecostes diebus, affluxerunt Virgini piè supplicantium tredecim millia, sub vexillis mille quingentis, & amplius. Eò cùm antecessisset singulari erga Virginem religione vir, Vladica, qui Hommonæ adhuc versabatur, subsecutus est deinde Comes, cui appropinquanti totus ille supplicantium exercitus, instructa sub vexillis acie, gratulabundus venit obuiam, cum multa grati animi significatione, & commemoratione meritorum, ob restitutam tam sancto loco religionem, & cum religione dignitatem, Sacrorumque Diuinorum augustam maiestatem. Is erat Pentecostes sacer dies, quo post rem diuinam mensa Comitis acceptus Vladica narrabat, pridie sibi ad Virginis ædem venienti, cùm vno abesset milliari, speciem elegantissimi templi, purpureis parietibus, & coruscantibus, in sereno cælo esse oblatam, quo spectaculo se attonitum; id comitibus ostendisse, comitésque eiusdem prodigij spectatores fuisse. Interpretationem eius ostenti, aliud alij coniectantes, ex aliquo euento suspensi præstolabamur, vnum in primis veriti ne quis aduersus casus Ecclesiæ prænunciaretur; quem ille ipse dies, neque multò pòst eam horam, nobis indicauit. Conuestiendis ad maiorem dignitatem, religionémque interioribus ædis, Vladica sericæ vestis & argenteorum vasorum benè magnam co-

piam à Comite sumserat, rectáque in templum à mensa venerat, vt præesset ædem ornantibus, suáque ipse manu ornaret, quo munere vt tanto expeditiùs quietiúsque defungeretur, tumultuantem turbam tantisper iussit è templo facessere, foresque occludi. Erant in aduenarum Russorum agminibus sacerdotes aliquot, nuper Schismatici, quibus etiamnum dolebat, Vladicæ imperio se ad Romani Pontificis communionem adactos; cuius rei nonnulla facta mentione inter turbam, vbi ad pronas aures accidisse sua verba obseruassent, Vladicæ cœperunt liberiùs maledicere, indigenas monere, indéque hortari, ne tam graue iugum sinerent ceruicibus suis iniungi. Illo temerarij sermonis flabello in circumstantium indigenarum animis suscitata mox est odij ac iracundiæ flamma in Vladicam, & ex eo quod tum gerebatur in templo clausis foribus, quasi ex funesta indigenis coitione, captata est seditionis occasio, itumque est tumultuosè ad ædis valuas, & insolentiùs postulatum, vt eæ recluderentur, sineretúrque populus religioni operam dare. Quòd non aperirentur e-uestigio, sed vrgentibus responderetur, non esse absolutum negotium, cuius causa essent obductæ; moræ impatientia, & iracundiæ impetu, ad portas moliendas se furiosorum manus conuertit, iisque reuulsis, ferro in Vladicam, eiusque comitatum, grassari cœpit. Tranquillo animo, comi vultu, atque oratione ferocitatem æstuantis turbæ delenire cœperat Episcopus; cùm verò sibi manus intentari sentiret, suæque familiæ, vim ferro defen-

denti acerbissima quæque à furente turba immi-nere aduerteret, quà eniti potuit, in sacrarium se abdidit, sed vbi per fenestram à circumfusa multitudine telis atrociter impeteretur, lædereturque. Domesticorum vnus aliquis, ægrè, cùm se subduxisset parricidarum manibus, euadit ad Comitem templo iam fortè appropinquantem, nunciatque quantum periculi Vladicæ impendeat, nisi sacrilegorum manu iam occubuerit. Comes cum armata satellitum manu accurrit in ædem, ferro sæuientem turbam indigenarum momento disiicit, templo exactos prehendi, & in vincula trahi grassatores iubet, Vladicam saucium è sacrario recipit; cuius illa prima vox ad Comitem audita est, quâ rogabat, vt suæ innocentiæ violatoribus ignosceretur. Latronum sanguinaria illa factio, quòd sceleris conscientia, & militaris cohortis, immissæ à Comite, perculsa metu in proximos montes siluásque concesserat, ad Vladicam reconciliationis studiosum retrahi non potuit; is ergo, cætera multitudine in propatulum aduocata, vehementi, animique plena oratione sui facti rationem eam reddidit, quæ magnopere ab auditoribus probaretur; cùm verò perquàm hilari fronte, humanissimisque verbis pronunciaret, se omnibus, quorum iniuria læsus esset, Christi causa, lubentissimè noxam remittere, tum certè vniuersæ concionis mirificè exhilarauit animos, ac sibi conciliauit in perpetuum. Ab eo sermone Comitem & nostros in ædem ipse cùm intromisisset, certum locum suo, ac familiaris Sacerdotis cruore aspersum indicauit,

dicauit, tum hæc Latinis verbis effatus cùm esset, sanguine fundata est, sanguine assurrexit, & diffusa est Ecclesia Dei, sanguis, inquit, hic meus testis est; eritque posteà, quanti mihi steterit communio cum Catholica Ecclesia, cuius nomine deliberatum mihi est, ipsam etiam vitam inter cruciatus profundere. Hinc ab omnibus summa itum est alacritate ad vespertinas preces sollemni ritu concinendas; cuius alacritatis ea vis fuit, & pietatis contentio in omni multitudine, vt totam insequentē noctem, posteræque lucis dimidium continentibus precibus in æde traduceret. Cuius suæ constantiæ, & ardoris, religiosus in Dei Parentem populus id præmium merito suo talit, vt quaternis cæcis lumen, totidémque mutis vocem, per eos dies suarum precationum feruore impetraret.

VNGVAR est arx, arcique substratum oppidum, Hommona celebrius, & incolis frequentius, in alia quadam Satrapia Drugethij Comitis, vbi Caluinianæ luis multæ ac fœdæ reliquiæ, quibus detergendis Sociorum duo vtiliter occupantur, vicenis quinis ciuium ab ea colluuie in hunc diem exemtis.

BRVNENSIS PROBATIONIS Domus.

BRENNII huius altera pars ex Hæreticorum corruptela integritati Catholicæ octogenos ternos alumnos Brunæ peperit, centenos, hisque plures altera. Picarditæ Ministri petulātia nobilis

matronæ animum offenderat, quòd Diuinæ potentiæ multum in concione detraheret; vnde ab eo, & dogmate quoque abalienata, nostrorum institutionem in Fidei rebus expetiit, secundùm quā Catechesin morbus in eam inuasit, qui ad vltima deduceret, quam ægrotationem non sunt veriti Hæretici asseuerare, Picarditici ritus neglecti esse inflictam pœnam diuinitus, eoque importuniùs matronæ instare, vt rediret, vnde discesserat, si exemtam se grauiore supplicio cuperet. Diuturnæ fuerunt cohortationes istiusmodi, sed inanes apud feminam constantis animi, quam ingrauescens in horas valetudo admonuit, vt se nostris permitteret Catholicis initiandam sacris, & eo quidem tempore, vt Pœnitentiæ ac Extremæ Vnctionis animo ejus adhibita fomenta decumbentis occasus continuò excepturus, quinetiam antegressurus putaretur. Præter tamen omnium spem, ab ipsa Sacra Vnctione derepente melior longè facta est, ac non ita multò pòst penitùs conualuit; quod beneficium sanitatis vtriusque, memori gratoque recolens animo, Deo acceptum referre perseuerat, & secundùm Deum Societati adscribit. Anno priore Collegis tribus orbati sumus, totidemque Tironibus; omnium quidem primo Patre Petro Torrentio, septuagenario, huius Domus Rectore, Vota quattuor professo, inter Socios quadragenario. Eximia in homine morum sanctitas, quam impensè venerarentur extranei quidam, vitæ integritate clarissimi: singularis in præsidendo suauitas, prudentiaque incredibilis; vexationum corporis

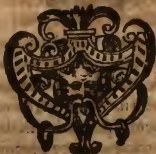
poris grauium, perpetuarúmque tolerantia tanta, vt in dissimulante vestigium vix appareret cruciatus, licet acerbissimi; arctissima cum Deo, & Cælitibus, assiduáque familiaritas, & quæ his virtutibus aliæ dotes comitari solẽt, hunc verò magnũ virum inter domesticos externósque prodiderant. Leonardi Puchler funus haud longo deinde interuallo subsecutum est, cui sexagenario, quinque ac triginta annorum in Societate rem domesticam strenuè gerẽti, nequaquã inopinata mors obrepsit, sed longè antè, ac semper præuisa; quem nimirum operi licèt intentissimum, perpetua comes assectabatur animi summi tranquillitas, testis vtique hominis ad omnes euentus rectè comparati. Pabulum huic quieti iuge subministrabat pia, inter faciendum opus, cælestium rerum commentatio, quæ maximè operoso laboris omnes leniret, abstergerétque molestias, & in summa corporis animique contentione summum conciliaret otium. Petro Grossoto, Vallisliensi, curatori quoque rei familiaris, sexagenarium supergresso; par quoque fuit in grauioribus laboribus, morbique cruciatibus, mentis ab rectæ vitæ conscientia iucunditas, cuius hilaritatem in sedecim annorum assidua fatigatione curandæ Fabricæ, non domestici magis, quàm extranei demirari solebant. Eius in ore numquam pium exaruit canticum, quod inter opus frequentaret, si aberat arbiter; quod mussitaret, si testis aderat; sermonum verò de cælestibus rebus, vel audiendorum, vel miscendorum, sitis quædam ardentissima in eius animo insidebat,

& ea quidem perpetua. Voluntarias corporis vexationes eo impetu animi obibat, quo feruentissimi quique ac validissimi Tirones, qua ætate, ac fractarum virium ærumnis, octauo ante obitum die, verberibus dorsum in cœnaculo acriter cecidit, prædixítque sibi eam vltimã diuerberationem fore, quasi præsagiens instare sibi obitum; qui ex præcipiti casu ei paullò pòst accidit. Operis nescio quid curabat in recentis ædificij summo tabulato, cùm fallente pedem substrato solo, præceps in terram ex loco sublimi corruit, suóque pondere grauiter humi afflictus vtramque coxendicem supra genu fregit, letali secundùm ceruices insuper accepta plaga; quo infortunio multatus, vbi se collegerat, ex incusso stupore toto vultu pristinam hilaritatem prætulit. Viginti dies illi ruinæ superstes fuit; in perpetuis & atrocissimis cruciatibus, quorum immanitas nihil vnquam aut insitæ serenitatis ex vultu, aut æquitatis ex animo illi decerpere potuit. Ex Tironum familia duorum prior decessit Daniel Kragius, Danus, quarto & vicesimo ætatis anno, mense decimo octauo ab inita probatione, quem longiore vita dignum singularis virtus, litteræ, ingeniúmque præstans, & ab his dotibus spes cumulatissimæ frugis, ostendere videbantur, nisi satius multo esset, optimè mori, quàm incerta exitus conditione, diutissimè viuere. Alter Ioannes Nouakh, Silesius, altero & vicesimo anno, quàm occœperat viuere, quinto mense quàm in Nouitiis censebatur, magna item sui exspectatione concitata, tranquillo

genere

genere mortis solutus est, quam mortem ipse præsagierat, & sodalibus in Tirocinium secum adeuntibus ita denunciarat vt inter eam significationem plenissimæ gaudio lacrymæ vberius eum perfunderent.

* * *

PROVIN

PROVINCIA RHENANA.

AMILIIS vicenis quaternis Socios quingentos vndequinquaginta priore anno censuimus in Rhenana; posteriore quingẽtos vndeoctoginta vicenis quinis domiciliis: Collegio Coloniẽsi binos tricenos toto biennio; vicenos octonos, aut tricenos singulos Treuirensi: Domo Probationis eiusdẽ vrbis octogenos singulos priùs, posteriùs sexagenos quinos: Moguntino sexagenos senos aliàs, alias ternos his ampliùs: vicenos, & vicenos singulos Spirensi: Herbipolensi quinquagenos binos, ac etiam quaternos; senos vicenos modò, mox quoque quinos & tricenos Fuldensi: Heiligenstadiensi vndeuicenos, ac vicenos; quaternos & tricenos, posteà singulos & tricenos Molshemiensi: Confluentino vndeuicenos: binos ac tricenos primùm, deinde quinos & quinquagenos Paderbornensi: Monasteriensi vicenos quaternos: vicenos binos, aut quaternos Hildesiensi: Embricensi singulos vel binos vicenos: vndenos, duodenosque Aquensi: Bambergensi nunc de-

nos nouenos, mox vicenos singulos: Vvormatiensi vtroque anno denos: nouenos Hagenoensi: Erfurtensi Sede vel septenos, vel octonos: ternos Bomiensi: Aschaffenburgensi quaternos: binos Missione Sanctensi: Essendiensi binos: binos, aut quinos Mappensi: quorum Sacerdotes tum centeni octogeni quini, tum iis ampliùs seni; Magistri octogeni bini quaternive; Discipuli octogeni, aut paullo pauciores: Domesticæ operæ administri denique fuerunt centeni triceni septeni, vel his tredecim frequentiores. Quo de vniuerso corpore integrum biennium vicenos quinos absumsit, ac ferè quadruplum eorum loco restituit.

COLONIENSE COLLEGIVM.

ALVMNOS octo Societatis Tirocinio pepererit hæc Familia, duos ex suis anno priore cælo donauit, Ioannem Theodorici, & Conradum Hungenium, vtrumque ex familiaribus Operis, ac ætate grauem. Prior septuagenarium excesserat, vixerat in Societate annos quadragenos, & his ampliùs, ac eos omnes ingenuæ summissionis erga vniuersos Socios, obsequij in Præsides, austeritatis in seipsum, assiduorúmque laborum gloria insignes, nec minús orandi studio, vt ad terminandum Religiosissimæ vitæ stadium vna optanda videretur mortis felicitas, quá ei quoque liberaliter Deus impertiuit. Sexagesimũ annum alter propè attigerat, vitæque duas tertias Societati sicut fidelissi

delissimè, ita vtilissimè commodarat, vt virtutis tam diuturnæ, tamque accuratæ, conscientia freto nuncij mortis graues esse non possent: quos nũcios, adeóque ipsam mortẽ, ei stupor Apoplecticus attulit. Hæretici dogmatis inter se pugnantes, & impias sententias, vbi nobis earum interpretibus dispexerunt euidentiùs septuaginta, sibi penitus consentientem, & sanctam, Ecclesiæ Romanæ Fidem auidiùs amplexi sunt, quorum in numerum venit Anglus, Academiæ Cantabrigiensis Doctor Theologus, Regíque Britannorum à concionibus. Ei humanarum diuinarúmque litterarum apprimè perito frequentes erant in manibus de Fidei Controuersiis Catholicorum commentarij, quibus studiosè voluntandis hausit in multis capitibus Catholicam sententiam, itaque defixit in animo, vt publicè, quoad pateretur loci conditio, Romani dogmatis fundamenta stabiliret; Catholicórumque vel metu, vel ignorantia fluctuantes mentes in veteri proposito confirmaret. Hoc vsurpando instituto cùm tamen ea quies non affulgeret, quã spe præcepisset, migrandum sibi omnino putauit è Britannia, vt liberior cum Catholicis viris congressus certo limite se in rectæ Fidei claram apertamque lucem induceret, ad quam, tenui dumtaxat fulgore deprehensam, ipse sibi dux, & magister esse non valeret. Regio igitur, per caussam curandæ apud Spadána balnea valetudinis, expresso commeatu, in Britannicæ Principis, Palatino Comiti per eos dies nubentis, comitatu profectus venit primùm ad Spadanas aquas, & inde Coloniam

niam, vbi noſtris ab nobili viro Britanno commendatus, paucis quibuſdam explicatis capitibus, de quibus ambigeret, facilè perſuaderi ſe paſſus eſt, vt ex Tridentina formula, ſectarios exſecratus, Catholicum palam in templo profiteretur. Ex eo die non deſinit amicos & notos, in Regia Britannica relictos, priuatis ſcriptionibus docere ac cohortari ad eamdem inſpiciendam & amplectendam lucem, quæ ſibi copioſa inueſtiganti affulſit: luculentum intereà parat commentarium earum rationum, quę ſe non inuitarint modò, ſed adegerint etiam, vt in Romana Eccleſia ſalutem ſibi quæreret, quam mortalium nemo alibi nanciſcatur. Caluiniana mulier, pertinaciſſimi animi, in tuendis ſuæ ſectæ pronunciatis, curioſiùs penetrarat in ædem Capuccinorum, ſtudio noui concionatoris audiendi, vnde poſteà inter confertiſſimam turbam non patuit exitus, cùm ſub concionem cœptum eſt fieri ſacrum, quo nihil eius oculis animoque odioſius poterat obuerſari. Loci ergo ac rei neceſſitudine cogitur inter Catholicas mulieres in genua procumbere, ac earum exemplo, aræ, Diuiniſque myſteriis, quam minimè vellet, adhibere venerationem; & tum quidem maximè, cum Sacra Hoſtia ſupra verticem ab Sacerdote ſublata, circumſtantibus adoranda proponeretur. Porro inter eam Chriſti corporis elationem, nec Sacerdotis ſurrecta bracchia, nec ipſius reliquum corpus, tametſi valdè ipſi propinqua, Hæretica femina diſpicere potuit, ſed eius loco ei ſe obtulit vultus hominis cuiuſdam, eo habitu, quem ipſa non

poſſet exprimere,ſed cuius aſpectu grauiſſimè cõcuteretur,vnumque ſuo pauori ſupereſſe remediũ crederet,ſi eueſtigio ad Sacræ Pœnitentiæ confugeret ancoram. Domum ſuam certè vbi ſe receperat,multis cum lacrymis, acerboque fletu. marito aſſeuerat,nec cibi nec potus quidquam ſe priùs adhibituram,quàm ritu Catholico apud Sacerdotem omnes noxas expiauerit: quare ad noſtrum aliquẽ perducta diligentiſſimè recognouit quidquid vmquam deliquerat,ac deinde Cæleſti epulo recreata,mox ardens imbibit Religionis Catholicæ ſtudium, in quo lætiſſima perſeuerat. Peregrè quoque itum eſt ad finitima oppida, in quorum vno quattuor Hæretici, quattuordecim in alio nouum Lutheri Euangelium veteri ac Romano commutarunt: duobus perilluſtribus Virginum Cœnobiis,quorum alteri præfuerant Hæreticæ aliquot Antiſtitæ, alterius iuniores Virgines hæreſim docebantur,& Religioſa diſciplina,& ſana Fides opportunè admodum ſunt reſtitutæ.

Alter annus duos item Collegas huic Familiæ ſubtraxit, quo tempore ipſorum opera domi erat fructuoſiſſima.Patris certè Martini Thomęi,quinquagenario haud multum maioris, alterum & triceſimum ſtipendium in Societate merentis, & tredecimum inter Spiritales Coadiutores, tum exemplo tum reipſa Sociis extraneiſque vita erat apprimè vtilis, pro eo quantum eximiis virtutum laudibus inſigniter eminebat. In hoc laborioſæ vitæ ſtadio fortiter conſtanterque decurrentem violenta mors intercepit, copioſo ſanguine per fauces

fauces eiecto, ex antegressa vehementiore tussi, qui affectus eum viribus & anima triduo exhausit. Stephanus Ruperti, sexagenarius, Collegij opsonator, vbi fortem fidelemque operã Societati nauarat triginta & sex annos totos, œconomicis rebus administrandis, quasi nunc primùm negotiosæ procurationis palæstram ingressus, cùm opus vrgeret ardentiùs, vt suæ conditionis hominem decebat, in operosa contentione occubuit. Horum duorum vacua loca non leui compendio impleuerunt adolescentes sedecim, omnes ferme ex Marianis lecti manipulis. Epicurea ganea nihilo saniorem sanctiorémque Lutheri disciplinam, admonitoribus nostris, agnouere duodeseptuaginta; qui nec momentum putarunt sibi hærendum in ea vitiorum sentina, quam rectis moribus ac Fidei exitialem senserant. Essendiensis Monasterij Antistita in Principibus Imperij censetur, ampla ditione, clientelarúmque numero ac nobilitate potens: de cuius Cœnobij dignitate multùm proximis annis decesserat, quòd & oppidani Essendienses, & illustre Comitum Collegium, adeóque ipsæ Antistitæ nonnullæ dogma Hæreticum amplexatæ fuerant. Quæ verò proxima post illas Cœnobio præsederat, nobilitate præcellenti, parique religione femina, ingentibus animis exorsa Fidei, disciplinæque Monasticæ instaurationem, nostros eius consilij adiutores euocarat superiore anno, vt nunc indicabamus; cuius præclarè cœpta præproperus interpellauit occasus, nostrósque tãtum non Essendio exturbauit, oppido toto acriter fre-

mentibus Hæreticis, vt Iesuitæ, importunum genus hominum, mox dimitterentur. Interim ab vniuerſo Virginum Collegio itum eſt in ſuffragia legendæ Cœnobiarchæ, conſpirarūtque omnium ſententiæ in deſignandam eam Præſidem, cuius vnius auctoritate ac gratia res noſtra per eos dies ſtabat; tum illius, & noſtra ſtudia ſtrenuè conuerſa ſunt ad Catholicum dogma ſtabiliendum, reſtituendamque Religioſam diſciplinam. Cui negotio ne qua mora iniiceretur, vti aſſolet, ab ipſis domeſticis, ex ipſius Antiſtitæ, ſeu Principis familia exacti omnes Hæretici, quos multos adſciuerat ſuperiorum ánnorum corruptela, recèns autem demortua Princeps, victa iniqui temporis cōditionibus, tolerauerat. Exinde Principis familiæ bonorum morum vſus, ædi ſplendor, veneratio ſacris, odeo pſalmorum cantus, idonei paſtores curiis, ſacra tractantibus ſui muneris religio, populo rectè ſentiendi agendique ſcientia, felicibus exordiis eſt inducta; quæ nimirum omnia Lutheranæ petulantiæ diuturnus dominatus aboleuerat. In alia quinque Monaſteria inuaſerant Hæreticorum manus, vberioris prædæ cupiditate, in quibus exſtinctam Hæretico afflatu religionem, exſuſcitauimus, poſtquàm eorum poſſeſſio ad Catholicos rediit. Antiſtitæ nuper demortuæ teſtamento ſeptingenti Cæſarei Taleri, penſionis annuæ, nobis ſunt attributi, ad perpetuam Sociorum Sedem Eſſendij collocandam, vbi nuper ædes in eam rem coemtę ſunt ab Cœnobij optima Præſide, cuius ſingulari fortitudine, induſtria, & pietate

tate speramus Lutheranismum breui hac vniuersa plaga exterminatum iri.

TREVIRENSE COLLEGIVM, & Probationis Domus.

ALterum tantum iuniorum Sociorum nostro corpori adiunximus, quantum veteranorum extulimus, sed iacturæ dispendia non satis æquante fenoris compendio; nam tametsi ratio accepti numero maior; expensi tamen potior æstimatione fuit, pro eo nimirum, vt Triariorum Velitumque militia longè est dissimillima. Patrem Henricũ VVerh, Vota quattuor professum, quattuor annis sexagenario maiorem, quarto & quadragesimo anno quàm in Societatem venerat, letalis morbus otiosum deprehendere non potuit, occupatissimo tamen, Sanctioris Hebdomadæ diebus, tanta vi se intulit, vt ex æde, audiendisque confessionibus detraheret, ac quinto die acutissimis laterum doloribus conficeret. Summa in vrbis æde concionatorem assiduum agebat, quantumque ab ea opera residuum ipsi erat temporis, Virginum Cœnobiis maximo Religionis sensu instituendis, cæteraque animorum procuratione vtilissimè transigebat. Incenso studio Religiosæ disciplinæ propagandę, pietatisque in omni hominum genere exaggerãdæ, illi iugiter animus ardebat: atque vti vehemens in eiusmodi certamine illius erat contentio, par quoque insidebat constantia, & in frangendis

grauiſſimis quibuſq; difficultatibus animi magnitudo; quæ ipſum facerent plurium inſigniumque victoriarum compotem. Patri Sebaſtiano Cleméti peſtifer afflatus certos mortis nuncios attulit, ipſo Chriſti ſcandentis in cælum die, cuius admonitu vbi ſeipſe Sacra Hoſtia,eo nomine ſepoſita, communierat, ſponte ſeceſſit in ſuburbanum, ne qua contagionis labes ab ipſo in cæteros Socios dimanaret, quo in ſeceſſu reliquum breuioris vitæ traduxit eo ardore Diuini cultus, qui ſollemnis ei ſemper fuerat. Annos decem vixerat in Societate, iis ingenij,eruditioniſque clarus dotibus,quarum opimæ fruges olim exſpectarentur, vel eò maximè quòd in hominem, Theologicis, Philoſophiciſque doctrinis, ac variarum linguarum cognitione apprimè inſtructum, confluxerant ſingularis animi demiſſio, parque obſequendi ſtudium, ex quarum præceptis omnem actionem moderaturus, nihilnon laudabiliter geſturus videretur. Ioannes Schmidt,Faber Murarius, triennium quidem inter Socios nõdum expleuerat, cùm deceſſit, ſed hac paucitate annorum ea ſe Religioſarum virtutum copia inſtruxerat, quæ noſtra non modò militia,ſed cæleſti etiam domicilio dignum oſtenderent.Mulier,violati pudoris impatientia,voluntaria morte infamiam illius labis ſibi eluendam ſtatuerat, eoque nomine de ſumma ædium contignatione ſemel iterumque ſe deiecerat, Dei Matris priùs implorata ope, qua ex duplici ruina cùm incolumis ſuperfuiſſet, tertiò ſumma domus conſcendit, vt maiore vi præcipitans cõrpus eliderer;

nec

nec multum abfuit, quin grauiſſimè afflicto ad pauimentum capite, in ipſo ſceleris veſtigio interiret; ſed ei, licèt immeritæ, vitam in eo diſcrimine ſeruauit Dei Parens; noſtraque opera factum eſt, vt deinceps nollet inſanæ fortitudinis exiſtimationem perpetua ignominia, & æternis cruciatibus emere. Peſtiferum Lutheranæ luis ſpolium exuerunt quindeni ſiue hoc, ſiue poſteriore anno, quo vtroque vt minùs multi, minusq́ue frequẽter nos ſuis animis adhiberent, fecit perpetuus pæne ciuium toto triennio ſeceſſus, peſtilitatis funeſto halitu Treuirẽſes vel inuitos ſuis ędibus exigente.

EMISSI ex Tirocinio in finitimos agros Catechiſtæ magnum ardorem in ſuis auditoribus cõcitarunt frequentandarum eiuſmodi dictionum, quarum auditione non eruditiores modò, ſed probiores fieri ſe animaduerterent, vt ſuis magiſtris abeuntibus vltro pollicerentur, tam vtilis doctrinæ, ab illis hauſtæ, altè in ſuis mentibus, ac perpetuò hæſuram memoriam. Euangelicæ porro ſementis, opportuniſſimè per vicos ac pagos ab Catechiſtis diſſeminatæ, famã magnis præconiis ruſticani longè lateq́ue diſſiparunt, vt eius deinde rei multa mentio fieret inter Senatores Treuirenſes, atque Conſules, Senatus autem ſuum Decretum interponeret, de allegandis aliquot Senatoribus ad Collegij noſtri Præſidem, qui Curiæ nomine vrbanis templis Catechelis Interpretes ab eo poſtularent, quibus adhibitis, auditorum cõcurſus tota ex ciuitate factus eſt, qui etiamnum perſeuerat. Fridericus Buſch, domeſticæ rei Ad-

iutor Formatus, primo ac vicesimo anno aditæ Societatis, vitæ autem quadragesimo quinto, finem viuendi fecit, cùm eum Domus hæc, strenuè ac constanter administrando munere, iam quindecim annos fructuosissimum sibi experiretur: ciuibus verò non vtilẽ magis quàm iucundũ modestia, comitate, religione, ac probitate singulari, qua Societatis decus tuebatur egregiè, omniumque hominum conciliabat gratiam. Paderbornensis Probationis Domus instituendæ gratia, ex hoc Tirocinio missa est duodetriginta Nouitiorum colonia cum suis Præsidibus, vti Rhenanæ Prouinciæ sua esset aliquando virtutis ac Religiosæ disciplinæ officina, in qua candidatos Societatis adolescentes nostri moris Tirocinio imbueret.

MOGVNTINVM COLLEGIVM.

MAGNIS cladibus inter Moguntinos grassante pestilentis afflatus labe, nos intactos seruauit Diuina Clementia, non tamen omnino funerum expertes, quando Patrem Ioannem Michaëlis Apoplecticus stupor triduo exstinxit, quo in morbo feliciter est consecutus, quod sæpissimè in vita diuinitus sibi concedi obsecrauerat, vt ne diuturna ægrotatione Sociis molestiam crearet, atque ante obitum fieret Sacramentorum particeps. Duodeseptuagenarius occubuit, quattuor & quinquaginta stipendiorum in Societate, tria Professus Vota, concionum insigni plausu, & pari

fructu

fructu per tricenos continentes annos celebris, Heiligenstadiensis Collegij olim fundandi auctor Danieli Principi Electori, cùm eius ditiones, in eiusdem circumeuntis comitatu lustraret, ac Diuini Verbi semente consereret: quam deinde lustrandi prouinciam, magno annorum interuallo, iterú in aliis satrapiis fructuosissimè, cum Adamo Principe, Danielis propinquo & successore administrauit. Octoni adolescentes ex huius Collegij palæstra, & in his Artium Magistri sex, sufficiendæ nobis stirpi, atque operarum supplemento, in locum demortui venerunt. Licentioris vitæ perniciabili auctoramento in Statiuis Lutheranis exitialem militiam militauerant duo & septuaginta, atque inter eos aliquot viri principes, qui se mortis sacramento nobis exauctorandos tradiderunt.

FVIT & posterior annus vnius funere parum felix, exstincto Michaële Krull, Herbipolensi, altero tricesimoque anno ætatis, cùm in Theologico stadio processus haberet non vulgares, sed in Religiosarum virtutum puluere haud modico maiores. Ei vita omnis exacta ex Instituti norma, summam animi tranquillitatem pepererat, vt de suo decessu verba faceret, quasi de re sibi familiarissima; lentæ autem ac diuturnæ tabis molestias, quæ stomachum funditus vitiauerant, tam pacata mente ferret, vt eas vix vnquam sensisse, aut etiam aduertisse, putaretur. Quot anno superiore ab importuoso hæreseon oceano enauigarunt, totidem quoque insequente, duo nempe ac septuaginta sa-

lutarem tenuerunt stationem Ecclesiæ: neque veritus est in hanc scapham Prædicans vnus pedem ponere, vel inter eos, quorum mentes, vicenis & quaternis annis totis, in vltimos errorum scopulos inuexerat. Is posteàquam fateri coactus est in rebus Fidei longissimè se alucinatum fuisse, nostris suasoribus Diuinarum rerum commentationes aggressus in abdito, ita eis permotus est, vt mox ad sollemnem exsecrationem hæresis magno ferretur impetu, seque vsurpandis ritè Sacramentis incredibili voluptate perfundi sentiret. Oppidanus miles legendo Veteri Testamento Iudaismum ita imbiberat, vt insana ambitione Iudæum palam profiteretur, coniugemque ac liberos templo, precibus, sacrisque Christianis prohiberet, ac si posset, oppidanorum familiares & amicos in eamdem errorum nassam indueret. Quadriennium iam hæresin professus, nequidquam auocantibus à tam fœda noxa Magistratibus ac notis, cùm iussu Principis Moguntini raptus in vincula, indeque in Quæsitorum consessum adductus, Iudæum se venditare ausus, & asserere, iucundissimum sibi fore hoc nomine illatum qualecumque supplicium, quo sibi, Martyris videlicet corona inclyto, cælum mox patefieret. Diu seduloque laboratum est à plerisque, vt ne in quo plus cæteris mortalium sapere sibi visus esset, in eocontra sapientũ omniũ sententiam, & Ecclesiæ præsertim auctoritatem, diutius insanire vellet: quæ vbi nihil mouebant obstinatum hominem, Moguntia euocati sunt auxiliarij manipuli ad contundendam insani capi-

tis

tis duritiem. Venit inter eos vnus de noſtris, qui ab arbitris eum ſeductum ardenter rogare inſiſtit, vti ab Iudicum conſilio, damnationis formulam mox pronunciaturo, aliquot dierum inducias poſtularet, quibus eius animo fieret bene, diſcutiendis errorum tenebris, quæ ipſius imbecillam mentem inuoluiſſent: ſed tum ab eo nihil impetratum eſt, qui ſibi gratularetur, pro recta religione tuenda, impendere ſupplicium, quo ei nihil poſſet obtingere fortunatius. Eò quoque inuocati accurrere duodecim Prædicantes, veluti cadaueris odore afflati totidem vultures, quorum coruinam vocem nec ad aures admiſit Iudaiſmi æmulator, ſed conuitio ab ſe procul cum multa indignatione adſpernatus eſt: Egóne, inquit, vos pecudes audire ſuſtineam, poſteà quàm Sacerdotis Ieſuitæ rationes preceſque contemnere potui. Imminebat miſero ſupplicium, cuius ipſe præ multa inſania horam vrgebat, vti quæ ſe triumphantem ſacris Martyrum globis eſſet inuectura: cùm noſter, vt extremo malo, vltimum inuſitatumque remediũ adhibendum cenſuit: quare ad veſanum illum conuerſus, graui vultu, ac ſeueris feruidiſque verbis; Ego, inquit, pro te miſer, meã ſalutẽ deuoueo, meque ab ſupremum iudicium exercente Chriſto pœnis omnibus mactandum addico, niſi, quam tu amplexus es doctrinam, ea falſa eſt, atque ad exitium via; quam autem te doceo, ea certiſſima eſt, in qua vna ſita ſit mortalium ſalus. Ad tam acrem, tamque liberam Sacerdotis conteſtationem, quam reus ex incenſo amore profectam non ambigeret,

emolli

emollitus, exuit derepēte veterem illam duritiam, iudiciumque ampliari cùm impetrasset, seriò adiecit animum ad Catechesin, qua perbene imbutus, Iudaicam perfidiam eiurat publicè, cumque vniuersa familia Sacramentis piè obeundis adhibetur, inusitata oppidanorum gratulatione, cum ipse identidem inclamaret, Iesuitam salutis & vitæ auctorem sibi fuisse.

SPIRENSE COLLEGIVM.

PATER Henricus Schurenus, duodeseptuagenarius ætate, in Societate quadragenarius, Vota quattuor professus, multorum annorum Rector, cæteraque variorum munerum administratione clarus, prior decessit è vita, posterior Pater Gaspar Khnem, dum tertium Probationis annum exigit, pestilenti auræ tetro spiritu improuisò exstinctus. Centum sexaginta quattuor ex dissimillimarum hæreseon cloaca educti, quos inter Anabaptista, quattuor & viginti annos natus, Baptismique expers, in bene ampla clarorum virorum corona, repudiata hæresi, ad salutares aquas adiit. VVebstadiensibus oppidanis illata est insignis iniuria, proximis annis, arte violentiaque Hæreticorum, vesani dogmatis Pastore per vim ipsam in Catholicorum vrbem intromisso, si qua via posset Romani ritus studiosissimos ciues ad suam impietatem pellicere. Ipsorum integritati conseruandæ, augendæque, quoad licet VVebstadium

accurrimus, summa oppidanorum voluptate, qui se nobis auidissimè curandos permittunt, & in hunc diem intactos ab tetri Prædicantis contagione custodiunt: quibus si non fiat nostrorum Sacerdotum copia, circumiacentes vrbi Curiones de animi sui rebus adeunt, consuluntque frequentissimè.

PARIBVS nos vtroque anno iacturis Sociorum mors affecit, nam, & hac altera biennij parte, vnum Patrem, Fratremque vnum, ambos isti familiæ perutiles, sustulit. Patrem Ionam Kinbergerum, animis adhuc valentissimum, nisi labores immodici egregias corporis vires ante tempus fregissent, longiore vita dignissimum, Apoplexiæ vis quinque horis oppressit, sexto & quinquagesimo ætatis anno, cùm altero & vicesimo in Societatem venisset. Quòd eum impensè caligantes oculi sollemnibus Sacerdotum muneribus arcere cœperant, paullò ante obitum, supplex obtestari solebat domus Præsidem, vti se portis Collegij ianitorem addiceret, nè quod omni æuo ignorasset otium, vel in ipsa luminum caligine, stantibus, vt ipse quidem rebatur, viribus, cogeretur experiri, magna vtique sua & calamitate, & infamia. Homini scilicet quattuor ac triginta continentes annos in perpetuis ac maximis laboribus ardenter exercito (tanta vis est honestæ consuetudinis) nihil poterat videri longius, nihil fieri molestius, quàm momentum temporis ab gloriosæ palæstræ adamatis functionibus summoueri. Ab Hæreticis ciuibus domi, foris ab omniũ

sectarum

ſectarum propugnatoribus; quòd aperto Marte impugnabat, errorem nec aliis, quàm Diuinæ Prouidentiæ præſidiis, tectus incedebat, perpetuæ ſtruebantur inſidiæ, vt numquã non pernicies eius oculis obuerſaretur, ipſamque adeó in ſinu pæne geſtaret; inter quæ diſcrimina iugiter verſatus, ſeptenis maximè ante obitum annis, cum ſuam ipſe ſalutem negligeret, mille capitum ſaluti Deus per eum caueri voluit, totidem enim per eos annos ex hæreſi auulſos ipſe Deo iucundas hoſtias redegit. Huic certè bellorum Dei egregio bellatori præcipua ferè præda fuit ex iis præliis, in quibus pugnantium vulgus clypeum abieciſſet; vt ſi cuius vel obcæcati errore, vel ſcelere obdurati, refractaria contumacia ſalutem in vltima deduxiſſet, Pater Ionas hanc extremam dimicationis aleam ſibi vulgò depoſceret, neque certamen adiret alacriùs, quàm feliciùs indomitos alioquin animos debellaret. Tantam ipſius verbis efficacitatatem Deus Optimus, iuſtum & ſollemne præmiũ, rependebat ardentiſſimi erga ſe, & omnes mortales amoris, incredibilis in Præſides obſequij, inuſitatæ ſeueritatis in domandis ſenſibus, atque flagrantiſſimæ in orando aſſiduitatis; quibus virtutibus ſtrenuiſſimè adhibendis, quàm proximè ad Cælitum conditionem ſe admouebat. Ab hoc deinde obiit Guillelmus Binck, duodeſexagenarius, œconomiæ rei nauus adminiſter, quã quattuor ac triginta annis geſſerat, fideliter verſatus in quolibet illius muneris gradu, nec minùs impigrè, ſed ea inſuper dexteritate, quæ vt erat omnibus

omnibus Domesticis iucundissima, ita negotio cuilibet rectè administrando quàm opportunissima. Quod porrò fortium operarum est commune genus leti, ex vehementi, longaque laborum contentione, id ei tandem obtigit ab grauissimo Asthmate, quod, acerbis diuturnisque carptim intercisi anhelitus cruciamentis, vbi eum magnopere diuexauerat, duriter posteà oppressit. Lutherano quattuordecim annorum puero, Saxoni, subiit animum scrupulus, num falsa essent de Fide præcepta, quibus esset imbutus ab incunabulis; quamobrem decernit ea de re sibi Cælitum aliquem consulendum, nec alium ex eis quàm ipsam Dei Parentem: mox igitur nixus in genua, rogat ardentissimè, vt si fortè in negotio Fidei adhuc deerrarit, ipsa ne dedignetur suo supplici viam veritatis & salutis indicare. Ab ea oratione incessit eum cupido nostrarum scholarum Spirensium, ad quas sibi aditum impetrauit ab Lutheranis licèt parentibus, vbi paucis diebus auidissimè adiecit animum ad Catholicam Fidem, quam & arripuit incredibili sensu pietatis, vt inter obeunda prima Catholici ritus mysteria totus præ gaudio diffluerent in lacrymas; deinde verò quoties ad imaginem Beatæ Virginis se daret in preces, eum repente inundantibus cælo affusis deliciis, suauissimo fletu planè colliquefieret. Deus hanc sibi rosam ex Lutheranis vepretis legerat, quam odoris suauissimi, æternùm fragraturam in cælestes puluinos maturiùs educeret: nam paucis hebdomadis quàm Spiram aduenerat, singulari puer innocen

innocentia, & indole ad virtutem penitus comparata, integritatem animi summis exaggerauit incrementis, moxque genere mortis lenissimo è viuis subductus est. Septem & nonaginta ciues Fidei ac Deo decoxerant, inita cum Luthero sacrorum, fortunarumque exitiali societate, quam vbi nostro consilio resciderunt, eodem loco ab Ecclesia sunt habiti, ac si paria semper cum creditoribus fecissent. De his vnus fuit eruditissimus eloquentissimusque Iurisconsultus, multis nominibus oppigneratus Lutheranæ sectæ Dynastis quibusdā, Hæretici dogmatis retinentissimus, natus insuper parente Lutheri quondam addictissimo discipulo; quibus rebus fiebat, vt nec Catholicorum cuiquam, nec ipsi sibi vmquam in Romanæ sentētiæ communionem concessurus videretur, tametsi nec infrequens, nec leuis, eum subibat cupiditas Catholici ritus cognoscendi, si quid eo melius, quàm Lutherano contineretur. Huius suæ cupiditatis cùm in familiari sermone mentionem fortè sereret apud illustrem Baronem, neque huius responsa facerent satis grauiora explicatioraque audire cupienti, hominem acriùs cœpit hortari Baro, vti vnà secum ad Iesuitas Spirenses veniret: proficere magnopere illum posse conferenda sua coràm cum illorum sententia, & doctrina: futurum porro ipsorum congressum ei longè iucundissimum. Nam quod secus asserere de Patribus Societatis Prædicantes solent, id odio veritatis ac virtutis eis vsu venire, sicut omnibus improbis, quorum iam alioqui obscurissimis luminibus valde offi

dè officit aliena probitas. Apud hominem animi dubium, & consilij anxium valuit amicè suadentis oratio, vt continuò Spiram ad nostros contenderet, deque Fidei capitibus eos adhiberet arbitros, quorum hortatu domi nostræ dierum aliquot sibi secessum indixit ad deliberandũ, Deúmque consulendum. Abesse non potuit, quin lucem studiosè inuestiganti, probæ indolis viro, atque perspicaci, ea in tempore copiosa oboriretur, suauique fulgore animum eius perfunderet: & reuerà, paucis diebus quàm secesserat, liquida ei affulsit veritas, vt iam dubium ipsi esse non posset, quid se amplecti, quid sequi oporteret. Vt ne in blandientis, vocantisque Veritatis gremium festinus accurreret, velut totidem obiectis repagulis, duo quædam incommoda prohibebant, & impendentia Lutherum abdicanti ex nuper amicis probra, & de complurium Dynastarum largitionibus opimorum stipendiorum decessio, quam vtramque calamitatem, quòd pænè præsentem cerneret, eius metu non mediocriter commouebatur. Aduersùs istiusmodi formidines, noster Sacerdos hominis anxium pectus cùm sibi visus esset opportunis ad quietem instruxisse præsidiis, hunc ab se cum bona pace dimittit, cui accepta à Patre monita attentiùs animo versanti, recurrentibusque identidem prioribus illis nugis, turbulenti molestissimarum cogitationum fluctus acerbam integræ noctis insomniam attulerunt. Prima verò luce, cadentibus intestinæ procellæ flatibus, rediit homini sua tranquillitas, eoque post asperam di-

micationem incubuit eius animus, quò eum Deus antè impulerat, vt totus esset in Patrũ nostrorum potestate, quibus eodem ipso tempore se totum permisit, paulloque pòst piaculare Confessionis Sacramentum obiit, largiter continenterque fluẽtibus lacrymis, vt charta vnde noxas recensebat, vestisque anterior, tota madesceret. Quod autem auctore Deo ingressum se putaret vitæ genus, flagitiosè facturum se ratus, nisi luce palam profiteretur, cum opportunum quoque videretur, eadem opera occupari, frangique mox erupturam veterum amicorum impressionem, Spirà egressus, mox toto itinere disseminauit suam transitionem ad Catholicos, vt eius nuncij suum ad domesticos aduentum anteuerterent.

HERBIPOLITANVM Collegium.

FREIDENBERCHAM oppidum Franconiæ, pridem acceptum ab Episcopis Herbipolitanis, beneficiario iure possederant Freidenberchani Comites, quorum omni nuper exstincta stirpe, ad nostrum Antistitem oppidi possessio iure Caduci rediit, sed Hæretica lue prorsus contaminati. Eò cùm missus esset Sacerdos noster imbuendis Fide Catholica oppidanis, quòd eius rei edictum nullum, vt moris est, à Principe antecesserat, nec vllæ quoque litteræ huius decreti munciæ afferebantur, diu pugnandum priùs fuit, quàm noster

ad concionandum admitteretur, maximè quòd eius oppidi mœnibus, vt fera bellua siluestri latibulo, Prædicans se occultabat, cui aduentus Sacerdotis formidolosus accidebat. Oppugnationem porro hæresis ab ipsa eius arce, hoc est ab Senatoriis viris,& principibus ciuibus,cùm noster instituisset,multo licèt ac diuturno labore,tandem tamen expressit,vt vniuersus pæne Senatus Fidem Romanam alacriter amplexus,eam in summa ęde palam obeundis Sacris profitendam sibi ad cęteros ciues permouendos existimaret. Quod exemplum momenti tantum habuit ad vniuersam plebem concitandam, vt iam oppido toto Hæreticus nullus deprehendatur. Per illa autem felicia primordia hæresis in ciuium primoribus debellandæ,cùm non nemo coniiceret ex animorum motu qui cõcitatior cernebatur, vniuersam ciuitatem breui ad Catholicos ritus sese appulsuram; Senator quidam, Deus, inquit, omen auertat tam infaustum, ac potiùs pestilentis halitus dira tabe nostrum conficiat caput. Seu assensere, qui aderant, impiè ciuitatem Orco deuouenti, seu agnitam Numinis offensam contemsere; reorum certè capitibus haud ita multò pòst tetra insedit lues,quę paucis mensibus sexcentos de plebe,ac inprimis sacrilegum illum, nefariæ Deuotionis auctorē, de medio sustulit. Lutherani ritus Confessionibus audiendis, per eos dies,operam dabat Prædicās Freidenberchensis, qua defunctus opera, cerebri animique leuādi gratia,properabat in popinam,quòdque auribus exceptas noxas curialium suorum vel

mentis angustiore sinu capere, vel frigidiore stomacho concoquere non poterat, inter pocula plenis buccis eas apud suos compotores, proditis auctoribus, eructabat. Inter numerosam recensionem alienorum delictorum, accidit vt euulgaret oppidani cuiusdam adulteria, & parricidium in vxorem admissum, vt, ea sublata, mœchandi maior tutiorque libertas esset; quo Prædicantis sacrilego indicio ad parricidam delato, is, grauiore suppliciorum concepto metu, voluntaria strangulatione iudiciorum seueritatem anteuertit. Ferro flammaque piandum facinorosi Curionis flagitium in id tempus incidit, cùm Lutheranæ sectæ turpitudinem ab nostro patefactam, eò fœdiorem ostenderet, faceretque ea impotentis linguæ procacitas, quæ Sacrorum arcana cum scurrili ganearum petulantia confunderet; vt, vel furciferi vnius inexpiabili sacrilegio, suam insaniam edoctos Lutheranos eius aliquando pœniteret, puderétque. Per Maioris hebdomadæ sollemnia Mariani Sodales, animi acriùs ad pietatem inflammandi causa, in supplicantium pompa Christi patientis mysteria solent exhibere, interque cætera cruciatuum Seruatoris simulacra, prægrãdis Crucis gestationem vsurpare. Anno superiore matrona suum coniugem receperat ab supplicatione fatigatum fractumque, ac sudore totis membris diffluentem, posteà quàm gerulum Crucis inter Sodales egerat; quem, animo egregiè comparatum hoc anno ad idem onus humeris excipiendum, vxor non destitit obsecrare, dum eum ab senten-

tia

tia deduceret. Rediit ille quidem immunis ab laborioſa geſtatione, ſed longè deteriore valetudine, quàm nuper ab ſacra ſarcina reuenerat, adeò ſcilicet debilitato corpore, quaſi mulcatis contuſiſque omnibus membris, vt pedibus non inſiſteret; quæ inualetudo quartumdecimum continentem diem ita tenuit, vt ſingulis momentis efflaturus animam putaretur. Ignotam medicis morbi cauſam mulier facilè agnouit, ſuæque mollitiæ ac inſano in coniugem amori dolens meritoque attribuit; cui Numinis benignitas culpæ ſupplicium deprecanti ſalutem mariti condonauit, vbi ea ſanctè adiurarat, coniugis animum ab officio Chriſtiano nunquam ſe auocaturam.

ALTERO anno Sacerdotes duos veneranda ſenecta, & rebus geſtis claros, funebribus iuſtis proſecuti ſumus. Pater Sebaſtianus Kollerbnam ſexagenarius obiit, cùm quadragenarium inter Socios ageret; quòd omne tempus religioſè vtiliterque vel Humana in ſcholis, vel Diuina Sapientia in primariis templis tradenda, impenderat. Pater Gerardus Phien duodeſeptuagenarius, Spiritalis Coadiutor, quadrágenos ſeptenos in perpetuis frugiferiſque laboribus Societati commodarat, & quidem ſingulari ſemper Diuini cultus promouendi ardore, qué ardorem fractæ annis & perpetua laborum contentione vires tantum abeſt vt exſtinguere potuerint, vt etiam viſæ fuerint in vltima ſenectute accendere. Peſſimè affectis pedibus, vt vix conſiſteret, numquam domi acquieſcebat, quin aut de ſuperiore loco ad concionem

diceret, & quidem sæpius in die, aut salutarem operam alicui ciuium nauaret; nullus vt Collegarum eo frequentior adiret peste aliáve contactos labe; aut sua præsentia & industria egentibus cōmodanda esset occupatior. Insitam natura, diuturnoque studio & vsu auctam, propensionem sublevandæ inopum mendicitatis, nouis argumentis ac stimulis in se quotidie acuebat, vt cum sua benignitate omnium egestatem complexus magnopere solaretur, non in ciuitate modò, sed Franconia vniuersa pauperum ideò haberetur parens, quoniam reuera esset. Singularem in eo vitæ sanctimoniam Deus sic adamauerat, vt eam eximiis ornaret prærogatiuis, cuiusmodi fuit potens in Cacodæmonas imperium, quibus exigendis procul ab Herbipoli frequenter aduocabatur. Eius funus cum multa luctus testificatione celebrarunt viri ciuitatis principes, ac in primis Episcopus, qui secundùm exsequias seipse apud nos ad prandium inuitauit, & à mensa, nostris omnibus conuocatis, longum disertumque panegyricum dixit demortuo, cuius inter cæteras plerasque laudes, illam commemorauit, & extulit, huius Patris industriæ deberi magna ex parte Fidem Catholicam in hac prouincia restitutam. Septuaginta seu ciues, seu exteri, adulterino patre Luthero repudiato, Romanam Ecclesiam, vt germanam parentem, agnouerunt, in eiusque familiam & Sacra commigrarunt.

FVLDENSE COLLEGIVM, & Heiligenſtadienſe.

PATRI Iodoco Barloë viuendi finis fuit triceſimo & altero anno, quàm Societati fuerat auctoratus, cuius militiæ omnem rationem cum principio egregiè combibiſſet, & ſubeſſe ducibus, & præeſſe Sociorum ordinibus, ita ſolebat, vt eximij ductoris ac militis omnes numeros inſigniter expleret. In Seminario degebat, vbi cùm anniuerſarij receſſus, & piæ commentationis octonarium religiosè decurriſſet, venerat in Collegij cœnaculum, pro more deprecaturus erratorum veniam, cui muneri ſtudioſiùs intentum vehementioris Apoplexiæ ſtupor ſic incurſauit, vt eum ſeptenis horis, ſed mentis ſemper compotem, exſtinxerit. Andreas Bettendorffius, indolis optimæ ac Religioſi animi adoleſcens, dum ſtudia decurſa intentiùs recolit, in diuturniorem tabem delapſus eſt, quæ cæleſtis vitæ cupidiſſimum eò denique deduxit, quò multis præclariſque nobilium virtutum edendis facinoribus pridem aſpirauerat. Ab hæreſeon fœdiſſima ſeruitute in Euãgelij certiſſimam ſplendidiſſimamque libertatem duodecim ex multis aſſeruimus, cæteris eiuſdem iniecimus non vulgarem cupiditatem.

POSTERIORE anno duos iis plures eadem ſanctæ libertatis prærogatiua donauimus. Duodetriceſimo ab hinc anno deceſſerat de poteſtate

mentis Pater Ioannes Huckelus, dum ſe ardentiùs ad concionatoriũ munus comparat, ad quod ingenij, eruditioniſque facultatem eximiam allaturus videbatur. Ante aditã eiuſmodi calamitatem, ſuper cæteras Religioſi hominis laudabiles dotes, inſigni perpetuò fuit in Præſides obſequio: ab illa verò mentis aberratione ad hunc annum, qui ei fuit vltimus, tractabili perſeuerauit ingenio, vt ei dementia non videatur fraudi fuiſſe ad ſalutem.

HEILIGENSTADIANA plebs exemplo, conſuetudine, hortatuque triplicis Sodalitij noſtri, eam morum probitatem indepta eſt paucis hiſce annis, ad quam nulla legum ſeueritas eam vmquam adigeret, tantoque ſtudio in Chriſtianas virtutes hoc vtroque anno incubuiſſe obſeruata eſt, vt tam lætam ſanctorum morum frugem ei meritò probi omnes gratulentur. Duodeſeptuaginta ſeu Lutherum ſeu Caluinum ſibi exitialem, eorumdemque ſacra fuiſſe peſtifera, eiurarunt; quibus certæ ſalutis ſpes in Eccleſiæ gremium veniẽtibus eſt conſtituta. Paralyticum linguæ vſus cum deſtituiſſet, auriumque ſenſus, multipliciũ noxarum index in charta longo deſcriptus ordine ipſi à noſtro Sacerdote oblatus eſt, vt inſpiceret quarum ſibi eſſet conſcius, digitoque indicaret: qua induſtria rectè vſus, apertis ſignis oſtendit, quid quantumque in eo genere criminum deliquiſſet, incuſſa idemtidem ad pectus dextera, vt ſe admiſſorum ſignificaret pœnitentem; quibus edendis argumentis abſolutus ab Sacerdote, Chriſtianè vita functus eſt.

MOLS

MOLSHEMIENSE COLLEGIVM.

MICHAEL Senheem, altero Theologici studij anno, diuturna Phthisi contabuit, adolescens orandi, ac cæteræ pietatis, patientiæque laude insignis. Hæreticis Popis suas sibi res esse iusserunt vndeuiginti, atque in his tres nobilissimi adolescentes, ex honorario comitatu Hæreticorum Dynastarum, quibuscum acriter depugnarũt huius libertatis adipiscendæ gratia. Puer in Germanis perillustri loco natus, annis duodenis paullò major, idiomatis Francici gratia in Aulam Lotharingi Principis missus, aleam exercebat cupidè, lucróque ardentiùs studebat, cui ludus die quodã infelicior loculos cùm excussisset penitùs, & alieno ære apud collusores obstrinxisset, aduerso casu mœrens, déque sarcienda iactura sollicitus, in propinquũ hortũ egressus est. Ibi solitarius inter inambulandum, pecuniæ qualibet via nanciscendæ vehementiore studio elatus, apud se in hanc sententiam loquebatur: Si mihi nunc Cacodæmon legitimæ monetæ, quantum opus est, concrederet, admitterem libens, eóque nomine cum eo ius perpetuæ societatis contraherem. Vix tantum effatus erat miser, cùm ex Orco se illi sistit ad latus veterator argentarius, puerili specie, cultuque ac ornatu eodem propè, qui erat se vocantis, cui exhorrescenti alterum humerum concussit Tartareus Danista, bonoque animo esse iussit, ac pecuniam ab se sumere, quam ille sumturum se negat, nisi pro-

bam, & qua ſumenda nihil à Dæmone in ſe noxiæ contrahat: à quo vtrumque pollicito nummos accipit, repetitaque alea, colluſoribus nomina diſſoluit, & amiſſam pecuniam nullo negotio recuperat. Inde, lætus facili, vberique compendio, ad condictum ſibi à Dæmone locum regreditur, cui fortunatam aleam deinceps ſpondenti, eiuſque felicitatis mercedem corporis mébrum depoſcenti, aut ſchedulam iis conceptam verbis, quæ ipſe Dæmon dictauerit, prius poſtulatum abnuit, poſterius pæne vltrò detulit. Pueri cruore faciendum erat ſcriptum, & ex illius ſiniſtra eliciendus ſanguis, quam puer, nonnihil tergiuerſatus, porrexit aſſerenti dolorem abſuturum, ex qua longiore ductu tenuioris muſculi ſine ſenſu euellitur iecuſculũ, vnde fluens cruor iuglandis exceptus cortice cùm eſſet, eo deſcribit puer partim Græcis, partim ignotis litteris, manũ dirigente Diabolo, ſchedas geminas, alteram minutiſſimã, paullò ampliorem alteram. Priorem Dæmon in reciſi muſculi plagulam indidit, qua indita, mox obducta eſt ſua ſponte cicatrix; cuius ſchedæ vis fortunatura erat dedititij pueri aleam, cæteramque omnem actionem: poſteriorem teter animorum licitator ſibi ſeruauit, obſides nempe tabulas, capitis æterno mancipio ipſi ab demente puero dati, cuius mancipij dies ſeptimo pòſt anno exiret. Poſtridie adhuc decumbenti ſuo diſcipulo adſiſtit ad lectulum, precationum libellum ab eo ſibi tradi poſtulat, ſuadet à precando abſtineat, ſic enim medicato, quod gereret, ſcripto adfuturam multo po-

tentio

tentiorem efficacitatem. Quo ex die, cum ei factus esset familiarissimus, vt quouis loco cupienti se sisteret, cæteris quidem aspectabilis, sed ignotus, sua disciplina paucis diebus puerum ita deprauauit, vt eorum flagitiorum, quæ eam ætatem habere solent infestam, ille nihil non auderet, & ad vicesimum vitæ annum perpetraret impunissimè. Vicenarius ex aula Principis Lotharingi domum cùm reuertisset, apud sororum natu maximam, virginem honestissimam, genere vitæ cum primis illiberali, mox offendit grauissimè; cui familiariter cum eo expostulanti, ex tam religiosæ aulæ sancta disciplina tam flagitiosos mores, clarissimo loco natum adolescentem, retulisse; paucis, ac præcise sorori retulit, ac deinde matri, necessitate adactum sceleratam se vitam agere, his legibus, scripto cruento chirographo, Cacodæmoni adstrictũ se octauum iam annum viuere. Ei parum præsidij fuit in matre, Schuuenckfeldiani dogmatis assecla; cuius multa in eo fuit opera, vt natum, certam iam Orci prædam, damnatæ item hæresis mãcipium faceret, nec alienum ab suo sensu calamitosi adolescentis animum offendit, cuius per id tempus certum instabat exitium, cum traditæ Dæmoni syngraphæ, ac deuoti capitis dies exisset. Quamobrem ex eo tempore Tartareus ille mango acerrimè vrgere adolescentem, vti Deum ac Cælites exsecraretur; vtrunque parentem, duos ex famulis, oblato puluere medicato, exstingueret; arcemque parentis sibi dederet delendam incendio; ipseque sibi denique mortem consciseeret;

cui

cui, minùs properè obſequenti, atri leonis figura, in matris ac ſororis oculis ſęuos intentans vngues, diu multumque vexato tantumnon exitium attulit. Inde patri eius, Catholico viro, neceſſitas impoſita, grauiter querentibus cognatis, dilata in eum diem remedia, adoleſcentis Molshemium ad nos deſtinādi, ſi qua ratio apud nos ſuppeteret imminentis cladis ab eo auertendæ; quò cùm adductus eſſet catenis ligatus, iuſſit eum Pater Rector ſolutum vinculis in cuſtodia certi Sacerdotis inter noſtros agere, adiicere animū ad ſubſidia idonea ſuo malo capeſſenda, eumdémque ad ſpem ſanitatis cum Diuina ope erigere. Primis diebus, dum adoleſcentis cuſtos Pater cum eo agit, auditi ſunt in propinquo grunnitus, & peregrinarum belluarum fremitus: vbi verò de ſeria Confeſſione cœptum eſt agi, miſero Dæmon inquietos dies creare, hoſpitij noſtri, & ſacræ Pœnitentiæ ingenerare faſtidium. Eas hoſtis fraudes dum ille diſſimulat, tametſi vultu triſtitiam prodente, Cacodæmoni animos facit, & ad ſe aditum parat, vt auderet, inambulanti in pergula, hirſuti, ac ſilueſtris Fauni habitu, ſe cōſpicuum dare, atque ſuadere, vti adulterinum chirographum ſuo cruore deſcriberet ei ſimile, quo ſe nuper Dæmoni mancipaſſet, quod humi abiectum, & à nobis inuentum, nos pro legitimo haberemus, rati ab ſeruitute Tartarei prædonis liberum adoleſcentem, quē ſic deluſi, vt ſanum dimitteremus. Expreſſo igitur ex manu cruore, Cacodæmone argumentum dictante, peregrinis notis ſimulatus ſyngraphus exaratur

exaratur, pro verò substituendus, cuius clandestinæ scriptioni cùm famulus interuenisset, & ab scribente abigeretur, suspicionem sagaci homini mouit quæsita ad scribendum latebra, ansamque præbuit scrutandarum vestium dormientis hominis. In femoralium perula exitiale syngraphum cùm deprehenderetur, ad aspectum cruenti, peregrino idiomate, scripti famulus exhorruit, exploratum tamen in eãdem peram abdidit, ne hero ferociori stomachum moueret, admonito interim Sacerdote, adolescentis curatore, cui visum est rem dissimulare, quoad se idonea occasio aperiret. Posterum diem egit ille dissolutissimè, vt facilè constaret, in gratiam cum Dæmone, atque ad ingenium rediisse; ad quem sub vesperam cùm adisset Sacerdos, seueris verbis castigauit hominis, in grauiore suo periculo, negligentiam atque proteruiam, deque recèns exarato chirographo percontatus, rationem eius iussit reddere. Asperioribus verbis denunciata veritas continuò abalienati ab sua salute adolescentis contumaciam emolliuit, culpamque libenter agnoscentis expressit lacrymas, promissumque frugis melioris, cuius argumentum illud esse, quòd illa ipsa hora veniret in Patris potestatem, in qua perpetuò esset futurus: syngrapham auctore Diabolo, decipiendis Patribus scriptam à se, mutato tamen consilio certum in locum abiectam, quem indicaturus esset, vt tolleretur, vnde & sublata est. Quòd autem animum, ex eo die, seriò appulerat ad salubria consilia exsequenda, infestiorem sentire cœpit

pit hostem, eoque solitudinem minimè ferre, vt cui, absentibus arbitris, consuesset incursare molestissimè. Depellendæ igitur tam periculosæ incursationi, recipiendisque geminis chirographis, cœpimus homini dedititio adhibere exorcismos, in B. Patris Nostri sacello, quos confestim secuta est adolescentis maior tranquillitas, & ab Cacodæmone leuior molestia. Diu tamen pugnandum fuit, vt ad Pœnitentiæ Sacramentum adduceretur, quod occulta fraude aduersarij repugnantissimè inhibat, cui tandem id ingresso frequentes grauesq; horrenda forma aspectabilis Dæmon incutiebat terrores, paullatim tamen minùs formidabilis, vt in dies Confessionis vsus iterabatur. Quoniam verò haud satis diligenter videbatur sibi cauere ab aduersario, cuius instinctu impotentiùs in famulum efferebatur iracundia, multaque frequenter peccabat vitio impatientiæ: data occasione Pater Rector hominem sibi sumsit libeliter obiurgandum, quam obiurgationē hic paullò pòst agnouit sibi vtilissimè cessisse, vt quæ se multiplicium noxarum admonuisset, quas, nondum animaduersas, in Confessione tamen recenseri oporteret. Inde ad Eucharistiam participandam cœpit studiosiùs comparari, cuius tamē sumtioni ipse præuerteret sollemnem Catholicæ Fidei professionem, eodemque tempore Cacodæmoni ex scripta formula inter Sacrum renunciaret, quam formulam legendo decursam sacrificanti Sacerdoti traderet, tota nostra familia orationibus, & afflictationibus corporis, futurum eius

certa

certamen ardenter adiuuante. Inter illud ſacrum adoleſcenti quieta fuerunt omnia vſque eò, dum Cæleſti epulo refectus eſſet, atque Pater Rector ab eo acceptum renunciationis ſcriptum in ara deponeret: quo ipſo tempore in eum repentè irruit animi tanta perturbatio, quantam non meminiſſet expertum ſe eſſe, vt, ſolatij accerſendi gratia, tremebundus ad Sacerdotem, curatorem ſuũ, ſe applicaret. Adſtabant Cacodæmones duo, caprina effigie, in poſteriores erecti pedes, alter præ altero ad altare conuerſi, quorum prior ſublatis anterioribus vngulis vtrumque adoleſcentis ſyngraphum præferret, oſtentaretque impensè perturbato; cuius terrori, & Dæmonibus amoliendis, cùm adhibitus eſſet exorciſmus, adoleſcens ſibi reſtitutus eſt, hoſteſque fugati ſunt: quibus exactis, alterum chirographum, ſiniſtræ pueri nuper à Dæmone inſertum, humi, ad læuum cornu altaris, ab ſtudiosè veſtigantibus nobis inuentum eſt. Læta de Orco ſpolia ſpem haud leuem ſplendidioris victoriæ, acrioreſque animos ad reliquã pugnam fecerunt. Semel itaque, & iterum exorciſmorum vis grauiter in Tartareum raptorem intorquetur, quorum primum impetum fuga eluſit, alterum declinare non potuit, quin ciconiæ figura ſe ſiſteret, ſed, vt ſemper, vni ipſi iuueni aſpectabilis, cum pendula ex roſtro altera cautione, conſpicuis etiam ſingulis eiuſdem verſiculis, vt facilè numerari poſſent, quam & victus ſuper aram depoſuit, illo ipſo veſpere, quo exorciſmis fractus eſt, vbi poſtridie manè illam Sacerdos,
adoleſcen

adoleſcentis cuſtos, deprehendit. Nihilo tamen minùs per Sacra omnia viſus eſt adigendus Dæmon; vti præſens coram adeſſet, ac proderet, ſi qua ei reliqua poteſtas eſſet in adoleſcẽte: ſed, poſt iteratos ſumma vi exorciſmos, nihil Tartarei vmquam comparuit, neque vlla iuueni reſidua deinceps fuit ab hoſte periculi, vel formidinis ſuſpicio: cuius animo intercà validiùs ſanctiúſque muniendo, adhibitum eſt Confirmationis Sacramentum. Exciſi verò muſculi cicatrix, in adoleſcentis læua manu, olim eminula, vt præteritam plagam argueret, poſt eductam inde, ſine iuuenis ſenſu, auſpicata illa ſchedula, ſic etiam obliterata eſt, vt oculos fallerent tenuiſſima eius veſtigia.

INSEQVENTIS anni fuit non leuis plaga ex deceſſu Patris Ioannis Hertingij, viri planè ex germano Societatis ingenio, qui ex ſuæ parentis alto quodam ſenſu iudicaret omnia, & ſtrenuè ageret, ad vltimum vitæ ſpiritum, quem quinquagenarius efflauit, primo ac triceſimo anno, quàm in noſtrum Ordinem conceſſerat. Multiplex eum, ac politiſſima litteratura diutiſſimè in ſcholis exercendis attinuerat, quòd eximiæ illius eruditioni comitaretur ſingularis induſtria iuuentutis vtiliter educandæ: qui ex eo ſtadio ad cõciones honoratis locis habendas tranſlatus, poſteà quadã propenſione libẽter deuolutus eſt ad ruſticanorũ animos catechiſmo imbuendos, qua in palæſtra dici vix poteſt quàm fructuosè ſit verſatus. Is tametſi occupatiſſimus domi, euolabat in agreſtium cœtus quàm ardentiſſimè, atque in idem ſtudium, ſum

summa arte, ac insitatis blanditiis, traducebat de familia quàm plurimos poterat. Quidquid autem operosissimo homini, vacui temporis suppetere vmquam potuit, id sollertissimè ab eo collatum est in fructuosos Latini sermonis codices vernaculè reddendos, cuius ingeniosa & elegans interpretatio, & argumenti dignitatem ornaret non mediocriter, & cupiditatem legendi magnopere acueret. Adiungendorum itaque Christo animorum quòd pleræque ac singulares in eo dotes emicabant, de illo inter omnes Collegas vox illa increbuerat, Patri Hertingio promtum expeditumque perpetuò hærere in manibus hamum, quo callidissimè homines Christi amore inescaret. Eum decumbentem Princeps Leopoldus cum amantissimè inuisisset, viri sanctitate recreatus maximoperè, non potuit, quin apud cæteros Patres tantæ virtuti multam cælo quæsitam felicitatem pronũciaret. In silua erranti sub vesperam adolescenti, viri nobilis famulo, Cacodæmon specie canis aliquantulum viæ præcucurrit, dum ad Danubij ripam peruentum est, vbi assumta desubitò figura pullati hominis, iuuenem interrogat, numquid suus esse velit, secumque viuere, si e vestigio amnem traducatur: cuius imprudenter assentientis præceps responsum vix intercesserat, cùm derepentè adfuit scapha, quæ priùs nulla toto eo littore fuerat. Versabatur temerarius adolescens in medio amne, cùm nauicularius ille carnifex, qui esset, apertè professus, summa vi eum adigit, vti se sibi deuoueat, Deum, & Cælites sollemnibus

verbis exſecretur, mox fœdo gurgite abſorbendus niſi pareat; quibus minis deuotionem ab territo extorquet. Tam impio naulo traiectus miſer, vix ſæuiſſimi prædonis manibus ſubducere ſe potuit, quin, eo ſtipulante quadrimæ diei certam fixamque corporis & animi deditionem, conceptis verbis, ſuum exitium ipſe reſtipularetur, ac repromitteret: ſed interuenere prætereuntes arbitri, qui, euaneſcente Diabolo, ſtipulationem dirimerent. Huius addictionis tã ſceleratæ cùm eũ deinde pœniteret, eiuſque rationem piis viris exponeret, adhibiti ſumus, ad facinoroſum eius cum Orcino Tyranno diſſolendum commercium. Ei, cùm ſuadentibus nobis, ſe obſtrinxiſſet voto certorum dierum ſacræ Confeſſionis ac inediæ, perque Pœnitentiæ Sacramentum ritè procuratus eſſet, adhibiti ſunt exorciſmi, tribúſque continentibus diebus inter Euchariſtiam ab eo ſumendam, excepta eſt ſcripta eius ſyngrapha Sacerdotis ſacris operãtis manu, qua ſyngrapha Deo ſe totum dederet, Dæmonem habere res ſuas iuberet. Eiuſmodi triũ Miſſarum, eam quę Beati Ignatij fuit propria, quòd eius ſuffragia maximè poſcebantur in hoc negotio, Cacodæmon mirificè interturbare conatus eſt, vt interim apud ſe vix eſſet Sacerdos, tetrã ipſi oblata ſpecie, quæ proxima feneſtra irrupiſſet, fœdè fluentibus, etiam nulla ſpirante aurã, cereis, moleſtiſſimiſque intemperiis circùm aram obſtrepentibus. Sed qui dies plus habuit certaminis, is fuit & nuncius, & obſes impetratæ victoriæ, nam ab eo die adoleſcenti, nuper dedititio quietiſſima

ma & iucũdiſſima fuere omnia. Alterius pueri, ex noſtro Molshemienſi gymnaſio, plures, grauioreſque fuerunt cũ eodẽ graſſatore pugnæ, ſed tanto illuſtrior & glorioſior de eodem triumphus. Tenuitatem fortunarum eius crediderat ſibi profuturam ad eius animum expugnandum, quamobrem variè priùs tentato vim magnam pecuniæ defert, cuius abſtinentiam vbi labefactare nequiit; ad atroces minas, & immodicos terrores conuerſus, non die non nocte illum quietum eſſe ſinit. Fortiter obluctantis probi pueri conſtantia Dæmoni vt grauis ſemper fuerit, nihil ei tamen grauius, quàm quòd nihil ſuò, ſed noſtrorum omnia conſilio gereret, in eo certamine; cuius noſtræ opis vſu in præſentia, in poſterũ ſpe, vt eũ deiiceret, nihil nõ eſt molitus, ac die quodam propemodũ deiecit, vt ad nos deſperanter adiret, inaniaque deinceps noſtra præſidia ſibi futura tantumnon arbitraretur. Sed Sacramentis religioſè procuratum, vis exorciſmorum, porrectaque inter rem diuinam Sacerdoti noſtro ſyngrapha ſua, cuius verbis ſe antè Deo conſecrarat, Dæmonis conſortium deteſtatus, Dei beneficio, cætera omni vexatione illum abſoluit. Alteri quaterdenûm annorũ puero, quem ſua mater Lutherana, & ſagarum regina inter populares, pænè infantem Orco addixerat, Beati Patris Noſtri ſuffragia exemerunt ſæuiſſima Cacodæmonis ſeruitute. Multa interuenerant eius promiſſa, cum matris ſuaſu, tum violento hoſtis imperio, ac diris vexationibus, quibus ſe & ſua omnia crudeli Tyranno deuoueret: ſed perſcripta ipſius cruore

atque manu cautio,ſollemni magorum ritu, eum Tartaro certiùs addixerat. Ei deinde iam pubeſcenti, cùm truculentus ille dominus matrem horrendo leti genere ſubtraxiſſet, mendicitaſque peregrinationem ſuaſiſſet, oppida varia temere obeunti, tandem VVormatiæ puer eius æqualis perſuaſit, vt ab Luthero deſciſceret; vbi res ſuas noſtris aperuit, quorum litteris commendatus eſt Molshemienſibus Sociis, Beati Ignatij patrocinio ſanandus. De via tamen Molshemienſi volens deerrauit, Dæmoni obſecutus, quem ferè comítem habuit tota peregrinatione, atque ad vetera flagitia in patriam rediit. Haud multò pòſt tamen, vbi Molshemium rectà contenderat, litteras Patribus reddit,quæ vt rem non aperirent,ſic ipſe puerili ſimplicitate reticuit, quoad eum conſcientia periculumque tandem adegit per colloquij occaſionem cuidam Patrum exponere: qua ex die infeſtiſſimum paſſus eſt Dæmonem,à quo, per illius ſilentij tempus, acciderat mira tranquillitas. Septenas totas noctes ea pugna tenuit, nouum deditionis chirographum imperioſiùs exigente Tyranno, &ab monſtroſiſſimis laruis pueri terrorē exaggerante, à quo tamen extorquere nihil potuit,niſi vt,poſt grauia incuſſa verbera,nocte quadam, nudus in medio veneficorum choro, ſaltaret, vapularetque, qui vt ad ſe rediit, dum inter plagas recitat ſalutationem Angelicam, chorus & choragus, vt fulmine icti, momento dilapſi ſunt. De die in noſtris ædibus attinebatur, vt,memoria recolens, quæ ſibi horrenda ſcelera contigiſſent

in ſacri

in ſacrilegis olim cœtibus, ea deſcriberet, inter quam occupationem, non rarò ſe illi ſiſtebat nefarius ille flagitator, noui aliquid poſtulans, à quo viciſſim puer ſuam repetebat ſyngrapham, & quod mirum ſit, per ipſa etiam terrorum ac verberum diſcrimina, frequentiſſimè, ac intrepidè repetiuerat. Septima demũ nocte teterrimæ formæ bellua decumbenti oblata eſt; quæ deformi ac productiore roſtro ſuſpenſum gerere videbatur cruentum chirographum, quod pridem exigeretur, quo ex oſtento puer venit in ſpem eiuſdem recipiendi, vt illud pridie, Virginis roſarium decurrens, cum multis lacrymis ab Numine impetrare ſtuduerat. Porro adhibendis exorciſmis frequenter interiecta fuerant Beati Ignatij ſuffragia, proque imperio iuſſus erat dolorũ artifex, quem flagitio ſtipulatus eſſet ab incauto puero ſyngraphum, eumdem ad pedes ipſius Beati; ſuper aram exſtantis, ſine dolo malo ſiſtere. Nec igitur ſua fiducia puerum fefellit, nec irritæ fuere Sacerdotis iuſſiones de reſtituendo chirographo, & quidem quo loco deſignabat: nam poſtridie quàm fœdum illud viſum puero ſe obiecerat, Sacerdos, hora pomeridiana tertia, ingreſſus Beati Ignatij ſacellum ad iterandos ſumma vi exorciſmos, cum multo ſuo horrore incidit in cruentam ſchedam, ad pedes Beati Patris aræ impoſitam, quam puer, omnibus indiciis & argumentis exploratam, illam ipſam eſſe agnouit, qua ſe nuper, à matre deceptus, Orco addixerat.

CONFLVENTINVM COLLEGIVM, & Paderbornense.

ACERBITATEM superiorum annorum hic annus videtur quodam modo mitigasse, cum magnis cladibus, grassante licèt in populum lue, omnib. nostræ familiæ, ac gymnasij capitibus, eam Diuina benignitas arcuit. Singulare autem illud accidit ad memoriam, atque ad exaggerandam religionem erga Dei Matrem, vt quamdiu Litaniæ sub vesperam ei sunt à Discipulis decantatæ, nemo vnus ex eis, in tam inquinata ciuitate, contingeretur: simulatque verò abesse res periculo videbatur, ab litaniarũ cantu discessum est, illo ipso die, quo pium illud carmen desiit, discipulorum vnus letali vlcere decubuit, moxque alij duo exstincti sunt, magno terrore vniuersæ iuuentutis; quo documento perculsi, ad litanias nos reuocauimus, & in annum totum protraximus, quo anno toto iuuentus vixit incolumis.

Alter annus paullò liberaliùs nos admisit in familiaritatem cum ciuibus, & aduenis, pestilentiam discusso afflatu, vt etiam licuerit Lutheranos in rem præsentem manus cõsertum vocare, atque Ecclesiastici fundi possessionem, perpetuis auctoritatibus probatum, ex eorum vindicare manibus; qua vindicanda vndeviginti ex ipsorum grege, vbi didicerãt, apud ipsos Ecclesiæ nullum residere vestigium, ad nos libentes transiere.

PADERBORNENSES scholas pestifero contactu

contactu prohibuit eadem religio, quæ Confluentinas, inter creberrimas ciuitatis plagas, & quotidiana funera, vt in mediis veluti bustis periclitantes, tamen litterariæ palæstræ suas exercitationes nihil intermitterent. Qui aliena omnia de Fide sentirent cum Catholicis nihilominùs communem sepulturam in vrbe ambiebant, & reuera etiam adhuc obtinuerant, nimia magistratus indulgentia: sed hoc tandem anno euicimus, vt hac prærogatiua excluderentur, extra pomœrium in agros exportatis eorum cadaueribus: quam ignominiam plerique Hæreticorum veriti, ex ea sumserunt ansam Catholici dogmatis sub exitum vitæ amplectendi; cuius generis homines vndetriginta in Ecclesiæ sinũ admissos, ad sacræ sepulturæ iura lætissimos proueximus. Quo ferè tempore Christianam fidem, disciplinámque accuratiùs edocti Iudæi duo, cum alterius infante filiola, nostris Sacris, magna sua voluntate, ac ciuium gratulatione, imbuti sunt. De horum altero, sibi noto ac familiari, cùm inaudisset Lutheranus, familia nobilis, ad Catholicos breui migraturum, conatus est eum traducere ad suum gregem; sed respondenti libentiùs se in Iudaismo perstaturum, quàm vt Lutherismo inquinaretur, hanc hominis ingenuam libertatem Hæreticus acerba contumelia iniuriáque vltus est. Per summum enim Catholici ritus ludibrium, barbam, capillúmque ipsius, ex Monachorum formula, tonderi ad cutem iussit, & eiusdem caput ab aure ad aurem, atque à fronte ad occiput decussari: suo insuper equo

impoſitum malè mulctari verberibus, ac dimitti. Sed tam contumelioſo probro Iudæus ab inſtituto neutiquam deterritus, quod animo deſtinarat, eſt reipſa exſecutus fortiter,alacritérque,noſtrámque deinceps ædem perſiſtit religioſè frequentare. Scholarum noſtrarum eximia celebritate ac diſciplina permotus Antiſtes noſter, pridem de Academico inſtituendo ſplendore apud nos cogitarat, cuius conſilia nunc eò prouecta ſunt, vt,de futuræ Academiæ ampliſſimis prærogatiuis,apud Germanici Imperij Catholicos proceres ſeriò iam actum ſit, quindenáque Dalerorum millia in eam rem ab eo nuper aſſignata, in Daniſtarum menſis, luculento cenſu annuo in dies exaugeantur. In vicinam Satrapiam peramplam, Hæretico veneno peſſimè affectam,ſæpius itum eſt ab noſtro Sacerdote, ac tam felici demum exitu,vt principem feminam viduam, eius Satrapiæ Dominam,ipſius filiam, ac de clientibus complures Hæreticos,Catholicis adiungeret, in eámque conſtantiam Romani tuendi ritus induceret, qua ex conſtantia, cognatorum, licèt præpotentium nemo; ſed ne Imperij quidem Princeps aliquis, ei loco vicinus, ſua auctoritate potuerit eas feminas demouere.

Poſterior annus Academiæ, cuius modò mentionem intuleramus, feliciſſima dedit primordia, neque minus fauſta Domui Probationis, cuius vtriuſque auctorem conditorémque ſe præbuit Illuſtriſſimus Antiſtes Paderbornenſis, pro ſua in Societatem eximia beneuolentia, de cuius Præſulis manibus, Pater Prouincialis ex ipſa ara, vbi faciebat,

faciebat, sollemni ritu scriptam quindecim millium Dalerorum cautionem excepit, caput scilicet annui vectigalis, Theologicis, Philosophicisque Magistris perpetuò fouendis, ab ipso destinati. Hoc eodem igitur anno factum initium est Academicarũ exercitationum ab Logicis præceptionibus. Quo item anno exordium cepere cum Ecclesia sentiendi quinque ac triginta Hæretici.

MONASTERIENSE COLlegium.

LVTHERANAS copias in vrbe vno vicenûm capitum manipulo infrequentiores fecimus, altero item manipulo tricenûm hominum, propinquo in oppido: cæteris locis aliquem etiam numerum detraximus. Extremæ huius Diœcesis tractum, versùs Frisios, Emslandiam appellant, septuagesimum annum Lutherana tabe perditum: sed hoc anno exactis ab Antistite, eodemque ditionis Principe Prædicantibus, nos, cum aliquot Curionibus, ad Hæretica lustra repurganda, missi sumus duo Sacerdotes, qui Meppenæ, principe in oppido degeremus, vnde in circumiecta oppida & pagos fierent excursiones. Meppeniis oppidanis, hominibus nequaquam malis, Lutherum dissuadere laboriosum non fuit, nisi existimationem suam in eo agi putarent, & Catholici moris Confessio paullò durior videretur. Tricena tamen capita se abduci passa sunt ab rustica eiusmodi verecun

recundia, vt iam cæteris, cateruatim ad conciones & Sacra confluentibus, ea res non adeo ſalebroſa videri cœperit. Celebrarunt vtroque anno gymnaſium noſtrum frequentes diſcipuli, ac poſteriore quidem duodecies centeni, quorum non pauci, Hæreticis orti parentibus, ea ſunt conſtantia in ſuſcepto ſemel Catholico dogmate tuẽdo, vt vitam quàm Fidem potiùs ſibi patiantur eripi. Ciuium quidam, apud nos Deiparæ Sodalis, nundinariis diebus, ac Maximi Ieiunij tempore, hoſpitum magnum numerum domi ſuæ acceperat, quorum nonnulli carnem ſibi apponi poſtularent, quos ante accubitum iuſſit eo nomine ſuis ædibus excedere, quòd nullo iure hoſpitij poſſet adduci, vt in diuinas leges fraudem admitteret: qua denunciatione hoſpites illi ſe ad licitos cibos accommodarunt. Ex alia centuria ſedecim non eſcas modò vetitas, ſed vniuerſum Lutheriſmum funditus à ſe abdicarunt.

HILDESHESEMIENSE COLlegium.

CALVINIANVS Friſo, apud ſuos maiorum gentium Theologus, ad nos deductus ab amicis, vbi coram congreſſus eſt, haud erubuit fateri, ſuam Theologiam noſtræ longè inferiorem eſſe: vtque ſe oſtenderet haud alienum ab noſtris rationibus, germanum ſuum ab Lutheranis, ſuis olim magiſtris, auocatum, noſtræ diſciplinæ, tantò, vt

tò, vt ipſe cenſet, potiori, tradidit. Caſtellana nobilitas, Hildeshemio propinqua, Lutherani licèt dogmatis, vt primùm cœpere noſtri eam viſere, atque officiis colere, continuò ſe non tantùm beneuolam, ſed beneficam quoque in Societatem oſtendit: vt fuerit ex ea vir primarius, qui ſalarium vectigal annuum Collegio attribuerit, nullumque finem faciat egregiæ in nos voluntatis exhibendæ. Eiuſmodi generis homines nonnulli auidè ad noſtras adeunt conciones, & vt affici cœperunt, Prædicantium nænias auerſantur: cuius alienationis cauſam proferre quidam rogatus familiariter ab æquali, etiam ipſo Prædicante coram, ac Senatoribus aliquot, liberè profeſſus eſt, Ieſuitarum dictione ſe ad pietatem commoueri ſummoperè, apud ſuos nullam guttulam hauriri poſſe pietatis. Cum altero, ſimulatque noſter eſt congreſſus, ſermone captus eſt mirificè, vt, ſuper cætera beneuolentiæ argumenta, non temperaret ſibi, quin digredientis in ſinum, atque repudiantis, duodenos Daleros effunderet. Per hæc initia reuiuiſcétis in hoc agro verbi Euangelici, eo diſſeminando ex Lutheranis ergaſtulis ſeptuagenos in Eccleſiæ liberam, iucundamque cuſtodiam tranſcripſimus.

SECVNDVS annus totus grauiùs habuit totam pæne Familiam, duoſque Socios ad vltima deduxit, quos conclamaueramus, niſi de cælo præſidium adfuiſſet, etiam extra ordinem. Alterius peſtilens vlcus ſuppurare cœperat, cui præſentem tulere opē religioſiùs acciti Cælites ipſi tutelares

ab al

ab altero suspensa de collo Beati Patris Ignatij manu scripta epistola,cum precibus &voto, Tympaniten semestrem , eoque diururniorem , cum omnium stupore depulit. Claro loco natam virginem Hæreticam malus Dæmon insederat , multaque pertinacia obtinebat , cuius expugnationem frustra sæpius tentatam Prædicantes nostris relinquere sunt coacti ; quorum opera,ex Ecclesiæ ritu adhibitis exsecrationibus,de veteri statione deiectus est ; posteà quàm illa desciuerat ab hæresi, vnde desciscere soror eius maior quia noluit,perstitit in sua possessione Cacodæmon. Decem & octo Prædicantes ; numerosa vtique Molossorum caterua, è Tartari lustris immissam geminam hanc feram , cùm sibi sumsisset potenti latratu exigendam , alius alio tempore , & loco, aliaque latrandi formula , plurimùm inanis operæ , cum multo suo dedecore perdidit. Enimuerò vel ipsis Lutheranis spectatoribus tã inepta insulsaque ratio suorum Poparum, in oppugnando Dæmone, visa est, vt miseros cachinnis ac sibilis obruerent, ac plerosque,vel hoc vno argumento , sui dogmatis pigeret , puderetque. Longum sit recensere , quàm longè petitis , quàm alienis & frigidis sermonum ambagibus , non impeterent Cacodæmonem , sed obsessis puellis somnum conciliarent, auditoribus stomachum mouerent. Triumphabat scilicet vtraque illa Orci bellua , suis in latibulis , oblatas sibi ad certamen meras latrantium canum laruas, metumque ac fugam simulabat interdum,acuendę aduersariorum ferociæ , quam euestigio ad dicteria &

ria &

ria & ſannas erecta obrueret. Nihil ſalſorum conuiciorum fingi póteſt, quo illi, omnis proteruiæ architecti, dicaciſſimè non aſpergerent huiuſmodi Bœoticos Lyciſcas; nihil verorum probrorum tam occultum in Prædicantibus eſſe potuit, quod non palam retegerent, quibus laceſſentium ora cum rubore non perfunderent. Hianti ore Miniſtellorũ vni cùm Dæmon aliquando illuderet, Sacerdotes noſtros, fiducia ſui Miniſterij, ſtolidè imitatus nebulo, ſacrilegos digitos immiſit in hiatum, quos non niſi pænè conciſos retraxit. In parentis ædibus cùm Euangelici Prę cones has puellas curarẽt, quaſi Lutherani flagelli acerbitate fractus veterator, exclamauit ſibi excedendum, aperirentur mox feneſtrę, inferri ſibi vim, cui par nō eſſet: decurſũeſt certatim ad feneſtras recludendas; tum ille ſublimẽ elatã vnam virginũ, formidoloſo volatu, diu tota aula circumuexit, Prædicante interim efficacitaté verbi ſui demirante, quaſi alterius Eliſæi, cũ deſubitò puellam pænè deficientem humi demiſit, ingẽti Prædicãtis ludibrio. Quidquid ſacroſancti ſuis in adytis fuerat, quidquid in armamẽtariis Lutheranis validi & infracti, expromſerant magna vi & inuſitata ambitione Martinianorũ Myſtarum proceres, vt Martini veterẽ infamiã detergerẽt, longéque Martino ſe venditarẽt ſanctiores, ſed Tartarea Viuerra de ſuo ſcrobe tamen trãſuerſum vnguẽ nō moueri; ignauarum canũ intermortuos latratus deridiculo habere, iis illudere, ac inſultare. Collatis itaque inter ſe capitibus, maiorum gentium Popæ diſquirere ſedulò, quod tantæ ſuæ imbecil-
litati,

litati, quod fœdæ ignominiæ honestum tegumentum prætexerent; & venit in mentem præaltè meditatis ingeniosissimum, & Lutherano acumine dignissimum inuentum, vt apud vulgus, velut ex tripode oraculum proderent; Sacræ Scripturæ aduersari obsidentium corpora Cacodæmonum oppugnationem. Quærebatur tamen, quando tam modestum & sanctum genus hominum, Prædicantes, religione prohibebantur hoc curationis munere, ab instructissimis ipsorum nartheciis, atque auspicatissimis manibus, ab huiusmodi Diuis Aesculapiis, ad quos tandem Machaonas infelicissimæ virgines amandarentur. Hic Hippocraticæ Decuriæ Patres gaudere, ac sibi gratulari non mediocriter, cùm suus Senatus de integro consuleretur, in re admodum perplexa: ad consultandum itaque denuo considere; qua in deliberatione sententiis variatum est, alij enim Adscriptitiorum Patrum censere, curationibus abstinendum, idque mali cum tolerantia permittendum Diuinæ Prouidentiæ: alij sanationis accersendæ gratia, si quorum mortalium adeundæ manus essent, videri conuenientius ad veneficos & magos, quàm ad Iesuitas confugere. Vnus tamen & alter de hoc Prophetarum choro, & quidẽ inter consilij principes, non est veritus dicere, vitio non esse vertendum, si demum ad nos decurreretur: quam sententiam ipsa necessitas persuasit, cùm iampridem vis omnis, ars, consiliumque sagacissimam Prædicantium gentem, cùm Lutherani nominis infamia, defecisset. Euocati ergo nostri ad eas virgines,

gines, rem difficultatibus haud leuibus implicitam cunctantiùs aggrediendam rati, ſuam operam vt non negarent, eam tamen differebant, ne res Catholica Hæreticorum ludibrio exponeretur, ſi in Lutheranis puellis, & apud Lutheranum populum, euentu minùs felici cum Dæmone pugnaretur. Aduentum itaque ſuum proferentibus noſtris, puellas ad eos adducendas ſibi ſumſerunt cognati; ſed iter detrectante Tartareo prædone, virium inopia Hæretici adacti ſunt, ad Catholicorum, Eccleſiæque opem flagitandam, vt Sacerdotibus Stolis conſtrictæ virgines ad nos traherentur, nullis viribus alioqui perducendæ; quibus tamen iniectis vinculis, impotenter furentis Dæmonis ſæuitia omnis reſedit. Hoc argumento vel ab inuitis Lutheranis iam exprimebatur confeſſio, Iuriſdictionis Eccleſiaſticæ apud ſolos Catholicos vigẽtis, eáque præſagitio credebatur fauſti certaminis, noſtræque victoriæ; ſed quanto cũ pudore, doloreque Prædicantium! Vbi ſe noſtro Sacerdoti ſtiterunt virgines, is graui oratione oſtendit, quantum præſidij, ad debellandum clandeſtinum ipſarum hoſtem, in Catholico eſſet dogmate, in Lutherano quantum obſtaculi; proinde ſi per Catholica remedia ſibi meliùs eſſe cuperent, ad noſtrum ritum cupidè adiiceret animos, fore alioqui ſpem ſalutis exiguam: quibus verbis minor puellarum ad Catholicos voluntatem libenter appulit Quaternûm denûm dierum ſedula Catecheſi ad induendum Catholicum nomen præparata eſt, interimque Tyranni eam inſidentis compreſſa ferocia

rocia Beati Patris adhibendis reliquiis : quem ſic edomitum decimus quintus dies ſecundùm rem Diuinam, atque exorciſmos, debilitatum penitus fractumque, de aliena poſſeſſione feliciſſimè depulit, ingenti Romanarum partium exiſtimatione. Hanc veluti Marpeſiam cautem, ad quam Lutheranæ ſanctitatis Heroes ſuæ temeritatis alliſerant roſtra, obtriuerantque, tam nullo negotio à nobis fuiſſe deiectam, & in illorum quidem oculis, quos teſtes ſuæ infirmitatis Prædicantes habuerant : perinde quaſi fuit atque ipſum Lutheriſmum imis radicibus, in ea regione, conuelliſſe, ac eadem opera, Lutherano in ſolo, aſſeruiſſe Catholici ritus dignitatem, ſanctitatemque. Quò autem minùs ambigere poſſent aduerſarij, Eccleſię Romanæ propriam eſſe prærogatiuam poteſtatis in Cacodæmones, percommodè accidit, vt per eoſdem dies, abeodemque Sacerdote noſtro, puella, decimum & ſeptimum abhinc ánnum Energumena, ſanaretur, quam rumor proximè collatæ ſanitatis procul ad ſimile ſubſidium exciuerat, ſimul & puerum veneficiis teterrimè affectum, cui allatũ remedium ſalutare fuit. Tam felix leuandis corporibus euentus anſam præbuit quàm plurimis, ſalutis animorum expetendæ, atque conſequẽdæ, quem in numerum allegi voluerunt Hæretici plùs ſexaginta. Principis Corbeionis propinquus adoleſcens, in Hæretica familia, ipſi nomine Catholici ritus infeſtiſſima, integritatem morum ac Fidei ſanctiſſimè fortiſſiméque tutatus eſt, ſed in morbo præſertim; qui ei fuit vltimus, cùm piè

prè oranti, petulanter familiares illuderent, ipse contrà hoc ardentiùs frequentiusque precaretur, Catholico more, Fideique suæ professionem, ex formula, vernacula lingua, vti omnes caperent, identidem pronunciaret. Eius demortui corpus per densissimos Hæreticorum cuneos Sodales nostri extulerunt, illustri ac numerosissima pompa, tetrùm frendentibus Lutheranis, tamque audaci Catholicorum facinore suæ sectæ grauem imminere plagam præsagientibus.

EMBRICENSE COLLEGIVM.

PATRI Nicolao Stein hic annus vitæ postremus fuit, at ille quidem, sicut ab consuetudine ipsius religiosissimæ vitæ, præclararum actionum laudibus insignis; ita diuturni molestique morbi conditione singularium virtutum edẽdis facinoribus perillustris. Aetatis mediã ex æquo partem Societati fidelissimè ac vtilissimè commodarat, natus, cùm obiit, annos quadraginta, decimum autem agens ex quo in Professorum cohortem allectus erat. Viginti annorum adolescens Anabaptista, contra sui gregis morem, cùm de nostro audisset, quod omnium grauissimum est periculorum, imminere sibi periculum, nondum Baptismi aquis expiato, consilium salutaria suadentis cupidè arripuit, & Catholicis perlibenter aggregatus est. Embricensi cuipiam Caluiniani Popæ annos nouem iam imposuerant, cui apud

illius ſectæ proceres de ſui dogmatis capitibus cõſultanti aliquando accidit ſciſcitari, numquid ipſi apud Deum, agentem olim ſeuerum omnium mortalium iudicem, pro ſe, in ea ſecta morituro, ſponſores intercederent. Homines alioqui præfidentes, ſuæque nihil non tribuentes cauſæ, terruit ea percontatio, perplexæque mentis conſcientia ſpondendi fiduciam ademit, vt præcisè negarent, eo ſe genere ſponſionis certaturos. Vanitatem dogmatis, paullò antè anxio, facilè perſuaſit ea ſuorum magiſtrorum diffidentia; quamobrem ille ne momentum quidem in eo luto ſibi hærendũ ratus, ad nos confeſtim adiit, & cum Chriſto ſponſaque ipſius Eccleſia reconciliatus eſt. Opimi ſtipendij lenocinio illectus noſter quondam diſcipulus, benè Catholicus, eò fuerat delapſus, vt apud Hæreticos eccleſiaſten ageret, animo tametſi Catholico; cui hoc anno cùm formula quędam Catechiſmi auditoribus explicanda obtruderetur, quòd ea forſitan diſertiùs exprimerentur atrocia hæreſeon capita, huiuſmodi ſacrilegio abſtinendum ſibi ratus, diſceſſionis ab illis partibus inde anſam arripuit, neque ſe vllis vel precibus, vel donis diſtineri paſſus eſt, quin ad nos aduolaret. Eum cupidè adeuntem cupidiùs etiam excepimus, piiſque commentationibus per dies aliquot excultum domi, magna ipſius voluntate, Deo Eccleſiæque reſtituimus, cuius in ſocietatem alij quinque ac triginta ex Hæretica gente conceſſerunt. Ex itinere ad nos diuertit Mauricius, Comes Naſſauvius, cùm eſſet in comitatu filiæ Britannici Regis

ci Regis, Palatino desponsæ, cui ad nos adeundi non aliam, quàm beneuolentiæ fuisse caussam, facile ipsius ex vultu, sermonibusque perspectum est, quòd quàm familiarissimè, ac humanissimè versatus est nobiscum, atque in digressu suam operam prolixè detulit, seque amicum futurum vltrò est professus. Ea beneuolentiæ significatio vt sermonibus vulgi hoc toto tractu dissipata est, Hæreticorũ ferociã erga nos, & petulantiã repressit summoperè, vt eo velut improuiso telo perculsi, abstinuerint obtrũdẽdis Comiti supplicibus libellis, quibus summa quæque indulgeri sibi, Catholicis sua iura valdè minui, postulabant.

Secvndvs annus duodesexaginta Catholicos Ecclesiæ peperit, ex contumacissima licet schola Sectariorum, & in iis quidem Iurisperitum haud ignobilem, celebris gymnasij apud suos Rectorem, cuius scripta, propediem vulganda, non parum auctoritatis habitura creduntur ad persuadendam Hæreticis veritatem. Eximię pietatis tredecim annorum puellam, inter ipsa religionis officia sedulò apud nos obeunda, morbus contumax ita lecticæ affixit, vt paucis hebdomadis, præter fœdè inflexam dorsi spinam, crurum etiam vsu misellam multaret, non tamen de pietate illius quidquam detergeret, sed vehementer accenderet potiùs, vt furcillis, ægrè licèt, inuecta nihil quoad niti posset, veterum officiorum erga Numen omitteret. Ei sua mater cùm pridie natalem Beati Laurentij auctor fieret, vt tam acerba passio, Martyri sanctissimo, affinitate quadam pœnarum

velut confors, fidenter fupplicaret, noxis diligẽter expiata, neque vereretur erga fe tam gratiofi apud Deum patroni fperare voluntatem propitiã, & opẽ falutarẽ: & pridie Natalis, & ipfo Natali die, noftrã in ædem Sacramentorum caufa venit. Sed, vt erat egregiè pia, eum fupplicandi modum adhibuit, qui non potuit Cælitibus non gratiffimus accidere, ac Numinis non fibi conciliare benignitatem. Nam cùm laboriofiffimè ad facram menfam nixa fulcris adrepfiffet, cæleftique recreata epulo, haud minùs incommodè in fuum fe recepiffet locum, diutiùs intentiúfque orauit, ægrè licet nitens genibus, & fenfibus propemodum alienatis; qua ex aberratione vbi ad fe rediit, valetudinis & furcillarum oblita, vti fe erigeret, connixa eft, quem inter conatum crepitus & fragor offium in ea eft auditus ab circumftantibus, ipfa verò valida infiftens pedibus domum abiit, deinceps incolumis. Vefaliam, nobiliffimum oppidum, Cliuienfis ditionis caput, expugnante Marchione Spinola, Batauicus exercitus, vt damna damnis compenfaret, toto Montenfi tractu, finitimifque locis, acerbam, & fœdam intulit vaftitatem, ciuefque Embricenfes ad deditionem adegit; qua ex deditione facilè intelligi poteft, quantum incõmodi noftris exercitationibus, quantum periculi omnibus nobis, acceflerit. Hæreticis nimirum caftris ad vrbem confidentibus, frequentes militum cohortes oppidum ineuntes, vifendi ftudio ad nos adibant, quos inter vt multi quidem nos perhonorificè haberent, plerique tamen ex Hæreticorum ingenio,

ac ca-

ac castrensi petulantia, negotium, periculumque non mediocre facessebant. In ea certe militari proteruia, vna nos, secundùm Deum, Mauricij Comitis reuerentia tutabatur, quòd rumoribus acceperat miles, ipsius erga Socios apertam esse beneuolentiam, nosque illius nomen, auctoritatemque aduersùm petulantes fidenter appellabamus. Huiusmodi tutoris nostri frequens appellatio pudorem metumque infensissimis quibusque iniecit, vt vltra minas & conuicia eorum indignatio progredi non auderet.

AQVISGRANENSE COLlegium.

GEMVERVNT & hoc anno Aquenses Catholici sub ciuium suorum Hæretica tyrannide, vt vna modò spe cælestis præsidij afflictos animos solarentur; cui præsidio faciliùs promerendo, sedulam dedimus operam Catholicorum animis multa caritate inter se deuinciendis, vt superiore anno cœperamus. In eam rem iis indictę sunt Ianuariæ kalendæ apud nos, Sacramentis vno in cœtu publicè obeundis, quod vbi concordissimis animis, & inusitata religione fecerant, prandium ipsi, summa voluntate, domi nostræ nobis lubentissimis condixerunt, interque lætissimè agitatum frugale conuiuium, de ciuili concordia fouenda sanctissimè pacta conuenta renouarunt. Nihil æquè connitentibus Hæreticis, quã

vti suis partibus perpetuum vrbis dominatum asserérent, eoque nomine, quàm plurimos Catholici ritus ciues ad se adducerent: nostris Patribus desudandum fuit magnoperè, vt ne quam ouium de Christi grege paterentur elabi. Acre telum Hæreticis subministrabat, ad plerasque familias expugnandas, extrema rerum omnium inopia: quibus familiis, vt ne ab sua egestate crearetur infame Fidei naufragium, Patres nostri, de sua tenuitate, quam non mediocriter auxerat captiuitas vrbis, suppeditare non destiterunt, quo subsidio, ac beneficentia opulentiorum ciuium adiuti sunt ita inopes, vt nemo vnus ad aduersarios muneribus pellicientes adspirarit. De illorũ verò castris, quòd eos sui dominatus felicitas longè arrogantiores fecerat, vt sibi hanc perpetuam faustitatem ominarentur, suoque Euangelio incrementum mirabile, vix vnus & alter passi sunt transitionem sibi ad nos persuaderi.

SED alter annus, recentis Imperatoris auspiciis, ductuque, opera verò Marchionis Spinolæ, huc ab Augusto cum imperio & mandatis destinati, omnes Catholicorum molestias feliciter abstersit, cùm publica res Aquensis ad veterem reuocata statũ, de Romani dogmatis corpore ad sua gubernacula rectores de integro adhibuit. Marchioni Spinolæ, legatus Coloniẽsis Electoris gerendę rei comes aduenerat, cuius vtriusque in nos eximia beneuolentiæ argumẽta cõstiterunt, atque hoc luculẽtiora, quòd, ad multã propensissimi animi significationem, insignis quoque accessit liberali-

ralitas, quingentis Philippeis ab Archiduce Belgico in ſcholarum fabricam attributis. Reſtitutis porro in integrum Catholicis, ſapientiſſimus Senatus animum ſollerter ac fortiter appulit ad ciuitatis partes integras cōſeruandas, errorumque cōtagione prohibendas, maximè quod Anabaptiſtarum propè infiniti greges, per turbulenta Hæretici principatus tēpora, in vrbem irrepſerant, vt ſexcentæ iam familiæ huiuſmodi peſtis numerarentur; quas, vbi nulla dabatur ſpes melioris frugis, omnes edicto adegit è ciuitate procul faceſſere. Adoleſcens, mulierque ſæuiore Cacodæmonis dominatu apud nos, ſollemni exorciſmorum adhibita formula, vindicati: & conclamatæ valetudinis grauida femina Beati Patris Noſtri admotis reliquiis ad optatiſſimum adducta puerperium.

BAMBERGENSE COLLEGIVM.

LVTHERANIS, ac cæteræ fæci Hæreticorũ, mirum quantum doluit hactenus, nihil ſe vmquam ſalutaris opis nactos eſſe; aut poſſe hodie nanciſci, ſuis in morbis, quantumvis leuibus, apud ſui dogmatis venerandos Antiſtites: quam ſanitatis conferendæ impotentiam, vt ſuis Prædicantibus cum ſtomacho, non exprobrent, interdum nequeunt abſtinere. Hac igitur ſuorum Sacrificulorũ deſtitutione haud leuiter perturbati, ad imitanda Catholici moris vota, peregrinationes, ac huiuſmodi alia, vrgente valetudinis incommodo,

velint, nolint sæpius delabuntur: quibus,licèt immeritis, Numinis benignitas haud infrequenter indulget sanitatem, vt ea beneficentia inescatas impiorum hominum mentes ad veritatis amorem alliciat. Bambergensem ciuem sontica vexatio habebat pessime, ac eo peiùs, quòd ex sui ritus Sacris leuandæ valetudinis spes nulla planè affulgebat, quamobrem ad alienæ, atque alioquin inuisæ, gentis religiones animum sibi appellendum statuit, nuncupato ex Romani ritus formula voto, depellendæ sæuientis pestis gratia. Vbi verò Deus profani hominis preces neutiquam erat auersatus, sed, in supplicantis obsecrationes propitius, Comitialis tabis venena ex eius corpore penitùs abstersérat, tanto beneficio ab Numine occupatus Hæreticus, credidit integram animi salutem inde sibi hauriendam, vnde tam facili negotio membrorum abstulerat salubritatem. Igitur, reclamante quantumvis matre, se suaque omnia, magna voluntate, incensoque Catholici dogmatis studio, ad Ecclesiæ partes, Lutheranis tantò sanctiores, honorificentioresque se transtulit: quam in eiusdem transitionis nauem alios vndeseptuaginta imposuit consciētia rei malè gestæ nouitios inter Euangelicos. Iniectam ab nostris religionem fouēdarum cærimoniarum Ecclesiæ tam auidè arripiunt plerique Catholicorum, vt earum obseruationem in nullo capite sibi patiantur auelli; quo de genere singulare illud fuit in fœmina, cui ex nostra disciplina ingens studiū Catholici ritus insederat. Quosdam sui corporis, tametsi rectæ Fidei

dei ſtudioſos, deprehenderat ferri paullò licentiùs in vetitos cibos, quæ gulæ infamis labes ne ſuũ quoque virum contagione affiniũ inquinaret, ei finitimos mercatus, negotiandi cauſa, continenter obeunti, perpetùum viæ comitem ſe adiunxit, vſu religioſarum eſcarum inhibuit, ſicubi opus eſſet, Romani moris opſonium inſtruxit, nec ab huiuſmodi officio vllis ſui comitatus dicteriis, contumeliiſve potuit auocari, quin maritum ab nefaria hac eſculentorum ingluuie immunem præſtaret.

POSTERIOR annus infauſtior nobis excurrit funere Patris Ioannis Hommart, huius Familiæ, ab ipſa primùm inſtituta, in hunc vſque diem, Rectoris, ea inſignium laudum celebritate clari, vt, ſi & domeſticos, & extraneos conſulas, vix potuerit deſiderari eo quidquam abſolutius, & apud Principem noſtrum, totamque adeò ciuitatem acceptius. Ad cæteras præclari moderatoris eximias dotes accedebat comitas tanta, & flectendis quibuſcumque ingeniis dexteritas, nihil vt eius imperio, tametſi nec de diſciplina quid remittẽtis, eſſet optabilius. Concionibus frequentiſſimis apud ciues habendis erat conſecutus, vt eos, quacumque incubuiſſet dicentis oratio, facillimè inflecteret, fuit autem eius ſermo huiuſmodi, qui non oblectaret modò auditorem, ſed aculeos in animis altè defigeret. Confeſſionibus excipiendis tametſi negotioſiſſima cæterorum munerum functio eum meritò abſoluebat, iis tamẽ & frequẽter, & diutiſſimè diſtineri ſe patiebatur, incenſo iuuandorum ciuium ſtudio; quibus officiis, & eius

generis compluribus, totius ciuitatis voluntates ita sibi demeruerat, vt in oculis omnium ferretur. Eius funus omnes non modò ciuitatis ordines, sed & Princeps, incredibili mœrore ac lacrymis celebrarunt, cùm palam prædicarent, magno suo incommodo periisse germanum Bambergensium Apostolum; cuius exitus in quadragesimum ætatis annum, & aditæ Societatis decimum sextum incidit; vt pænè viridi iuuenta occidisse videatur. Ipse Anristes, & idem Princeps noster, saluberrimũ piæ commentationis secessum suo, vt asserit, summo bono expertus sæpenumero, non desinit principibus de Clero, & populo illius vsũ cómendare magnopere, & suadere, quẽ plurimis quoque sua auctoritate facilè persuadet; vtque omnium ciuiũ mentes tanti boni notitia imbuerentur, iussit de superiore loco à Concionatoribus eius rationem disertiùs explicari. Virgo Norimbergensis honestis & copiosis nata parentibus, Lutherano in ritu, Angelicæ Salutationis formulam ex Catholicò didicerat, eamque Dei Matri studiosè recitabat, quo genere officij assecuta est, ignara licèt, vt Deiparam sibi conciliaret; cuius per quietem admonitu iussa est Bambergam proficisci, erudienda Catholicis institutionibus ab eo de nostris Patribus, qui designabatur. Cuius nocturni visi vt maior constaret fides, ille idem Sacerdos à Beata Virgine iussus est aduenientem puellam excipere, iis indicatis argumentis, vnde posset agnosci, adiectis etiam ad cæteras notas singularibus euentis, quæ virgini Lutheranæ omni vita obtigerant, vel

iis quo-

iis quoque, quorum vnum Deum conscium haberet. Huic deinde in Ecclesiæ sinum admissæ, cùm singulari sua voluptate res sacras obiret, & Deiparam veneraretur, sollemne fuit, Dei Matris crebram mentionem inducere, atque asseuerare, nulli Hæretico posse accidere, vt cum hæresi è vita decederet, cui Cælorum Regina fuisset in honore. Coniugata mulier quinquennium totum incuboni Dæmoni se substrauerat, cuius nequitiæ, atque intemperiarum trucis mœchi denique pertęsa, flagitij rationem marito aperit, vsura eius consilio atque ope; quo item percontante Prædicantis super ea re sententiam, sacrilegi hominis scelerata perfidia, crimen adulteræ mox ad magistratum defertur, cuius decreto ad Bambergenses Quæsitores vincta perducitur. Nulla mora fuit, quin sua confessione damnatam, iudices secuti, ac deinde rogo addicerent, cui Hæreticæ id boni contigit in extrema vita, vt nostrorum ope Catholicis instructa præsidiis morte plecteretur. Mulieri de vita periclitanti, & minimè omnium sollicita de animi salute, repudianti etiam obstinatissimè familiarium salubria in eo genere consilia, noster Sacerdos, ægerrimè licèt, post multas preces, atque intentatas de cælo graues minas, persuasit tandem, vt sibi medicum animi adhiberet. Tum illa, quoniam hæc caussa non admittit arbitros, quotquot adestis, hinc facessite properè; cui vt mos gestus erat, vt primùm loqui exorsa est in auribus Sacerdotis, eius coniux, assistens ad cubiculi fores cum Sacerdotis socio, siderato si-
milis

milis derepente corruit, Iesum, & Mariam cum horrendo eiulatu inclamans. Ad vociferantis intensum, lugubremque clamorem, tota vicinia cohorruit, accurritque in ipsius ædes, ex quo tandem recreato audiit, vbi primùm cœpisset labra diducere sua vxor, exstitisse ipsius ex ore immanem draconem, igne micantem, fluentemque cruore, qui suos oculos, fulminis instar, præteruolasset, & circumfusum aërem incendisset longè lateque, vt eius aspectu, afflatuque crediderit vitam sibi ereptum irj. Alteri feminæ, ad mortem decumbenti, longè peius consultum ibant Tartarei veteratoris insidiæ, nisi nostri Sacerdotis sollertia,& constans assiduitas,opportunè occurreret. Ea nempe vt Confessionis, ita precum abiecerat consilium, vt benè suadentibus conuicia procacissimè ingereret, nostrumque Sacerdotem obscenis dictis ab se amoliretur. Cui vrgenti vt spem omnem sui conatus vno verbo prçcideret,sibi certum esse illo statu emori denunciabat, neutiquam verita digito indicare adsistentem ad latus Cacodæmonem, quem, blandiore voce, suum appellaret, triduoque se cum eo migraturá assereret;interimque illa horrendum in modum exclamare, vetare vti nemo sibi Pœnitentiæ, nemo precationis faceret mentionem: edicere domesticis, Iesuitam ex ædibus exigerent. Hic noster prouolutus in genua Deo ardentissimè pro emotæ mentis femina supplicare,orandoque vsque eò prouehi, dú se aliquid profecisse crederet;sed obdurabat impotés sui mulier hoc animũ magis,obsurdescebátque

vehementiùs, vt cùm omnia iam deficerent nostrum, ipse demum ad Beati Patris Ignatij reliquias, vt ad vltimum amuletum, duritiæ auertendæ deuolueretur. Eius scilicet meritis atque gloria hanc palmam Deus reseruarat: enimuerò cùm primùm sacra imposita Lipsana caput furentis attigerunt, lætum ipsa vultum induit, hilarique voce exclamauit, en Cacodæmonē, metu perculsum se propere hinc subducentem: euge, nunc, nunc tēpus est orare; vos modò mihi precationum verba præite: sed vti proficiant preces, flagitia, quæcumque memini ab vltima pueritia, huic ipsi Sacerdoti, contrà atque pernegaram, in præsentia retegere certum est. Confestim ergo, adhibito nostro Patre, magna intimi doloris significatione noxarum omnium recensionem instituit, qua defuncta cum fide, sacroqúe instructa viatico, spei plena placidissimè decessit.

VVORMATIENSE COLLEGIVM.

OBSTINAVERANT animum Hæretici, vt quacumque arte ac vi possent, Vvormatiæ aditu nos prohiberent, aut certè vt, ne instituerētur admissis perpetuum domicilium; sed vtroque suo conatu deiecti Antistitis, eiusdéque Principis, summa in nos beneuolentia, & in res Catholicorum studio; vt hoc anno licuerit nobis publicè oblato inter rem diuinam cereo legitimi Collegij eum conditorem agnoscere. Hæretica quidem

plebe

plebe adhuc infestiore in nos vtimur; sed Senatorij Ordinis viros, & primarios ciues eiusdem dogmatis, multo æquiores experimur, vt nostro triclinio accipi se interdum, neque inuiti, permittãt. Frequentes ad nostrum Concionatorem Hæretici confluunt, atque in his, Caluiniani, omnium à nobis alienissimi: sed frequentiores multò Catechesibus solent interesse, ac maiore inde suo compendio, quàm ex ipsis concionibus. Huiusmodi commercio sensim demitigantur eorum mentes, & aboletur vetus odium, vt multò æquiores arbitros rerum nostrarum se præbeant; interimque apud eos eruditionis ac probitatis existimatione haud mediocriter proficit Societas, cuius virtuti suum testimonium quandoque non subtrahunt. De Cacodæmonibus exigendis ex Energumenorum corpore, apud omnes huius tractus Hæreticos in confesso est penitus, vnis Iesuitis concessam esse hanc prærogatiuam; nam Prædicantibus quidem formidationem minimè leuem incutit hoc dimicationis genus, siue Lutheri etiamnum terret eos infortunium in ea palæstra, siue ab hoc puluere arcet miseros sua infamia, qui meminerint, se illi Tartareo mimo ludos in hunc diem fuisse, quoties in hoc certamine cum eo manus conseruerint. Per hos certè dies cùm paganum agricolam senem intemperiæ quædam exercerent, in ditione Comitis Hæretici, acclamatum est ab omnibus indigenis, præcipuam nobis hanc delegari prouinciam; quamobrem & Satrapæ ipsius, & Ministrorum commeatu aduocamur ad eam curationem

tionem; deprehensum tamen est à nostris, debilem senem aberrare modò sensibus, non autem insessum esse à Dæmone; quam in rem, cum opportunis præsidiis eum nostri communissent, suam operam Hæreticis magnopere probarunt, cum in cæteris, tum eo nomine, quòd perlibenter, & quidē gratis, suũ laborem cõferebãt ægro. Hæretici magistratus seuero decreto vetiti sunt, non minùs Euangelici præcones, quàm vniuersus populus, cum Iesuitis venire in colloquium, tum vt transitiones ad Catholicum institutum prohiberent, tum vt ne Ministrorum inscitia, dogmatisque infirmitas, à nostris deprehensa, deinde palam proderetur: nihilo tamen minùs vicena septena capita eiusmodi edictorum septa sic transilierunt, vt lubentibus animis in Ecclesiæ quoque nassam subierint. Theatralem nostri gymnasij laudem æmulari studebant Hæreticæ iuuentutis magistri de triuio, ex Sacræ Scripturæ historia sumto argumento, quod quia, licet luculenter pro suo captu, reuera tamen frigidè ac ineptè tractauerant, vetuit eos Senatus Hæreticus in scenam actores producere, ne priuato suo dedecore, ac probro, existimationem causæ totius inquinarent. Suis quidem castris summa vigilantia incubant & Prędicantium decuria, & magistratus, quò minùs tamen satis amplas inde manubias anno altero auferremus, non potuerunt euincere; nam, præter integram familiam, sexagenos hinc inde illis extorsimus.

HAGE

HAGENOVIENSE COLLEGIVM.

HAVD procul occasu suo aberat hæc Sedes, cùm ei nomen, prærogatiuam, ac prope idoneum iusti Collegij vectigal Imperator, Austrij Principes duo, Hagenouiensesque ciues, decimo quarto huius sæculi anno, attulerunt, quamquam eius ab Societate admissi auctoritas non adfuit Roma ante kalendas Ianuarias anni proximè insequentis. Opimam olim nobis futuram messem ex bene amplo in hac vrbe agro Hæreticorum, rectè nos sperare iubet plebis Hagenouiensis incensa cupido nostri Concionatoris audiendi, à quo celebrando eam auellere nequeunt vlla Prædicantium interdicta: quo de grege quinque ac triginta vel isto vel superiore anno, nihil sibi deinceps cum Lutheranis fore cõmercij sanctè ac palã spoponderunt. Leonardum Scheffer, rei familiaris nostræ curatorem strenuum, sexagenarium, horis non ampliùs vicenis quaternis vexatum Apoplecticus stupor exstinxit, quem multa virtus & industria vt Sociis vtilem & carum, ita extraneis fecerat acceptum, vt eius obitu dolerent, funusque celebrarent frequentes, & officiosissimè.

ERFVRTENSIS, ET BONNENSIS sedes.

HARVM Sedium prior nunc quindenos, nunc vicenos quinos, Catholicæ Adrogationis benefico iure, Christo adoptauit, ex variis Hæreticorum familiis, quorum duo eruditione celebres, haud vulgari iactura suos olim tribules hac destitutione affecerunt. Alterius certè vehementer tentata est integritas, atque constantia, cùm ei, Gymnasiarchã cum laude annos aliquot agenti, Mansfeldianam in Aulam, stipendiis bene amplis delatus est gradus honoris, vt pro Nouati Verbi Præcone apud illustres Comites gereret. Sed homini, nequaquam ad lucrum auido, salutis potior longè cura, quàm compendij fuit, quantumvis opulenti; cuius verè Christiani animi documentum præbuit sanequàm illustre, modesta simul, & religiosa eius responsio; saluo nempe Dei honore, animique integritate, illius se doctrinæ præconem non posse agere, cuius de veritate non solùm ambigeret magnopere, sed apertam quoque falsitatem perspiceret. Duobus aliis tantum insedit suæ conditionis gaudium, in adepta recta Fide, vt, inter aduersariorum minas vexationesque, haud modica voluptate perfunderentur, nec paullò minore afficerent molestia sectarios, quorum opera commissi cum iis Prædicantes, rationum telis confossi, concisique, cum sua multa ignominia excesserunt è prælio.

BONNÆ Catechetica pueritia grassantem magnis stragibus luem, instituta, in aliquot hebdomadas, ad sacra loca extra pomœrium supplicatione, ciuium capitibus penitùs auertit, vt pluribus mensibus occideret nemo, pręter primarij ciuis filiam, cuius scilicet parens supplicantium studium damnauerat, ac nonnullos de suis eo nomine malè multauerat. Virginē ante initam Cœnobiticum institutum procus amauerat, nec deinde insano amori temperabat, sed importunis nunciis Christi sponsam menses aliquot ab Votis emittendis inhibuerat, cui suum aduentum in vrbem, & nuptias denunciabat. Sacerdoti nostro perplexa Virgo cum suam anxietatem aperuisset, iussit ille Dei ancillam se totam ipsi permittere, proci nec nuptias nec litteras tantillum morari, Deum vindicem libertatis & castimoniæ ipsi affuturum; & affuit reipsa, illis ipsis enim diebus, in singulari certamine amasius ille membris ita mutilatus est, vt præ pudore amatoris personam exueret. Marianorum Sodalium vnus septuagenarius, cùm humanis Diuinisque subsidiis procuratus propè abesset ab discessu, summa sua voluptate ad adstantes Sodales verba faciens, sibi ac ciuibus suis Bonnensibus gratulabatur ingentem Bonnæ religionem, præ ea, quæ nuper fuisset, cùm specimen aliquod pietatis edidisse publicè, non modò non haberet commendationem in vulgus, sed offensionem atque inuidiam apud conscios & arbitros, quorum conuicia contumeliasque in te præclarè factis concitares. Iam verò tota vrbe sic feruere

Diui

Diuini cultus ſtudium, vt in eo genere palæſtræ Bonna facilè cum religioſiſſimis vrbibus certaret, cuius Diuini beneficij cogitatione ac gaudio elatũ ſe triumphantis in morem ex hac vita decedere.

ASCHAFFENBVRGENSIS ſedes.

SAGARVM, quæ ſe horrendis flagitiis lubentes Orco conſecrarent, amplam meſſem prior tulit annus, idemque nonnullarum maleficia ſic prodidit, vt, grauiſſimorum criminum compertæ, rogo addicerentur. Sed duarum in primis vt inſignia fuerant ad omnem impietatem facinora, ita ſingularis ad notam exſtitit ſacrilegiorum pœnitudo. Altera quidem, quò maiorem iniret ab Auerni Principe gratiam, exceptam ore ſacrilego Diuinam ei detulit hoſtiam, quam ille, gaudio exſiliens, mox iubet ab impia muliere proculcari, cui parere tergiuerſanti multa ingerit verbera, dum ad exſecrandum facinus inuitam adigat. Sed proh ſcelus! ter obtrita pedibus Chriſti Diuiniſſima caro, ter tota maduit cruore; cuius aſpectu ſic inhorruit infelix, vt ab eo momento deinceps numquam eius conquieuerit animus, vt ipſa erat ſolita dicere, dum adfuit tempus eius ſacrilegij ſupplicio eluendi. Hoc ſuæ impietatis ſingulare argumentum, inter cætera multa, palam pro tribunali venefica ſponte profitebatur, & inuſitato cum gemitu, eiulatuque, damnabat, qui

acerbitatem doloris ex admiſſis abunde teſtaretur. Alterius animo tam tetras offuderat tenebras Tartareus canis, tamque cæcam noxarum obliuioné, vt id vnum poſſet effari, omnibus ſuppliciis ſe digniſſimã eſſe, nullam verò flagitioſiſſimę vitę culpã ſibi ſuccurrere, vel maximè cupienti, quã in auribus Quæſitorũ deponeret: optare tamé ſibi acerbos adhiberi cruciatus, expiandis inquinatiſſimæ vitæ flagitiis. Quæ vt in tam aperto ſalutis diſcrimine ſibi nequaquam deeſſet, ad preces aſſiduiſſimas, ardentiſſimaſque adiecit animum, quibus Dei Parentem ſibi propitiaret, eiuſque patrocinio eliceret ab Numine anteactæ ætatis recognoſcendæ memoriam. Huiuſmodi precationis, ſtudio defixa, cùm per alta noctis ſilentia, & denſas carceris tenebras, Virginem Matrem ſollicitaret impenſiùs, derepentè copioſiſſima lux ſe oranti circumfudit, cuius aſpectu recrearetur mirificè, multò tamen iucundiùs interioris claritatis ſenſu, qua ſubeunte in animum eius, velut in apertiſſimo ſpeculo, per omnem ætatem commiſſa ipſius memorię obuerſarentur. Eo illapſo in eam cæleſti lumine, vix præ gaudio ſui compos, deſubitò inclamat cuſtodes carceris, admonet infuſam ſibi diuinitus lucem, & recordationem vitæ præteritæ, eapropter euocetur ſibi & magiſtratus & Sacerdos; cupere ſe rationem flagitioſæ ætatis apud eos explicare; qua exponenda poſtridie ratione, palam in ipſo tribunali, admiratione ſui, & commiſeratione, audientium defixit animos, cùm Deo, Deiparæ Virgini, Iudicibuſque deſtinati ſibi gra

bi grauioris supplicij nomine gratias haberet, & ageret. Sed affusæ de cælo alacritatis ad cruciatuũ carnificinam non tolerandam modò, sed cupidè optandam, illud manifestum fuit argumentum, quòd est audita vox illius, sanctissime asseuerantis, si procul inde, ac sui quidem iuris & arbitrij abesset, sponte tamen ad supplicia redituram fore, vt, expiandis admissis in Deum sacrilegiis, se illi victimam ardentissimo studio consecraret.

ALTERIVS anni manubiæ de victa hæresi non quidem numero amplissimæ, sed genere ipso fuere satis illustres, per quas etiam futurus gradus speratur ad illustriores; cum præsertim illustrissimus Elector eò suam ardentissimè conferat operam, vt huius rei studio lacrymæ ac gemitus ipsius apud Deum inter incensam orationem exaudiantur. Cuius studiosissima erga Diuinam gloriam cura, & propensissima in nostram Societatem, spẽ nobis ingentem facit, nostræ operæ hoc vniuerso tractu fructuosissimæ olim futuræ.

SANCTENSIS SEDES.

SANCTIS sexagenos annos totos, eoque amplius, Sacrorum vsus, & Catholicæ consuetudinis ritus ita iacuerant, vt iam instar miraculi videatur, ipsis etiam Catholicis, cùm reuocatur aliquid istiusmodi, quod desuetudine obliteratum erat. Inde illi ciuilis & agrestis multitudinis concursus, ad inauditum rumorem proditura: aut per

vicos vrbis, aut extra pomœrium pompæ ſupplicantium; inde quoque grandi natu ciuium, nobis ac Sanctenſibus gratulantium, noſtra opera redintegratum priſcæ pietatis morem ſanctiſſimum. Marianorum porrò Sodalium ſingularis virtus incenſumque ſtudium propagandæ in ſuos ciues integritatis morum, ac religionis, ingens affert momentum ad noſtræ procurationis inſtitutum promouendum, quòd & omnes ciues ſunt, nec obſcuri plerique nominis, inter ſe agunt concordiſſimè, & vniuerſæ ciuitatis rationem perſpectiſſimam habent: Caluinianis autem Lutheraniſque, numero & robore inferioribus, ſolent eſſe formidini. Hæreticorum autem hanc cuiuſmodicumque cohortem, detractis ex ea quadragenis quinis capitibus, & noſtro numero adiunctis, tantò infirmiorem fecimus, quibus initiis freti non dubitamus fore, vti vnus rectè ſentientium ex omnibus ſectis conuentus breui coaleſcat, quando vel ipſa Sodalium exiſtimatio, & quorumdam ex eo cœtu congreſſiones cum Hæreticorum deprauatiſſimo, quem omnium turpiſſimarum hæreſeon fœditas inquinauerat, ad ſanæ Fidei, atque Sodalitij ſocietatem adiunxerunt. Sanctenſi cuidam tãtũ Catholicæ doctrinæ odium occuparat animũ, vt ſuperioribus diebus cũ vigintiquinque paris animi & ſectę hominibus, adiecto iureiurãdo, fœdus iniret, numquam ſe, vel intercedente grauiſſimo periculo, in Papiſtarum partes conceſſurum; quo tamen ex conſilio vt per grauioris morbi moleſtias deſciſceret, inque verba Eccleſiæ tantò ſanctiùs

ctiùs iuraret, noster Sacerdos rationibus opportunis impetrauit.

De altero insequentis anni fuit longè celebrior triumphus, quòd is ingenio, & natalium claritudine inter Caluinianos Gueldrios facilè princeps, vt longiore acrioreque dimicatione contra veritatem depugnauit, ita nobiliorem peperit certaminis exitum. Errorum auspices ac magistros habuerat, apposito ad combibendam pertinaciam tirocinio, Bezam, Pappium, Paræum, Grynæum, aliosque insignes animorum, ac Diuini Verbi corruptores: quibus præsidiis septus, factoque insuper natura, & arte ad dicacitatem, & acerbos sales ingenio, quibus Romani ritus homines nusquam non configeret, Catholicæ nobilitati se formidolosum præbuerat. Ei, vicenis quaternis horis ante decessum, noster Sacerdos Catholicū dogma persuasit, per diuturnas de Fide pugnas, eodemque tempore totius vitæ noxas recolentem audiuit, cuius sacro ritu expiati fuit illa, grauibus expressa verbis, asseueratio apud nostrum Patrem, coniugem, liberos, familiamque vniuersam, nunc, exhausta noxarum ex Catholico instituto sarcina, animi sui conscientiæ longè tranquilliùs ac suauiùs esse, quàm vel tota vita fuisset, vel ipse dicendo posset exprimere. Eius demortui, transitionem ad Catholicos, quòd paucis horis ante obitum acciderat, propinquorum Hæretica factio conata est inficiari, vel certè ambiguam in vulgus facere: sed eorum oppressit impudentiam funebris oratio, qua, vti verè Catholicus, in

amplissimo nobilissimorum equitum consessu semel, iterum, ac tertiò diuersis diebus laudatus est: & adiecerunt huic lætitiæ cumulum alij vndetriginta, quorum facta est ad Romanum gregem accessio.

***

PROVINCIA GERMANIA SVPERIOR.

DOMICILIIS decem & nouem, hoc est, iustis Collegiis vndecim, vna Probationis domo, ac septem prætereà Sedibus diuisi, hanc Prouinciam gesserũt Socij omnino quadringenti, nonaginta & septem, priore anno; posteriore his plures tres ac viginti eamdem administrarunt, quorum toto biennio sedecim occubuerunt feliciter, sexaginta in demortuorum stationem successerunt.

INGOLSTADIENSE COLlegium.

IN Mariæ clientela, pietatem studiosè colentium Sodalium corpus triplex religiosarum actionum gloria floruit, vt cùm maximè: nec enim, quod ciuili ex cœtu nuper coaluit, fas putauit Veteranorum laudibus concedere: adeò nouitius ardor,

& suo ipse impetu, & alieno exemplo incensus est, vt sæpenumerò publicè spectatus insignem virtutis commendationem habuerit. Facile sit, de aliis duobus veteris, & laudatæ disciplinæ, illustria documenta ponere, sed in præsenti vnius dumtaxat commemoratione facinoris res tota intelligetur. Sodalis adolescens veteratoris propolæ fraudem odoratus, cuius nefario præconio passim exercebatur clancularia nundinatio tabellarum turpissimo argumento pictarum, paucis horis tam strenuum licitatorem egit, vt exitialem mercem, quasi eius annonam suo emolumento compressurus, vniuersam non exigua pecunia redemerit, eademque opera libidinosis oculis certam flagitij materiam subduxerit. Hac sua emtione, auersam, turbatamque Stygij mangonis negotiationem, lætatus summopere, simulque exsecratus sceleratam pictoris manum, ne cuius animum illæ tedæ libidinum exurerent, de pudendo artifice & opere, vna eademque flamma supplicium sumsit. Pueruli tres rustiiani conceptam ex Catechismo religiosorum opsoniorum abstinentiam mordicus tenuerunt, etiam aduersus Hæreticæ matris sæua imperia, terribiles minas, duráque verbera; quorum constantiam visa sibi est aliquando fractura crudelis, impiaque parens, si alteri mucionem cultri furibunda intentaret; alterum, noctis appetentibus tenebris, mensa & tecto prohiberet; sed crudelitatem muliebrem vicit puerilis fortitudo, impietatemque matris filiorum intacta religio. Capita quædam de Fide ore Catechi-

stæ

stæ interpretantis rusticus hauserat auidiùs, quæ in Hæreticum deinde tanta sollertia & vi contorsit, vt eo telo adigeret ad infantiam, necessitatemque ad nos adeundi, quibus magistris hæresin dedoctus, eamdem quoque est exsecratus. Vni de Sociis vehementissimè condoluerat caput, cui feliciter obtigit, vt per eosdem ferè dies sortiretur Beatum Patrem Ignatium proximo Quintili tutelarem menstruum, cuius dies extremus, Parenti Nostro sacer vtique, cùm illuxisset, quasi ex condicto, desæuire cœpit capitis æstus, quàm aliàs vmquam, atrociùs, & exaggerari pænè in momenta singula. Multa incurrebant eodem tempore, quæ hominem simul admonerent familiaris, auspicatique præsidij expetendi ex Laribus ipsis, cùm ille Beato Parenti supplicare cœpit impensiùs, & salutarem schedam inter multas eius generis sibi legere, quam ægro cerebro imponeret; sed fallente similitudine manum, oculosque, admota capiti ea est, quæ non quærebatur; vnde nihil quoque manabat leuamenti. Errorem deceptæ manus patefecit medicinæ imbecillitas; accersito igitur certiore oculorum arbitrio, inuenta est schedula doloris legitima expultrix, quam adhibitam fronti morbus neutiquam tulit, sed momento ipso dilapsus est, vt æger tam repentina mali fuga defixus obstupesceret. Egregiè pio militi sua vxor ægra & grauida geminam vno funere iacturã minabatur, & caræ coniugis, & immaturi fetus, cui trimestre solidum in vtero adhuc debebatur. Periclitanti ergo religiosæ feminæ suggeritur, vt, Beato Igna

Ignatio deprecatore, ipsa sibi ventrique suo cautum velit, quod consilium arripuit auidè, perque morbum illi patrono frequenter supplicauit, nihilò tamen minùs oppressa vehementiore malo interiit, cùm medicus & chirurgus adstarent, qui ex defunctæ aluo fetũ mox eximerent. In tempore autem adfuit Beatus Pater, cùm minimè adfuturus putaretur; nam, ipsius ope salutari, exspirantis ex ventre fetus emersit sua sponte, ac ille quidem viuus, euentum supra naturæ leges maximopere demirantibus medicis, vt dubium nemini esset, quin pueri ex mortuo vtero viuentis salus Beato Patri meritò adscriberetur, simulque illud breue tempus, quod superstiti datum est, ad Baptismi beneficium consequendum. E Collegio Ingolstadiano prodiere lucubrationes non paucæ, tempori accommodatæ, quibus Hæreseon variarum iugula ictu haud inani peterentur, & Prædicantiũ opportunè reprimeretur fastus & audacia.

EYSTADII cũ ipso Principe duo de nostris fructuosam posuere operam, dum constituendi Collegij negotium Princeps optimus vrget studiosissimè; traducta etiam Catecheseon & Concionum exercitatione ab oppido in vicinos pagos, non exiguo rusticanorum emolumento. Cùm autem Paschę appeterent sollemnia, ex perspecto oppidanorum ingenio Princeps prudenter interpretatus eorum à nostris inurbanam auersionem, qua prohiberentur adire ad ipsos Confessionis gratia, vt hanc moram in perpetuum discuteret, salubri planè inuento, iubet nostrum Sacerdotem summa

in æde

in æde palam omni populo aſſidere, cuius ad genua mox ipſe accidit, Pœnitentiæ piaculo eiuſdem opera procurandus. Vix inde aſſurrexerat, & ei exſpectatus facti ſui euentus luculenter comprobauit, quantum valeât Principum exempla: enimverò, Decanus ipſum imitatus, apud Patrem mox procubuit, cuius ſtudium alij deinde complures ſubſecuti promiſcuè, ad trecentos & quinquaginta peruenere; quæ tam læta initia is poſteà progreſſus excepit, vt noſtri Sacerdotes nulla ſua aſſiduitate audiendis oppidanis ſufficerent.

PATER Ferdinandus Krendelius, hydrope ac ſtranguria excruciatus acerbum in modum, altero anno nobis deceſſit, vir Græcis Latiniſque litteris, & omnis antiquitatis diſciplina excultus quàm accuratiſſimè, ſed qui alieno iudicio peritiſſimus, ſuo valdè imperitus ſibi videretur; quod autem ſcire credebatur, quantumcumque illud eſſet, beneficij loco duceret, ſi quis ab docendi cupientiſſimo vellet condiſcere. Votorum formulam animo volutabat aſſiduè, cuius ex verbis diuino ſe conſpectu indigniſſimum ita cogitabat, vt nihil vel iniuriarum, vel contumeliarum putaret ſibi à quoquam poſſe contingere, quod animo non ferret æquiſſimo. Cuius rei perpetua meditatio tam ſingularem ipſius animo ſenſibuſque indiderat moderationem, vt non nemo ſtudiosè contemplatus optimi Patris omnem in dicendo agendoque rationem, pronunciaret, vix ſe incidiſſe in tam compontæ modeſtiæ Ieſuitam. Quod Religioſi Hominis eximium decus, quantum fuerat integra

tegra eius valetudine, clariùs eadem pessimè affe-ćta potuit deprehendi, cùm resciri non potuit, quibus remediis, quibusve opsoniis recreari se potiùs agnosceret. Inualescentis deinde hydropis summa vi, cùm occuparentur iam præcordia, & infestis in aquis periculosè natareut, cruciatuum immanis & illa facta est accessio ab vndecim dierum ardentissima stranguria, quibus totis diebus lotij nulla stilla flueret: per quam dolorum carnificinam, vir, ânimi summa disciplina temperati, nec voce nec vultu cruciatus vllam significationem edidit. In quo Religiosæ patientiæ ac tranquillitatis clarissimo triumpho, cùm Sociis breuissimè, at multo cum sensu mutuam commédasset caritarem, non quæ verbo vsurpatur, sed reipsa exercetur, animam exhalauit, anno ætatis duodesexagesimo, aditæ Societatis vndequagragesimo. Istius mortem excepit obitus Patris Sebastiani Heissij, Votorum quattuor Professi, quem tres & quadraginta modò annos natum, tertio ac vicesimo, quàm Societas eum sibi adoptarat, intempestiuè sibi ademtum vniuersa meritò dolet Prouincia. Nam singulare ingenium, doctrina eximia, & par vtrique, virtus de homine pollicebantur, quo ne plus Societas de suorum quoquam exactura videretur. Eius ætatis homini, magno planè Theologo, vix vllum scripti genus occurrere poterat, quod legendo non accuratè excussisset; quodque non meminisset, legere non contigerat. Luculentis disputationibus editis, suorum temporum hæreses exagitarat, eruditorum

rum approbatione ſingulari : affectos prætereà reliquit commentarios, ſibi poſtumos, ex quibus liceat coniecturam facere, quantus olim futurus fuiſſet, cùm diuturna exercitatio & ex ea iudiciũ abſolutius hominem denique perpoliuiſſet. Eius ardorem aduersùs litteras ſi velles intueri, crederes illum, non interdiu, non noctu, ab libris tantillum auelli : eumdem tamen deinde tam aſſiduum in publicis priuatiſque precibus, omniq́ue officio obeundo deprehenderes, vt ad libros ne addiicere quidem oculos meritò poſſes ſuſpicari. Quo certè tempore apologeticum pro Eccleſia eſt cõmentatus, quantum quotidie Sacrorum ſumma in ara factum eſt, eis omnibus interfuit, per illud ſaltem interuallum, quo Diuina veneraturis attollitur hoſtia, cuius adorandæ finem nullum ſibi modumque ſtatuebat. Per ægrotationem, infirmos licèt pedes, ad cætera officia, iubebat ſibi ſacrificaturo validos ad id munus ſufficere, ac deinde genua debilia miniſtrare audituro alterius Sacerdotis facientis ſacrificium ; quam legem ſibi perpetuam indixit, quoad ſemianimem Socij ex ara auulſum compoſuerunt in lectulo, vnde poſteà non aſſurrexit. Priùs verò quàm eò compelleretur, gemino morbo pertinaciter obluctatus eſt; nam neque noxio humori, cuius vis mollitam ſpinam dorſi perincommodè inflexerat, neque ſuccedenti paullò poſt hydropi vſque eò conceſſerat, vt non aſſiduè aut precaretur, aut ſcriberet, dum eum ſumma virium imbecillitas lecto perinuitum affixit, atque è viuis ſuſtulit. Innocentiæ

ſimul

ſimul & auitæ Religionis ſtolam auſpicatò aſſumturi ſeptemdecim homines, Lutheranæ lepræ infames exuuias abiecere.

EYSTADIANA SEDES.

QVOD in Eluacenſi Sede anno ſuperiore ſignificauimus, ad infulas vocato illius ciuitatis Antiſtiti, & Principi ad Eyſtadianũ Pontificatũ, familiare fuiſſe aſſerere, vbi Pontificiũ tribunal ſibi decerneretur, ſedẽ quoque noſtrę Societati omnino futurã, id reipſa exſequẽdum ſibi ſumſit, ſimulatque Eyſtadij pro Pontifice gerere occœpit, & perfeciſſet eveſtigiò, niſi Canonicorum Collegium, in negotij ſocietatem ab ipſo adſcitum, minùs idoneis conditionibus interpoſitis obſtitiſſet. Quamobrem is aliam per ſeipſe rationem ingreſſus, dum à Canonicis deliberatur, ſuper duos Patres, quos ſecum principio habuit, alios identidem aduocare, nunc hos, nunc illos, per cauſſam verò alicuius negotij apud ſe diſtinere, dum eis vacua ſedes in VVilibaldino gymnaſio comparatur, vnde dimiſſis Ludimagiſtris, ipſorumque alumnis, continuò decem de noſtris eò introduxit, quo ex die Grammaticæ, Humaniorumque litterarum ſcholæ omnes ab eis ſunt inſtitutæ. Exinde quæ iuſtorum Collegiorũ ſollemnia ſunt, vniuerſa per noſtros & nauiter procurata, omnibus ciuitatis ordinibus Sociorum induſtriam mirè collaudantibus, eorumque opera lubentiſſimè

vtenti

vtentibus; inter quæ initia vicenos senos lætissimis Catholicæ rei auspiciis, hæreseon implicitos laqueis explicauimus.

DILINGANVM COLLEGIVM.

PRINCIPIS, eiusdémque Antistitis Augustani, qui multus Dilingæ versari solet, nisi aliunde perspecta esset in Socios beneuolentia singularis, vel eo documento patefieret, quòd nullam non exercitationum Religiosi nostri moris studiosiùs æmulatur; proinde diurni otij partitionem, accuratè consueuit obseruare, vt sua cuique tempori functio tribuatur; sed matutinam inprimis quietem sacræ commentationi dedicat, quā sit nefas ab interuentoribus interpellari. Quem verò nondum acceperat semestris nostræ Confessionis ritum, vbi primùm nuper fando inaudiit, mox ad eam se comparauit imitandam, ipsâque nocte, Christo Natali, Collegium iniens, eius anni facta sua omnia cū nostro Sacerdote recoluit. Inter inauguratos ab eo nostra in ęde Sacerdotes, ipse quoque Princeps Eluacensis, iam sexagenarius, in Diaconū est consecratus, cuius tum illa vox audita est, testis eximiæ in nos voluntatis: Repudiaturum se omnino fuisse Pontificiam prouinciam, nisi consilio & ope Societatis in ea administranda in primis niteretur.

INSEQVENTI anno Princeps & Antistes noster optimus, ad consuetam piarum functionū

Q accu

accurationem hoc corollariũ adiecit, vt anniuersaria secessio, diuinis per dies octo contemplandis non iam domi, vt olim, quæreretur, sed, assumto de nostris vno Socio, vbi solitarium in Cœnobium concessisset, denos dies solidos strenuè animum in res cælestes intenderet, sensibus intereà egregiè maceratis, multa tenuitate, & asperitate victus, vt mens liberior in Deum assurgeret. Cuius præclarum facinus cum ad alia multa contulit, atque collaturum est, tum ad exemplum in primis, vt de Cœnobitis & Clero primarij viri simili secessione animum salutariter excolerent. Othonis Truchsessij, Rom. Eccl. Cardinalis, Augustanique Antistitis, Dilinganæ Academiæ pridem conditoris beneficentissimi, cineres hoc demum anno attulit Roma Bambergensis Præsul, nostraque Academia quàm ornatissimo potuit apparatu recepit, & honorificentissimè condidit, Romæ in eum diem asseruatos ab anno septuagesimo tertio suprà quingentesimum.

ELVVACENSIS, DONAVVERdana, & Fuessensis sedes.

NECDVM finis est ELVVACI expiádis immanibus sacrilegiis veneficorum sanguine, vt eorum numerosi exercitus reuiuiscere penè videantur ex aceruatim congesto bustorum cinere; adeò nulla Lerna vmquam hydrarum capitibus feracior fuit, quàm Eluuacensis ager pestifera veneficorum

neficorum segete, vt vel hæc vna prouincia cruciaria, hoc etiam toto biennio, Sacerdotem vtrumque, inibi agentes, bene negotiosos habuerit. Permirum autem plerisque, rem seriò æstimantibus, nec immeritò videri solet, quanta ex multitudine atque atrocitate scelerum, ad quantam quoque flagitiosissimæ vitæ pœnitudinem Diuina bonitas id hominum genus reuocet frequentissimè, atque in his pueros puellasque, immanium criminum reos. Et deprehensum est plerumque, crudelissima Stygij carnificis tyrannide, dominatum impotentissimè in hanc seruorum fæcē exercentis, eò adigi quàm plurimos, vt præ illius superbissimo imperio iudiciis indictos sibi cruciatus anteponant. Puellæ certè, vix sedecim annorum huius biennij principio contigit, vt excutiendo intolerabili Diabolicę seruitutis iugo, quòd se miserā oppirmeret, cùm nefandi cōsortij plerosque, quibus septimum annum iam assueuerat, viuos in rogum raptari videret, & eius nomen adhuc detulisset nemo, ad Quæsitores veneficiorum adierit, ipsa se sponte ream eiusdem maleficij fecerit, supplex postularit, vti lege in se ageretur, magni beneficij loco habituram, si darent operam Iudices, vti vel ferro, vel igne irrogandis sibi suppliciis, ipsam è sæuissima Cacodæmonis tyrannide in libertatem, ad quam adspiraret, assererent. Atque, vt constaret, non vitæ odio, non desperatione, non furore actam, ad tormenta properare, admissorum flagitiorum eum dolorem Christiano ex more præferebat, & animi sui, consiliique

adeò ſe compotem probabat, vt eam volentem Quæſitores in reos eueſtigiò referrent,& in cuſtodiam abderent. Ex eo momento, vt quæ Tartarei tortoris exiſſet dominatu, ad Chriſtum, ſuauiſſimum Principem, cogitatione, ſtudiis,ſermone, precibus ſe totam conferre; pueritiæ ſuæ dictu, audituque horrenda ſcelera dies noctesque cum lacrymis exſecrari; decuſſatis ante pectus bracchiis Chriſti Seruatoris acerbiſſimos cruciatus, ſibi peramanter ab eo impenſos, aſſiduo cum gemitu recenſere; vt ne ſua ſacrilegia illorum ſalutari fructu immunem ſe facerent, ardentiſſimè Chriſtum parentem optimum obſecrare. Iam verò cùm exiſſet legitimæ pœnæ dies,& vincula conſortibus ducendis illigarentur, eorum vicem, quaſi triumphantium, æmulata, cupidè appetiit eius generis torques ſuo collo inſeri, quibus adſtricta forti animo, vultuque alacri prodire cœpit ad patibulũ,quaſi ad nuptiales epulas; ex qua cùm aliquis percontaretur, eſſétne, deteſtandorum ſcelerum gratia, conſtanti, æquoque animo ſupplicium perpeſſura: ſi vnò, inquit,corpore multiplices gererem ceruices, vniuerſas eo nomine ſanequam libenter ſecuri ſubiicerem. Et certè quã prolixè voluntarias pœnas fuerat profeſſa, tam liberaliter etiam carnifici iugulum porrexit;Quæſitores nimirum,& ab puerili ætate,& ab ingenuo eius candore, rogum abſtinendum cenſuerunt. Vicenario adoleſcenti, ab corporis & ingenij dotibus bene parato,& alteri feminæ, criminum eorumdem ſocietate infamibus, Deus, infinita

nita ſua clementia, parem quoque doloris ſenſum de admiſſis, & in luendis cruciatibus, æquitatem animi non diſſimilem tribuit.

DONAVVERDÆ nondum ſatis condocefacti ciuium animi, vt ab eorum plerisque æquis animis audiamur; quamobrem leniter agendo, perdurandoque nobis eos conciliare ſtudemus, interimque ſuburbana excolimus, vbi procliuior res eſt ad meſſem, quod dum agimus, & in aliis multis fructus operæ conſtitit, & ab Lutheri ganeis ad Chriſti ſalutares exedras ſex & quinquaginta lubentes tráſlati ſunt, priore quidá anno, poſteriore autem quadraginta. Iſtorum vni ferro arceſſita, per impotentiam animi, præpropera mors ſanæ Fidei & ſalutis nanciſcendæ occaſionem attulit. Cùm in poteſtate mentis non eſſet, incidit in gladium temerè, quo furenter vſus in ſeipſum, luculenta plaga ventrem ſibi aperuit, momentoque multam profudit copiam ſanguinis, in quo dum turbulenter volutatur, ex propinquo exciuit, qui caſum eius miſerati, rogãt num velit accerſiri Ieſuitam, quo annuente, mox noſter adfuit, cuius opera & hæreſeos, & noxarum virus ex animo eiiceret. Vembdigam aduocati vt extraordinaria pœna plectendis reis & animos, & medicinam faceremus, fecimus eorum tribus peroptimè; ſed vni præſertim, latrociniorum grauitate in paucis claro, cuius membra, ſubſtrate rotæ implexa, radiis cũ altera deſuper impacta rota, præferratis canthis ſæuum in modum per interualla eliderct, eodemque tempore ſubiecti torrerent ignes; inter atro-

cem ferri flammarumque carnificinam, gemitum non edidit, vocem non emisit, nisi qua Christum & Mariam religiosè appellaret, & animo suo postularet esse propitios.

FVESSENSEM rẽ tres Socij gerunt quàm fructuosè, populo siquidem vtuntur bene docili, & comparato ad excipiendos Christianæ legis satus, quod aliquando Concionator felici euentu expertus est, cùm vehementiùs inuectus in temulentiã, ostensa grauitate huiusce flagitij, seueras quoque pœnas ei legibus diuinis infligendas indicauit; ad eiusmodi nempe minas sensit illacrymantem concionem, & ex ea plerosque auditores exscendenti sibi ex suggesto vidit aduolutos, vt eo apud Deum interprete veteres noxas eluerent. Cæteris porro ciuibus Concionatoris sententiam studiosè amplexis helluo quidam nobilis discessit in alia omnia, ne quid de largiore cupæ demenso in diem sibi deperiret; sed eius insanæ cupiditati atque contumaciæ frenum repentini morbi Deus opportunè iniecit, neque strenuus potator non facilè agnouit, eam pœnam sibi refractario diuinitus, & quidem merito suo, inflictam; quamobrem, Diuinæ vindictæ grauioris auertendæ, voto se adstringit seriæ Confessionis, cuius voti nuncupati exitus, exordium mox fuit consequentis sanitatis. Neque minùs feliciter concionum flabello dissipatæ, penitusque discussæ sunt, impiæ superstitiones quæ vtilitatis specie in vulgus magno Christianę disciplinæ, animorũque damno, inueterauerãt; quòd, depellẽdis morbis veneficio contractis, venefi

veneficia impunè,passim, & quidem religiosorum amuletorũ nomine,adhibebãtur ab iis,qui suo facto prætexerẽt,non obesse posse animo,quod corpori certã, præsentemque conciliet salubritatem.

MONACHIENSE COLLEGIVM.

DIVTVRNA valetudo vnius è domesticis illi abunde procurando commodum fecerat otium; sed alterius præcipitatus morbus, atque violentus, nec medicinæ, nec consultationi locum reliquit. Pater scilicet Christophorus Ostenberger, Spiritalis Adiutor, dum moribundi extremum spiritum, incenso iuuandi eius studio, excipit, venenum letale hausit, vt, post paullò magnitudine doloris, à mente, atque à se ipse discederet, quam inter aberrationem animi, concepta intimis visceribus mors,hominem Societatis muneribus idoneum, ac bene vtilem, breui exstinxit, duobus annis quadragenario maiorem, vno autem & viginti in Societate versantẽ. Noëmo Leoni, septuagenario, in familiaribus operis annos duodequinquaginta, longè productior lucta, eòque laboriosior fuit cũ importunissimo hydrope; cuius hominis, ætate florentis, vt erat singularis commẽdatio ab membrorum firmitate ac robore, sic eximia laus, toto vitæ decursu, ab ingentis animi multa magnitudine, quam ad Religiosi moris capessendas virtutes ardẽti studio cõtulit. Magnanimitatis eiusmodi,ab exordio ipso ambiendæ Societatis, edidit illustre documentum, cùm facta

eius adipiſcendæ nonnulla ſpe, ſi litteras condiſceret, quarum planè rudis erat, ætate virili homo, ſumma ſe alacritate, ad elementa legendi, pueriles inter greges, publicè demiſit. Sed hanc mentis celſitatem haud lætior & promtior hoc aditu Religioſorum carcerum prætulit, quàm toto ſtadio conſtantior exhibuit. Adeò Præſides hoc eius animi robore, cui ſocia eſſet multa prudentia, nitebantur, vt eo laboris adminiſtro nihil non effecturos ſe confiderent, atque hoc quidem magis, quòd accedebant ad geminas eas laudes, in omni negotio gerendo, ſed erga ſuos Antiſtites in primis candor mirus, fideſque ſingularis. Vultus hominis totus, atque habitus eam ſpirabat comitatem, quæ vt index erat egregiæ in omnes voluntatis, ita omnium, quibuſcum congrederetur, beneuolentiam, non ſibi conciliaret modò, ſed blandiſſima violentia raperet. Mutuam inter ſocios caritatem, ex maiorum noſtrorum, quibus olim aſſuerat laudatiſſimo inſtituto, & perpetua formula, ſolebat exigere, quam non lectis quidem atque compoſitis verbis deſcriberet; ſed rebus ipſis expreſſam tam luculenter adhiberet, vt, eo per exempla quàm illuſtria doctore, facilis claraque euaderet tanti boni diſciplina, plus iuſto plerũque neglecta. Ex nobiliſſimæ virtutis liberaliſſima indole ſuauiſſimum illud eius ſtudium exiſtebat in ægros Socios, quorũ procurationẽ accurabat tam ſedulò, tãque hilariter, quaſi hoc adhibendo miniſterio lautiſſimè epularetur. Sed infracti pectoris illã firmitudinẽ, vti cæteris quibuſ-

que casibus egregiè ostenderat, ita in diuturnis, ac perquàm molestis longioris morbi tentationibus adeò serena fronte, pacatoque animo præ se iugiter tulit, vt nisi aliunde nosses, ægrotum minimè agnosceres. Aqua certè inter cutem cùm tãtopere iam exundaret, vt præcordia ei mergerentur, prohibereturque omni accubatione, quo nuncio intelligeret, mortem stare in insidiis ad ianuã, eam præsenti, ac imperterrito non tantùm animo, sed placido etiam vultu, in sella exspectauit, & excepit. Magnis itineribus ad exitum vitæ, animique exitium properabat ciuis Monachiensis, tamen salubria monentibus aures occluserat adeò, vt Sacerdoti nostro conuicia ingereret hoc nomine, ac domo sua exigeret. Non tamen fuit abigẽtis ab se medicum obstinatior pertinacia, quàm fortior medicinam ægro animo facturi constantia: octauùm enim, & cum stomacho reiectus noster, haud est veritus, vt perniciosè insanienti prodesset, nonùm etiam ac decimùm inferre se infensas in ædes, vnde tandem non excessit, quin obduratum animum pertunderet, eiusque fœdam vomicam exsecaret.

Nostram militiam fortiter fideliterque professus, vnumque & quinquaginta emeritus stipendia, Pater Melchior Vitrimontanus, gente Boëmus, altero & septuagesimo ætatis anno, sufficientibus adhuc, & ad laborem vigentibus in senili corpore animis; sed diuturno molestoque fastidio stomachi omnem cibum respuente, ita confectus, vt in perpetua inedia eum denique vita

deficeret, anno altero huius biennii. Is humilitatem munerum in Societate principio ardenter amplexus, quibus sciret à Christo magnificentissima præmia rependi, numquam passus ab iis se auelli, quoad Præsidum venia licuit, vt eis occuparetur. Vicenarias operas continentes dedit in Elementariorum, neglecto aliis quibusdam, puluere, ipsi autem adamato, supra summas Academicorum exedras. Qua ex palæstra, Designatorum iussu, cùm in Confessariorum decuriam commigrasset, mediæ ac vltimæ ætatis dies in ea sic trãsegit, vt, ab assiduissima illa cura, quidquid residui esset temporis, recognoscendis prælo destinatis libris fructuosissimè impenderet. Internecinum scilicet odium bellúmque ipsi cum otio intercesserat, vt nisi morbus, quasi societate bellorũ cum aduersario inita, fortem athletam omni commeatu intercluderet, validis etiamnum viribus, sed præsentiore tamen animo, is ad cessationem deditionémque vitæ non adduceretur. De Sociis nonnullos alios vis morbi cùm adegisset ad extrema periculorum, tamen visum est Diuinæ Clementiæ ad spem sanitatis, adeóque ad ipsam sanitatem eos reuocare, quorum deinceps vteretur opera. Ad id boni momentum singulare contulit omnis Boïcorum Principum familia, quæ inusitata se humanitate in nostros, per ægrotationem procurandos, effudit, vt satis non ducerent, si summissis ad quemque cibis exquisitis, non & ipsi quoque frequenter iacentibus assiderent, & sermonis idonea fomenta suggererent humanissimè.
Senior

Senior certè Princeps vni ægrotantium tam assiduus, tam sollicitus affuit, vt si omnes sui periclitarentur, nihil vltra videatur ad sollicitudinem adiecturus fuisse; nempè qui perquàm anxiè medicos in singula pænè momenta de ægroto consuleret, quos, de sua cohorte adhibitos, non interdiu non noctu pateretur ab illius lectica discedere. Atque, vt tanto humanis validiora subsidia è cælo arcesseret, peramplis largitionibus egentium animos ad precum officia studiosè inuitauit eo nomine, publicéque nuncupatis pro ægri salute votis, superos officiosè adeò sollicitauit, vt decumbentis sanatio perdifficilis ipsius obsecrationibus, vt cælestibus quibusdam euocata tandem machinis, meritò sit credita. Luthero, & aliis Fidei morúmque corruptoribus, vndeseptuaginta sacrorum, omnísque commercij, ac vsus Societatem renunciarunt: in qua censione professi sunt Dynastæ Boëmi, duo fratres, genere perquàm illustri, quibus mater ab infantia Hæreticum venenum ea cura instillarat, vt intimis sensibus virus adhæresceret. Ei maculæ tam tenaciter insitæ; nostris artibus abolendæ, adolescentium pater, Boëmiæ regno cũ potestate præfectus, ad nos Monachium filios adduxerat, eadem opera quoque litteris imbuendos; nostrámque sollicitudinem in fœda rubigine puerilis animi detergenda impensiùs experiuerat. Quæ parentis auctoritas tametsi validum telum subministrabat nobis ad expugnandas adolescentium voluntates, haud tamen sine certamine se passi sunt à praua opinione abduci: maior

præsertim

pręſertim fratrũ,cuius in mente,quòd hæreſis callum iam obduxerat, is eam pugnaciùs tuebatur. In eam mentis duritiam emolliendam, cum noſtri peculiares preces adoleſcenti ſuaderent, vt conſilium non eſt aſpernatus, ita non irrita Deo vota fecit, cuius ſacro inſtinctu ad veritatis ſtudium continuò ſe ſenſit adeò permoueri, vt eam aperto ſinu exciperet.

EBERSPERGENSIS SEDES, & Oetingenſis.

GVILLELMVM Riauſz, Græcienſem, vicenos annos in Sociorum numero verſatum, vt Epilepticum vitium adminiſtranda ſchola nuper auocarat, ita quinquagenarium quinarium, repentino caſu infeliciter eliſo capite exſtinxit, Spem non vulgarem ſui concitarat, dum in ſcholis erudiendę adoleſcentiæ vtiles operas daret;ſed vbi, publico exemtum munere, grauis ille corporis affectus eum priuatæ vitæ addixit apud Eberſpergam, multiplicium virtutum, earumque illuſtrium, laudes facilè indicarunt, innocentem hominem cælo pridem deſtinatum. Principio nimirum ſui à publico receſſus, ita ſe animo comparauit, eamque ſibi dixit perpetuam legem, vti ſe omnium Sociorum vile mancipium duceret, atque reipſa præberet. Vnde illud factum eſt, vt, omni reliqua vita, cuiuſcumque domeſtici verba pro legitimis haberet imperiis, quæ non modò excipe

exciperet lubens, & alacriter exſequeretur, ſed auidè quoque præciperet, ac præriperet. Sollemne ipſi, perpetuumque fuit ab obuio quoque ſtudioſè percontari, numquid curatum vellet; ſiquam verò ſollicitudinẽ ex inceſſu ac vultu illius deprehenderet, non deſiſtere hominem inquirendo fatigare, dum reſciret, in quo ſuam illi operam cõmodaret. Totos dies lætiſſimus tranſigere ſolitus in abiectiſſimis rei familiaris operis, ſi quid aliquando ſuperabat otij, conferebat. id laborioſiſſimè in vberrimos bibliothecarum inſtruendos indices, quorum multos iam abſolutos habebat. Rerum deinde ab Sociis geſtarum exempla collegerat ingenti numero ex noſtris libris, rerumque huius generis copiam maximam, quibus digeſtis, & exſcriptis, qui vellent domeſticorum vterentur. Iam verò tametſi eius operæ quotidianæ fructus conſtabat, & quidem luculentus; ſi eius in precando aſſiduitatem ſpectares, vix poſſes ſuſpicari, ad opus ei ſupereſſe quidquam reſidui temporis: quem numquam non ad Virginis aras nudatis nitentem genibus obſeruares. Si cuius Sociorum valetudini factum eſſet deteriùs, aut eum caſus alius malè haberet, ſollicitus & anxius præſtò aderat, & cùm in cæteris ſuam induſtriam ei prolixè commodaſſet, deferebat vltro ſuarum precum ſubſidium, curriculoque in templum, & quidem ſæpius per diem, eo nomine aduolabat. Quo etiã officio defungebatur quotidie, in reliquorum Sociorum gratiam, qui eadem familia quoque cenſebantur. Vt autem multa eſſent, & magna, quæ palam

lam exerceret in Fratres ardentissimo caritatis studio: longè plura tamen, & illustriora in eosdem ab eo clam profecta beneficia, eius tegebantur dissimulatione: quibus celandorum benefactorum artibus tacitus in sinu magnopere lętabatur. Voluntariæ inediæ, cilicini saguli, cæteræque asperitatis ad diuexandum corpus arcessendæ, vt huic homini fuit vsus frequentissimus; ita semper adfuit, quantulæcumque maculæ ab animo prohibendæ, studium perquàm singulare; vt Sacerdos, qui erat à Confessionibus, perspicacitatē incredibilē in diiudicandis, in auersādis tenuissimis labeculis, animi teneritudinē impensè demiraretur. Sed eximiæ planè virtutis illud fuit, & verè Christianæ Sapiētię argumentum illustrissimum, quòd vulgò creditus est ab Sociis, violenti morbi crebris diuturnisque vexatus cladibus, nonnullam aberrationem mentis incurrisse, vt qui plerumque prudenti homine aliena loqui videretur. Quam sui existimationem, ab eo multum aberat, vt ex Sociorum mentibus cuperet euellere, qui tantò maiorem in dies creare studeret, suumque intereà consilium tegeret quàm sollertissimè, vt vix, nisi attentissimus, eius artes quisquam dispiceret. Neque verò hanc sui despicatus opimam frugem suo dumtaxat compendio dirigebat, sed ex eâ non exiguam vsuræ partem transcribebat in Sociorum commoda. Enimuerò inter familiarem congressum, si cuipiam Fratrum excideret eius rei mentio, quæ silentio premeretur rectiùs, tum Guillelmus in eam rem interfari quidpiam, verbisque

suis

ſuis conſultò nubeculam amentiæ obtendere, vt abſurda locutus, effuſum audientibus riſum cieret,& omnium animos,ſermonemque ab eo,quod non ſatis cõſideratò dicebatur, auerteret. His gradibus Guillelmus, inter viliſſima quæque familiarium munerum, euectus eſt ad eiuſmodi Religioſæ ſapientiæ faſtigium, quò rari adſpirant eorum,qui celebrium functionum clariſſima in luce verſantur. Tamen, quæ occulta fuit Numinis ſententia, per omnium virtutum præclara facinora in dies magis ac magis clareſcentem acerbus exitus, non tamen incautum, imparatumve oppreſſit: vt quem attentiſſima, perpetuáque mortis meditatio ſemper occupatum haberet. Et quidem pridie quàm occubuit ſacro paſtus erat epulo, cuius diei poſtridie, pium iuxtà ac longum carmen dė morte legendo decurrerat, cùm inambulare cœpit, interque ambulationis ſpatia Mariam ex corolla ſalutaret;cui vt quinquagies id officij detulerat, Comitialis affectus vis maior ita corripuit, vt humi affligeret grauiſſimè, ſubſtratoque ſaxo ruentis illideret caput tam vehementer,vt diffringeretur caluaria, & ille mox exſpiraret. Exploratior tamen nobis ſanctitas hominis fuerat, quàm vt ei tam infauſtum occaſum fraudi futurum putare poſſimus. Sociorum alter febris iactationem, ſe permoleſtè,ac tertiùm ex interuallo inceſſentem, adoptato in valetudinis tutelam Beato Patre Ignatio; tertiùm quoque ab ſe depulit.

VT ſuperiore anno Maximilianus Auſtrius ſuã

fami

familiæque ſalutem Beato Sebaſtiano, tutelari noſtro, acceptam retulit, cùm per Comitiales conuétus, graſſante lue, periculoſiſſimè laboraſſet: ita hoc altero anno Principes Boïci, ſimili ex cauſſa, huc ad eiuſdem Martyris aras veneratum adigerunt. Manus altera viro cuidam pænè computruerat, vt iam chirurgis certum, decretumque eſſet, prohibenda bracchij contagione, inutile noxiumque membrum amputare. Imminentis carnificinæ horror acuit in periclitante orationis ſtudium non mediocriter, vt eapropter ſedulus verſaretur noſtra in æde, propitiando ſibi Martyri; & habuit ita propitium, vt tabida manus planè conſaneſceret. Peregrè huc aduecta erat virgo deſperatæ valetudinis, accerſendi à Martyre auxilij cauſa, quam vis morbi ſic afflixerat aliquando, vt ſenſibus deſtitutam cuſtodes haberent pro depoſita; qua in trepidatione aduocatus noſter Sacerdos nihil habuit, quo propemodum exanimi puellæ bene faceret, niſi vt rem diuinam pro eius ſalute voueret. Redit igitur domum, & ad aram mox adit votiuis operaturus ſacris; quibus dum defungitur, ſui compos fit puella, vireſque colligit, & quidem paucis tam validas, vt eodem die ſana Monachium reuerteret.

OETINGENSIVM Sociorum induſtria creuit Catholicorum cœtus, nunc octonis, nunc tricenis capitibus, ad Chriſtum traductis ex vario Hæreticorum conciliabulo. Duorum de noſtris aduenientium in propinquum oppidum fama indenefarium Sacerdotem, Noſocomio præfectum, exegit

exegit, quòd sacrilegij sibi conscius, eorum præsentiam, censuramque verebatur. Quas enim habebat ad rudem plebem conciones, sic pridem instituerat, quasi Lutherani verbi præconium facturus, vt, præter viuendi licentiam, superstitiones insanas prono ad hauriendum venenum populo propinaret: ac super cæteras fraudes, edendæ carnis in Quadragesimæ dimidium, vltro faceret gratiam. Propiùs nihil factū est, quàm vt ex damnato semine pestifera seges se profunderet, nisi erumpentes iam fibras nostri opportuna runcatione radicitus exstirparent.

AVGVSTANVM COLLEGIVM.

HVIVS familiæ res, trium capitum iactura, deterior facta est, quibus saluis illustrium operum futura erat ingens accessio. Primæ cladis vulnera sensimus in Patris Christophori Amani decessu, quem tribus annis quinquagenario maiorem exstinxit febris, tricesimo quàm Societati se adrogandum dederat. Strenuissimæ operæ insignem nauitatem, vel hoc vno documento, cæteris in rebus possis coniicere, quòd hominum millia quindecim ille vnus anno vno Confessionis piaculo nuper lustrauerat; & hunc numerū ferè de plebecula, quod genus ambitiosiùs ille consectabatur, quasi ea in humilitate conditionis Christū clariùs agnosceret. Deducendis damnatis, stipe corroganda egentibus, Catechesi pueris traden-

da, is ardor animi, & ſenſus pietatis hominem agebant, quem accenſæ verborum faces, & omnis habitus corporis vehementer teſtaretur. Numquam viſus eſt cogitaſſe, quo loco domi haberetur; ſed negotio continenter impenſeque intentus, id vnum ſtuduit, vt exemplo ac reipſa domeſticis extraneiſque prodeſſet quàm plurimum. Per ſæuientis morbi initia cùm vniuerſę vitę commiſſa ritè recenſuiſſet, placido quodam genere alienationis diſceſſit è poteſtate, quod triduum cùm teneret, illa ipſa perpetuò dixit fecitque, quorum illi ſollemnis vſus fuerat erudiendo quàm accuratiſſimè populo, vel concionibus, vel catecheſi. Poſt triduũ diſcuſſa phrenitide, impendẽtis exitus è vita nuncios excepit ab domus Præſide, animo ſedato lætóque, vnam modò ſtipulatus dieculam, induciarum nomine, qua ſe compararet ad æternæ quietis commeatum. Et ratas habuit Deus tantulæ moræ inducias, quarum cùm exiſſet hora, exiuit & ipſe corporis vinculis quàm placidiſſimè. Philippo Caſſano, vndeſeptuagenario, in familiaribus operis cum ſingulari fide fructuque annos vndequinquaginta verſato, quàm fuit laudatus vniuerſus tranſactæ apud nos ætatis curſus, tam ſuauis & fauſta mors obtigit. Egregiè ſuo animo in omnibus moderantis argumentum in eo perpetuum fuit, quòd è litteraria olim palæſtra traductus ad domeſticæ rei procurationem, deprehenſus eſt numquam vel meminiſſe, vel cogitare rationem conditionis præteritæ. Romanum iter frequenter emenſus in comitatu Procuratorum Prouinciæ

uinciæ induſtriam, ſtrenuitatem, fidem germani Socij omnibus probauit ſemper vt maximè, quam domi perpetuò gerendis rebus oſtenderat. Innocentiam hominis, ſub deuexam ſenectam repueraſcentis, apertè indicabat morum ſimplicitas eximia, perferendiſque linguæ apertè ſtupeſcentis hæſitantia, & cæteris morborum aduentitiorum iniuriis, haud immutata mentis tranquillitas. In pari quoque Religioſæ vitæ laude, ſpatia ætatis decurrit, abſoluitque Pater Ioannes Volkius, Boïus, tria Vota Profeſſus, quinquaginta ipſos annos, per varia Societatis munia, continenter exercitus, & perquàm fructuosè. Iniuriarum & periculorum quæ imminerent ab Hæreticorum fraude ac odio, quaſi ad eum nihil pertinerent, erat inſita homini contemtio tanta, quantum hoſtibus ſtudium nocendi, atque audacia. Veri & æqui religioſiſſimus æmulator pro vtroque pugnabat ſtudioſiſſimè, atque hoc ſæpenumerò feliciùs, quòd in eiuſmodi cauſa idonea inerat libertas dicendi, & facultas. Eis, qui in Sociorum conuentu multis laboribus & vita defungerentur, ſuam ſortem cum ſingulari voluptatis ſenſu gratulabatur identidem, quàm felicitatem, vt ei tantò liquidiùs ipſa experientia Deus exiſtimandam præberet, tridui dumtaxat morbo tentata leniter eius valetudine, integerrimis fruẽtem ſenſibus ad ſe in quietem aduocauit. Hæreticæ peſtis ſibi paſſi vlcus pertundi exſecarique, quattuor & quinquaginta, ea exciſa tabe allecti in iura Catholicorum, conſuetudinemque. Ex variis opificum collegiis nu-

per apud nos coaluit Mariana Sodalitas, insigni iam, per ipsa huius militiæ rudimenta, pietatis ardore, ac virtutum studio; vt fuerit, qui setosi cilicij asperitatem duos menses totos non posuerit: alius qui solido bimestri durum asserem sibi substrauerit per quietem: tertius, cuius humeri bis quotidie concrepuerint incussis flagris per menses totidem.

ALTERO item anno haud multo pauciores eo de genere persanati sunt, pari confossa vomica; euulsaque penitùs ex pestiferè affecto pectore. De his vnus Lutherum auidè hauserat, cui deinde periculosè decumbenti fidem salutis facere non poterat Lutherani dogmatis auctoritas, vt sibi nō temperaret, quin nocte intempesta posceret ab Lutherana coniuge, vti mox Sacerdotis de Societate copiā faceret; cui libentiùs obsecuta vxor, quā sperari poterat, nostrum euocat, qui properè, lætusque aduolauit. Concitati diuino instinctu animi, ad detestanda eluendaque ritu Catholico facinora, indices fuere abruptæ crebris singultibus voces inter confitendum, & anteactæ vitę cætera omnis exsecratio, quæ pium erga Numen animum planè indicaret. Ea verò parte Catholici hominis rectè defunctus æger, cum Diuinam quoque Hostiam, cupidiùs expeteret, ad Christiani officij tantò ampliorem cumulum, arrhamque salutis eò certiorem; neque huic bono moram vllam attulit Hæretica vxor, sed Parochum sedula ad id munus accersiuit, haudquaquam ex reliquarum mulierū, & Lutheranarum maximè, ingenio. Primarum par-

tium

tium vir quidam, vel potiùs ſine conſorte primarius in æde principe, Auguſtanoque in territorio, quàm longè porrigitur, cenſuræ morum præfectus, vbi apud nos per otium diuina erat commentatus, ſic ſe affici hoc genere diſciplinæ ſenſit, iiſque ſtimulis ad Chriſtiani hominis perfectum officium commoueri, vt in eam rem leges ipſe ſibi priuatim diceret, ſcriberetque, quas ad Sacerdotem noſtrum, arcanorum ipſi conſcium, afferret ea mente, vti obſignatis tabulis ſecum ageret, exque ſyngrapha ſe compelleret ad officium, ſi quid earum vnquam legum ab ſe præteriti animaduerteret. Marco Fuggero, non patriæ magis, quàm religioni auſpicatiſſimè nato viro, Auguſtana Reſpublica, importuno occaſu tanti hominis iure merito lugens, funus ſe facere maximo opere indoluit. Haud facilè tota Germ nia quiſquam alius in cauſa bonorum depugnauit acriùs, conſtantiúſque, vel inſaniam Lutheri validiùs refutauit. Pares autem Regiis pænè copiis opes, & clarus in paucis fortunæ ſplendor, cum ſumma eius modeſtia coniunctus, raro inter mortales fœdere, plenum Numinis ſenſu & amore pectus arguebant. Et reuerà cæleſtium deſiderio ſic efferebatur, vix vt humana cogitare poſſet putari. Valetudinem, quę in bonis prima ducitur, præ Dei gloria, quo loco haberet, grauis morbus, qui hominem confecit, apertè oſtendit, cùm inter acerbiſſimos dolorum morſus, non ingemuit, non ſibi meliùs fieri optauit, ſed tolerandi eam conſtantiam, & quietem prætulit iugiter, ad quam adſtantes obſtupeſ-

cerent. Animi arcanis arbitros Sacerdotes nostros viuens moriensque perpetuò adhibuit, quorum qui extremum eius legit halitum, oculosque clausit, & funebri panegyrico rogatus celebrauit, ad moriendi felicitatem in eo desiderari nihil posse asseruit. Beati Parentis pileolus apud nos religiosè asseruatur, quem adolescens, piè Beatum veneratus, imposuit capiti, cuius diuturnis doloribus ferè adigebatur ad insaniam, neque mora facta est, quin euestigiò sensu doloris absolueretur.

OENIPONTANVM COLLEGIVM.

PRINCEPS noster, qua religione est in Beatum Parentem Ignatium, eius reuerentiæ tributum id esse voluit, vt cùm securi feriendus esset capitalis noxæ reus, nunciareturque ipsi dictam supplicio lucem Beato Patri festam esse, ducendo mox reo promeritæ infamis necis perlubens gratiam faceret. Inter Fidei desertores nimium quantum emanserant quinque, suo ipsorum scelere non leuiter multati, cùm, aduerso Numine, iis nihil ex sententia cederet, quibus tandem ad Christi salutaria castra est patefactus reditus. Pestifero tabo contactæ mulieri euocatus Curio, cui non liceret tùm pedem domo efferre, suam opem cùm nauare nequiret, per nuncium suaserat, vt, intimis sensibus concepto noxiarum suarum dolore, cætera Diuinæ prouidentiæ permitteret: quod ei cùm satis non videretur, ipsa nouo religio-

religionum genere animum ſuum ſibi procurandum ſumit. Inaudierat Lutherano ritu comparatū eſſe, vt priuatorum quilibet ſuis ſibi auſpiciis Sacra faciat, cùm Prædicantes quod frequenter accidit, præſentiæ ſuæ, ſacroſanctæ ſcilicet, non faciunt copiam: qua ex formula mulier de eadem fidelia ſe,& ſacerdotio initiat, &,ſine fumo, præcipui ritus operatur Sacris. Enimuero, deſecta ex anguſto penu cibarij panis ofella, & menſulæ impoſita, ore profano carmen concipit in ſubſtratam buccellam, quod eam Lutheranæ Præficæ docuerant, ea fiducia, quaſi effanti myſtica ſua verba, pateſcente cælo, ſibi, ac turundæ ſuæ, diuina quædam vis ſe deſubitò infunderet. Non erat miſeræ cella vinaria, cuius de cupa meracius vinum ad familiarem libationem promeret; eius itaque penuria cyathum frigidæ haurit vicino de puteo, quem arcanis itidem verbis impertit, moxque fauces, ac mentem etiam, vtriſque Lutherani myſterij ſymbolis animoſa perfundit. Non viſum eſt clementi Numini ab inceſtis operata Sacris flagitij pœnas repetere, à qua etiam prohibuit ſæuè graſſantem vim peſtilentis vlceris: ex quo vbi conſanuiſſet, adiit ad Curionem ſuum, & perpetratorum ab ſe Sacrorum rationem expoſuit: fortè vt eorum inuſitatam efficacitatem ipſi venditaret. Acerbè increpitæ mulieri, ſtolidæ ſimul atque audaci, Parochus noxiarum ſedulam & feſtinā Confeſſionem imperat, ac minimè quidem reluctanti, niſi quod, in recognoſcenda vita anteacta, illam Sacrorum vſurpationem præteriit, quam for-

taſſe in delictis non duceret. Hoc erroris, & inanis fiduciæ iniecto veluti hamo, mulierculam ſuæ aſſertam ſeruituti Dæmon credidit, vt ad eam incautam apertè ac liberiùs iam poſſet adire, & adiit reipſa, cùm eam ſua egeſtas acerbiore morſu, die quodam, laceſſeret, ſecundùm cœnulam omni opſonio deſtitutam. Mœrenti enim, & ſuam inopiam impotentiùs querenti, derepentè adfuit laqueo inſtructus parricida, oblataque reſte, patibulum ipſi de proxima trabe ſuggerebat, vt, ſemel eliſis faucibus, multiplicis miſeriæ ſenſum in poſterum aboleret. Hac intentata ſibi ad perniciem machina, ſenſit imprudens mulier, quò malorum ſua ſe temeritas prouexiſſet, cui Ieſu nomen inclamanti adfuit de cælo præſidium, vt mox ſanguinarius ille euaneſceret, ipſaque curriculo Oenipontem ad nos aduolaret, apud quos animo ritè luſtrato, ſubſidia inueniret, quæ ſe ſartam tectam aduerſùs Acherontica faſcina præſtarent.

POSTERIORE anno Pater Ferdinandus Melchiorius, gente Tridentinus, cùm ſecundo Danubio Ratiſponam veheretur, magna nauicularij culpa naufragio periit. Dum enim ſui ac nauigij nimium ille ſecurus, portorij à conuectoribus exigendi ſtudio intentiori elatus, à clauo abeſt diutiùs, in ſublicium pontem tranſuerſi fermè antè delabuntur, quàm ad clauum rediret gubernator, qui, vt cum magnitudo periculi ſeriùs aduerterat, vbi redimere impetu ſtudet tarditatem, clauũ diffringit, victuſque fluminis violentia, cymbam fluctibus permittit, quibus vrgentibus ſemel iterum

runque ad pontis sublicas allisa, effusis triginta vectoribus, derepentè vorticibus hausta interiit. De toto illo numero, vix tres quattuorve, immanes inter vndas eluctati diutissimè, tandem enauigarunt, quibus, quantum meminisse poterant, renunciantibus, de illius naufragij ratione aliquid accipi potuit. Patris autem Ferdinandi sedulitatem, animique constantiam, hominis alioqui parum audentis, prædicabant, & quidem singularem; vt ab eo nihil prætermissum assererent, quo vectores egregiè animarentur, ad imminentem casum forti, Christianóque pectore sustinendum. Eius cadauer, procul vnde mersus erat, vndarum impetu delatum, ac deinde in glaream eiectum, multis post diebus, eius ripæ accola fortè inuenit Curio, quem minimè agnitum ei prodidit familiare Sociis flagellum è resticulis; digna tessera, quæ Ordinis atque virtutis indicium faceret. Annos septem & triginta, & in Sociorum quidem grege, vndeuiginti expleuerat, Humanioribus litteris tinctus, Rhetoricā scholā professus annos bene multos cū laude: in summo semper modestiæ studio, quæ multarum fida custos virtutum esse solet: cui comitaretur singularis mansuetudo, idonea conciliandæ alienæ beneuolentiæ illecebra. Mariano Sodalitio gerendo planè à natura factus videri potuit: vt cum cætera munera rectè atque ex ordine administraret: hæc tamen vna censeri posset eius ingenio præcipua functio. Magnam Matrem eo cultu semper habuit, quem decuisse crederes Marianæ familiæ assiduum cura-

 torem

torem, ac magiſtrum, vti ſit fas piúmque ſperare, tam mitem patronam clienti ſuo funeſta in clade periclitanti propitiam adfuiſſe. Præter Oenipontem vrbem ibat Hæreticus, alio cogitans, cui, quò intenderat, iter perſequenti ad aures accidit clara vox, incerto tamen auctore, qua iuberetur Oenipontē rectà inire, atque à noſtris diſciplinam veri haurire: quod vbi fecerat diligēter, eā ſibi vocē ſalutis nunciam fuiſſe deprehendit. Eadē ſenſerunt alij octo Hæretici de iis, quos ad agnoſcendū Catholicum dogma auctores, magiſtroſque habuerant. Pridie ſalutatæ ab cæleſti nuncio Virginis, in ſuburbano viculo, cui Milium nomen eſt, ſub veſperam, occupatis iam poſteræ diei religione animis, famulus iubebatur ab hero caupone, iuncto equis plauſtro, fimum in vicinum agrum ſubuehere. Cui aliena tempore ac loco imperanti, cùm miniſter, recepto more illius veſperæ, Cælitū hominumque futuram offenſionem modeſtè excuſaret, neque harum rationum fides hero fieret: paruit, inuitus licèt, famulus, onuſtóque plauſtro in herilem fundum perrexit: ſed non tam facilè, quam equos induxerat, ex agro reduxit. Conuerſo ad regreſſum vehiculo, per eumdem heri fundum ducturus erat, cùm ad eius limites terram pтæ ipſis equorum pedibus derepentè ſubſidentem animaduertit, eodemque momento priores equos ſubitario hiatu aurium tenus demerſos ſenſit; quo euentu grauiter primùm attonitus; deinde ne qua & equos, & ſe vaſtior labes abſorberet, conniſus omnibus viribus iumenta contendit

dit educere, sed conatu penitus irrito. Adhibita pluriū hominū manu, terra pænè obruti cùm expedirentur equi, res miraculo visa est similis, eo loco solidioris vtique soli, terram nulla antegressa naturali causa, euestigiò discessisse: procul autem concurrentium indigenarum, spectandi explorandique studio, sententia, longeque dissipatus sermo, præter vsitatum naturæ ordinem illi agro subitum specum accidisse vulgauerat. Princeps ipse rumoribus permotus de sua cohorte allegat peritos, qui de illa causa cognoscant, & disceptent; quam in controuersiam nostri quoque disceptatores adhibeantur. Re accuratiùs explorata, eò incubuere omnium sententiæ, vt inusitatus euentus ille iudicaretur, quique à ratione portenti nequaquam aberraret. Ad affirmandam vespertinæ illius vacationis religionem casus eiusmodi valuit in vulgus plurimùm, cui Mariani cultus violati vindex illa vorago ante oculos iugiter versabatur. In Vennonibus, Vinscouiam nunc appellant, hoc biennio versati sunt duo Socij, Curiensis Antistitis accersitu, quo præeunte indigenis exemplo suo, ad omne pietatis officium, multoque nostrorum labore factum est, vt qui durior ad culturam admittendam ager visus est initio, sationem, adeóque messem feliciorem polliceatur in posterum. Athesinam vallem, Tridentinis substratam Alpibus, ab Athesi fluuio irrigante dictam, occulta hæresis ita occupare cœperat, vt, nisi maturè obuiam iretur, graues sequerentur animorum clades. Maximilianus igitur Austrius, & Cardinalis Madrucius

drucius, postea quàm id resciuerant, legatis eò eruditis ac piis viris, qui morum ac librorum seueram censuram exercerent, conati sunt grassantem contagio pestem auertere. Censorum certè decreto magnus noxiorum codicum numerus in foro deflagrauit: plerique indigenarum iussi sunt temeritatem legendi Confessione eluere: alij dicta multa vetitis coacti abstinere opsoniis: vt fuerit, qui iactaret se duarum librarum carnis intempestiuum esum redemisse aureis quinquaginta: nónullis ne inflicto quidem exsilio praua sentiendi studium ex animo auelli potuit. Quòd ea cura non proficiebatur, quantum res visa sit expetere: duo illi Principes de nostro conuentu sex operas postularunt, quarum industria & assiduitate gliscentis mali detergeretur labes: duæ tamen dumtaxat in præsentià mitti potuerunt, quibus sua sedulitas, multis licèt difficultatibus implicita, satis cumulatè respondit, ac secuturæ frugis exspetationem non leuem concitauit. Sub reditum administratæ prouinciæ rationes relaturi, Tridentum ad Cardinalem contenderant, quas, ipso absente, deposuerunt apud ipsius Vicarium, magna eius approbatione. Inde ab summo Forensis rei Præside Bolsanum ad prouincialia Comitia deducti, eius rogatu publicam tabernam librariam recognoscendam suscepere: oblato posteà librorum indice, quos probos iudicassent. In digressu deinde cum delatam ex communi ærario vim magnam pecuniæ respuissent, abstinentiam ipsorum mirè collaudantibus indigenis, desideriumque huiusmo

iuſmodi hominum cum ſingulari beneuolentia teſtificantibus, deceſſerunt.

HALENSE COLLEGIVM.

BEATO Parenti noſtro colendo impensè addicta mulier duorum menſium importuniſſima febri vires amiſerat, quarum iactura non tam dolebat, quàm, quòd appetente illius Natali, præuidebat obfuturam ſibi corporis imbecillitatem, quò minùs pridie ſacri diei anniuerſarium ieiunium, ſollemnéſque preces obire poſſet. Roboris tantumdem ſibi precario ad tempus commodari cupiebat, quantum modò ſatis eſſet, ad religioſæ inediæ, orationíſque interuallum: plus tamen multò impetrauit ſuo illo voto, quàm optare auſa eſſet: illo enim ipſo momento diſcuſſa febris perſanatam eam in poſterum reliquit. Trimeſtres dentium, eóſque continentes, cruciatus patiebatur vir claro cum primis genere, ac exigua quidem ſpe ſanationis, cùm adhibuit vota Beato Ignatio, & reliquias eiuſdem ſibi admouit, doloríſque ſecuta eſt nonnulla mitigatio: adſcitis ſociis ad opem tutelaribus ædis noſtræ Martyribus. Intereà Sacerdos noſter Ignatiana in ara rem Diuinam facit, adſtante, ad demerenda Beati ſuffragia, ægroto: & ſecundùm illud Sacrum vis doloris, quaſi diuina manu detergeretur, ſubitò diſcuſſa eſt, nec deinde vllum eius veſtigium reſedit.

Altero anno quidem ad nos cùm equo vectus conten

contenderet, hæresis spolium domi nostræ sibi detracturus, manifestas, molestásque sensit sibi ab Orci tyranno insidias strui: nam iumentum multis annis sine noxa ipsi perpetuò probatum, euestigiò tam vehementer occœpit furere, vt aduersùm frenos & calcaria contumaciter refractarius, sessorem fœdè excuteret. Non excussit tamē equus indomitus, nec eius agitator Cacodæmō, sui consilij certo viro voluntatem ineundæ vrbis, & malè sani dogmatis exuendi: tametsi ædem nostrā ingresso manū occultā iniiceret, prohiberétque ab Sacerdotis tribunali: sed cōstans in cœpto suo vir animi fortis repugnantem vim vi maiore perfregit, nec nisi positis infamibus exuuiis ab æde discessit.

RATISPONENSE COLLEGIVM.

NON dextantario tantùm, quod etiam graue futurum erat, sed quadrantario quoque fenore, nostram familiam mors exercuit, sublatis continenti funere, de vicenario cœtu quinis capitibus: & quidem omnium primo domus strato ianitore, quasi exstinctis vigiliis, & occupatis foribus, in sui iuris arce liberioris dominatus potentiam venditaret. Is fuit Ioannes Grintgrer, Boius, quem suspicio erat contagione adeuntium ad Collegij fores hausisse aliquid pestiferi halitus, sed in mortui membris nulla eius mali signa comparuerunt. Fide aduersùm Societatem fuit insigni, parique ardore in omnes iuuandos, quibuscum congrederetur, quorum permultis egregiè carus ab

ab sincero candore,ac simplicitate morum eximia, sui desiderium reliquit, quadragesimo septimo anno ætatis mortuus, quartoque ac vicesimo, quàm eum Societas sibi adiunxerat. Ab hoc deinde interiit Pater Christophorus Schenk, natus annos quattuor ac triginta, quorum duodenos perquàm laudabiliter in Societate posuerat. Frequentissimus autem & ciuium & aduenarum ad nos commeatus, per generalium Comitiorum tempus, cùm eum implicaret omnis ordinis hominum necessariis congressibus, declinare non potuit, vt tetra aspiratione non perfunderetur ab aliquo,cuius veneno etiam exstinctus est.Hunc iam puerum omnes virtutes visæ sunt educandum suscepisse,atque cum eo adolescere, traditumque Societati longè augustiore comitatu perpetuo cinxisse, vt de illius sanctimonia facile iam esset principio coniicere, hocque minùs dubitandum sit, quin cælo maturum Deus ad se, vel hac ætate, traducere voluerit. Nicolaus Milcher, Landspergensis, decessit tertius, quinto anno quàm eum Societas conscripserat, submissione animi, & obsequio clarus in primis, quem venenati quoque halitus malignitas excepit, confecitque, dum emtionibus, & oeconomicæ rei fideles dat operas. Huic quartus accessit Simon Lecfelder, item Landspergensis, huc Landsperga missus ex Tirocinio, suppetias impeditæ huic familiæ laturus, cui adhibito ad ægrorum procurationem, ardens, sed incautum studium obeundi ministerij,exitium attulit, dum ægrotantium vestes colligit, contrectat

trectatque inconſideratiùs. Caritate in Socios, officioſaque ſedulitate promeritus eſt, vt, nuncupatis votis, in Societate decederet, quam nuncupationem præpropera mors pænè intercepit. Adamo Sander quintus atque vltimus actus datus eſt, vt tragicum drama clauderet, vno ac viceſimo anno aditæ Societatis, cui operis inſignibus, & virtutum egregiis monumentis, ſui deſiderium non mediocre reliquit. Tota prouincia notiſſimus, cariſſimuſque, cuius pleraque Collegia, non leuiter ad memoriam impreſſis rectè factorum veſtigiis, mirabiliter affecerat, vt expeteretur vndequaque, numquam ſine dolore amitteretur: vti omnium munerum ſuæ conditionis perquàm idoneus adminiſter, quæ cùm ſcienter in primis, expediteque geſſerat, tamē ſibi videretur, nihil ſciſſe, ac geſſiſſe nihil. Aderat homini huic præterea, ſumma comitas, ingens omnibus gratificandi ſtudiū, multa prudētia, fides, obſequium, religio, quibus dotibus erat aſſecutus, vt abſoluti Adiutoris verus canon haberetur. Tam impigrum operarium in puluere atque ſole non moriturum, haud fuerat vero ſimile iis, qui eius animum & virtutem nouerant: nec conditionem ipſe potiorem vllam duxerat, quàm vt, inter viliſſima quæque officia Sociis adhibenda, viuendi vltimo munere defungeretur: quibus in officiis aura peſtilēti afflatus paucis diebus interiit, annos natus vnum & quadraginta. Cætera familia; vno quadrante deminuta, non deſtitit tota vrbe, malè affectis corporibus plena, verſari, lue contactis frequenter adſiſtere,

conſi

confitentes passim audire, ipsa tamen incolumis: vt visus sit vnus periculi contemtus periculo nos abstinere: Numine suarum operarum alacritatem prærogatiua salutis inter ipsa funera remunerante. Ad sartam tectam nostrorum incolumitatem, & illud honorifici corollarij accumulauit Deus, vt, per id quoque temporis, tres & quinquaginta subductis de grege capitibus, rem Hæreticorum deteriorem fecerimus. Eorum vni cuidam, defectionem à Zuingliano sacrilegio meditanti, nocturnæ laruæ obiiciebant spectra horrifica, lectoque octies exturbatum, & domo, eius consilij religionem intentabant: quibus cum terriculamentis absoluerunt sacer Agnus, & Sebastiani Martyris reliquiæ. Coniugem Catholicam Hæreticus coniux bis collo tenus immersit Danubio, aquis præfocaturum denuncians, nisi Catholica esse desineret: quæ nec responso ferum carnificem dignata, Fidei animique plena, Iesu ac Mariæ piè appellatis nominibus, incolumis euasit. Demerendæ Numinis benignitati, vti Comitiorum consilia & psephismata omnia vellet Ecclesiæ fortunare, quadragenarum horarum supplicatione indicta nostro in templo, & indigenas, & aduenas cum primis, perfrequentes habuimus, & ei negotio, quod gerebatur, animis studiisque maximè intentos: cui non intererant modò assidui, sed exemplo quoque præerant, Apostolicus Nuncius, Elector Moguntinus, aliique de Clero, Imperatoriaque Aula viri principes. Ipse certè Imperator huius familiæ Rectori ad colloquium adhibito,

bito, super alia plenissima humanitatis responsa, se Societatis causa semper cupiuisse hactenus, neque animum deinceps mutaturum perbenignè asseuerauit.

Alterius anni spolia de victa heresi fuêre homines duodequadraginta, quorum nonnullis, velut capitalis fraudis eo nomine compertis, magno stetit huiusmodi transitio apud Hæreticum magistratum. Primarius nominatim ciuis, quòd propensioris animi aduersùm Catholicos notabatur, in carcerem actus est, ibique seuerè de ipso exercitis quæstionibus, ad singula capita iuratus respondit: quorum vnum illud fuit, quónam eius tam familiaris vsus cum Catholicis spectaret. Prudenti responso cùm omnem criminationum materiam Quæsitoribus præscinderet, suspiciones tamen non abstergeret ex eorum mentibus, absolutus quidem est claustris carceris, sed iussus tamen vrbis pomœrio vti pro libera custodia. Alter Catholicæ Fidei posthabuit honestam conditionem in Palatini ditione, vnde cum tota familia excessit, ne qua vis eum adigeret in Religionem delinquere: cuius excessum consecutæ graues ærumnæ animi constantiam minimè infregerunt. Voluntarij exsilij causa solum vertit adolescens, locupletis ciuis filius, vbi eum tota familia conuiciis atrociter, atrocissimè deinde plagis acceperat, acerbius præterea intentans quidpiam, nisi, proximis Natalibus, sese impuris Lutheri Sacris perfunderet: quo scelere ne se contaminaret, maluit ipse sibi patria interdicere. Iniquiore Senatu

Ratisponensi, penitus Lutherano, vsi eramus: sed hoc demum anno cùm importunioris ad ædificationem areæ necessitas nos ad eius implorandam humanitatem adegisset, facilem & propensum illico experti sumus. Petebamus liceret nobis, areæ nostræ paullulum prolatis finibus, publico inædificare, vt obtusioris anguli deformitas ædificio sublata, tantumdem hortuli angustias laxaret: cui rei diiudicandæ Senatus mox dixit, & allegauit arbitros, quorum decreto, quantum soli necesse fuit, attributum est, coemendæque materiæ facultas, quæ antea negabatur, est concessa liberaliter.

LVCERNENSE COLLEGIVM.

MICHAEL Victor, Boïus, Monacensis, ex Adiutorum manipulo naturę concessit, quadragenario tribus annis maior, agens in Sociorum cœtu quartum annum & vicesimum, cui adolescenti Societatem ineunti fiebat optio litterariasne mallet, an familiares operas profiteri: quod tutius videbatur, quoniam abiectius, id prudenter optauit. Inde suam industriam, sollicitam omnino ac fidelem Societati commodauit ianua Collegij, & culina procuranda, cæterisque obeundis ministeriis, cum approbatione omnium, cuius cum multa in agendo prudentia semper obseruata est, tum singularis cautio, vt Societatis decus integrum in omnibus tueretur.

NEQVE secundus annus funere fuit immunis,

quo elatus est Pater Christophorus Rheinardi, Oenipontanus, Adiutor Formatus, tricesimo anno adeptæ Societatis, vitæ initæ primo ac quinquagesimo, tertio & vicesimo quàm huic familiæ suas operas addixerat. Domi ac foris laboribus infractus vir, mitissimi ac lenissimi congressus, atque ingenij, quo nomine, iucundus æquè omnibus exteris, ac domesticis: quidquid ab assidua intentorum laborum palæstra ei superabat otioli, fructuosè conferre solitus in pios libellos, conscripserat, quod aliis quoque prodesset, speciatim verò in Surij libros vberrimum indicem,quē Sociis magno compendio vtendum fruendum legauit. Matrona, nostri Ordinis amantissima,ætatis ad multam senectam deuexæ, frequenter animo agitauerat quemadmodum omnis antegressæ vitæ rationem confessione sedula recognosceret: sed eam ab hoc consilio aliç res super alias auocarant inuitam; cùm eam suus Confessarius domi ea cogitatione defixam aliquando deprehēdit, cuius tamen ignarus, inter cæterum sermonem, id etiam suggessit, vt id ætatis admissa omni æuo recolenda quàm primùm susciperet. Id sibi meditatum pridem illa respondit, & propediem eo se officio studiosè defuncturam: Quin in præsentia, retulit Pater, præstat ea exponere, quorum succurrit memoria, cæteris in proximum diem reiectis. Diuinitus iniectam Patri mentem, vt id matronæ, bene alioquin habenti, suaderet, quæ tertia hora quàm ei fuerat obsecuta, velut funesto icta sidere, apoplectico affectu strata obmutuit

s penitùs

penitùs, poſtridiéque animam exhalauit. Mulieri algoris tanta vis, & malignitas pedes aduſſerat, vt, iis vſu ſuo pænè deſtitutis, inſideret grauis dolor, & fœdi puris multa ſanies, qua iam aliquot menſes flueret, acceſſione interim acrioris cruciatus & aduſtionis: cùm caſu inaudiit vincendorum morborum magnam vim Beatro Parėti noſtro eſſe Diuinitus attributam. Ei ergo quidpiam vouet, interque vota dolor ei omnis àbſtergitur, ac triduo próximo pedes penitus conſaneſcunt. Pari remedio vſis, Sacerdoti moribundo, vita; feminæ ab cruris dolore; adoleſcenti, ab diuturna febri, ſalus eſt reſtituta.

FRIBVRGENSE COLLEGIVM.

RECENS templum magnifico apparatu inauguratum ab Lauſanenſi Epiſcopo, cuius in iuriſdictione ſunt Friburgenſes, tutelarique adſcito, Beato Michaëli eſt dedicatum: in quo tridui gratulationem Cælitibus habitam religioſiſſimè celebrarunt ciues frequentiſſimi, vt eo triduo tria hominum millia cæleſti menſæ accubuerint. Conſtituendæ ſcholaſticæ diſciplinæ politicis quoque ſanctionibus, ſiquando vſus exigat, noſtram in gratiam interceſſit Senatuconſultum, vt quibus adoleſcentibus Præſidum noſtrorum auctoritate interdictum eſſet gymnaſio, iiſdem etiam nefas eſſet intra pomœrij fines verſari. In vrbe ſeptemdecim, ſex in Landeronenſi expeditione dogma

gnia Hæreticum dedocti sunt, & execrati.

POSTERIORE anno tres item ac viginti, vrbe in ipsa, seu à Caluino, seu ab cæteris blateronibus recepti, ad Castra Ecclesiæ instructiores ab Catholicæ rei commeatu redierunt. Quod nequidquam antea tentatum erat, hoc demum anno est perfectum, vt singulis scholis adhiberentur magistri Gallicè pariter ac Germanicè periti: feliciterque accidit, vt ex scholarum vna prodirent tres ac viginti adolescentes, qui totidem omnino, id est vicenis ternis linguis Sacri Spiritus persequerentur elogia. Friburgensis ciuitatis duo perillustria lumina, pessimo publico, illo annus extinxit, alterum de Senatorio, de Clerico ordine alterum. Ioannes VVilderius eorum vnus, Friburgensium Prætor, totius gentis [illegible] columen, vir apprimè nobilis, & clarissimarum rerum iis instructus ornamentis, quæ hostibus æque ac suis essent [illegible] apud nos. Liberalibus ipsis, [illegible] rationes cum fide retulerat; cùm domum regressus insidens molestior epiphora, eum grauiter habere cœpit. Postridie igitur nostrum Sacerdotem ad se aduocat, iteratoque totius ætatis labes apud eum detergit, cælestis epuli extremum viaticum vltro sibi deposcit; & quia instare decessum aduertit, religiosè ad eum se comparat: imminente autem obitu, ad assistentem sibi Senatum ea verba fecit, quæ omnium lacrymas exprimerent. Hunc ipsius postremum sermonem, ea sapientia, eoque sensu amoris ab [illegible] patriæ habitum, censuit omnis Se-

natorius

natorius ordo, vti de eo in publicas tabulas totidem referendo verbis, decretū intercesserit. Suam in nos beneuolentiam, quam illustribus benefactis egregiè olim ostenderat, nunc etiam centum Ducatorum legato piè testatus est. Per idem tempus alterius luminis occasus accidit, Sebastiani Verronij, celeberrimi Theologi, cuius vel vnum hoc præconium satis sit attingere: fuisse ipsi Patrē Canisiū perfamiliarē, huius verò illum imitatorē, & imitatorē perfectū, in cuius eximias dotes obseruādas, nisi fuisset intētissimus, quas nobis deinde cōsignaret, earum pleræque, ac insignes quidem, nostram ac posteritatis fugissent notitiam. Dixerat hic in funere Canisij de illius laudibus quàm copiosissimè: hunc rursum noster pro suis meritis panegyrico celebrauit: quæ honoris prærogatiua his ferè duobus Friburgi tributa perhibetur post hominum memoriam. Magnam sanctitatis opinionem de se viuus concitauit, demortuus maiorem quoque reliquit: vt populus cadaueri venerabundus accideret, atque ad rapiendas ex eo reliquias se certatim compararet. Diutissimè vixerat in amplissimis honoribus, cuius tamen mortui ex lauto quondam peculio ad egentes, præter meras lacrymas, nihil peruenit. Viuus scilicet omnia benignè contribuerat, ne, quod residui esset, aliena fraus post eius mortem auerteret. Qui certè in hoc, præ aliis multis, sapere visus est, atque commisisse, cur ex hoc vno facinore, pleræque ipsius aliæ virtutes facilè æstimentur. Fregerat crus alterum puer, lapsus ex imprudentis ancillæ
 mani

inanibus, cùm mater, & infantis malo, & multò magis mariti offensione grauiter anxia, positis humi genibus, Beatos Ignatium & Xauerium impensè institit rogare, vt iracundiæ mariti auertendæ puerum sibi præstarent incolumem: quæ vt exsurrexit ab illis precibus, sollicito adhuc animo, crus infantis explorat, idque, modò truncum, coaluisse, planeque consanuisse deprehendit. Alteri mulieri emortuus partus enitenti, qui ab concurrente vicinia tota immobilis aliquandiu exanimisque versaretur, quoad vna è conuentu feminarum priuatim supplex facta Beato Ignatio, Patri Canisio, Mariæque Matri, tribus simul appellatis, effecit, vt post paullò motus ac sensus expers infans moueretur, atque in hunc diem superstes perseueraret. Tertię cuidam examines fetus omnes effundebantur; cui rosarium Patris Canisij appensum mox felicis puerperij faustitatem attulit.

BRVNTRVTANVM COLLEGIVM.

A VOLATICIS Hæreticorum castris in tantò tutiora Ecclesiæ Statiua tredecim transcripti sunt, & in iis quidem copiosus mercator, multos annos incertus, quibus notis veræ religionis bona internosceret: quam in rem assiduas preces Deo fundebat, vt caliganti sibi facem præferret. Interea verò auditione accipit Fauernensis Hostiæ inusitatum illud prodigium, de quo in

Dol-

Dolano Collegio Lugdunensis Prouinciæ, litteræ anni sexcentesimi octaui capita quædam maximè illustria prodiderunt: quam Hostiam sibi oculis sumit lustrandam, vt eius prodigij fidem testimonio sensuum in animo suo certiùs consignaret. Siue autem rei veritas oculis vsurpata seipsam obstinato Hæretico non satis probaret, siue is dissimulabat, quod crederet, Bruntrutum redit incertus consilij, multosque dies prętereà velitari quadam dimicatione cum nostro pugnauit: ad extremum tamen, datis manibus, coniugem, licèt principio valdè reluctantem, secum ad Catholicos traduxit. Sacerdoti nostro in agrum prodeunti ad rusticanas conciones, Natali Beatæ Magdalenæ, germanus Basileensis Antistitis, eiusdemque Bruntrutani Dynastæ, dat se viæ comitem inuito licèt, & multa excusanti, ne illa conditione vir, ipsius causa, itineris huiusmodi se molestia fatigaret. Quòd tamen ille instaret vehementiùs, & causam comitatui obtenderet suam Confessionem, aliaque pietatis animo destinata officia, Sacerdos vlteriùs tendere non ausus, eum comitem accipit. In pago religiosè defunctus Pœnitentiæ ac Eucharistiæ vtroque Sacramento, cælestibus plenus incedens lætitiis, redit cum nostro Sacerdote Bruntrutum, totoque itinere piis de rebus, nominatimque de contemtu mortis, mirificos sermones miscet: Deo scilicet eius animum comparante ad proximè secuturum euentum: eodem enim ipso die, violentia morbi, quo deinde confectus est, è potestate mentis exiit: sic tamen vt omnis ser-

mo delirantis esset pia cum Magdalena, & reliquis cælitibus collocutio.

Secundo anno Beati Patris Nostri segmentum vestis fuit oppidò salutare vni è Fratribus, cui ad acerbos renum, & lateris cruciatus, pestilens facta erat accessio, vt contagionis metu omnes domesticos ab eius congressu secluderet medicus. Qua ille familiarium secessione perculsus, se planè depositum cùm putaret, arcessenda humanis potentiora è cælo præsidia sibi esse constituit: quámobrem Ignatianæ vestis breuem laciniam lateri admouet, cuius contactu victus lateris dolor abigitur ad humeros, eodemque amuleto inde pulsus, alias & alias quasi fugæ suæ latebras occupans, tandem toto corpore extruditur, quatriduoque pòst æger incolumis existit è lectulo. Vir militaris, genere illustri ortus, clarisque naturæ atque artis dotibus insignis, hæresis dediscendæ consilium cœpit ab acerbo illudentis Cacodæmonis in se, vt Hæreticum, iactato conuicio. Spectator fortè aderat in Italia, cùm ex Energumeni corpore aduectitius Orco inquilinus exigeretur exorcismis: inter quam pugnam, veterator ille obuios quósque de circumstantibus dicteriis figere, atque in aliis multis, hunc nostrum, ei negotio curiosiùs intentum, ludibrio habere, salsis mordere scommatis, patria ipsius lingua Teutonum vocitare, sed, illiberali adiuncto, Hæreticum. Ab Acherontio ludione notatum se publicè, ac eo quidem probri genere, inhorruit videlicet militaris vir, eiusmodi contumeliarum insolens: hoc

vno

vnà interim suum dolorem solatus, quòd circumstantes Germanicè loquentis circulatoris verba non satis caperent: cuius proiecta dicacitas, ac qua grauiore plaga suum nomen conuulneraret, alia omnia simulans, è corona propere se subduxit. Ex illa hora, quòd erat sua secta ei facta suspectior, crebriùs cum Theologis inde rebus Fidei congressus, multa solitus est ponere, quibus agitandis veritatem apertiùs dispiceret, donec ad nostros Bruntrutenses prouolutus se, & de paucis quibusdam relictis aliquantisper, in deditionem lubens venit. Ille nunc quidem eò prouectus est ardore Fidei Catholicæ, vt importunas Hæreticorum, se hostiliter appetentium, insidias non modò nihil moretur, sed seriò meditetur etiam de Sacerdotio, vt tantò meliore loco sit res ipsius in Religione: hoc quo illustrioribus argumentis suam ipse Fidem, cùm res tulerit, ostendat.

CONSTANTIENSE COLLEGIVM.

PATRI Michaëli Eiselino, Sueuo, quatuor Votorum Professo, sex annis quinquagenarium egresso, duodetricesimum agenti apud nos, funebria iusta hic anno persoluimus. Ab ipso Tirocinio Philosophiā publicè docuerat, inde Theologiā vicenos binos cōtinēter annos explicauerat, ingenti plausu, parique fructu; nec intercalares alias operas, quæ in eius conditionis hominem incurrerent frequentes, interea omittebat. Vnde

necesse fuit hominem diuturnis laboribus, ipsisque annis iam fractum, viribus tandem debilitari non mediocriter, maximè cum duobus illis malis accessio fieret affectus molestioris asthmatis, ex eoque insomnia, vt vix iam suis pedibus insisteret. Eum verò, cum Præsides, si Superis ita videretur, multos annos saluum cuperent, de medicorum sententia, cæli mutatione subleuandũ decernunt: sed qua via lecto se subducit, in leti laqueos impegit, apoplexiæ tendicula irretitus, quæ imbecillum corpus non integro biduo exstingueret, vix octo progressum ab Constantia milliaribus. Hæreticus senex inuitari se ab nostris ad ponendas errorum exuuias ferebat ægerrimè, vt eapropter nostrum conspectum auersaretur: sed eum Dei clementia vel repugnantem adegit, vt eorum præsentiam, & allocutionem vltro ambiret, quorum vel nomen oderat. Immisso etenim grauiore morbo, quo se, vt intentatis verberibus, diuinitus intelligeret officij admoneri: certum quempiã de Patribus accersiri iussit, cuius nomen, quia vis morbi linguã præpediuerat, creta suo nuncio descripsit, cum effari non valeret. Hic igitur, serò licet, ac penè coactus, in Petri nassam inductus est, neque solitarius, sed, adiunctis aliis in eumdem piscatum, septimus ac vicesimus. Superioribus annis ab Magistratu contenderamus, vti Lutherani Ludimagistri, quibus doctoribus pueriles greges legendi vernacula discunt elementa, cogerentur scholarum suarum pueritiam ipsimet ad nostras deducere Catecheses: quod demum hoc anno, frementibus

tibus licet aduersariis, impetrauimus. Nobis quoque adlaborantibus decretum est, ne Hæreticorum pupillis, quorum quotannis ferè magnus est numerus, ciuitatis ius quasi hæreditate cederet, nisi Catholicæ Religionis capita legitimè professis. Qua vtraque lege facilis planaque sternitur via Romanæ Fidei amplificandæ: Lutherano autem supplemento soboles idonea subtrahitur.

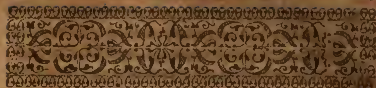
HVIVS biennij annus posterior viuendi fuit vltimus Michaëli Heller, Adiutori domestico ex Formatorum decuria, sexagenario, quartum & tricesimum stipendium inter Socios merenti, quē cæli clementia, spe iuuandæ valetudinis, Bruntruto huc allexerat; sed siue senij, siue morbi vis ea fuit ad corrumpendam sanitatem, quæ cæli bonitate nō vinceretur. Huius animo natura indiderat rei mathematicæ quædam elementa, vimque præcipuam ingenij ad eius disciplinæ perscrutandos intimos recessus, vt, illiteratus planè, ad eius artis recondita arcana peruaserit, quæ periti suspicerent. Geneuensis Ministri filius Caluinianum dogma exsecratus apud nos est, tanto ardore Catholici ritus, vt quam suorum institutis alienissimam nosset Castitatem, eam in nostris moribus adamaret quàm maximè, adeóque se illius vinculis, nuncupato voto, illigaret: quattuor & viginti aliis in eamdem Ecclesiæ nauim ex hæreseon fœda lacuna transgressis. Constantiensis Senatus luculentissimo rescripto aduersùs famosum libellum in Socios vulgatum, tam honorificè testimonium dixit pro Sociis omnibus, & hac nominatim Familia,

milia vt meritò videri potuerit optanda calumniæ plaga, quæ adeo illustrem innocentiæ nostræ au-ctoritatem expresserit. Lustrandis tota ferè vici-nia oppidis, ad cæteram bene opimam laborum messem, accessit vndecim Hæreticorum in Christi conuentum transitio.

LANDSPERGENSIS DOMVS Probationis.

VNVS & triginta Tirocinium priore anno ineuntes, stratis per vias & compita magnis ægrorum & egentium gregibus, amplum operosumque campum statim nacti sunt, in quo prima stipendia vtiliter glorioseque ponerent. Et certè huius Familiæ ardor in ea sibi palæstra vindicanda, quam nullus iniret ex tota ciuitate, Marianos Sodales in eiusdem operæ ac laudis societatem, insigni ægrotantium bono, euocauit: inter quam corporum procurationem, & animorum quoque ratio est habita, eaque multò maior, vt sex etiam ab hæresi abducerentur. Beati Patris Ignatij ad-motæ reliquiæ feminis duabus, aut veneficiis, aut alia peste, toto vultu deformatis, repentinam at-tulere sanitatem. Nostris ex oppugnanda hæresi præda octonûm cessit capitum, quæ se auelli ab scelestis castris non abnuerunt.

PRO

PROVINCIA FLANDRIA.

PRIOR annus in vniuerſa Prouincia, domiciliis ſedecim, quingentas ſeptuaginta duas operas occupauit: his pauciores quattuor annus alter; illo vndecim, iſto ſeptem deceſſere: adlectorum in Societatem non eſt ſatis apertè inita ratio.

LOVANIENSE COLLEGIVM.

PROPVGNATIONE poſitionum de vniuerſa Philoſophia defuncti ſunt duo de noſtris, ea eruditionis & induſtriæ commendatione, quam plerique negarent vllum anteà vmquam Louanij eſſe promeritum. Letifero vulnere ab riuali appetitus adoleſcens, in aduerſarij perniciem tanta obſtinatione conſpirauerat, vt eum tota Gallia Italiáque fugientem, infeſtis animis, armíſque perſequeretur iam ſolidum biennium, nec cuiuſquam

cuiusquam vel auctoritate, vel precibus pateretur se ab vindictæ studio auocari. Deo tamen auspice, nostrorum vnus furentis odio pectus ita emolliuit aduersùs hostem, vt ei adducto in conspectũ, præsentibus testibus, osculum amplexumque peramanter tulerit, perpetuam quoque necessitudinem sibi cum eo fore iurarit in posterum. Vrbani Cœnobij Virgines omnes ab Antistita sua, & inter se singulæ infestis odiis dissidebant, neque cuiusquam industria vel dignitas ei malo medicinam facere potuerat in eum diem, cùm Archiepiscopo venit in mentem nostris multam inesse tractandorum animorum facultaté. Quamobrem ad se vocatos ei componendo mulierum cœtui adhibuit, quorum operam Deus ita fortunauit, vt mox gratia vniuersarum in Præsidem, & singularum mutua reconciliaretur: cuius euenti felicitate Antistes optimus, sua & nostra causa, lætatus est adeò, vti se non tenuerit, quin nobis tantum bonum peramicè veniret gratulatum. Hagam missu Antvuerpiensis Antistitis quattuor nostrorum per Paschæ sollemnia versati, Batauicæ ditionis in oppido miserè habito, locupletissimam segetem ex Catholicorum ignorantia, Hæreticorumque peruicacia collegerunt.

LEODIENSI nostro in Collegio accensis ciuium studiis recèns excitata Philosophia posteriore annò, Louaniensibus Academicis turbãdi multam præbuit, & sine causa, materiam: ratis nimirum, aut se ratos simulantibus, hanc quantamcumque nostri Gymnasij Leodiensis accessionem fore

fore non decessionem modò, sed interitum quoque suæ Academiæ. Illa igitur seu ex opinione, seu ex opinionis vmbra, æmuli nos de scholarum templorumque pulpitis lacerare acerbiùs, & indignos asseuerare illius vrbis domicilio, quā clandestinis consiliis euersum ire studeremus: ideoque suos nostra æde, nostro congressu arcere. Atque vt maleuolis sermonibus suscepta temerè odia hęrent contumaciter interdum, flagrántque vehementiùs; hac inusta nomini nostro calumnia, cœpimus vno tempore inuisi esse tota ciuitate, vt ciuiũ vel maximè anteà necessarij, amicitiam nobis apertè ac præcisè renunciarent. Quæ inuidiæ tempestas maledicorum hominum flabris delata, sic vniuérsam prouinciam occupauit, vt nos iniquorum consiliorum apud Principẽ insimulatos, omnium pænè mortalium excluderet patrocinio. Eas machinas intenderant, & multa quidem arte, aduersarij, quas ad causam nostram euertendam intelligerent esse omniũ validissimas, cùm sic egerunt apud Principem, vt ei persuasum esset, nostro facto suam peti procaciùs, violarique auctoritatem, quasi ei, de Leodiensis Philosophiæ primordiis ampliùs pronuncianti, parere præfractè respuissemus. Criminationibus ita nos traduci, vt earum calumnia optimi Principis aures defensioni nostræ occluderentur, vulnus certè fuit priore vulnere tantò nobis acerbius, quantò indignius est hoc te nocentiorem iudicari, quo tu sis innocentior. Dandus tamen fuit inuidiæ sanguis, & æquo animo excipienda calamitas, quando &

T aduer

aduersarij & iudex sic animo cōparati ad causam descenderant, vt illi ius suum nulla æquitate metirentur: iste de suo non mediocriter deminui putaret, si nos causæ dictione non prohiberemur. Vt ciuilis odij aduersùm nos flamma exarserat, per huius turbulenti motus initia, nemo peritus non planè crederet, ab vrbanis hominibus multos in menses vastam futuram in nostra æde solitudinem: triduo tamen Liberalium, & tota Sanctiore Hebdomada, inusitatæ frequentiæ ab amicis est adnimaduersa celebritas, vt eorum nonnulli mirabundi tantę celebritatis felix omen nobis gratularentur. Octoni variarum hæreseon exsoluti vinculis, & Catholica libertate donati. Adolescens, perillustri natus familia, inter Tirones Societatis ex eius formula peregrinatum dimissus, cognatum, lasciuis moribus adolescentem, qui ei se comitem vix dū adiunxerat, opportunis sermonibus perpulit ad Pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramenta: quo in munere hic tā seriò versatus est, inito sanctioris vitę consilio, planè vt asseueraret, antè sibi quouis cruciatu vitam ereptum iri, quàm rectè viuendi decretum. Sed, ô adolescentiæ rationem, statumque lubricum! sapiens ille noster admonitor, dignus in quem illud veteris Comici; Qui sibi semitam non sapiunt, alteri monstrant viam: ab eo rectè factorum calle, quò induxerat propinquum suum, turpiter ipse deuertit, vel ante ipsius peregrinationis exitum. Veterum enim sodalium ad se visentium suasionibus, & clandestina matris epistola nequiter fractus, octano ferè die quàm in

Tiro

Tirocinium reuenerat, causariam missionem à Præsidibus expressit: moxque sceleratis meretriculæ amoribus, & coniugio, ac pænè etiam hospitis sui cæde, pauculis se post diebus inquinauit. Alij duo, clarissimo genere iuuenes, ineundæ Societatis, quò diuinitus vocabantur, aut prolato, aut abiecto consilio, procliues ruebant in eius ætatis ac moris vitia; & qui coniunctissimè vixissent adhuc inter se, vt non nisi fratres mutuò appellarent, dum, ex diurna compotatione vino pleni, cœnant in caupona, alterque potus largiùs propinanti alteri non satis respondet exhauriendis liberaliter poculis, orta ex eo rixa, super mensam ab sodali confossus exanimis corruit. Percussori verò, intempesta nocte latebras quærenti, nullum est visum tutius, quàm nostri Collegij, effugium, vbi tantisper delituit, suæ desertionis scelus manifestò incusans, dum ad munitius asylum transiret, vbi etiamnum mœrore confectus iacet, percussi propinquis nullam satisfactionem admittentibus. Bataui adolescentis grauiter hoc quoque anno cõcussa est constantia, quem scripsimus, anno sexcentesimo duodecimo, matris fraude Antvverpia extractum in Batauos, pio posteà dolo in Mechliniensem Probationis Domum aufugisse. Is primùm matre & auunculo ad priuatum colloquium Louanij admissis, & suadere conantibus, vt secum rediret domum, interque suos versaretur, dũ vicenario quinario factus maior, quid è re sua foret, certiùs diiudicaret: acutè constanterque retulit, ad neutrius conditionis, aut eius, in qua es-

ſet, aut illius à qua deſciuiſſet, rationem periclitandam ſeceſſu illo ſibi opus eſſe: cum & illam, nimium quantum ſibi perſpectam, exhorreret: & hanc, magno ſuo bono exploratiſſimam, haberet vita ſua cariorem. Deinde verò, quod ſibi abſurdius ab iis proponi poſſe conſilij genus, quàm vt Religioſæ vitæ caperet experimentum extra Religioſorum hominum contubernia? Numquid matrem & auunculum, vt Religioſæ palæſtræ idoneos Agonothetas, iſtius gymnadis familiarẽ diatribam, priuatos inter parietes, ſua cauſſa excitaturos eſſe? His, ſiue reſponſis, ſiue percontationibus, poſteà quàm vtrique os ita obduxerat, vt pudore ſuffuſi verbum deinde nullum mittere auderent: ſe ad parentis pedes abiicit, rogatque ſupplex, vt ea & conſcia, & auctore, Religioſis Votis ſeſe Deo filius obſtringeret: quod nec ea, nec poſtera die, quintùm ipſi ad genua prouolutus, cùm poſſet euincere, illius expugnandæ obſtinationi potentioribus telis ſibi graſſandum eſſe decernit. Nixus ergo genibus, intenta in Chriſtum ſuffixum dextra, per ſacra ipſius vulnera matrem obteſtatur, vti ſe lubenti animo patiatur in Chriſti Societatem venire, vbi ſit futurus parenti ſuæ, ac ipſe ſibi vtilior, honoratiorque: quæ ſi pergat crudeliùs, quàm matrem deceat, ſecum agere: ſicut illa exuat animum, conditionemque matris, ſic ſe filij rationem prorſus à ſe abdicturum, inque Virginis, & Magnæ omnium Matris, filio eius fraternitatis ius vltro deferente, adrogationem derepentè conceſſurum. Flecti videbatur dura parens, victa

victa præclaro filij facinore, vt eius votis obsecundaret: sed à fratre seducta seorsum, & ab eo instituto auocata, filio præcisè suum assensum denegauit: cuius ille veniam nihil ampliùs moratus, pòst paullò æternis se Votorum nexibus Deo illigauit.

ANGLICANVM COLLEGIVM Louanij.

AD Britannorum circumfusam nostra in æde coronam Britannicè verba facta sunt, tum cæterorum auditorum multo compendio, tum histrionum in primis quorumdam, quos siue curiositas, siue fors eò appulerat: vt post excepta Côcionantis documenta, suæ artis pertæsi, ab ea, velut saluti suæ aduersa, continuò desciscerent. Musicæ artis callidissimus Anglus, eoque nomine, Doctoris Musici prærogatiua donatus in Oxoniensi Academia, cùm huc siue casu, siue consultò delatus, de Religione Catholica inaudiisset, quę ipsius afficerent animum; vel opulenti honorarij, apud Britanniæ Regem attributi iactura, Fidem Catholicam, cum inopia coniunctam, redimere nihil est veritus. Christiano tamen eius studio Diuina prouidentia in tempore non defuit, qua factũ est, vt Archidux Belgij Albertus eum in Symphoniæ suæ corpus allectum, idoneo stipendio prosequeretur. Ex primaria Britanniæ nobilitate perillustris adolescens, Montacutij Vicecomitis frater, per illa ipsa tempora, quibus alia omnia

meditaretur, hausit è cælo missas cogitationes, quæ se ad nostrum Institutũ allicerent, quibus obsecutus, se nobis adoptandum singularibus virtutum experimentis dedit. Totus erat in Venatoriis operis, ac ludicris militaribus, & derepente insedit eius animum cupiditas, venerationis ergò, adeundæ Lauretanæ Virginis; cuius cupiditatis ea vis fuit, vt, canibus & seruitiis inter amicos illico diuisis, è Britannia traiiceret in Franciam, indeque rectà contenderet ad Audomarenses, Italicæ peregrinationis mox facturus initium. Ibi Sacerdos noster cogitatæ viæ studio æstuantem ægerrimè potuit tantisper distinere, dum Confirmationis muniatur Sacramento: quo impertitum eum adduxit eò etiam, vt itineri suo ad Diuina meditanda secessionẽ dierum aliquot domi nostrę pręuerteret. Huius quietis feriati quàm apposite dies multam eius animo lucem, summum rerum caducarum tædium intulerunt: vt ex eo pietatis tirocinio egrederetur, certus omnes præsentis vitæ curas exuendi: quo animo confestim, ad componendam rem domesticam, in Angliam regressus est. Sanctaudomarum posteà vt reuerterat, ab heroico facinore sanctioris instituti felicia ducens auspicia, maxima pecuniæ vi coëmtas peramplas ædes Britannicis Virginibus fugitiuis, ad Religiosæ vitæ palæstram adspirantibus, benignè attribuit. Tum suam secum ipse rationem putans quã studiosissimè, adscito in primis eius arbitro Numine, ab altissimæ demissionis fundamento salutis suæ negotium sapienter instituit. Honorificæ condi

conditionis oblata ansa, hoc est Sacerdotij prærogatiua, Benedictini Ordinis Patres ei receptum apud se vltro deferebant: quibus tamen cum honorem modestè renunciauit, meritorum suorum ac virium præfatus tenuitatem. Ad nostrum deinde sua sponte conuersus institutum, adamauit in eo, quod ab luce, atque oculis hominum animaduertit esse remotius, familiaris rei ministerium, in cuius parte sortem sibi expetiit; quam adeptus pergit in dies insignibus eximiarum virtutum illustrare monumentis. Alter adolescens, reclamantibus nequidquam amicis, ineundæ Societatis sponsione fidem suam obligarat, adscita etiam promissi sui Dei Matre arbitra, cuius consilij ardor valdè refrixerat, & memoria pænè aboleuerat apud Belgas Hispanósque, inter obeunda studia litterarum. Cui excutiendo torpori, morbus è cælo impactus hominem adigit ad instauratiui Voti officium, adoptato Beati Ignatij patrocinio, cuius tum erat Natalis, tam felici euentu, vt votum consequeretur sanitas. Verùm quàm citus deinde rediit languor animi erga voti religionem, tam velox adfuit ægrotatio, quæ iteratæ perfidiæ reum acerbiùs tantò multaret, quàm anteà, inque vltima vitæ deduceret. Hoc secundo verbere admonitus æger, vnum è Patribus nostris aduocat, supplexque contendit, tametsi minimè promerito, id solatij sibi moribundo indulgeatur, vt se legitimis Sociorũ Votis Numini obstringat. Quod posteà quàm impetrarat, exiit è potestate mentis, vitioso huiusmodi affectu in multos dies prolato,

per quem vix alia eius est audita vox, quàm, se Religiosum esse: in cuius scilicet meditatione defixum, eum phrenitis occuparat. Tandem, mirantibus medicis, & menti & sanitati redditus, rectà iter intendere cœpit in Tirocinium: sed vbi viæ nonnulla interiecta est mora, euestigio in cessatorem febris ex condicto incurrit, vt aliquando is condisceret, eis modò legibus precaria se vsurum valetudine deinceps, si cum fide se promissis exsolueret. Quinquagenarium manipulum Hæreticis cohortibus detractum in Catholicas copias transcripsimus: in illo autem errantium* cœtu, facturum mox Noui Euangelij præconium, eò adduximus, vt concrematis multa cura descriptis conciunculis, ipse salubriorum fieret auditor. Transfuga ex Ecclesiæ Statiuis, Sacerdos, digno suis sacrilegiis auctoramento cohonestatus apud Hæreticos, strenuum agebat vexatorem Catholici ritus hominum, adeóque lictorem etiam, si quis eius nominis ducendus erat in compedes. Sed in ea scelerum profunda voragine demerso affulsit Diuinæ bonitatis lumen, quod vt ipse in animum admiserat, eo duce ad nos delatus, & domi cum cura sacris meditationibus exercitus, vitam Sacerdote dignam seriò inire instituit. Ex comitatu Britannicæ Principis, ad Palatinum recèns coniugem, iter intendētis, plurima Anglicana nobilitas, Romani & non Romani ritus, promiscuè ad nos adiit peramanter salutatum: quibus in congressum nostrum familiariter venientibus valdè probabatur nostri moris Religiosa disciplina. Documentum

mentum eius rei esse possit, quòd Nouitio, per id tempus domus ianuam procuranti, accidit cum torquato Equite, nobilissimæ arcis apud Anglos præfecto. Percontabatur hic nescio quid, paullò curiosiùs fortè, ab ipso ianitore, qui se vt respõdendi officio honestè absolueret, id modò sciscitanti modestè retulit: se, vt Tironem, iniussu Præsidis prohiberi legibus, sermonem cum extraneo miscere. Quo responso Eques mirificè delectatus, cœpit palæstræ nostræ rationem palam efferre magnificis laudibus, eamque seueriori bellicæ disciplinæ planè consentientem cum voluptate asseuerare.

IISDEM parietibus clausæ, vnoque iunctæ contubernio duæ familiæ, Sociorum scilicet huius Collegij, ac Tironum, non sine aliquo vtriusque corporis incommodo, huius tandem biennij altero anno, ędium varietate dirẽtę sunt, Tironibus in propinquum domicilium, fornice nobis iunctũ, migrantibus. Hanc habitationis laxitatem conciliauit nobis vir Anglus perillustris, annuis censibus octingenûm aureorum huic Collegio in perpetuum attributis: quam domesticæ rei commoditatem, alacritas maior obeundarum functionũ, vt par erat, in vnoquoque Collegarum mox est consecuta: & hanc alacritatem operæ vbertas messis amplior continuò excepit. Anglorum huc ad nos confluentium benè multi recta de Fidei rebus sentire ac proloqui demum edocti sunt, quos puderet tamdiu falsa pro veris & censuisse, & turpiter venditasse. Dubia multorum & perplexa Fi-

dei ratio perspicuis solidisque præsidiis ita affirmata est, vt deinceps fluctuaturi minimè videantur, neque suas mentes allisuri ad inanium dubitationum scopulos. Concionatorem Britannici Regis egerat Beniaminus Carerius, quem Fors fortuna cùm ad nos appulisset, Cardinalis Bellarminij de Fidei Controuersiis libros is auidè percurrit, proque ingenua indole non dissimulauit, vinci se illius commentarij momentis, in quibus nudam germanamque sinceræ Fidei veritatem agnosceret: vti datis ad eumdem Cardinalem litteris deinde lubens professus est. Cuius veritatis studio elatus mirificè, nihil habuit antiquius, quàm vt eius se alumnum primò, ac deinde defensorem assertoremque palam omnibus proderet. Quamobrem regressus in Angliam, nescio quid residuorum in Belgis negotiorum causatus, ab Rege impetrat diuturnioris temporis commeatum, moxque ad nos reuolat, euulsurus scrupulos, qui reliqui in animo residerent: quibus exemtis ad Collegas nostros Louaniensis Collegij clàm transiit, vbi Fidei Catholicæ mysteriis, magna sua voluptate, initiatus cùm esset, denuo ad nostrum contubernium rediit. Aemulorum quorumdam crebro inuitatu fatigatus, vt à nobis demigraret, numquam se persuaderi passus est, nostro semper hospitio, consortioque vsus, singulari sua lætitia, vt eo nihil sibi iucundius accidere frequens contestaretur: cùm intereà totus in eam iucumberet curam, vt simul excipienda docentium institutione, simul singulorum præclarè factis studiosè notandis

notandis; Christiani hominis omne officium, sanctosque mores ipso vsu combiberet. Non facile dictu sit, quàm frequentibus, & officiosis contestationibus, quamque luculentis argumentis suam beneuolentiam, acceptique per Socios beneficij memoriam nobis perspectam fieri contenderit: à quibus se diuelli non sustinuit, quoad accersitu Cardinalis Perronij transiit in Franciam, vbi haud ita multò pòst sanctissima morte acquieuit.

ANTVERPIENSE COLLEGIVM.

PATRI Ioanni Dauid huius sæculi annus decimus tertius, primus ac tricesimus initi nostri Ordinis, septimus & sexagesimus ætatis, & vitæ supremus, quattuor Vota professo, fuit. Magni nominis, & sanctæ vitæ Curionem Cortraci olim egerat, in natali vrbe, vnde illum eximia sua virtus, quòd Hæreticorum luminibus obstrueret, tertiò iam exactum, exsulare cogebat, cùm Societati se adiunxit, quò totius suæ ambitionis oculum pridem adiecerat. Sic familiæ rationem compositam Parochus habebat, vt, ne matris quidem admisso contubernio, domi omnia dirigerentur multa morum seueritate: cuius ipse austero viuendi exemplo, lex mera veriùs, quàm legislator esset. Vilissimum perinde atque durissimum ei fuerat perpetuò stratum, secundùm quod iaceret sepulcralis ex asseribus loculus, extremæ horæ

moni

monitor assiduus, &, siquando substratæ cubanti duriores paleæ mollius blandiri viderentur, desultorius lectulus, in quem ex quotidiana stibade transiliret. Cæterum instructissimo solidarum virtutum choro eius animus celebrabatur: quarum indices erant, atque fideles administræ macerandi corporis istæ, quas diximus, exercitationes tam sedulæ: vt ei ad Societatem accedenti, non modò subactum esset iam pectus ad illustrium facinorum excipiendos satus: sed multa etiam præclarè agendi facultate, ac rectè factorum vberi messe fecundum. In Tirocinij nostri vmbra versabatur, cùm Cortracensis Senatus, sui olim Dauidis destitutus præsidio, Societatem nostram expetiit: cui Senatui vt idoneas suppetias ferrent nostri Præsides, è domestico otio in puluerem aciemque mox productum Dauidem Cortracensibus suis summiserunt, qui eo loci familiæ nostræ præsideret, & contra perduelles in Christi causa sacrum bellum administraret. Caput familiæ Cortraci octonos annos, inde Bruxellis, post Gandaui egit, atque iterum Cortraci, magna cum sua laude, omniumque, quibus præfuerat, approbatione. Gandaui cùm pro Rectore gereret, concionibusque ad ciues pænè occuparetur assiduè, non destitit in fœdam sacrarum statuarum cladem, ab Iconomachis Caluinianis illatam, acriter dicere, quoad frequentibus tota vrbe basibus signorum suorum pignore orbatis, aut publico, aut priuato sumtu, suæ statuæ de integro inducerentur. Ei porro in Dei castris plurimarum nobiliumque palmarum bellato

latori, cùm, fracta laboribus senecta, regendarum Familiarum & munerum cæterorum vacationem demum impetrasset, Antverpiam capessendæ quietis missus est: vbi, paucorum mensium iucundissima consuetudine, solidissimæ virtutis expressam spirantemque effigiem in Sociorum animis consignauit: hocque defunctus, extremo erga nos officio, ad euocantem se Imperatorem, palmam accepturus accurrit. Beata Virgo Aspricollina, Fratris nostri, diris tetri morbi cruciatibus conflictati, votis sollicitata, eum derepentè persanauit, in quem summa Medicorum ars suam vim omnem frustra expromserat. Ei, ad strāguriæ, cruentique vomitus & laterum acerrimos dolores, accesserant atrocissima frequentium conuulsionum cruciamenta: vt ex copia fœtidi puris ab ore manantis, & intolerabili immanium dolorum carnificina, medici coniicerent ei omnia viscera fœdis abscessibus, aut gangrænæ pestibus, tabida frustillatim decidere: vnde nulla vis humana eum ad vllam spem sanitatis vmquam excitaret. Itaque quò minùs præsidij sibi reliquum factū vidit æger in mortali ope, hoc acriùs & confidentiùs animum erexit ad immortalium patronorum exoranda subsidia: sed nominatim Magnæ Matris Aspricollinæ: cui, bona præsidum venia, cùm vota nuncupasset, euestigiò consanuit. De cuius morbo & sanatione iurati Medici scripto suo & chirographo deinde responderunt: grauitatem multiplicis mali eam fuisse, cuius efficiendæ sanationi, non repentinæ modò, sed cuiuscumque, ars nulla hu

la humana par esse potuerit. Quinis conuentibus dispertiti, variorum Ordinum, ætatumque, Sodales milleni quingenteni, eoque ampliùs, non magis numerosi agminis celebritate, quàm in assidua virtutum palæstra, præclarè factis, Sodalitij germanum decus tueri perseuerant. Ex Virginibus, quæ bene multæ perpetuam castitatem, abiecto vestium cultu, in parentum ædibus sibi indixerunt, vnius ad stuprum atrociter appellatæ, fortis ac eximia in primis fuit constantia. Huius insidiatus solitudini amator nequam, inopinatò inuolat in imprudentem: plenaque manu oblatis nummis aureis, ad flagitium studet pretio allicere: cui, cum indignatione tetrum scelus auersanti, stricti mox pugionis mucronem nudo pectori admouet, ad exprimendum terrore assensum, quē preces & pretium non euincerent. Hic virgo, non animis perinde consilioque, ac viribus defecta, intentis in cælum oculis, clara voce Christum appellans: Per ego te, inquit, quæcumque iura spōsis sponsas iungunt, Castitatis suasor vindexque, precor quæsoque, hoc ferro mihi pectus hauriri, & hanc animam exigi, patiare potiùs, quàm vt tuis Hymenæis sacrato pudori labecula vlla inferatur. Diuini amoris plena vox, de casto promta pectore, occulta vi, vim parantis tetrum furorem inhibuit euestigiò, succēsamque Tartareo igne flāmam libidinis, instar glaciatæ aquæ subitò affusæ oppressit: voluntatemque insuper proterui hominis, virtutis admiratione, ita demeruit, vt qui erepturus pudicitiam venerat, eius conseruandæ

in puella institutum nunc contrà mirificè prædicaret. Fregisti, inquit ille, fortissima Virgo, libidinosi hominis ardentem impetum tua castimonia: & eius certè hominis, qui hoc genere pugnæ nunc se mauult, & tuis quidem auspiciis, victum quàm victorem. Perge igitur, inuictis his animis, & mei similes, & teipsam, perpetuata victoria, debellare: cui ego maximo opere cupio Superos hanc triumphorum gloriam fortunare. Sed intereà, quod vitiando purissimo corpori comparatum erat pretium, tu præmium sume pudoris heroico facinore propugnati. Quibus dictis, proiecto ad pedes auro, se properè subduxit, victricique Amazoni, & prælij campum, & triumphi gloriam fruendam reliquit. Honoratissimæ matronæ, ventrem gerenti, sancta cupido incesserat, illo ipso die fundendi sui partus, nono vertente mense, quo die, in eam rem fortunandum, apud nos Diuinam sumserat Hostiam: cuius optatis obsecundante Deo, commodùm reuerterat domum, cùm feliciter peperit. Auctam deinde mulierem cupita prole subiit hæc cogitatio: satius longè fuisse non suscepisse liberos, quàm peccaturos aliquãdo in Numinis sacras leges eduxisse: quamobrem ex ea hora institit Deum supplex orare mater, vt si quidem sua filiola commissura quidpiam esset in eum facta grandior, vti adhuc praui rectique nesciam maturè ab se raperet. Atque vti biennis puellæ animus, antegressis ætatem, viuendique cupiditatem desideriis, occuparetur, cœpit parẽs puellulæ auribus occinere frequentes narratiunculas de An

de Angelorum choris innocentium animos in cælum lætanti pompa euehentibus: cuius lenocinio & assuetudine carminis pellecta filiola, quam mater studuerat, combibit melioris vitæ cupidinem, & in cælitum beatos cœtus adspirare ardenter instituit. Non alienam Diuino consilio fuisse matris filiæque cupiditatem euentus proximè intercedentis morbi ostendit, quo vt vehiculo elatum iri ad cælos natam suam rata parens, post aliquot dies nostram in ædem venit supplicatura secundùm Diuini Epuli mensam, vti eo die, si Deo ita videretur, ægrota è carcere corporis euolaret. Vbi autem suas in ædes regressa, visit ad decumbentem, & cum ea queritur, longiorem videri Angelorum moram, puellula, quæ sextum iam diem, superante morbo vires, siluerat, iis quæ locuta erat parens, respondit: Ita est mater, atque inter eam responsionem, suauiter matri arridens, placidissimè animam exhalauit. Vtriusque porro anni opera, domi forisque, reconciliandis Deo Ecclesiæque non paucis Hæreticis variorum dogmatum perfructuosa fuit.

BRVXELLENSE COLLEGIVM.

TRICENARIVM, ac maiorem eo, concionatorem cùm ageret, & quidem inter eius muneris principes viros, Pater Ioannes Gaudanus, Votorum quattuor Professus, pænè ab pueritia prima in Socios allectus, ex corporis erga stulo-

ſtulo abſolutus eſt. Feliciſſimo ingenio decurrerat multa cum laude omnium diſciplinarum gradus, euaſeratque in earum faſtigium clarus, quibus deinde vteretur appoſitiſſime in procurandâ ſalute mortalium. Huic cum aliæ quamplures inerant egregiæ dotes, quæ hominum conciliarent gratiam, tum ea iucundiſſima, quòd animo & fronte perpetuam lætitiam præferret: quæ vſque eò perſeuerauit, vt non deſereret et letali morbo affectum: vt nec ipſi, nec valetudinarij adminiſtris moleſtiæ morbi graues eſſe poſſent. Viceſimo fermè ab hinc anno Sacerdos ab noſtra Societate defecerat; Leodij adhibitus ad Sacrarum rerum exercendas Quæſtiones; pòſt variis locis Parochum egerat, nuſquam animo acquieſcens, vt tandem ad Bernarditarum familiam tranſiret, ſi quo pacto mentis iugiter oblatrantis tumultus ſedaretur. Eius Ordinis cùm eſſet, negotij gerendi gratia Bruxellas venit, vbi grauior eum inſedit ægrotatio, ſecundùm quam Patrem de Collegio noſtro aduocat, quem palam omnibus aduentantem, ita compellauit cum gemitu, lacrymis ore toto fluentibus: Heu Pater mi, heu miſerum me: cur ego imprudentiſſimus iſtam veſtram, tam ſanctam Societatem, bonam meam olim parentem, meo magno malo, deſerui! Studui ego quidem, quoad licuit, hoc inito Ordine, quem nunc profiteor, ſarcire illam meam culpam, qua temerarius excidi è Societate: ſed pacis ac quietis nanciſci nihildum potui. Et quidem omni aſſeueratione tibi affirmo, nulla cogitatione angi me tantopere,

V quàm

quàm dum obuersatur animo, & obuersatur perpetuò, ille supremi iudicij consessus, meæ causæ arbitris, Iesu & Ignatio, vtrisque olim parentibus meis optimis, à quibus, infelix, turpi defectione desciuerim. Certè illud me terret, cùm memini, ex quo à vobis defecerim, etiam post initum, exque formula studiosè obseruatum, Beati Bernardi hoc Institutũ, liquidæ voluptatis nullã me particulã Diuinis in rebus haurire potuisse. Iam verò, si Numini visum erit, ex hoc morbo me fieri aliquot dies superstitem: qui mihi non sapui, dabo sedulam operã, vt alij meo exemplo sapiant. Scribam vestris Tironibus, & scribam disertè, vt intelligant, discantque meo periculo admoniti, excludere omnes omnino ab se cogitationes, alienum quidpiam ab Societatis Instituto; quacumque specie boni, suggerentes: ne pernicie sua emant inutilem olim futuram pœnitentiam.

Annorum quattuor & sexaginta viuere desiit, posteriore anno, Pater Ioachimus Arents, Bruxellensis, in Societate agens quartum & vicesimũ, ab singulari vitæ innocentia, & religione, iam inde à puero, celebratus inter suos. Obsecutus olim amicorum consiliis, Iurisprudentiæ laurea insignis in Causidicorum Decuriam venturus videbatur: sed potioris fori studio ductus ad Sacerdotium se conuertit, & quidem opportunè Bruxellensium Catholicorum bono, quos perduellium iniuria publico Sacrorum vsu orbauerat. Per illud enim Hæreticæ dominationis tempus, occultis habendis rerum sacrarum conuentibus, in ciuium ani-
mis

mis Catholicam Fidem vehementer affirmaui, quoad pio eius dolo rumoribus manante ad aures aduersariorum, vrbis pomœrio carere iussus est. His in alienam salutem procurandis muneribus, solum in eius mente idoneum parabatur inserendo posteà Societatis Instituto: cuius deinde factus particeps, incensum illud iuuandorum animorum studium exaggerauit magnopere, acerrimo flagelli, & continenti pæne inediæ ac cilicini saguli vsu adhibito, quibus comitabatur iugis, & ardentissima precatio. Religiosissima ei perpetuò fuit Obedientiæ lex, vt iniussu Præsidum, nihil eorum sibi omnino indulgeret, quorum vel pessimè affecta valetudo ei multam necessitatem imponeret: vt sæpenumerò sit obseruatus, multo manè, pluuio aut niuoso cælo, plus centenum passuum via, Patrem Ministrum Collegij adire, cuius bona venia nocturnæ insomniæ graues molestias aliquantula quiete in lectulo mitigaret. Vilium in Societate munerum non patiens modò, alacerque administrator, sed flagitator quoque ambitiosus, ætate ad seniū deuexa, quinque fratrū ex eadem familia in Societate maximus natu, vnus diutissimè vescentibus ad mensam Collegis egit anagnosten. Princeps Arausionius Guillelmus, prouocatus Beati Guillelmi sibi cognominis, in scenam producti, quàm lepido dramate, millenos aureos templi nostri fabricæ donum misit.

GANDAVENSE COLLEGIVM.

VNDEQVADRAGESIMVS ætatis annus, tertiusquedecimus susceptæ nostræ militiæ, Patri Philippo Noorman initium vitæ melioris in cælo fuit, quem eximia innocentia, singularisque morum candor, visa sunt meritò Beatis adscripsisse, quoad humana rem tantam dispicere ac diiudicare possunt arbitria. Antistes Gandauẽsis, propagandis tota diœcesi, ad Ecclesiasticã rem rectè administrandam, idoneis Theologis, Seminarium Clericorum in vrbe instituit, eidemque adiunxit scholas, quibus nostrorum duos præfici doctores voluit: admissis in auditorum numerum, præter alumnos Seminarij, nonnullis selectis adolescentibus, quorum aduentitio manipulo lectiones fiunt celebriores. Quod mirum censeri iure possit, in tanta gentis obstinatione, Zeelandiana integra familia, nostris facem præferentibus, lucem veræ Fidei aspexit, atque amplexa est.

GRANDI natu venerat in Societatem, è familia nobili, Pater Petrus Iserhendricx, qui tamen, quod reliquum fuit apud nos, tam fructuosè posuit in sua, & cæterorum salute vindicanda, vt paucorum dierum compendio multas annorum centurias adæquarit. Cum cætera omnis functio Religiosi hominis in eo fuit eximia, tum illa inter paucos singularis, quòd egentium imbecilla vel morbo vel fame corpora, sed animos in primis

mis ſeu ignorantia ſeu noxiis affectos adminiſtrauit tam ſollicita cura, vt infinitos, pænè ab omni humana ope deſertos, vnus credatur in ſalutis portum inuexiſſe: quò & eum ſperamus appulſum eſſe, anno huius ſæculi quartodecimo. Ex Hæreticæ ſeruitutis nexu emancipati duodecim, ingenuitatis eo iure, quò optimo, in Eccleſiæ regno donati ſunt. Herniam pueri nulla medicorum induſtria ſanabilem, poſt multorum annorum inanes curationes, ſimulac eius mater Beati Patris Noſtri aræ, voto ei obſtricta, ſtitit puerum, puer ipſe ſenſit perſanatam eſſe, ab cuius ſanationis die annus iam proceſſit, teſtis penitùs affirmatæ valetudinis.

BRVGENSE COLLEGIVM.

QVINDECIM nobis auctoribus Hæreticam infamiam deterſam illuſtri perinde vt fructuoſo Catholicorũ nomine commutarunt. Vnus aliquis, noſter olim diſcipulus, ingentis contumeliæ loco habuit, alieno die illatas ſibi ad menſam carnes ab hoſpite, vt calidas iurulentaſque in os apponentis impingeret; cui ſuo, haud planè liberali facto, hanc intereà ſpeciem æquitatis obtenderet: Non iis cibis, tali die, ab Ieſuitis magiſtris ſe nuper aſſuefactum eſſe. Coniugem adulterij compertum vxor implacabili furens odio, exſtinctum velle cœpit tam impotenter, vt magna pecuniæ vi comparatum ſicarium ei contru-

cidendo apponeret: cuius flagitio iugularetur omnino, nisi Sacerdos noster, conciliata maturè gratiâ coniugum, percussorem ab meditato scelere auertisset. *Damnis*, in propinquo oppido, præsidiariis ex militibus Sodalitium Marianum excitauimus, cuius iam se ostendunt vberes fructus, & exspectantur vberiores, ipso maximè cohortis Præfecto familiam ducente in hac pietatis palæstra. Desponderat sibi Hæreticam puellam, quàm diutissimè adamatam, ritu Hæretico ducturus Catholicus adolescens, spe illius ad Romanum dogma olim pertrahendæ: quæ vt ante nuptias in hæresi occubuit, mirè cruciari sponsus, ac pro ea, si forte morientis animum pœnitudo falsitatis cepisset, preces ardentes fundere. Sed ei rosarium ea causa enixè decurrenti vltricibus flammis circumfusa visendam se præbuit, denunciauitque arbitranti gloriæ indices illas esse flammas, sibi vt Hæreticæ perpetua esse inusta supplicia, pariaque sponso indicenda fuisse, si eos copulasset vnà Hugonotici moris triste matrimonium.

IPRENSE COLLEGIVM.

EXAVCTORATVM se Monastica militia vir nefarius, veluti augustioris cuiusdam sacramenti castra initurus, armatum satellitem nescio cui cùm se addixisset: qui abiecto pridie cucullo caput suum exauguraverat, credidit sanctius se inauguratum iri, vbi adscita concubina. scelus,

ſcelere nauiter exaggeraſſet. Hunc, octona iam ſtipendia in Martis, ac Veneris vtroque exercitu, pari conſtantia merentem, ſui Ordinis Præſides in flagitio deprehenſum, vti pium faſque fuit, Monaſtici Sacramenti ſceleſtè violati reum in cuſtodiam & compedes dederunt. Ad quem, immanis ſacrilegij pœnas luentem, noſter aliquis adhibitus perfecit ſuadendo, vt nullũ non ſupplicium ſacrilegio ſuo deberi lubens agnoſceret, perpetuamque ſanctioris vitæ legem ipſe ſibi vltro imponeret. Quinûm dierum intolerabiles in moliendo partu dolores ab matrona depulit, felicémque nixum impetrauit, B. Ignatius.

Altero anno Iprenſis adoleſcens, in Hieroſolymitana peregrinatione captus ab Turcis piratis, ſemel iterumque ad Mahometanæ Circumciſionis, Turcicique coniugij nefanda ſacra pretio pœnaque appellatus, Terram Sanctam, cuius in conſpectũ iam veniſſet, Chriſtique conteſtans veſtigia, prædonibus fortiter denunciauit, aditurum ſe lubentiùs quorumvis ſuppliciorum carnificinam, quàm vt Mahometiſmi ſacrilegiis ſeſe inquinaret. Religionem hominis Numini iucundam cecidiſſe inexſpectatus docuit euentus, cùm truculenti homines ad oblatas ab adoleſcente conditiones deſcenderunt, qui ſibi vitam libertatémque ab eis pactus trecentis quinquaginta florenis Belgicis, Ipras miſit, qui ſuis neceſſariis rationem ſuæ captiuitatis nunciaret. Ei redimendo pretium, viaticumque reducendo ad ſuos, Collegij noſtri Rector ab Iprenſi Magiſtratu cùm eſſet promeritus,

posteà è nautico ergastulo reducem,& Societatis nostrę beneficium inusitatis gratiis prosequẽtem, ad Magnæ Matris Sodalitium idem Pater Rector valdè cupiẽtem admisit. Casleti, ad occasum oræ Flandricæ, quaternis Sociis, cum agrum culturis deinceps, sedes constituta est, magna spe messis longè vberrimæ. Ballioli quoque, tertio ab Ipris milliario, in possessionem fructuosæ missionis venimus, repugnantibus tametsi auctoritatis multæ viris non paucis: quorum vim perfregere pari auctoritate gratiaque alij municipes. Horum vnus,in suadenda publice huiusmodi Missione, rationum pondere, atque ardore dicendi eò prouectus est, vt stuporem audientibus incuteret: quibus, vt sumtuum eximeret sollicitudinem,tergiuersationisque omnes ansas amputaret, prolata syngrapha, fortunas suas omnes Missioni fouendæ obligauit. In quam excipiendam incumbentes municipum animos, ab ea oratione quam diximus, Benedictini Ordinis in propinquo Cœnobiarcha, peramicè suscepta causa Societatis, omnino perpulit.

CORTRACENSE COLLEGIVM.

GENERIS egregiam nobilitatem maiore virtutum exornauit claritudine, tum viuens tum moriens, Pater Philippus Zueuefeel, Flander, quem Adiutorem Spiritalem quinto & quadragesimo ætatis anno extulimus, in nostro cœtu vi

tu vicenarium quinarium. Ad Religiosi hominis proprias dotes, plurimas & singulares, corollarium ei Græcarum litterarum pernobile amplumque accumularat sua industria: quibus tradendis disciplinis multos annos celebrem doctorem egit: sed quem cætera omnis virtus, magis etiam, quàm rara doctrina, commendaret. Anxietate conscientiæ tantum non perditæ matronæ, vt mole angoris oppressus animus ad desperationem vergeret, pacem salutemque peperit triplex votiuum Beato Ignatio sacrificium, & ad cenotaphium, pridie Natalis ipsius, pia oratio. Alteri feminæ in vitæ periculum adductæ grauiore febris æstu, altero die, quàm pro ea Beati Parenti est supplicatum, incolumitas planè restituta est.

VINOCIBBERGENSE COLlegium.

QVADRAGESIMO altero quā viuere, decimo sexto quàm esse noster cœperat Pater Ioannes Canisius Neomagensis, rationes cum vita supremas putauit, easdemque probauit Numini, vt vita eius acta ex virtutis norma, & Religiosi Instituti formula, nos sperare iubet. Moralis Theologiæ idem magister, ad ciues Concionator, auditorque Confessionum pænè assiduus, cùm hæc munia obiret strenuè, residui tamen temporis aliquid nancisci solebat, vt ad agrestes excurreret. Biennium versatus in castris frequenter

conseruit manus cum Hæretico, & vbicumque fors tulit, vt in hoc hominum incideret genus, acri eos animo semper agitauit: qua ex acie, vt copiis instructior perpetuò redibat, ita paratior industriis ad impugnandos hostes, quos & scripto volumine confutauit: Petri illius Canisij dignus pronepos. Canisius alter, cui Petro nomen, Gandaui natus, agens inter nostros annum septimum, tricenarius cùm ad nos adiit, singulari pietate in Dei Matrem, quæ non vana est probitatis nota, eodem pæne tempore decessit. Duobus Martyribus excipiendis Gerontio, eiusque socio, aduectis ad nos Roma, Bergenses ciues pios se iuxta & magnificos præbuerunt: nominatim verò, in huius triumphi cohonestanda liberaliter pompa, Mundarum Abbas suam Bergensibus Societatique beneuolentiam impensè commendauit; cùm Sacrarum ab se obitam reliquiarum transuectionem terminauit splendido epulo, domi nostræ, Clero ac Magistratibus dato, postridieque discipulis nostris, lepido dramate hanc vrbi faustitatem gratulantibus, munificè præmia diuisit.

Annus secundus, idem funestus huic familiæ, duorum iactura Patrum: idem lætus iis quos continenti pænè funere abstulit. Pater Matthæus Euchronius, Iprensis, vndeseptuagenarius, assiduis eximiisque annorum quadragenûm quinûm laboribus in Societatis stadio clarus, non potuit non felicem iucundumque ducere sui exitus diem. Tricenaria ei fuerat concionum opera: Confessionum vicenaria senaria: quibus muneribus, industria

singu

ſingulari, nec abſimili religione obeundis, cum cæteris, quorum animos excoluerat, tum Hiſpanienſi militiæ in primis, gratiſſimus euaſerat. Præferuido impetu cùm natura eius ageretur, ſic domitos habuit omnes animi motus, vt eo nihil tẽperatius, obſequentius nihil fingi poſſet: multa ſcilicet, ardenſque oratio, qua potentior nulla eſt machina frangendis, quæ virtuti obſunt, impedimentis, hanc ei moderationem, veluti natiuam adſciuerat. Thomas Hallæus, Hibernus, octonûm dierum intermiſſa ab exſequiis ceſſatione, ad integrandum funus nos reuocauit, octauo anno quàm in noſtris cenſus erat, quinto & triceſimo ab ineunte vita. Theologicũ penum quàm inſtructiſſimum in pectore ſibi viderat, ſed omnium virtutum refertiſſimam in primis apothecam, vt, hoc vtroque præſidio validè ſeptus, popularibus ſuis iret ſuppetias. Huius tam prolixæ voluntatis eamdem atque ipſius reipſa geſtæ prouinciæ rationem Deus habuit, exemitque moleſtia Hiberniæ, ac reliquæ omnis palæſtræ ineundæ, vt compendiaria via in meditatæ victoriæ triumphos induceret.

TRAIECTENSE COLLEGIVM.

NEQVE funebris officij & narrationis hic factus adhuc modus, quãdo duo quoque Socij hanc familiam operis ſuis in perpetuũ orbarunt: quorũ vnius non editur nomen: vbi de eo memoratum eſt, otij minimè patientem fuiſſe, ac cum

qui

quidem inter familiaris ministerij Adiutores. Sacerdos alter Pater Remerus Rysvvyk, septenarius in Albo nostræ familiæ, cui se vicenarius addixerat, omnium maximarum virtutum studio ardens inusitato, vt iam plurimarum studiosa cura eum faceret compotem, factura cunctarum, si vita longior suppeteret. Precationis ardentissimæ quotidianus vsus, diligentissimeque perscripta ratio omnium beneficiorum, quæ oranti sibi diuinitus acciderent, momenti multum afferebant in dies ad minimè vulgares virtutum processus: vt est scilicet diuinis donis promerendis expeditissima via, eorum recordatio perpetua, gratique animi testis commemoratio. Mentis cum Numine coniunctissimæ, ergaque illud inusitatæ reuerentiæ index in illo fuit cogitatio tam potens sui, vt inter orādū, vix aberraret tantillū ab eius obtutu, quem nusquā non sibi præsentē veneraretur. Gemino argumento colligi potuit, alūnum Ignatij, vt cælo maturum, euocari ad pręmia, suique occasus præmoneri; quando & ipse Beati Parentis Natali ægrotare cœpit; & bimestri pia lectione ante obitum, quidquid duplici codice legendum incideret, alterutram induceret, aut morbi aut mortis mentionē. Rheni alueo fermè insidentia oppida quattuor, Grollā, Rhenobergam, Olderaliam, Lingā, ab Marchione Spinola perduellibus Batauis nuper erepta, Patres duo restituenda in integrum, ab hæresis vastitate, susceperunt, opera primùm difficili, sed læto tandem fructuum prouentu. Fuit vbi non admitterentur principio, aut acciperentur

tur cum indignatione : ſed poſteà ex fructu animorum cùm operæ ratio conſtare cœpit oppidanis, illa prior abalienatio mentis vertit in beneuolentiam venerationemque, vt priuatim publiceque noſtri colendi ac prædicandi finem nullum facerent. Vnde, tametſi res geſtas, & lætos expeditionis euentus, ſingulatim ſcribendo non perſequamur, intelligi tamen facilè poſſit, quanta labes & vaſtitas ab nobis illata ſit ignorantiæ vitio, hæreſi, annum iam quintum decimum ea tota regione bacchantibus.

SILVADVCENSE COLLEGIVM.

LVSTRANTI, ex Societatis formula, Prouinciam hanc eiuſdem Præſidi, Patri Guillelmo Verannemano, quaſi eius aduentus bona huic Collegium inuideret morbus, in via ipſi hoſtiliter inſidiatus, peſtilentis affectus labem inuſſit, quæ viceſimo ſexto die corpus ægrum conficeret. Cuius viri, planè magni, vt perdifficile ſcribenti fuerit, eximias laudes ſubiicere legentium oculis, ita erit ei quidem procliue, audientium verò conditioni opportunum, quo præclaræ huius hominis comprehendantur vniuerſæ dotes, vnum modò eius facinus, quod poſtremum in vita edidit, ponere. Ab inuſitatæ cuiuſdam demiſſionis animi ſtudio ſingulari, & intimo ſenſu, hanc ex ſuis familiis vnam, cuius in oculis occumberet, exemplis quàm verbis inſtituere ratus longè fructuoſiùs,

nus, hoc dumtaxat allocutionis genere moribundus affari voluit, vti nos erratorum suorum veniā ei daremus. Prouincialem deinde cum sibi subrogasset, mandatorū ei nihil aliud iniunxit, iniunxit autem quàm accuratissimè, vti tota Prouincia scriptis suo nomine litteris, ab Sociorum singulis noxarum suarum sibi gratiam flagitaret studiosè, impetraretque. Quæ optimus Pater, cùm faceret, ingenio suo, atque penitùs insitæ modestiæ tantum obsecutus, aliud omnino agens, & quod omnium minimè cogitaret, seipse qualis quantusque esset, quàm apposito, ad delitescentium suarum virtutum exprimendam speciem, penicillo figurabat. Quadragenarium contumaciæ callum obductum erat cuiusdam animo, vt nullius Confessarij aut iudicium, aut etiam vultum subiret, cuius duritiæ molliendæ vt religiosa coniux, propinqui, & amici, rationes plurimas excogitassent, nulla processerat adhuc, cum nescio cui venit in mentem, vt eius Vxor eum quacumque machina induceret ad Concionatorem nostrum audiendū. Vt id saltem daret rogantibus, persuasus tandem est, nec citiùs aures dicenti præbuit, quàm ex oculis se profuderunt copiosæ lacrymæ, colliquefacti pectoris testes, vt mox quadrageno situ concretam mentis illuuiē apud nos detergeret. Eodem remedio factum melius est adolescenti nuper Lutherano, cui, ab detersa hæresi, multo vsu inoliti mores profligati sic adhærescebant, vt nihilo probior, quin improbior esset, quàm fuerat, nondum posita hæresi: quem illico sibi dissimilli

ſimillimũ fecit vna auditione Cócionatori nauata opera. Beneficentia Geisberti Maſij, Siluaducéſis Antiſtitis, huic Collegio in perpetuum contributa ſunt ruſticani Cœnobij octingenûm Florenûm vectigalia annua: cui Epiſcopo, eidemque Sodalitatis, ab Viſitantis Virginis myſterio dictæ, apud nos Præfecto, inſequenti anno mœrentes parentauimus, cùm, euocante ipſum Patrona Maria, ipſo die ſacro eius cognatam Eliſabetham viſentis, ſuauiſſimo leti genere deceſſiſſet.

RVREMVNDENSE COLLEGIVM.

ANQVISITVM eſt capite in bene numeroſam mulierum decuriam, veneficij compertam, de maiore ſeptingentarum cohorte, quæ, infandarum Mænadum ritu, ſanctioribus diebus profligatiſſimæ impuritatis Bacchanal celebrarent, ex ſectæ ſuæ inſtituto, ad myſteria noſtra ſi fieri poſſet, ſacris religionibus ſuis exauguranda. Quòd autem Orcus diuturna eis flagitiorũ communione conſueuerat, vt inuſta deprauatis animis ſcelerum cõtumacia diſciplinam recti ſanctique non admiſſura timeretur: adhibiti ſumus ſtudioſè, ad prætẽtandas idoneo ſermone abalienatas ab ſua ſalute mentes, ſi qua induſtria eius neglectæ cupido eis ingenerari poſſet. Vna vel altera in ſua pernicie occupatũ Cacodæmonis faſcino pectus obdurarũt, reliquus tamẽ numerus, quò impellebamus, ſe adduci denique paſſus eſt, luendiſque deinde ſuppli-

ciis æquitatẽ mentis prætulit ſibi ſalutarẽ. Armatæ ab nobis cereo agno, Cacodæmonis vim fraudemque in carcere facilè ab ſe auertebant, quæ ſacro amuleto non ſe exuerent: ſed vna Tartarei amatoris ſtudio adhuc implicita, cùm ille arceri ſe fateretur virtute cereæ plagulæ, ne propiùs adiret, orabat vti eam, velut ſuis naribus fœtidã, abiſceret: quæ vt ei obſecuta eſt, mox integrato inter ipſos amatorio fœdere, quod ſacra cera abruperat: miſeræ illi factum eſt peiùs, quàm anteà fuerat. Aliæ quinque ſagæ attinebantur eadem cuſtodia, quibus vt ille ſanguinarius prædo ſuadere non potuit, vt ſalutari ſe clypeo exarmarent, ita quoque illo arcente inhibitus eſt, quò minùs in mulieres inuaderet.

Ad inſequentis quoque anni partem non minimam pertinuere frequentes de veneficiis quæſtiones., vt hoc biennio plus ſexaginta ſagæ, immanium ſcelerum damnatæ, in accenſo buſto deflagrarint, plurimam partem noſtra opera expiatæ. In hoc maleficij genere formidoloſiſſima eſt eorumꝗ factio, qui, lupina ſpecie ac ingluuie ſanguinarij, dentibus furenter graſſantur in mortales: quo de grege ad vnum, ſupra cæteram improbitatem, etiam Hæreticum, cùm propinquo in oppido ægrotaret, euocati ſumus. Ei grauiſſimorum flagitiorum reo noſter tam acres admouit orationis faces, vt eum vehementiſſimè concitaret ſcelerum ſuorum pudore ac odio: quæ non eſt veritus in frequenti Hæreticorum corona ſingulatim exponere, atque deteſtari, vnaque falſum dogma,

indigna

indignatione frementibus Hæreticis, atque hoc grauiùs, quòd ad reliquæ vitæ exitum constanter in recta Fide perseuerauit.

TIROCINIVM MECHLIniense indigenarum, & Anglorum Louaniense.

CAROLVS Bosso, Bruxellensis, annorum vndeuiginti, per multas longioris morbi molestias insigni patientiæ laude, cùm ad suos curationis gratia remittendus esset, virtute sua promeritus à Deo videtur, vt antè decederet è vita, quàm è fratrum contubernio domum ablegaretur. Duodesexaginta Tironibus aucta domus est priore hoc anno, & eorum quidem nonnullis apertissimo Diuini vocatus testimonio concitatis. Senserat vnus aliquis eum Numinis instinctum, cui ne obsequeretur, ipse sibi obtendebat sinistri oculi quoddam vitium: sed pilæ ictus cùm dextri aciē ferè præstinxisset, intellexit calumniandi caussa diem se frustra exemisse: Deo siquidem non posse imponi. Octauum tamen annum prætereà comperendinatus, in æquales personatos bacchantium ritu tota vrbe inuehens, prehendentis morbi repentino incursu audit se diuinitus ad vadimoniū citari, quod se obiturum, votis per inualetudinis graue periculum Beato Ignatio nuncupatis, spopondit. Adeptæ tamen nouo beneficio sanitatis

iucundior vſura & benefacti & ſponſionis oblite-
rabat memoriam, niſi potentiore machina durum
pectus Deus ita cōcuſſiſſet, vt ad obſequium pro-
pè adhuc repugnantem adigeret. Ab altero parens
promiſſum expreſſerat, vt ne ante decurſum Phi-
loſophiæ ſtadium iniret Societatem; intereà verò
adoleſcenti penitùs refrixit animus ab Religioſæ
vitæ inſtituto; cùm ecce tibi, anno euoluto, ea-
dem ipſa die, horaque ſponſionis, ab ſtipulante
patre expreſſæ, quinque graſſatorum gladiis in-
feſta manus adoleſcenti, domum veſpere redeunti
ac inermi, tantam vim affert, vt momento confi-
ceret, niſi vicinas in ædes fortè patuiſſet effugium.
Neque ipſius parenti ſors illo ipſo die felicior ob-
tigit, ſub veſperam in equo ſuburbanos hortos ad-
eunti, cui præceps grauiorque lapſus ex iumento
plagam eam inflixit, vnde pòſt paullò interiret,
cuius tanti infortunij acerbiore nuncio perculſus
filius, ne ſalutatis quidem neceſſariis, eueſtigiò
in Tirocinium conuolauit. Puerulus Societatis
antè cupidus, quàm eam noſſet, ſcholarum no-
ſtrarum à parente impetrauerat poteſtatē, in quas
quo primùm die pedem intulit, moleſtiſſima rauis
eius inſedit fauces, quæ trienniū teneret, eumque
ſuis votis excluderet, ardentiùs ſollicitato preci-
bus piis Beato Ignatio, & huius Prouinciæ Præ-
ſide, ab illo ſuauitatem reſtitutæ vocis, ab hoc So-
cietatē impetrauit. Zelanda puella, cū Hęretici do-
gmatis tuendi inaudita peruicacia, tantum noſtri
horrorem combiberat, vti nec nos audire, nec etiā
videre ſuſtineret. Eam Catholicus frater Mechli-
niæ

niæ degentem, per cauſam viſendorum amicorum, deduxit in noſtras ædes, certumque Patrem euocauit: ad cuius illa conſpectum, vocemque ita inhorruit, vt, in fletum effuſa, oculos & aures obduceret manibus, quaſi verita, nequid ad ſuos ſenſus ex eo emanaret. Quoniam igitur nullam factura videbatur congreſſus copiam, reducenda domum fuit; vix tamen ædium ſuarum limen ſuperanti Deus tanta vi mentem illuſtrauit, & emolliuit, vt eumdem Patrem, quem non erat alloquio dignata, mox arceſſeret, quocum leuiter velitata, manus animumque dedit Fidei Catholicę.

E Louanienſi Anglorum Tirocinio tres in Britanniam, honorificentiſſimo iuuandorum popularium commeatu, dimiſſi: quattuor pænè ante initam noſtræ militiæ ſollemnem dimicationem ad præmia emeritorum ſunt euocati. Roberto Campiano prima ſors obtigit, cui adſcitum id cognomen erat, eius gentilitio ex cauſa ſupprimendo, & denuo ſuſcitandæ iſti appellationi, claro in adoleſcente, illi olim Campiano moribus non abſimili. Excellentis indolis, magnarum virtutum, eruditionis pro ætate ſingularis, luculentum in Audomarenſi ac Romano Seminario ſpecimen dederat: vt cùm probatiſſimos mores, & naturam compoſitiſſimam in Tirocinium intuliſſet, ſtudio autem ingenti perfectiſſimæ vitæ duceretur; non potuerit paucis diebus ſummos in virtute non habere proceſſus. Quam viam ardenter ingreſſo febris inceſſit, cuius æſtu vehementiore

grauiter exercitus, incredibili ſemper æquitate animi, atque moderatione; quamdiu autem violentia mali abrepta mens deliraret, ea ſermonis modeſtia, quæ ſummam argueret innocentiam; ſed, florente licet adoleſcentia, morbo ferendo impar, tandem exſtinctus eſt. Ab huius funere itum eſt, interuallo aliquo, ad exſequias Patris Nicolai Harrington, duodetriceſimo ætatis anno, Probationis ſuæ primo, quem litteris ac ſanctis moribus expolitum dederant Audomarenſe Hiſpalenſeque Seminaria, eumque obſequij aduersũ Præſides, & Religioſæ diſciplinæ, quàm obſeruantiſſimum faciebat multus amor erga ſuum Inſtitutum. Pridiè illius diei, qui fuit ei ſupremus, ſanctiſſimo exarſerat odio in admiſſas omni ætate noxas, vt diffluens lacrymis, magna vocis animique contentione audiretur, Deum per quæque ſacra obteſtans, vti admiſſorum ſibi veniam daret, recipienti, ſi ſuppeteret vita, ærumnoſiſſimæ cuiuſcumque afflictationis optionem, in promouẽda Numinis gloria. Quo die hunc extulimus, eo ipſo interiit Chriſtophorus Michaël, abſoluto Tirocinij biennio, emiſſiſque votis, anno vitæ ſuæ vndetriceſimo; cuius erat omnis agendi ratio Præſidibus multò acceptiſſima, & magno quidem ipſius merito, adeò, in ſumma vitæ innocentia, factum fictumque ipſi erat ingenium ad omnem exercitationem cæteræ virtutis, in primis verò ad Religioſi Inſtituti egregiam functionem. Funebrem rem & pompam clauſit Pater Henricus Lamannus, annorum octo inter Socios, triginta

inter viuos, nullis viribus, nulla valetudine homo, sed animi robore, vigilantia, sollicitudine, alacritate tanta in ægrotis, quibus præerat, vt vnus omnes eorum molestias sustinere, animique ægritudines leuando planè obliterare videretur. Summam in eo lenitatem naturæ, comitatemque agendi, iucundissima suauitas oris, hilaritasque perpetua, condiebat, mira congredientium voluptate: quas naturæ dotes iam per seipsas impensè amabiles, cum studio etiam & arte quadam excoleret, eius consuetudo suauis in Sociorum animos influebat mirabili quodam sensu iucunditatis, qui vel inuitos raperet in hominis inusitatam beneuolentiam. Tam suauium morum homo, ingeniique tam lepidi, quanto esset leuamento malè affectis vel corpore, vel animo Tironibus, vix dici aut etiam cogitari potest; cui tam validas mentis vires, in summa imbecillitate corporis, Deus reseruatas vsque eò esse voluit, dum, suæ procurationis Nouitiis, aut recreatis ex morbo, aut eius vi exstinctis, ipse nobilium palmarum medicus honestissima morte defungeretur. Recentem è Batauia Hæreticum adolescentem, pictorem, vbi Antverpiam sese appulisset, sectarij vetabant seuerè omnino cum nostris in congressum venire, hominibus scilicet factis ad incautos præstigiis illaqueandos, quorum fraudibus, qui captus teneretur, se posteà numquam expediret. His occupato documentis adolescenti visum per quietem offertur eiusmodi, quasi ædem is ingrederetur, auditoribus frequentissimam, ad quos nostrûm vnus

verba faceret, cuius ipse dicta ponè columnā primū exciperet, quæ vt placere valdè cœperant, propiùs audiret: ac demum nostros priuatim conueniret, cum eis mox eadem in Fide sentiret. Postridie cùm eius animum valdè vrgeret obiecta dormienti species, repugnantibus nequidquam contubernalibus, domo se eiicit, mox incurrit in templum in somnis oblatum, animaduersum nūquam anteà: ingreditur, respondent cætera, quæ occurrerant quiescenti: audit dicentem, ejus hamo capitur, venit in congressum: hæresim ab se abjudicat, inque Societatem se cooptandum impetrat: tumque sua fides somnio fuit: nec cùm posteà iis se dolis ductum, quibus se non explicaret.

CASTRENSIS MISSIO.

HÆRETICIS, & Caluinianis maximè, princeps sanctioris Fidei caput est, quin & ipsius religionis summa, quoque iure, quaque iniuria, suarum partium rationes ita promouere, ac eò vires adducere, vt dominatum in alios quosque ipsi exerceant, aut certè in nullius cogantur esse dominatu. Ex illo sollemni pronunciato, tamquam principe ex fonte, huius generis existūt multiplices cognatarum sententiarum veluti quidam riui: vt sibi sumant pacis, fœderum, induciarum iura, ea modò religione metiri, quæ suis asseruiat commodis, aut obsit, aut non prosit alienis. Ab hac consiliorum disciplina egregiè parati

Bata

Batauicæ factionis coniurati Hæretici, ſimulata quadam induciarum reuerentia, in Belgio per hoſce annos aperta quidem vi abſtinuerunt, hoſtilibus tamen ſeditionibus & armis vicina omnia perturbarunt, vt Belgij Principibus in alieno periculo damnoque incommodarent. Ab hinc triẽnium obiectam Coloniæ vrbem arcemque, in aduerſa Rheni ripa, moliti ſunt: Aquenſem inde magiſtratum Catholicum, Societatemque noſtram ſuis ſedibus per factioſos Lutheranos exegerũt, noſtras expilarunt ædes: Neoburgensẽ Ducẽ, odio Lutheriſmi ab eo nuper eiurati, ſuis ditionibus excludere tentarunt: Rheno finitimis cæteris, ac de Clero maximè Principibus, ita ſunt inſidiati, vt animis armiſque comparati, iam imminere prædæ viderentur. Atque hoc tanto audaciores acrioreſque inuehebantur in aliena, quòd Belgij Archiducibus rarum eſſe ſub ſignis militem animaduertebant, vt non vererentur, quin, legitimi exercitus aduersùm conatus ſuos cogendi, tempus inſigni aliquo facinore anteoccuparẽt. Quam eorum opinionem fruſtrata eſt Marchionis Spinolæ, digna clariſſimo Imperatore, celeritas atque induſtria, qua factum eſt, vt, delecti militis iuſto exercitu paucis diebus educto in conſpectum hoſtium, proiecta ferociter exſultantium copiarum mox inhiberetur audacia: &, qui nunc ludibundi alienas incurſarent poſſeſſiones, inopinato caſu attoniti, ſuis protegendis finibus multa iam ſollicitudine diſtinerentur. Adſciti verò de noſtris in eam expeditionem Sacerdotes quinque, Adiutor

vnus, & voluntariæ operæ duæ, nostri Ordinis candidatæ; castrensibus concionibus lingua quintuplici habendis, cæteraque omni ratione procurando exercitui, pro Societatis instituto. Religionis studio egregie comparatis nostris copiis, & ab omni commeatu copiose instructis, cuius in primis agebatur causa, eam Imperatori militique studiosissimè propugnanti, Deus secundissima ope adfuit, & omnes conatus abunde prosperauit. Enimuerò, vt Aquas ventum est, vrbs confestim recepta est, & eius dominatu deiecti Hæretici, Catholicis magistratibus in integrum restitutis, admotisque ad ciuilis administrationis gubernacula, vnde iniuria partium aduersarum exciderant. Quæ rerum commutatio bonis quidem omnibus, etiam priuatim, commodè; Societati tamen percommodè cecidit, quę compilatis nuper ædibus suis exacta, vrbis tametsi pomœrio non prohibebatur, domesticæ tamen rei molestas sentiebat angustias, & in perpetuo grauioris fortunę metu versabatur, seditiosissimæ plebis cincta manipulis, & quotidianis obiecta tumultibus. Imposito autem vrbi ab Spinola, coërcendis Hæreticorum motibus, valido militari præsidio, sicut reliquis Catholicis ciuibus, ita Sociis quoque, in ea vrbe ab hostili violentia peropportunè cautum fuit in posterum. Aquensibus rebus ad eum modū compositis, profectus inde cum exercitu Prætor, & munita, & muniendo idonea castella oppidaque, illius tractus capere occupauit, & præsidiis sibi adstringere, nequa vis aduersa iis, velut arcibus, in Aquenses &

fini

finitimas Catholicorum vrbes vteretur. Progredienti verò ab ea castellorum expugnatione Cliuiam versùs, Rhenus medius intercurrebat, quem pedum millenûm & sexcentenûm ponte iunctum, ad oippdum Rinsberkam, traiecturus Imperator, iubet nostros Patres celeri commeatu vniuersas copias anteuertere, araque ad aduersam ripam excitata, eis præstolari, quas inibi sacris operatas, ad Vesaliam, Cliuiæ vrbem oppugnandam, rectà traduceret. Vesalia ciuibus frequentissima, mercaturis celebris, locuples opibus, ædificiorum bonitate ac pulcritudine amœnissima, sed hæreseon turpitudine, annis iam octogenis propemodùm, valdè infamis, omniũ toto Belgio ea lue contactorum commune fuit receptaculum. Eam, siue deditione, siue oppugnatione captam, obtineret Spinola, intelligebat se aduersariorum rebus maximoperè incommodaturum: quamobrem positis inopinatò ad eam castris, oppidanos iubet se mox dedere, aut acerbam oppugnationem continuò exspectare. Quibus, per causam ciuilis consultationis, bellicas interim machinas ad aggeres molientibus, Spinola pluribus locis oppidi mœnia & portas verberare acriter instituit, vt paucis glandibus, vna portarum conquassata, irrupturo militi pænè iam idoneus pateret aditus: quo periculo tam repentino admoniti Vesalienses deditionem honestis conditionibus fecere. Validæ cohortes ibi collocatæ, quæ oppido præsiderẽt: excitataque munitio firmissima ad vrbis latus, quod Rheno alluitur, comprimendis ex ea seditionum motibus: tum re-

liquus exercitus in ſtatiua propter vrbem eductus, ibique in tabernaculis habitus, dum ſeſe aduerſariorum conatus clariùs aperirent. Embricam enim & infirma quædã alia oppida, cõtemtim ab noſtris deſerta, inuaſerant, & caſtra, caſtris noſtris haud ita magno interuallo diſſita, poſuerant, omnique incurſione militẽ abſtinebant. Per eam igitur quietẽ nos Veſalienſem populum, demta vna Patrum Carthuſianorum familia, Hæreticum penitùs, adorti, animos eorum à nobis tam abalienatos, vt congreſſum declinarent, demitigare commoda oratione tentauimus. Quam inter ciuium peruicaciam ſtudioſè molliendam, peritus Iuris medio foro vnum de noſtris aggreſſus variis interrogationibus appetere, quibus expeditiùs ſatisfieri, quàm vellet, vbi animaduerterat, & eum iam fortè tela deficiebant, mox incuſſo ſibi protrahendæ dimicationis pudori prætexuit conditionem Iuriſperiti, non verò Theologi. Sed cùm illigatus eorum defenſione, quæ temere antè profuderat, eò tandem adactus eſſet, vt fateri cogeretur, Biblia eſſe oportere animo prædita, quo iis velut arbitris, quod volebat ipſe, omnes Fidei controuerſiæ diiudicarentur: idque ineptiſſimè admiſiſſet, circumfuſæ plebi opiparè deridendum ſeipſe propinauit. Obſtinatis Veſalienſium animis medicinam in præſentia facere nequaquam potuit, facturũ fortè ex aliquo interuallo, ſpectaculum eis manſuefaciendis in ipſa vrbe comparatum. Commiſerãt duo milites de noſtro exercitu, cur laqueo plecterentur, quibus ad Chriſtianè moriendum egregiè

giè animatis, visum est, in oculis Hæreticæ ciuitatis, legibus sancita supplicia eis infligere, si quid ea res prodesset contumacibus, maximè verò cùm illi rei religiosè morerentur, interque cæteram Catholici moris professionem, caput illud magnopere inculcarent: felicissimam eò se sortem suam ducere, quòd in Catholicorum cœtu obirent, extra quem nec esset, nec posset esse vlla spes salutis. Indignatione non modica perculit ea vox morientium animos populi Vesaliensis, vt ad eam auditam, ex ipso patibulo, fremens corona & aures & oculos manibus obduceret.

BATAVICA MISSIO.

HOLLANDICÆ coniurationis ciuitatibus omnibus idem vsuuenit, quod cęteris populis solet, opes aduersùs legitima imperia quauis ratione anquirētibus, vt, aperto quibusque áduenis asylo, bonorū morum, adeóque religionis ipsius disciplinam, in ea hominum colluuione, amittant. Nam ex quo Batauicę genti ea incessit cupido, amplificandarum quacumque ratione fortunarum, Amsterodami quidem excitatum est emporiū è celeberrimis locupletissimisque tota Europa vnum: reliquis autem eius oræ vrbibus, vt quæque fuit opportuna mercaturis faciendis, rerum omnium paucis annis facta est ingens planè accessio: sed tātam viuendi corruptelam secum inuexit illa fæx deprauatissimæ multitudinis, eò confluentis, vt

maxi

maximis animorum impendiis insulani omnes redemerint illa exaggeratarũ opum cõpendia. Amsterodamẽsibus certè vnis Caluiniana secta trium infensissimarũ sectarũ inter se capita peperit, Arminiorũ, Gommarorũ, Mediorumque inter istos, implacabilibus odiis vicissim pugnantiũ, quę sæpenumerò in atrocissimas dimicationes ęrũpant, vt hęc vna triceps Hydra, vel aliis sectis fermè infinitis quiescentibus, ciuitati funditus euertendæ satis superque futura sit. Ingenium porrò his inest hominibus siue natura factum, siue fictum quodam mali studio, ad comminiscendas in momenta singula nouas hæreses: neque, aut aliunde susceptis, aut inuẽtis suo Marte, peruicaciter tuendis minor adest vel impudentia vel contumacia. Quamobrẽ nostris hãc prouinciã sortitis, tã multiplici arduoque difficultatũ nexu implicatam, hoc impensiore opera his perrumpendis enitendum fuit, quò se infesta vis mali acriùs intenderet. Et verò, contentis ipsorum laboribus benigniùs obsecundante Numine, vel ex asperrimo solo plerumque fructus existunt lætissimi: vt vnus Patrum, priore hoc anno, in oppido Delfensi, nouem integras familias ex Hæreticorum damnato Albo exemerit, præter alios bene multos, quos singulatim variis detraxit conciliabulis: centum verò & triginta idem audiit, qui cum Deo rationes vitæ totius inirent quàm accuratissimè. Aliis Patribus istius generis permulta vsu venerunt, etiam vbi quis minimè crederet. Mulieri nuper Hæreticæ praui dogmatis iustissimum odium est inustum

aui

aui ſui Hæretici funeſto caſu, quo in eum ſera licet Numinis vindicta non acerbiùs quàm æquiùs deſæuiit. Sacerdotem egerat annos aliquot, qua in functione, cùm neceſſariæ caſtitatis eum nimio plus tæderet, conſortem tori adoptauit mulierculam, vtque omni re gerenda ſtrenuum præferret nouitij Euangelij aſſertorem, eius præconium in vicino pago factitare cœpit. Per Sanctioris autem Hebdomadæ dies, ore impuro cùm eius temporis ſacroſancta myſteria violaret, reiecta inter dicendum linguæ portiuncula, vocem deſubitò amiſit, póſtque paullò inſigni ſcelere pollutam animam efflauit. Tam illuſtris ſupplicij cogitatione mulier, illiùs ſacrilegi hominis ex inceſta filia neptis, ſe factam grandiuſculam ita commoueri animo ſolere, ita exhorreſcere, narrabat, vti nuſquam conquieſceret, quoad ab impura ſacrorum conſortione deſciſceret. Lugduni Batauorum vir quidam peſſimè vitam exorſus, nulla religione, niſi quòd cum Catholicus non eſſet, eum qualis qualis foret, Hætici ſibi vltrò vindicabant, in multos iam annos prouexerat impietaté, grauique morbo conflictatus, Numinis ac ſui, penitus immemor, ruebat præceps in Tartara. Ei noſter, quà opportunè quà importunè, non deſtitit, etiam refraganti, medicinam facere, tanta induſtria, & aſſiduitate, vt, ſe de cælo copioſa infundente luce, Deum, ſéque ipſe agnoſceret æger, rituque Catholico ſacris inſtructus, mirantibus probis, improbis frendétibus, è vita decederet. Harlingæ in Friſia vir inter ſuos claro nomine, cùm anno ſuperiore dumtaxat in

Catholico

Catholicorum partes transisset, per ea primordia Catholici ritus initi, eius quocumque suo periculo tuendi ardens studium præ se tulit, & quidem perillustri singularis magnanimitatis, prudẽtiæque facinore. In eius ædibus, celebri quodam die, Catholicorum conuentus habebatur ab Sacerdote rei Diuinæ gratia: cuius coacti cœtus cum in suspicionem venisset Hæretico Prætori, derepentè in ædium ipsius intima irrumpitur, tãque improuisò, vt, vix bene occultato Sacerdote, reliquus ferè Catholicorum globus in conclaui deprehenderetur. Prætor singulorum nomina posteà quàm retulerat in codicem, eam omnem turbam contumeliosè traducit per ora plebis illudendam, ab Catholici nominis hostibus infensissimis: postque dies paucos Familiæ patrem vocat in Curiam, de suo facto rationem Hæretico magistratui redditurum. Interrogatus primùm an Sacerdotem domi suæ tùm habuisset, Quæsitori retulit: Nulla se teneri lege, de se ac suis ea prodere, quibus prodendis, periculum sibi apud iudices crearet: ipsos enim studiosè omnia domi suæ inspexisse, quàm sollerter esse scrutatos, nullis tamen vestigiis Sacerdotem comperisse: eis autem se cogitandum relinquere, an potuerit, sine Sacerdotis opera, Catholicum gregem conuocare. Edicti autem violati eum insimulantibus Magistratibus, & multæ hoc nomine commissæ illum admonentibus, alacriter respondit: Compertas sibi fuisse huiusmodi pœnas, procellasque iis tantò grauiores, suo imminentes capiti, antè

multò

multò quàm se Catholicis adiungeret, non esse veritum in eas scientem incurrere, qui animi salutem quouis pretio sibi esset redemturus: sibi autem constare, illius asserendæ nullam omnino, nisi Catholica' in Ecclesia, suppetere facultatem. Quæsitum deinde ab eo cùm esset, quam Fidei formulam profiteretur: ipseque, pronunciato Apostolorum symbolo, nihil adiecisset prætereà: vnusque considentium Iudicum eodem se vti quoque symbolo excepisset: Iam verò nos, inquit ille, Fidei nostræ rationem non nudo verborum sono, sed sensu quodam interiore, altioreque, metimur. Contendentibus posteà eum grauiore culpa & ignominia non vacare, qui se adrogandum in sanguinariorum hominum pestiferam sectam imprudentissimè dedisset, quorum sceleratæ manus innocentium multorum cruore, religionis caussa trucidatorum, essent turpiter inquinatæ: paucis indicauit, iure cæsos à Principibus Catholicis perduelles, qui per inanem religionis caussam, omne ius humanum ac Diuinum funditus euerterent. Atque de sanguine ac cædibus si agitur, piget dicere, quàm vestra sit longè grauior noxa in hoc genere: pacis & beneuolentiæ, velim dicatis, sintne vlla vestigia, in quopiam corpore variorum dogmatum cum Ecclesia Romana toto Belgio pugnantium. Mihi verò salutē, extra tam fœdas de Fide cōtrouersias, inquirēti, quis vestrûm, amabo, indicauerit, vbi consentientis ea de re populi futura sit copia, nisi in Catholicorū tutissima simul & tranquillissima castra cō-

cessero. His grauiter prudenterque pronunciandis responsis vir probus ita vniuersum consilium defixit, vt alto silentio diu taciti sese circumspicerent, alij aliorum sermonem quasi præstolantes: cumque nihil cuiquàm in rem occurreret, alio deflexere orationem. Ad extremum, subridens consilium ex eo percontatur, præsentem mallet irrogatam ipsi patria lege multam dependere, an, producta eius die, suo deinde numerare commodo: acutè, ac facetè cùm dixisset, gratiùs casurum, si ea sibi condonaretur, cum bona pace dimissus est, nec vmquam deinceps aut Fidei aut pœnæ nomine interpellatus. Quam profitendæ Religionis fortiter ingenuam libertatem familiari & illustri beneficio Deus continuò rependit, impertienda eius filio, grauissimè affecto, inusitatæ rationis sanitate. Decennis pueri morbo periculoso erat accessio facta furiosa phrenitis, quæ illam ætatulam ad horrenda verba, & impias exsecrationes, nusquam fando auditas, adigeret. Pius pater adeò nouis intemperiis filii perculsus non mediocriter, Patrem è nostris accersit, cuius consilio & ope vtatur in sua calamitate. Cui de puero nonnulla sciscitanti, vbi renunciatum erat, cum neutiquam adhuc Baptismo tinctum esse, haud dubius, quin ea tanti præsidij destitutio, morbi princeps causa putari deberet: continuò lustrare instituit, lustratumque patri reddit corpore prorsus incolumem, ac mentis functionibus longè expeditiorem. Honestissimæ matronę tanti momenti nostrorum opere in eo tractu videbatur, qui omnium

qui omnium bonorum itidem est sensus, vt ipsa se Deo victimam dedicaret pro salute nostri Sacerdotis, periculosissimè decúbētis, supplexque instaret apud Numen, vti deriuaret in se priuatam, sua morte incommodaturam nemini, grauiorem Patris valetudinē, in cuius incolumitate tam multorum salus, in morte verò pernicies esset constituta. Ratam Deo fuisse hanc precationem, ipse precationis exitus indicauit, cùm mox ea malè, noster bene habere cœpit, ac eo quidem vtrimque progressu & vicissitudine, vt vbi nostro meliùs, illi deteriùs in dies fieret: cumque tandem conualesceret hic penitùs, pia femina honestissimo leto defungeretur. Clementiùs habuit Catholicum virum, quàm huius ipsamet vxor, Minister Hæreticus, vt est ingenium muliebre sui plerumque impotens. Aegrotabat ille vehementer, nec vllis precibus ab vxore Hæretica euincebat, vt Sacerdotem subsidio sibi venire pateretur, cuius missu contrà Minister aliquoties adiret ad decumbentem, quasi ad suarum partium hominem. Is verò quoties ægro adstiterat, perquàm comiter ab eo dimissus, intellexit, quod nescierat, sibi rem fuisse cum Catholico; cuius moderatione delectatus, cognita vxoris illius inurbanitate, animum libenter adiecit, vt, ea ignara, marito Sacerdotis copiam ipsemet sufficeret. Itaque Catholicum priuatim admonet, vt, condicta die, adhibendi Sacerdotis arriperet opportunitatem, quā esset ipsi conciliaturus, vxore, adeoque tota eius

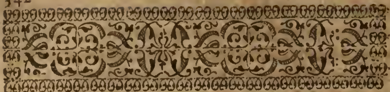
familia, per variarum officiorum causam, seuocata. Quam operam ægro nauauit, etiam maiore, quàm receperat, fide, vt Sacerdoti & ægro transigendi perutilis negotij, magna vtriusque voluptate, amplissima facultas daretur.

ALTERO quoque anno in Batauis felicissimæ fuerunt nostrorum operæ, qua in felicitate, nihilominus de capite interdum periclitatum est, sed vel humana industria, vel ope diuina declinata est, quæ videbatur imminere certa pernicies. Roterodami certè ipso Natali Christi, noster Sacerdos nocturnum conuentum habebat, eumque frequentissimum, ad quem vt verba feçerat, aram iniuit Sacris operaturus, cúmque iam Euangeliũ pronunciaret, irrupit vrbanus Prætor in confertissimam turbam, & instructam aram, & pro ea facientem Sacerdotem animaduertit. Verumtamen siue dissimulauit, siue Deus alio auertit eius animũ, priùs vicina conclauia hominibus referta, quàm illud ipsum, vbi fieret, lustrare aggressus est; quæ ipsius mora exuendæ sacræ vestis otium sacrificanti dedit, quasique vni de populo, in conferta turba loci occupandi. Recensenti demum magistratui huius exedræ singulos homines, Sacerdos incidit in manus, ab eo, vt quidem creditur facile agnitus, sed quem tamen vt ignotum præteriret, nec molestię prætereà quidquam reliquis afferret, quàm vt à duobus eius conuentus principibus viris multam sibi eius cœtus nomine depacisceretur, testatus pœnitere se, quòd eò pedem intulisset. Sed aliud quiddam cecidit eodem tem

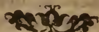
tempore in gratiam eius connectus peropportunè, quod sit illustre in suos documentum Diuinę prouidentiæ. Posticam faciem earum ædium, quæ cœtum exceperant, alluit Rotta fluuius, vnde vrbi nomen est, cuius ad ripam cymba vacua cùm deprehensa esset ab fugientibus Catholicis, & quàm multos ceperat, vno commeatu transmisisset in aduersam ripam, inde iterum, ac tertiò, nullius impulsa vi, sua sponte rediit, ad excipiendos reliquos donec omnes traiicerent. Non veritatis modò fulgor Hæreticorum ita discutit cęcitatem, vt eá ab Catholicis stantem per medias etiam tenebras agnoscant, & vel inuiti venerentur: sed multa quoque morum probitas, propria Catholicorum tessera, sic infensissimos quosque aduersariorum demitigat, ac eorum denique animos demeretur, vt non defugiant aperta beneuolentię argumenta. Lugduni Batauorum Catholici magnificum apparatum in Beati Parentis Nostri natalem instruebant, inque ipsius aram ornandam, pridiè Consulis vxor, nuper Iesuitis infensissimi, flores legebat: cui suus vir, eccui Festo ij pararentur: tum illa, Pater, inquit, & certum quemdam appellauit, me ad Beati Ignatij Natalem inuitat. Quibus auditis Consul calathum sibi sumit, florum lectissimos quosque carpit, & vxori porrigit, suũ ei apparatum ac pietatem gratulatus. Auctiores non tantum factæ sunt Catholici ritus partes accessu transeuntium ex castris aduersariis, sed illustriores etiam conditione principum è nobilitate virorum, se nobis adiungentium. Ioannes qui-

dem Nassauius, Comes, Mauricij Comitis propinquus, clam nuper ab Haga Comitis ad nos Leidam profectus Sacramentorum participandorum gratia, nunc ex Italia recens, Hagam Leida Patrem de nostris arcessiit, quem sibi adhiberet in consilium de grauissima sua cum Batauicis principibus viris, ac maximè gentilibus Nassauij nominis, dimicatione. In inuidiam scilicet, crimenque vocatur, Catholici ritus adsciti nomine, quasi hoc suo facta contumeliosissimã ęternę ignominię notam genti Nassauiæ inusserit, cuius iam nemo vnus non aliena Romano dogmate sentiat, loquatur, & studeat. Vt tamen Comes acutè ac prudenter vidit, quantum in Catholicis sacris inesset boni: quod clarè perspectum cupidè amplexus est, id quoque generosis animis, vti sua stirpe dignum est, tueri destinat. Et verò primariis Batauorum per hos dies in eo criminantibus illud dedecus, quod crederent ab eo illatum Nassauiorum generi, ad rem quàm appositè retulit; se, contrà, in auitam Nassauiorũ gloriam primum de suis postliminio pedem posuisse, qua primus exciderat, secumque traxerat posteros, qui primus nouitiam sectam ingressus Arausionensium Princeps, nuper & ab Rege suo, & ab ipso Deo desciuerat, quo flagitio, is vnus maximè Nassauiæ gentis splendorem obscurasset. Nam, per, ego vos, generis vestri claritudinem, & maiorum reuerentiam, obtestor, quid æquius, gloriosiusque fuit, me de solidæ Religionis suscipienda formula sollicitum, amplecti & sequi, an hominum nouorum, &, si fas

ſas eſt dicere, quorum hominum, numquam ſibi cohærentem ſententiam; an maiorum meorum,& totius antiquitatis, vniuerſo diffuſam orbe, nulla dogmatum anxietate vacillantem doctrinam,& in Romana Eccleſia ſemper coniunctam cum eximia morum ſanctitate? Atque vti perſpectam conſilij mei rationem habeatis, videte, obſecro, quàm non leuiter adductus ſum, vt ad Catholicos tranſirem: En vobis Leonardi Leſſij, eruditi hominis, eo de argumento accuratè ſcriptam conſultationem. Eum commentarium de Italico in Germanicum verterat, politiſſimeque ſua manu deſcriptum aſſeruabat, vt eius lectione ſubirati parentis animum leniret,ipſique probaret, meritò ſe iis rationibus perſuaſum in auorum Fidem remigraſſe. Porrò ſtudia in contraria, inque maximè pugnantes ſententias, diuiſis nuper, vt perpetuò, Caluinianis, cùm,odio aduerſi dogmatis, in eius fautores ſtylus viciſſim diſtringeretur acerbiſſimè, ac partiũ ſtudioſiſſimi quique mutuis ſe conuiciis conſcinderent, in vnum aliquem ardentiſſimè in ea dimicatione verſatum, grauis morbus incurrit, qui letalis crederetur. Hic autem, tametſi acerrimè prò Caluino erat digladiatus,vbi ſe manus cõſertũ vocari nominatim ad extremã palæſtræ contentionẽ animaduertit,antiquius habuit nihil,quã vt noſtrũ Sacerdotẽ accerſeret,à quo hæreſim dedoctus, inque Catholicorũ allectus cœtum,Sacramentis inſtrueretur, multa indignatione fremẽtibus Hæreticis, qui, quem pridie ſuarum partium pugnaciſſimum aſſertorẽ nouerant,nunc experiantur ab ſe alieniſſimum.

PROVINCIA BELGICA.

FAMILIIS primùm denis ſeptenis, deinde octonis denis, biennes ſuas operas dederunt huic Prouinciæ, nunc quingenti octoginta & duo, nunc ſupra quingentos nonaginta & nouem Socij, quorum priùs tredecim, totidem poſteriùs deceſſerunt, adoptati ſunt aliunde duo & triginta.

DVACENSE COLLEGIVM.

SCOTICÆ iuuentutis Seminarium priore hoc anno excitauimus, atque cum eo incolere cœpimus ædes, idoneo vrbis loco, Catholici Regis ſumtibus exſtructas: quarum alioqui læta nobis auſpicia, Dauidis Chriſti, Fratris noſtri, acerbus exitus pæne funeſtauit. Is componendis ad vſum commodiorem nouis ædibus trabium quiddam exportabat per apertum tabulatum, vnà cum duabus operis, qua multum degrauante ſarcina,

cina, & deerrante pede, lubrici ſoli vitio, ad marginem tabulati, præceps in caput corruit, fractaque caluaria, vulnus accepit, ex quo paucas poſt horas interiret. Huius improuiſi occaſus formidoloſiſſimam aleam Diuina Prouidentia benignè præuerterat, quòd triduo antè Sacramentis erat munitus, &, quod caput eſt, totos decem annos vixerat in Societate ſingularium virtutum nomine illuſtris, quarum nos recordatio mœrore tam funeſti caſus eximeret. Alius itidem Adiutorum, Venantius Mille, de hac familia, Inſulis obiit, quò venerat, ſalubrioris cæli hauriendi gratia, de quo poſteà dicemus. Terruit deinde vniuerſum Collegium, ſed nihil aliud quàm terruit, grauis cuiuſdam ruinæ labes, vi Auſtrorum priùs excitata, quàm potuerat animo prouideri. Theologicæ, Philoſophicæque, ac ſollemniū exercitationum ampliſſimæ exedræ, vix annum ipſum ſteterant, magnis Aquicinctini Præſulis exædificatæ ſumtibus, cùm prima luce ab Auſtro ingruens tempeſtas turbulentiſſima ingentem ædificij molem luculenta ſtrāge derepente afflixit, antè tamen quàm diſcipulorum quiſquam eò coiuiſſet. Quæ verò in nos Præſulis optimi beneuolentia & liberalitas, vbi de labefactato gymnaſio inaudiit, mox adiecit animum ad illud idem, ampliore acceſſione adiuncta, inſtaurandum, vt qui cum eo, quod nuper fuit, nunc velit contendere, vt in hanc excreſceret speciē, exiſtimare poſſit ſuam ipſi ruinā profuiſſe. Relata in codicem ab noſtris omni ciuitatis pueritia, vt eius per Catecheſeon palæſtram erudien-

dæ apertior constaret ratio: eam nobis suorum liberorum tam impensam curam Magistratus, & ciues vniuersi mirificè gratulati sunt, seque huic nostræ adeò frugiferæ ac liberalis operæ subsidio venturos prolixè receperunt, nec defuit ex inopum mulicrcularum cœtu, quæ suam egestatem defraudatura, menstruæ pecuniolæ quidpiam, coëmendis Catecheticæ scholæ præmiolis, si audiretur, addiceret. Amuletum, auertendis inter peregrinandum latrociniorum periculis, adolescens alicunde nactus, quoad secum habuit, tametsi cum cura educatus ab optimis parentibus, in perpetuis flagitiis volutatus est, quod tandem vbi nostro auctore, abiecit, mox eum incedit tam ardens pietatis studium, vt iam rectè viuendi normam quàm optimam cæteræ omni adolescentiæ præferat. Graui ęre alieno Collegium obruebatur, cùm Dei Prouidentia liberalitatem in nos suscitauit hominis locupletis, filium Sacerdotem habentis in Societate, cuius supremis tabulis hæredes facti ex asse, vetera nomina feliciter explicauimus.

VIXERAT ad annum huius biennij alterum Pater Ioannes de la Haie, Seruius, Votorum quattuor Professus, annos quattuor & septuaginta, inter Socios vndequinquagenarius, cùm eum confecit trium dierum ægrotatio. Hunc inter maximè illustria Belgicorum Patrum lumina, multæ ac eximiæ virtutes claris in Societate muneribus assiduum ferme admouerant; toto Belgio principum virorum adiunxerant beneuolentiæ, nominatim

verò

verò Collegij Duacensis conditori, qui eius singulari prudentia, innocentiaque delectaretur maximoperè, ac consilio valdè vteretur. Huius Patris ingentibus laboribus Duacense Collegium sua primordia, progressionem, & hoc sui splendoris fastigium in primis acceptum refert, deincepsque referet quàm lubétissimè. In tempora verò difficillima cùm incidisset eius ista procuratio, & eò tamen res proueherentur, quò non facilè quisque sperare ausus esset, quæ summa ei viro inerat Numinis fiducia, angustis sæpe rebus se apertè prodidit cùm ea fretus nihil quantumvis ardui non susciperet alacriter, feliciterque perficeret. Cur autem rebus maximè dubiis tantopere Diuina ope confideret, obsides habebat domesticos, & egregiam vitæ innocentiam, & ardentissimum Diuinæ gloriæ studium, quibus comes accedebat iugiscũ Numine per assiduas preces veluti cõsuetudo, vnde tam certam prosperorum euentuũ fidem eius animo afflari solere, sit quàm probabilissimũ. Mirati frequentissimè sunt Prouinciæ Præsides in eo liberum prorsus omni sollicitudine animum quamdiu administrauit numerosissimam Duacẽsem familiam, nullis propemodùm certis nitentem vectigalibus vnde aleretur, vt angustiarum familiaris rei mentionem numquam sit auditus intulisse: id modò causatus silentij sui argumentum Præsidibus percontantibus: Non solere Numinis beneficentiam ipsius ope confidentibus alumnis vmquam deesse, qua vna cogitatione mẽtem suam diceret planè acquiescere. Hominis &

litterarum & negotiorum bene prudentis, exercitatiſſimi prætereà in tractãdis hominum quorumlibet ingeniis, inuſitata modeſtia ex eo vno perſpici poteſt, quòd epiſtolas ad viros graues dare nõ ſolebat, quin Spiritalium rerum Præfecto excutiendas ita detuliſſet, vt nihil niſi eius arbitrio liberum ſibi ſua in ſcriptione vellet. Quo de homine illuſtria quęque dixiſſe tametſi minùs quàm pro eius meritis videatur: quoniam tamen facilè cætera ex his capitibus æſtimabuntur, plura ſcribere in præſentia ſuperſedemus. Iacobo Leſlæo, Scoto, & hic annus vitæ ſupremus fuit, quartus in Societate, quinarius vicenarius ex quo in hanc lucem venerat, Braunsbergæ in Pruſſia vnum annum litteris manſuetioribus excultus; vnde Romam cùm veniſſet, Aronam Tirocinij cauſa, poſteà Duacum miſſus, in Philoſophiæ ſtadio ætatis curriculum multarum virtutum laude terminauit. Sacra corpora Beatorum Terentiani, eiuſque Socij, Martyrum, Roma huc ad nos ab Reuerendo Generali noſtro Præſide tranſmiſſa, ſplendidiſſimo inſtrumenti apparatu, lectiſſimaque pompa omnium Ordinum ciuitatis noſtram in ędem religioſè inuecta ſunt, & ibidem condita.

AVDOMARENSE COLLEGIVM.

ILLVSTRIVM pariter atque fructuoſarum operarum functione clarus inter Socios Pater Chriſtianus Dalmerius, vota quattuor profeſſus, annis

annis quattuor ſeptuagenario maior, laudatiſſimam ætatem honeſtiſſima morte concluſit. Alterum & viceſimum annum huic familiæ præſedit, approbantibus omnibus eius rationem magiſtratus: quadraginta dixit annos, & hoc ampliùs, è celeberrimis pulpitis, eo ſpiritu plenus, qui non afflatur niſi diuinitus, quod, incredibili fructu audientium, vehementes animorum commotiones teſtari perpetuò conſueuerant. Multa ſenecta, immodicique longioris vitæ labores, tametſi acerbos artuum dolores, aliaque incommoda, nec pauca, nec leuia ipſi arceſſiuerant, ſanctæ hilaritatis iucundo ſenſu & fructu eum tamen numquã defraudarunt, quod vnum eſſet inter multa innocentis animi argumentum non mediocre. Ei aduersùs Beatam Vrſulam propenſiſſima ſemper fuit religio, quòd in eius ſacrario prima ſemina Inſtituti Societatis eius animo Deus inſeuerat, cuius beneficij numquam ſatis pro ſuo ſenſu poterat exaggerare magnitudinem, tanto autem ipſi iucundiorem nobilioremque, quòd ipſo eiuſdem Virginis Vrſulæ Natali Deus ipſum ex corporis ergaſtulo ad cæleſtes epulas euocauit. Patribus noſtris agreſtem expeditionem longè lateque prouehentibus, vni ex eis contigit excurrere in alieni Principatus pagos, vbi lubentiſſimo populo, quæ huiuſmodi functionis ſollemnia ſunt officia, exercebantur fructuosè, dum quibuſdam inceſſit non bene ſana æmulatio, qui alieni hominis aduentitia opera offenſi, eum exigendum curarent cum ignominia. Commodè tamen incidit per hoc ip-

ſum

ſum tempus, vti ſuam diœceſim obiret Antiſtes, qui eius rei à probis commonefactus, Patrem humaniſſimè appellatum, gratulatus tam fructuosè nauatam ſuo gregi operam, honorificè apud ſe habuit, rogauitque, vt ſuſceptam Spartam ornare perſeueraret. Poſteà verò, in ampliſſimo indigenarum conuentu, grauiter queſtus iniuriam Patri, omnem beneuolentiam humanitatemque promerito, contumeliosè illatã, edixit eũ & rectiſſimè feciſſe anteà, & quod deinceps faceret, auctoritate ac nomine Antiſtitis, qui probaret eius dicta factaque, legitimè facturum: quamobrem cum nemo ſua opera prohiberet, contra omnes recta ſanctaque præcipienti dicto audientes eſſent. Inter quam dictionem, manu apprehenſum compellauit beneuolentiſſimè, apudque auditores mirificè collaudauit, proborum, qui Patris concionibus profecerant, ſummo gaudio & approbatione, ſed Hæreticorum tanto acerbiore inuidia. Grauelingam quoque vrbem, ac munitionem maritimam delatus eſt ardor miſſionũ, vbi militares inter manipulos vehemens animorum commotio in multam pietatem exarſit, cuius fouendæ iniecta Sodalitatis ſacræ cùm eſſet mentio, nomina mox dabat vniuerſum præſidium, ſed, potiorum delectu habito, coaluit illico numeroſus iuxta & pius conuentus Sodalium. Vrbis Præfectus, Centuriones cohortium militarium, honoratiſſimi quique ciues, ſe gregario militi ea in dignatione poſthabitos doluerunt grauiſſimè, aditoque Patre, queribundi expoſtulabant, nec futuram expoſtulationum

num finem aſſerebant, donec eodem loco & honore inter Sodales, quo turba ſaltem militaris, haberentur: quibus facere ſatis nequaquam fuit difficile. Oppidanorum omnium ardebant odia in ſuum Curionem, vt peſſimum exitum res habitura videretur: cui malo Sacerdos noſter vt occurreret, ſingulorum ciuium obiuerat ædes,& ad communis pacis ſtudium adduxerat eorum animos: quæ ne, omnibus expugnatis, conciliaretur, qui vnus reliquus erat mitigandus, odiorum auctor,veſperi adit ad oppidi primarium virum,& orando adigit,vt ſecum craſtina die rus venturum polliceatur, quò ſe ſubtrahat Patris noſtri oculis & precibus. Sed fugientes Sacerdos aſſecutus,quà rationum, & precum momentis, quà Diuinæ iræ ac vindictæ grauibus denunciationibus interponendis, nihil omittit quo mollire vel ſaxea poſſit pectora, vel frangere: irrita tamen per eum diem opera. Quamobrem Sacerdos & ſocius,vbi humana vis tantæ moli euertendæ infirmior erat, ſupplices fuſi in vota, opem de cælo potentiorem expoſcunt, nec fruſtra: poſtera etenim die bene manè, ad noſtrum adit vir ille princeps, heſternæque contumaciæ veniam impensè rogat, ſe in Patris poteſtate recipit futurum, cuius opera mox vſus noſter,habito omnium diſſidentium conuentu,æquis conditionibus conciliatur pax, & eius perpetuandæ in poſterum idoneæ leges perſcribuntur. Diuturno, acerbiſſimoque ex morbo receptum nonnullum ſæpe impetrarat puella, Beati Aloiſij noſtri expetito cum fiducia præſidio, denique

nique verò cùm periclitaretur grauissimè, haustis Beati cineribus, eò angustiarum adducta est, vt iam conclamaretur eius salus, cùm ei fortè cinerū sacrorum quidpiam infusum secundò est, optanti quidem, sed ad postulandum defectæ viribus: quā alteram sorbitionem consecutus caloris, & virium regressus sanitatem prænunciauit, postque paullò integram restituit.

TORNACENSE COLLEGIVM.

EXIMIÆ artis opificium exercuerat in Germania Batauiaque ciuis Tornacensis, vbi Caluinianorum animos commouerat cupiditate artis artificisque in suas præsepes traducendi, quò & improuidum traduxerunt. Decimum ferè annum venerabatur, & colebat insulsa illa Caluinici mysterij prandia, cùm nos eum tantò augustiora Sacra & sapere & amare docuimus, quibus ille probatis vsuque perspectis lubens adhæresceret. Popis Caluinianis, Poparumque tribulibus, permolesta cecidit eius hominis ad nos transitio, cuius vt animum demererentur, blanditiisque ad se pellicerent, omni arte, operaque adlaborarunt, toto biennio. Validæ admouebantur machinæ homini, quàm tenuiter parato ab re domestica, expugnando, quòd annuus commeatus deferebatur ampliter: sed nulla copiarum illecebra opibus tenuem, multa Fide diuitem hominem potuit demulcere. Sollertis animi atque constantis argumenta prætulit

tulit omnis illius ad Caluinianorum conditiones cauillationemque responsio: quam Tornacensis Magistratus perspectissimam habuit, mirificeque in huiusmodi homine comprobauit: porrò de illius virtute iudicij documentum id exstare voluit, vt is amplo congiario publicè donaretur, quò Fidem tueri pergeret alacriùs, & artificium, quo excellebat, luculentiùs factitaret. Nostra autem in æde Sacrorum vsum constanter ac religiosè obire perseuerat, ex quo desciuit ab Caluinico conciliabulo.

BIENNIO pænè vertente demigrauit è viuentium contubernio Pater Antonius Dautroult, sexagenarius, annos ab hinc quattuordecim allectus in Societatem, quod omne tempus quàm vtilissimis transegit operis, ac præter cæteras quidem, Historico Catechismo instruendo, cuius editione auctiore diuulganda, dum tertium volumen prelo subiicitur, grauis eum sopor mẽbrorũ occupat, & imbecillitas memoriæ, vt omnium repentè obliuisceretur. Tres circiter hebdomadas tenuit ille stupentium sensuum, & labantis memoriæ affectus, quo deinde paullulum discusso, senecta, morboque victus, bonus Pater religiosè animam exhalauit. Totos nouem annos bis quothebdomadis virorum Cœnobium adire solitus excipiendis ipsorum confessionibus, magnis incrementis disciplinam Monasticam apud eos, pietatemque promouerat. Sanctorum statuas hac regione quàm multis locis, Hæreticorum scelere, aut deturbatas, aut comminutas, vti publica auctoritate, impensaque

pensaque restituerentur, effecerat suadendo, magna proborum voluptate, diuini cultus propagatione non mediocri.

LEODIENSE COLLEGIVM.

CREVIT decreuitque alternis mutationum vicibus Collegarum numerus, vt addita gemina Logica perueniret ad quinquagenarium vniuersa familia: ex qua deinde Patres duo, Frater vnus, aut senecta, aut morbo, demerentur. Septuagenario iam, & sua sponte ad obitū vergenti, Patri Ioanni Hallenio, pulmonū exulceratio, pituitęque profluentia non parum anticipauit extremæ diei sortem, quietemque. Eum nuper è Gallia communis Sociorum proscriptio Montes, Hannoniæ in vrbem emisit, vbi Sociis præfuit sexennium; tandemque suos ad ciues Leodienses cùm deuenisset, quam sollertiam sedulitatemque adhibuerat iuuandis extraneis, eamdem, adeoque maiorem popularibus impertiuit. Hic cum arderet alienæ salutis studio, eamque animo combibisset de Catechetica institutione opinionem, quam Decem-primorum Patrum res gestæ præferunt prædicantque, incredibili cura eò suam mentem appulerat. Tam impensæ verò curæ par frugis euentus respondebat, quòd mirificæ industriæ artifex cùm esset, insinuando rudium ingeniis Catechismo, vrbana rusticanaque plebè vtebatur admodum docili, cui videlicet sui Doctoris discipulorum

lorũ tarditati ſe tam amicè ſeduloque accommodantis, iucunda in primis erat humanitas. Quoad ſenectus corporis vires non penitùs infregit, omni tempeſtate agros æquè vt vrbem ſalutari diſciplina imbuit: degrauante poſteà ſenio membra, ſua Hiberna ciuili plebi, Aeſtiua modò agreſti addicebat: quo genere ſaluberrimæ inſtitutionis beneuolentiam omnium tota regione popularium incredibilem collegerat, ſibique ac Societati, adhibendo gratiſſimo indigenis officio, nomen clariſſimum fecerat. Magiſter Stephanus Maſſæus, Leodienſis, annorum ſex & viginti, à viceſimo ætatis, ſeu erudienda iuuentute, ſeu debellandis ſe iugiter impetentibus morbis, exercitus variè, tandem horum vi maiore oppreſſus interiit. Patrẽ denique Anſelmum Deſchamps, peſſimè affectum Spadanæ aquæ, quibus aduersùs grauiorem valetudinem vſus erat, non prohibuere, quò minùs domum inde regreſſus malo ſuccumberet: nulla tamen vis morbi, vel etiam mortis, hilaritatem vmquam ex illius animo, vultuque, depulit. Secundo Numine, hominibuſque iuuantibus, Summo ſcilicet Pontifice, Colonienſi Electore, eodemque Leodienſi Epiſcopo ac Principe, Leodienſium magiſtratu ac ciuitate vniuerſa, eodem conſpirantibus, Philoſophicam ſcholam hoc anno inſtituimus, centum & quadraginta mox frequentem auditoribus, quam ſi aduerſa vis nulla diſturbet, lætis inchoatam auſpiciis, fructibus vberrimam futuram ſperamus. Hoc Collegio Philoſophicis initiando diſciplinis myſteriiſque intereſſe voluit

Antiſtes ac Princeps noſter, ſuaque præſentia, & inſigni religione cohoneſtare Sodalium conuentum, ac deinde, remiſſo cuncto comitatu, & ſatellite, priuatus apud nos prandere. Præter inuſitatæ beneuolentiæ aduersùs omnes ac ſingulos Socios luculenta argumenta, mirabilem tanto in faſtigio auguſti natalis honoriſque modeſtiã perpetuò prætulit, vt nullo nec ſellæ, nec vaſarij diſcrimine à nobis diſtingui voluerit: quin, & detergendis poſt lauationem manibus, ad Sacerdotum inuitatus lintea, ſe non Sacerdotem cauſatus ad penſile. Fratrum mantile, ductus religione, tranſierit. Non parum valuit huius Principis graue teſtimonium, ad comprimendos æmulorum iniquos ſermones aduersùm Societatem, quòd ipſius in eam criminantes huiuſmodi exceptum eſt reſponſum: Alieno vel iudicio, vel auctoritate nihil ſibi opus eſſe in Societatis æſtimanda innocentia, cuius à puero haberet quàm exploratiſſimam probationem. Spadanæ aquæ communis vſus cum Britannici Regis medicorum decuria noſtrum Sacerdotem frequentibus de Fide diſputationibus illigauit, ac peropportunè quidem affirmandis Romano ritu Catholicis, qui fortè aderant, quòd ex iis medicis non nemo veterum Patrum aciem vniuerſam, velut ſuo dogmati fauentem, obiiceret. Sed adfuit in tempore qui cornicũ oculos ita configeret, vt ne deinde acutioribus luminibus vellent videri, quàm eſſent, neque rudioribus imponere auderent. Agendi verò comitas, quam perpetuam tota concertatione noſter

Sacerdos

Sacerdos adhibuit, ita ei conciliauit Hæreticorũ hominum animos, vt huius mansueti moris laudandi finem nullum facerent: in Angliam verò posteà renauigaturi, ad eumdem Patrem nostras in ædes officiosissimè venirent salutatum.

EXARANDO Hæretico solo, tametsi, præter inanem sudorem, nihil plerumque compendij fiat, posteriore tamen anno denos septenos inde manipulos sustulimus, & nonnullos memorandis impulsos ad Fidem euentibus. Dictis gestisque proteruiam gloriabundus factitabat aliquis de Clero, multa cum offensione ciuitatis, quem vt nulla proborum monita deducerent à flagitio, funestus tamen casus auocauit. Per nocturnam concursationem, in qua multus esse consueuerat, cùm cinctus gladio expeteret auidè sibi occurrere aduersarium, vel ex Orco ipso, si non suppeteret aliunde, quîcum ferro congredi ad satietatem posset; inclamaret porrò intenta voce, vti prodiret in medium, cui esset animorum satis ad conflictũ, de Tartaro prouocatus duellator mox exstitit. Sed acuendæ in aduersario cupiditatis ad pugnam maioris, inuolutus pallio simulauit ex metu fugam; passus tamen haud multos emẽsus, sibi acriùs instantem ab tergo prouocatorem, euestigiò conuersus, stricto ense repressit, paucisque digladiandi satietatem intulit. Nam, cæsim punctimque congeminandis validè petitionibus, vti stolidi hominis defatigarat vires, artéque hebetauerat, graui confossum ictu ad ædis propinquæ fores humi afflixit, vt in re desperata, salutare nomen Iesu lugubri

gubri voce appellantem, qua nomenclatione perculsus victusque, Tartareus bellator, momento euanuit. Sauciato posteà noster Sacerdos adhibitus interiorum plagarum vulnerarius, tam appositè animum eius versauit, ex recentis cladis sumta opportunè ansa, vt eum accenderet studio vitæ sanctioris, quam exorsus deinde in hunc diem egregiè promouet.

INSVLENSE COLLEGIVM.

FVNERE Socios duos priore anno extulimus, Sacerdotem alterum, alterum recentem ex Tirocinio adolescentē. Patris Henrici Huberti annorū triū super quinquaginta, Boscoducensis, Professi Votorū quattuor, priores fuerunt exsequię, ciuium extraneorumque mœrore insignes. Cum cætera virtus multiplex, tum congressus, morumque iucundissima suauitas, ei conciliauerant, quidquid hominum ferè vmquam viderat, animos, ergaque ipsum sic affecerant, vt ei gratificandi ansæ omnes vndique captarentur. Quare, quòd eius in mendicos singulare multis notum erat studium, vel ex ipsa vltima Hollandia destinabātur ad eum ingentes pecuniæ, in egentes erogandæ. Documentum, eius in hoc hominum genus beneficentiæ, petatur vno ex capite panis distributi: cuius nomine vna dumtaxat pistoria officina ei accepta retulit terna Florenorum millia. Qui tam profusæ benignitatis affectus in alienam egestatem, ex

incenso

incenſo videlicet Diuini amoris æſtu expreſſus, quàm frequenti, quámque honorifico præcellentium virtutum comitatu cingeretur, ad exiſtimationem fidemque pronius eſt, quàm vt longiore ſermone ſit explicandum. Arnoldum Deſchamps, Inſulenſẽ, menſis ſextus ab Tirocinij exactis ſtipendiis, hectica febri tabeſecit, eximiarum virtutũ inſignem laudibus. In Numinis de ſe ſuiſque arbitrio totus acquieſcebat quàm pacatiſſimè: ſi liceret tamen aliquid ſuo iudicio in cauſa ſua optare, longiorem vitam libenter ſibi ab Deo paciſceretur, vt ingentiũ laborum inter Socios exantlandorum ei copia fieret: quorum materiam ſibi ante tempus præripi doleret. Gallo mercatori Hęretico, dum in claſſe Turcica hoſtium potiretur, conſtantia repudiandi Mahumetani ritus, multarum blanditiarum illecebra ſtudioſè propinati, vtramque & mentis & corporis libertatem ipſi à Deo promeruit. Poſt ſeptennem quidpe captiuitatem è vinculis exemto feliciter, perque Belgium iter ad ſuos intendenti, Catholicorum ædes ſacrę pio elegantique ornatu, & cærimoniarum auguſta maieſtate, ſtuporem incuſſerunt non modicum, ſed maiorem multò ad Beatorum reliquias edita miracula. Exinde igitur is animo vehementer angi, & aſſiduis compungi ſcrupulis, num ab Caluinianis falſitas, veritas ab Catholicis faceret: quo angore vt animum abſolueret, noſtrum adhibuit arbitrum, apud quem vt rationes expoſuit, quæ ſe in Caluiniſmo adhuc diſtinebant, & earum vanitas fuit oſtenſa, quàm lubentiſſimè amplexu

est, quam venerari & adamare iam cœperat Catholicorum Fidem.

ALTER annus viuorum numero exemit Patrem Stephanum Fouaquierum, Atrebatensem, senio grauem, in Societate quadragenarium, excipiẽdis Confessionibus strenuũ, assiduũ, industriũ cũ primis hominem, in se penitùs inclementem, in alios omnes mansuetissimum. Nosocomio vrbano, & ei præfectis Cœnobitis Virginibus annorum quattuordecim culturam saluberrimam contulit, ex qua Diuini cultus, disciplinæque Religiosæ quàm optima ratio deinceps existeret. Ex vicenis septenis Germaniæ prouinciis frequentissima hic versatur adolescentia, varij ex causis variis, ad quos, suo ipsorum idiomate, statæ sunt nostro in Collegio conciones: quibuscum seriò actum hoc anno, ac perfectum etiam, vt quæ semina pietatis auribus solerent excipere, obeundis cum cura & religione frequenter Sacramentis, ea in animis altiùs ad spem frugis secuturæ defigerent. In Batauico exercitu, Embricam Resamque, Cliuienses vrbes, expugnante, merebat Hæreticus miles, quem capta Embrica incessit cupido visendi nostri ea in vrbe templi, vt aliquando nosset, quid rerum ageretur in Catholicorum sacris ædibus. Ingredientis animum affecit illico multa sacri loci dignitas, & omnis instrumenti elegans venerandaque compositio. Maximè verò placuit frequentis populi summa modestia; silentium altissimum; incensa precandi religio: veneratio erga res Diuinas singularis; quibus argumentis sensum pie

ſum pietatis non vulgarem animo ſuo iniici mox animaduerteret. Eam ob rem de ritu Catholico ſublimia quæque cogitare, ac exiſtimare cœpit, tú etiã fermè perſuaderi, apud eius ſectæ homines reſidere ſinceræ lumen Fidei, quos tam ſancta diſciplina Sacrorum imbuiſſet: cuiuſmodi nec tenuiſſimum veſtigium deprehenderat vmquam in pudendis Caluinianorum luſtris, vbi omnis petulantia, velut in caſtris impiorum dominaretur. Hæc per aliquot dies meditanti, non decernenti tamen, quod optimum videretur, incidit velut à tergo morbus, qui reſtitantem adigeret, quò Deus benignè vocabat. Opulento ſeni mediis Batauicæ perfidię tenebris immerſo, inter obſtinatiſſimas in errore cognatorum phalanges, Deus inſpirauerat venerationem cupiditatemque Catholici dogmatis, adeò vehementẽ, vt niſi ſe illi adiũgeret, in nulla re ſperaret ſe poſſe acquieſcere. Neque tamen erat ipſi dubium, quin vt eò adſpiraret, quò cupidinem adiecerat, & patria, & opimum patrimonium ſibi eſſet prorsùs abdicandum. Hæc tamen viliora ei viſa ſunt, quàm vt, ipſis conſeruandis, Fide Catholica excluderetur, cuius Sacrorum experti nulla ſpes ſalutis fieret reliqua. Sollicitudine igitur caducarum rerum expeditus rectà Inſulam contendit, noſtriſque ſibi adhibitis religionum magiſtris, animi ſui rem omnem tuto loco conſtituit.

MONTENSE ET LVXEMBVRgense Collegia.

QVASI à grauiſſimo flagitio procliuior, propinquiorque fieret gradus ad ſanctimoniam, ſic mortalium nonnullis vſu venit, vt inſigni aliquo ſcelere implicati ſub vitæ exitum, inuſitatæ pœnitudinisglorioſiſſima clauſula ætatem concludant, viamque ſibi ad æternæ felicitatis epulas fruendas aperiant. Sapientiſſimum vtique Diuinæ Prouidentiæ conſilium eſt, eos non prohibere caſu turpiſſimo, qui ſua ex ruina generoſiorem impetum capturi ſint, ad virtutem ſuis in animis validiùs poſteà, magnificentiuſque ſuſcitandam. Hoc euentus genere profligatiſſimè ruit Montibus anus ſeptuagenaria, cui ſuam fortunam, ab inopiæ anguſtiis fortaſſe, lugubri querimonia in hortulo querenti, adſtitit ex improuiſo Acherontius Daniſta, & aliquot nummulis neſcio quid ab vetula licitatus, eam ipſam ſibi pactus eſt, quo voluit pretio, vbi ea ſe Sacrorum, Deique omni abiudicarat commercio, porrectoque crine Tartareæ militiæ auctorauerat. Ab tam ſacrilegis impiorum initiorum carceribus, laxis habenis decurſum eſt ad quorumuis flagitiorum conſuetudinẽ, incubone Dæmone nihil non per impuram veneficam audente, perficienteque, quòad eam vulgatiſſimorum ſcelerum atrocitas in neruum, ac in buſtum deinde compegit. Poſteà verò quàm in vincu

vinculis eam conſcientia criminum imminentis ſupplicij commonefecit, æquitate animi ad luendas pœnas,& religione in Deum inaudita,ſe comparare inſtituit: vt qui alacritatem properantis ad paratum incendium,& inquinatiſſimam ſenectam exſecrantis, lacrymas gemituſque animaduerterent, fletibus ipſi præ miſeratione non poſſent temperare. Porrò in tolerandis accenſæ pyræ cruciatibus, fuit in muliebri animo tantum roboris, & in effeto corpuſculo tantum virium, præ interiore Diuini amoris flamma, vt ſpectantium corona planè obſtupeſceret, tamque felicis occaſus ſortem turpiſſimę nuper mulierculæ gratularetur, vti & nos quibuſdam aliis gratulati ſumus exutū Hæreticæ ſuperſtitionis ſpolium.

LVXEMBVRGENSIBVS Sociis templum exædificare inſtituit priore anno Epiſcopus Azotenſis, Suffraganeus, vt vocant, Treuirenſis Archiepiſcopi, mirabili concurſu indigenarum ad deſcribendorum finium, & inaugurandæ areæ ſollemnes ritus propiùs cognoſcendos,affluētium. Cui fabricæ auſpicatiùs inchoandæ, ac fortunatiùs promouendæ,architectus, vir planè probus, ab religioſiſſimæ legis ſanctione pium opus aggreſſus eſt, : conuocata ſiquidem omnium operarum turba,& pauca in rem præfatus,docuit, non ad profanos vſus mortalium cuipiam inanem ſubſtructionem apparari, ſed Regi Regum immortali Deo exſtructum iri templum, vbi, quotidie incruenta hoſtia crebriùs immolanda, Numini litetur. Quamobrem intelligerent omnes puris

corporibus animiſque huic ædificio dandas eſſe operas: ſibi quidem certum eſſe laborem nullius admittere, qui non iuraret in verba ſuæ ſanctionis. Dicti autem factive noxa grauior Dalero, hoc eſt aureo dimidiato, ſanciebatur in cæteris; in ipſo autem architecto, tot Daleris, quot noxiæ ſuæ conſcios teſtes ille habuiſſet, cuius legis conditionibus vbi fabri vniuerſi, operæque omnes ſe volentes adſtrinxerant, conſpirantibus omnium animis, in opus itum eſt vndique. Poſtridiè admiſſa in legem fraude à quopiam, eius lator depenſa multa minimè contentus, reum à ſe ablegauit, dum Sacramento Confeſſionis eſſet expiatus, cuius perſoluti officij ſyngraphum ab Sacerdote cùm hic afferret, quindecim tamen dierum ignominioſa miſſione plectebatur inſuper, niſi Patris Rectoris ſuffragiū interueniſſet. Seueritate ſcilicet ſupplicij adhibenda principio, amputare ſtuduit bonus Architectus effrenatam plebeiorum hominum in peccando licentiam: neque ſpe ſua fruſtratus eſt, nam cætera omni æſtate ſectorum ſtructorumque numeroſiſſimam officinam ſibi obſequentem, & egregia modeſtia compoſitam habuit. Siquid minùs ex artis diſciplina, vel non ſatis ſedulò à quoquam adminiſtraretur in opere, non iracundè peccãtem vltus, non conuicio, vt fit, appetiit negligentem operarium: ſed iniicienda religione caſtigauit: Opus videlicet Magnæ Matri dicatum eſſe, in quod diligentiã fidemque quiſquis non contuliſſet, graui ſcelere ſuum caput obſtringeret. Quibus verbis idemtidem inculcandis facillimè

cillimè impetrabat,vt quidquid operarum fabrilia inibi mereret ſtipendia, pro ſe quæque negotium ſuum ſtrenuè accurarent. Pueri puellæque quàm alacriter, vel inuitis parentibus, ſe adiunxerant Catholico gregi, tam fortiter aduersùm machinas & vim ſuorum in cœpto perſtiterunt, vt neque familia exacti, nec appetiti, conuulneratique ſaxis à ſuis fratribus,in Fide vmquam vacillarent. Poſteriore anno exeunte, quà ſenio, quà laboribus fractus, migrauit è viuentium commercio Pater Antonius Haëck, annorum ſexaginta quattuor, vnum & quadraginta Socius noſter,ex Spiritalium Adiutorum Decuria, cui diuturna plaga grauiter obliſi lateris, inter audiendas aſſiduiſſimè confeſſiones, letalis fuit. Ei erat imis inſitus medullis Diuini cultus amor, & intima cum Numine per continentem allocutionem conſuetudo: vnde naſcebatur eorum omnium quàm ardẽs ſtudium, quæ Deo grata eſſe vel noſſet, vel coniiceret. Hominum abiectiſſimæ conditionis, quorũ vel ab ſuo, vel ab alieno neglectu, ſalus plerumque periclitatur, nempe rerum ſalutarium ſupina ignoratione: peculiarem ſibi delegerat inſtitutionem, & curam in omnibus quàm ſedulam; in huius ſuæ tutelæ cauſa commemoranda libenter præfatus: ſe curare videlicet ipſa Dei membra,ei quã coniunctiſſima, cariſſimáque, quorum ideo conſuetudine delectaretur mirificè. Fœdis, & inſanabilibus affectos morbis, ab contagionis metu ferè in ſolitudine deſertos, humanoque deſtitutos ſubſidio, ipſe ſuæ clientelæ proprios ducebat,ima

vrbis

vrbis regione abditos, præcipiti asperrimoque descensu, grandi licèt ætate, incommodaque valetudine, visebat sæpenumerò. Quibus laudibus & diutissimè, & quòd caput est, ad extremum vsque diem floruit, vt eius meritorum memor ciuitas, eius funus vniuersa sibi cohonestandum putaret. Patrum vnus, aliquot Missionibus, pænè septies millena hominum capita Confessionis Sacramento expiauit.

VALENCENENSE COLLEGIVM.

MATTHÆVS Accobt ętatis anno quinquagesimo tertio, suæ in Societatem adoptionis decimo septimo, ab ianuę domus religiosissimè obito ministerio facilem in cælos aditum sibi visus est patefecisse. Perillustri siquidem multipliciũ virtutum coronæ hanc gemmam scitè sapienterque illigauerat, qua cæteræ omnes connexæ tantò ampliùs ornarentur, vt insigniter pius erga Numen esset, cuius quàm accuratissimo cultui, ad venerandum pegma Sacrosanctæ Hostiæ tribueret quotidie, quidquid otioli supererat ab sollicita forium procuratione. Grauioris fraudis in Deum admissæ reus, ita cæteras omnes expiabat Confessione, vt hanc soleret obstinato silentio præterire, interim tamen, animum dilaniante conscientiæ carnificina, Beatæ Mariæ Hallensi vota faciebat, procul abse amoliendis exulceratæ mentis molestiis. Sed voti exsoluendi gratia cùm ad

Hallenſe templum adiret, occulta vi ſenſit prohiberi ſe aditu ædis, & agnouit illico ſacrilegi hominis votũ præſentiáque integerrimæ Virgini fuiſſe inuiſum: quare apud noſtrum exhauſta fœdi pectoris ſentina, ſtuduit redire in gratiã cũ Virgine Matre, ac verè rediit, & per eam cum filio. Batauorum, Zelandorum, Anglorumque bene magnus numerus noſtra opera in Eccleſiæ, Sacrorumque communionem receptus eſt. Beati Seuerini, eiusque Socij, Martyrum, Sacra oſſa, è Priſcillæ cœmeterio eruta, & ad nos tranſmiſſa, incredibili ciuitatis, finitimique populi concurſu ac religione, magnificentiſſimo triumphi apparatu, Atrebatenſis Epiſcopus noſtram in ædem inuexit. Eos Valencenenſium ciuium perpetuis Tutelaribus Senatus adſcripſit, noſtriſque Patribus ſignificauit ſibi fore gratiſſimum, vt, bona ipſorum venia, veteri ciuitatis more, horum quoque Martyrum, cum cæteris Valencenarum Præſidibus, eſſet anniuerſaria die tranſuectio. Secundùm hoc tempus ardebant piæ cuidam matronæ artus intolerandis podagræ doloribus, & iis tantillum leniendis Medicorum ars, pharmacorumque vis hebeſcebat: vouit igitur mulier feſtos ſibi futuros, omni vita horum Martyrum, & Beati Ignatij Natales, continuoque, ſtupentibus inuſitati euentus miraculo domeſticis, è ſella incolumis exſiliit. Ciuium animos ſtrenuè fructuoſeque curantibus Sociorũ aliis, alij peregrè ſunt profecti, magno indigenarum compendio. Ventum eſt in lapicidinas ſubterraneas, conditione loci hominumque inibi degentium

gentium planè horrendas, vt Orci facies veriùs, quam humani moris contubernia victuſque cerneretur: ſic omnem humanitatem religionemque aboleuerat diuturna vitiorum conſuetudo, & culturæ negligentia. Ideò enitendum fuit multa Catechiſmi frequentia, vt Chriſtiani officij vehemens religio efferatis pridem animis primùm induceretur, ac deinde Sacrorum vſurpatio: quæ hominibus, operi ac lucro acriùs intentis, niſi eas in ſpecus aliena cura inueheretur, ipſi numquam per ſe accerſerent. Erectum eapropter in propinquo ſacellum Dei Parenti; cultus quotidie Deo adhibendi ſcriptæ leges; indicta mulcta religionem Numinis, & rectam morum diſciplinam violantibus; qua cura ſalubriter perfectum eſt, vti à ferino vitæ genere ad ciuilem Chriſtianumque reuocarentur vilia nuper ſcelerum Dæmonumque mancipia. Virginis Matris elegantiſſima è Sichemenſi quercu efficta ſigilla, variis ea regione templis, noſtrorum hortatu, collocata; continuò celebrari cœpta ſunt multiplici depulſorum morborum prodigio.

ATREBATENSE COLLEGIVM.

PAR quoque Martyrum, Beatum Florentium, & commilitonem ipſius, Generalis Præpoſitus Societatis ad nos Roma delegauit, quorum aduentu Atrebates omnes, luculentiſſimo impenſæ lætitiæ, ac religionis argumento, effudere ſe in omne genus

genus ſumtuoſiſſimę ſimul & ſplendidiſſimę pom, pæ, vt intra extraque mœnia vrbis nihil,ad varietatem, elegantiam, magnificentiamque celeberrimi triumphi,poſſet deſiderari. Heroïbus ſuis, ſibique delatum honorem, tam incenſis animis, tamque profuſa ſumtuum liberalitate, Deus iucundiſſimam ſuæ maieſtati accidiſſe, procul etiam vrbe ipſa degentibus Martyribus, excitando vno alteroque prodigio, Atrebatibus compertiſſimũ eſſe voluit. Intra ipſas vrbis portas, confertiſſima turba, pio contingendi ſtudio, ſacræ tranſuectioni deſtinatum pilentum circumſidente,duodenûm annorum puer à proximè vrgentibus in rhedæ orbitam deiectus eſt, cuius rotæ renes, dorſum, & ſcapulas ipſius antè decurrere, quàm adſtantium clamore admonitus auriga incitatos equos inhibere potuit, quibus repreſſis quod dextrum pueri tempus vna rotarum iam inſcenderat, eidem toto carpenti degrauante pondere inſiſtebat. Atque quod vſu ſolet venire in rebus trepidis,vt impedita magis ipſimet implicent, qui nituntur expedire: de turba iubent alij rhedarum habenas adducere, alij remittere, cuiuſmodi ad imperia pugnantia dum hæret anxius, pueruli malæ inſiſtens rota eum obterebat. Sed demum interuenit animi plenus Sacerdos, qui omnibus connitens viribus,rotam & ciſium molitus puerum præſentiſſimo exitio ſubduxit. Obuerſa ſolo mala liuoris nonnihil, altera impreſſorum clauorum veſtigia, corpus aduerſum totum ſcarificatæ cutis purpuream lineam dumtaxat prætulere,incolumi cæterùm

terùm puero, vt meritò prodigiosi euentus exemplum vniuersi conclamarint. Alio quoque documento idem Beatorum par, se, maximè propitium, huius populi clientelam sumere prænunciauit, cùm imponenda rhedæ triumphali sacra sarcina, frequentissimus populus rei spectaculo defixus teneretur, in quem bene stipatum, magni modi quadratus lapis è proximæ domus fastigio periculosa ruina delapsus est, sine cuiusquam pernicie ac vulnere. Ex quo autem augustissima excepti cella iuge sibi apud nos domiciliũ delegerunt, arsere perpetuò votiui cerei ad ipsorum aram, & affigi donaria perseuerarunt, aperta symbola multis ægris impertitæ per eos sanitatis. Princeps matrona, recèns nupta, primarij apud Atrebates Præsidis filia, Medicis ab sua arte & spe destitutis sacro inuncta oleo, deficientibus iam omnibus sensibus, extremo conflictu cum morte luctabatur; & ad Martyres, nouos hospites, velut ad sacram ancoram, visum est confugere: quorum ex sacris ossibus puluis de iusculo cùm in semianimis os instillatus esset, mox receptis sensibus, iudicio, ac voce, stupente adstantium corona, Collegij nostri Rectorem, proximè nitentem genibus, cœpit affari. Ab eo igitur iussa postulare opem Beati Florentij eiusque comitis, vt ipse Rector, cæterique adsistentium pro ea tum postulabant, eorum sæpius appellato nomine confestim habere cæpit meliùs, postridieque diuturna insomnia liberatur, suaui eam complectente sopore. Cùm primùm ad aram Martyrum Sacerdos pro eius salute facere

instituit

instituit : inualeſcentibus exinde in momenta viribus, donec planè conſaneſceret.

In annum quoque inſequentem iidem Sancti beneficia ſua in clientes ciues propagarunt, conclamato Curioni reſtituta valetudine, ac mulieri emortuam prolem effundere ſolitæ, felici deinceps partu impetrato. Duodecim annorum puellę ad greſſum nixumque crura & pedes prorſus erant inutiles : cuius vterque parens, inter alia, nouemdialis precationis ad Beatorũ capſas voto ſe obſtrinxere, quas preces quo die inſtituere filia niti ſuis plantis, altero progredi cœpit, tertio, ac ſemper deinceps, pedibus cruribuſque valentiſſimis vſa eſt.

CAMERACENSE COLLEGIVM, atque Namurcenſe.

SOCIIS Cameracenſibus cum ex ciuili, tum ex agreſti opera, ruſticanam plebem, numeroſo agmine, frequenter in vrbe accipientibus, peramplos vtroque anno fructus rediit, quòd adducti ſunt plerique vti hæreſis exuuias, numquam repetituri, ponerent, hiſque multò plures Chriſtiani hominis officium, quod vel ignorarent, vel negligerent, vſu magis, quàm nomine profiterentur. Ciui cuidam decimum tertium iam diem obſtructi renes ſeu calculo, ſeu alio vitio, poſt diros cruciatus, ſæuiſſimæ mortis neceſſitatem attulerant, vt Medici decernerent duodecima pòſt

hora eum superstitem non futurum. Ad vim mali tam importunam exigendam, quiddam reliquiarum Beati Patris nostri admotum tandem est, postque horam vnam, patefactis renum cauis, dolor sedatus est; & erupit geminus calculus mediocris modi, cuius emissione collocata deinceps in tuto sanitas videretur.

QVO vno argumento ad seditionē maximè concitari poterat Namurcensis ciuitas, eo vsi sunt aduersùm nos calumniatores, vt tantò acerbiorē nobis conflarent inuidiam. Vnum mensem vrbe iam aberat Collegij Rector, opportunè aduersariorum consilio, ad captandam ex absentia huiusmodi ansam calumniæ, quibus inde liberum fuit asserere, ipsum Bruxellis versari, suis artibus exprimentem à Principe ius amplissimum tributi Namurcensibus imponendi, ad magnificam Collegij nostri fabricam absoluendam. Simile vero commentum fiebat ex eo, quòd citaretur testis nescio quis, cuius in manus incurrisset illius tributariæ facultatis obsignatum diploma, in ipso Principis tabulario: atque Bruxellensis cuiusdam accederet auctoritas, quam super ea re scriptis ad Namurcēsem familiarem litteris consignasset. Genere autem tributi, quod iactaretur, Namurcenses hoc omnium maximè offendebantur, quo scilicet indicendo, eorum vna libertas consultò peti, affligique videbatur. Belgicarum ciuitatum sola Namurcensis hoc iure vtitur, proprio sibi præcipuoque, vt ciuium quilibet vniuersæ familiæ ceruisiam domi de suo coquat, eiusque nomine genus

vectiga

vectigalis nullum Principi dependat: qua videlicet prærogatiua libertatis Namurcenſes gaudent mirificè gloriantúrque, vt acerbiùs iis poſſit accidere nihil, quàm ſi ea parte quis vel minimum læſerit. Principio quidem in plebeiorum modò circulis iſte rumor iactabatur: qui, poſteà quàm inualuerat vehementiùs, primariis quoque ciuibus noſtra pridem cauſa cupientibus, occaſionem ſermonum præbuit, & cuiuſdam abalienationis materiam ſubminiſtrauit. Vt tamen nulla eſſe poteſt ad veritatis imitandam ſpeciem callidè adumbratæ calumniæ vis tanta, vt eam tempus non aliquando diſcutiat: ita huic, ignotis diſſeminatæ in vulgus nunciis, non fuit diuturna fides, quòd eius proferendæ in medium principes, nullo ſcilicet teſtimonio freti, criminationum ſuarum auctoritatem ſtudiosè defugerent. Prætor igitur, & populi optimates quique, omnibus veſtigiis harum accuſationum originem perſecuti, vbi nihil omnino compererant, plebem eſſe iuſſerunt ſine ſollicitudine: Patribus enim nihil vnquam rei eius in mentem veniſſe: quorum virorum teſtimonio cùm plebs acquieuiſſet, illa criminationis procella momento diſſipata eſt. Concionum in vrbe, ac in agris, ſed Catecheſeon in primis fructus toto priore anno longè vberrimi conſtiterũt. Poſterioris verò anni & plures expeditiones, & momenti maioris fuere, oppidanæ vicanæque, plebis ingenti gaudio, compendio neutiquam minore; vt pleriſque locis magiſtratus publicè noſtris ſuum aduentum & operam ampliſſimis ver-

bis gratularetur. Honestissimo loco natus adolescens amplissimum patrimonium, luxu & ganea, paucis mensibus, concoxerat, cui repentina penuria grauius acuebat amissarum opum desideriũ, & ardentiorem quærendarum sitim, vt ea cupiditate accensus ad magorum subsidia decurreret. Ab iis in tenebricosissimæ siluæ abdita detrusus, Plutoni ærariæ rei potentissimo sistitur, cuius hortatu facilè adducitur, vt Numen velit exsecrari, sed Beatam Virginem minimè omnium, tametsi nisi eam detestatus, venire non poterat ad omnium fortunarum felicitatem, quam Dæmon iis conditionibus deferebat. In tam facinoroso homine, ac vix expiabilis sceleris reo, deprehendit tamen Numinis benignitas, quod placeret: Matris Dei habitam esse ab impuro adolescente rationem, quæ vel ipsius Dei non esset habita: hocque argumento exorari se passa est infinita bonitas, vt resipiscenti condonaret maiestatis noxam, & eumdem ad pristinas rei familiaris copias eueheret.

DIONANTENSE COLLEGIVM.

CIVITATIS huius in Cælites egregia pietas, impensumque aduersùm nos studium, tametsi prodiderat se anteà luculentissimis sæpenumerò argumentis: quoniam tamen per hosce dies negotiũ eiusmodi obtigit, in quo quantũ vellent possentque seu Cælitum, seu nostra causa, quã facillimè esset ostensura: vbi primũ à nobis est eius rei facta significatio, & magistratus, & ciues vniuersi propensissimis animis, quod cuperemus amplo

amplexi sunt, & prolixiùs etiam perfecerunt, quàm ausi essemus vel postulare, vel cupere. Templo nostro idoneis Tutelaribus instruendo ad nos Roma summittebantur Beatæ Polychroniæ Virginis Martyris, & Sociæ ipsiùs, veneranda corpora, iamque haud procul Dionanto aberant: quibus triumphantium honore in vrbem, ædemque nostram, inducendis, Dionantensis populus, quidquid ipsi opum, animi, virium, industriæque potuit suppetere, non magnificè modò, sed regificè quoque, ac summa quidam alacritate contribuit. Cuiusmodi liberalitate munificentissima vti nostram Familiam sibi deuinxit in perpetuum, ita speramus Sacrarum Virginum ciuitati suæ demeritos eam esse beneuolentiam, quæ tutissimum ipsi præsidium, æternamque sit conciliatura felicitatem.

Elector Ferdinandus, anno altero, cùm vnum modò diem esset futurus Dionanti, eumque grauibus operosum negotiis, asseruit tamen nobis ab se negari non posse, quò minùs principem ædificio nostro fundando lapidem poneret. Qui nostra causa nihil cuperent, eumque sibi occupare studerent, ambitioso agmine, supplicantium instar, prodituro præstolabantur ad fores arcis, si possent aliò auersuri: sed is neminem salutantium moratus, ad nos per mediam rogantium aciem citus & rectà cōtēdit. Vbi adfuit, perhumaniter singulis porrecta manu, ita est prolocutus: Multorū se precibus, ac ferè manib. distinere conātibus, aduolasse tamē, quò se animi voluntas cupidissimū im-

pelleret: moxque, posito galero & chirothecis, inscriptum suo nomine lapidẽ imis fundamentis, operi bene precatus, collocauit.

HEDINENSE, AC ARIENSE Collegia.

HEDINVM oppidum est, situ, aggeribus, militari præsidio, munitissimum, in Atrebatum, septemtrionalisque Franciæ, seu Picardiæ, finibus, nostra memoria, id est, superioris sæculi anno quinquagesimo octauo & nono conditum, vno fermè lapide ab eo loco, vbi eiusdem nominis oppidum per eos dies deletum fuerat. Hedinum vetus, Teroannam Morinorum, & aliquot alias arces bene firmas, tormentis quassatas, vi ceperat, funditusque deleuerat Emmanuel Philibertus, Dux Allobrogum, cùm Caroli Quinti auspiciis, suo autem ductu, bellum in ea regione administraret: eodemque tempore, propulsandis hostibus Atrebatum ora, idoneo loco, amplum castellum, munitionibus validissimum, cùm exædificasset, Hedinum fert de veteris arcis nomine, suoque gentilitio symbolo, appellauit. Eò cæli solique bonitas, habitationisque tuta conditio, paucis mensibus, frequentissimos incolas conuocauit, vt pro modicis pomœrij finibus, in celeberrimum oppidum euaderet. Huius præsidij ciues ingenti Societatis desiderio tenebantur, sed in præsentia facultates eis non suppetebant, vnde nobis pararent

ſent & annonam perpetuam, & domicilium, fuit tamen eorum in petendo tam incenſus ardor, tantaque importunitas, vt pro eis copiolis, quæ ipſis tùm eſſent ad manum, trium ſcholarum magiſtri, & Sacerdotes aliquot, concederentur ſub ſacri Paſchæ ſollemnia, quibus duæ prætereà ſunt adiunctæ proximis Remigialibus. Ex trecentis gymnaſij auditoribus mox aliquot Sodalitia coaluere, ac rectam morum, pietatiſque diſciplinam, auidis hauſere mentibus. Statis quidem habendis concionibus, ciuium præſidiariorumque militum animi ad Chriſtianum officium incitati ſunt vehementer: omnium tamen fuit vna ſententia, & procerum oppidanorum in primis, familiarem Catechiſtæ inſtitutionem cuicumque auditori cęteris omnibus præceptionibus eſſe longè ſalubriorem: ád eam itaque accurrunt toto ex oppido vniuerſi ordines quàm cupidiſſimè, fatenturque plerique animi anxietatibus moleſtiſſimis ea ſe audiēda eſſe abſolutos. Pauculis excurſionibus refrenata circumſidentium nos Hæreticorum audacia, & ad ius ſuum, munuſque tuendum, egregiè animati Catholici, ac inter eos totis agris ruſticani, quorū numeroſi greges in vrbem confluere cœperūt, Chriſtiana munia religioſè ac frequēter obituri. Nobilis matrona, in agro degens, propinquis noſtrorū freta ſubſidiis, Caluinianorum conuenticulum auſa eſt ſuis ædibus exigere, vbi olim ſuus vir Hæreticus ſedem eis deſtinarat: ad quam ægrotam Sacerdos noſter, procul ex pagana æde, Diuinam Hoſtiam, ſpectantibus, & frendentibus Hæ-

 reticis

reticis, attulit. Militaribus autem manipulis apud nos Catechetica opera commodè nauari non potest, quòd eorum ferè assiduam præsentiam frequentes aggerum portarumque stationes exigunt: quamobrem festis diebus ad ipsos adimus centuriatim coactos ipsis in excubiis, & eo quidem cũ eorũ emolumẽto, quod se prodit posteà, cùm catervatim ad Sacramenta participanda confluunt.

SECVNDO autem anno, vt par fuit, de ignorantiæ, vitiorumque compilatis castris copiosiores manubias tulimus. Et quidẽ triduo ante Cineralia, promulgatis moris nostri sacris Indulgentiis, præter Hedinenses oppidanos, præsidiumque vniuersum, exciuimus omnibus ex agris integros & frequentes pagos cum suis Curionibus, supplicantium instructa acie accurrentes, vt Sacerdotum, quod erat in vrbe, ac ex agro confluxerat, id tamen satis non fuerit, pro numero confitentium. Vrbanis Sacerdotibus prodigiosum videbatur, posse nostros tam diuturno molestoque labori audiendorum pœnitentium sufficere, quo per eos dies quererentur se fermè obrutos. Oenopolæ verò diram perniciem suis tabernis metuebant, si pergerent istos Sacrorum conuentus frequentiùs agere, quibus nec peregrinus nec ciuis suas cauponas vel aspectu dignaretur. Non piguit octogenarium Francum, cum vxore anu, excitatos fama Pontificiæ Indulgentiæ, itinere penè diei vnius ad nos contendere tanto fruituros beneficio: quibus, serò licèt aduentantibus, abunde tamen factum est satis, quam in rem & ipsi strenuè

vicissim

vicissim adlaborarunt. Studio perdiscendæ Catechesis, rationisque de ipsa reddendæ apud nos, publicis in conuentibus, ardent rusticani, vt densis agminibus hoc nomine in vrbem adeant, rectáque in stadium ipsum huius concertationis egregiè comparati conuolent. De hoc grege vnus audierat, ex nostris per Catechismi explicationem, de Cerei Agni dotibus, auditorumque memor, sibi detraxit ex collo, quem pretium suæ industriæ acceperat, magnaque fide coniecit in latissimè sparsum incendium, quo amplissima granaria frumento refertissima tantumnon absumebantur, præualido vento flammas eò impellente: idemque cùm fecisset alius rusticus, mox sublimis elata vis flammarum sese à proximis tectis auertit, ac tantisper impetum sustinuit, dum frumenta omnia exportarentur. Mulier annos plerosque fœdam noxam in sacra Confessione præterierat, rata eius labis memoriam, sensumque, diuturnitate silentij tandem obliteratum iri. Sed quò tempore procederet longiùs, hoc acerbiùs eius animum conscientia laniabat: vt desperatione sanitatis decerneret Confessionis vsu penitùs abstinêre. In hac sententia obfirmatæ, festoque die sub auroram in lectica quiescenti, adolescens adstitit, qui laqueo in eius vlnas inserto, se inuitam pertracturum ad præstolantes in publico matronas assereret, nisi sponte ipsa sequeretur: habitura nimirùm religiosas feminas suæ salutis duces. Ea vis fuit opportuni admonitoris, vt, qui ad manum fuit, vulgari amictu raptim assumto, ipsa prodiret, &, du-

cibus matronis nostram ingressa ædem, veteres animi ruinas quàm digentissimè sarciret. Patri Ægidio VVrincre, Insulano, ætatis primo & tricesimo anno Hedini parentauimus, cùm eum maligna lues febris, occulta tabe viscera depascentis, nono die confecisset. Ei religiosissimè apud nos traducti octo anni, cum apud domesticos, tum apud externos caritatem omnium conciliarant, atque venerationem. Hoc se studium tota in ciuitate prodidit, cùm renunciato eius pio decessu, iacturam nostram sibi communem querebantur officiosè, posteáque ipsius funus frequentissimi cohonestabant.

ARIAM, in Atrebatensis agri vrbem, Franciæ ad Austros finitimam, acciti sumus incunte huius sæculi anno decimo tertio, atque in ternis modò scholis, exeunte Quadragesima, docere instituimus. Nobiscum inductæ sunt in oppidum statæ Dominicis diebus per totum annum conciones, quarum vsus anteà non fuerat, moxque inuitati sumus ad sacri Aduentus, maiorisque Ieiunij concionum sollemne munus, & quidem ad nos confluente bene frequenti, honoratissimoque auditore. Hæreticum virus hauserat mulier in Batauis multos annos versata, vnde cùm reuerteretur, canis rabidi pestifero morsu sauciata grauiter, ad Beati Huberti, proximè Ariam, adibat remedium suo malo petitura, vt est mos indigenarum huius prouinciaæ. Sed, Ariæ cùm esset, audiuit de Catholicis, nihil opis à Beato Huberto, cæterisque Cælitibus, Hæreticos impetrare: quare mox venit in

nit in noſtram ædem, palam, & ex ſollemni formula, exſecratur hæreſin, ſacra Confeſſione accuratè animum expiat, quo perfuncta munere, illati vulneris diram luem diſcuſſam eſſe illico deprehendit.

TORNACENSE TIROCINIVM.

PATREM Tironis è Francia Tornacum nuper fuga elapſi, nobis tandem conciliauit aduerſa valetudo, cùm eius violentia ſe ad mortem appeti, non inanibus coniecturis, credidiſſet. Vnum iam annum, hocque ampliùs, Rothomagenſis, Pariſienſiſque Curiæ decretis nos vexauerat, ſed, ex ſuo ingenio, non ſatis grauiter; quare auctoritatem Reginæ per Aulicos proceres moliebatur, vt, ea ſuam in cauſam inflexa, citiùs validiúſque negotium conficeret. Cui machinæ in nos intendendæ impenſiùs defixo grauis morbus derepentè inſedit, cuius inopinata impreſſione territus animum planè ab ſuis conatibus, conſilioque, auocauit. Eum Rothomagi decumbentem noſter quidam viſere cupiit, eius filij olim præceptor, vt infenſiſſimum ſibi placaret, de cuius cupiditate vt inaudierat, id verò ſignificauit fore ſibi iucundiſſimum: adeuntique, manantibus vbertim lacrymis, ſuum factum excuſauit diligentiſſimè, cauſatus vim paterni animi aduersùm liberos, ſed in primis amicorum importuna cõſilia ſtudiaque, quibus ſe paſſus eſſet inconſideratiùs abripi. Vix ſe

domum

domum receperat noster, post adhibita ægro idonea fomenta consolationis, cùm ab eodem reuocatur, oraturque, vti ne grauetur vltimum, maximeque amicum officium morienti tribuere: se videlicet doceat Christianæ vitæ rectam, salutaremque clausulam, qua studiosè adhibenda superioris ætatis omnes negligentiæ suppleantur: maximè verò sibi noxas à puero per Confessionem recognoscenti aures beneuolè præbeat. Qua parte Christiani hominis religiosè defunctus cùm esset, extremæ voluntatis tabulas descripsit, quarum princeps caput fuit, quo peteret sepulturam sibi concedi apud nostram Rothomagensem Probationis Domum:tam scilicet acerbiùs alienati paullò antè animi erat immutata ratio. Simō du Forest Nouitius, editis per vtriusque valetudinis, firmę, affectæque, religiosarum virtutum luculentis facinoribus, migrauit è viuis, quo die optauit magis, quàm quo aut medicus credidit, aut ipse sperare potuit. Sacris Magnæ Matris diebus insignia diuinitus ei ceciderant beneficia,& illud nominatim, quòd Salutatæ Virginis festo venerat in Societatis Tirocinium, quo itidem die, si Superis videretur, cuperet dimitti è corporis ergastulo. Cùm igitur Sacramentis semel iterumque procuratus,vt affectis erat viribus, in momenta exspectaretur eius obitus, orabat sibi prorogari diem octauum, Virginis è cælo Salutationi sacrum, vt eadem Dei Mater ineunti Cælitum choros dux fieret, quæ fuerat Societatem adeunti. Ratum fuit eius votum cælorum Reginæ ac Deo, nam eo ipso die

ſo die tranquilliſſimè obiit, cùm eius vires ita medico probarentur, vt perſtaturas in aliquot prætereà dies crederet.

PATRIS Oliuerij Manaræi, viri planè magni, exeunte anno poſteriore, funus mœrentes duximus, primo & nonageſimo anno quàm natus erat, ſexageſimo quarto quàm Societati ſe addixerat, quæ ipſum ad Vota quattuor admiſerat anno ſui aduentus decimo: fractum autem ingentibus laboribus ſenem effetæ vires toto quadriennio lecticæ affixerunt, vnde ſuborta cruris gangrena languentem paucis diebus exſtinxit. Quo de homine vbi plurima ſummaque dixeris, fateare tamen neceſſe eſt, imparem tuam dictionem eius æquandis meritis, quem Deus vnum ex Societatis Heroïbus eſſe voluerit: cui tamen vt videaris adſcripſiſſe, quod omnium inſtar eſſe poſſit, elogium, ſatis erit aſſerere: qualem, quantumque inter Socios futurum Beatus Pater Noſter præſagierit, talem eum, ac tantum ab eodem paucis pòſt annis agnitum, probatumque. Videlicet is fuit omnino noſtri conditor Ordinis, qui quos homines ſuo Inſtituto idoneos animo eſſet complexus, ac ipſe reipſa exprimeret, vnus poſſet ſua inſtitutione conformare, ſed exemplo in primis abſolutos numeris omnibus fingere: cuiuſmodi hunc, quo de agimus, figuratum expreſſumque ſua ex officina emiſit, aliis ad eamdem perfectæ diſciplinæ normam expoliendis futurum olim cis Alpes archetypum. Ob quas igitur præcellentium virtutum dotes Beatus Pater eum po-
ſteris

domum receperat noster, post adhibita ægro idonea fomenta consolationis, cùm ab eodem reuocatur, oraturque, vti ne grauetur vltimum, maximeque amicum officium morienti tribuere: se videlicet doceat Christianæ vitæ rectam, salutaremque clausulam, qua studiosè adhibenda superioris ætatis omnes negligentiæ suppleantur: maximè verò sibi noxas à puero per Confessionem recognoscenti aures beneuolè præbeat. Qua parte Christiani hominis religiosè defunctus cùm esset, extremæ voluntatis tabulas descripsit, quarum princeps caput fuit, quo peteret sepulturam sibi concedi apud nostram Rothomagensem Probationis Domum:tam scilicet acerbiùs alienati paullò antè animi erat immutata ratio.Sīmō du Forest Nouitius, editis per vtriusque valetudinis, firmę, affectæque, religiosarum virtutum luculentis facinoribus, migrauit è viuis, quo die optauit magis, quàm quo aut medicus credidit, aut ipse sperare potuit. Sacris Magnæ Matris diebus insignia diuinitus ei ceciderant beneficia,& illud nominatim, quòd Salutatæ Virginis festo venerat in Societatis Tirocinium, quo itidem die, si Superis videretur, cuperet dimitti è corporis ergastulo. Cùm igitur Sacramentis semel iterumque procuratus,vt affectis erat viribus, in momenta exspectaretur eius obitus, orabat sibi prorogari diem octauum, Virginis è cælo Salutationi sacrum, vt eadem Dei Mater ineunti Cælitum choros dux fieret, quæ fuerat Societatem adeunti. Ratum fuit eius votum cælorum Reginæ ac Deo, nam eo ipso die

ſo die tranquilliſſimè obiit, cùm eius vires ita medico probarentur, vt perſtaturas in aliquot prætereà dies crederet.

PATRIS Oliuerij Manaræi, viri planè magni, exeunte anno poſteriore, funus mœrentes duximus, primo & nonageſimo anno quàm natus erat, ſexageſimo quarto quàm Societati ſe addixerat, quæ ipſum ad Vota quattuor admiſerat anno ſui aduentus decimo: fractum autem ingentibus laboribus ſenem effetæ vires toto quadriennio lecticæ affixerunt, vnde ſuborta cruris gangrena languentem paucis diebus exſtinxit. Quo de homine vbi plurima ſummaque dixeris, fateare tamen neceſſe eſt, imparem tuam dictionem eius æquandis meritis, quem Deus vnum ex Societatis Heroïbus eſſe voluerit: cui tamen vt videaris adſcripſiſſe, quod omnium inſtar eſſe poſſit, elogium, ſatis erit aſſerere: qualem, quantumque inter Socios futurum Beatus Pater Noſter præſagierit, talem eum, ac tantum ab eodem paucis pòſt annis agnitum, probatumque. Videlicet is fuit omnino noſtri conditor Ordinis, qui quos homines ſuo Inſtituto idoneos animo eſſet complexus, ac ipſe reipſa exprimeret, vnus poſſet ſua inſtitutione conformare, ſed exemplo in primis abſolutos numeris omnibus fingere: cuiuſmodi hunc, quo de agimus, figuratum expreſſumque ſua ex officina emiſit, aliis ad eamdem perfectæ diſciplinæ normam expoliendis futurum olim cis Alpes archetypum. Ob quas igitur præcellentium virtutum dotes Beatus Pater eum poſteris

ſteris magiſtrum diſcentibus, imitantibus exemplum præſcribebat, ob eaſdem quoque Deo inſigniter carus, ſummè familiaris, multarum magnarumque rerum, luculento Diuini erga ſe amoris argumento, factus erat conſcius, vt, quod pertinet ad Socios, amicoſve, priuatim aut publicè, nihil futurorum euentuum ipſum lateret, poſtquàm ſe orationi ea cauſa dederat: nullus eum caſus perturbaret, quòd huiuſmodi eſſe conſilium Dei nouerat. Laureti cùm Sociorum Familiæ præeſſet, horæ quadrante ante prandium, Promus eum admonet, panes perexiguos quinque dumtaxat in penu ſibi reliquos eſſe, quos ſexaginta & quinque accubituris apponat: eam ob rem ſe non audere, niſi ſecus ipſe iubeat, dato ſigno vocare Socios in cœnaculum: cui, domeſticas anguſtias trepidè nuncianti, nihil aliud reſponſi dedit, quá vt domeſticæ partitionis horas ex more ſeruaret, de cætero nequaquam ſollicitus. Suo igitur tempore, prodeunt omnes in triclinium, ignari penariæ tenuitatis, & menſam ineuntibus adfuerunt in ſingulorum quadris vnius modi panes integri, quos mortalium nemo in menſam intuliſſet, vt nullus dubitare potuerit, quin nota Rectoris virtus, ſummaque apud Deum gratia, hoc beneficij ſuę familiæ, conſueta vi precum, momento impetraſſet. Ex eodem Collegio emiſit aliquando ſuum Oeconomum ad facienda cum creditoribus nomiña, veſtemque mutua pecunia procul emendam, Recinetenſibus nundinis, cùm notiſſima ſcilicet omnibus noſtra inopia omnem Oeconomo ſpem
fidei

fidei creditique apud homines copiosos adimeret. Eum tamen iubet Pater, certus Diuinæ Prouidentiæ, plenum ſpei adminiſtrare negotium eorum hominum, qui ſe totos Diuinæ curę permiſiſſent: quo dicto non tam animauit Procuratorem, quàm perfecit, vt is quantum æris opus eſſet, ab obuio creditore mutuum facillimè obtineret. Vix autem Oeconomus veſtiaria ex annona redierat, cùm Neapolitanus quidam, Societatis candidatus, inter obeundam peregrinationem Lauretanam, Patri Oliuerio, de Numine omnia bene ſperanti, aureas Hiſpanienſes Duellas ferè trecentas in manum liberaliter coniicit, vnde creditori mutuum repræſentaretur, & domus anguſtiæ multiplices opportuniſſimè laxarentur. Fuit & illud, erga Patrem Eleutherium Pontanum, cùm in Tirocinio adhuc ageret, facinus hominis futurorum præſcij, & apud Deum longè gratioſiſſimi, quòd imminentes ipſi acerbiſſimas animi moleſtias diſertè prænunciauit, &, cùm eis obrutus, adigeretur ad deſperationem, adhibito breuis, ſed incenſæ, precationis officio, in tricenos reliquæ vitæ annos, eſt ipſi promeritus à Deo quàm maximè liquidam mentis tranquillitatem. Cuius calamitatis non priùs ſe deprecatorem profeſſus eſt, quàm grauiſſimè laborantem docuiſſet, per eiuſmodi luctarum acerbitates, breuiore via perueniri, ſecundiſſimo Numine, ad illuſtrium virtutum ampliſſima compendia, quarum ſublimi faſtigio ſolerent procul abeſſe, qui huius dimicationis aſperitate terrerentur. Animi videlicet ſui Heroica

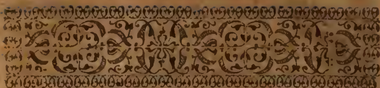
illa

illa magnitudine, cuius esset, summa facere, maximaque pati, cæterorum animos, viresque metiebatur: aut certè quos minùs valentes cernebat, iis quacumque ratione poterat, ad excelsissima quæque pro Deo audenda, vires addebat, & alacritatem.

***

PROVIN

PROVINCIA POLONIA.

SOCIETAS, latissimis huius Prouinciç cóprehensa finibus, in solé eduxit, vel in vmbra exercuit operas, anno priore quadragenas denas, posteriore plures illis quinas vicenas; quarum Sacerdotes priùs centeni septuagéni terni; pòst centeni octogeni septeni; Sacris nondum initiati nunc centeni triceni septeni, nunc his plures septeni; Adiutores rei domesticæ primùm centeni, deinde supra hos quaterni; Nouenos singulis annis amisimus; tricenos anno altero, altero tricenos septenos accepimus; vniuersum porrò numerum perpetuis domiciliis quattuordecim, non perpetuis tribus distributum.

CRACOVIENSIS PROFESSORVM Domus.

STANISLAVS VVoiciechonich septimum annum suæ apud nos nauiter decursæ militiæ,

 singulari

ſingulari exemplo diuturnæ patientiæ, religoſiſſimaque morte terminauit. Tribus ab Eccleſiæ capite fœda ſeceſſione diuulſis; vni ac triginta dogmatis nouitate ab ipſo Chriſto diſſentientibus, eæ ſunt intentatæ concionum, colloquiorumque machinæ, quibus victi, deinde volentes ad officium redirent. Horum vnus, ſeptuagenarius ciuis, olim inter primos hæreſis venenum in hac vrbe cupidiùs hauſerat, quem, quò propiorem tumulo, eò ſibi cura impenſiore ſtudebat aſſerere noui Euangelij artifex Acherontius, ipſiuſque ſatellites Miniſtri: ſed potentior veritas, dicentis Concionatoris ardenti ſermone vibrata, obſtinatæ mentis duritiam perrupit, fraudulenterque obnitentium Prædicantium calliditatem diſſipauit. Non modò enim adductus eſt, vt, id ætatis, & prudentiæ vir, in tam aperta re fateretur ſe lapſum eſſe: ſed vt, in principe quoque vrbis templo, frequentiſſima ciuium corona, ſuum errorem agnoſceret, cumque indignatione deteſtaretur, vniuerſo plaudente populo. Ad Slauos in fines Vngariæ traiecimus, accerſitu Hommonenſis Dynaſtæ, Georgij Drughettij, aduentitiam eius ditionem repurgaturi ab hæreſeon funeſto lolio, quod annis aliquot diſſeminandum curarat eius regionis Satrapa, cuius occaſu res Catholicorum facta eſt longè melior, ſucceſſoris pietate ac diligentia. Duo Patrum eo cùm veniſſent, hoc eis amplior campus, & operoſior offerebatur, quòd nulli Sacerdotes operę adiutores, aut ex Cracouia, peſtifero halitu afflata, aut ex vniuerſa Vngaria,
bellis

bellis deflagrante, deduci poterant, quibus postea Parochis populus vteretur. Id tamen feliciter effectum, vt nullius Hæretici Ministri vox toto eo tractu deinceps audiri posset, vno ex iis, iam septuagenario, ad bene sentientium partes transducto, cæteris silentio perpetuo, & Ministerij sui gestione, mulctatis. Plebs minimè mala, reuocatis sedulò, & cum splendore simul, ab longiore interuallo sacris cærimoniis, cùm in antiquæ pietatis possessionem vsumque denuo mitti se animaduerteret, exsiliebat videlicet gaudio, & grauem earum iacturam lacrymis itidem prosequebatur. Momentum verò habuit non leue, ad suscitandum in populo amorem & venerationem Catholici ritus tantò vehementiorem, funus matronæ frequenti ac religiosa pompa procuratum, habitaque insuper concio de Catholica sepultura, de prærogatiuis morientium in Ecclesia, deque infelici obitu à Fide aberrantium, cuius auditione plebs suum sibi reditum ad Catholica Sacra mirificè gratulata est. Intereà casus incidit, quo Hæreticorum ferocia, & in Catholicam plebeculã petulanter grassandi libido, validè contunderetur, erigerentur Catholicorum animi ad suum ius liberiùs fidentiusque persequendum. Ex Euangelicæ factionis primoribus vnus, vt potens opibus, sic insolentia, superbiaque facilè princeps, plebeium Catholicum, tenuis fortunæ hominem, verberibus mulcarat atrociter, suoque scelere ita gaudebat, vt eius noxæ citatus ad Capitales Quæsitores reus, non modò crimen non inficiaretur,

sed gloriabundus etiam apud considentes iudices suum factum venditaret. Sed decreto consilij eius humeris liberaliter incussum fustuarium, ad ipsas Curiæ valuas, tam proiectam, ostentandæ iniuriæ ab se illatæ, compressit in homine contumacissimo alacritatem, &, opportunè inhibita eius gregalium petulantia, Catholicis multam libertatem, quietemque asseruit. Ruthenici diuortij Popas quinquagenos; (sunt eius gentis Sacerdotes) Ecclesiæ summo capiti volentes adiunximus, & suo Vladicæ, hoc est Episcopo, fecimus in posterum obsequentiores, cuius primum id documentum fuit, quod publicè operanti Sacris, in cætero canentium choro, ipsi quoque carentes adstiterunt. Iis porro, quòd, extra ædem sacram, nullo vestis, aut tonsuræ discrimine internoscebantur à reliquò plebis vulgo, persuasum est, vt Clericis idoneo amictu, tonsuque vterentur, qui eos secerneret à plebeiis, & ab quotidianis contumeliis, iniuriisque vindicaret: quo nomine honorificas immunitatum prærogatiuas ipsis optimus huius oræ Dynastes impertiit.

Secundus annus Schismaticos binos, quindenos Hæreticos salubriora sapere ac profiteri docuit. Sodalium quidam, captato leui offensionis ergà nos argumento, decem & octo menses pio sociorum conuentu & exercitationibus abstinuit, intereàque, coactis variarum criminationum in Societatem vndequaque centonibus, & adhibita in calumniandi societatem studiumque maleuolorum manu, nobis maledicendi finem faciebat nul-

lum: maledictorumque suos commentarios, adscripto nomine, idemtidem ad nos per contumeliam summittebat. Vna nostris visa est suæ conditionis, & hominis ingenio congruens respondendi ratio, nihil procacissimo conuiciatori respondere: sed, tacentibus non sibi consciis, Diuina non siluit vltio; inopinatus enim morbus, grauisque, iniuriosum hominem deiicit, cui noxam pœnamque dissimulanti acerbior plaga mox ingruit, quæ vel nolentem adigeret fateri, suo sibi merito inflictam Numinis manum vindicem. Quãobrem Sacerdoti nostro, qui Sodalibus præsideret, aduocato, palam omnibus enunciat, quantum sibi mali, & quã grauibus, quamque frequentibus suis culpis accidisset: sibi enim, sæpenumero noua crimina in nos comminiscenti, admonitorem, vltoremque Deum perpetuò adstitisse, qui, tentata variis modis valetudine, à flagitio, quoties peccaret, voluisset abducere; se itaque qui vltro debuisset, Diuino iussu coactum, omni iam criminatione absistere.

CRACOVIENSE TIROCINIVM.

SECEDENDVM nobis fuit, vel cum familiaris rei non exiguo incommodo, vti vrbanam luem rusticana excursione declinaremus, vnde in agrestem multitudinem, Christiani officij maximè rudem, superstitionum præstigiis perniciosè implicatam, Hæreticorumque assidua consuetudine, ac fraude, in plerisque Fidei capitibus la-

bantem, deriuata sunt admodum opportuna subsidia. Multiplici tamen sollertia, nec dispari constantia, certandum fuit cum populo, vel sua sponte minùs docili, vel Ministrorum artibus à nobis abalienato, vt vltro gratisque salubris sermonis commoda inuehentibus se attentum praeberet. Postea vero quàm & Veterani & Tirones eam inurbanam rusticitatem multa patientia vicerant, & demulserant humanitate, non modò non captabant siluarum latebras, quod factitarant principio, sed aduenientibus Sociis in pagos & vicos suos officiosè prodibant obuiã, inque sacras ædes & priuatas domos deducebant amicissimè. Cecidit & illud perbelle, ad eiusmodi negotium tantò fructuosius promouendum, vt agrestium Satrapiarum Dominis, tametsi Hæreticis plerũque, parũ iniquis vteremur tota istiusmodi expeditione, quibus procuratione nostrã vel tacitè prebãtibus, vel dissimulãtibus, pagallos, eorum clientes, longè obsequentiores haberemus; &, in salutis causa, rei suæ multò meliùs gerẽtes. Non sit procliue scribendo persequi, quàm densas inscitiæ nebulas, quàm crassam, fœdamque superstitionum illuuiẽ detergendam præbuerit nobis rusticana multitudo, præter insitam ingenij duritiem, multos iam annos idoneis rerum sacrarum magistris destituta. Quod vsu venire solet vbiuis gentium, pueritiam simulac Fidei rudimentis sedulò imbueramus, eadem, veluti magisterij vicaria subroganda, feliciter vsi sumus, ad parentum auorumque, ac cæteræ familiæ ignorantiam expugnandam: quòd te-
 nella

nella ætas, quæ ſemel animo combiberat, ea puerili more domi, quodam genere intercalaris næniæ, ita interdiu noctuque canendo frequentabat, vt toties audita domeſticorum, etiam aliud agentium, memoriæ penitùs adhæreſcerent. Porrò, in multa, diuturnaque aduersùm Hæreticos opera, id dumtaxat in præſentia ſumus aſſecuti, vt Caluinianos duos à perfidia vindicaremus: cæterorũ animis ij ſtimuli ſunt ſæpenumero iniecti, vnde olim exſpectari poſſit veterum errorum pœnitudo.

POSTERIORE anno adoleſcens, Inſtituti noſtri cupidiſſimus, paternarum aurium duritiem inclementiamque ſæpenumerò expertus, quæ nullam eius rei mentionem planè admitterent, vbi parentis animus tempore obſequioque nihil manſuefiebat, eius miſſionem non moratus, parato ad conflictum animo, ſi res poſtularet, contendit in noſtrum Tirocinium. Eò haud ita multò pòſt venit pater, filium, quacumque ratione volentem aut nolentem abducturus; & reuera, vt filius venerat in eius conſpectum, valida iniecta manu, eum conatus eſt ſubducere: ſed obnitente, qui prehendebatur, conſilium alio conuertit. Multa primùm diſſeruit, noſtris audientibus, vt filio diſceſſionem perſuaderet, quem vt nihil commouebat, ſine arbitris ſibi compellandum cenſuit, ratus ſuas petitiones apud ſolitarium validiores futuras. Bona igitur Præſidum venia Tiro cum patre ſecedit, qua in ſolitudine, prolis amore impotens ſui homo, vbi nullum blanditiarum genus

cedebat ex sententia, descendit ad infima quæque ac parente indignissima, vt etiam ad nati pedes pronus & supplex aduolueretur, suam miseriam fœdis lacrymis, ac muliebri eiulatione contestatus, & omni humana infelicitate acerbiorem calamitatem, nisi filius ad commiserationis studium aliquod sibi pateretur animum emolliri. Vim paternæ caritatis in liberos ex potentissimo illo naturæ ductu æstimabat quidem suis momentis adolescens, parentisque indignum factum excusabat eo nomine: quòd tamen eo facinore formidolosissimæ tegebantur insidiæ, obdurauit mentem eò magis, vt omnino ad postulata patris nihil inflecteretur; quod eius decretum vbi aduertit parens, à precibus ad inclementiam conuersus, desubitò gladium stringit, constantiam filij tetro parricidio multaturus, nisi è propinquo nostri Patres accurrissent. Postero die ad instaurandum certamen cùm rediisset homo iracundus, sui copiam, tam iniquis conditionibus vt faceret, Tiro institutum non censebat, nec æquum videbatur eius Præsidibus, vti ad id compelleretur imperio, qui suæ virtutis luculentum alioquin experimentum præbuisset: ille igitur cum bona pace dimissus abijt, cui meliorem mentem natus non cessat precibus, voluntariisque flagellis, è cælo postulare.

POSNANIENSE COLLEGIVM

RERVM caducarum graues iacturas cælestium optimi tanto vberiore compendio, priore huius biennij parte, fœnerauimus. Periit nobis, sibi sospes esse instituit, Pater Stanislaus Grodicius, singulare Societatis ornamentum in tota Polonia, ex quo inter mortales agebat, anno septuagesimo & altero, inter Socios tertio & quadragesimo. Is Romæ Theologicis apud nos instituebatur, illiusque stadij attigerat calcem, adhuc incertus quod esset genus vitæ sortiturus, cùm Beato Kotstkæ, ipsius populari, felix obtigit obitus, cuius ipse funus officiosè pièque comitatus, seriò secum de reliquæ vitæ statu consilium iniit, subductisque rationibus omnibus, animum ad Societatem hanc, seque ipsum totum studiosè appulit, assumta iussu Præsidum Theologici Doctoris laurea. Tirocinij palæstram iis eximiarum virtutum gradibus decurrit, quæ illum ad opinionem proueherent multæ olim sanctitatis, quo nomine, Pater Claudius Aquauiua, eorumdem tum rudimentorum commilito, cum singulari beneuolentia est complexus, ac in magnis viris semper habuit. Eius autem reditus Roma in patriam incidit in calamitosissima Lithuaniæ tempora, cùm laxissimæ prouinciæ, ac Religionis olim florentis laudibus, Caluiniani, Lutheranique incendij funestissima labe, omnis ora miserè deflagraret. Vt nouarum rerum

da esse solet experientia, rudibus facilè imposuerant Hæretici, delinitis præsertim licentioris vitæ illecebra, quam Erebo missi, Epicurea ex disciplina, Euangelij specie, propinabant sycophantæ, vt numerosos confestim sectariorum greges ex Ecclesiæ castris abducerent. Vbi verò Patris Stanislai singularis eloquentia, eximia eruditio, & vtrisque clarior potentiorque vitæ probitas, pro auito Romanæ Ecclesiæ tuendo ritu, acre ex aduerso certamen concionum instituit, & Lithuanos popularis sui luculenta vehemensque aduertit denunciatio, quæ admonebat, ruere vniuersos in certissimum exitium, tùm quasi frenis iniectis, plurimorum est inhibita curiositas, cupiditasque noui ritus cognoscendi experiendique, atque ad Patrem audiendum repentina facta est animorum conuersio. Non difficile fuit homini apprimè docto conuellere fundamenta impiorum dogmatum, & ea dicendo scribendoque, Lithuanis vt exsecranda, sic deridenda quoque proponere, quorum apertè reuincenda falsitate, ac exagitandis ineptiis, est felicissimè consecutus, vt Lithuaniæ gentis copiosas multitudines, sed illustrium imprimis virorum bene amplas decurias, ad Catholicæ sententiæ studium reuocaret, ea popularium gratulatione, vt vulgò totius Lithuaniæ audiret Apostolus. Vilnensi nostræ Academiæ cõplures annos Theologicas quæstiones dum interpretatur, magno ingenij, eruditionisque præconio, quàm concionibus non mediocriter stabiliuerat Catholicam Fidem, eamdem, luculentis
com

commentariis, pro re nata diuulgandis, magnopere affirmauit, & eius profitendæ, ac retinendæ cōstantiùs alacritatē multis indigenis attulit. Octo eius exstant cōcionū volumina, quibus ingeniosissimæ simul & religiosissimę se prodit mētis inusitata industria, pietas, eruditio, & erga suos caritas, in Christianorum morum asserenda disciplina, & integritate Fidei vindicanda, aduersùm Caluinianæ Lutheranæque vesaniæ perduelles. Nam qui se incomparabili sedulitate diuinis muneribus excipiendis compararet, proque modo capacissimi pectoris, affusam Diuinæ auræ copiā iugiter hauriret, non potuit nō abundare omnium rerū penu apparatissimo, quē, in Christi causa, pro veritate, ac popularium salute assiduè propugnantem, deceret. Qui Sacerdotalis prærogatiuæ inexplicabile beneficium, in participanda quotidie Sacrosancta Hostia, exque huius beneficij magnitudine, numquam satis diligenter expensum, Sacerdotis officium suis momentis æstimaret, interpretareturque; vbi religiosissimè Sacris fuerat operatus, homo negotiosissimus, numquam habendis agēdisque gratiis loco excedebat, quin horā solidā in genua pronus expleßet. Vnde cùm exsurgeret, merum pietatis ignem verbis animisque spirabat. Studium summæ demissionis in eo perpetuum licuit obseruari, ac in duobus quidem nominatim, quòd domi eius erat omnis ferè consuetudo cum Fratribus Adiutoribus, neque vnquam destitit multa vi precū & lacrymarum Pręsides vrgere, vt ne ipse aliis præesset, aut præsidendi prouincia,

uincia, ſiquando eſſet iniuncta, liberaretur. Contumelias & iniurias, in Chriſti maximè tuenda cauſa, quàm auidè appeteret, exciperetque alacriter, vel vno documento, eoque ſingulari, procliue ſit oſtendere. Publica vrbis via ei tranſeunti Hæreticus puer, ſiue ab inſito petulantiæ ſtudio, ſiue ab odio Catholici ritus, & notæ virtutis in homine, os ei fœdiſſimè conſputauit, ſed tam æquo animo, placidoque vultu cōtumelioſum ludibrium accipienti, quàm tenellus puſio impreſſum à matre ſuauium. Non perinde tamen accidit ad oculos Catholicæ matronę tam indignum facinus, quæ ſancta æſtuans iracundia, pro ſceleris grauitate vltum ibat importunam pueri procacitatem: quod dum exſequi contendit ardentiùs, ſeditionem in vicinia pæne concitat, accenſis contra eam, adeoque ipſum ius, aduerſarum partium ſtudiis. Bonus verò Pater, cuius vnius agebatur cauſa, cum pia muliere ſupplex agit, vti honeſto ſtudio ſuſceptam ſui honoris defenſionem, honeſtiore contrà Diuini ac ſui etiam honoris ratione deponat: Nam ſi honoris cauſa huiuſmodi æſtimanda ſit, nihil ſibi honorificentius, nihil ſuæ profeſſioni congruentius poſſe obtingere, quàm vt Chriſti nomine contumeliis obruatur: qua ſui animi teſtificatione, & mulierem admiratione virtutis defixit, & naſcentem in plebe tumultum momento compeſcuit. His affectum ſublimium rerum ſenſibus & ſtudiis hominem, inque horas ſingulas ad maxima quæque decora ſe concitato curſu prouehentem, id excepit genus mortis, quod

inſigni

insigni sanctimonia transactum longioris ætatis curriculum præsagiret. In ipsis regni visceribus residentium Hibernorum militarium diuturnitas, sæuitiaque, barbaro quodam vexandi genere, non acerbissima dumtaxat, sed propemodum funesta & agris, & ipsis fuit vrbibus, quòd eorum tota ratio, castrensis moris commeatibus exigendis, hostili vastationi propior erat, quàm quæ meritò timeri debuisset ab indigena exercitu, tametsi petulantissimo. In tam aspera prædiorum villarumque populatione, cum rusticana plebs spoliaretur funditus, necesse quoque fuit nos, cum villicis nostris direptos, omnibus fundorum mercedibus destitui; cui calamitati & aliud infortunium accessit, vt frumentaria nobis annona, quanta erat domum coacta, in horreis inopinato incendio deflagraret. Miles porro, parum bene de nobis meritus in agris, nostram operam opemque exoptauit in vrbe, ac beneficam sensit, cùm minimè cogitaret. Enimuerò vrbana plebs, præter factas domi forisque iacturas, quotidianis in vrbe vexata castrensis turbæ molestiis iniuriisque, vbi eam tædere cœpit tam diuturnæ nefariæque crudelitatis, signo dato concurrit ad arma, factoque impetu in palantes incautasque decurias, diram momento carnificinam vrbe tota excitauerat, cùm nos prodiimus, multosque militum certo exitio subtraximus, nec sine capitis nostri periculo. Fœdam profectò morum corruptelam inuexit militaris licentia, manipulis otio, ganeis, in vrbana copia, solutis: nostris tamen Scholis sua in hunc diem

sarta

ſarta tectaque manſit diſciplina,& eluxit nonnullorum inſignis probitas, animique fortitudo in propulſanda proteruia. Præcellenti forma & pudore adoleſcens diuerterat ad honeſtum ciuem, cuius parum pudica coniux multos dies inuſitatis blanditiis inſidiata iuueni, vbi aduertit caſtum pectus non emolliri lenocinio, apertè importuneque ad ſocietatem ſtupri eum appellat. Ille procacitatem impuræ feminæ demiratus, nihil aliud, quàm modeſtè retulit, ſi quidem de amoribus agatur., vni Cælitum Reginæ ſuos amores ſe addixiſſe, cæteris feminarum abdixiſſe in perpetuum: quibus verbis Circem illam funeſtam ab ſe ablegauit, moxque in conclaue abditus, duram verberum grandinem ſuis incutit humeris, amoliendæ ab ſe procul damnati ſcorti flagitiique memoriæ, ac inde rectà in Collegium adit,ſuum periculum Confeſſario nunciaturus. Noui Euangelij futurus olim præco ſedulam apud nos operam litteris nauabat, quibus aduersùm magiſtros aliquando vteretur: atque, vt tectior eſſet perfidia, ſacrilego animo,quæ ſunt Catholici hominis officia omnia,in noſtra æde obibat,dum inter audiendam cohortationẽ,ad diſcipulos certo die habitã, Deus ita eius animum perculit,vt diuturnum flagitium exſecratus, mox ſeſe aperiret noſtro Sacerdoti, & germanum Catholicum deinceps ageret. Ex variarum Sectarum colluuie,octogena capita in vnam, & eadem vbique ſentientem Eccleſiam coaluerunt. Beati Koſtkæ ſuos inter populares frequentia ſunt prodigia, & Poſnaniæ quidem

dem hoc anno ſeptena obſeruari contigit, de quibus illa maximè inſignia, quòd Matronæ perpetua laboranti abortione felicitatem partus attulit, ternoſque ægrotos inſanabili morbo abſoluit.

REI familiari nuper afflictæ grauiter, acceſſit inſequente anno labes Florenorum quinquies millenûm, amico, indigenaque exercitu, hoſtilem in modum graſſante totis agris: leuis tamen hæc plaga cenſeri poſſit præ ea, quàm inflixit & nobis, & maioris Poloniæ incolis, occaſus Patris Ioannis Conarij, ſeptuaginta & quattuor annorum ſenis, cuius quinquagenaria opera fructuoſiſſimè vſa erat Societas, digni certè, qui æternùm viueret, ſi & eius merita ſpectarentur, & Polonicæ nobilitatis vniuerſæ vota audirentur. Huius Collegij Rectorem vicenos, Gymnaſij Præfectum plurimos annoa egerat, Concionatorē fere perpetuū, quibus adminiſtrandis muneribus vniuerſi Cleri, Nobilitatis, cæterorumque Ordinum, animos ita ſibi deuinxerat, nihil vt apud eos eſſet toto regno carius, nihil gratioſius, honoratiuſve; ſed nominatim viri nobiles, ac mendici, honoris & amoris indice vocabulo, ſuum patrem, cætera nomenclatione tacita, vulgò appellabāt. Facilè nequeat iniri numerus pacificationum, quarum arbiter feliciſſimus fuit, & quidem grauiſſimis in rebus, primarios viros inter, & conuentus, periculosè diſſidentes. Quidquid fermè Dynaſtarum ad Catholicos ex Hæreticis rediit, tota regione, id eius induſtriæ acceptum eſt ferendum: quam in recenſionem veniunt & oppida ipſa quædam integra,

quæ

quę cum suis Satrapis Ecclesiæ restituit. Extremam porro vitæ clausulam egit apud nostrum Antistitem, qui eum sibi à Confessionibus præfectum legerat, vbi cùm die quodam Sacris religiosissimè vt solebat, operatus; curru veheret, inter decurrendum Marianum rosarium, pæne sine sensu animam exhalauit. Eius obitu indoluere vniuersi Ordines acerbiùs quàm dici potest, sed nobilitas omnium grauissimè, cuius illæ voces diu auditę sunt: Luctuosum hunc annum duris calamitatibus sibi accidisse, sed eius viri occasu probis viris nihil potuisse cõtingere calamitosius. Triginta ex lutulentis hæreseon lacunis emerserunt, quos inter nobilis virgo, vna pedissequa conscia, ementito vestitu clam ad nos adiit, vt graue sibi hæresis spolium exueret.

CALISSIENSE COLLEGIVM.

VT vix indigenarum quemquam intactum hac vniuersa regione reliquit militaris violentia, sic neque huic Familiæ condonauit, tametsi longè mitiùs cum ea egit, quàm cum vllo Calissiensium ciuium. Regni rebus perquàm turbidis, huius Prouinciæ fluctuantem statum conuulsura videbatur duorum ex Proceribus diuturna simultas, quæ in hostiles, apertasque inimicitias eruperat, popularium que studia in geminam pugnantium factionem distractum ibat. Eis reconciliandis primarij quique prouincialium in priuatis amicorum cœtibus,

tibus, publicisque totius gentis Comitiis, omnes industriæ, auctoritatisque neruos sæpenumero, sed frustra intenderant: quibus pacificationis spem abiicientibus, huius Collegij Rector, Diuina ope fretus, negotium ab aliis desperatum aggredi non est veritus, singulisque seorsum conuentis, post diuturnas velitationes, demum persuasit, vt nostra in æde mutuum in conspectum venirent, vbi, principum virorum prudentia sublatis dissidij caulis, tota plaudente ciuitate, ipsorum reconciliata est gratia. Reuerso ab expeditione Moschouitica Polono milite, atque hic in Hibernis aliquot mensium stipendia exspectante, ne quid molestiæ ab eo discipulis nostris, quocumque nomine, inferretur, Nobilitas, ex Comitiis missa ad cohortium Præfectos legatione, diligentissimè admonitum voluit, professa, præ adolescentiæ institutione, se reliquas suas iacturas facilè contemnere. Sebastiano Chodeliensi, vndecim annorum in Societate, hic annus extremus fuit, vnde fecit initium capiendæ mercedis, quam ei fortis fidelisque opera curandæ rei familiaris, in cælo pepererat.

Insequente anno ex secunda Grammaticæ schola, cui præsidebat, in cælum euolauit Ioannes Schiidloroski, annorum modò quattuor in nostri Ordinis militia, sed pro stipendiorum paucitate, multiplices eximiarum virtutum palmas adeptus. Per octonûm mensium Hiberna militem assidua opera excoluimus, effecimusque, vt illatas rustico iniurias vel pecunia compensaret, vel cer-

te ab se læsum esse doleret, cui non posset rependere: seruitiis autem plerisque iniecta est religio rapinæ herorum iussu contrahendæ, vt auderent iniusta imperia, in huiusmodi flagitiis, detrectare. Quinquaginta seu Hæretici, seu Schismatici ab sectariorum fœdo commercio penitùs abducti Catholicis se adiunxerunt.

LVBLINENSE COLLEGIVM.

SACRA Martyrũ trium ossa, Roma huc ad nos transmissa, magnificentissimæ pompæ perquàm læto triumpho per vrbem circumueximus, indeq́ue honorificentissimo condidimus loculo, gestiente gaudiis vniuersa ciuitate Futuræ transuectionis nuncius vti erexerat Catholicorum animos exspectatione iucundissimi spectaculi, sic factionem sectariorum mœrore graui afflixit, vt publico decreto sibi aliquot dierum inediam indicerent, spectaculo eiusmodi auertendo, rati eam gratiam sibi concessum iri diuinitus, vt, turbidum per eos dies cælum, impensiùs turbaretur, & nos sæuæ tempestates sacrilegio, vt ipsi loquebantur, & impietate prohiberent. Sua illa insana spe, ac sceleratarum precum fiducia, tantisper sunt elusi, dum illuxit triumpho sacro dictus dies, qui ex turbidissimo repentè vertit in serenissimum, vt vix meminissemus pridem tam claram lucem huic vrbi affulsisse. Graui pœna sanxerant Hæretici, nequis sui ritus pompæ sacræ interesset, neu etiam

oculo

oculorũ curiositatem eò adiiceret: quamobrẽ Senatoria matrona peregrino habitu velata, ne proderetur, vt cupiditati faceret satis nostram in ędem penetrauit, cui cum omnia nostri ritus valdè probarentur, futuræ transitionis spem nobis fecit nõ modicam. Equestris Ordinis Hæreticus, audiente Catholica, non potuit linguam tenere, quin conuicia per iracundiam iactaret in Martyres, quẽ pia mulier admissæ noxæ subitò admonuit, adiecitque illam ipsi non futuram impunè, nec inania præsagiuit, morbus enim properè inuasit in conuiciatorem, qui haud immemor denunciatæ diuinæ vltionis à matrona, Patrem de nostris aduocauit, moxque abdicata hæresi, religionis in Cælites plenus, ad Catholicos transiit. Lublinensis ciuis coniux, desperatæ per eos dies valetudinis, ab supplici cõiuge, secundùm ægræ lectulum, Beatis Martyribus commendata, pòst paullò penitùs conualuit.

ALTERO anno asperi creditoris vexationum, atque inde ipsius vitæ, pertæsa mulier, crudele in semetipsam parricidium destinabat, eoque animo conclaue ingressa, præ multo mœrore se dedit in lacrymas, postque paullò, degrauante corpus tristitia, corruit in lectulum. Continuò ei adsistunt ad latus Erebo missæ, laruæ geminæ, Monachorum ornatu, quarum altera; Torqueris, inquit, alieni æris magnitudine, & acerbitate creditoris, sed tu mihi caue tua syngrapha, & hic meus Frater numeratæ pecuniæ, quoad satis sit, mox afferet, vnde nomina dissoluas. Inhorruit

misera, & Tartarei grassatoris agnouit insidias quibus vt se expediret, porrecta ad frontem manu, impressura erat Crucis signum, & filium è propinquo inclamatura, nisi dexteram laruæ distinerent, & os occluderent. Filij nomen ei reuocat in memoriam Beatum Paullum, cui sacer ille dies erat, & ad opem eius exposcendam animos facit, quem vt magno enixa conatu tandem appellarat, vti fulmine afflatæ pestes illæ, desubitò assumta equina specie inde auolant. Hic aduersus casus illius tantò funestioris mulierem admonuit, in quo versaretur, cùm impatientia molestiæ suam necem meditabatur: quamobrem rectà nostrũ ad Sacerdotem accurrit, eius ope, grauiter saucio animo factura medicinam. Viduæ non aderat vnde pupillos aleret, ad Arianos igitur transitionem cogitat, vt inde stipis aliquid corroget, egestatis suæ solatium; & eius rei gratia subitò contendit ad conciliabulum Arianę factionis. Ad fores iam peruenerat, & ingressum parabat, cùm occulta manu est incussa ipsi alapa tam validè, vt quattuor ipsos menses in affecta mala liuor adhæresceret: vt ei iam dubium esse non posset, quin, inuito atque vlciscente Numine, grande scelus fuisset exorsa. Afflicto igitur animo, & inopiæ & grauis noxæ memoria, domum regreditur, perque viam obruente animum tristitia, se humi abiicit, cuius calamitatem miseratus Deus, septenos nummos, ex officina recentissimos, ei iacenti apponit ad latus, quo beneficij genere disceret, quò sint angustiæ maiores, eò certiùs esse Diuina

ope

ope confidendum. Vndeuiginti variarum hęreseon pedicis explicati, tanto sanctioribus, ac lætioribus vinculis Christianarum legum se voletes adstrinxerunt. Septuagenario rustico semel dumtaxat per omnem vitã, & adolescentulo quidem obtigerat Confessionis piaculo animum curare, cui vicinũ in pagum accersito accidit, audita vnius de nostris concione, ad Confessionis studium vehemẽter commoueri; sed ne stimulanti Deo in præsentia obsequatur; à seipso petit inducias, &, repugnante licèt conscientia, etiam extorquet, domũque iter intendit. Ei vadenti adolescens peregrinus fit obuiam, manuque prehensum percontatur, velitne iam noxas confiteri; vti senem decrepitum deceat, atque Christianum: tum ille, Cælum, inquit, voluitur, diemque ducit de die, & ducet deinceps, vt mihi liceat facere, quod postulas: iam enim negotioso non satis mihi licet. Contrà iuuenis, nisi exsequeris actutum, quod iubeo, ecce in lacunam hanc te præcipitem ago: erat autem præalta lacunæ fossa, & liquatis ad summum plena niuibus. Periculi metu perculsus senex, Iesu nomen inclamat, cui adolescens: Quin tu, stolide, sacri nominis tutela studiosiùs vteris in salute procuranda? quibus verbis à rustico Cõfessionis obeundæ promissum expressit, continuoque euanuit. Eo ex oculis sublato, promissorum immemor vetulus domum abibat, cùm aliquantum progresso se iterum sistit, subirato vultu, idẽ peregrinus, iniectaque in perfidum manu; Num inquit, mihi pergis, Deoque illudere? inter quæ

verba miserum in profundam cloacam, pæne ipso metu exanimem, proturbat. Illi tamen, Iesu nomen appellanti, manum porrigit, è fossa grauiter perculsum eximit, iussumque confestim adire ad nos in vrbem, ab se dimittit, quo, adhibita coniuge comite, venit adeo territus, vt vix vel pedibus consisteret: cui maximè salutaris fuit illata vis ab homine ignoto ad vniuersam vitam seriæ Confessionis spongia detergendam. Vngaro, nobili viro, incesserat cupiditas cum Sacerdote nostro congrediendi, vt ei se probaret fortem peritumque suæ sectæ propugnatorem; cui noster condicit in crastinum, suas eo die causatus occupationes audiendis Confessionibus, monito intereà si cuperet felicem exitum eius congressionis, vti vnius veritatis studio iniret certamen: quare, memor cultus Deiparæ Virgini à maioribus suis impensi, eam sibi agnoscendæ veritatis per preces magistram adsciseeret. Secundùm hæc verba digressus, codicem sibi mutuum sumit Hæreticus à Ministro, eiusque lectione ad dimicationem se comparare instituit, priùs tamen in abdito conclaui, vt iussus erat, Mariæ Matris opem in genua prouolutus exposcit, inde assidens suam lectionem aggreditur. Sed ei, vix oculos in apertum volumen demittenti, augusti oris formosissima virgo adstitit, excussitque procul è manibus damnati argumenti codicem, intentatis minaciter pœnis, si pergeret porro legere: qui tamen siue audaciæ ostendendæ, siue ab impotentia mentis, librum humi colligit: quam ad contumaciam, excande

candeſcenti ſimilis Virgo iterum, ſed aſperiùs, librum deiicit, additque ſeueræ expoſtulationis hęc verba: Hæccine promiſſorum fides, quibus te adſtrinxiſti, cùm inter precandum me conſuleres? Tantum verborum locuta cum indignatione, lumen exſtinxit, & abiit, vehementer emollita hominis contumacia, cui Numinis opem intentiùs appellanti, tota nox, inſomnis fermè in eodem veſtigio effluxit, vt qui ſacro horrore defixus, pedem è conclaui efferre non auderet. Poſtera verò dies vix illuxerat, cùm accurrit ad noſtrum, ad eiuſque pedes abiectus, vbi paucis rem geſtam perſtrinxerat, accenſo animo hæreſim eſt exſecratus: quem ſi reliquis adiungas, vel domi, vel foris quadraginta omnino Hæretici aut Schiſmatici eſſe deſierunt.

LEOPOLIENSE COLLEGIVM.

DECEM & ſeptem annos meruerat in noſtris caſtris Pater Petrus VVrede, Pruthenus, ferè duodequadragenarius, cùm eum febris ardentiſſima, in medio honeſtiſſimæ contentionis curſu, oppreſſit. Pruſſiæ laxiſſimi fines ipſius induſtriæ campus obtigerant affirmandis in auito ritu, & probitate morum Catholicis, Hæreticis à falſitate abducendis, quam prouinciam incenſo animi ardore, multaque dexteritate, ac paribus vtrorūque commodis obibat. Præter quattuordecim ab Schiſmate, ſex ab Hæretico cœtu abductos, Halicienſis

licienſis diœceſis Rutheni omnes magno numero Popi vnum in conuentũ coacti, perſuaſi ſunt rationibus idoneis, vti deſciſcerent ab Schiſmatico Epiſcopo, concederentque in iuriſdictionem & Sacra conſentientis cum Eccleſię capite Antiſtitis, quod & reipſa fecerunt. Anno biennij huius altero, Andreæ Galczinski, optimo adoleſcenti, obitus accidit feliciſſimus, cùm exſpectationem concitaret ſingularis virtutis, & magnorum facinorũ in Societate, ſi diutiùs vita ſuppeteret: ſed iis meritis, quorum præſens eſſet copia, contento Deo viſum eſt eum maturiùs ad præmia euocare. Seceſſionem à Chriſti Vicario quinque & triginta nobis auctoribus damnauerunt, prauam in Fide ſententiam vndecim. Profecti de noſtris nonnulli cũ exercitu ad regni tutandos fines, aduersùm ingruentes Scythas, præter altam rei Chriſtianæ ignorationem, in milite deprehenderunt perpetuam rerum ſacrarum cum Schiſmaticis communionem, & cætera vitia, quæ huic confuſioni comitari ſolent, quibus abolendis haud mediocriter deſudandum fuit.

IAROSLAVIENSE COLLEGIVM.

SEXAGESIMVM alterumque natus annum Pater Staniſlaus Alandus, in Sociis quadrageſimum agens, Spiritalis Adiutor, niſi vicenariæ herniæ grauior ærumna vires affligeret, neque ſenectæ, neque aſſidui laboris vlla vi fractus, nobis

bis tandem decessit cùm eius industria esset maximè frugifera. Sicut ardentem animum attulerat Russis ad vnum Ecclesiæ Caput adiungendis, sic erat in eam rem Diuino munere singularem nactus industriam: vt hos non minùs quàm Catholicos, quà priuatis congressibus, quà concionibus publicis, maximopere commoueret. Insitâm sibi naturæ ductu misericordiam aduersùm infimę sortis egentes homines, assiduo studio ita prouexerat, vt in eis procurandis miraculo proxima ei quædam succederent, dum sua manu parata herbarum medicamenta ægrotis adhibet, vnde grauium sæpe morborum vis omnis profligaretur. Eorum greges alebat sua industria, qua beneficentiæ illecebra parabat sibi animorum docilitatem, vt se doceri salubria paterentur, quod animi pabulũ vt eis instillaret, mirum erat, quàm tetri halitus loca quotidie subiret, quàm tabidis, quàm cadauerosis, & vel ipsa specie horrendis cum hominibus perpetuò consuesceret. Prodigio simile fuit in homine, qui tam acerba iugiter pateretur, tantum superfuisse virium, vt tam assiduam, tam difficilem ipse morbosis operam nauaret, cui Deus, pro ea scilicet ferendorum cruciatuum alacritate, qua multum valuit, id prærogatiuæ loco tributum esse voluit, vt in sæuissimis herniæ doloribus, quasi vnus de Martyrum decuria, vitæ muneribus tandem defungeretur. Patri Ioanni Bucouio lõgè breuior fuit cum morte dimicatio, cui letalis febris biduum dumtaxat reliquum fecit, ad viam in cælum præmuniendam, diem neutiquam

breuem ei, qui ſe vndecim annis totis in Societate ſtudioſiſſimè comparaſſet, ſed valdè compendiariam tam diuturnis, tamque certis bonis in cælo perfruendis. Homini Valacho tam hebes ingeniũ obtigerat, tamque praua educatio, vt eius mentem nulla vel Numinis vel religionis ſubiret vmquam cogitatio; cùm tamen frequens iniret noſtram ædem in Principis comitatu, concionibus audiendis, & obſeruanda cum ciuium, tum iuuentutis noſtræ multa erga res Diuinas veneratione, & aſſiduitate precum, cœpit non mediocriter commoueri, ſuique ſtatus deplorandam rationem agnoſcere, ac eam denique cupere fortunatiorem. Heræ igitur ſuæ, Principi cum primis religioſæ, ſupplex accidit ad pedes, oratque vti hominis infeliciſſimi curam ſuſcipere ne grauetur, tradatque alicui ſalutaribus documentis imbuendum. Nihil famulo poterat euenire opportunius, nihil dominæ optatius, quàm vt hæc ad eiuſmodi cauſæ patrocinium vocaretur, cuius voluntate mox nobis traditus eſt erudiendus admodum rudis Tiro, ſed qui diſcendi cupiditate vinceret incredibilem naturæ tarditatem. Bis ad nos quotidie ventitabat ardenti diſciplinæ ſtudio, atque tametſi parum proficeret, mirabili conſtantia ſeipſe ad condiſcendum vrgebat: cumque ſingulis diebus, multa contentione, vix ſingula verba memoriæ commendaret, ingentem vim ſtupidiſſimo inferebat ingenio, vt fidei rudimenta in animum ſubirent. Ex tam ſupina mentis tarditate anſam illico arripuit Erebi latebra erumpens inſidiator,

impor

importunissimi tædij in tenebricosum pectus infundendi, si qua satietate durissimæ palæstræ, hominem eius maxime insolentem, ad eamque omnino minimè idoneum, à cura salubrium commentationum posset auocare. Sed contrà, quàm funestus interpellator côiiceret, fecit ea oppugnatio Tironem nostræ consuetudinis disciplinæque cupidiorem, quòd deprehenderet, intolerabiles illas delusæ inquietæque mentis molestias tranquillari penitùs; simulatque se ad ædium nostrarũ fores appulerat, Polonici Regni Senator quidam, inter eius Ordinis viros auctoritatis summæ, probitatis verò non disparis, ex quo apud nos Diuina piè meditandi rationem hausit, numquam illius formulæ codicem è sinu dimittit, nulla vel occupationum multitudine, vel difficultate itinerum horariæ meditationis secessum patitur sibi vmquam detrahi; quin ad quotidianum eiusmodi pensum sui comitatus honorarios ephebos idêtidem cohortatur, frequenterque argumentum piæ commentationis excipientibus ipse suppeditat. Comitiali morbo absolutus est annorum septem puer, viri Nobilis filius, huiusmodi affectu antè habitus grauissimè, vbi primùm eius pater nostra in æde, Beato Martyri Valentino ea causa supplicauit, ad eumque sistendi pueri voto se obligauit: idêque Iaroslauiensi puellæ trienni, & in eiusdem vitij calamitate accidit. Penetratum est à nostris in fines Vngariæ, ac in eo confinio prædonibus, montes latrociniis infestos habentibus, iniecta est mens melior, & latrocinandi est adhibita religio:
Hæc

Hæreticis persuasum, vt extemplo decederent Ecclesiasticorum fundorum possessione, quos per vim annos multos occupauerant; coniugatis Sacerdotibus incestarum nuptiarum est illata verecundia, atque pœnitudo. Principis Ostrogianæ filia, natu minima, inanium curarum nuper æstu concitatior, ex quo nostra in scena Beati Crispi res gestas spectauit, eum sibi patronum legit, & perpetuum conformandæ vitæ archetypum, cuius vitam libello descriptam numquã ponit de manibus, & viuendi tenet institutum, quod omnes noti demirentur, probissimi quique mirificè prædicent. Martino Ploski, strenuo rei familiaris administro, vita plerisque in Collegiis religiosè trãsacta, ineunte anno posteriore, felicem occasum peperit, spemque melioris æui fruendi attulit. Grauioris noxæ vicenos annos rea mulier, &, quod vulgo creditum est, vindice Numine Comitialem affectum diutissimè passa, nostrorum cuiusdam frequenti hortatu permota vouit Beato Valentino, se ad eius nostro in templo aras supplicem adituram, & quidem precario viatico, quo vbi primùm aduentauit, detersam sibi sensit fœdi morbi molestiam, incolumísque in hunc diem perseuerat.

LVCEORIENSE COLLEGIVM.

ADAMO Bakonski, ætatis anno vicesimo sexto, è puluere Grammaticæ palæstræ ad perenne cælestis vitæ gloriæque stadium obtigit feli

feliciſſima tranſitio, vbi ſeptenarium æſtiuorum in noſtra militia expleuerat, ſumma diſciplinæ obſeruantia. Moſchorum in Polonia numeroſiſſimi verſantur greges, poſt vaſtatam à Polono exercitu Moſchouiam, quorum vix vllus Romanum agnoſcit Pontificem, Græcanicis prætereà erroribus inquinati ſunt eorum plerique, frequentes tamen ad nos adeunt, & Sacramentorum ſibi copiam fieri, vel noſtro more, poſtulant ita, vt ſi ſuo merito repulſam ferant, velut affecti grauiore iniuria, offendantur. Euicimus tamen rationibus, & quoties etiã res tulit aperta & ſeria denunciatione religionis, qua prohiberemur, vt, ægre licèt, æquo tamen animo, ſuis excluſi poſtulatis, abſcederent. Foris vicenos ſenos à Schiſmatis ſtudio auocauimus: Principem Græcanici ritus, ſua ſponte in nos bene animatum, officiis ita demeruimus Societati, vt eius cauſa ſe nihil non cupere oſtendat. Vocatu ipſius Chriſti Natalibus eum adiuimus, & in templo Græcanico per eos dies defuncti ſumus omni munere Catholici ritus, ſtupentibus Popis, ac etiam rationem noſtram collaudantibus, ſiue non aduerterent, ſiue diſſimularent, ſe à Principe, præ Romanarum partium Sacerdotibus, eſſe neglectos. Præterquam quòd in Societatem hic eſt liberaliſſimus; quos ei caros eſſe nouit, in eos quoque beneficentiam confert amantiſſimè, quo nomine, nuper Contubernio egentium diſcipulorum aream percommodam emit, eidem annua vectigalia parat conſtituere.

Altero anno deceſſit Albertus Baltrouici, hoc eſt, decimo ſeptimo quàm familiares operas fideliſſimè.

fortiſſimeque Societati dabat,cuius virtute Caliſſienſe Collegium bis olim conſeruatum eſt, cùm, peſtilenti tempeſtate dilapſis pęne omnibus Sociis, ipſe animi plenus reſiduorum, qui diro afflatu exſtinguerentur, funera ſuis manibus procuraret,familiæque rem omnem ſartam & tectam cuſtodiret. Slauonicæ linguæ ſcholam excitauimus, in gratiam Ruſſianæ iuuentutis,gymnaſium noſtrum frequentantis, quòd illi genti hæc lingua fermè ſollemnis eſt in Sacrorum procuratione: cui noſtro inſtituto Ioſephus Ruſtki,Catholicorum Ruſſorum ritus Græcanici Archiepiſcopus, omnem ſuam opem detulit, deſtinata nobis in eam rem librorum copia, magnopere delectatus multiplici Slauonico carmine, quo eum noſtræ Scholæ ad nos viſentem conſalutarunt.

TVRONIENSE COLLEGIVM.

NIHIL ſibi reliqui faciunt Turonienſes Magiſtratus Hæretici, quo poſſint noſtris incōmodare ſcholis,ac eò magis,quòd eas numero auctas vident, adiecta hoc anno Humanitate; diſcipuliſque quàm olim frequentiores. Nihil porrò ſua conſuetudine alienum tentauere proximis Comitiis,cùm, largitionibus & multo ambitu cōparata factione potentium virorum, eas publico Prouinciæ decreto diſſolutum iri,falſo tamen,crediderunt; vt minùs mirum ſit, quòd duos diſcipulorum noſtrorum bimeſtri captiuitate vexarunt

in càr

in carcere, quaſi vnum Hæretici ritus adoleſcentem, cui conſueſſent familiariter, ad noſtras Poſnauienſes Scholas induxiſſent. In multa peruicacia indigenarum deerrantium in rectæ Fidei capitibus, ingenti compendio apponendum eſt, quod ab erroribus paſſi ſint auocari ſe quattuordecim. Hæretica puella, in grauiore morbo, vnde poſteà interiit, duas horas omnibus ſenſibus abalienata iacuit, vt animam exhalaſſe putaretur, quo ex ſopore cùm ad ſe rediiſſet, vnum de noſtris Sacerdotem, quo vteretur ad procurandam animi ſanitatem, frequenter appellauit, cui properè accurrenti Hæreticorum manus fores obdidit, planeque prohibuit aditu: cùm ægra interim non deſiſteret adſiſtentem ſectariorum turbam commonefacere ſui periculi, ac vehementer hortari, vt dãnato abſtinerent fano ſuo, Sancti Ioannis ædem, id eſt noſtram, ſtudiosè inirent. Per viſum ſibi oſtenſos memorabat de ſuo conciliabulo numeroſos greges, quos decliuis, & laxiſſima via, confertos ad horrendos flammarum cruciatus deuolueret, ac nomine deſignabat non paucos: Catholicorum verò exiguos manipulos anguſta ſemita euehi ſurſum ad gloriam. Sed neque narranti eſt habita fides, neque obſecranti conceſſum, vt ſibi adhiberent Sacerdotem; vt iis ſubſidiis deſtituta triduo vita defungeretur. De primoribus Hęreticorum ſæpe deprehenduntur orantes in ædis noſtræ angulis, quos Romani ritus cupidos prohibet metus Magiſtratuum, ne ſuo animo faciant ſatis. Extraneus Miniſter arentes multa ſiti fauces, & vacuum

cuum venerem huc attulerat, qui vt hunc ingenti opſoniorum mole ſaburrauerat, illas verò frequentibus ſextariis meraciùs perfuderat, impotens degrauantis ſaginæ, pronus decidit è feneſtra, effuſoque cerebro, ſubſtratum pauimentum cruentauit: cuius tamen occaſum de Adſcriptitiorũ Patrum decuria neſcio quis laudauit pro concione: indignum forte, qui, niſi Heroum alicuius auſpicata manu, occumberet, ac Liberi Patris maximè ſopitus lagena.

POSTERIOR annus Rhetoricam, Germanicæque linguæ publicas exercitationes, Gymnaſio noſtro adiecit, vnde ipſi conciliauit è Nobilitate caſtellana multò frequentiores auditores, ideoque apud Hæreticos Magiſtratus tantò acriorem inuidiam, quam ſollemnium Rogationum ſtatis ſupplicationibus, manifeſtò præ ſe tulerunt, interpoſito edicto, ne quis publicè ſupplicaret, cui cùm neque nos, appetiti nominatim eo decreto, neque de Clero vllus obſequeretur, intercludendo ſupplicantibus itineri, vias paſſim catenis obtenderunt, ad quæ repagula ordinatos prodeuntes obuium armatorum agmen telis, & aduerſariis inſeſſa ſumma ædium, lapidibus nos prohibuere tranſitu. Ingentes factioſorum armatæ copiæ, quæ ſibi Fœderatorum nomen adſciuere, tota pæne Polonia prædonum ritu graſſantur, omnibus agris oppidiſque infeſtiſſimę, dũ neſcio quid legitimorũ ſtipendiorum, quibus ſe fraudatos aiunt, dependatur, quibus prædatoriis legionibus, vt hoc Regnũm abſolueretur, multum pridem, ſed fuſtrà

laboratum

laboratũ eſt. Cũ ad eiuſmodi exercitũ, ſuis auctoratũ auſpiciis, legationẽ adornaret Torunienſis Epiſcopus, ſuo comitatui vnum de noſtris adiunxit, quo apud illos graſſatores trimeſtri concionatore vſus quàm opportunè, corraſæ latrociniis pecuniæ vim magnam ex eis redegit, quæ in commune ſarciẽdis popularium iacturis redhiberetur. Eorum etiã pleroſque inceſſit cupiditas Sacramẽta participandi apud noſtros, ſed Sacrorum communio eis præcisè à nobis negata eſt, quoad legitimè dirimeretur perduellium ſcelerata factio, quę nefariè adſcito fœderis titulo, contra ius faſque coiuerat. Vndeuiginti ab inſania hæreſeon reſipuerunt, vnus à Mahometiſmo, quem puerum hunc ad Turcas abductum, & inter eos diu Mahometis ſacrificulum, pœnitudo flagitij tandem in auitam patriam, religionemque redintegrauit. Catholicarum partium mulier in lucem editum recẽns infantem, ſpe lucelli cuiuſpiam, ab Hæretico luſtrari paſſa, e veſtigiò acerbis cruciatibus, qui octo dierum perpetuam inediam inſomniamque pareret, horrendis adiunctã vociferationibus, in quibus omnium Sacrorum expers interiret. Aſſumtæ in cælum Virgini ſacro die Hæreticus Catholici operam eruendæ argillæ conduxerat, quibus, ſub meridiem, ad os effoſſi ſpecus cibum ſumentibus, imminens vtriuſque capiti velut quidam fornix terreus, repentina ruina occupatos oppreſſit, mox exſtincto Hæretico, altero ſeminece, cui, poſt procuratam apud nos conſcientiam, nihil ſãctius fuit, quã ex Catholici ritus formula actio-

nes omnes dirigere : mœrore intereà defixis grauiter Hæreticis , quòd infausto eo euentu diuinitus damnatam ipsorum fidem infidam vulgò iactaretur.

SENDOMIRIENSE COLLEGIVM.

TRIVM & sexaginta annorum valentissimus Athleta , Pater Gaspar Nahauis , vota quattuor professus , tricesimum primum iam emeritus stipendium in nostris castris , non nisi laboribus attritus arma posuit , & tumultuosiùs irrumpenti leto concessit. Trans Russiam in Scythis seu Tartaris natus , in Russorum fines populatum irruentibus ejus gentilibus , cum patre puerulus venerat ; cui tenera ætas , suáque innocentia saluti fuit, cùm Scythicus exercitus, præda onustus, intercluso sibi reditu ab Russis , internecione deletus est. Eo prælio feliciter defunctis Russis , cùm apud exercitus Prætorem miles capta de hostibus spolia profiteretur , captiuus quoque productus est puer , cuius eximia indole mirificè delectatis omnibus , qui aderant in Prætorio, eum sibi à milite , cuius esset captiuus , Imperator ipse depoposcit, & deinceps perbenignè apud se habuit. Prætor autem post annos aliquot aduersa tentatus valetudine accersitum ad se medicum excepit , atque semper habuit perhonorificè , quamdiu apud eum diuersatus est, eam venerationem demirante puero Scytha , eiusque causam ab domesticis curiosiùs

riosiùs sciscitante. Vt verò ex eorum sermonibus didicit, insignis eruditionis, & experientiæ singularis opinione tantam medico conciliatam esse gratiam, auctoritatemque apud viros principes, sensit generosi pectoris puer, paris celebritatis sibi conciliandæ stimulis, animum suum haud mediocriter commoueri. Opportunè itaque vsus heri perspecta erga se beneuolentia, rogare instituit, vti erudiendum se litteris ad scholas amādaret, quod ab homine facilè impetrauit, cui summa in puero modestia, morumque grauitas, vt magnopere probabatur, ita mirabilis cuiusdam virtutis antegredientia ætatem documenta præmonstrabat. Beneuolentissimi ergo heri liberalitate versatus est in Gymnasijs vsque eò, dum emensus Philosophiæ stadium, ad Theologicas disciplinas animum appelleret; quas vt Romæ apud nos cognosceret, eius instituto peropportunè cecidit, vt per idem tempus è gente Kostka vir primarius liberis suis Romam studiorum causa deducendis, regendisque, moderatorem sibi quęreret, consuleret autem ea de re Gasparis Scythæ patronum; cui nihil visum est congruentius, quàm vt Gasparem, expertæ probitatis adolescentem, præficeret muneri. Per eam studiorum quietem seriò cogitare Gaspar instituit, quid se deinde futurum esset, nec dubium ipso etiam initio ei esse potuit, quin se Religiosæ militiæ deberet addicere, futurum sibi olim, aliisque non paucis fructuosum: cumque ad Dominicanos aliquādiu propendisset, aliò se postea vocari apertè sensit, ac se Ordini nostro adiungen

iungendum dedit. Quo de suo instituto cùm antea per litteras commonefecisset heros vtrosque, Comitem Tarnouium, patronum optimum, & Dynastam Kostkam, cuius filiis tum præesset, ille nuncius mirificè ambos oblectauit, vt profiterentur, nihil sibi iucundius, nihil etiam honorificentius potuisse contingere, quàm suis sumtibus in eam spem educatum esse Gasparem, vt in Societatis membrum coalesceret, cuius deinde auspiciis fieret vniuerso Polonico imperio salutaris. Neque ipsos sua fefellit opinio, Roma enim transmissus in Poloniam, eius plerasque prouincias, & Podoliam, VVoliniam, ac Russiam denique vniuersam, tricenaria propemodum opera, sic excoluit, vt, quidquid ferè Catholicorum iis regionibus nunc censetur, suum ad Ecclesiæ castra felicem regressum Patri Gaspari, animo perquàm liberali, acceptum ferre soleant. Animum scilicet ad Societatem attulerat non nisi grandium facinorum cogitationibus plenum, cuius integritatem cùm in momēta exaggeraret seuerissima disciplina, procliuius erat nihil, quàm vt eius omnes conatus Deus beneuolentissimè promoueret. Qui verò suæ salutis, in densissima grauium discriminū turba, rationem prorsus nullam duceret, vbi Diuini cultus prouehendi vel minima se aperiret occasio, eum Numinis prouidentia peculiari quodam studio sibi tuendum sumserat. Apud gentiles suos Scythas grauissimè offenderat, discessione facta in ritum alienum, studioque plurium pertrahēdorum ex popularibus ad easdem partes; quamobrem

obrem infensissimis animis frequẽtes periculosasque ipsi struxere insidias, designatis etiam acerbioribus suppliciis, quibus eum comprehensum diuexarent: sed miris eum rationibus ipsorum fraudi sæuitiæque Deus perpetuò eripuit. Quos non facilè poterat abducere ab adamatis pudendarum noxarum illecebris, inusitata iis aliquando adhibuit remedia, quorum vim fortasse inutilem, adeoque noxiã, si eis alius vteretur, malè tamẽ affectę mentes salutarem sibi experirentur, peculiari quadam aura propitij Numinis eius omnibus institutis obsecundante. Quod genus fuit illud mulieri aliquando intentatum æterni cruciatus experimẽtum, cùm in nobilem matronam incidisset, impuris adeò irretitam amoribus, vt, vsu peccandi animum obcæcante, paratas flagitiis in altera vita pœnas in fabulosis commentis, atque insomniis, haberet, eiúsque opinionis obtentu omnes salubria monentium sermones eluderet. In eius colloquium cùm venisset Pater Gaspar, & contumacissimam experiretur, vel inuitam adegit, immisso digito flammam propinqui funalis tantisper probare, dum ardoris infestam vim non posset sustinere: cuius documenti exitus is fuit, vt non modò illa inuitanti Patri ad pœnitudinem mox obsequeretur, sed ex eo etiam momento fœdæ libidinis omni titillatione absolueretur. Acumẽ, & neruos eius disputantis Hæretici reformidabant summopere, ac Ministri quidem in primis, tametsi non quærebat id, vt vicisse videretur, sed vt victi veritatem agnoscerent & amplecterentur, quod

eius optatum frequenter cedebat ex sententia. Dux Ostrogiensis, ac idem Kiouiensis Palatinus, studio vexandarum Catholici nominis partium, ex Lipsiensi Academia subtilem Caluinianum, & argutandi peritum, amantemque, arcessiuerat, cuius fraudulenta loquacitate, tamquam ariete, Dux omnem Catholicæ arcis aggerem sibi disturbaturus triduo videretur. Duci familiariter notus erat Pater Gaspar, Patrem igitur Aulici nostrarum partium hortabantur, Ducem veniret salutatum, vt si qua se daret inde occasio congressus cum Ministello Sophista ineundi, eam ne pateretur elabi. Acceptus mensa Ducis Pater, cui argutulus Sycophanta etiam accumberet, idonea quæstione posita, disputationis aliàs cupidiorem, nunc tamen reluctantem, ad conferendas manus eum pertraxit, atque tametsi primùm acriter in tuenda Caluini causa velitantem, deinde tergiuersationibus se tegentem, obstructis captionum exceptionumque cuniculis omnibus, eum breui ad infantiam redegit. Caluinianis accidit luctuosa hæc dimicatio, sed Ministro in primis, qui suas de Catholicis victorias manubiasque gloriabundus solerет recensere: cui iam elingui aliud superabat nihil, quo suos gregales solaretur, quàm vt frigidè sponderet, paratiorem se instauraturum suis partibus gloriosa iucundaque prælia: sed diem ex die ducentibus Caluinianis, quo suum athletam denuò producerent, Catholicos eius spectaculi auidos afficiebant permolestè, donec liquidò cõstitit, nullam eis horam posse illucescere, quæ
con

contractam superiore pugna infamiam detergeret. Enimuerò validis lacertis vibrata veritatis fax, tametsi obluctanti, Hæretico pectori vim potentior intulerat, multaque radians luce penetrarat intima præcordia, vt vel inuito Sophistæ confessioné suæ infirmitatis exprimeret, quam tamen dissimulauit in præsentia. Satis quidpe suum ad institutum esse ratus, si clam conuento Patri se aperiret, apud eum ingenuè professus est, Catholici dogmatis solida fundamenta se agnoscere, ac venerari: quosdam tamen residuos sibi esse scrupulos, quos condicta die Patri proponeret euellendos, in nulla deinde futurus mora, quò minùs ad Romanum ritum rationes suas, seque ipsum totum apertè transduceret: neque plùs triduo expediendis dubitationibus consumto, hæresin interposita repudiatione procul ab se adspernatur. Inde Academiæ Vilnensi prolixè commendatus epistola Patris Gasparis, in Seminariumque Pontificium admissus, seriò ad superiores disciplinas adiecit animum, quibus excultus, luculento edito commentario, sectariorum falsitatem multa cum sua laude, ac voluptate Catholicorum refutauit. Sed pæne quotidiana fuerunt Patri Gaspari spolia decoráque huiusmodi præliorum; quibus aut hæresibus, aut moribus mortalium deprauatis, diras clades inueheret; sed eos triumphos, vt ne diuturniores Ecclesię Dei conciliaret, immodicis concussa laboribus senecta eum præpropero stratum occasu abstinuit.

ALTER quoque annus vnum de Familia de-

cerpſit, Matthiã Ianoroüici, gente Lituanum, quinquagenario grandiorem, cuius ætatis partem alteram ex æquo Societati fideliſſimè impenderat, perpetuis coquinariis operis, vnde ſe aliquando leuandis laboribus exemtum à Præſide, præ demiſſionis, & caritatis in Socios ſtudio, doluit magnopere, nec precib. vrgere deſtitit, ſua vt ei Sparta redderetur, cui ſtrenuè procurandæ immortuus tandem eſt, plenus meritis, celeberque inter ſuos Religioſiſſimi viri præconiis. Iudaiſmum deteſtandi exuendique cauſam habuit vnus inquietę mẽtis perpetuos angores, quibus derepẽte abſolutus eſt, cum ad Chriſtianos ſincero animo tranſiſſet: cuius tranſitioni acceſſere decem Hæretici, atque in his Iudæa, quæ olim Chriſtiana, cui Ariana hera deſertionem Fidei fraudulenter induxerat.

CAMENECENSE COLLEGIVM.

RVSSI quattuor & triginta in Romani Pontificis iuriſdictionem conceſſere, ac præter hos, Græcæ ſeceſſionis Macedo, & Armena mulier. Viri principes duo Hæretici, nobiſcum congrediendi finem non faciebant, conferendique de Fidei capitibus, quòd eis noſtræ ſententiæ ratio maximoperè arridebat, ſic tamen vt in luto hęrerent nihilominùs: ſed eorum alteri apud Moldauos legationem gerenti, Patris Scargæ per otiũ lectæ conciones hæreſin auellerunt ex animo: huius exemplum, & auctoritas, errores veteres damnantis

nantis, pertraxerunt sociū quoque in rectè sentientiū gregem. Quaternis Sociis in Vkraïna, regione latissima, perpetuò degentibus, ab omni pæne Christiano subsidio deserta ora, negotij multùm, exiguam in præsentia sui laboris messem, attulit, spem tamen fecit post diuturniorem culturam frugis vberrimæ. Quæcumque cogitari possunt in Christiano populo, præter ipsum nomen, ea omnia deerant istis hominibus, & eapropter supplenda, pro præsentibus copiis, fuerunt. Quòd autem nec Sacerdos vllus, nec conuentus habendi locus suppetebat, viginti totis oppidis, quæ, ab ineunte Quadragesima Octobrem ad mensem, noster Sacerdos semel iterumque decurrit, ædes amplæ cogendo cœtui; & ciuium religiosissimi, regendis sacris conuentibus, & piæ lectioni per festos dies habendæ, ab nostro destinati sunt. Data est insuper opera, vti Procerum sumtibus cuicuimodi octona sacella excitarētur ad tempus, ne plebs sacrarum ædium penuria omnem memoriā Christiani exueret, à quo iam erat iusto ampliûs aliena: quibus procurandis effectum est, vt sensim & Sacramentorum & Cærimoniarum vsus abolitus reuocaretur, & quidem apparatu, quàm fieri potuit splendidissimo, vt hic Diuinæ rei splendor in gente incultissima augustiorem venerationem concitaret. Vinnicæ, in eius oræ oppido primario, duo Socij sedem nunc habent perpetuam, vbi Catholicis sua est ædes, & ab assidua nostrorum cura Christiani ritus paullò splendidior species, quàm in regione reliqua: cui oppido cum iuris-

dictione imperioque, more ac nomēclatione gentis, præest Capitaneus. Ad hoc munus euehi contigit hoc anno Ruthenici Schiſmatis virum primarium, cuius alienior mens ab noſtro, & Catholico nomine, nec iniuria metuebatur: vnde tantò ſtudioſiùs cum ſuæ cauſæ noſtri demerendum arbitrati, capeſſentem & magiſtratus & vrbis poſſeſſionem adierunt honorificè ſalutatum. Nulla comitas, nulla beneuolentiæ maior ſignificatio exſpectari poterat, & quidem ab iam noto & familiari, ea humanitate vultus & ſermonis, quā noſtris ſalutantibus prætulit, quos non tam inuitauit, quā ſecum abſtulit ad conuiuium, vbi eos inter proceres cohortis honorificentiſſimè habuit, atque iucundiſſimè. Super menſam omnes eius cum noſtris ſermones fuerunt ab animo beneuolentiſſimo, cum multa noſtri Inſtituti commendatione, vnde id haberemus, vt in Catholicum ritum promouendum Sociorum induſtria vbiuis terrarum elaboraret quam ſtrenuiſſimè: quam in rem ipſe ſuam auctoritatē, operam, pecuniamque prolixiſſimè deferret, moxque aduocato rei familiaris Oeconomo noſtris omnia de ſuo ſuppeditari affatim iuberet. Eodem porro tempore præſtò cum muneribus ei adfuerunt ſui Popi, quos nec ſedere iuſſos, nec vlla omnino dignatione affectos, non ſine contemtus nota quadam, breuiſſimo reſponſo à ſe ablegauit, vt, ex illius in ſuos noſtroſque præſenti ſtudio, ſi rem æſtimare liceat, non verendum ſit, quin apud eū Catholici quàm Ruthenici corporis longè cauſa ſit potior. In Tartaros, Capham

ad vr

ad vrbem, vnum de nostris penetrasse, anno superiore scripsimus, cùm in Valachiensi clade à Scythis captus, & deinde abductus esset: cuius nunc assiduus labor confertur in Iacolidenses Catholicos excolendos tricesimo ab Capha milliari. Turcica sæuitia supra modum diuexatur ea omnis ora Scythica, Catholicorum plena, quorum durissimam seruitutem miseratus Deus, præsidij quiddam iis populis nuper excutiendo iugo videbatur subministrasse, cùm Pater inde ad nos litteras daret, quæ illum spes solabatur in ea rerum omnium vastitate, & futuræ aliquando vberioris messis viam, tametsi dubiam, aperiret.

ANDREAS Moraïkouici, grandi natu, sedulus adminifter familiarium munium, secundo anno ex hac mortali vita in aliam tanto meliorem, cum multa virtutis laude, translatus est. Omnis Podolia, cuius Prouinciæ vrbs est Camenecum, vbi degimus, magnopere vtitur nostrorum opera, non modò Camenecensis populus, cui, beneuolentissimo erga nos, omnis Sociorum labor, vt hac tota ora iucundus, ita fructuosus esse consueuit, quod & ipse Camenecensis Antistes, cum hinc ad Leopoliensem Pontificatum transiret, vltro & palam, cum honorifica nostrorum mentione professus est. Triduo toto ante Cineralia ciuitas vniuersa, & vrbi circumiecta oppida pagique, splendidissimo ædis nostræ apparatu exciti, perpetua oratione apud nos supplicarunt, Armenis etiam, & Russis cateruatim eò confluentibus, vt Podolica nobilitas suum ex ea frequẽtia, pietateque gaudium

dium profusis vbertim lacrymis palã testaretur. Ex Hæreticæ vastitatis deserto agro rediit ad Christũ manipulus capitum quindenûm, nec aberant Armeni ex eo numero, quod in hac regione sit prodigio quàm simillimum. Insani amoris œstro percita mulier magica vi sponsum procul agentem, properè sistendum, sibi pepigerat cum Saga, & iam Stygius emissarius pudicum iuuenem, & Marianæ disciplinæ studiosissimum incessebat: cuius vt acriores stimulos inpingi sensibus suis aduertit adolescens, ad nota Magnæ Matris subsidia illico animum adiecit, nec mora intercessit, quin cælitus affusa aura Tartaream flammam obrueret. Irritæ oppugnationis acerbas pœnas sua cute dedit venefica Tyranno Acherontio, cui excandescenti videretur indignissimum, ab Mariano cliente opera tam facili, sua esse restincta incendia. Fatuæ autem amatrici sua libido impietasque permagno stetit, cui per eos dies Turcica manu captæ, bienniòque vix toto vndecies venditæ, dominorum totidem contigit in dura seruitute immanitatem experiri: vnde tandem elapsa post lacessitos multis precibus ac votis Cælites, sacræ Confessionis adhibito malagmate vesanis illis ardoribus continentiæ salubres aquas denique infudit.

GEDANENSE COLLEGIVM.

QVONIAM hîc rerum potitur Hæreticus, & procul absumus ab Regia, tametsi nostram

nostram in gratiam frequentia intercesserint & à Principe rescripta, & ab Comitiis Prouincialibus decreta, publicis Instituti nostri functionibus prohibemur Gedanensis Curiæ senatusconsulto; operis tamen erga ciues priuatis, & publicis extra pomœrium non arcemur. De Gedanensis plebis bene multos constat auctoritate Procerum, Magistratuumque metu teneri, quò minùs se dedoceri hæresim patiantur: nam in anxiis suis rebus nos priuatim adit quàm libentissimè, consiliis nostrorum vtitur, & ad suos ægros non admittit modò, sed euocat etiam, patiturque iis Catholicam Fidem persuaderi, quòd nostra remedia sibi salutaria multo vsu comprobarit. Quantum porro est otij ab ciuili procuratione; tantumdem nobis negotij apud extraneos quotidiè nascitur, finitimis oppidis, vicis, Cœnobiis lustrandis, vbi ex continenti cultura lætissimus fructus redit, & is quidem cum vberi fenore. Vtroque loco, & in vrbe, & foris, permulti abducti ab Hæreticorum consortio, communioneque Sacrorum, ab hæreseon labe cōplures repurgati, quorum primo anno numerus non redditur, altero autem vndetriceni recensentur, in quibus fuere, qui ab suis paterentur acerbas vexationes assumti Romani dogmatis causa, inter alios æger adolescens lecto ædibusque à vitrico exactus, hanc iniuriam ignominiamque, studio initi cum Ecclesia fœderis, tulit patientissimè.

ANNO altero inter lustrandam Diœcesim Gedanum venit Antistes, vbi Socios amplexus quàm aman

amantiſſimè, mirificè collaudauit eorum induſtriam excolendis omnibus agris Gedano circumiectis, ſed indoluit vehementer ſilere nobis gymnaſium & ædem ſacram, Magiſtratus decretò tribus iam fermè annis occluſa: & quacumque potuit ratione Gedanenſem Senatum ab eius decreti ſeueritate deducere, ſed fruſtra, conniſus eſt. Quę machina cũ ei non ſuccederet, eò delapſus eſt commiſeratione noſtri, piorumque ciuium, vt templum nobis ſuo in ſuburbano excitaret, quò & ciues & oppidanorum vicanorumque propiores Sacrorum gratia ventitarent, dum ſe meliorum temporum aliqua ratio aperiret.

RAVENSIS AC PRÆMISLIENſis Sedes.

QVo anno primùm Rauæ Sedem fiximus, hoc eodem deceſſit huius Familiæ Præſes, Pater Florianus Garlinski, vicenarius inter Socios, cùm vix tricesimum ſeptimum ætatis expleſſet annum, longiore dignus vitæ curſu, niſi eum Deus cælo maturum euocaret. Huic homini, omnem in occaſionem rectæ rei gerendæ intentiſſimo, dura tẽpeſtatis ratio ampliſſimũ argumentũ dedit multiplicis virtutis, interque cæteras eximiæ benignitatis in egenos exercendæ, cùm paſſim iacerent, vel in ipſis ſterquiliniis plebeiorum fame morboque confecti greges; in quos rariſſima exſtarent beneficorum ciuium ſubſidia. Horum curam cum ipſe ſi

ipſi ſibi ſumſiſſet Pater Florianus, cæteris Sociorum aliò delegatis, nihil omiſit omnium officiorum, quibus egentium animis corporibuſque meliùs fieret., ſubminiſtrandis ex conquiſita ſtipe, cibis, veſtibus, tecto, ac lectica: ſæpius etiam deiectis auribus ad ſemiuiua cadauera, putri ſtramento demerſa, vt ne, inter bracchia humo tollentium, non procurati animam ſponte fugientem exhalarent. Cui negotio ſtudioſiſſimè inſtantem villatica paganaque Nobilitas, dum rei gerendæ gratia in vrbe verſatur, frequenter obſeruauit, eoque nomine ipſius virtutem ſuſpexit, coluitque maximoperè: ciues etiam ipſius exemplo inducti conſilium inierunt mendicitatis plebeiorum publico ſumtu ſubleuandæ. In hoc pietatis ſtadio ardentiùs currentem bonum Patrem, ne qua pars ciuitatis operæ tam officioſę non particeps ipſi elaberetur, grauius affecta valetudo citiùs, quàm vellent ciues, putarentque, ad frædam laborum coronam cælo inuexit. Præter paucos ab hæreſi & ſchiſmate receptos, Statiui exercitus egregiè compreſſa eſt licentia omnis diurna nocturnaque, quà priuatis congreſſibus, quà concionibus nonnullis, eo argumento ad milites habitis, vt iam ipſi mirentur, quæ tandem ratio ſuam inſolentiam adeò compeſcuerit.

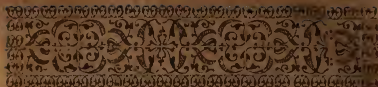
PRÆMISLIENSIS Familia poſteriore anno ſeptenos dumtaxat ab Hæretica factione abiunxit, ſed ampliores tanto Catholici nominis greges, quos, vel ſuum ingenium, vel aſſidua cum damnatæ opinionis hominibus commercia,

mercia, eò prouexerant, diuturnitate flagitiorum, vt corruptissimis Hæreticis essent peiores, diligentissimæ culturæ assiduitate ad bonitatem præsentis futuræque frugis denique compulerunt.

* * *

PROVIN

PROVINCIA LITVANIA.

LITVANORVM Sociorũ trecẽtena septena capita primũ censa sunt, illis deinde amplius quattuordena, Sedibus denis quaternis, in quibus Sacerdotes centum triginta tres, Magistri quadraginta, nonaginta Discipuli, Adiutores, Tironesve reliqui, aucto superiorum annorum numero accessione duorum ac viginti Nouitiorum, eodemque hoc diminuto denis ac septenis huius biennij funeribus.

VARSAVIENSIS PROFESORVM Domus.

VICENIS quinis seu Hęresin, seu Schisma, ta mersi altissimè defixũ, ex animo tandẽ auellimus, vnius quidem viri Nobilis annos decem totos obluctante contumacia, quam tandem expugnauit, suasu nostrorum studiosè adhibita, veterum Pa-

 trum,

trum, de Fidei capitibus mire consentientium, multa & diligens lectio. In quorumdam flagitiosissimos numerosa iam serie annorum mores, cùm frustra detonuissent intẽtatæ Diuini iudicij comminationes, horrendùm fremens de cælo fulmen, quasi surdarum aurium duritia prouocatum, ita refractariorum pectora concussit; ædibus propemodùm labefactatis, vt imminenti ad vltionẽ Numini reluctandum diutiùs non putarent. Nostram erga se beneuolentiam, fidemque habent eo loco ciues, vt in summis suis commodis ducere soleant, paribusque studiis nobiscum certare contendant, vt nonnullis, animi quadam propensione in nos immoderatiùs elatis, suus amor exitio penè vertat, cùm, in subitis & periculosis valetudinis aduersæ casibus alios, quàm nostros, animorum suorum medicos sibi non patiuntur adhiberi.

VILNENSIS PROFESSA DOMVS, atque Probationis.

SINGVLARI planè veneratione celebratur, hac omni regione, Beatus Casimirus, cuius nomine insignem ædem molimur, sed, dum reliquæ partes assurgunt, in operto iam ante ac circum intimam Cellam sacro Vestiario, rem Diuinam facere occœpimus, incredibili certè ciuium, cæterorumque frequentia, vt quotquot ferè aliis in templis Diuina mysteria obiuerunt, vix vllo die Christianis officiis se defunctos putent, nisi nostra

in ædicula quoque ſuas preces de integro inſtaurarint,ac eius lucis patronum ſibi adoptarint Sanctū Caſimirū. Huius rei gratia viam ſeptuagenûm millium emenſi duo ſenes, propemodùm octogenarij, quam defatigationem grauiore ex itinere contraxerant, eam ſibi videbantur penitùs abſterſiſſe poſt adhibitam ei Sancto piam venerationem, multò autem magis vbi ſe ſacro Epulo refecerant, vt iam,valentiſſimorum inſtar adoleſcentium,alacribus animis ad longinquioris viæ ſpatia iteratò decurrenda ſe mox compararent. Tam certi opis impetrandæ procul venere nonnulli, vt votiuas ſecum aduehérent tabellas:cùm eſſent vota in hac ipſa æde nuncupaturi, quo defunctis officio aliis ſubitò eſt reſtituta ſanitas, aliis factùm longè meliùs, vt integri beneficij lætum nuncium ſe accepiſſe neutiquam diffiderent. Anabaptiſtarum impietate prohibiti ſunt pueri nonnulli, adhibendis ſalutaribus aquis aduersùs Hæreticam labem in tenerum pectus iam influentem: plerique item à cæteris damnatis dogmatibus, non ſine multa contentione, auocati.

DECVRSO Probationis legitimo biennio Tironum vnus, Ioannes Bororesky,ægrotare ita cœpit, vt poſteà numquam exſurgeret, quaſi ad vnā condiſcendam rectè moriendi rationem biennis piarum exercitationum ei conceſſa fuiſſet nominatim palæſtra: & reuerà, toto ægrotationis tempore, omnis eius ſermo, & actio fuit eiuſmodi, vnde conſtaret, quæcumque ſors, aut longioris vitæ, aut præproperæ mortis, ipſi obtingeret, in

vtramvis partem esse perbene comparatum. Illustris familiæ adolescens, Societatis cupidissimus, in missione impetranda parentem difficillimum, ac diutissime quidem expertus, eo ipso telo paternā duritiam expugnauit, quod ad eius auertendum consilium intendebatur. Enimuerò parens, homo copiosus, nati animum suo ex sensu metiens, opimi patrimonij amittendi metu commoueri eum posse ratus, post diuturnam repulsam, graue sibi quidem esse affirmauit, ablegari ab se procul carissimum filium; quando tamen ipse vrgeat tam obstinate, facturum abeundi, quò velit, copiam, sed non alia lege, quàm vt is apud Magistratum se abdicet spe omni hæreditatis in posterum. Itaque stipulāte patre bonorum patriorum in Iure cessionem, auctore stipulationis Prætore, filio contrà sibi restipulante liberalem manumissionem, & parente repromittente, concipitur legitimis verbis hæreditariæ abdicationis formula, scriptoque consignata in publicas tabulas refertur, quo, veluti commeatu domesticæ seruitutis iugo expeditus adolescens, & caducarum rerum omni absolutus cura, continuò in Tirocinij nostri stationem aduolauit, incredibili triumphans gaudio, tam longinquis ac incensis votis optatam ab se conditionem, tam nullo pretio sibi redemtam esse. Alteri adolescenti codex fortuitò apertus sententias aliquoties obiecerat, quibus ad Religiosum Statum inuitaretur, quæ sortes ne temere obtigisse viderentur, easdem sibi sæpe ac sæpius iterandas putauit, iteranti que frequentiùs eiusdem semper argumen-

gumenti acciderunt: quo velut cælesti oraculo admonitus votum Religiosæ vitæ nuncupauit, sed sponsionem sacram iuuenili leuitate postea neglexit. Huic liberalibus ipsis genialia studia fidentius persequenti repentinus periculosusque morbus incidit, atque inter decumbendum tetra species immanium monstrorum oblata est, cuius vel aspectu ipso mirum quantum cruciaretur, vnde cum declinaret lumina, grandioribus consignata litteris vox huiusmodi, VOTVM, ex conspicua tabula illius oculis importuniùs obtrudebatur, cui comes aderat seuerus promissorum exactor, his grauiter intonans verbis: *Redde quod debes:* quod & se facturum ægrotus spopondit. Siue autem religio dilati, aut neglecti Voti, siue spectrorum horrenda facies, responsum ab ægro expressit, sponsionemque fidei exsoluendæ; tametsi, adhibitis nostris, iterato se deinde Voto adstrinxerat, conualueratque post triduum, visus est tamen rem minimè contemnendam haud magnopere curare. Ecce igitur tibi cælo irato immissus idem planè morbus, nec ita multò pòst, quàm discussus erat, nec mitior, longè verò diuturnior, cuius vexatione ad officium reuocatus, instaurativa deuotione omnia sua Deo arctiùs addixit, exemploque Beati Stanislai perpetuam Castitatem vouit, vbi autem consanuerat, animum ad Societatem, adeóque seipsum totum studiosissime appulit. Discipulorum cuidam inter Sodales Parthenios in menstruorum Tutelarium sortitione obtigit scheda eiusmodi, cuius omnes partes ad Religiosum

ſtadium inuitabant, ac nominatim Beati Ignatij Loïolæi patrocinium, & indicta pro eius Societate oratio, quorum omnium audienda lectione cohorruit, moxque ad vberes lacrymas delapſus, cœpit cogitare apertiorem vocantis ſe Numinis videri voluntatem, quàm vt vlli tergiuerſationi locus relinqueretur: quamobrem ex illo ipſo momento adeundæ noſtræ Societatis conſilium iniuit. Quod inſtitutum ſuum agitanti attentius periculoſa inceſſit ægrotatio, quam tamē Beati Ignatius, Staniſlauſque, in ſubſidium ab ægro, Patribuſque noſtris vocati, adeò feliciter depulere, vt ab ſanandi ratione miraculi ſpecies quædam non abeſſet, cuius ſanationis exitus adoleſcenti fuit initium noſtram ad Societatem appellendi.

VILNENSE COLLEGIVM.

VT ne in ampliſſimo apertoque vtilium laborum campo annuas operas integras darent tres Socij, morbus eorum, & ex morbo matura aliis, aliis immatura mors vetuit. Patri Iacobo Ienkievvikz, Lituano, ſex & quinquaginta annorum inter mortales, apud Societatem tricenûm tetnum operario bene gnauo, vna vis mortis cum palmam de manibus potuit extorquere, vt in hoc exercitu pilanorum aciem ſuo more non duceret. Eum multa illuſtriaque huius militiæ decora plurimos iam annos Sociis ac ciuibus valdè commēdabant: duorum Aeſtiuorum incredibilis labor,

industria, & in omnes populares caritas, procurandis lue contactis ægris, ciuitati vniuersæ non bene fructuosum modò, sed salutarem quoque fecerat: quibus in cladibus vt ne occumberet, Diuina factum est Prouidentia, quæ illius necessariam operam aliis prętereà mortalibus destinabat. Hermannus Balster, Belga, post decimum quintum annum sedulæ contentionis in administranda re familiari, postque illustria documenta omnis Religiosæ virtutis, cursum vitæ feliciter expleuit. Neque Georgio Piekielevvikz, Lituano, annorum viginti quattuor, quorum partem ex æquo tertiam discendo docendoque multa cum probitatis significatione posuerat, secus in exitu vitæ accidit, quã decursu toto contigerat, vt qui pie admodùm vixisset, cum singulari pietate occumberet. Repudiatis tandem dissentientium dogmatum alienissimis à ratione ambagibus, septuagena capita vnã, & sibi constantem veræ Fidei normam amplexa. Sacrilego consilio adibat ad Confessarium vir quidam, suppressurus, quæ animum inquinarent maximè, cùm subitò linquentibus eum sensibus horas vicenas quaternas pro mortuo iacuit, horrendis intereà visis eum mirificè vexantibus, quorum aspectu, quæ suarum partium in Confessione forent, est admonitus, vt redeunte deinde animo iudicioque mox sacram Confessionem summa fide institueret.

SEQVENTI anno de variarum Hæreseon lustris pręda fuére septuageni quini homines, ad Romani moris Sacra transducti. Ex agresti turba,

Christianæ legis ignorantissima, reuocati nó pauci ab Idololatriæ insanis ritibus, quos stolida superstitio, rei familiaris tutandæ, augendæque cupiditas, Veneficorumque fraus, rudibus animis, ab Christiana disciplina destitutis, induxerat. Frequentis sacrilegij, inter sacram Confessionem admissi, mulier pœnas dabat atrocibus omnium membrorũ tolerãdis doloribus, suũque scelus vniuersæ circũstanti viciniæ vltro euulgabat, ad quam cùm adisset noster, eáque ad legitimæ Cófessionis inuitaret munus, illa fanaticæ similis, suppressa voce, exerta productiùs linguam, atra pice nigriorẽ, Sacerdoti pro responso fœdè ostentabat. Biduum, eoque amplius, insanienti assedit noster, monendique constantia & dexteritate, consecutus demum est, vt dimidiatarum Confessionum integram seriem diligenter instauraret, cuius animo vt ea ratione factum est bene, corpori quoque firma valetudo rediit. Anus Festos dies seruilibus operis assueta violare, altera verò parte corporis capta inutilem pænè alteram sentiebat, vt ei dubium esse non posset, damnari, multarique in ea neglectæ Religionis flagitium: cui vt persuaserat noster, se iuberet asportari ad proximam Virginis Matris ædem, vbi Deum venerata, noxæ veniam postularet, nuncupatis eo loco votis, planè consanuit.

BRAVNS

BRAVNSBERGENSE COLLEgium.

PATRI Roberto Abocrombio, Scoto, octogenario, extrema vitæ clauſula cupide prælibanti, priore anno exeunte, obtigit. Eum olim Pater Laines Romam Tridento ad Tirocinium ablegarat, dignum eius temporis Magiſtrorum in Religioſa diſciplina diſcipulum futurum. Prima Colonia de Romano noſtro conuentu in Polonicum regnum deducta, ſedes ei obtigit Braunsbergæ in Pruſſia, Pontificiæ iuriſdictionis vrbe primaria, in rebus Fidei grauiter nutante, qua in Familia tres & viginti annos induſtriam ſuam, & fidem, adminiſtrandis noſtris muniis, maximè verò Tironum contubernio, fructuoſiſſime commodauit. Cracouiæ noſtrorum Tirocinio initia dedit feliciſſimè, ac iis inſtitutionibus informauit Nouitios, vt eorum diſciplinam iam tum ſuſpiceret vniuerſa ciuitas, noſter deinde Ordo vtiliſſimam omnibus ſuis gerendis muneribus experiretur. Vndeviginti annos poſteà verſatus in Scotica Miſſione, præter diuturnum carcerem, infinitum ſit recenſere, quàm grauibus ærumnis vexatus, quantum ſalutaris frugis coegerit ex oppreſſis dira tyrannide Catholicis. Edicto Regio pronunciatum librarum decies mille præmium ei, cuius opera Pater Robertus comprehenſus Regi ſiſteretur, plurimorum animos ad eius conquiſitionem prouocauit: quæ tamen denunciatio, &

ſecutura comprehenſionem ſupplicia, hominem non abſtinuerunt, quò minùs toto regno ſacris animorum venandorum expeditionibus incumberet. De Scotica Nobilitate, Ordinibuſque cæteris, numeroſos greges, vel in Fide vacillantes affirmauit, vel iã deprauatos abduxit ab Hæreſi. Certis indiciis cùm aliquando eum deprehendiſſet Miniſter Hugonoticus, in ædibus ciuis cuiuſdam, & inuentæ prædæ indicium palam feciſſet, maximo tumultu eò accurrêre Fraterculorum venaticæ cohortes, quaſi ad votiuam Romani Sacerdotis viſcerationem, illo intereà in carioſæ arcæ vacua per domeſticam trepidationem abdito, cuius, ſeu non animaduerſæ, ſeu ſponte præteritæ, latebras nemo ſcrutatus eſt, cæteris ædium angulis omnibus perdiligenter exploratis. Ea porrò defunctum quàm laudabiliſſimè prouincia, ad tam arduos labores non ſuppetentibus deinceps viribus, Braunſberga eum recepit, clarumque rerum geſtarum, & ſanctimoniæ præconio in Cælitum choros, patronum ſibi olim futurum, allegauit. Vicenis ternis, Hæreſeos expreſſo veneno, ſalutarem ſinceræ doctrinæ ſuccum feliciter infudimus, vt eorum vni adoleſcenti, Lutheranis parentibus copioſis nato, nullæ ſuorum acerbitates, etiam trahenti animam, Romanæ Fidei ſtudium, profeſſionemque potuerint extorquere, aut vetare, quo minùs, Catholico more procuratus, piè defungeretur.

SECVNDVS annus pares prioris anni exuuias de Hæretica Hydra ſibi decerpſit, tribus ac vicenis hominibus de Lerna illa traductis in amœniſſimos hortos Matris Eccleſiæ.

PVLTOVIENSE COLLEGIVM

QVOD Vilnensibus ciuibus triennio antè acciderat, vt sua vrbs tota funesto incendio deflagraret, nosque in communi calamitate priuatam experiremur, idem Pultouiensibus, ac nobis etiam obtigit hoc anno, vnius horæ nó diuturniore flamma vniuersæ vrbis in cinerem redactis ædificiis. Tam repentinus incendiariæ cladis impetus præripuit nobis, vel diligentissimis, subtrahendi ex subitario ædium busto instrumenti domestici magna ex parte facultatem: quæ domus strages ab medio Augusto ad ineuntem Nouembrem tenuit, cùm, reuocatis frequentissimis discipulis, Gymnasij sollemnia munera instaurauimus. Quod vt possemus, alioqui viribus nostris alienissimum, fecit propensissima in nos Antistitis Pultouiensis beneuolentia, effusaque liberalitas, assignatis Familiæ nostræ in quadriennium Seminarij sui vectigalibus, instauratoque hac causa ædificio: ad cumulum verò amoris & benignitatis, cùm inaudiit cogitare nos laxiores Collegij de integro statuendi sedes, vltro adiecit, si solido auro essent fundatæ ciuium ædes, perfecturum se tamen, vt opportuno nobis loco cederent: quamobrem liberè inspiceremus, referremusque ad se, quæ vrbis regio nostris vsibus esset maximè idonea. Vrbana hęc nostra calamitas veterē, & cum ciuibus communē, rusticanæ rei labem excepit, qua nos pridē multare

cœpit

cœpit coniuratarum cohortiũ violẽtia, quarũ tota regione grassãtium furore immanis infertur agris pagisque vastitas; vt eis quà prece, quà pretio demitigandis, quæ prædiis nostris villicisque infestæ solent esse, omnes ferè Collegæ possint occupari.

POLOCIENSE COLLEGIVM.

TRES Polocia Socios hoc anno absumsit, eorumque primum Patrem Gregoriũ Tolsczik, quadraginta & sex annorũ, viginti quinque apud nos Aestiuorum valentissimum militem, cui summa oris, omnisque actionis modestia venerationem, gratiamque bene multam conciliaret apud exteros, domesticosque in primis, quibus virtus eius intima, cum ea compositione consentiens, esset perspectior. Blasio Iodovvicz, vndetricenario in Societate inter mortales duodesexagenario, tãto exploratior probatiorque fuit Religiosę vitę ratio, quòd vna fermè in Familia laboriosissimè sẽper exercuit pensũ Oeconomicę procurationis, cũ pari pietatis ardore, vt eum immodicæ contentionis diuturnitas ad semestrem Paralysin, extremamque vitæ metam adegerit, qui eadem seu patiendi seu agendi alacritate perpetuò vigeret. E Tironibus N. Kraïeroskij excessit, recèns e Rhetorico Gymnasio, sed paucorum mensium consuetudine nobis cognitus iis virtutum eximiarum argumentis, quæ spem facerent insignis suo tempore sanctitatis. Ab Schismate nouem, tres ab Caluinismo recepti.

Foris

Foris ab incurſante Moſcho, ab indigena milite domi grauiter turbatum eſt, altera parte biennij, atque hoc militari tumultu prohibiti ſunt noſtri plerumque ſuis muneribus fructuoſe obeundis. Octo Caluiniani poculi propinatum olim toxicum cum horrore deſpuêre, inter quos cenſeri quoque voluit Miniſtelli filia, & altera claro genere, grandique natu mulier, cui ab infantia diuinitus ſubiiciebantur ſtimuli ad veritatem Fidei capeſſendam, ea tamen contumaciùs obnitente, quoad grauiter affectæ valetudinis telum potentius eius duritiam perfregit. Ruthenici Schiſmatis inanitatem edocti ſexaginta, caput & interpretem Religionum eum agnouere, quem vnicum in terris Chriſtus eſſe voluit.

NIESVISIENSE COLLEGIVM.

QVATTVOR ægrotis repentinam ſanitatem ex diuturna ægrotatione peperit, magno cõſciorum omnium ſtupore, adhibitum ſacræ Confeſſionis pharmacum. Veneficiorum vſu, inter agreſtes homines longè familiariſſimo, graui religione iniecta, prohibiti plus ducenteni homines, atque in his veneficij docendi magiſter ipſe, exercendíque auctor, quem in genua nixum apud Sacerdotem, Confeſſionis gratia, Erebo allegatus interpellator inde abduxit, noſter tamen deinde in priore inſtituto confirmatum Pœnitentiæ piaculo priſtinis ſceleribus abſterſit. Græcanico ab

diuor

diuortio abstracti sexaginta Romani Pontificis iurisdictionem subiuere: concessere autem in Catholicorum castra sententiámque magno numero Hæretici, sed quod mirum sit pro insita obstinatione, quattuor Caluiniani eis se comites addidere. Religioso die cùm nescio quid operis faceret mulier, leuiter digitum conuulnerauit, quam plagam tanti esse non censuit, vt curationem posceret; verumtamen cùm ad plagulam dexteræ Sacer Ignis accessisset, occupata mox tota scelerata manu, feminam impiam, stupentibus familiaribus & notis, triduo ipso enecauit.

VELOCIVS fuit, altera parte biennij, Diuinæ animaduersionis telum, acerbiúsquepro tempore, in virum Nobilem, Christiani negotij malè gerentem, iniquum prætereà omnis religiosi moris, pietatísque censorem. Is post pocula inuitatus in templum ab amico, illico excandscit, amicúmque ac sacram ipsam ædem, iubet ire in malam rem: dein cœpit tantum probrorum ore impurissimo effundere in res pias, vt audientium animi exhorrescerent. Salubris vindictæ calamitatem Deus non distulit, vnde hic aliíque Numen revereri condiscerent suo periculo. Illa ipsa luce flagitiosi hominis caput inuadit tam acerbus dolor, vt eum de statu mentis pænè deiiceret: cuius doloris accessio longè etiam infestior, immane vlcus erumpit illico è maxilla, indéque momento proserpit in fauces, earumque intima sic obstruit, vt esculenti poculentíque nihil transmearet. Sensit præsentem vim Numinis, & reformidauit, hu-

mo procacis linguæ, ingeniique proterui, qui paullò antè, intempestiuæ libertatis æstu prouectus, cælum, superósque conuiciis lacesseret: extemplo vocat nostrum Sacerdotem, & illicò concepti doloris luculenta testificatione, multorum annorum noxas per sacram Confessionem retegit, certus vitæ religiosius componendæ in posterum; neque Diuina Bonitas corporis supplicium vltra protulit, quàm vt animo rediret sanitas: nam subitò ab Confessionis obito munere omnis remisit ægroti dolor, postque paullo ipsum etiam apostema planè discussum est. Alteri cuidam oculos insederat ignotus morbus, & ex eo deinde orta cæcitas hominem, grauium culparum sibi conscium, sic luminibus orbauerat corporis, vt mentis aperiret lumina, vnde dispiceret, huiusmodi tenebris infligendis, repeti ab se pœnas criminum diuinitus. Eapropter init consilium ædis nostræ adeundæ, vnam verò leucam aberat, vt, accuratissima Confessione obeunda, Deum animo suo propitiet, quam inter deliberationem, necdum iter ingresso, quod cogitauerat, offusa est cælitus orbis ipsius oculis, non tantum animo, clarissima lux: quod tantum beneficium, vt eò illustriùs Deo sibique gratularetur, gaudio exsiliens, ad nos euestigiò properauit, fœdásque ac veteres sceleratæ mentis exuuias, multa cum pristinæ vitæ detestatione, posuit. Ducentos & duodetriginta sectarios Caluinianis Ministris, Ruthenicis Popis viginti & quattuor subtraximus.

RIGEN

RIGENSE COLLEGIVM.

QVA domi, quà foris de Caluini ac cæterorum loliaria ſegete frumentariæ ſpicæ decerptus eſt centenarius vrcenarius manipulus. Coniugum centena quadragena ſeptena paria, ritu nullo, non legitimo ſociata, ad ſollemnes Eccleſię cęrimonias reuocata denuo, & ritè coaluerunt. Lutherano Catholicæ puellæ nuptias ambienti erat facile polliceri, copulatam ſibi Romanis moribus & Sacris ſponſam, in auita Fide profitendæ ſuæ ſpontis apud ſe futuram: ſed facilius itidem fuit, datam fidem Deo, & affinibus, fallere, vt Luthero Caluinoque ſua religio eſt in partes omnes verſatilis, quà ſe aperiunt commoda. Recens nimirum ab eius pactionis dicto ſacramento, auſpice auctoreque Pręd icāte, nuptiarum ſollemnia celebrat, ſecurus infortunij, quod imminebat negligenti fortaſſe in tuendo Catholico ritu coniugi ſuæ, quam, per idem fermè tempus, meſſoribus in agro adſtantem, vehemens turbo ſublimem abripuit dimidiatoque inde milliari exportatam in paluſtres lacunas abiecit ſemimortuam, vbi ſolidum triduum ſenſibus defecta iacuit. Eam paludis accolæ cũ extractā è cœno, velut è ſepulcro, detuliſſent domũ, noſterque aduolaſſet curriculo, deprehendit viribus imbecillimam, maximeque perturbatam, cui vt perſuaſerat Sacramẽtorum vſum, & ei volenti adhibuerat, mox ei roboris quantum vmquam habuerat, & animi liqui-

da tranquillitas est restituta. Suadebat noster Sacerdos mulieri, vt suppleri pateretur in sua prole sollemnes Baptismi cærimonias, quibus eam Minister Hæreticus non affecisset, perperam à matre adhibitus ad lustrandum infantem: quibus verbis offensa iræ impotens mulier, iactatis in Sacros ritus scommatis, ac maledictis in Sacerdotem, eum malam in crucem cum suis cærimoniis adscititiis abire iussit: nec triduo tardior insecuta est impietatis pœna, eodem puero, adhuc trimo, collabente in puteum, vnde non emersit.

ANNO altero sex & quinquaginta Hæresin dedidicêre, lubentesque posuêre. Ministro parento irata mulier, in acerbissimis puerperij doloribus, passa est ab nostro Sacerdote sibi virus Hæreticum detrahi, spe felicis partus, quem & confestim est consecuta: sed pactorum conuentorum posteà immemor, non modò ad veteres sordes rediit, sed coniugi, Catholica Sacra iam capessenti, propemodum auctor fuit, vt ab præclarè cœptis desciseret. Sed feminæ ingratæ, contumaci, ac impiæ sub illud tempus improuisa iuxta & acerba incessit ægrotatio, quæ refractariam ad extrema vitæ malorumque deduceret: quibus meritò conterrita eumdem Patrem exciuit, professa, sibi nunc certum esse ad Romanam Ecclesiam sincero animo redire, in eius sententia viuere perpetuò, ac emori, cui, triduo quàm noster Catholica Sacra fuerat impertitus, est reddita sanitas, quam vt Numini luculentiùs acceptam referret, proximo Palmarum die, publicè in æde sacra cum suo coniu-

 ge, cæ

ge, cæleſtis epuli menſæ accubuit. Magicorum maleficiorum comperti ciues quinque de ſuis nocturnis conuentibus horrenda prodidêre: ſed de eo, quem habere conſueſſent Rigæ, ipſo in Caluinianorum fano, quod olim ſacrum erat Beatæ Virgini, nunc impietate Hæretica exauguratum, enunciarunt eius generis non pauca, vt tam familiari, frequentique communione templi ſacrorũque, ſecum ab Veneficorum vniuerſa tribu, eiuſque antiſtite Diabolo, tam ſtudiosè affectata, vehementer attonitos eos ſuæ conditionis maximoperè pœniteret, puderetque. Regium ſolum ſublimis inſidens, humana ſpecie, frequenti circumſiſtente ephebōrum corona, ſerico pulloque Regis regiorumque puerorum veſtitu, Erebi germanus ſęuum inibi exercebat imperium in deuota ſibi diro ſacramento capita, iuſſa quippe ſingulatim, & palam recenſere quot, quamque diras peſtes in corpora, familias, pecora, ſata, & reliquas fortunas quorumque mortalium intuliſſent. Referentibus autem ſingulis plura grauioraque de ſe facinora, quàm potuiſſent edere, nihilo tamen minùs erant de toto conciliabulo acerbiores Tyranni querimoniæ, quòd Liuoniæ leuiorem, quàm pro eius odio, intuliſſent vaſtitatem; quam ſi acriter exaggerare deinceps pergerent, apud Inferos pollicebatur delicias infinitis partibus cumulatiores iis, quas cælo affingere ſolent Chriſtiani. Interrogati porrò veneficiorum rei, quidni conuentus agerent in Catholicorum templis, reſpondebant eorum ſe ingreſſu prohiberi Diuinæ Hoſtiæ poten

potentiſſima virtute ac, reſpectu aquæ luſtricæ: quarum rerum cum ne vmbram quidem haberent Hugonoti, non arceri poſſe ipſorum fanis, ſed ad ea potiùs allici multa ſimilitudine ingenij, rituum, ac doctrinæ, qua vtriuſque partis valdè conciliarentur animi. Hæc, aliaque huiuſmodi, publice à veneficis, & ſecundùm ipſum ſupplicium, Hugonotorum plurimis ſui ſuæque ſectæ pudorem, ac Caluiniſmi horrorem incuſſere, vt eo deinceps abſtinerent.

DERPATENSE COLLEGIVM.

IN præteritarum cladium buſtis, fermè adhuc fumantibus, ſeptem de noſtris, exigua manus, pro commiſſi agri vaſtitate, incolimus, multamque in eo ponimus operam, vt ciues exterique ſe ab nobis volentes patiantur iuuari. Toto certè hoc tractu diuturna Hæreticorum conſuetudo ingenerauit in Catholica plebe incredibilem Diuini cultus, Chriſtianæque diſciplinæ contemtum, ſed duritiam animi, cæcitatem, ſtuporemque incomparabilem, vt vix eam poſſit afficere cæleſtium præmiorum, aut æternorum ſuppliciorum cogitatio. Ea ſcilicet vis eſt prauæ conſuetudinis, vt peſſima quæque, longo tandem vſu, boni ſpeciem quamdam induant, quæ aſſuetudine ſui adeò fallat incautos, vt recti prauique ſeu confuſo, ſeu ſublato diſcrimine, faciendi de apertis rebus iudicij eis adimat facultatem. Præter inſitam plebeiis

ſtuporem : Curionumque vel paucitatem, vel in ſtudium inſtituendis animis inertiam, quòd Caluinianis pronunciatis eiuſmodi pridem perſonarẽt omnium aures, quibus ſuaderentur, cuique mortalium ſuo in dogmate certæ ſalutis rationem eſſe conſtitutam : non fuit mirum in eam opiniorem rudes homines eſſe delapſos, vt promiſcuè Catholicum Hæreticumque ritum vſurpare ſe iure arbitrarentur. Huic rituum, ſacrorum confuſioni, ſeu rerum Diuinarum potiùs ſacrilegio abolendo, noſtri, & in vrbe, & extra vrbem, ſingulorum familias ſibi luſtrandas ſumſerunt, & reipſa luſtrarunt, vt diſſimilium rituum diſcretis vbicumque capitibus, ſui muneris quemlibet de familia ſeriò admonerent : Catholicorum nempe ſingulos, nè vlla ex cauſa in ſacris rebus, cum alieni dogmatis hominibus communione vel leuiſſima illigarentur : Patres verò familiæ Hæreticos ſui iuris eſſe paterentur quemlibet de ſuis Catholicum, in profitenda fide. Feliciter ceſſit plerumque noſtrorum hæc diligentia, vt herorum in famulos, patrum in liberos ſeueritas remitteretur, & eos deinde ſuis ſinerent viuere ritibus, perſuaſi Patrum noſtrorum ratione, qui dicerent, non vi, ſed perſuaſionibus, res Fidei eſſe tractandas. Anteà certè ſeu filij ſeu famuli Hæreticorum, tametſi Romani ritus eſſent, ad Miniſtrum adigebantur nuptiarum iungendarum gratia : iam verò præcisè negant, ſe Paſtoris Hæretici vſuros opera, qua conſtantia euincunt, vt ſuæ coniuges, rituum noſtrorũ ſanctitate delinitæ, & adactæ occulta vi, ad eorum

rum professionem voluntariam transeant. Lutherana mulier libenter audiebat conciones nostrorum, cui magnopere arrisit, quod aliquando exceperat de colendo ieiunio, vt mox consilium caperet eius adhibendæ medicinæ ad sedandos alui cruciatus intolerabiles, quibus frequentissimè vexaretur: ea igitur causa vouet perpetuũ dierum Veneris ieiunium, quo nihil ad cibum esset additura præter panem, & frigidam, raphanum & salem, quo medicamento vsa, primo ipso die ventris illos immanes dolores penitùs exstinxit, ac deinceps ieiunij religionem colit diligentissimè.

Quantum malignæ cæcitatis, præfractæque obstinationis eorum pectoribus infundat Caluinismus, quos semel insederit, superiorum annorum, sed secundi huius experientia maximè didicimus. Oëstonum animi, quorum in finibus est Derpata, natura sunt ad pietatem propensissimi, sacrarum rerum indigenæ cupidi, ac reuerentes quàm maximè, vix vt cogitari possit, non tota modò Polonia, sed Europa etiam, religiosior populus Oëstonum gente vniuersa; quibus id accidit, quod sapiens quisque facilè coniiciat, vt naturali hac inductione mentis erga Diuinũ cultum occupati, quidquid religionis specie aliquando combiberint, in eo tenacissimè adhærescant. Derpatensium ergo ciuium plerique Caluinismi tetris erroribus implicati, tametsi proximorũ annorum iis vexati calamitatibus, quas nemo, nisi sponte cæcutiens, dubitarit, Hæreticorum vlciscendis immanibus sacrilegiis è cælo inflictas, perstant tamen in Hæresi,

resi, vana illa sanctioris adepti Euangelij opinione ipsos illudente, nostrosque labores in se colendis, ferè irritos in hunc diem esse sinunt. Quãobrem, ad rusticanæ plebis institutionem traductis operis, villas, agros, siluas obimus continenter, ingenti agrestis multitudinis ad solidam pietatem progressu. Nostris gregatim prodeunt obuiã, ac velut cælitus missos ad se nuncios, summa excipiunt veneratione, mox verò, antiqua gentis consuetudine, poscunt sibi Apostolos designari, hoc est, Tutelarem è Cælitibus aliquem, cuius se custodia septos velint, cuique honorem solent habere singularem, ac nominatim, pridie Natalis eius, domesticos accipiant cœna lautiore, ipsum autem Natalem colant sanctissimè. Secundùm hanc petitionem sunt & alia religiosarum rerum postulata, vt sacrorum Agnorum, & huiusmodi, quorũ apud eos est veneratio suprà quã credi potest: tum prolatis sale, aqua, & variis frugibus, poscunt in hæc omnia Sacerdotum ex Ecclesiæ ritu faustas precationes, quibus impetratis, nihil sibi, rebusve suis, funesti vel à mortalium quoquã, vel ipso ab Orco solent metuere. Ac eorũ quidem religiosę Fidei, Deo propitio, respondẽ euentus felicissimi, vt quidquid morborũ, quidquid aduersorũ casuum ab Cacodæmone, ac Veneficis, ingruat, his amuletis instructi ab se nullo negotio amoliantur Sacerdotes omnes, & in iis nostros præsertim, vt aliquem Cælitum, pro ea muneris dignitate, qua norunt eos fungi, Christi obeunda vice in Sacrorum procuratione, reuerentur, & res quaslibet, ipso

ipsorum contactu, Sacræ dignationis quiddam sortitas esse autumant. Fenum quidem, nostris Sacerdotibus apud se cubantibus substratum, studiosè à reliquo secernunt, &, æquis per singula capita portionibus, pecori suo sospitando diuidunt, quoniam, inquiunt, Sacerdos super id pabuli & quieuit, & orationes fudit. Erga Diuinam Hostiam Oëstones feruntur religione incredibili, qua vna illecebra reuocantur ab Hæresi, maximè vbi deprehenderint, in Hæreticorum frigida Cœna, præter profani panis buccellam, nihil subesse, aut subesse posse. Eiusmodi turundæ gustatu, quòd nemini vmquam mortalium ab ægrotatione factũ sit meliùs, Romani verò moris Eucharistia piè vsis, quòd suorum plerisque restitui quotidie amissam valetudinem obseruant, id verò argumenti habẽt instar omnium, cur dubitare neutiquã possint, stare ab suis partibus veritatem: Caluinianosque, ad edendum Diuinæ alicuius efficacitatis quidpiam ex suo arcano panariolo, audacter, & cum ludibrio, prouocent. Sanctos, cælo fruentes, Catholicorum omnes Curiæ, secundùm Deum, piè colunt, suique cultus vberes vsuras à Beatis solent accipere: quamobrem, qui sunt in potestate Hæreticorum Satraparum, studiosè ipsorum gratiam demerentur, vt iis lubentibus Beatorum sibi liceat Natales feriatos ducere. Eius autem ritus Dynastarum vnus, cum rusticani conuentus postulata in eo genere auersatus, veniam non daret Beato Laurentio festum diem religiosè traducendi, prætereaque cum stomacho subiungeret, fe-

riarum nihil deberi Laurentio, cuius dignitate suæ dignitas esset vtique augustior sanctiorque. Sub idem verò tempus, intimis in horreis impij Satrapæ, ignis, occulto casu conceptus, paucis horis frumentariam eius annonam planè corrupit: vnde rustici didicere, quem Cælitum auertendis incendiis piè solerent appellare, Diuinæ ipsorum atque suæ iniuriæ vindicandæ, vltricibus flammis aduersùm barbaram impietatem iustissimè fuisse grassatum.

LOMZENSIS SEDES.

LIGNEO adhuc temporarioque sacello vtimur Lomzæ, dum opportunius ædificium Deo colendo, nobisque collocandis, apparatur, religione tamen floret nostra ædicula quàm maximè, vt quotidiana ferè votorum nuncupatione ac solutione celebretur à ciuibus. Quattuor matronæ nobiles, partus acerbissimis cruciatibus triduum vexatæ, concepto Eucharistiæ in ea ædicula sumendæ voto, mox omni dolore absolutæ peperere feliciter: totidem aliæ item primariæ feminæ, in grauibus morbis, eodem vsæ remedio, pari euentu consanuerunt. Ciuitatis porrò vniuersæ tam propensum est in nos, & nostra omnia studium, vt sperare liceat, in tam bene affectos homines nostram operam vtilissimè collocatū iri.

ALTER annus initium dedit Lomzensi Collegio, felicibus vtique auspiciis Premetensis nuper

per Abbatis, eiusdemque nunc Episcopi Camenecensis, cuius munificentia huic familiæ attributo prædio annuorum florenorum plus vicenûm millium, iusta nobis vectigalia in perpetuum sunt cõstituta. Ineunte Quadragesima tridui supplicationem instituentes nostro in sacello, admirationem concitauimus rei nouitate, nihilque præterea primo die; altero autem vnus dumtaxat, sed è primaria nobilitate vir, se palam omnibus Diuinis imbuendum mysteriis obtulit, cuius auctoritas ad id valuit, vt paris conditionis homines aliena suis moribus & officio facturos se putarent, nisi Christiani facinoris locupletem auctorem imitarentur: tertia igitur die, principes viri frequentes apud nos Sacra obiuere. In plebeios quoque peruasit horum dierum religio, vbi rem perpenderant attentiùs, vt fuerit caupo, qui è taberna sua potantium greges exigeret, seuerè in hæc verba præfatus: Aliàs fortasse, sacris etiam diebus, apud me vobis fiat vini copia: nunc verò Lomzæ id sollemnium mysteriorum genus institutum est, quod nefas sit vestri moris potationibus inquinare. Religiosa autem Parasceues luce, & Parentis nostri Natalibus, ciuium bene longus ordo ex æde nostra prodiit in gemina vrbis templa, totóque itineris productiore tractu flagellis terga mulcauit.

ORSSENSIS ET PLOCENSIS Sedes.

HARVM Sedium prior Hæretico gregi ſeptenos de ſuis, Schiſmatico denos his plures abſtulit. Matronæ Catholicæ ſtolidus in coniugem amor ſuaſerat, vti cum eo ſeceſſionis fieret particeps, cùm ſecundùm hanc impietatem in eius oculos eiuſmodi lippitudo inuolauit, vnde ipſa cęcitas fermè naſceretur: grauitas porrò tanta pedum, ac deinde imbecillitas ſecuta eſt, quæ ſtatum greſſumque inhiberet. Nihil alio admonitore fuit opus, vt imprudens femina intelligeret, ſe Diuina vltione ſacrilegij ream peragi: cui calamitati ab ſe depellendæ, vouet reditum in Romanam Eccleſiam, eóque nomine adit noſtram ædem, vbi, Sacramentis expiata, vtrique morbo amoliendo efficax accerſiuit amuletum. Altero anno triceni vel ab Hæreſi, vel ab Schiſmate noſtris hortatoribus deſciuere. Abſente Duce, in geminam factionem diſceſſerat exercitus, iam iamque concurſuris tubarum tympanorumque cantus animos iramque acuebat, cùm è propinquo noſtri aduolant, in medias irrumpunt acies, dereptiſque tubis & tympanis è canentium manibus, ac interpoſita ea oratione, cuius copiam faceret tumultus, reconciliant gratiam pugnantium factionum. Conſtabat exercitus cohortibus Catholicis Hæreticiſque promiſcuè; æquè tamen vtriſque partibus gratiſſima opera noſtrorum accidit, vt omnium

nium centuriarum suffragiis, ac Hæreticarum nominatim, postularentur de nostris Patribus, qui, fouendæ militari Christianæque disciplinæ, in castris essent assidui.

PLOCENSES nostrę operæ suá prouinciá gerũt eo minore molestia, lætiore ac vberiore fructu, quòd Hæreticum semen eo in agro raras stirpes egit, qua de paucitate nouem etiam reuellerunt, vt infirmæ iam factæ sint reliquarum fibræ. In excolendos igitur Catholicorum animos strenuè incumbitur, & constat pretium operæ, in optimæ indolis populo, & Instituti nostri amantissimo, quorum piis studiis, vt ne faciamus satis, prohibemur Sociorum infrequentia.

KROZENSIS, SMOLENSCENSIS, ac Vendensis Sedes.

SAMOGITIAM vniuersam animo complexi, totum iam sexennium Krozis in assidua statione sumus, vnde, pro tenui copia operarum, excurrimus longè lateque, opportuniorem intereà sedem explorantes, quam huius oræ Antistes nobis assignat Verniis, apud Aulam Pontificiam, alij locis aliis, pro suo quisque ingenio. Caluinismi laqueis tres ac triginta, Arianismi vnus sacrilegio expediti: Hæreticæ mulieri, ad nos simulato studio Confessionis adeunti, vt eius ritum in suorum conciliabulo posteà illuderet, Diuina benignitas animum derepentè sic immutauit, vt prauí

praui consilij noxiá complurium horarum vberrimis lacrymis, in ipsa æde, omnibus palã, expiaret. Infamis Idololatriæ altè adhuc impressa vestigia, in agresti, & ignorãtissima Christiani ritus, multitudine, locis aliquot aboleuimus, demirante primùm rudi plebe, receptum pridem suis in pagis Sacrorum morem à nobis tantopere condemnari, ac deinde, cùm errorem dedocta esset, sanioris disciplinæ ritum sibi nobisque vehementer gratulante. Fuit vbi, maiore vi fugatis agrestibus Sacrificulis, sacrilegiis inquinatissima esset ara funditus conuellenda, prohibendis anniuersariis cruentarum pecudum victimis, quibus se numerosæ Deorum decuriæ barbara plebs litare crederet, vbi laniati viuentis agni lacera membra concremasset. Viri nobiles quindecim à Caluini strophis vindicati, Catholicorum animum ritumque induêre.

SMOLENSCVM anno huius sæculi duodecimo sibi Regiis armis ereptum Moschi doluêre grauiter, biennio igitur pòst amissum recepturi, acerba obsidione nos vexauere, vt cùm ciuis milesque diuturna iam fame pressi commeatu vndique intercluderentur, deditionem denique cogitarent, vbi cibariorũ nulla spes ampliùs affulgebat. Quod in eiusmodi ciuiũ angustiis nostrarum erat partiũ nihil publicè vel priuatim est omissum. Ardentium verò precum machina, qua potentior nulla est, aduersùm calamitates vltimas, intentata est constantissimè, vt ea se victum Deus videri voluerit. Enimuerò res ciuilis militarisque ad desperationis extrema pænè redierat, cùm Regij exerci

exercitus ſummus Prætor per medios hoſtium cuneos, deiectis ipſorum munitionibus, valida manu ad nos penetrauit, ampliſſimoque ciuitatem refecit commeatu. Per eas etiam obſidionis aſperitates, duodecim paſſi ſunt Hæreſim ſibi auelli ex animo, Schiſma autem viginti: ciues porrò vniuerſi, præſidiariique, ac in his clariſſimi quique, cum aliàs ſemper, tum præſertim ab egregiè nauata ipſis obſeſſis opera, nos amant, coluntque magnopere, ac in oculis ferunt.

VENDÆ inter Lotauos, populum mirè factum ad pietatis ſtudia, fructuoſiſſimè operam collocamus, longè fructuoſiùs poſituri, ſi plurium Sociorum adeſſet copia: frequenti tantùm doctore opus eſt, ingeniis ad diſciplinæ flexum cera mollioribus, quibus hoc ardentior fit ad condiſcendum ſollicitudo, quòd decenni bellico tumultu ſe fraudatos pia inſtitutione, ingenti ſuo damno, agnoſcunt. Centeni & quinquageni, deterſis fœdis Hæreſeon maculis, eamdem religionum palæſtram cum cætero Catholicorum grege ingreſſi. Ter huius ſæculi anno decimo quarto, iſtius gentis aliquot hominum millia peregrè duximus ſupplicatum, quorum ea fuit toto itinere ad eximiam modeſtiam pietatemque compoſitio, vt caſtellanis, vicaniſque paſſim prodeuntibus, peramanterque excipientibus, ad idem ſacræ exercitationis ſtudium exemplo inflammatis gratiſſimi gaudij lacrymas eliceret. Fuere in triplici ea peregrinatione obeundorum Sacramen

cramentorum cupidiſſimi, tolerantiſſimique aduerſarum tempeſtatum, vt ſiue in oppidis, ſiue in agris, ſub dio cubuerint ternis quaternisque continuatis noctibus, & cælo interdum maximè pluuio. Cùm ad Beatæ Virginis precantium acie ordinata iſſemus, omnis ſupplicantium ordo religionem animi ſui erga Magnam Matrem, luculento documento declarauit, qui nefas ſibi putauit ſacram ædem ſubire, quin ipſo genuũ niſu, ardente in manibus cereo, ter eam, venerationis gratia, circumiuiſſet, vbi & concionem exciperet auidè, & Sacramentis ſanctiſſimè defungeretur. Fatigationis penitùs expers genus hominum putares, obeundis huiuſmodi cultus Diuini muneribus, quos longa & difficilis via, cantus, inedia, nocturnus diuturnuſque imber, inſomnia, non ſic afficerent, vt non accuratè otioſéque omnia pietatis officia obirent in templo, ſuum in oppidum regreſſi, priùs quàm curandi corporis, aut luſtrandæ familiæ, vel cogitationem dumtaxat admitterent.

***

PROVIN

PROVINCIA FRANCIA.

FAMILIIS decem & octo, Sociorum capita sexcentena octona censuimus, hoc medio biennio; eodem exeunte, illis amplius vicena terna, vndeuiginti domiciliis: quorũ toto biennio interiere quattuordecim, centum & tres ad nos aliunde aduenére.

PARISIENSIS PROFESSA Domus.

INSIGNES Missiones duas prior annus peperit, quarum alteram Statiuis, vrbanisque castris contra ignorantiam impietatemque positis, campestribus excursionibus frequentem alteram administrauimus: vtramque affirmandæ Religioni ac disciplinæ Christianæ, Caluinismoque & corruptelæ morum infirmandis fructuosissimã. Duos Patrum Cardinalis Perronius lustrãdæ Senonẽsi diœcesi, cui iurisdictione Pontificia præest, destinauit,

qua obeunda trecentos pagos supra vrbem, Archiepiscopi sede illustrem, Euangelica semente conseuerunt, incolarum omnium singulari fructu gaudioque. Sacerdotum vnus, Lingonas euocatus, Caluinianæ perfidiæ arcem ipso statim initio cum inuasisset, deiecissetque, cætera omnia deinceps habuit longè procliuiora. Errorum fautorem doctoremque, Minstrum scilicet, disputatione aggressus, spectátibus primariis viris, ita exagitauit, abiecit, fregitque, tam luculentis probationibus Romanæ Fidei veritatem demonstrauit, vt ex assessorum corona vir nobilis exclamaret, ea doctrina, quam noster explicaret, nihil esse, nihil fingi posse liquidius, cuius ad tam apertam lucem hauriendam, si quo suo fato in Hæresim esset delapsus, videatur sibi necessariò fuisse accursurus. Illustri loco perpetrata falsitatis conuictio, Caluinismi hinc supinam fatuitatem, inde malignitatem incredibilem, longè lateque prodidit, & afflixit: Lingonensium quosdam, Hæresis clandestinà labe contactos, occultæ pestis exitio absoluit: vacillantium in Fide animos confirmauit: ex cótumacissimæ peruicaciæ adolescentis animo Caluinianum toxicum, intimis conceptum visceribus, cũ priuato congressu doceri se non pateretur, tandem aliquando expressit. Alter quoque tetrum Hæreseos spolium excussit, quod ei adhuc puero inductũ fuerat, cuius probri damníque grauis accessio facta erat perpetua Stygij monstri per importunissimas illusiónes vexatio, qua eius animo illata fax sinceri dogmatis eum derepentè vindicauit. Tre

nit. Tertius, pretio conductus Caluini discipulis sacraměto dixerat, octauumque iam annum, atrociter eum torquente proditoris animi conscientia, diram seruitutem seruiebat, vnde assertus est in suauissimam tranquillitatem mentis, simulatque postliminio in Ecclesiam rediit. Is posteà, cùm prælato Crucis labaro, quod munus sibi ardentissimè depoposcerat, transvehenda publicè Sacrosancta Hostia, in prima magnificentissimæ pompæ acie, & Catholicum palam, & Catholici agminis vexilliferum cœpit agere; mirum quàm exhilarauit ciuium animos, quàm honorificis præconiis, suo se facto cohonestauit. Septenos domi Concionatores habuimus, quorum dictione frequentissimus auditor fructuosissimè distineretur, totidem vrbis templis celeberrimis, per quadragenarium Ieiunium, Eucharisticasque ferias. Liberalium sollemni apud nos triduo, tametsi, ad cæteram eius temporis licentiam, accesserant Frácicorum Principum, exquisito nouoque apparatu, equestres decursiones, saltationesque, delectum ciuitatis florem rebus Diuinis nostra in æde assiduissimum habuimus, etiam per ea interualla, quibus tympanorum cantu vndique nostra perstrepebant atria. Caluinianæ lepræ intimum vlcus exsecuimus primario viro, quem impotentia iracundię ad erroris magistros appulerat, prætergué, in aliis quinque parem animi labem abstersimus.

Vix interquieueramus annum totum superiorem, tantulum interuallum, à continétibus fœdisque priorum annorum tempestatibus, cùm bre-

uium Alcedoniorum pacem immanis ſæuorum Aquilonum turbo nobis interpellauit. Pontificiæ auctoritatis defenſionem, à Patre Soario Franciȩ finibus procul editam, aduersùs Britannicum illum commentarium, Summo Pontifici omnia ferme ſua iura detrahentem, maleuoli homines, compluribus accerſitis exemplaribus, paſſim legendá diſſeminarant, ac pænè inuitis obtruſerant, vnde in nos inuidiosè captarentur ſpecioſæ anſæ maledicendi, nocendique. Ipſum codicis argumentum, in Francia, iis temporibus, eo maleuolorum numero, ingenio, ea arte, audacia, auctoritate, non potuit non multiplicem ſuppeditare cauillandi, carpendi, lædendique materiam. Primùm igitur argutuli alienæ commentationis interpretes, ac, ſi Superis placet, ſtrenui Regiæ maieſtatis vindices, propugnatoreſque publicæ tranquillitatis, palam iactare Ieſuiticum ingeniū odioſis, nouis, regno pernicioſis edendis in momenta ſingula commentariis natum eſſe: inſanam hanc, peſtiferamque pessimo publico ſcribendi pruriginem, iuſtis, acerbioribus pœnis, eſſe in perpetuū exſcindendam. Vt autē eius criminationis inuidia latiùs funeſtiùſque ſerperet, inuento ad calumniam fraudulentiùs, potétiusque conflandam peridoneo, & ad ingenij ſui rationem maximè appoſito, vniuerſa ex ſcriptione malitioſiùs decerpunt quoſdam ſingulares locos, quibus ſuo ex corpore auulſis, quaſi genuina membrorū ſede, adeoque anima ipſa, deſtitutis, ab maligno interprete affingi ſententia quā odioſiſſima poterat.

Truncis iſtiuſmodi capitibus ad arbitrium digeſtis,totaque Francia vulgatis ad colligendam conſiliis ſuis exiſtimationem ſummæ æquitatis, nobis verò tantò acerbiorem concitandã maleuolentiã, de Senatu quidam, peſſimè in nos animati, pridemque publicis honoribus, & iuriſdictionis faſtigio in Societatis perniciem iniquiſſimè abutentes, de Soarij commentario atrociſſimam relationem apud conſilium Patrum inſtituunt, vrgentque vti de illius voluminis toto argumento, nominatimque de exſcriptis ab ſe capitibus, conſilij ſententiæ rogentur. Eò igitur cùm ventum eſſet, vt Senatorius ordo ſingulatim interrogaretur, variatum quidem eſt ſententiis, nullæ tamen dictæ niſi & in codicem, & in eius ſcriptorem, & in nos omnes, admodum ſeueræ, aſperæque, vt varietate dicendi quæſita, videretur nouitas, grauitaſque acerbitatis. Biduum tenuit ea opinionum diſquiſitio, inuſitata contentione animorum rem diſceptantibus, pro ſuo quiſque ſenſu, Patribus, aliis, vt nobis omni noſtra functione interdiceretur; aliis, vt, quàm latè patet Senatus ditio, ea extruderemur: aliis tendentibus, vti commentarius, Carnificis manu diſcerptus, palam, ad imas Baſilicæ ſcalas, infamibus flammis vſtularetur, quam in ſententiam deniquè diſceſſit bene frequens Curia. Rege Reginaque Matre auctoribus Secretioris Conſilij decretum interceſſerat, ante habitam in Senatu rei huiuſce relationem, quo decreto de hac cauſa referri à quoquam, cognoſcique vetabatur: ſed diſſimulata huius Interdicti

auctoritate, seuerum in nos pronunciatur Senatusconsultũ, cui pronunciando in Iure palam quaterni de nostris adsistere iussi, audireque de huius causæ argumento duriora Senatus monita. Ibi, de Præpositi Nostri Generalis decreto aduersùs alienas in Tyrãnicidij materia disputationes, præfatus eius Quæstionis Præses, ex consilij sententia edicit, quando illo decreto rectè atque ex ordine de tam odiosi argumenti commẽtariis exceptum est, vti eius omnia capita religiosè seruentur in posterum, ac ipsius decreti sanctio proximo semestri diligenter instauretur: caueant porrò nostri, cuius disputationis, pessimo Regum Regnorúmque bono, inuentores ipsi fuerint, vt ne vsquam gentium, vllum iis consciis vestigium prodeat, si saluam in Gallia Societatem esse velint. Durissima omnia exspectantibus, tametsi reipsa peracerbus, at suauis visus est, multa indignatione in nos collectus, capitibúsque nostris asperè intentatus huius procellæ impetus, quòd omnes colonias nostras in terrarum vltima non eiecit. Seipsã sponte suppresserat odiorum acerbitas, cogendis ex mora viribus ingentioribus, quarum tota simul erumpens moles, funestiore ruina, proximis vniuersæ Galliæ Comitiis, omnium Ordinum decreto, nos obrueret. Comparandis igitur Francorum omnium volũtatibus ad meditati facinoris secum ineundam societatem, ad eius verò approbationem, cæterarum nationum animis, per emissarios diuulgant geminum commentarium; alterum Latinogallicum, vt exteris quoque venenum propinetur, quo docent

docent noſtri Ordinis pridem corruiſſe omnem diſciplinam, ad quam erigendam Clerici Laicique nominis Principes quoſque cohortantur;alterum, qui eius diſciplinæ reſtituendæ rationem ex ipſorum ingenio explicet. His duobus coniurationis initæ Prodromis vadabantur omnium mortalium animos, & tacita veluti ſponſione conflandi nobis exitij, quaſi aliud agentes, implicabant. Hac proluſione feliciter exorſi diram, & nobis inauſpicati exitus, tragœdiam, immanibus criminationum voluminibus aduersùm nos inſtructi, prodeunt in Gallicani conuentus theatrum illuſtriſſimum, expromturi palam, & ſummo conatu in nos, quidquid complurium annorum implacabilis ipſorum maleuolentia, ſceleratiſſima iniquitas, fraus exquiſitiſſima, perfidia inaudita, ſæuiſſima crudelitas, in calumniarum infinitũ aceruum potuit congerere. Qui hominum in noſtrum caput coniurantium multitudinem, odium, artes, audaciam, poteſtatem, gratiamque haberet perſpectam, noſſet etiam ab eis tam ardentibus animis noſtri peruertendi conſilium eſſe initum, is haudquaquam poſſet ambigere, quin Societatis nomen in vniuerſa Francia, paucis diebus, interiret. Ita ſcilicet mortales, humanis inducti argumentis, de noſtra cauſſa exiſtimarent, niſi eodem tempore propitij Numinis longè alia intercederent conſilia, quibus periclitantis noſtræ cauſæ omnis ratio derepentè conuerſa, optimo loco poneretur. Enimuerò trium Gallici nominis Ordinum duo principes Ordines, Clerus atque Nobilitas

litas in postulatorum suorum commentariolis, inter cætera capita, nominatim ac impensè ab Rege flagitabant, vti non modò restitueretur Claromontanum Societatis Collegium Lutetiæ, sed vniuerso planè Regno nobis liceret nouas ducere Sociorum colonias, omne genus nostrarum functionum liberè obituras: subiiciebant porro studiosissimas preces eo nomine, vti aduersùm infensissimas aduersariorum petitiones Regia benignitate nobis præstaretur incolumitas, eaque propter Rex humanissimus Societatem Franciæ finibus comprehensam, in tutelæ suæ portum sinumque interiorem acciperet. Tam illustribus consignata monumentis, eius vtriusque Ordinis adeò propensa in Socios voluntas coniuratæ in nostrã perniciẽ factionis animos conatusque, tametsi viriũ suarum fiducia, nostrique nominis odio, vehementer incensos, non repressit dũtaxat ab cogitato scelere, sed penitùs quoque in pręsentia exstinxit: reputãtibus apud se nostris inimicis, post eã Nobilitatis & Cleri professionẽ, in quã instructã aduersariorum impares viribus & auctoritate incursuri essent, si porrò pergerent eo nos genere pugnæ lacessere. Decẽ & octo Caluiniani auctoramenti sacrilegũ ius detestati, ab insanę damnatęque militię signis ad Ecclesiæ vexilla transiere. Ad remum damnatis, triplici, ac bene numeroso grege, ter, nostra in æde, vinctis adhibita sunt Sacrorum subsidia, & deinde in atrio domus inducta vestis necessaria, & prandium copiosè appositum. Franciscus Motus, grandi natu, familiaris operæ nauus

admini

administer, ad tricenarij laboris, fideliter constanterque in Societatis negotio positi, præmia fruenda demigrauit.

PARISIENSE COLLEGIVM, & Pontisarensis Sedes.

ILLVSTRIS Marchionis piam coniugem viri aduersus quidam casus inauditus sic conturbauerat, vt, trium mensium prægnantem, tristis nuncius, animi corporisque grauiter ægram, mox lecto affligeret. Vehemens illa commotio immaturum fetum sollicitauit adeò, vt iamiam erupturus putaretur, sed, nequidquam allaborantibus contrà obstetrice ac medicis, abortionis cruciatus iacentem diuexabant atrociter, & loco suo aliquantulum dimotus infans in angustiis adhærescebat. Noster Sacerdos per eam trepidationem aduocatus, cùm periclitanti suggessisset Beati Parētis vulgò propitiam parturientibus opem, ipsa ei votum facit, subitóque fetus, medicamētis sua sede anteà depulsus, in eam spōte redit, paulloque pòst, parēte incolumi, ac doloris experte, suauiter effluxit ex vtero. Pontisaræ, septima à Parisiis leuca, Ioiusæi Cardinalis sumtibus anno altero constituta nobis est demum Sociorū perpetua Sedes, & Collegij Parisiensis Colonia, valdè lubentibus oppidanis, nostrorumque præsentiam & operam mirificè sibi gratulantibus.

FLEXIENSE COLLEGIVM.

NOVITATEM Caluiniani Euangelij mendacio & ſcelere nixam noſtris admonitoribus agnouêre tres hoc anno, ſex inſequente, ab illiuſque peſte deſciuêre. Cogitatas à filio nuptias ſe inconſulto inuitóque parens tam impatienter ferebat, vt natum fugientem inſequeretur ad necem, iamque miſero armatus imminebat, cùm æſtuans iracundia in noſtrum Sacerdotem incurrit, cui tam idonea verba iram lenienti, tam potentia contumaciam retundenti Deus ſubiecit, vt, ſuppreſſo primùm furore, compoſito deinde ad noxæ pœnitudinem animo, planè ſibi reſtitueretur, ſanguinem filij paullò antè ſitiens, continuoque ad pedes noſtri ſe demitteret, iuſſis ipſius obſecuturus. Impetratum eſt ab homine, vti quantum ſuperiora vitæ meminiſſet, ſacra Confeſſione admiſſorum omnium rationem ederet, quod ei conſilium ad ſalutem profuit maximopere, vt cui triduo vltimus ætatis dies illuxit.

INSEQVENTE anno, Flexienſes Scholas Rege Reginaque, cũ ſuo comitatu viſendi cauſa ineũtibus, non commiſêre noſtri, quoad humana ratione prouideri potuit, vt excipiendis tam beneficis Principibus ſuo muneri viderentur defuiſſe: cecidit autem omnis noſter apparatus eis adeò iucundus; vt cùm auribus, oculis, animiſque multam ac variam hauſiſſent voluptatem, Reginæ iudicium teſtimoniumque fuerit, quidquid artis, elegan

eleganti§,dignitatis,magnificenti§que in eo pompæ genere posset optari,cumulatissime accuratum fuisse à nostris, vt nihil à quoquam meritò desideraretur. Vestibulum, atriumque Collegij, propinquum arboretum, Conuictorum impluuium, & huiusmodi loca, amplioris structuræ accipiendæ capacia, suis quæque insignita spectaculis, argumento & ratione inter se aptis & connexis, commissam seriem varietatemque suauissimæ voluptatis intuentibus ostentabant: eò maximè collata industria, vt Rex & Regina, in Musarum sacrario, ab earum alumnis se,vt ipsorum Apollinem Pallademque,intelligerent excipi. Præter erectos in vestibulo fornices: structam in Gymnasij atrio porticum, Borboniæ, Mediceæque gentium scriptis, pictisque præconiis magnificè illustres: inibique sublimem, ac bicipitem Parnasum, Musarum choris frequentem: nemus conuentu Siluestrium Deorum nobile: præter hæc, inquam, aliaque infinita oculorum auriumque iucundissima lenocinia,&eruditę mentis singularia oblectamenta, in primis affecere audientium animos septemdecim lectissimi oratores, linguis totidē Regi exponentes capita suæ legationis: &, secundùm hæc,progredientibus oblatus inusitata proceritate, augustissimóque ornatu visendus Obeliscus. Huius molis ingeniosa conformatio lumina & mentes intuentium admiratione artificij magnitudinisque continuò defixit, quòd,interrogata,occulto ex ore diserta responsa funderet; tacita verò, pænè spirantis picturæ quodam sermone loqu-

queretur. Atque hæc quidem fuit, per matutinum otium, labyrinthei velut Circi vaga quædam decursio: pomeridianis autem horis sedentariam spectationem præbuit theatrum, incredibili adstantium voluptate, argumenti dignitatem, industriam poëtæ, actorum venustaté, mirifico plausu celebrantium. Patri Iacobo Furnerio hic annus feliciter fatalis ad religiosissimum obitum fuit, eum sortito vitæ finem, quem summa, perpetuaque alacritas in exsequendis Instituti sui muneribus polliceri videbatur. Raphaël des Mœurs dignum item præmium pia morte tulit eius operæ, quam decimum quartum mensem in Tirocinio, multa cum approbatione, nauauerat.

MVSSIPONTANVM COLlegium.

SOLLEMNE suum tenuêre nostri, anno vtroque Pontamussij, altero Metis, pueritiæ vrbanæ, surburbanæque, sedulò instituendæ, ad Sacrosanctæ Eucharistiæ primùm libanda mysteria, vt teneris mentibus de diuino epulo eæ religiones ingenerentur, quas nulla temporis longinquitas, vel morum corruptela possit abolere. Quingentorum impuberum ordinatissima, & linteata cohors Pontamussij, Metis haud multò infrequentior, processit in sacram ædem epulatura cum Cælitibus, religiosissimoque spectaculo mirabilem in omnibus ciuibus motum pietatis concitauit. Vicini

cini oppidi rem omnem ita conturbauerant principum ciuium duo, funestis simultatibus diuisa in factiones duas infestissimas ciuitate, vt quoniam aduersę partes in aduersas perpetuis insidiis eruptionibusque grassabantur, latronum præsidium eo pomœrio veriùs, quam iure sociatorum oppidanorum conuentus claudi putaretur. Eam verò pacis & amicitiæ inter partium duces reconciliandæ felicitatem Deus Sacerdoti nostro impertitam esse voluit, vt vtrosque ad templi valuas perductos, stupente ac exsultante ciuitate vniuersa, inter se amicissimis congredientes verbis animisque committeret, iteratisque amplexibus firmata concordia, eosdem adhiberet suæ quemque partis cũ aduersa factione pacificatores, quorum opera in multam animorum consensionem reuocatis oppidanis omnibus, publicæ asserendæ in posterum tranquillitati, religiosè obeundis Sacramentis, pax Numinis postulata est, ac secundùm Sacra in communes epulas passim discessum est, ingentibus perpetuandæ beneuolentiæ studiis. Inibi claro genere matrona Hæretica, vno contumacissimæ peruicaciæ telo nostrorum congressum retundebat, quos vt inauspicati aduentus nuncios auersabatur maximoperè, vt, cùm proximè redituros ad se arbitraretur, Metas properè, simul abducta familia, se auferret. Acerbissimè ferebat tantum honoris haberi ab Catholicis Virgini Matri, cui vt venerationem detraheret, quantum poterat, ipso Diuini Conceptus, Mariæ nunciati, Festo die, lanei linteive operis nescio quid acu pingere petulan

tulanter occœpit, quaſi contribulium ſuorum inſigni quodam operæpretio litatura manibus;at ecce,obſtinati ſacrilegij vindex ſtupor maleficio ſuo contumaciùs inſtantis animum membraque occupat deſubitò, & vi tanta, vt voce ac ſenſibus momento ſuppreſſis, ore turpiter fluente, pænè dimotis ſua ſede oculis, furenti ſimilem, in eodem veſtigio,exſtingueret.

MVSSIPONTEM curriculò aduolauit, anno poſteriore, ſupremæ Pariſienſis Curiæ cauſidicus, impenſéque rogauit, vti ſecundò allegeretur in Marianum Sodalitium, vnde ſua graui culpa pridem exciderat, ſuique huius poſtulati rationem hanc afferebat. Per affectam grauiſſimè valetudinem,vnde nullus ſibi eſſet reſpectus ad vitam, cùm, exſoluendæ omni noxa conſcientiæ,admiſſa toto æuo attentiùs excuteret, animo ſuccurrit neglectæ deſertæque Virginis piaculũ,cuius ex memoria tam acerbus hæſit in mente aculeus, vt eũ deinceps nullus aſſiduarum precum ardor, nulla Confeſſionis iteratæ vis, nullum damnatæ deſertionis odium, ex intimo pectore auelleret. Quouis ſæuiſſimæ necis cruciatu illa mentis carnificina crudelior, hoc miſerum torquebat atrociùs, quòd & erat aſſiduiſſima,&, alioqui iamiam morituri, perpetuando ſupplicio, animam videbatur diſtinere. Poſt adhibita nequidquam inſanabili dolorum acerbitati quæcumque alia fomenta,tandem perditè afflicto venit in mentem vouere Magnæ Matri reditum in eius Parthenium gymnaſium, qua ſponſione vbi ſe deuinxerat, continuò

agnouit

agnouit æger ex remiſſione doloris vim morbi ſuppreſſam eſſe diuinitus, idque liquidiùs, quòd ſæuus ille angor animi ſimul omnis abſterſus eſt. Vt igitur ei virium tantum eſt redditum, vt ſedere poſſet in equo, citus ad nos accurrit, amiſſumque ſua culpa ius Sodalitij, precariò ſibi poſtulauit reſtitui, eis legibus, quas in officij ſui negligentes iure noſſet eſſe ſancitas. Non potuit videri ſua petitione meritò excludendus, cui Præſes ipſa, Materque ſacri conuentus, manifeſto prodigio eius repetendi auctor fuiſſe proderetur: quare, admiſſus ad formulam ſollemni ritu pronunciandam, eo ſenſu pietatis, ſuaui lætitia conditæ, legendo eam decurrit, qui etiam in audientes refunderetur. Alteri, eiuſdem cœtus deſertori, mox vltrices flagitij tedas tam diras aſſiduaſque admouit conſciẽtia, vt, non die, non nocte, vſquam mente acquieſceret: circũſideri ſe ratus perpetuò Stygiorũ monſtrorum infeſtiſſimis globis, ab eiſque in barathrum ſuppliciorum abripi; quoad rediit ad legitimum Sodalis officium, Magnæque Matri ſupplex aduolutus, eam ſibi placauit.

VIRODVNENSE COLLEGIVM

VENEFICII damnatos quinque, ac eodem abſumendos rogo, ad ſupplicium feliciſſimo euentu deduximus, vt ſi abeſſet flagitioſæ vitæ infamia, præ religioſa ipſorum morte optabilior nulla poſſit exiſtimari. Eorum vni ſagarum veriùs

veriùs inuidia, quàm suum scelus, perniciem attulit, sed, quam iure posset, innocentiam nullam accusationi prætexuit, ratus sibi conducibilius fore, imprudentiæ suæ noxam vel ipso interitu expiari. Pascenti gregem in solitudine, Acherontius Fenerator improuisò adstitit purpuratus, compluriúmque aureorum in gratuitam stipem ab se iubet accipere, beneficium háud iniucundum homini egentissimo, & aduersùm veteratoris insidias ab ingenij tarditate imparato, cui nec venit in mentem fraudes suspicari, cùm abstrusos in sinum adulterinos nummos pòst paullò deprehendit esse mera aridorum foliorum ludibria. Ad irretitum primo illo congressu agrestis indolis hominem redit post dies aliquot sycophanta Stygius, iubétque sibi comitem adesse aliquò properanti, abiicere verò procul sacro ritu lustrati panis buccellā, quā apud se háberet, qui non obsequenti multas ingerit plagas, vique adacto sacri panis amuletum excutere, subsequendi necessitatem tantò liberiùs imprimit, eumque in propinqui montis latebras, magicum ad conciliabulum, abripuit. Ibi acceptus liberaliter ab epulantium, deinde saltantium frequenti cœtu, posteà inuitabatur ad horrendi moris sacrificia, quorum fœditatem animo auersatus, IESV ac MARIÆ nomen appellat, quibus enunciatis, quasi flantibus Aquilonibus, instar frumentariæ glumæ omnis ille sacrificantium difflatus est globus, horrorísque plenissimus pastor ad gregem è colle degressus est. Detestatus est homo idiota hunc ignauiæ imprudentiæque suæ lapsum

tantope

tantopere, vt cùm se veneficarum odio proditum eius maleficij quæsitoribus inaudisset, ideóque capessiuisset fugam, ipse vltro ex fuga se reuocaret, sponte luiturus, quod se commeruisse arbitraretur, impia stoliditate, supplicium, vt & posteà luit, inaudita tranquillitate animi, singularíque significatione pietatis. Alterum, ab incunabulis mater inauguratum sacris magicis, feralis carminis cærimonia Orco desponderat, quem, longè post ea Tartarea initia, immanium maleficiorum compertum, formidolosorum spectrorum quotidianis terroribus à Pœnitentiæ instituto Cacodæmon auocare conatus est, cuius grauissimas impressiones cùm iugis orationis clypeo retudisset, ad extremum cælestis visi iucundissima specie recreatus, acerbissimorum cruciatuum incredibilem cupiditatem animo induit, quibus alacriter excipiendis, Christo pro virili paria rependit. In equuleum tolli sæpius expetiit, eoque nomine, comperta crimina infitiatus aliquando est, vt sui denuo torquendi necessitatem iudicibus afferret. Damnationis seuerissimam formulā lętissima exceptam gratulatione, prouolutus in genua postulauit exaggerari eo pœnarum corollario, vt sibi circum fori vacua, lictoris manu sæuissima verbera tertiò priùs ingererentur, quàm rogi vltimum supplicium iniret: quod vbi non concedebatur, ipse suis humeris acerbissima flagella in carcere admouit. De illo reorum quinario vetula incubonem ex Erebo diutissimè, ac intolerandis quidem vexationibus, passa, tyrannidem eius ab se tandem

rediisset nihilominùs, & ille monitor ex eo cogeret, esse huic misero ad Religiosa officia ineptum penitùs ingenium, hac denunciatione perturbatus adolescens, quid secum agatur, Spiritalium rerum Præfectum admonet, & hic vicissim Patri Rectori significat. Præses Patrem Ministrum percontatus discit, nihil eorum ab se contigisse, quæ in illum Fratrem commissa essent, vt iam nemini dubium fieret, quin illis in præstigiis fraudulentæ laterent Stygij quadruplatoris insidię: quamobrem Socio toties iterata impressione perculso Rector animos facit, hortatur aduersùs tenebrionē, nihil nisi ex occulto molientem, strenuè audeat omnia, & si quidem in conspectum venerit, per summum despicatum, eius vultum liberaliter despuat. Hic tametsi egregiè animatus discessit, ad insidiatorē procul exigendum, nihilò tamen minùs ferè totus obriguit, vbi se ille vafer obtruserat, vt aliud nihil, quàm stuporem sensuum, & animi caliginē præferret, dum insimulatur nimiæ facilitatis in re aperienda, quam vulgari vtile non esset. Debellatum esse postremo illo conflictu putauerat impius carnifex, vltimam ergo adhibet machinam, vt sua opinione fractum fusumque procul etiam Familia exterminet. Instauratiuis Votis dies prodicta erat, eoque omnium domesticorum se studia conuerterant, vnde ansam arripit Acherontius parricida nostri hominis peruertendi: dicit Pater Rector, inquit, tu vnus absis à conuentu Sociorum Vota iterantium: vide, quid consilij tibi capiendum putes: tui periclitandi hæc perquàm

idonea, poſtremaque captatur occaſio: ſi ſapies, cogitabis obſequij liberalis ſacrificium Deo futurum iucundius reliquorum Sociorum conſecratis per Votorum ſollemne victimis. Compos hîc ſui fuit noſter, quia præſentis Numinis præſidium aderat: nihil itaque cunctatus, luſtricæ aquæ vrceolum, quem Fors obtulit, validè impingit in os ſacrilegi, ſeque hac vna petitione diro monſtri congreſſu, & impugnationibus abſoluit in perpetuum. Diſcipulorum quidam tetrum in flagitiũ ferebatur tanto impetu, & ita inueterauerat in eius animo ſenſuque peccandi libido, quæ in cæteram quoque adoleſcentiam contagione ſerperet, vt humano conſilio reliqui nihil fieret, ad eam peſtem eluendam. Itaque ad preces ſtudioſè deſcenditur, quibus ſollicitato dies aliquot Numine, adoleſcenti decumbenti per nocturnam vigiliam immanis monſtri ſpecies offertur, & illa quidem tam truculento & horrendo aſpectu, vt ea vel animaduerſa miſer, repentè defectus viribus animiſque, fermè contabeſceret. Vbi vero funeſta bellua, dirùm fremens, horrificis vocibus atrocium minarum ferale carmen cœpit infringere, quorum illud vnum caput erat: Pergeret porro ſceleratus in flagitiorum ſentina volutari, breui adfuturam horam, quæ ambos ipſos æternorum ſuppliciorum ſocietate coniũgeret: tùm hic dehiſcentem terram ſentire viſus, inauditis terroribus æſtuabat: neque aliud frenum nefario iuueni deinceps opus fuit, quo inhiberetur ab ſceleris inueterata conſuetudine. Parthenius Sodalis & alter,
eius

eius condiscipulus dum nescio quid Philosophicæ cõmentationis eorũ alij scribenti dictat alius, turbidiore iam cælo, intendentibus se deinde maioribus tenebris, aëre verò tumultuosiùs concrepante ab ingeminatis tonitribus, accurrunt spectaturi ad fenestras, vbi eos horrenda obiectæ regionis facies ad precationis officium inuitat, qua piè defuncti assurgunt, seque ad pensum reuocant. Vix vnum aut alterum versum scribendo promouerant, cùm euestigiò Parthenius cælo delapsa flamma totus circumfunditur, sed impunè, ac post eum ille alter puer, cuius globo circumuoluente se, sine vulneris vestigio exstinguitur. Creditum est, inopinanti licèt, haud imparato tamen, infaustum letum obtigisse: nam eius ad fenestram spectantis audita eiusmodi vox erat: Prô, quàm formidolosus nunc terror incutitur mortiferę culpæ sibi consciis! cuius sentẽtiam hemistichio subsecutus Sodalis adiecerat: Quamque ad omnia fulmina pallent: secundùm quæ verba vterque Deo supplex procubuerat in genua. Parthenius certè ad collabentis socij extrema suspiria nihil antiquius habuit, quàm vt humi accidens declinati periculi beneficium religiosè agnosceret, seque sospitanti Patronæ tantò impensiùs perpetuum clientem denuò addiceret. Eiusdem Sodalitatis alumnus alius ad res Philosophicas percipiendas Bœotica quadam stupiditate suffusus, &, plumbeo velut ingenio, cùm penitùs hebesceret, votis Virgini Matri nuncupatis, huic duritiæ mentis amoliendæ, tantum posteà perspicacitatis nactus est, affuso

ipsi, Virginis opera, clarissimo lumine, vt de Philosophicis ęnigmatis abstrusissima quęque liquidò peruideret.

Insequentis anni haudquaquam læta nobis, adeoque vniuersæ Franciæ, tempestas fuit, importuno leto præcellentissimi pace bellóque viri, Claudij de la Chastre, Galliæ Mareschalci, rebus gestis florentissimi, meritissimique Biturigensium & Aureliensum Gubernatoris, cui, quamdiu stabit, Francia plurimum debebit nomine auitæ Fidei sanctè acriterque propugnatæ. Incensum eius in nos perpetuò fuit studium, vt non modò, propè sublatam in humeros suos Societatem reuexerit Biturigas, sed in omnes de nobis bene merendi occasiones iugiter excubarit, cuius liberalitate iam aliquot annos ducenteni aurei huic Familiæ numerabantur: cuius aucti benefactis, & auctoritate gratiaque, qua multũ valuit, cũ egregiè tecti, quoad vixit, fuerimus, haud abs re patrẽ appellauerimus. Ei viuenti frequens in ore ille sermo fuit, optare se id modò vnum de nobis, vti ne morienti vmquam deessemus, cuius officij haud illo cupidiore, quam nos essemus, cecidit euentus planè vtrisque ex sententia, vt is inter nostrorũ manus vita religiosissimè defungeretur. Terni Concionatores de nostra Familia fructuosissimas operas ciuibus dederunt, sed qui dixit in æde principe, præconium tulit omnium suffragiis, ante vicesimum annum tam claro plausu, tamque vberi fruge hic habitas non esse conciones.

NIVERNENSE COLLEGIVM, & Augense.

NIVERNIS, vtroque anno, & in ipsa vrbe & foris, pestis intestinæ nauseam vomitũque ciẽtibus nostris, aliquot Caluinianũ toxicum eiecerunt. Accersito hinc Concionatore Aurelias, eruditissimæ honoratissimęque cõcionis ea perpetuò frequentia fuit, vt ineunti suggestum Sacerdoti sæpenumerò aditus præcluderetur: quo ex audiendi studio, & illud secutum est, vt ad perpetuandam adeò fructuosæ dictionis copiam, omnium ciuium animi accenderentur cupiditate Societatis suam in vrbem inducendæ, quod iam olim cogitauerant, nunc autem reuocatis ardentiùs primis eorum studiis, domicilium deinde nobis est apud eos constitutum. Mulieri, perpetua sterilitate medicorum pronunciatis damnatæ, certis cõditionibus factum Beato Parenti nostro votum, nono mense, quàm conceptum id fuerat, prolem feliciter impetrauit.

AVGENSIS ciuis, à pietatis commendatione nobilissimus, & fabrilis ferrariæ, horologiorũque in primis, scientissimus artifex, exarsit in studiũ expeditionis Canadicæ, vbi audiuit eò proficisci vnum de nostris, notum sibi Sacerdotem, cuius in comitatu vt decederet, ægrè licèt, ab sua coniuge impetrauit, vtilissimas scilicet operas Christianæ Coloniæ in peregrina ora nauaturus exi-

mio artificio, neque minùs vtiles ab insita probitate religioni daturus. Nauta Lemurum assiduis molestiis vexatus, sacri Agni plagulam, ab nostro acceptam, cùm sibi adhibuisset, importunis spectrorum intemperiis subitò exsolutus est: sed vbi verecundia Hæreticorum, apud quos degebat, potens amuletum excusserat, exarsere tantò acerbiùs in eum diurnæ nocturnæque Furiæ, atque ad veteres terrores, etiam verberum sæuitiam adiunxere, quibus se numquam exemit, quoad rediret ad sacræ ceræ præsidia.

ROTHOMAGENSE COLLEGIVM, & Rhedonense.

QVARTVM annum inter nos egerat Pater Antonius du Thot, Rothomagensis, cùm animam egit, in ipso ætatis flore, atque robore confirmatarum in eius mente multiplicium nobilissimarumque virtutum, quarum splendor vsu nobis exterisque iam cognitus, triste huius viri desiderium reliquit. Expugnata contumacia octo Caluinianorum, sed mulierculæ vnius inusitata peruicacia negotij plus peperit, quàm obstinatissimorum soleant multiplices decuriæ. Amplum patrimonium, ingenium, multam industriam, ac malitiam, caput denique ipsa suum deuouerat diuexandis quacumque ratione Catholicis, quo nomine coniugem sibi adsciuerat Typographum, & atrocissimis in Ecclesiæ Romanæ, ac Iesuitarum nomen

nomen,commentariis conquirendis,edendis, tota Gallia disseminandis,perpetuam acerbissimamque calumniam ingenti ardore factitabat. Eam multæ fraudes in vincula tandem compegerunt, vbi, seu quia iam decoxerat,seu quia laborabat causæ infamia,sui sectarij eam omni destituere subsidio,vt ea in solitudine, rerumque angustiis,sensim multũ de veteri ferocitate remitteret, nec ea deinde pigeret aurẽ nostro accommodare, Catechismũ in custodia explicanti,nisi cæterorũ captiuorum conuiciis, vt sacrilega, eo cœtu excluderetur. Admittenti benignæ orationis solatia, & mentionem quoque de Fidei capitibus, studiosè sunt adhibita ea omnia, quæ viderentur personæ temporique idonea, sed irrito complurium dierum labore; posteà verò sua sponte professa est, certum decretumque sibi esse ad Catholicos transire, atque huius consilij sui ex eo ipso die testẽ habere cupere vniuersã vinctorum multitudinem, adeoque ipsam totam ciuitatem, cuius suæ denunciationis, & promissi formulam,scripto consignari mox postulauit, cui suum chirographum adscripsit,nostroque seruandũ tradidit.Data sedulò opera, vt eximeretur vinculis, quibus absoluta,nihil non molientibus,quo iure, quaue iniuria Hæreticis, vt ne à suorum grege descisceret: publicè,summaque alacritate,apud Antistitis Vicarium, hæresin exsecrata est.

Altera parte huius biennij fluctibus Parisiensis tempestatis nos quoque non parum vexati sumus, vt in hanc Familiam infesta odia, maledictaque atrocia Ordinum omnium erumperent apertissimè: fue

me: fuere tamen de ciuibus viri principes, qui hoc ſtudioſiùs, luculentiúſque publicè ac priuatim, beneuolentiam erga nos ſuam oſtenderent, profeſſi hanc nobiſcum inuidiæ ſocietatem ſibi iucũdam accidere, paratis fortunarum omnium, ipſiuſque vitæ periculo pro Sociorum incolumitate certare. Horum ſingularis alacritas conſtantiaque in tuendo noſtro iure, prætereáque manifeſtum in nos ſtudium huius Prouinciæ Præſidis, & Sacrorum Adiutoris, ab Ioïuſæo Cardinale ſummiſſi, nubem illam calumniarum maleuolentiæque paullatim diſcuſſam abſterſerunt.

RHEDONIBVS Patri Ioanni Dalbino aditum ad æternitatem aperuere Religioſæ diſciplinæ ſtudioſiſſima obſeruantia, obitique multo Diuini cultus ardore labores nec pauci nec modici, quorum in ſtadio ſibi ac ciuibus fructuoſiſſimè verſantem prior huius biennij annus ad præmia emiſit. Maclouienſem diœceſim rogatu Antiſtitis duo Sacerdotes noſtri vberrimo indigenarum cõpendio luſtrauere, ſummaque Pontificis voluptate. Architectum Catholicum, pretio redemtum, Hæretici fano ſibi exſtruendo admouerant, reclamante Antiſtite, ac in operis redemtorem Eccleſiaſticas ſtringente Cenſuras; quarũ ſeueritatẽ, reuerentiamque nihil moratus ſacrilegus, fanum pænè ad faſtigium perduxerat. Diu cum eo noſtri operam luſerant, ſed non perinde cum eius operis, quæ, iniecta ſibi religione impietatis admiſſæ, in ſceleratum delubrum ſic iracundia exarſere, vt maxima tecti parte, ac eo, quòd recentis ſtructuræ fuit,

tæ fuit, deiecto, suam noxam detestantes, excederent ab opere: eius loci Dynasta, & toto Hæretico nomine, in tanta sui ritus contumelia, nequidquam frendentibus. Effectum denique vt damnatæ fabricæ præfectus, agnita grauissimæ offensionis toto eo tractu culpa, ipso in vestibulo ædis Pontificiæ, ex veteri Ecclesiæ ritu, publica defunctus pœna, illatam Catholico nomini infamiam abstergeret.

Alter annus Patri Nicolao de Martigny prosperè fatalis fuit, cùm altero mense, quàm huc venerat, Rhetor in annum sequentem designatus, sanctè interiit, congruenter anteactæ vitæ, ab eximiarum virtutum ornamentis valdè illustri: cuius, supra cæterum decus, Religiosa humanitas ciuium animos ei iam magnopere conciliauerat. Quadragenûm horarum supplicatio, nostra in æde his primùm Liberalibus instituta, concursu omniũ omnino ciuitatis Ordinũ, celebritatis, religionisque habuit quã plurimũ, vt vicena millia hominũ apud nos cælesti mensæ accubuerint, silente per illud triduum, publicè priuatimque, omni bacchantium licentia.

MOLINENSE COLLEGIVM, atque Ambianense.

TRES ac sexaginta natum annos, Patrem Frãciscum Bonaldum, singularis moderationis, prudentiæ, pietatis, obsequiique virum, huius

sæculi decimus quartus annus è consortio nostro & è viuis sustulit: cuius funus, pro ea sanctimoniæ opinione, qua valuit apud omnes exteros, tota ciuitas est honorificentissimè comitata, eique priuatis sermonibus celebres dixit panegyricos, collaudanda, in complurium magnarumque virtutum nexu, eius animi demissione incredibili.

ANNO priore Ambianensibus scholis nata est Parthenia Sodalitas, eodemque illi exstinctus est totius Mariani chori flos delibatus, annorum duodecim, Peronensis puer, quem iam inde ab incunabulis Magna Mater sibi delegerat, inusitatæ cuiusdam sapientiæ, innocentiæque futurum pueris ac viris exemplum singulare. Eius indoles ad omnem religionem egregiè comparata, octauo ætatis anno, ardentissima cælestis epuli fame cœpit concitari, cuius vsu aliquamdiu prohibitus, vt æstimandæ tantæ rei minùs idoneus, vt tandem frueretur, rationibus haudquaquam puerilibus impetrauit. Vt autem inaudiit de nostrarum scholarum disciplina, incenso rerum diuinarum studio, quarum ibi fieret vberior copia, precibus expressit, vti ad nos mitteretur. Discipulorum nostrorum cœtum ingressus, quasi nouus, & insito splendens lumine Sol, inter minora sidera exortus, euestigiò cũctos in admirationẽ sui rapuit, beneuolentiámque: suauissima nempe ipsius erat consuetudo, mores compositissimi, sermo totidem pænè oraculis, quot conceptus verbis, erga res Diuinas ardor incomparabilis: quibus se absorbendũ summa sua voluptate magnam temporis partem dabat.

bat. Sed vel tã sancti pueri præsentia indigni erãt mortales, vel Cælites non digni diuturna vtique eiusdem absentia, vt paucis mensibus ei propemodum viuenti suauissimè animus euelleretur è corpore, beatorum choris mox inuehendus. Symphoniæ Præfectus rupta in pectore vena multum inde cruoris vomuerat, liberaliore prætereà sanguinis missione iussu medicorum exhaustus propemodũ viribus, certissimam mortem exspectabat, vna ei reliqua spe in patrocinio Beati Parẽtis Nostri, quẽ musicis cãticis celebraret lubentissimè, ac piè coleret: qua in cogitatione cepit eum cupido reliquiarum ipsius, quibus allatis derepentè venæ solutio suppressa est, robur restitutum, ac deinde secuta sanitas.

RHEMENSE AC CADOMENSE Collegia, & Caropolitana Sedes.

PERDITÆ valetudinis trienni continenter vexatus ærumna Pater Ioannes Du Bois, æquitatem animi, & alacritatem, serenitatemque vultus eam iugiter ostendit, quæ altis radicibus affirmatæ virtutis argumenta præberet illustrissima, vnde salutaris disciplinæ documenta vniuersi hauriremus, ac tantò cupidiùs, quòd, iis tranquillæ patientiæ calcandis ad extremum gradibus, aditum in cælum sibi tandem aperuit. Sacerdotes duo, missu Antistitis Suessionensis, partem non minimam eius diœcesis obiuere, vberrimo Catholi

tholicæ Religionis,disciplinęque Christianæ prouentu, abolita sacrorum rituum, proborumque morum corruptela, quam passim ignorantia vel negligentia officij vulgauerat.

Cadomensis agri solum, Caluiniano lolio multis locis obsitum, ipso runcando, pastinandoque negotiosissimas nostras habere solet operas,neque semper inani labore, quando, priore anno quadragenas binas, posteriore quinquagenas illius ingenij stirpes explantatas, feliciorique sulco immissas, generosi frumenti clara ingenuitate donauimus. Retegenda porro nouarum sectarum infamia, exponendoque Romani ritus genuino splendore,adiiciunt Hæreticorum simplicissimi oculos ad lucem veritatis quàm lubentissimi, vt & ipsi pueri, vel inuitis, vel ignaris parentibus, vulgo Catholici nominis, & Sacrorum communionem ambiant.

CAROLOPOLITÆ Socij Sedanensibus sectariis, omnium tota Gallia peruicacissimis, plurimum per frequentes excursiones facessunt negotij, quòd non modò eorum fœdè laruatam doctrinam per aures indigenarum ignominiosè traducunt, sed fama sui nominis plurimos quoque de Caluini schola pelliciunt,trahuntque suas ad conciones, quibus, vt non intersint frequentes, nequeunt edictorum seueritate deterreri. Monacho ingenioso eruditoque, transitionem ad sectarios moliēti,opportunè interuenere nostri,suaque opera tanto flagitio inhibitum in sacro Instituto confirmarunt. Vndecim annorum puerum Stygius mango

mango ſibi manciparat, fraude mulieris veneficæ, impreſſiſque vnguibus ſiniſtro eius humero, velut ſui gregis pecudem, familiari conſignauerat ſymbolo: ſed exitialis mancipationis vinculo eum exſoluimus, adhibitis Sacramentis, Agnoque cereo.

NANCEIANA, ROTHOMAGENſis, Pariſienſiſque Probationis Domus.

VNo Tirone, Veterano vno, vtriſque ſuo in ordine clariſſimis militibus, minuta eſt, priore anno, Nanceïana Familia. Nicolaus VVapy, annorum duodeuiginti, paucorum menſium Nouitius, vti ab incunabulis vixerat integerrimè, ita ſanctiſſimè occubuit, Beati Aloïſij noſtri proximè conſecutus ſacra veſtigia, quem ſibi olim ſumſerat omni contentione animi exprimendum: quibus ſtudiis defixum eum complexus cæleſtium donorum copioſus imber, mirabilem exquiſitæ cuiuſque virtutis vbertatem in eo ſuſcitauit, promouit, perfecitque. Iam ante initum Tirocinium ea vitæ ſanctimonia floruit, vt teſtatus ſit Sacerdos, omnium eius arcanorum conſcius, infuſam ipſi per Baptiſmum luſtrato integritatem animi, nullius mortiferæ labis acceſſione inquinatam, perſeueraſſe puriſſimam vſque ad obitum: quam, inter quotidiana perfectæ vitæ incitamenta, exaggeratam in Tirocinio maximopere fuiſſe oportuit.

tuit. Patri Innocentio Piquet, septuagenario, dimidium fermè vitæ in Societate versato quàm religiosissimè, par ætatis exitus obtigit, quem sperari fas erat ex anteacti temporis glorioso curriculo. In Tirocinij Statiuis complures iam annos fructuosissima merebat stipendia sacri belli miles experientissimus, cuius assiduo exemplo ad omne genus armorũ, bellorumque salubriter informaretur, iuuẽtus, quæ rudimenta ibi ponebat. Ea senecta vir non sineret quemquã iuniorũ sibi aut alacritate, aut perseuerantia in vllo genere laboris præire, cui omnis profestus dies, ab aurora ad vesperam, in templo domi: festus verò in agris, rustica plebe instituenda transigeretur, summa virium contentione, in qua interdum validi adolescentes ei non responderent. Secũdo anno vnius quoque Tironis funere multati sumus, Anneti Aymardi scilicet, cui longinquæ febris diuturna molestia vt multam præbuit patiendi materiam, ita ille oblatam cupidè arripuit, eaque exercenda multarum ei comitum virtutũ illustria documenta continenter dedit.

ROTHOMAGENSI Domui videbatur grauiter incommodaturus vir potens opibus, dolore amissi, vt interpretabatur, filij, qui, postulata impensis diuturnisque à parente precibus nostri Ordinis ineundi copia, repulsamque passus immeritò, receptum apud nos sibi tandem parauerat. Irato in nos ac in filium animo venerat, iudicio, & vi etiam, eum repetiturus, si vel obstinatè retineremus, vel ipse patriæ auctoritatis rationem non habe

haberet: ſed admiſſus liberaliſſimè ad nati congreſſum, eum ſibi priùs ſumſit ſuam in ſententiā rationibus perducendum, quibus niſi vinceretur, aliorsùm oppugnationem conuerteret. Qua verò parte ſe inſtructiorem fore putauerat, ea fuit imbecillior: adoleſcentis enim defenſio accuſatione ſenis, vt potior iure, ita pondere argumentorum validior, aduerſarium loco facilè deiecit:quam ad vim rationum cùm accederet dicentis ſumma venuſtas, &,in aperta cauſæ victoria,moderatio animi verborũque ſingularis, ratiocinatione ac vrbanitate filij parens victum ſe palam profeſſus eſt, moxque ad illius conſilia & vota paternæ auctoritatis ſuffragium adiunxit,& eodem tempore animum ad noſtras rationes egregiè affectum, cuius in hùnc diem argumenta exiſtunt cum primis illuſtria. Rothomagenſis Curiæ Senator, filiorum duobus ad Religioſum Inſtitutum iam tranſgreſſis, duorum reliquorum altero Societatem appetenti miſſionem præcisè negauerat, poſtque adhibitas eo nomine frequentes Deo preces, recuſaturus etiam erat in poſterum: ſed per nocturnam eius rei meditationem ſubortæ vberes lacrymæ, mentiſque anxietas,permouere hominem, vt ſuper eo negotio Diuinam mentem diligentiùs exquireret. Vbi ergo ſe lectulo eiecerat, religiosè anteà fuſis precibus, rem Diuinæ Prouidentiæ, ductis ex Dauidis pſalterio ſortibus, permittere conſtituit:bis autem de filij miſſione ſortienti exiit accommodatiſſimus ad cauſam pſalmi verſiculus, prior hic, Nonne Deo ſubiecta erit anima?

iſte

iste posterior, Beatus quem elegisti, & assumsisti: quo vtroque cęlesti oraculo demum acquiescens, aduocatum mox filium sua manu libens emisit. Postera verò luce eumdem adducit in nostram Probationis Domum, vbi piè contestatus ducere se in summis suis bonis eã filij ad nos transitionẽ, eoque nomine religiosè Numen veneratus, natorum sibi carissimum ei consecrauit. Adolescentis acerbissimam herniam conquisiti vndique præcellentes medici aliquot annos curauerant irrito conatu, cùm ægro subiit consilium vouendæ Castitatis, & nostri Ordinis amplectendi, quasi posita in eo certa spe sanitatis; quam inter deliberationem solidum tamen biennium effluit, laxati porro ventris plaga in dies ingrauescebat. Vrgente igitur malo acerbiùs, Beati Parentis nostri opẽ exposcere cœpit ardentiùs, eoque in studio complures dies perseuerare, voti ab se concepti inferre mentionem, quasique ex sponsu cum Beato agere, quod dum facit contentiùs, & pendentes è collo reliquias Beati reuerenter suauiatur, desubitò persanatum se animaduertit, qui, deinde factus Societatis compos, inter nos viuit valetque.

PARISIENSIVM Tironum spectata in triclinio ab Cardinale Ioiusæo eximia modestia & sobrietas multã ei admirationem cum pari voluptate peperit, vt inter suos deinde, quod iucundissimè spectauerat, summopere prædicaret: quæ tamen animi commotio, vt in tam pio Antistite minimè noua, ita singularis non fuit, pro ea, quam eadem morum orisque compositio in militari viro

conci

concitauit. Nostro in horto forte ambulabat vnus aliquis, bellica laude clarus, gratiosusque apud Dynastas, & incurrit in Tironem, aliquid mandati operis exsequentem, cuius aspectu, ore ac membris totis meram modestiam innocentiamque spirantis, mirifice captus, congressionem eius priuatumque colloquium illico cœpit, vt sibi frugiferum, expetere vehementer, eoque quærit de ianitore, num eius Tironis conueniendi futura sit copia. Postridie itaque redit, & sæpius deinceps, eumque sibi Christianæ disciplinæ doctorem adhibet, hauritque quàm auidissimè promta è Nouitij pectore de omni vitę ratione salubria documéta: & cecidit quàm bellissimè in militare pectus ea puerilis institutio: eo enim magisterio inductus bellator ad seriæ Confessionis studium, compositionemque vitæ reliquæ, nunc, in mediis Aulicæ consuetudinis fluctibus, pacatam piamque vitam viuit, magistrique sui recolens identidem magna voluptate memoriam, cognomine grati animi perpetuo indice, solet eum suum appellare velut seruatorem. Ignatius Cottonus, annorum duodeuiginti adolescens, octo mensium continéti, grauique vexatus morbo, Niuerni, quò venerat hauriendi mitioris cæli gratia, occubuit, Tiro multiplicium præcellentiumque virtutum clarus iam athleta, cui si euadere in virum liceret, expleturus videbatur eximię Religionis numeros, ita cũ natura expresserat, finxerat cultura paucorũ mensium ad Instituti nostri maxima quæque decora.

PROVINCIA AQVITANIA.

SENIS Familiis, ducentenis ternis aut quaternis Sociis, ad operas emiſſis, hanc Prouinciam toto biennio coluimus, in culturæ partem venientibus pro virili duobus & octoginta Sacerdotibus, Magiſtris quadraginta, ſeptuaginta Diſcipulis, Adiutoribus ſexaginta, Tironibus cæteris, quorum tredecim priore anno, poſteriore ſex & viginti adſcripti ſunt, vtroque anno ex omnibus Sociis nouem deceſſere.

BVRDIGALENSE COLLEGIVM.

QVATERNIS huius domicilij funeribus initium dedit Franciſcus des Barres, Senatoria familia natus Burdigalæ, in patientiæ ſchola diu exercitus, multa cum ſua laude, nec diſſimili meritorum prouentu, dum quotidiana & longa veluti morte illum phthiſis conficit, donec penitus ex

tùs exſtinguat. Patri Ioanni Hauuræo & viuenti & morienti longe fuit acerbiùs inter diuturnos iugeſque calculi cruciatus, quem, atrociſſimorum dolorum alto veluti merſum pelago, aut tacitum perpetuò vidimus, aut in ſacris Ieſu & Marię nominibus leuiter ingemiſcentē audiuimus. Tertius locus inter obeuntes obtigit Ignatio Torreto, adoleſcenti eximia ſpe rerum magnarum inclyto, ſed quem Deo viſum ſit ad maiora fruenda euocari. Quarta ſors Ioannem Barin, Adiutorem ſeptuagenarium e viuis exemit, cùm in eo feruerent pietatis & laborum ſtudia non ſecus quàm in florentis ætatis ardoribus. Lutetia huc euocatus ab Cardinale Sourdiſio, concionum gratia, Pater Gonterius, principum virorum frequentiſſima perpetuò concione auditus eſt, cui, ſollemne illud ſuum Hæreſeos exagitandę obſeruanti, accidit, vt Caluinianorum ſcriptorum imbelli manu peteretur, in quos ille ſtricto validiùs ſtylo luculentas plagas intulit, & intulere alij, eius ſtudioſiſſimi, eruditique viri, quibus iuſtam bilem mouerat Hæreticorum petulantia. His errorem ſuum obſtinatè tuentibus, de eorum gregalibus omnino quinquaginta oblatam ab noſtris lucem diſpexêre, neque cauſati ſunt quidpiam, quò minùs perſpectam in animum admitterent, Catholicum ritum publicè profeſſi. Monachus, Superiorum grauibus Cenſuris adactus, Præſidis ſui flagitia retexerat, cuius indicij mercedem deinde tulit ab domeſticis vexationes acerbiſſimas, quarum grauitate in deſperationem actus, Rupellam, in Hæreticorum ca-

ſtra transfugit, vbi annos decem totos ſcortatorem egit, congruentiſſimo Caluinianæ militiæ auctoramento. Adoleſcens Burdigalenſis, decurſo apud nos politioris litteraturæ ſtadio, ad compendiariæ Philoſophiæ aliud quoddam Lyceum commigrauit, neque multum inde abiit temporis, quin gregales inter homicidio adfuerit, cuius noxę cauſa cùm ignominioſam multam commiſiſſet, eaque iam irrogaretur, qui altos ſpiritus gereret, nouitate infamiæ factus ſui mox impotens, in iudices, ipſumque Deum, ore ſpurco & impio, cœpit horrenda maledicta vomere. Huius impietatis vindicandæ retruditur in cuſtodiam, conſilioque iudicum reuocato ad dicendas ſententias, impius adoleſcens infelici arbori addicitur ſtrangulandus. Perierat miſer, niſi funeſtiore ſibi exitu pereundum ſenſiſſet: enimuerò ita fracta eſt contumacis animi duritia, denunciata ſuſpendij neceſſitate, vt totus in lacrymas & pœnitudinem ſolueretur, tamque piam obiret mortem, vt ea damnatio plurimi redimenda fuiſſe videretur.

ANNVS alter ex diſſipatis Caluini mapalibus quadragenos homines in vnũ ac legitimum Chriſti conuentum redegit. Anus octogenaria, filiæ victa continuis precibus Sacerdotem noſtrum accerſiuit, Catholici dogmatis amplectendi gratia, nec ampliùs tres horas ab eo adepto ſuperfuit. Ad demortuæ cadauer, ſacra inſtructum cruce, mox aduolauit examen Caluinianorum, cui horrorem quidem incuſſit ſignum Crucifixi mortuæ impoſitum, non vetuit tamen, quin, veluti pro ſuo iure graſ

re grassantes, corpus auferrent suo more humaturi. Homines scilicet ingeniosi occupabant, Caluinici ritus sepultura, sicut cadauer, ita veritatem rei gestæ obruere, vt ne crederetur ad Catholicos viua transisse, quæ mortua Caluinianum nacta esset tumulum. Noster igitur aduersariorum vi deiectus sua possessione, adit ad Cardinalem, eumdemque Burdigalensium Antistitem, eius auctoritate ius suum vindicaturus, qua factum est, vt, inuitis cedentibus Hæreticis, res sua rediret ad Catholicos. Patri Matthæo Morello, septuagenarium supergresso, mors videri non potuit immatura obrepsisse, seu eius ætatem spectanti, seu mores probissimos, cui semper comparato nihil improuisum, seni nihil præproperum accidit. Fratres duo adolescentes maximam sui exspectationẽ, in virtutis, ac litterarum stadio, concitauerant: sed visum Deo est, non exspectatis eorum maturis fructibus, crudos adhuc flores sibi legere.

AGINNENSE COLLEGIVM.

MVLIERI emorienti in diuturnissimis acerbissimisque partus doloribus, cùm eam obstetrices ac medici destituisset, desperatione remedij, & ea Sacramentis ad extremam luctam se comparasset, prosperitatem partus & valetudinis attulit Beatus Ignatius, cui per sacrum Votum ipsa prolem seque commendauerat, auctore Sacerdote nostro, vbi eam defecerant humana præsidia. Hæ-

reticus cum vno de nostris secundo flumine vehebatur Aginnum versus, & sumta forsitan occasione cauillandi ex Iesuitæ præsentia, in Pontificiam Sedem, adeoque in eius Principem Beatum Petrum, cœpit aliquando atrocissima quæque dicere, neque destitit suo scelere, ab nostro semel iterumque amanter admonitus, contra, inde factus procacior, adiecit etiam acerbiora. Non terruere sacrilegum intentatæ verborum minæ, ostensi Numinis vltionem denunciantes, sed coërcuit ipsamet vltio, derepentè inflicta, quam dissimulauit aliquamdiu miser, vt occultam, sed eum vis mali, vt se proderet, adegit. Acutissima pleuritide affectum pessimè latus tam grauiter ei condoluit, vt vrgente Dei vindice manu, impotens sui, ad nostri Sacerdotis opē, quē modò exhorruerat, supplex confugeret, inque ipsius sinum perlibēter deuolutus suā salutem in eius beneuolētia collocaret. Huc terrorem alius consecutus est casus, vnde colligeretur, funestiore plaga iram Dei fuisse grassaturam aduersùs impiam linguæ procacitatem, nisi ea priore supplicio compesceretur. Enimuerò cōmodùm vectores omnes exscenderant, cū in oculis ipsorum, cælo aquisque placidissimis, quo vecti erant nauigium, pondere nullo degrauatum, sua sponte subsidit, nec postea emersit. Condomij, quæ vrbs est Nouempopuloniæ, vir quidam, cæteroqui honestissimus, pridem cœperat de nobis sentire ac loqui quam inuidiosissime, omnemque in nos male dicendi occasionem occupare: sed in nostrum Parentem odio erat singulari, cuius res

ius res gestas carpendi studio curiosè ac malignè lectitabat, quódque cōmentitium arbitraretur totum illud argumentum, famam hominis ignominiosissime traduceret ad populum, & perpetua probrorum acerbitate laceraret. Huic nocte quadam suo in strato decumbenti, per somnum an vigiliā incertum est, multa coruscans luce Beatus Ignatius noster est oblatus, quē Angelorū circumstans chorus religiosa veneratione acciperet; quod visum postquā tenuerat paullò ampliùs horę quadrāte, Beatus Ignatius suauiter coniectis in iacentē oculis, mox euanuit. Sed blandissimus ille oculorū coniectus tanta vi penetrauit infensi antè hominis pectus intimum, vt cum impetu exsiliret è lectulo, perque ipsas tenebras arrepta è propinquo Beati Patris factorū historia, vt inde venerationis exordia sumeret, appresso ad pectus codice, prouoluitur in genua, & ardentissimam Beato precationem adhibet, illi se impenso studio commendat deuouetque, nominatim verò postulat, vti sibi à Deo impetret propensiorem ad pietatis studia voluntatem. Patronum in ea causa nactus officiosissimum, accepit longè plura, quàm popoścerat, & cumulatiora singula, quàm esset ausus expetere: nam ab illo ipso momento erga genus omne religiosarum actionum cœpit mirabiliter affici, crescitque illius ardor in dies magis magisque, quo nomine sit in omnium popularium ore ac sermone, maximaque celebritate famæ. Indidem quoque illi est importata rei familiaris tanta felicitas, vt subita quotidianaque fortunarum incrementa

ipse demiraretur, vnde largitionibus magnis in templa & egentes exercendis, cum eumdem in fontem cumulate refunderet, ex quo beneficia in ipsum manauerant, aperiebat sibi beneficiorum longe copiosiores alueos, vt numquam sinit Deus superari se cuiusquam liberalitate. Ex eo porro die, quo in gratiam rediit cum Parente nostro, Societatem sic animo est amplexus, sic deinde coluit, vt in oculis eam ferre dici possit: cuius tamen euenti annus iam tertius agitur, sed de quo nobis nunciatum est, anno dumtaxat huius sæculi decimo tertio, quo hæc scribimus. Altero anno ab Hæreticorum partibus octo desciuerunt.

PETROCORIENSE, AC LEMOVICense Collegia.

PETROCORÆ Caluiniana ex Hydra sex decidimus capita, & radicitus quidem, vt non eadem pullulatura denuo esse videantur, quorum in censionem venire minimè puduit claro genere ortum virum, cùm septuagesimum annum excederet, vt fateretur se tot annis ignorasse, quod eum noster docuerat, quam confessionem a plerisque Caluinianorum perarduum sit exprimere. Beati Patris Nostri effigie insignis ęrea bulla, Gymnasij nostri alumno puero admota, periculosam febrem depulit, eiusque euentus felicitas præsentibus aliquot matronis earum bullarum vim commendauit maximopere, quarum eis fides suo bono fa

no facta est luculentior, cum eis deinde adhibitis puerperiorum omnem aleam defugerunt.

LEMOVICI, alioque finitimo in loco, nouem Hæreseon vinculis exsoluendos se tradiderũt. Infelicitate partus compluribus iam annis laborantes aliquot matronæ, votis Beato Ignatio factis, eam ab se calamitatem in posterum amouerunt. Duabus ex scholis nostris eximiæ notæ adolescentes duodequinquaginta in vnum Recollectorum Ordinem non toto biennio commigrarunt. Rupefocaldij, diœcesis Inculismensis oppido, sacri Aduentus Ieiuniique Maioris diebus, celebres conciones habuimus, & Hæreticis auditoribus frequentes, quorum cupiditati vt fieret satis, medio sæpissime foro de rebus Fidei controuersis verba fecimus, quòd eò ipsis erat aditus liberior opportuniorque. Aperuere nonnulli oculos pectusque illucescenti veritati, eamque admisere penitùs: plerisque illius dogmatis est iniecta grauis religio, cuius tandem didicerant, aut nulla esse prorsus, aut solo mendacio nixa fundamenta: quæ si pergamus concutere, haud dubium quin, eis prostratis, ad eorum ruinas deinceps nolint adhærescere.

PICTAVIENSE, AC SANTONENSE Collegia.

VNA Pictonum gens, de Franciæ Prouinciis, Caluinismum antè complexa est, admiratione studio

ne studioque nouitatis, quàm vllus ferme Francorum deprehenderet, quis esset Caluinus, quodque ipsius institutum, quam pestem tota ea regione aluerunt complurium annorum bella ciuilia, impensè adnitentibus Euangelij noui sectatoribus, vt ne flagitio parta possessione pellerentur. Ex quo autem Pictauium, in principem Prouinciæ vrbem, Sociorum ducta est Colonia, & strenuè impugnari cœpta est Hæresis, & concitari animus Catholicorum ad auitæ Religionis reuocandum tuendumque decus, cum in vrbe primaria, tum totis circa oppidis, rediêre probis vires ad instaurandam pietatem, improborum valdè repressa est audacia, spes Hæreticorum imminutæ sunt non mediocriter. Facit porro nobis maiores animos, ad persequendum opus institutum, Pictauiesis populi singularis alacritas, incensumque studium, Catholici ritus in antiquum splendorem reducendi: qua in palæstra hoc libentiùs nos sequitur & hortatores & duces, quòd manifestò deprehendit, se in hunc diem non mediocriter profecisse nobis auctoribus. Rediere ad Ecclesiæ Statiua ex volaticis & erronibus Caluini manipulis nobiles viri aliquot, & ex iis quibusdam ea transitio profuit ad salutis æternæ commeatũ, cùm, sub ipsam Hæreseos detestationem, vita defungerentur. Iulio mense cùm in Pictonibus essent Rex, Regina mater, Regisque soror, Hispaniensi desponsa Principi, visêre ad nos summa significatione beneuolentiæ, quorum honorificentissimum aduentum, quanta maxima curari potuit, pompa celebra

celebrauimus. In multiplici ſplendidoque apparatu, cùm placerent omnia, toti Aulæ iucundiſſimum fuit theatrale ſpectaculum, in quo Pictonicæ Nobilitatis ſe maximè probauit induſtria. Paſtoritia munera in theatro ſibi oblata Rex partitus eſt inter Rhetoricæ alumnos, in Scena primarum partium actores, quos poſtridie accitos ad ſe, perhumaniter eſt percontatus de ſingulorum gradu & honoribus in ſchola, iterumque heſternæ Scenæ munus priuatim apud ſe obire voluit.

KALENDIS Ianuariis anni inſequentis Sacrorum primitias Deo dicauimus in recenti æde, quo die aperuimus aditum inuſitatę ciuiū & peregrinorum frequentiæ, loci amplitudine, ac venuſtate ſacri apparatus, ad obeunda religionis munia inuitante. Gratulantur ſibi priuatis publiciſque ſermonibus ciues noſtram octo annorum fructuoſiſſimam operam, in Fidei morumque ſuſcitanda, promouenda integritate: cuius vtriuſque longè illuſtriores proceſſus ſibi pollicentur, nobis in eodem ſtadio alacriter perſiſtentibus.

SANTONENSES Socij præter habitas toto ferè anno conciones, duobus locis celeberrimis, magno audientium concurſu plauſuque quadragenaria Liberalium ſupplicatione vniuerſam ciuitatem ad ſe aduocarunt, nominatim verò Cleri Curias, & Familias Cœnobitarum, cum ſui quæque corporis ordinata precantium acie prodeuntes. De Caluini obſtinatiſſima ſecta quaterni modò contumaciam ſibi deteri euellique paſſi ſunt, ſed primæ notæ homines, qui eo in genere compluriuni

plurium instar habendi sint, tantum momenti habet eorum auctoritas, ad alios eodem incitandos. Patri Iacobo Bordæo, vndequadragenario, Professo Votorum quattuor, Santonensis Familiæ omnium primo Rectori, extremus dies vitæ obtigit anno priore, cùm vnum & viginti annos fuisset in Societate, vbi cum cætera omnia munera, tum concionatorium multa cum celebritate, audientiumque fruge sustinuerat. Indoluêre ciues vniuersi nunciata ipsius periculosa ægrotatione, ac pro se quisque incubuêre in conquirenda difficili morbo remedia: & à plerisque incenso studio decursũ est, ad vota Deo nuncupanda pro eius salute: cuius deinde interitum luxerunt, vt hominis, quẽ ciuitati suæ ornamento emolumentoque summo esse intelligerent, ab multa experientia eius virtutis, & haud dubia opinione sanctitatis. Ei sepeliendo non erat locus apud nos idoneus, quare principis ædis sacrum Collegium eius sepulturam studiosè ambiuit, vbi ei funus honorificentissime procuratum est ab omnibus ciuitatis Ordinibus, indicto per exsequiarum diem iustitio: insequentibus porro diebus parentauêre ipsi quoque vrbanæ suburbanæque complures ædes sacræ, ac splendido quidem apparatu. Hæreticis aliquot persuasimus veritatem, atque auctores fuimus, vt agnitam amplecterentur.

BENEA

BENEARNENSIS, CANTABRICA, & aliæ Miſſiones.

IN Benearnenſium finibus Concionatores noſtri duo verſati ſunt, alius Eloroni, Laſcuriæ alius, ſcilicet ante Naſcentis & Reſurgentis Chriſti ſollemnia, nunc menſtrua, nunc bimeſtri opera erudiendo populo negotioſiſſimi, vt ternæ in dies frequenter eſſent conciones. Simul exorta eſt Hæreſis in Francia, ſimul Benearnenſis ager totus hoc Tartareo lolio eſt conſitus Nauarræ Reginæ imperio, manu que, vt cui glorioſum viſum eſt, per immanes illius temporis nebulas, ſi Caluiniani dogmatis patronam, adeóque magiſtram ageret. Ab illa Fidei clade in hac vniuerſa Prouincia, infrequentiſſimos religionum ſinceros interpretes & doctores habuit vniuerſus ille tractus, qui palam eloqui auderent: vnde coniici poteſt, quantum reſideret ignorantiæ in iis Catholicorum reliquiis, quas ſibi Deus in ſæuo illo Hæreſis principatu reſeruarat: quam rerum Fidei altam inſcitiam vt noſtri detergerent, aſſiduo intentóque ſtudio elaborandũ fuit. Vt Caluiniſmus recta eſt ad Atheiſmum via, ita neceſſe eſt in eo valere abundareque omnium flagitiorum colluuiem, qua gradatim ſcandatur ad impietatis ſublime faſtigium. Et reuerà deprehenſum, vbicumque fixa ſint Caluini vexilla, horrendis ſuperſtitionibus veneficiiſque plebem eſſe addictiſſimã. In Boïatum, ſeu Baïonenſium finibus, Diuini cultus

tus regnum quoddam Orcus ſibi conſtituerat, inter barbari cuiuſdam moris homines, quibus ſe fœdiſſima Capri figura adorandum præbebat, cuius ſacrilegis cærimoniis abolendis haud leuiter tamen deſudauimus. Ex vltima Cantabria venere ad nos Catholici poſtulatum auxilia contra Tartareas laruas, quarum manibus eiicerentur ſuis cunis infantes, ſingulis fermè noctibus, & aſportarentur ad tempus, quo genere intemperiarum infeſtiſſima eſt tota illa regio: aduersùm quas noſtrorum admonitu, adhibiti Eccleſiæ ritu Exorciſmi omnem deinceps Lemurum moleſtiam depulerunt. Eius oræ Miniſtellos datis litteris Burdigala ipſorum Archimagirus vetuerat congredi cum Ieſuitis,non ſe tamen cohibere potuit vnus de tribulibus, ſuo iudicio & aliorum opinione, non imperitus, quin velitaris proluſionis quiddam cum Sacerdote noſtro inſtitueret, prolatis in medium centonibus aliquot de Rabbinica commentatione, quibus vt ex tempore ſatisfactum vidit, & plura his, Hebraico de fonte, atque abſtruſiora ſibi à noſtro ingeſta, mox cecinit receptui, nec poſteà comparuit. Hanc ſuam temeritatem, in Fraterculorum ſanctiore conciliabulo acerbè primùm increpitus, luit deinde irrogata multa trimeſtris abdicationis à ſuo munere. Cùm Eloroni, noſtris diligenter ſatagentibus, ducenti ciuium Chriſti Natalibus Sacræ Menſæ accubuiſſent, inſtar prodigij tota vrbe habitum eſt, id vſurpari à tam multis: quod nemo meminiſſet eo tempore à quoquam factitatum: neque minor

adiu-

admiratio subiit animos, quòd quinto & quadragesimo pòst anno intermissum sollemme psalmorum canticum videbant reuocari, præmittique Noctis Sanctissimæ mysteriis. Dispexère lucem veritatis Hæreticorum plerique, amplexi sunt pauci, cæterùm,vt perspectam non profiterentur, aliæ rationes alios tenuère: hæc vna plurimos, quòd,potentiorum factione,nondum in ea Prouincia est facta optio vtriusvis dogmatis, sicut in reliqua Gallia: qui tamen Catholicè sentiunt,audent iam de constituenda ibi Societatis colonia mentionem interponere. Albæ Terræ nostris Caluinianam falsitatem dedocentibus, vndecim, Rupifocaldiæ tres, Romanæ Fidei veritatem in animos admisere.

ALTERO anno Eloroni certam Sedem nacti sunt tres nostri Sacerdotes, & Fratrum Discipulorum vnus, qui tamen numerus semestre modò tenuit, duobus posteà exclusis annonæ caritate. Inibi stamus egregiè,beneuolentissimo freti præsidio D. Arnaldi de Maytia, Eloronensis Episcopi, quo auctore ac duce Instituti nostri munia exercemus publicè, refragante licèt Palensi tota Caluiniana Curia, cuius seueris Interdictis vetiti eramus aures præbere Confitentibus, sed auctoritatem suam contrà interponente Antistite, nec in illum, nec in nos quidquam ausi sunt eo nomine decernere.Ossaltensem vallem lustraturus Episcopus nostrum Sacerdotem sibi adiunxit sociú,eiusque assidua opera vsus est, & quidem binis ferè quotidie habendis concionibus. Indicto publicè

tridui

tridui ieiunio, vti Deus vniuersæ Galliæ conuentus prosperaret, sollemnis postmodùm eo quoque nomine instituta est supplicatio, quam, præter religiosissimã Diuinæ Hostiæ circumuectionẽ, celeberrimam fecère agmina Scholasticæ iuuentutis, omnisque Catholicæ pueritiæ, atque Collegia & Sodalitates opificum, vt suum ipsi numerum Catholici demirarentur, Hæreticique obstupescerent. Vix dici potest quantum alacritatis adiiciant Romani dogmatis populo restituta longo interuallo hæc argumenta religionis antiquæ, quibus instaurandis, iterum sibi videntur Ecclesiæ nasci, vt tantò fidentiùs ad spem veteris vindicandæ libertatis adspirent. Ea lustratione vallis vnius, præter puerorum magnos greges, plus centenis viris, ex iisque primariis aliquot, ac septuagenario Dynastæ, impertitum est Confirmationis Sacramentum. Illustris feminæ filio duodecim annorum, propemodum exspiranti, nostri Sacerdotis suasu adhibitus cum cautione Baptismus, cum mater ambigeret, cóne tinctus esset, repentinam attulit sanitatem. Puerum, iam triduo, aspectu, sermone, motu defectum, simul atque commendatus est Beatæ Virgini Saranziensi, ea regione miraculis inclytæ, atque nostri hortatu nonnihil lustricæ aquæ ori eius instillatum est, repentè oculos aperuit, & fari cœpit incolumis. Vocatus Sacerdos noster ab vicini oppidi Parochis ad maleficorum pertinaciam antè debellandam, quàm legibus irrogatam necem obirent, eorum non paucos ab vltima pueritia noxis omnibus expiauit.

piauit. Ibi frequentissimę fuerunt, vt aliis pluribus locis, parentum apud nos querimoniæ, veneficarum violentia, cui non possent obsistere, rapi sibi de sinu per noctem suos pueros, & in Magicum Bacchanal auferri Orco initiandos: cui malo cùm alias remedium Exorcismos indixissent nostri Patres, & salutare illud esset permultis, non tamen omnibus; huius rei caussam à capite arcessentes, diligentiùs inuestigando tandem edocti sunt. Enimuerò comperiebant indigenarum sermonibus, fuisse de Clero, ac etiamnum esse, homines sacrilegos, impietati Magicæ, ac ipsi Erebo addictos, qui ex nefandæ coniurationis disciplina infantium Baptismum auidè aucuparentur, eoque impertiendo formulam conciperent, non Dei, sed Beelzebub appellatione interposita, vt iam cùm illam ætatulam Tartaro, quoad possent, inaugurarent. Inde fiebat, vt Sacramenti præsidio destituta plerisque locis pueritia, veneficiorum sæuitiæ tam obnoxia pateret, nec eam illorum vexatione eximerent Exorcismorum subsidia, in animos collata Diuina gratia vacuos. Vnum de pueris, quos ad nocturna Orgia impuræ Mænades consuescent rapere, Sacerdos noster sibi sumsit percontandum de nefariorum sacrorũ impio ritu, ex quo audiebat, pueris eò per vim illatis cereos Agnos, reliquaque amuleta priùs à sagis detrahi, quàm cœtum ineant, Cacodæmonis imperio, eademque iis egressis restitui: cuius conciliabuli præsidem Dæmonem, gentis vernaculo idiomate, *Iaunam Gorriam* soleant appellare, hoc est, Ru-

rum Dominum, quòd ea coloris specie nocturnis sacris colendum se clientibus præbeat. Non impunè tulit puer indicij facti noxiam, insequentis noctis conuentu Præsidis decreto acceptus verberibus, quorum impressa scapulis vestigia eidem Sacerdoti, qui se interrogauerat, postridie ostendit. Porrò aduersùs nocturnos puerorum raptus, iussit noster eos clam Baptismate muniri, adiecta conditione ipsius nondum fortasse adhibiti, vti diximus, eoque velut interiecto vallo, exclusæ sunt veneficæ puerorum cubilibus, sacrilegisque conatibus prohibitæ. Ecclesiasticum prædium, inædificatamque ipsi ædem vsurpauerat Hæreticus, cuius ædis parietes cùm in profanos vsus conuerteret, sectores adhibuit quadrato lapidi suis rationibus conformando, quorum vni, frustra eluctanti iampridem in dolando saxo, è propinqui altaris ruinis vulpecula improuisò erumpens tantum terroris incussit, vt, siluestribus feris alioqui assuetus homo, ex ea trepidatione, decubuerit periculosissimè. Sementis Euangelicæ faciendæ gratia in Aspensem vallem descendit noster Sacerdos, leucas ab Elorono quattuor, vbi ex vetustissimis membranis hausit planè memorabilem historiam rei anno trecentesimo duodequinquagesimo supra millesimum gestæ, quæ vehementer faciat ad euincendam & illustrandam Romanę Ecclesiæ aduersùm Hæreticos huius ætatis diuinitus concessam iurisdictionem, efficacitate insignem. Diuturnum de finibus pascuorum intercesserat certamen inter Aspenses & Lauedanenses, finitimorum

oppido

oppidorum incolas, in quo isti viribus impares, cùm cedere cogerentur, fraude ac maleficio se instruunt aduersùm Aspenses, pecuniis scilicet redemto Beati Sauini Cœnobiarcha, magicis artibus homine infami formidolosissimoque, cuius præsentia freti prodeunt contrà aduersarios in prælium. Vbi venère in conspectum vtræque acies armatæ, dirum illud Tartari mancipium, cum Stygiis membranis sambucũ arborẽ cõscendit, indeque tetri maleficij carmen ex codice in aduersos Aspenses immurmurat, qui ferali fascino derepentè sunt ita dementati, vt in risum soluerentur, moxque sua sponte in Lauedanensium manus inermi concederent. Abbas ille Sauinianus, scelerata fraudis architectus, ante concipiendum exitiale fascinum, ab Lauedanensibus Aspensium vitam salutemque stipulatione ac sacramento sibi diligenter pactus erat, & stipulanti iureiurando spoponderant Lauedanenses, sed captiuos domũ abductos coniugibus suis dedunt trucidandos, quarum immanitate omnes sunt iugulati, ratis interim ipsarum maritis, se religiosè fide sua exsolutos, quòd manus ipsi ab funesta cæde temperassent. Ecclesiastico autem Interdicto, & Anathemate irrogato in omnes impiæ fraudis, & barbaræ crudelitatis conscios, ratas habuit Numen inflictas meritissimò in scelestissima capita Ecclesiæ censuras, & pœnarum insuper durissimum corollarium nefariis adiecit, cum ad Pontificij iudicij auctoritatem vehementiùs apud mortales sanciendam, tum ad perfidam hominum illorum

barbariam iusto supplicio vindicandam. Nam ab inflicta percussoribus Pontificiæ sanctionis plaga, vniuersis Lauedanensium finibus, nulla mulier deinceps vterum tulit, cæterarum animantium nullius generis femina vel peperit, vel concepit, nihil omnium stirpe vel fibra nitentium aut folio tenuissimo, aut gemma etiam fruticauit, quoad septenni iam elapsa naturæ, cælesti imperio suppressæ, orbitate, cùm æterna sterilitas illi solo inusita videretur, vt ex se nihil penitus effunderet, Romam ad Pontificium tribunal damnatæ atrocitatis rei supplices adiuerunt. Acerbitatem quidem Censurarum supplicibus, cælestique plaga seuere multatis, condonauit Pontifex Romanus, pecuniariæ tamen pœnæ perpetuitate Leuadanensibus admissi flagitij tristem memoriam, sensumque ignominiosum irrogauit, Aspensium siquidem internecione deletorum posteris eos iussit æternùm esse tributarios, quo tributi nomine viginti ac tres pagi etiamnum Aspensibus vectigales sunt, & annuam multam hodieque dependunt. Harum omnium rerum, illo ipso quo gerebantur tempore, perscripta publicè auctoritas in Aspensium tabulario diligenter asseruatur, vnde sibi exscriptum exsignatumque exemplum, oppidano magistratu auctore, noster Sacerdos curauit, quo in stabilienda Romani Episcopi iurisdictione, ac censurarum efficacia, vteretur aduersùs Hæreticos. Nostra porro ætate bis venit in disceptationem earũ tabularum fides, apud Palensem Curiam Hæreticam, rei gestæ admirabilitate stupentibus disceptatori

toribus, cuius integritas ſcripti quia & antiquitatis iure, & vniuerſæ gentis teſtimonio egregiè ſe tuebatur, non ſunt auſi Caluiniani iudices ei derogare, tametſi ſuo dogmati conuellendo firmiſſima inde argumenta petebãtur. Viſum itaque eſt, perplexis ſuper ea controuerſia totius Senatus iudiciis, ſacroſancto Miniſtrorum accerſito Collegio, fatidicorum Patrum conſulere Pythicam facultatem, & omnis oraculi conſultiſſimam potentiſſimamque intelligentiam percontari, cenſerentne Pontificiis exſecrationibus in Lauedanenſes tantum ſuppliciorum importari potuiſſe, quanta illæ commemorarent tabulæ. Ea quæſtione poſita, velut immiſſo diſſidiorum fatali pomo, totum Synedrion mox abiit in maximè diſſentanea iudicia: ſeu quod verius eſt, & hominum ingeniis congruentius, multum ibi rixarum fuit, nugarum plurimum, nihil diſceptationis legitimæ, ſolidæ ſententiæ nihil. Vnus tandem aliquis, maiorum gentium Pater, ac illius Delphici conſilij fortaſſe princeps, vbi promiſſam barbam Socraticè demulſerat, ita eſt effatus: Illum Pontificem, cuius ſententiam in Lauedanenſes tam acerba de cælo ſupplicia fuerint conſecuta, quàm ſint huius ſæculi Pontifices, longè ſanctiorem videri: atque hæc ſumma fuit reſponſorum ad illam conſultationem. Porro non Aſpenſis modò vallis, ſed omni circà regione, auidè noſtri expetuntur, vel ad perpetuas, vel ad Quadrageſimæ Aduentuſque conciones: quò minùs autem valeat eis fieri ſatis, prohibet Palenſe Caluinianum totum Tribunal, cuius de-

creto nostrorum numerus vno dumtaxat quaternario definitus est apud Benearnes vniuersos, cum tamen plus sexaginta Ministri Caluiniani ritus ibidem censeantur. Sed ea est conditio Catholici nominis in hac Prouincia, cuius vix quintam populi partem efficiunt Hæretici, sunt tamen eo iure, vt rerum potiantur, & ea quidem iniquitate, vt exclusis vbique Romani dogmatis hominibus, Caluini sectatores continuent sibi perpetuos magistratus, vel iis in oppidis ac pagis, vbi duo tresve degant modò Caluini asseclæ in reliqua Catholicorum ciuium multitudine. Hac dominatus inescati dulcedine, quibus alioqui sua secta erroris est suspecta, nostrumque dogma probatur, volentes hæsitant in luto, ne, Romano ritu assumto, ex sua felicitate transeant in communem Catholicorum miseriam. Frequentes tamen sunt ex illorum castris in nostra Religionis studio commeatus, sed quorum nequeat à nobis numerus censeri, quòd omnibus ibi Sacerdotibus facultas est Hæreticos admittendi ad iura Ecclesiæ. Cascigothi apud Benearnes sunt veterum Gothorum reliquiæ, regione, moribus, omni penitùs commercio discreti ab indigenarum corpore, quibus nefas videatur cum ea gente connubij ius communicare. Sub eorum olim principatu Benearnes durissimam seruiere seruitutem, quorum excutiendo iugo, quòd diuturnam fortemque operam publico nauarit Nobilitas, præmium olim, de Cleri & Monachorum sacro patrimonio, tulit vniuersa ferè, ac valdè opima prædia, iure primitiarum

rum dumtaxat Parochis ad tolerandam vitam relicto: neque illius possessionis nomine desugiunt hodie viri nobiles Abbatum appellationem. Quòd autem acerbæ illius dominationis Gothicæ memoria, petita ex vetustis monumẽtis, hæret adhuc in Benearnium animis, innato ipsis studio quodam asserendæ libertatis prouecti etiam longiùs, quàm par sit, qui ex eis nacti sunt publicæ rei gubernacula, obtento metu sui iuris amittendi, grassantur in alienum iusto impotentiùs acerbiusque. Nobis intereà in magna difficultate fungendi sollemnis nostri muneris, magno solatio esse consueuit Eloronensis Episcopi ac Cleri propensissima erga nos voluntas. Ipse quidem Antistes huiusmodi suæ beneuolentiæ ampliùs testificandæ, Beati nostri Parentis sacro Natali, nostro in sacello perpetrata re Diuina, impertitóque Confirmationis charactere, cum primoribus ciuium prandere apud nos priuatim & familiariter voluit.

Cantabriæ partem alteram, obuersam Septemtrionibus, Francicæ vtique ditionis, ab Hispaniensi Cantabria intercurrentibus disclusam Pyrenæis, anno huius sæculi decimo quarto lustrauimus, iteratis interdum vicenũm leucarum excursionibus. Et insito genti vitio, & rectæ institutionis diuturna penuria, horrendorum veneficiorum infamia laborat vniuersa hæc regio, etiam ad prodigiũ: cuius flagitij compertos damnatósque hominum numerosos ex ea Prouincia greges, Burdigalæ sæpenumerò flammis exustos meminimus. Sed lentius videbatur negotium, quàm pro illius

pestis latissimè patētis finibus & atrocitate, si Burdigalæ procul exercerentur huius maleficij quæstiones, eò pertractis exsecrandorum scelerum tam frequentibus reis; eam ob rem consilium captum est, adeò perniciosæ fraudis indagandæ in ipsis eius cubilibus, & inibi opprimendę. Hoc fuerat nuper Henrici Quarti consilium, cuius missū eò profecti ex Burdigalensi Curia Præses vnus cum assessore Senatore, quattuor aut quinque mensium perpetuis in facinorosa illius gentis capita quæstionibus, immanem reorum stragem ediderunt, quibus penitùs exterminandis cùm nullæ cruces, nulla busta satis esse possent, molestissima aliquamdiu defuncti prouincia Burdigalam regressi sunt. Experientia scilicet didicere prudentes viri, tam latè fusum, diuturnóque tempore corroboratum magnopere incendium, non exstingui iudiciorum seueritate, sed occultari dumtaxat eius flammam ad tempus, intereaque ex ipsis latebris inualescere, ac grassari deinde violentiùs: eapropter eorum admonitū Regina Mater aliam viam tantæ cladis persanandæ instituendam sibi censuit, perque Patrem Cotonum iussit suo nomine moneri nostrū Aquitanicæ Prouinciæ Præsidem, vt eò Concionatores allegarentur, se verò sumtus in eas expeditiones præbituram. Ea re nunciata exarsit continuò plurimorum ardor in eiusmodi procurationis labores ambiendos, sed omnibus moram illius profectionis iniecit Cantabricæ linguæ inscientia, donec Patrum vnus Cantaber tandem repertus est in Tolosana Prouincia, vnde Burdigalam

galam euocatus, ad gentiles suos iuuandos missus est alteri Patri socius. Itaque, à Boiatum Episcopo impetrata legatione, Cantabriæ fines mox ingressi sunt, egregie animati ad superandas operis difficultates, quod arduum fore præsagierant: non tamen orta est laborum materia, vnde ipsi principio exspectauerant: nam si se doctum, iuuatumque iri, sperarent indigenæ, vltro sua vulnera patefacturi accurrerent, vt postea exitus negotij docuit. Verùm nostris aduentantibus incessit omniũ animos grauis consternatio; quasi Capitalibus Duumviris ad se iterum adeuntibus, veneficiorum quæstiones, & damnatorum integrarentur incendia: vt non mediocriter Patribus fuerit laborandum in eiusmodi refellenda vulgi opinione; quæ postquàm rationibus, experientiaque vtilis operæ in aliquos collatæ, penitùs discussa est, tùm tota se regio in eorum sinum effudit studiosissimè, animique sui morbis curandis medicos vltro adhibuit. In ipso Prouinciæ aditu substiterunt Patres habendis cōcionibus ad oppidanos Sancti Ioannis de Luz, & Moralis Theologiæ prælectionibus ad ipsos Sacerdotes, vbi apertè inuecti sunt de loco superiore aduersùs omne genus commercij cum Cacodæmone, quod argumentum attingere anteà Concionatores omnino verebātur: nostros tamen illius exagitati nequaquam pœnituit. Inde progressis longiùs ad interiora Cantabrię occurrebant passim hominum greges; qui nec interrogati, nec aliunde proditi, se vltro veneficiis addictos patefacerent, de se deque suis consortibus dictu au-

dituque tetra profiterentur. De Sacerdotibus autẽ exſecrandam illam factionem profeſſis infanda narrabantur, vt illi nimirum, ore ſacrilego, panegyricos honoris gratia dicerent ipſorum præſidi Cacodæmoni, cui multæ venerationis inter concionandum titulos affingerent, atque vt tantò ampliùs gratificarentur, Diuinæ contrà maieſtati, flagitiosè ludificando, acerbiùs derogarent, in teterrima illa omnis impuritatis ganea, ſacroſanctũ Miſſæ ſacrificium ementirentur, ac loco cęleſtis Hoſtiæ, neſcio quid picei & atri orbiculi adorandum obtruderent. Adultis porrò ad grauiora perpetranda flagitia deſtinatis, pueritiæ, recens Tartaro initiatæ, id muneris demandari ferebatur, velut ſceleris tirocinium in eo poſituræ, vt bufonum curent greges, ad rei veneficæ noxios vſus ſtudiosè comparatos, vnde in ipſo interdum conuentu in lebetibus ad ignem venena conflantur, ad peſtem deinde inferendam ſatis, pecori, atque hominibus. Numeroſæ puerorum cateruæ ab ſexto ad decimum ſeptimum ætatis annum ad nos confluebant, qui ſe tenellos, & doli neſcios, quererentur abreptos à ſagis in nocturna magorum Orgia, plagiſque adactos ad Stygiorum ſacrorum profeſſionem, vnde nulla ſe arte aut vi deinceps potuerint eximere, in ea verò impietatis officina, tam acerbam ſeruitutem ſeruire, vt fando non poſſet explicari: magnopere itaque rogare, vt eius declinandæ ſubſidia ſibi præberentur. Expromta cùm eſſent idonea in ſingulos ſanandos remedia, prodera compluribus ad integram ſa-

nitatem

nitatem vna curatio, aliis eadem erat iteranda diligentiùs, ipſique ſedulò admonendi, vt animum intenderent ſtudiose ad id, quod agebatur, qua cautione tandem fiebat, vt plane abſoluerentur poteſtate Cacodæmonum. Atque ſiquando perbene curati ſanatique fraude aut vi nefariis cœtibus implicarentur, ipſi ſua ſponte redibant ad Patres, nunciabantque quid ſibi accidiſſet, quibus Pœnitentia luſtratis, cæteróque inſtructis præſidio, deinceps omnia tranquilla à veneficorum vexatione fiebant. Præter puerilem ætatem, deuexæ ſenectutis non pauci, qui etiam quadragenariam aut quinquagenariã operã Orco ſceleſtiſſimè nauaſſent, ſe nobis planè reficiendos renouandoſque obtulere, atque in eorum numerum venit Magus, qui, cum multorum certa pernicie, inibi Magica vulgò profitebatur, cuius id documentum fuit abiudicatæ ab ſe artis, quòd ſuos commentarios nobis vſtulandos tradidit. Poſteà verò quàm plerique noſtris bene vſi remediis incurſatione Dæmonum, & ſagarum maleficiis ſe immunes multis iam diebus ſenſerant, & certa vtilitate paſſim vulgabatur curationis efficacitas, haud exſpectato, qui nunciaretur, noſtro ad ſe aduentu, quinis & ſenis procul leucis ad nos aduolabant Cantabri, & quidem concurſu tanto, vt templo & cibo prohiberemur totos ſæpe dies, ac nonagenos vno interdum die procuraremus, eo ſanè, fauentibus Superis, euentu, vt, minùs ſenis menſibus, ſexcentos indigenas, Tartareis ſacris exauguratos, cum Chriſto & Eccleſia in gratiam poneremus. Vnum nobis

nobis dolebat maximè quòd duo cum essemus dumtaxat, vndequaque accersentibus nostram operam oppidanis paganisque, per primarios ciues, & ipsorum oppidorum Consules, plerisque non poteramus obsequi, etiam cùm cuperemus maximè. Certè adierunt ad nos permulti etiam ex Hispaniensi Cantabria trans Pyrenen, adeoque ab inferiore Nauarra superioreque, inde vsque ab ipsa Pompeiopoli, qui se postularent absolui necessitate factitandi veneficij, quam tyrannica vis Erebi sibi vel maximè repugnantibus imponeret. Patres porrò temporis ac loci opportunitate vsi perlibenter, Beati parentis Nostri Natalem in ipso Loïolæo sacello agitarunt, quàm fieri potuit, celeberrimum, duobus totis diebus, vnde digressi habuerunt obuios ex incolis, qui ad ipsos Loïolam contenderent, diri maleficij ab se auerruncandi gratia, quorum studio vt fieret satis, ex equis exscendendum fuit, vt in ipso vestigio adhiberetur curatio. Inde per inferiorem Nauarram instituto regressu, fanaticorum ea regione, canino more latrantium, magnus est oblatus numerus, quibus ad valetudinem acciderũt salubria in eos collata per nostros amuleta. Inter cæteram verò turbam, vndeuiginti annorum puella, nuper inaugurata nefandis Orci Bacchanalibus, eorum Decuriæ est exemta, quæ indicaret omnibus Stygiam sodalitatem ineuntibus, per ipsa initiorum sollemnia, medicati liquoris quidpiam sinistri oculi albo ita infundi, vt inde pes bufonis figuretur, quæ sit germana tessera, & velut syngrapha capi-

tis Tartaro sacrati. Eam verò maculam ipsa in se de speculo vt sæpe obseruasset, ita tùm in puella nondum sanata nobis coram ostendebat: illud insuper vsu aiebat se deprehendisse, oculo insitam labem in eis omnibus sensim obliterari, quos Patres persanassent, in cæteris iugiter perseuerare. Porrò iter agentibus, toto eo tractu Nauarræo, pagorum oppidorumque seu Parochi seu viri principes studiosè occursabāt, qui facturos nos suis medicinam supplices ad se inuitarent. Sanctus Pellaïus, seu Palladius, Nauarrę nostrę primariū est oppidū, vbi Supremus considet eius ditionis Senatus Hęreticus, Catholici quoque habitant nō pauci, ad quos habitę sunt nōnullę cōciones, & catechismus explicatus, responsum de multis grauibusque rebus, ad Fidem vel mores spectantibus, & cum illius iurisdictionis Procancellario Caluiniano, erudito alioquin viro, de controuersis Fidei capitibus disputatum est: permultis autem venefica labe inquinatis admota est medicina mentibus eorum salutaris. Seriò tandem actum est cum toto Senatu, vt quotcumque scelerato fœdere consortium cum Dæmone olim contraxissent, si vltro se ad curationem animi proderent, ab eis omnibus seueritatem iudiciorum abstinerent: hac scilicet ratione longè plures, & multò efficaciùs salubriusque auocatum iri à flagitio, quàm acerbitate pœnarum irroganda: quam nostrorū sententiam visus est Senatus comprobasse, ratamque habiturus posteà. Inde rectà Burdigalam, quò aduocabantur, properantibus prodibant vndique obuiam

uiam paganorum vicanorumque cum suis Parochis & Magistratibus copiosi greges, salutem suis tribulibus collatam gratulantes, reliquis idem postulantes beneficium,quibus grauissimum accidebat, quòd Patres spem reditus faciebant nonnullam, præcisè verò denunciabant sibi, tametsi cupientibus, longioris procurationis otium non suppetere.

BVRDIGALENSE TIROCINIVM.

ADOLESCENS Pictauiensis ciuis, copiosæ viduæ filius,toto biennio nostris Præsidibus supplex,aditum sibi ad Instituti nostri communionem patefecerat, matre tùm agente Lutetiæ, cuius rei ea admonita,queritur apud Supremam Curiam raptum sibi à Iesuitis filium,sed id modò responsi aufert, vt suæ prolis vindicias ab Pictauiẽsi repetat Magistratu, cuius decretum mox intercessit, vti liberali caussa pùer vndecumque matris assereretur manu, erat autem in nostra Probationis Domo, Burdigalæ. Itaque venit eò parens, petit ab Senatu, liceat sibi bona ipsius venia, in eiusdem ditione, Pictauiensis Interdicti iure ac auctoritate agere,ex eoque suum sibi filium ab occupantibus Iesuitis vindicare: Curia,declinato petitionis argumento, eius libello rescribit,consulat sibi ex Forensi formula in Iure, vbi iam ipsa versetur. Ex hoc rescripto mulier cùm intelligeret, in ea causa non facilè superiorem se futuram Burdigalæ

galæ, Parisios regreditur, ab Summa Curia Senatusconsultum aufert, quo secundum matrem vindiciæ filij pro libertate darentur, & is sisti iuberetur Pictauij, neque huic sententiæ intercedendum nostri putauerunt. Adolescens apud honestam familiam Pictauiensem, vt sequestram, deponitur, ex Senatus sententia, vnde illum sua mater alterius filij opera per vim abripit, multaque vexatione toto itinere fatigatum tridui via, in castellum vicenis ab Pictauio leucis, procul ablegat, ternis custodibus appositis, qui interdiu noctuque, domi ac foris, eius latera cingerent. Inde post octo dies Pictauium propiùs, in aliud prædium est abductus, quò parens, minore suo incommodo, cum comitatu esset ventura, vbi nihil eorum omissum est, quę idonea putarentur, ad euellendam ex adolescentis animo Religiosæ vitæ voluntatem: sed omnibus eam palæstram ingressis suus conatus cecidit irritus. Clandestinæ verò fugæ consilia cùm agitari sensisset, in omnem euentorum aleam mirè intenta, mulier sollertissima, sollicitæ custodiæ illam init rationem, qua videri possent obsępti omnes exitus adolescentis: qui vt aliquando maternas suspiciones minueret, segnioresque faceret excubitorum, vigilias, simulare cœpit remissiores in suo instituto impetus, paullóque licentiùs velle genio indulgere. Allatam ex Tirocinio tunicā, tres iam hebdomadas non die nō nocte posuerat, sed eam sibi tandem eximi passus est, antè stipulatus eam sibi redditum iri: deuictus quoque asperitate detraxit nonnihil, adhibitis etiam ad colloquium

loquiũ domesticis libentiùs, quàm erat solitus: qua ludificatione incautis cùm imponeret, omnes præstabat sibi minùs iniquos, & in obseruãdo negligétiores. Quà se demitteret, perfoderat anteà conclauis tabulatum, condicta cum fideli amico die; super cœnã, causatus nescio quid necessarij, bona discũbentiũ venia, deuertit in conclaue, vnde mox suspenso fune deuoluitur ad Sacerdotem infernè sibi præstolantem, quo duce in tutum & abditum perfugium curriculò deuolat, vbi dies aliquot lateret, dum summissi à matre conquisitores procul excessissent, post quas latebras, eiusdem Sacerdotis ductu, itineri se commisit, secundoque Numinis auspicio in expetitum Tirocinij portum aliquando euasit. Alter item Pictauij natus puer, triennium totum Diuinis motionibus continenter agebatur, quæ modò blandiùs oblectarent, modò pænè obruerent animum copia dulcedinis, vt pro vario suo statu aut eis assentiretur, aut obtentu valetudinis, & tenuis corpusculi, reuocaret assensionem, donec explendi voti causa veniret ad Beatę Virginis Ardellanæ, vbi cælo missus solito validior instinctus adegit ferè renitenté ad virginitatis votum Magnæ Matri nuncupandum. Ex æde Virginis, vbi, voto exsolutus, arctiore aliò se obstrinxerat, domum rediit valens & vegetus, qui aliàs imbecillus semper vixerat, & æger, quo ex die robur animi longè auctius sibi quoque accessisse deprehendit; quare, passis velis spirantem de cælo auram copiosam cùm excepisset, ex procelloso humanarum curarum oceano, directa breuique

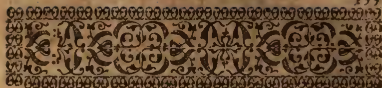
uique nauigatione, in Societatis portum inuectus est. Duos menses transegerat in Tirocinio, cùm eum suus pater ex insidiis obseruatum in publico rapere, vsque auferre conatus est, sed ea violentia Magistratus auctoritate prohibitus, se conuertit ad Principis Condæi gratiam demerendam, cuius litteris ad tres huius Prouinciæ potentissimos viros impetratis, ad Cardinalem scilicet, ad Aquitaniæ Rectorem,& primarium Senatus Præsidem, omnia tentauit, vti eorum vel gratia, vel viribus filius sibi redderetur. Roquelauræus, Regio nomine Prouinciæ Præses, sibi sumsit vt pueri voluntarium sequestrum ageret, à quo tamen eum triduo pòst recepimus, hortatu parentis rogatúque, quem filij alacris virilisque constantia non placauerat modò, sed mira quoque voluptate affecerat, vt hoc nomine haberet multò cariorem. Ex Aulica nobilitate plerique, ac in his quidem Hugonotti nonnulli, puerum variè lacessiuerant, siue animi gratia, siue vt abducerent à consilio, apud quos ille contrà seriò dicere ac agere omnia: magistri morum Fideique grauem personam induere, singulos hortari, monere, docere, quæ Christiani, quæ Catholici essent muneris, commendare ipsis magnopere; vt in ea ætatula tantum prudentiæ animique omnes vehementer suspicerent. Quamobrem, cùm Tirocinij Rector Dynastæ Roquelauræi vocatu venisset ad suum reducendum Tironem, apud eum facetè querebatur Nobilitas, cur suum sibi Doctorem adimeret, cuius magisterio multùm jam profecerant,

optimis deinceps informandi moribus, si eo præceptore diutiùs vterentur. Tertium Pictauiensem semestris & assidua cum vtroque parente, ac cæteris consanguineis, dimicatio, exprimendæ missionis gratia, hoc pluribus & illustrioribus palmis clarum ad nos victorem adduxit, quòd vti minùs hostiliter, ita magis periculosè, ac diutissimè quidem est impugnatus, & ab iis aduersariis, quibus repugnare pænè impium, quos profligare sacrilegum videretur. Virilis sexus erat parentibus vnicus, vtrique, ac suo quidem merito carissimus, quorum canitiem hoc faceret tristiorem miseriorremque quòd æternum esset abfuturus, hocque acerbiùs videndi fruendíque accenderetur cupiditas, perexigua tamen exspectatione solatij. Duplici generè prælij adolescens appetebatur validissimè, ac suis quidem armis non periculosè minùs; quam alienis, infestissimis sanequàm vtrisque; nimirum inter quotidianas obtestationes obsecrationesque pater effetis iam viribus tabescebat ploratu assiduo, mater, in acerbis filij abeuntis amplexibus, animo deficiebatur sensibusque, vt idemtidem mœrore fugientis animæ iure timeretur interitus: cùm filius intereà, vt suum dolorem premeret sollicitè, lacrymis tamen colliquefiebat. Fuit enimuerò excelsi cuiusdam, exaggeratique summa fortitudine pectoris, non superiorem modò, sed incruentũ quoque ac integrum ex tam formidolosa acie discedere. Alium, apud Petrocorios natum, parentis, cui erat vnicus, libellis interpellatus Senatus suo rescripto eduxit è Tironum familia, & ad se vocatum, in frequenti Patrum consessu, interrogauit Præses, cu-

parentem desereret; vt Christum ait, vocantem sequar: sed quid speraret ex Religioso Instituto; crucem inquit ille: quid esset autem crux, an satis liquidò intelligeret; eò veni, retulit, vti præceptis vsuque condiscerem. Acumine, celeritate, ac breuitate responsorum cùm defixisset Patrum coronam, non potuit euincere Tiro, quin suo parenti addiceretur, solido semestri apud eum periclitandus. Qua decreti acerbitate consternatus, corruit in genua, & precibus ac lacrymis demitigare iudices vehementer insistit, ac lenioris in se arbitrij gratiam postulare; sed Patribus iudicij sui auctoritatem rigidè tuentibus, adolescens nihil impetrauit. Porro interfatus præses, & multiplicis æquitatis illi decreto prætenta specie, pueri querimoniis cumulatè sibi facere satis videbatur, cùm ita spondebat: haud illi abfuturam in patriis ædibus Diuinam opem, si quidem è cælo consilium illud iniectum esset: atqui spe cælestis auxilij nemini sunt, ait, sponte ac temerè incurrenda pericula, & grauia præsertim, in quibus circumspectissimi & fortissimi quique opprimuntur quotidie: vt si in eo peream, quò me præcipitem agitis, periturus non sim, nisi vestro grauissimo scelere: vno igitur fretus Deo puer patrem secutus ab eo ad Tirones socios sui reditus auctorem Deum habuit. Alteri cuidam, clari generis, sed Hæretico parente ortus cùm esset, ab incunabulis varij euentus obtigere, quibus deinde cognitum est, eum cultui Diuino, tantò antè, data opera comparari. Ei nato Catholica mater Baptismum Romano,

pater Hugonottico ritu destinabat, eóq; nomine famulum miserat, qui Ministrum accerseret, sed equũ aliàs maximè mansuetũ ac docilem, famulus nulla vi aut arte potuerat in viã inducere, sed ingenti pauore plenus redierat, heris suis euentum rei nunciaturus. Puer interim propinquæ mortis aperta præferebat argumenta, quem mater Deo antè deuouerat, si posset euincere, vt Catholicis imbueretur cærimoniis: quare vehemẽter instat apud virum, vt ab Sacerdote lustrari eum patiatur, quãdo Ministri non sit copia; cui cùm victus precibus coniux annuisset, eumdem famulum eodem equo properare iubet ad Parochum: cuius equi numquam facilior, promtior, fideliorq; fuerat opera, quàm tum fuit, quo celeriter aduecto Sacerdote, matri, religiosissimæ feminæ, Catholicis aquis expiato infante, cumulatissimi gaudij est allata materia. Bimus cũ adhuc esset puer insedit eius renes, calculus tã atrox, vt in momenta doloribus tantũnon exspiraret: cui calamitati amoliẽdæ, mater eum iteratò consecrat Numini, & eam dedicationẽ breui secuta est exitialis calculi sine infantis noxa, eiectio. Votorum maternorum ignarus pater grandiorem factum filium iã initiaturus credebatur Caluinianis ritibus, eumque, suę tuendæ augendæque factioni, fortem olim pilanum, mente prædestinabat, sed intercessit eius cogitationibus celerior occasus, quam putaret, qui adolescentis conditionem in libertatem asseruit. Inde missus in nostra Gymnasia, vbi primùm Societatem vidit, cœpit adamare, in quam posteà seriò adiecit animum, & seipsum studiosissimè contulit.

PRO

PROVINCIA LVGDVNENSIS.

EXeunte biennio ſuas operas profitebantur Socij quadringenti ſeptuaginta ſex, id eſt, plures ſedecim, quàm priore parte biennij; quo toto in partem laborum adſciti quadrageni quaterni; octoni deceſſere; familiis quattuordecim meruêre Sacerdotes centum ſexaginta; Magiſtri participes aut expertes Sacerdotij centum circiter: Diſcipuli ferme totidem; Adiutores, nunc pauciores iis decem, nunc decem plures: Tirones quinquaginta, vel iis paullò infrequentiores.

LVGDVNENSE COLLEGIVM.

IOannes Marquæus duobus iam annis Theologica merens ſtipendia, cum vicenarium ætatis triennio exceſſiſſet, maximo Sociorum mœrore occubuit. Placidiſſimum ingenium, & cum ſingulari actionis ſermoniſque lepore conſuetudo ſuauiſſima, in quibus innocentia quam eximia

emicaret; huic adolescenti domesticorum exterorumque summam beneuolentiam conciliauerat vt nemo non eius commodo, incommodóve perinde afficeretur ac suo. Hic aduersus eum animus egregiè se prodidit in molesta ipsius ægrotatione, quam suo quisque redemptam vellet periculo, vnde illa precum existebat incensa vis, qua eius interitum omnes deprecabantur assiduè, si superis ita videretur: sed septimo anno ab inita, & fortiter decursa virtutis palæstra, Cœlestium ille palmarum Designator coronam ei decreuerat. Morbi acerbitas in aliquo alio rerum diuinarum sensum, & vim animi ad illustria pietatis facinora oppressisset: sed in hoc visa est tanto magis acuere, incendereque: vt scilicet præclaro vsu generosis mentibus insita virtutum semina nullis aduersis casibus se sinunt obrui, sed acrium flammarum instar coactæ se exerunt vehementiùs. Vt morbi graues molestiæ multiplicem iugemque ipsi sufficerent Religiosarum actionum materiam, aliunde tamen accersebat omnes earum ansas quàm diligentissimè, ne quod breue sentiebat superesse tempus ad obitum, sine fenore præteriret. Pueritiam omnem, &, ad id ætatis, flexum adolescentiæ lapsui maximè obnoxium, tametsi sine labe transegerat: concipiendæ tamen sensibus intimis pœnitudini, per frequentes gemitus, hoc carmen, ipse sibi occinebat identidem: *Heu fallax adolescentia, quàm præposterè sum vsus annis tuis, & viribus!* Humanis momentis si rem æstimares, lectissimo adolescenti multa inerant

rant

tant, quibus longioris æui cupiditate tangi posse videretur, nec immeritò: ab eius tamen animo nihilwisum est alienius; vt contrà suauiter simul & auidè sublatis in cælum oculis, cogitatione vitæ melioris, quasi iam prægustatæ, totus inardesceret, quas inter incensas sanctè concitati animi adspirationes placidissimè occubuit. Virginum cœnobio, ex duplici labe, propinqua imminere videbatur ruina, quòd votiuæ paupertatis integritas iam penè obsoleuerat, & solutior in plerisque labebatur. Vtrique incommodo est salubriter occursum. expolitis, per Diuinorum sedulas commentationes, Virginum principibus, ipsaque inter primas Antistita; quibus factum est, vt instituti Religiosi memoria vsusque reuiuisceret, vnáque de cœtu, paupertatis studio, referret in commune de suo peculio argenti facti, pretiosæque supellectilis bene magnum modum, stupentibus reliquis sororibus, laudantibus Ecclesiasticis Censuris decem & octo annos irretitus ad nos adiit, vt eis tandem expediretur vinculis, sed eorum fuit ea conditio, vt vsque ab Roma necessariò esset euocanda solutio; quo vt eo nomine missum erat, ille graui morbo decubuit, vnde non excitaretur postea: sed cuius animus in momenta euolaturus putaretur, supra naturæ vim, occultis illigatus nexibus hæsit in statione, quoad allati Pontificij diplomatis cum auctoritas, multa exemtum, honesta quoque missione corporis ergastulo mox absoluit. Hæreticorum ex Albo expuncti viginti duo, in iisque Sacerdotij

desertores tres, quorum vnus duodetriginta Sacerdotibus sacrilegæ defectionis auctorem se fuisse multo cum gemitu secum ipse querebatur.

Sequentis anni de Caluiniana præda manubiæ ad nos vberiores peruenere, duodequadraginta eius transfugis auspicatiore sacramento in nostro exercitu dicentibus, cuius transitionis nomen auctoritatemque non defugerunt Ministri filius, & alius inter suos nuper Diaconus. Adolescens, aliàs Discipulus noster, & Marianus Sodalis, prohibitus assiduitate negotii statos Sodalitii non obibat conuentus, animo tamen studium erga Patronam fouebat, cuius ei copiosam mercedem Magna Mater repẽdit in tempore. Is enim cùm operis nescio quid curaret ardentiùs, maioris modi acum altè defixit in sinistro oculo, cuius plagam vt periclitati sunt medici, decernunt reuocandi luminis spem esse ablatam penitùs, in id vnum maturè conferendam artis industriam, vt oris deformitas abstergeretur, cæteram omnem operam planè inanem fore. Per eas angustias humanæ artis opisque, adolescens summo conatu mentem erigit ad extraordinaria subsidia è cælo accersenda, Magnæque Matri supplicat ardentissimè, interpositis triplicium votorum velut obsidibus, vt clienti suo manum admoueat salutarem. Sub illam precationem chirurgos obtestatur, amoliendæ luminis orbitati curationẽ adhibeant sollertissimè, tantisperque sustineant petitum ab naturæ & artis experientia iudicium, nam magnopere confidere se, ab Dei parente suffectum iri manibus ipsorum

inusitatam

inuſitatam vim ſanationis, eius ductum modò ſequerentur, quæ remedia & operam eſſet proſperatura extra ordinem. Medicis ei tantopere roganti obſecutis, paucorum dierum curatione oculus aciem integram, ſpeciemque recepit, tenui dumtaxat vulneris macula reſidente, quæ Diuinæ manus admotæ veſtigium præferret, idemtidemque refricaret memoriam beneficentiæ. Amico accepti hoſpitio in agris Patres, cereis Agnis armauerant familiam aduerſùm infeſtos Lemures, cæteraque pietatis inſtitutione munierant. Ab eorum digreſſu, cubantibus in eodem lecto famulis duobus, obdito foribus peſſulo, ante ſomnum ad lecti ſpondam, ſe obiicit proteruiſſimæ feminæ ſpecies, prælato dextera lumine, cuius ſplendore fit ſpectrum vtrique conſpicuum. Alteri cubantium ex repětina trepidatione fertur animus ad ſacri amuleti nuper accepti cogitationem, cuius ope fretus iubet laruam eloqui, atque ſitne à Deo, an à dæmone, profiteri. Ab neutro nullam ſe affirmanti, ſed volaticum eſſe genium, nulli noxium, ille, fraudem iure ſuſpicatus, manum bracchio iniicit, in oculos deinde inuolaturus, ſed, inter eam prehenſionem, ſimulacrum elabitur, & ad oſtium regreditur. Ibi mox induit armati ſquamatique pumilionis effigiem, adunco naſo, villoſis manibus pedibusque, denſioris flammæ circumfuſam globo, quibus prętigiis, vt vidit hominem nihil commoueri, pòſt paullò in fumum euanuit. Triduo ab illa nocturna ludificatione, alterum ex iis famulis, qui, ſeu obliuione, ſeu contemtu, ſacri amu-

leti nihil sibi petierat, vis quædam vehemens & occulta renitentem maximè, ac vociferantem, eodem de cubili, à capite detrahit, & asportat ad fenestram, aut deiectura præcipitem, aut longiùs in perniciem auectura. Magnitudo periculi excitat in misero Numinis memoriam, ac Beatæ Virginis, quorum precatus opem, huic votum concipit, euestigióque is funesto raptore absoluitur, & somno socius, qui ad id momenti mirè sopitus, cum tumultum non aduerterat. Dies deinde aliquot ingens hominem horror tenuit, & ad omnes domus fores infesta ei fuere dira simulacra, donec ad nos perductus anteactam ætatem vniuersam vna Confessione recognouit.

AVENIONENSE COLLEGIVM.

Catholici nomen & speciem ementitus Minister dolo malo Auenione versabatur, quem sui demum sermones, tametsi callidissimè ad fallendum compositi, prodidere, ac compegère in vincula, vbi, auditis nostrorum ad vinctos crebris adhortationibus, sic affici tandem cœpit, vt colloquium vnius Sociorum ambiret, quocum sæpius congressus errorem dedoctus est, eaque ratione ab Hæresi & carcere absolutus. Tetrorum criminum reus vir quidam, multos iam annos Deo illudebat, dicis tantùm gratia vsurpato Confessionis officio, dissimulatis in eo videlicet teterrimis immanium flagitiorum vlceribus: cui Deus,

leuiore inurenda plaga, horrendi tandem sacrilegii salubrem religionem inussit. Sacrosanctis Paschæ diebus oreanimoque impurissimo ad Cælestes dapes se appulerat, reclamante, vt semper scelerum infandorum conscientia, cùm, demisso in stomachum Diuino ferculo, ei derepente pectus intumescit, viscera exitiali torrentur ardore, vt lymphato similis, omnibus concuteretur artubus, inauspicatum nescio quid dentibus infringens, ac mox linquentibus animo & viribus, collabefieret nisi exceptum amici domum inter manus asportarent. Post aliquantum temporis sui compos factus, liquidò intellexit, reum se Maiestatis Diuinæ vadari, ob scelestissimè irrogatas Numini diuturnas immanesque contumelias: quo nomine, quem vnum conscium haberet teterrimarum fraudium, Deo tacitus se adstringit vitæ melioris sponsione. Inde certum de Patribus nostris aduocat, cuius ad aures superioris æui noxias singulas, & horrenda sacrilegia, intimo doloris sensu exsecratur: neque mora intercedit, quin omni cruciatu eximatur. Ei miserè laboranti præsto aderat amicorum vnus intimæ necessitudinis, qui ad eum diem Catholici pectoris vmbram Caluinianæ fraudi obtendisset, cui æger cùm tam repentinæ acerbæque calamitatis rationem familiariter indicasset, is veritus, ac meritò quidem, vltionis Diuinæ iam intentatam fortasse capiti suo machinam, posito infami simulatæ religionis velo, germanum Catholicum sincera mente professus est. Ex adolescentium Sodalium decuria vnum proiectæ

proiectæ libidinis muliercula, occupatum in strato, lacessebat ad communionem flagitii, cui ab se depellendæ setosum cilicium pectori prætentum cùm ostendisset, nec illà reprimeretur, hic ad validiora tela conuersus, promtum è puluinari flagellum acerrime cœpit nudatis incutere humeris, dum spectaculi horrore funestum prostibulum ab se procul abigeret. In senioribus Sodalibus cuipiam vel à natura, vel prauo ab vsu incesserat effrenatus ad omnem libidinem impetus, quo vrgente per obscenissima quæque diu fuerat volutatus, vnde veteres animi clades recogitanti acerba indignatio, & sui horror ingenerabatur. Efferuescente igitur vehementiùs hoc doloris æstu, prostratus in ardentes preces intentiùs ab Deo efflagitat, vt quoties impuræ cogitationis stimulus mētem lacesseret, de firmitate membrorū, oculorumque acie, sibi quidpiam decerperetur. Iusto sui refrenandi studio concepta obsecratio iucunda Numini cecidit, & habuit exitum, qui optabatur: enimuerò cùm posteà vehemens libidinis titillatio corripuisset hominem, & is ad facinus accingeretur, repentina eius oculos cæcitas inuoluit, qua non eximeretur, quoad vesanus ille motus planè concidisset. Nemausi Arecomicorum decem Hęretici, obducto Catholici moris simulacro, in latebris deinde Caluinum pro numine reuerebantur multos iam annos, quibus adscititia persona detracta est, & Catholicorum germana inducta. In Hugonotis vndecim, ad Romanas leges adductis, post longam tergiuersationem, emicuit mulieris

lieris ægrotæ alacritas & animi fortitudo, in profitenda ratione assumti ab se Catholici dogmatis, Caluinici conciliabuli Patribus summis quibusque palam, atque inexspectatæ huius mutationis causas anxiè sciscitantibus. Quod serò tandem ausa est, id ei pridem erat decretum, nisi vanus quidam matris metus, feminæ Caluino addictissimæ, professione Catholici nominis auocaret: nunc verò quod sui consilij esset apertè enunciantem, rebantur, aut se ratos simulabant Caluiniani, à coniuge fuisse blanditiis metúve adductam ad eum sermonem, qui non esset ex ipsius animi sententia. Eius voluntatis haud dubiis conjecturis explorandæ gratia, eò accesserat Capitalium rerum Duumvir Nemausensis, præter Caluinianæ scholæ proceres, apud quos primùm questa est, cum multa sua iniuria, vocari ab Hugonottis in dubium, suone, an alieno ex sensu asseruisset, nuncium Caluino se remittere, quasi mulier id ætatis, conditionisque, ipso pænè in articulo subeundi iudicij Diuini, de re omnium maxima, videri voluisset in cuiusquam gratiam ambiguè locuta: deinde grauiter, & contenta voce, pronunciauit certum sibi esse in Catholici dogmatis sententia viuere, atque pro eo tuendo sanguinem profundere, si se Deus hoc beneficio dignaretur. Ab tam luculento edito suæ Fidei testimonio rerum caducarum mentionem non admisit, nec cogitationem; de coniuge ac liberis omnes sermones aliò auertit, vni Diuinarum rerum commentationi affixa penitùs, quo cælestia meditandi accenso studio ad deci-
mum

murn producto diem, ipsa religiosissimè occubuit. Omnium qui ad hunc diem Caluiniani Euangelij præconium fecere in Gallia, intelligendi ac dicendi sine controuersia Princeps, Ieremias Ferrierus, cuius vnius viribus Hugonotica sententia maximè tota Francia nitebatur, vt eorum partes magnoperè sua destitutione affligeret, si ad nostras traduceretur, ita, qui de Patribus cum eo congressi momentum illud habebant exploratum, cupidè adiecerant animum studiumque suum ad eius periclitandam, & eo concitandam voluntatem. Quod vt maiore fiducia molirentur, suadebat hominis liberale ingenium, & non modica eruditio, quæ duo si adhiberentur, summoto antegressarum opinionum præiudicio, ad dispiciendam veritatis lucem, abesse non poterat, quin vt ea ipsi copioso splendore affulgeret, is eam agnosceret, ingenuéque amplecteretur. Neque secus accidit, quàm illi ex hominis persp-cta indole prudenter coniecerant, nam vbi secum agi deprehendit liberaliter & amicè, eò quoque non grauatè mentem appulit, quò inuitabatur, & quod suasus erat, semota omni peruicacia, cum otio, & animi quiete, vim rationũ à Caluinismo reuocantium accuratiùs expendit, neque illis cogentibus id quo de agebatur, suum assensum negauit. Exinde per aliorum negotiorum causam, Nemauso Luteriam eunti redeuntique multiplex cum nostris eo de argumento, locis idoneis, sermo fuit, vt demum eius ad Catholicos transitio decerneretur. Eo certè animo studia sua conferebat in partes Romani dogmatis, vt explodendi

dendi sollemni exsecratione Caluinismi theatrum deligeret Nemausum ipsam, vbi Hęresis propagandæ, ardore incredibili, & summa dicendi gloria, permultos annos florentissimum nomen, inter perpetuos suorum plausus, sibi conciliauerat: fuere tamen amicorum graues sententiæ, cur eo tempore, ac loco, ad tantam celebritatem res non adduceretur. Homo id ætatis, experientiæ, auctoritatis, eruditionis, consilij, & grauitatis, cum ab veteri sententia rituque post multam deliberationem, discederet, potuerat secum pertrahere in idem cōsilium quidquid est Caluinianorum in vniuersa Gallia, si quidem res iusta rationum trutina penderetur; sed ea vulgo non sunt Hugonotorum ingenia, quibus tam facilè receptum àb errore persuadeas; quàm liquidò ipsos errare peruincas, adeò præfractè tuentur, quod semel animo combiberint, ne non satis acuti, & intelligentes in iudicando fuisse videantur. Tantum verò abfuit, vt Nemausensis populus sanum & maximè prudens doctoris sui reuereretur iudicium, cuius in verba velut in sacra Pythici oraculi effata, pridie fuerat iuraturus, vt simul ac obscuris sermonibus dissipatum est, iam alia omnia cum de Fide sentire, cæco impetu rei omnium grauissimæ abstrusissimæque diiudicandæ temerarium insanumque sibi vindicaret arbitrium: quia scilicet apud Caluinianos audacia & ferro potentioris partis est decernere, quid cætera pars in Fide sequatur. Tota igitur Nemausensi vrbe plebeiorum cietur tumultus, animos clam facientibus Hugonotorum proceribus, & passim

passim audiuntur acerbæ voces proditorem sinceri dogmatis Ferrierum ex mortalium numero exscindendum; ferro ac igne piandum scelus, quod impius in sacram Christi familiam consciuisset; occupandam priùs vesani capitis amentiam, quàm turpi labe suos nuper consortes inquinaret; & acerbitate supplicij obstruendum, cæteris de suo corpore, ad hoc genus impietatis exitum. Ferrierus, cui plus satis multo ex vsu notum esset suorum nuper tribulium ac collegarum ingenium, cùm inaudisset concitatos in se plebis animos, furentemque sua sponte procellam occultis maleuolorum flabris vehementiùs accendi, clam in potentis & Catholici viri ædes perfugij causa demigrauit, diro alioqui membrorum laniatu satiaturus truculentæ plebis, hostili sæuitia ferro & igne grassantis, immanitatem. Ferina rabie instincti homines vbi herum suis ædibus abesse audiunt, ipsas in ædes innoxias, & earum instrumentum acerbi odij tetrum virus exonerant, penuariam cellam, vel corrumpunt, vel cum supellectili eiiciunt per fenestras; heram ipsam, puerperio proximam ex lecto contumeliosè deturbant; geminam eius prolem, teneram adhuc, cum matre incendio communi domus ipsius destinant; inde malleolo & facibus in suburbanam eius villam, infestis omnia deleturi flammis, prouolant; quos nisi villicus supplex inhiberet precibus, eam labem suo futuram periculo denuncians, eodem tempore vrbana & rustica res omnis Ferriero deflagraret. Verumtamen ne sanctæ religionis æstus ipsos nequidquam
cò

eò prouexisset, proculcandis late frugibus, petulanter defringendis vitibus, arborumque tum surculis tum ramis, non modicam consumpserint operam, sui semper, ac veterum facinorum memores, vt qui ferro ac igne noui sui Euangelij sementem nuper fecerint, cæde ac incendio eiusdem auertenda carbunculatione grassentur. Is intereà, cuius vnius maximè petebatur iugulum, suam salutem Catholicorũ septus claustris, & præsidio vallatus, non sine trepidatione, tegebatur, sic animatus tamen, vt si maior vis inde se abigeret, vt incolumis non posset euadere, quacumque pateret exitus, in Patrum nostrorum eniteretur contubernium, vti eorum in oculis, & ad ipsorum, vt aiebat, pedes, pro Catholica Fide mactandum se, Deo victimam, consecraret. Vbi verò furentis plebis nonnihil ardor deferbuerat, opera Catholicorum ciuium, veste mutata, Nemauso elapsus est, tutumque ac honorificum receptum habuit apud Belliquadrenses, ad Rhodani ripam, itidem in Aremicorum Volcarum finibus. Fratri tamen ipsius, clarissimo medico, non adeò feliciter aliquot inde diebus cessit alieno vestitu tentatus exitus, cui nempe, inter effugiendum agnito, intentata sicariorum manibus atrox lapidatio perniciem propemodum vltimam attulit, sed Deo propitio tandem inter diram saxorum procellam euasit. Ea defunctus clade Ferrierus, qua Christi Crucem, germanam vtique Catholicorum tesseram, per ipsa rudimenta Christianæ professionis sibi desponderat, operam euestigiò contulit ad lucubrationem dignam eo verita-

tis studio, quod per acerbā illa initia prætulisset. Breui ergo ex ipsius officina prodiit luculentus iusti modi commentarius, quo facti sui eam rationem reddit, quam necesse sit probari ab sapientissimo & æquissimo quoque arbitro; vbi etiam refutat fusissimè ac validissimè certa quædam Caluiniani dogmatis pronunciata, quibus asserendis olim se intemperātiùs ipse iactauerat. Massiliēsibus & concionaria in primis, & reliqua omnis opera diu, ac vtilissimè nauata est: neque minùs frugifera Rhodani vtriusque ripæ accolis, Cauaribus & Volcis, per frequentiā oppidā, & pagos non pauciores. In Monbrunensi ora Caluinianus Minister, præsente eius loci Dynasta, nostrum ausus lacessere, vbi ad ignominiosām infantiam paucis adactus erat, præmium temeritatis tulit Satrapæ indignationem, suique abdicationem ministerii, noster autem præter eruditionis elogium ab ipso Dynasta Hæretico, eiusdem beneuolentiām, conuiuium, atque hospitium promeruit.

Parte altera biennii vni Discipulorū nostrorum ad sacrā mensā prouoluto, & segnius rem gerenti, occursabant frigidæ Caluinianorum cauillationes aduersùm Eucharistiæ veritatem, quas nuper ex illis audierat, quarum inanitatem quòd maturè non reiecisset, ipsæ se insinuabant in eius animum, & fermè assensionem iam exprimebant. Interim Sacerdos cum sacrosancta Hostia ei iam adstabat, eam porrecturus in ipsius os, sed infelici labra & dentes tam obstinatè occludebantur, vt is omni licèt conatu enisus tātillum non diduceret, quo ca-

su

ſu impietatis ſuæ admonitus, in Deum, & in Eucharistiam, quàm potest religioſiſſime, Fidem excitat, eiuſque ſuo ſcelere nunc eo ipſo loco violatæ ſupplex poſtulat veniam: neque ſit mora, quin ei recludatur os, multáque mox religio ergà illud Sacrum diuinitus infundatur. Adoleſcens grauioris flagitii reus pudore prohibebatur, quò minus fœdo vlceri medicinam Confeſſione accerſeret, iamque menſes aliquot hoc pacto illi ceſſerant, cùm Stygio infeſſus hoſpite ruſticus, omnis litteraturæ ignarus, ei ſeducto de via, & æqualium cœtu, commemorat occultum illud facinus, & aliquot expreſſum idiomatis acerbiùs exprobrat. Grauiter attonitus tam inexſpectato euentu puer, hærere primùm ac pauere; dein culpam agnoſcere, ac recipere pœnitentia expiaturum, ſed quæcumque illum cauſa tam ſalubri conſilio abſtinuit, deinceps hærebat in luto, cùm ille idem ſeuerus monitor, in adoleſcentis conclaue inſinuat, clam omnibus occupat ſolitarium, & increpitum aſperrimè, Deo ſe auctore denunciare ait, diuturnæ contumaciæ iuſtiſſimam pœnam, durũ & propinquum ipſi e cælo imminere letum, exindéque apud Orcum æterna ſupplicia, niſi deſubitò animum adiiceret ad conceptũ pridem ſcelus eluendũ. Puero vix vmquã alioquin auſuro expromere flagitii turpitudinẽ, neceſſaria fuerat intẽtata potentiùs à Deo machina, quæ ſe adigeret ad Chriſtiani officium, quo religioſiſſimè defunctus eſt, poſteà quàm ei tam præciſe fuit edita Diuinæ iuſſionis formula. Septenis Miſſionibus vicina oppida exculta ſollemnibus

concionum diebus ante Christi Nascentis Resurgentisque ferias; interque cætera illius operæ compendia, octo Hæreticis fax veritatis illata est, quam & volentes adspexerunt, præsertim verò mulier octogenaria, in qua pridem Theologi non pauci tempus oleumque perdiderant. Inusitato prodigio vnus aliquis, immanium scelerum sibi conscius, inductus ad idoneam homine Christiano religionem, cùm participare Sacramenta vel inquinatissimo animo neutiquam vereretur. Ipso sacro Paschæ die ab cælesti Epulo domum redierat, & aduertit vxor ex illius femore cruorem defluere, quo spectaculo attonita exclamat, rata maritum ferro grauiter saucium, quod ille cùm negaret, sanguine tamen coxendix & crus manare pergerent, vterque mirari summopere, ac diligenter scrutari fluxionis originem, quam deprehendunt ad summa femoris, inter vestes, in concreti sanguinis grumo mediocris pomi magnitudine, vnde eminula quinque tubercula, totidem papillarum instar, cruento fluore manarent. Adhibiti medicorum experientissimi, ad eius liquoris periclitandam naturam, iurati asseuerarunt, illum sanguinem ab humano neutiquam discrepare: quo miser ille ostento permotus, rationes cum animo suo, ex conscientiæ pridem reclamantis formula, diligenter sibi putandas sumsit. Apud Belliquadrenses Rhodani accolas, in Volcis, viceni, terni apud Salonos, in Salyis, Caluini lepram exuerunt.

TVRNO

TVRNONENSE COLLEGIVM.

VALENTIÆ Cauarum vnus de noſtris, inter obeunda ſollemnium concionum munera, tricenos ſeptenos Caluinianorum cùm Romana Eccleſia & ſentire & viuere docuit: denos alius alibi eodem volentes adduxit. Matrona nobili genere, nonagenaria, primùm naſcentibus nouis Caluini myſteriis infans imbuta, Catholicum non modò inſtitutum, ſed nomen quoque, in primis verò Sacerdotum, oderat implacabiliter, vt ad eorum ipſam appellationem exhorreſceret. Ad eam, haud procul Turnono, vnum de noſtris Sacerdotibus euocant, ex itinere, viri nobiles, qui moribundæ aderant, cuius ad adſpectum recreata mirificè, ſtupentibus omnibus, deſubitò cœpit in ardentiſſima deſideria Caluiniani dogmatis explodendi, neque vrgendi finem fecit, quoad noſter, vix horæ quadrante quàm aduentarat, ei ex ſollemni formula Caluiniſmum exſecranti, aures accommodaret. Se verò Dominici corporis ſumma incenſam auiditate, non eſt paſſa in lectulo, tametſi grauiſſimè affectam, Diuinis myſterijs imbui, ne quid ſecus fieret, quàm ipſa dignum putaret reuerentia præſentis Numinis: iuſſit itaque ſe deportari ad familiare ſacellum, vbi, velut proximè vita functuræ, ſacri viatici nomine Diuina Hoſtia ei porrecta cùm eſſet, contra opinionem omnium, ex morbo incolumitatem impertiuit. Non diu ſuperſtes deinde fuit, ſed, quod vitæ

concessum est reliquum, id sanctissimè agnoscendo inusitato erga se Dei beneficio transegit. Idem Pater ad inopinantem Hæreticum, grandi etiam ætate senem & ægrotum, introductus suadendo tantum valuit, vt Hæresin ei extorqueret, quem Numinis benignitas Sacramentis ritè procuratum sanitate donauit, qua nũc fructuosissimè vtitur redigendis ad Christi gregem tota vicinia Caluini errantibus asseclis. Feminæ primariæ, in laboriosissimi partus angustiis ad extrema deuolutæ, Sacerdos noster accersitus, opis ferendæ causa, tradidit in manus tenuem assulam ex Spõda B. Patris Ignatij, qua accepta derepente felicissimo functa est puerperio. Admotis eiusdem Patris reliquiis, depulso vitę haud dubio periculo, facillimè peperit coniux nostri medici, cuius testimonio didicimus nullis humanis viribus matris incolumitatẽ in eo partu potuisse afferi. Hoc demum anno ab Sociis Turnonensibus recepta sunt ossa Patris Iacobi Salesij & Guillelmi Saltamachij, ex sua olim familia, quos prioris sæculi annus nonagesimus tertius illustres Martyrij laurea cælo inuexit. Eorum reliquias Caluinianæ sæuitiæ Albenacensis Matrona religiosissima subtractas, diúque asseruatas domi occulta in latebra, deinde Patribus nostris Auenionensibus, clam admonitis, summiserat, a quibus sacrum depositum denique acceptum, sacro loco abdidimus.

Secundo anno apud Gratianopolitas seducti de Caluini Schola discipuli ampliùs viginti, mox-que Catholica inaugurati disciplina, in quibus prin

principes matronæ duæ hoc ludis ampliùs tulère, quòd,præter Ministros, eas exagitarunt magnopere propinqui de Caluiniana decuria, sed non alio compendio, quàm sui dedecoris. Noster porro Delphinates pænè omnes exciuit Gratianopolin, vt eo nomine nouis præsidiis regiones vrbis firmarentur: concursum verò concitauit fama quadragenariæ orationis, cuius apparatus fuit magnificentissimus, & apparatui fructus haud absimilis. Processit supplicantium acies numerosissima ordinatissimaque, Christi patientis religiose instructa symbolis; cuius multo maxima pars de nobilitate fuit virginum matronarumque, velata fronte,pedibus nudis, virorum retectis ad flagellorum ictus humeris; quo spectaculo nihil meminerant, quotquot interfuêre, ad incutiendam religionem se vidisse potentius;quæ confessio non Catholicorum modò erat, sed ipsius Lesdiguierij, quem curiositas visa est ad spectandum pellexisse, sed tenuisse deinde ipsa rei summa dignitas, res Catholicorum ex eo vno argumento maximè interea stupentem. Is toto triénio concionatorem nostrum, Gratianopoli versantem, illustri semper & honoris & amoris loco habuit, & eius illa vox frequenter excepta est,beneuolentia & veneratione aduersùs eum Patrem nemini planè se nostrorum concedere. Nostrum Institutum ex eodem Sacerdote cognoscere voluit,cuius rationem cùm inde habuisset perspectam, ostendit illud sibi placere vehementer, & clarissimè pronunciauit,Societatem ab omnibus Francis, qui vere Franci es-

ſent adamandam eſſe meritò ,& vndequaque ex-petendam. Vt conſtaret autem quanti faceret Patris eruditionem , & rerum grauium tractandarum induſtriam , ei vni duodenos Caluinianos Gymnoſophiſtas ſe obiecturum denunciauit , diſceptaturos de igne purgante, & conuerſione panis viníque in Chriſti corpus ac Sanguinem; ſed aliæ res ex aliis hanc cógreſſionem auerterunt. Eodem Patre arbitro diremtæ lites, quæ futuræ immortales videbantur, Epiſcopum inter & Clerum Grationopoliten : ſopita item in Virginum cœnobio, duas in factiones diſtracto, funeſtiſſima diſcordia, cuius eò difficilior erat reconciliatio, quòd vtrique factioni aderant firma & manifeſta principum virorum ſubſidia, & ex Senatu, & ex Clero, Antiſtibuſque domeſticis atque extraneis. Præſidem de ſuo corpore vtraque Virginum decuria ſibi legerat, fautores verò ſui cuilibet ſuffragabantur Antiſtitæ, quaſi legitimæ : Pater tamen ex ſacrorum Canonum formula demonſtrauit, vtramque vitio creatam, ideóque magiſtratu abdicãdam. Quod vbi perſuaſerat, ardenter cohortatus eſt vniuerſas ſingulaſque ad gratiam reconciliandam, ac inde vnam ſibi Præſidem communi ſuffragio legendam, quod vtrumque ſumma omnium conſenſione impetrauit, Virginibus deinde ſuum præ magnitudine gaudium non capientibus, cùm certatim aliæ ad aliarum exoſculandos pedes prouoluerentur. Turnoni ſex de Caluinianis copiis detracti manipulares, qui Catholicis in caſtris ſalubriora ſtipendia mererent, quorum vnus prope-
diem

diem infulis facri minifterij deftinabatur. Turnonenfis olim ciuis, vndetricefimum abhinc annum mortuus, tanto ex interuallo, villicæ fpectandum fe præbuit, qui effet multis probauit argumentis, & ad hæredem filium dedit mandata, vti fuo nomine falis frumentique certum modum erogaret in egentes, & Sacra procuraret. Confulti ea de re noftri Patres, aliquid etiam copiofiùs, quàm poftularat, ei tribuendum cenfent; quod & factum eft magno defuncti folatio, qui exinde villicam admonuit fatis fuperque fibi factum effe, iifque adiutum præfidiis iam in cælum abire, futurum perpetuò memorem beneficij apud fe in tempore côllocati.

CAMBERIENSE COLLEGIVM.

BInis locis in vrbe, ternis extra vrbem Concionatores dedimus, per follemnes ante aduenientem & refurgentem Chriftum dies; ac in vrbe quidem Rectori huius Familiæ verba facienti vtraque iudiciorum rationumque Curia perpetuò cupidiffiméque adfuit, pérque illud tempus eiufdem Rectoris ftudiofiffima cura ingẽtis molis negotium quoddam feliciter perpetratum eft, cuius fecundo exitu, qui eius noffent conditionem, vehementer obftupefcerent. In Iuniorum Sodalium cœtu detineri fe Caufidicus indignum fua conditione credebat, ea propter habebat fe negligentiùs in omnibus, & multa infrequentia naufeam fuam

ostentabat apertiùs. Ei ergo quiescenti oblatum est visum Magnæ Matris, in puerorum conuentu, eorum singulos amantissime amplectentis, & nullo non blanditiarum genere singularé omnibus testificantis beneuolentiam, vno inter omnes præterito neglectoque Causidico, quem nec aspectu dignaretur, nisi vt, tristioris frontis incussa seueritate, hominis animum eo suæ indignationis percelleret admonitu; quod equidem satis ei fuit, vti suam culpam agnosceret, elueretque in posterum. Huius Sodalitij tanto impetu exarserat studium macerandi corporis, vt nisi maturè cohiberentur elatiùs iam prouecti, certam sibi perniciem crearent, lecti, victus, cilicij, verberum asperitate assidua & immodica. Adolescens deprauatis moribus matri, religiosæ admodum feminæ, hoc nomine intusus erat, quòd velut infensus Numini quotidianis sceleribus bonitaté ipsius irritaret; quamobrem pia mulier post diuturnam irritamque curationem refractario adhibitam, supplex Deum rogare insistit, vt perdito adolescenti eam corporis infligat vexationem, ex qua redeat saucio animo salus; neque multum abiit temporis, cùm voti compos facta est. Intempesta nocte redibat nebulo ex ganea, iamque transgressus erat limen domus, cùm exorto foris tumultu regredi ad rixantes gregales voluit, manu & precibus retinente ipsum matre, cuius auctoritatem nihil moratus, vi se ab ea excutit, & in publicum redit. ipsoque in egressu immane vulnus dorso excipit, cuius ictu inaudito pia parens exclamat: Quod animo tuo

felix

felix fauſtumque ſit, mihi ac tibi gratulor eam plagam incuſſam membris, vnde ad animi procurandam ſanitatem auſpicata ſint nobis futura exordia. Quattuor menſes ex vulnere decubuit, ex eoque poſteà interiit, ſed, optima ſatagente matre, perpetuis exercitationibus pietatis omne illud tẽpus ſanctiſſimè illi traductum eſt, vt vnum illud infortunium ei deeſſe videretur ad ſalutem eius aſſerendam, cuius religioſa mors ſpem bonæ matri iure fecit maximam. Anno quoque altero peregrè itum ab noſtris Concionatoribus, & opera omnibus locis poſita eſt fructuoſiſſimè. Alicubi de Chriſti patientis erga percuſſores ſuos clementia dixerat ardenter Sacerdos noſter, atque ad eam imitandam virtutem, Chriſtiani hominis propriam, vehementer cohortatus fuerat auditores, quorum de numero militiam nuper profeſſus, & in ea ductorem ordinum, ſenſit dictione huiuſmodi ſe affici magnopere. Huic diſcedenti è templo fit obuiam plebeius homo, cum primis ipſi pridem inuiſus, ex memoria illatæ ſibi olim ab eo grauis contumeliæ, quo peramanter appellato, quæ modò, inquit, ab Concionatore accepi de Ieſu benigniſſimi Seruatoris mei erga parricidas Iudæos indulgentia, prohibent meminiſſe tuæ aduersùm me quondam iniuriæ, quare iungẽdis dextris perpetuam reconciliemus gratiam. Procidit ille ad iſtius genua, duplicem ſuam profeſſus culpam, & quòd iniurius olim fuerat, & quòd per ſummam ignauiam in officio abolendæ ſuæ noxiæ aliena diligentia ſe paſſus eſſet præueniri, quo nomine tam clementi

clementi viro studiosissimam volútatem, fidelemque operam deferebat in perpetuum.

DIVIONENSE COLLEGIVM.

Geneuensis mulier, capite luitura supplicium, tametsi aliàs non admitteret vllam Catholicæ rei mentionem, denunciata pœnæ vltimæ necessitate, antiquius nihil habuit, quàm vt nostris mysteriis vellet imbui, rata in Caluinismo moriẽtibus nullã esse spem salutis. Adolescens annorum viginti quattuor, patre natus Geneuensi, copioso, eodem propè tempore ad Catholicos etiam transgressus est. Narrabat hic Geneuæ recenseri ampliùs mille ac ducentos ab Dæmonibus infessos, & veneficiorum inibi esse vsum frequentissimum: se verò quadrimum cœpisse vexari horrendis intemperiis, opera Stygij prædonis, suum corpus occupantis, cuius tyrannide paucis ab hinc diebus esset liberatus. Olim autem cùm iam factus esset grandior, & in dies sæuior fieret suus ille hospes; vel miseratione, vel cupiditate ductus gloriæ, Geneuensium Ministrorum primarius sibi sumit infestum aduenam ex aliena possessione deturbandũ. Eo nomine ab ipso vocantur ad cœnam puer, eius parentes, & propinquorum nonnulli, spectatores ac testes futuri eius facinoris, quod licèt in Luthero & Caluino, reconcinnati Euangelij auspicatis principibus, nec faustum nec honestum habuisset exitum, nunc demum tantò sanctioribus ac effica

efficacioribus Ministerij, quam nuper, infulis, omni faustitate locupletandum esset. Mox à cœna, liberaliter curato corpore, collectis ad pugnam ingentibus vtique viribus & animis, ad Hugonottici ritus nouos Exorcismos magno fastu descenditur, eóque vultu ac voce, quibus & Tartari, & Cælorum etiam imperium concreditum putare facilè potueris, iubetur satelles Orci ex statione decedere. Risit primam iussionem Acherontius ludio, alterâ procaciùs illusit, cùm nescio quid prætereà ingeminaretur ab Caluiniano Archimandrita, ne quid vmquam huius generis in se auderet vllus Ministellorum, sibi prouidendum rarus ille veteratorius bellator, ab ludicro ad sæuitiam derepentè conuersus, inuolat in malè auspicatum Exorcisten, & nequidquam obnitentibus domesticis hospitibusque, pugnorum & calcium durissima velut grandine contundit, augustúmque illud caput, nulla Caluinicæ inaugurationis reuerētia, immanibus concisum plagis vndique cruentat, vt miser, post eam cladem, quasi taurus laniena elapsus, sanie totus diffflueret. Sed hanc, licèt acerbam, tetrior secuta est procella; mox enim per saxeas scalas præceps deiectus, caluariam, & reliquum corpus allisit quàm grauissimè, dilaniandus omnino ab sæuiente Tartarea bellua, nisi, adhibito quàm maximo ab adstantibus conatu, eius crudelitati subtractus esset. Ex tam infausti certaminis alea Minister, suæ gentis Heroum maximè inclytus, quasi auulsis Erebo cornibus, excussoque diademate, quæ vtraque suo adstruxisset capiti, fasciatus, &

cornuta

cornuta fronte conspicuus, triduo pòst, in concionem prodiit. Parentibus natus erat adolescens ille perbene affectis in dogma Catholicum, à quo nec erat ipse alienus; sed illa tam imbellis Ministri manus aduersùs Stygium Canem, ac Ministri quidem, magni quondam Bezæ successoris, quo tamquam fenea laruа, esset abusus, ad ludibrium Caluiniani apicis, qua iam exigua spe pridē erat, sanitatis & salutis apud eos Popus assequendæ, ipsi omnino eam præcidit. Consilium ergo init tacitus adsciscendæ Catholicæ Religionis, perque occasionem visendi ruris paterni, Geneuensibus claustris se eiicit, opportunéque in Capuccinos Patres incidit. Horum sermonibus magis etiam inflammatur ad studium Catholicarum partiū, quorum in propinquas ædes inuitatus cùm venisset, iis auctoribus Beatæ Virginis patrocinium, diuturnæ calamitati suæ depellendæ, adoptat, eoque ipso loco, ad patronæ imaginem prouolutus in genua, orat quàm ardentissime, spondetque transitionem in Romana Castra, si eius ope Dæmonum absoluatur tyrannide. Incensas fuisse preces, & pronas Virginis aures in vota sui clientis, documento id fuit, quòd ab ipso sponsionis momento infesta Tyranni vexatione liber penitùs in hunc diem viuit. Ex eo quoque audiebamus de Monacho, qui im impuræ vitæ licentia ex Sequanis Geneuam appulerat; quò cùm aduentasset, Caluinianæ sanctitatis exordia duxit ab sacrilego coniugio, atque vt inter profani vertici Ministellos velut redemptam abiecti Sacerdotij sui facultatem nonnullam venditaret,

ditaret, cœpit Energumeno adhibere Catholici moris Exorcismos, & sacris quondam digitis obducti oris hiatum moliri, & inde disertum sermonem ab Dæmone postulare. Sed Hæresis & incontinentia exaugurauerat digitos, vt eorum dignationem pristinam nihil moratus canis ille Stygius, eos mordicus apprehensos tantumnon amputaret, probró huiusmodi adiuncto, Monachi articulorum veterem sanctitatem ardentibus tedis commutasti, quibus apud nos æternùm deflagrabis. Quodam in oppido, vbi noster haberet conciones, pueri duo, septem alter, alter vndecim, nati Hæretico patre, matre Catholica, nuper mortua, huius piam institutionem ita combiberant, & nostris Catechesibus confirmarant, vt diuturna verberum acerbitate, cæteraque omni sæuitia, pater eos tantillum de sententia Romani ritus numquam potuerit dimouere; quibus denique, victus eorum constantia, fecit sui dogmatis profitendi liberam potestatem.

Insequenti anno pænè exeunte cessit è viuis Pater Gabriel Voiretius, vir mitis, si quis alius, quam virtutē eius vultus, & sermo spirauerant totis duodequadraginta annis, quibus in Societate vixerat religiosissimè. Plerisque missionibus multa cum laude functus, egregiè prouexerat Catholici ritus, & Christianæ pietatis studia, quà priuatis quà publicis congressibus validè cōfutata Hæresi. Dicendi eximiam facilitatem, multumq; leporem & suauitatem ab natura consecutus, naturales dotes doctrina & arte vehementer expoliuerat, accedentibus

bus eò eximiarum litterarum ornamentis: & quamquam suaue illud dictionis lenocinium semper ad pietatem suadendam diligenter perpetuò contulerat, tamen, aliquot annis ante obitum, abstinendum eo sibi penitus putauit, ne qua fuci vmbra sacræ veritati sic mista videretur. Ei ægrotanti votum, impetrandæ per Dei Matrem sanitatis, cùm suaderetur, præcisè negauit se facturum, ratus indignum sua conditione, vt in re, suo iudicio tam leui, adeò venerandi patrocinij auctoritas interponeretur; suis contrà, & Patrum Fratrumque omnium precibus contendendum à Magna Matre, vti propitiato ipsi filio facilem in cælos aditum aperiret. Pridiè quàm decessit, sancto quodam huius vitæ fastidio, dolebat sibi superesse in sensibus facultatem capiendæ voluptatis ex edulio, quod esset appositum; ex illis autem ingeminatis magno animi sensu verbis; Panem Angelorum manducabit homo, solidioris oblectationis argumenta captabat. Ad extremum vsque spiritum præsentis animi adfuit ei vis maxime vegeta, qua vsus opportunissimè, pia cum Sociis colloquia perpetuabat, interque amplexandos singulos domesticorum, quasi qui esset profecturus peregrè, animo tranquillissimo dicebat, quæ in rem conuenirent; neminem verò ab se dimisit, quin pro re nata vtili quopiam documento in futuram vitam impertiuerit. Traducti ad Fidem Hæretici septem, ex iis Carthusianus vnus octauum annum postquàm maxima Diuionensium ciuium offensione, proculcato publicè cucullo, ad Caluinianos transierat. Causidicus

cus primariis ferè quibuſque Diuionenſium affinitate iunctus, viceſimo ab hinc anno ſacrorum & ſententiæ fœdus inierat cũ Hugonottis, omniúq; pertinaciſſimè dogma illud tuebatur, vt eius inde abducendi ſpes nulla ſe oſtenderet. Ei autem ægrotanti eo morbo, qui poſtremus ipſi accidit, diutiſſimè adſtiterunt ad fores Caluiniani, ſed aditu prohibiti à pia ægroti coniuge, irrito conatu tandem retrogreſſi ſunt; optima interim vxore iugibus apud Deum lacrymis, apud virum quibuſcumque blanditiis nihil non moliente, vt is ſalutares de Catholicis rebus ſermones admitteret, quod incredibili denique conſtantia effecit, noſtroque Sacerdote admiſſo, fructuoſiſſimi congreſſus aperuit exordia. Octo dies ſolidi abiuere in ſedula collatione multorum capitum Fidei, cuius demum is fuit exitus, vt æger ſupra omniũ exſpectationẽ in Catholicas partes remigraret, vnde ſuo ſcelere pridem diſceſſerat, quo nuncio tota ciuitate increpuere plauſus ingenti ſignificatione lætitiæ. Hugonottis verò hanc ægro voluptatem interpellantibus, quaſi ſua maximè intereſſet, vt ille deſiperet perpetuò, poſtulatis codicillis ſcripſit, ſe iis ipſorumque dogmati nuncium remittere, ſaperent autem & ipſi, ſi eò quidem animum poſſent adiicere; ad ſe præterea ne redirent, cui deliberatum eſſet, quod nunc denique decreuerat. Secundùm hæc, in celeberrima principum virorũ corona, maximè ſollemni ritu, quoad procurari potuit intra priuatos parietes, Caluinum, Hugonottica pronunciata omnia eiurauit; ſumtoque idoneo ſpatio eluendæ per Con-

fessionem vitæ vniuersæ, se comparauit diligentissimè, quo deinde munere defunctus quàm accuratissimè, familiam fructuosissimis præceptis imbuit ad studium Catholicæ Fidei, generumque à Caluinismo ante obitum vindicauit, luculento commentario errores Hugonotticos refutaturus, si vita suppeteret.

HACTENVS res alienas nostris verbis reddidimus; deinceps sua cuique gesta, suo etiam dicendi more, cum fide reponemus, quando Annalium editio tam acriter à nobis exigitur, vt quæ comparaueramus, recognoscere non possimus.

DOLANVM COLLEGIVM.

E Magistris vnus, Dionysius Iulinus, Sequanus, nobis ereptus est, Erat is Grammaticæ Professor, annos natus viginti quinque, è quibus septem egerat in Societate, magno patientiæ documento, nam dolorem capitis subinde vehementiorem, quem nimia, in meditandis Diuinis, contentione creatum ex Nouitiatu detulerat, ad vltimum vsque spiritum constanter semper ferre visus est. Silentij obseruantissimus; temporis parcissimus: Religiosæ simplicitatis specimen, in regendis Scholasticis admodum industrius, & disciplinæ retinens quos sæpenumero ad saluberrimam mortis memoriam excitabat. Quidam cum Beati Ignatii meritis, & subscriptione manus, pristinæ sanitati iterum restitutus

restitutus fuisset, ac in iis exsequendis, quæ piè decreuerat, esset remissior, subtrahente opem Numine, factum est, vt delapsa paullatim valetudo, vna cum vita hominem defecerit. Ille tamen ad extrema perductus, culpam agnouit, palamque confessus, Deumque sibi Beato Patre deprecatore propitium reddere conatus est. Sacerdos noster in via Lugduno Dolam versùs, iam sera nocte incertus viarum per agros errabat cum socio, cùm ecce è vicino loco excitos villaticos canes oblatrantes audit, quorum admonitu villani ipsi excitati nostris occurrunt, eosque benignè salutatos domum inuitant, vbi æger maturæ ætatis graui morbo implicitus iacebat, Parochi diu exspectatam opem desperans. Hunc Sacerdos noster cupidè peccata confitentem audit & absoluit, atque eius deinde famulum viç ducem admisit, qui in se diuersorium longinquius deduceret. Surregij in Sebusianis, & Laudonæ in Aeduis, Aduentu & Quadragesima, fructuosissimè ab nostris opera est posita concionibus habendis atque Catechesibus. Laudonæ non paucorum est ciuium Hæreticorum pestifera congressio, qui Hæreticum Ministrum habent, Catholicorum pariter Fidem moresque labefactant. Huc præter consuetudinem, & Consulum inuitatu, ad Festa Natalitia concionibus celebranda euocatus vnus è nostris, simulatque pedem intra portas intulit, vbi Iesuitam Ecclesiasten adesse viderunt, plerique ciuium, etiam præcipuorum, nullam eius concionem sese audituros vna voce contestati sunt. Sed Consules vrbis blandis sermonibus primariis

quibusque persuaserunt, vt Ecclesiastæ nostri conciones tã sollemni tempore sua præsẽtia cohonestarent, vel delibarent saltem, & experirentur. Itaque vbi eas multi vel tentandi gratia degustarunt, incredibile est, quanto studio vrbs vniuersa ad nostrum audiendum confluxerit. Cum igitur noster præter matutinas conciones, pomeridianis etiam horis aliquot ferias Catecheses de Fidei mysteriis, ac potissimum de confessionis Sacramento habuisset, multi totius vitæ Confessiones sua sponte retexere cœperunt. Ipse Hæreticorum princeps & patronus, ciuis opulentus, cuius in primis sumtibus Hæreticus Minister fouetur, in familiare colloquium cum nostro Sacerdote vltro in eius hospitio venit, nosterque vicissim illum domi eius de Fidei negotio semel conuenit, Ministro ad fores nutririj sui cum strepitu furentis in modum obambulante; sed has eius minas nihili ducere se ipse patronus etiam palam est professus, nostroque priuatim dixit, sibi in animo esse ipsum Patrem aliquando Dolæ conuenire.

VESONTIONENSE COLLEGIVM.

Femina primaria molestissimum mamillárum dolorem, cuius curationem ars medica non pręstabat, clementissimæ Dei matris imploratione, cuius Sichemiensis imago apud nos religiosè colitur, facilè depulit, & factam ex argento mamillam, accepti beneficij, gratique animi monumentum

suæ

ſuæ liberatrici dedicauit. E ciuibus vnus duos ex ſuis liberis eodem tempore deſperatos à medicis, ſingulari erga ſanctiſſimam Dei parentem fiducia eripuit ex mortis faucibus, ac priſtinæ redditos ſanitati ad templum noſtrum adduxit, vt gratiarum actiones perſoluerent, & ſuam vterque argenteam ſtatuam è tholo ſuſpenderent. Ianuario menſe virgines duæ & anus ſedebant ad ignem, quo tempore adeò vehemens repentè ventus inhorruit, vt tecta, parietes, tabulata validè concuterentur, quare trepidæ ad cubiculi angulum, in quo habebant orandi conſuetudinem, ſe recipiunt, quaſi iam morituræ peccatorum veniam à Deo expoſcunt, recordantur munificentiſſimæ Dei parentis erga pios ſuæ imaginis noſtra in æde cultores, illam inde venerantur. Haud vanæ fuere preces, corruente tecto, camino, parietibus domus, perfractoque cubiculi tabulato, angulus tantum ille, in quo orabant, obſiſtjt ruinæ, non tam vi ſua, quàm præſidio Virginis, ſupplicum virginum de vita periclitantium preces audientis, & ſuccurrentis, quæ vicinorum deinde ope, remotis ruderibus, ſaluæ & incolumes quaſi è ſepulcro eductæ ſunt. Conflagrabant amplæ ædes maximo totius viciniæ periculo, Agni particulæ obuolutæ panniculis in ardentes flammas coniiciuntur, continuit ſe ignis omnino ab aliis ædibus, repertæque poſteà illæſæ omnes Agni particulæ inter fauillas & cineres, non ſine ſtupore intuentium. Simile quiddam alibi accidit, cùm nobilis cuiuſdam nocturno incendio ſtabula deflagraſſent.

Anno ſecundo adoleſcens vſque adeò aleæ ſe addixerat, vt quo damnoſiorem experiebatur, hoc impotentiùs in eam exardeſceret, nimirum ſua damna lucro ducebat; dilapidatis itaque attritiſque rebus ſuis, qua via ægrè vitam traheret ignaro fluctuantique iniectum tandem conſilium eſt vitæ abrumpendæ, nec fuit arduum Dæmoni, vaferrimo conſultori, iuuenem ad deſperationis barathrum abripere. Tumulum igitur quemdam, ex quo ſe in profluentem agat præcipitem, conſcendit, veſtes exuit, & in vndas mox ſecuturus præmittit, ſed inopinatò adfuere nonnulli, qui hominẽ ad melioris ſpem vitæ ſtudiumque traducerent, ad nos in vrbem pertraherent, quorum opera à tanta mentis ægritudine conualuit. Vidua egentiſſima noſtrorum hortatu ad ſpem Diuinæ opis erecta pupillos filios incœnatos cùm aliquando cubitum mitteret, iubebat à Deo bene omnia ſperare: ipſa interim in preces ſe dat, pium obteſtatur Nomen, ſuam vt releuet tenuitatem, pupillorum incolumitati prouideat, & ſuæ quà pudicitiæ, quà ſaluti, conſueta liberalitate indultum velit. Poſtridie auditas preces comperit, nam vix illuxerat, cùm variis è locis, tametſi ſuarum neceſſitatum participem fecerat neminem, modii aliquot tritici, panum coctorum vis non modica, carnes, aliaque id genus plurima, affatim tranſmiſſa ſunt. Alicubi cùm in templo magna pompa daretur Catecheſis, & is qui Catechiſmi partes agebat, loqueretur, quidam, perfractis modeſtæ pietatis repagulis, neſcio quid malo multorum exemplo inſolentiùs ibi

ibi egerat, cùm eidem, hoc ipſo ſub veſperam die, manus, qua Catechiſtis inſultarat, truncata eſt, multiſque vulneribus tranſuerberato vita infeliciter erepta eſt. Mulier exulceratæ conſcientiæ morſiunculis lancinata importuno quærebat malo remedium, cum obiecta eſt dormienti cuiuſdam imago, qui noſtrum monſtraret Sacerdotem, apud quem grauiſſimum retrò actę vitæ onus, ſi bene ſibi conſultum velit, humillimè deponeret; audiit bene monentem illa, & replicata ſuperioris ætatis recordatione, omne præteritorum ſcelerum virus ſalubriter euomuit. Sacerdos ab Eccleſiæ caſtris transfuga, ſe ad Caluini vexilla contulerat, iam ſub Diabolo ſtipendia annos circiter triginta fecerat, non tamen erga Deiparam pietatem ab animo expunxerat ſuo, vtpote qui ſacram illius coronam circumferret, & identidem clam relegeret. Ea vero piiſſimæ Virginis corona inter infinitas bellicorum tumultuum procellas, quibus in Gallia iactatuus eſt, illi ſemper ancora, illi Hæreſibus circumvallato Palladium fuit. Reſipuit tandem, & ab ſcelerato auctoramento reſiliens, ad Fidem Catholicam, repetito veteri ſacramento remigrauit.

VIENNENSE COLLEGIVM.

DEceſſit Magiſter Petrus Raimondus, qui Diuione, vbi profeſſorem agebat Eloquentiæ, Biterras, in natale ſolum, ægrotus proficiſcebatur, at ingraueſcente in dies morbo, id eſt, longa iam

phthisi cogitur inuitus in media profectione ad nos diuersari, si periculosus fortitã morbus remitteret aliquantulum. Simul ac Collegium iniit, ea patientis animi documēta dedit, vt missus à Deo videretur, qui suo in tã molesta afflictatione ad constantiam & moderationem exemplo cæteros prouocaret. Nam ex quo tēpore defixus lectulo iacuit moribundus, nihil habuit antiquius, quàm vt sese ad felicem ex hac vita discessum compararet. Ergo dum totus in eo est, vt de rebus Diuinis varios sermones misceat, de discessione monetur pænè diuinitus, extremo Decembri scilicet per menstruam Tutelaris schedam, quæ denunciaret, moriendum sibi, Deo viuendum. Sacramentis itaque procuratus pridie, ipso Natali Beati Sebastiani, quem tota vita vnicè coluerat, placidissimè conquieuit. Gallicanorum Antistitum lumen singulare Petrus de Villars, Viennensium olim Archiepiscopus, cùm decederet è vita, sepulturã inter nostros sibi cupidissimè optauit nostra in ædicula, cui de hac familia optimè semper merito, vt & de Societate vniuersa, parentauimus quàm officiosissimè, & studiosissimè debere videbamur. Vxoris ex priore marito filiam constuprarat homo incestus, cuius flagitium, quoniam tegebant propinqui, vt puellæ honos seruaretur, ille nefarius susque deque habebat, nostris porro ex eo erat infensissimus, quòd suam turpitudinem ad eos delatam esse cognouerat. Negotiorum autem causa cùm deinde secundo Rhodano Massiliam veheretur, adiit fœdissimam tempestatem, & exinde certum exitij periculum, qui
sibi

ſibi,præter vota, nihil tuti ſupereſſe ſentiens, vouet ad noſtros ſe acceſſurum Confeſſionis gratia, ſi ſaluus euaderet, fitque voti compos, ac poſtea eius religione ſe abſoluit. Hęretici quindecim ex errorum pelago, diu iactati, ad Fidei pharum aliquando conuerſi, tennere portum Eccleſiæ, quorum de numero fuit adoleſcens Anabaptiſta, Vltrajectenſis Belga, pingendi ſcientia, & indolis bonitate clariſſimus.

EBREDVNENSE COLLEGIVM.

DVODEVIGINTI ſunt inducti ad Catholicam Fidem, ad quam venturos optimates quidam, non vanám, vt ſperamus, ſpem dederunt. Mulier primaria, parentum & viri metu, non audet palam profiteri Catholicam, quotannis tamen ter aut quater clam nos adit Confeſſionis & Euchariſtiæ gratia, quoad Deus viam aperiat Romani ritus liberiorem facultatem. Cultelli fragmentum in genu defixum adoleſcens decem & octo menſes, incredibili dolorum carnificina, gerebat, cùm Societatem noſtram appeteret, eóque nomine cruciatus ſuos, & claudicationem diſſimularet, ingentis doloris acceſſione, quod eius ſupplicium Sacerdos noſter aliquando ex quibuſdam ſignis ſuſpicatus, rogando elicit genuinam rei confeſſionem. Iuſſo itaque genu retegere clam imprimit ſignum Crucis, ad ipſam cicatricem, hortaturque ſibi adhibeat Patronum mali depellendi Beatum Ignatium, cui

& ipse Sacerdos ardenter ea causa supplicare instituit. Triduo pòst supra genu, & ad latus in femine, sentit adolescens doloris morsum, & ex repentino vlcere pus emergens, quod cùm detergeret, emicuit in genu nuper demersa cuspis, cui educendæ quia non sufficiebat animus, adhibitus Chirurgus extraxit facillimè. Res multis de causis apud homines admirationis tantum habuit, vt qui eliciendo ferro non interfuerant, plerique huius narrationi fidem derogarent, quibus non persuadebatur; & tamdiu delituisse ferreum mucronem in adolescentis corpore, sine illius pernicie, & tam altè ab plaga primùm inflicta sua sponte conscendisse. Lupi, qui superioribus annis, diuinæ vltionis administri, multis mulierum præcipuè, & puerorum funeribus, atque adeo plus quingentis, circumfusos circa Ebredunum pagos funestarunt, exacto proximè anno, in Ebredunensi etiam solo, in multos mortales grassati sunt, maximus mulierum paganarum terror fuere, quæ malo vicinarum doctæ, maturè sese ad vitæ omni ratione consulendum compararunt. Domo vix excedere audent, nisi exeundi necessitas imponatur grauis; quibus infertur coactio, illæ non nisi verutis instructæ; hastis oblongis, stipitibus ferro præfixis, nec sine comitatu proficiscuntur; quædam animũ magis pietate sanctisque Sacramentis, quàm corpus ferro tegunt, nos adeunt, mentem peccatis exonerant, aliaque huius generis idonea procurant. Puella cæteroqui admodum pauida, cùm cereo Agno armata esset, non dubitauit cuiuscumque

solitarij loci viam inire, tanta erat sacri amuleti fides, tantum noui roboris in puellari pectore; in tres ergo lupos cùm sola incidisset, sumto in manus sacro Agno hiantibus feris opponit, iis armis diu propulsatur bestiarum impetus. Sed diutina fames, dulcis & solita præda humana, ferociores facit, vna de tribus in fauces puellæ furenter inuolat, dentes infigere conatur, aliæ ad laniatum accurrunt, sed hebescentibus ferarum dentibus, intacta perstat puella, vt belluæ sua spe frustratæ in furorem agerentur, mutuisque morsibus inter se desæuirent.

Altero anno sex ab Caluinianæ hæresis extracti sunt laqueis, quibus haud scio an intricatius adstricti fuerint, quàm alius quispiam obscenæ voluptatis illecebris implicitus, qui annos quatuordecim ab vxore mortua in cõcubinæ societate traduxerat, cuius vinculis non nisi ægerrimè se absolui passus est. Anceps nobis causa cùm esset in Aquensi Senatu, suadentibus amicis, triennium iam silebamus, ne ambigui iudicij subiremus aleam; sed aduersario vrgente ad causæ dictionem veniendum tandem fuit; tum verò humanæ opis damnatis subsidiis Beatæ Virgini Ebredunensi supplices fuimus. Ad rem vbi ventum est, cùm è multis vnus causæ patronus vix reperiretur, qui suam operam nobis commodaret, accepimus quem potuimus, iuuenem quemdam, non imparatum illum quidem à doctrina, sed quem fori subsellia vixdum cognitum, semel aut iterum dicentem audierant: sed Deus neruorum & facundiæ ad rem nostram contulit,

tulit, vt obmutescentibus pænè aduersariis, & cunctis admirantibus, qui præter morem frequentissimi accurrerant, & vicerit luculenter, & celebri sermone vulgatum sit, nihil in hoc genere vmquam auditum eloquentius.

CARPENTORACTENSE COLlegium.

PAter Ioannes Clauerius, diœcesis Carpentoractensis, huc missus æger, patrij cæli hauriendi gratia, diem suum obiit, sexto mēse ab suo aduentu, anno ab adita Societate octauo, ætatis duodetricesimo, longa tandē confectus tabe, in qua ferenda suam omnibus patientiam ita probauit, nihil vt, exhaustus pridē morbi diuturnitate, vmquā questus sit, ne tū quidem, cùm lecto affixus mortem in horas exspectabat imminentem, cuius ictum vt numquam reformidauit, ita perlubēter excepit; & huius rei argumentum fuit, tum singularis illa mentis intrepidæ quies, quam semper prætulit, tum sermo habitus ad parentem suum, qui per illud tempus aderat. Hortabatur pater filium ad ineundam curam recipiendæ valetudinis, & ad id suam operam & preces deferebat; Nolo inquit æger, cuiusquam precibus longiorem mihi vitam postulari, sed id vnum dumtaxat, quod è re mea fuerit. Eius obitus incidit in ipsum Natalem Beati Bartolomæi Abbatis, quē eo mense sortitus erat suum tutelarē. Eius inusitata pietatis magnitudo ab iis semper obserua-

ra est,

ta eſt, qui aderant Sacris operanti, vt eo audiendo ſpectandóque ipſi non parum commouerentur: cùm verò Diuinam Hoſtiam ſumturis porrigeret, incredibili quodam efferebatur gaudio, quod vix ipſe caperet, cuiuſque non modicam partem in alios deriuabat. Quoties eum confitentem audiit Pater arcanorum eius conſcius, demiratus eſt in homine incenſum de leuiſſimis noxis dolorem, tanta Diuini honoris ſollicitudo, & amoris flamma in eo pectore iugiter æſtuabat. Puella quindecim annorum, honeſtis parentibus orta, ſtomacho diu fuerat ita languenti, nihil vt ciborum ſumere ſine grauiſſimo dolore poſſet, quem dolorem violenta neruorum contractio medicis formidandum fecerat. Hinc propè iam deploratæ ſunt ad collum ſuſpenſæ Beati Patris Noſtri reliquiæ, illiuſque auxilium imploratum, quod nulla planè mora impetratum eſt, laxatis mox & neruis & pectoris anguſtiis, ac poſtmodum integra valetudine reſtituta. Nioni apud Delphinates montanos, præter primæ notæ Caluinianos quattuor, in quibus Conciliabuli Hugonottici Diaconus, & eius filius, integra familia, quæ olim ad eos defecerat, ad Romanum Inſtitutum reuocata eſt feliciſſimè.

ROANNENSE COLLEGIVM, ET Veſulanum.

ROANNÆ obiit Ioannes Dechampfeu, adoleſcens quà morum facilitate, quà mentis candore

dore nemini non acceptus. Paullò ante exitum vitæ, cum nobis tam prope abesse à morte non videretur, ab inuitis ferme, ridenti vultu, expedita voce, summis precibus obtinuit, vt inunctus sacro oleo fortiùs cum morte confligeret, quæ post quattuor horas interueniens, aditū ipsi fecit ad immortalitatem. Cardinalis Ioïusæus, Maïennæus & Niuernensis Duces, pro sua in Societatem singulari beneuolentia, cùm hic aliquamdiu subsisterent, humaniter familiariterque viserunt ad nos, multisque argumentis egregiam in nos voluntatem sunt testati; Niuernensis autem nominatim, cuius in ditione sumus, affirmauit se sibi ac suis hanc nostram Roannensem sedem vehementer gratulari. Quindecim dies totos cum hic versaretur, ferè quotidie ad nos deuertit, primariumque ex suo comitatu virum Caluinianum ab Hæresi reuocandum dedit, quo ex cœno, cum Deo fauente, ipsum extractum Ecclesiæ reconciliauimus.

Vesulij obiit Pater Claudius Courtot, exeunte Nouembri, quo die Beatus Andreas Apostolus, idemque Burgundorum parens migrarat in cęlum, quam diem vltimam sibi fore designarat, & quidem cùm sanus esset, vt dubium non esset, quin aliunde quàm conjecturis, eam habuisset præcognitam.

LVGDVNENSIS ET AVENIONENSIS probationis Domus.

LVGDVNENSIS Tirocinij alumnus Nouitius patri erat vnicus, ariete pietatis omnibus cornibus

cornibus instructo, precibus, lacrymis, argumentis, etiam ex domesticis depromtis rationibus, acerrimè concussus, inter quam dimicationem, dato Sacri signo, ad id audiendum patrem inuitat filius, perducit, totisque viribus animi cæleste sibi deposcit auxilium, nec repulsam passus est: domum quippe vt reuersi sunt, de proposito interrogat pater, firmius vt illud accepit, genua flectere filium iubet, extempore filio bene precatus, ei potestatem abeundi facit. Nobilis matrona, Hæresi abiurata, cælesti cibo recreari, & Confirmationis muniri Sacramento, nostro in sacello expetiit, vbi etiam vir doctus, magni apud Caluinianos nominis, Hæreticam perfidiam abiurare ac detestari voluit, se in Fide Nouitium dictitans, in domo Nouitiorum Catholicam profiteri Fidem decere; quibus duobus eodem studio & tres alij accessere.

Apud Auenionenses Tirones obiit Ioannes Farineau, domesticorum operum antiquus Adiutor, singulari in Deum pietate, eximia in Societatem fide, & amore conspicuus, Instituti sui obseruantissimus. Septimum & quadragesimum egerat annum inter Socios, multis quà domi in re iuuanda familiari exantlatis laboribus, quà foris peragrandis variis Prouinciis. Opsonatorem egerat diutissimè, quo in munere, ac cæteris omnibus, mirificè sibi ac Societati deuinxerat externorum animos, inusitato quodã genere comitatis. Inter socios festiui erat cõuictus, hilarisq; , sed operis tam studiosus, in eo tam assiduus, vt exhaustis senio & laborum

rum longinquitate viribus, vix momentum cessare et animaduersus. Adolescens, Societatis antè candidatus, inter æqualium malè feriatos greges, passus erat sibi exstingui missos è cælo ignes, sed incursantes eum eodem tempore multiplices funesti casus, cùm in concursatione nocturna necis periculum adiisset frequentiùs, ad salutis portum, vnde se auerterat, reuocato priore consilio, rediit.

NEMAVSENSIS ET DIENSIS *Missiones.*

NEmausi, anno huius sæculi decimo quarto, vndeseptuaginta sollemni sacramento Hæresim eiurarunt. Non in postremis locum habet Minister, litteris humanis ac Diuinis, & peruicaci contumacia nobilis. Is olim cum sancti Augustini teneretur legibus, effractis mox votorum vinculis, Nemausi, totos quadraginta annos, in omne flagitiorum genus, arrodente semper conscientia, se ingurgitauit. Cupiebat interdum è tam lutulento cœno emergere, verùm multis magnisque reuocatus difficultatibus iactum calculum subducebat, vxore, magna liberorum multitudine, inueterata vitæ licentia, eum reuocantibus ab instituto. Anceps hæsit in deliberando, quoad eum vires & sanitas defecerunt, denique tamen superioris vitę rationem & Caluinianum dogma, iis pœnitentiæ argumentis, palam detestatus est, vt cumularentur gaudio Catholici, Hæretici mœrore tabescerent,

secun

secundùm quam exsecrationem multa demißione animi, & ingentibus lacrymis, Sacrosanctæ Eucharistiæ copiam sibi fieri postulauit. Qua ad ægrotum eximio apparatu delata, is egregiam orationem, animi serió resipiscentis indicem, Latinè habuit, vbi vir doctus nostræ huius ætatis Hæreses Lutheri, Caluini, & iis affines, damnauit ac detestatus est; coram deinde professus, quàm suæ se defectionis pœniteret, quàm cuperet pœnitentia publica suum scelus expiare, quanta animi voluptate, si liceret per valetudinẽ, sanctißima quæque loca pedes & mendicatò inuiseret, libros tum demum summo studio & industria de Sacramentis omnibus ab se elaboratos, in lucẽm proferendos tradidit. Benignè prætereà omnes salutans, veniam dans omnibus, & sibi deprecans, omnes exorans, vt sibi Deum propitium facerent; manu summo animi dolore pectus tundens, ita se verè pœnitentis modo gessit, vt omnibus lacrymas cieret, nec ita multò pòst piè defunctus, plaudente tota Catholicorum cohorte celeberrimo funere est elatus. Inde talis exitus tali homini concessus credi debet, quòd immensam Beatissimæ Virginis in se misericordiam sit expertus, vna enim domesticorum omnium voce Patri nostro confirmatum est, hominem multis iam annis summo studio & obseruantia Deiparã coluisse, non rosarium tantùm frequentissimè percurrẽdo, sed ipsa etiam nocte precum recitandarum causa surgendo. Quod vt magis omnibus sit indubitatum, germanam ab illo habemus sententiam, suæ in Deiparam voluntatis obsidem,

quam de immaculata eiusdem Conceptione in ore & oculis omnium Ministrorum longè aliter sentientium propugnauit acerrimè. Franciscanus nobili ortus loco Monspellium cùm venisset, praeeunte verba Ministro, Catholicam exsecratus Fidem, subornata mox puella mittitur, quæ ad nuptias eum inuitaret, quam tamen ab se repulit, quòd de coniugio nondum se cogitare diceret. Id tamen sceleris auso, quod diximus, adfuit illico, quæ animum exagitaret atrociter Furia intestina, quamobrem mœroris plenus contubernalium se coronæ subducit animi leuādi per ambulationem, cui domum egredienti larua occurrit humana specie, quæ quinquagenos in quemlibet mensem defert nummos, si perstare velit in instituto Hugonottico, quod esset amplexus. His eius dictis perculsus miser, fraudem iure suspicatus, pectori Crucem imprimit frequentiùs, nam manū ad frontem non est ausus attollere; quo telo insidiatorem ab se propulsauit, sed qui aliò deflectenti, breuiore tempori spatio, septies cum iisdem conditionum inuitamentis importunè occursaret, semperque impresso Crucis signo fugaretur. Hærenti magnopere, ac consternato grauiter homini venit denique in mentem, vt iniret ædem Beatæ Virginis, vbi concionanti aures tantisper dedit: tum flexo genu Numen de more veneratus, facti petiuit veniam, & saniora promittens, opportunamque nactus occasionem ad Patrem nostrum adiit, recta Nemausum, vbi meliorem in spem erectus, libelarique donatus viatico, Auenionem conscientiæ causa processit,

processit, vnde Nemausum mox reuersus, spei plenus & animi, ad suos se Superiores contulit. Nemausensis adolescens annorum viginti duorum circiter cùm nostra opera Caluinismo renũciasset, à parentibus, nisi à cœpto desisteret, & deuouebatur diris omnibus, & Quæstura exuebatur; sed maluit infensos habere parentes, & honore Quæstorio excidere, quàm Catholica prærogatiua, quam rebus omnibus anteponeret. Vrbe igitur excesserat, ne quid suæ libertati officeret, in quem cum familiarium amicissimus incidisset, sciscitabatur ex eo, quî factum esset, vt Quæstura volens se abdicaret; Non essem, inquit, ego, nisi ea mihi periisset, vt periit. At patriam & parentes, infert ille, vt tibi perperuò assereres, æquum sanè fuerat, non vt procul exsulares. Tum hic intento in cælum digitó, patria mihi curæ est, eritque dum viuam; patri autem æterno iam me fouendum regendumque commisi. Quin tu, si sapis, si me amas, vt ego quidem non dubito, mea sequeris vestigia; fruiturus mecum iis deliciis, quibus in Catholicorum cœtu mihi animus suauiter perfunditur: quibus amicè inter amplexus & vberes lacrymas inculcandis, animum multa sibi iunctum necessitudine non mediocriter commouit, vt cùm deinde Montmorancii Ducis auctoritate inter patrem filiumque reconciliata esset gratia, ille Nemausum redeunti amico lætus occurreret, quosque nosset fore iucundissimos, decretæ sibi ad Catholicos proximæ transitionis nuncios attulit.

Diam, supra Cauares Rhodani accolas, in Del-

phinatibus montanis, Augustam Vocontiorum plerique, nec immerito, esse putant. Diensis vrbis, agrique finitimi principatum obtinent, Pōtificiamque illius diœcesim simul cum sua gerunt, Valentinensium in Cauaribus Antistites annis amplius iam quadringentis ac triginta septem, vt constat ex iis Federici primi ac secundi Imperatorum, quas aureas bullas adhuc vocant Dienses, Caluiniani iis bullis, cum vniuerso Ecclesiastico instrumento, pro templi foribus spectante annuentéque sacri Collegij Decano; in ardentem pyram coniectis, non crediderant Diensem iurisdictionem ad Catholicos vnquam rediturám, adeò furenter vniuersa ciuitas concepto Caluini dogmate in Catholicum nomen communi sententia coniurarat. Octauo huius sæculi anno missi eò sumus ab Valentino Episcopo, eodemque Diensi Comite habendis Aduentu & Quadragesima concionibus, deinde ab eodem stabilis sedes nobis est ibidem constituta, inuitis maximè Caluinianis, quibus nihil antiquius fuit, Henrico quarto vita functo, quàm vt ab Regina & Consilio missionem causariam Sociorum Diensium impetrarent, & reuerà impetratam ab se prætulerunt. Sed viris sua opinione perquàm acutis & lynceis, inani quadam speciè singularis prouisionis & calliditatis, egregiè ipsis imposuit præceps in causa ardor & odium in Iesuitas. In supplice libello narrauerant nos hominum nostri Ordinis statum domicilium Diæ iniussu Regis collocasse, aperuisse gymnasium, reipsa docere iuuentutem, & ad ipsa vrbis mœnia sedem delegisse

delegisse, quasi arce posita, cuius velut claustris ciuitatem oppressam olim teneremus; quarum rerum vsu & possessione nobis interdictum esse postularent. Rescriptum est à Consilio, vt earum rerum nobis facultas non esset; quo responso exsultantes rumorem tota Prouincia dissiparunt, Regij Consilij decreto Dia funditus arceri Iesuitas, quod vt cæteris multis, ita nobis quoque persuasum est, quando tam asseueranter id vulgabatur, eoque nomine à Præside nostro Prouinciali assignatæ iam nobis erant certæ Collegiorum sedes, in quas nos reciperemus. Per illud verò tempus Quattuorviri Regiorum Edictorum sanctionibus ex formula exigendis, inhibendisque, Prouinciam obeuntes, exspectabantur ab Diensibus, quorum auctoritate Iesuitas exactum iri sperabant, & adfuerunt haud ita multò post; dixit autem apud eos arbitros pro Caluinianis Causidicus eiusdem dogmatis, sed ita aduersùm nos, vt meliorem causam nostram faceret, cùm asseueraret, nihil esse, in quo iure possemus reprehēdi, laudaret autem multis ex capitibus non mediocriter; nobis interim domi residentibus, quia nihil erat cur ei iudicio adessemus. In Quattuorviris erāt pro causa Catholica Præses Sanctandreanus, & Libellorum Magister Frereus, qui audita dictione Hugonottorum, ad Lesdiguierium, & Crozium, Caluinianarum partium Quattuorviros, conuersi familiariter eos percontabantur; potuissetne dici accommodatiùs, non ad exigendos, sed ad introducendos, Diam Iesuitas, quàm dixisset ille ipsorum aduersarius Causidicus; iis autem, po-

tuiſſe nihil, reſpondentibus, cauſa noſtra eo ex capite egregiè iam ſtare videbatur; & planè ſtatura erat, ſi vis abeſſet, quando Conſilii reſcripto aduersùm nos decernebatur nihil, qui nec domum, nec ſcholas, nec Collegium Diæ haberemus. Ne qua verò fraude nobis officeretur, quibus iure non poterat, obeũtibus Prouinciam Quattuorviris Epiſcopus Valentinus & Dienſis adfuerat perpetuò ad eum diem, qui tum maximè præ ſe tulit, quo animo eſſet in Catholîcam cauſam & noſtram, cùm apertè diſertéque denunciauit, quouis ſui capitis periculo, ſe rem noſtrã in tuto collocaturum. Poſt nonnullam itaque diſceptationem, quia nulla cauſa erat vllius decreti perſcribendi, nihil decernunt, niſi vt ne fruſtra viderentur Dîam conueniſſe, ac in ea quidem verba decretum perſcribunt, quibus nos voluimus, atque concepimus. Sub diſceſſum ipſorum cùm Sacerdos noſter ad ſalutationis officium prodiiſſet, vt Miniſtrorum illuderet ignauiæ, quibus plus eſt in aggeribus præſidij aduersùs vim veritatis, quàm in æquitate ſuæ cauſæ; facetè admonet Quattuorviros, vti Miniſtrorum animos ab ſuo Breuiario ſecuros eſſe iubeant; à quo vtique periculi nihil immineat in Dienſes aggeres, & murorum propugnacula. Tum Leſdiguierius, ego verò, inquit, in hac cauſa me tibi locupletem vadem fero, tam ſcilicet te improbum iudico. Quæſo, inquit Noſter, docete, qua ratione me cum Dienſibus gerere debeam. Id verò tu probè noſti, refert ille idem, eóque minimè noſtra eges diſciplina. Is denique fuit totius diſceptationis exitus, vt ipſi

eius

eius arbitri hoc vnum maximè curare viderentur, vt nihil ſtatuerent, niſi quod noſtris maximè probaretur. Porro ludimagiſtri Caluiniani Dienſes, qui ſibi ac ſuis tantopere metuiſſent ab Ieſuitarum præſentia, tam fœdis diſſenſionibus poſt paullò laborarunt, vt in ipſorum caput vertiſſe Deus videatur conflatum nobis eorum opera diſcrimen;indeque oblato documento iis oſtendiſſe, quàm non aliunde ab iis captari cauſas oporteret,cur ſuis metuerent ſcholis,ſed earum originem in ſeipſis ingenuè agnoſcere.

Ab eius periculi ergo declinata feliciter alea, mox conuerſi ſunt noſtrorum animi ad Dienſem diœceſin ſtudioſiſſimè obeundam,cuius deſcribenda ſibi geographica tabula deprehenderunt quaternis Archipreſbyteriis, vt principibus membris, eam contineri; olim verò in ea cenſa fuiſſe, ſupra minores ædiculas, ducentena tricenaque templa, quorum ſuperſint vndeuiginti dumtaxat, immunia ſacrilegis Caluinianorum manibus, cætera funditus euerſa. Multa inibi oppida omni deſtituta Sacerdote; pleraque Caluinianis frequentiſſima,nullo reliquo capite Catholici dogmatis:aliquot templis Diuina res ab noſtro facta Sacerdote, vbi quadragenis annis Sacrorum nihil erat vſurpatum, quot verò,& quàm graues calamitates ſint eis conſectariæ,quas indicamus,facile ſit coniicere. Egentium certè Catholicorum, & Hæreticorum ingens eſt tota regione numerus, quibus, ex Miſſionis tenui peculio contendimus, vt benignè faciamus, vt molliore via ſubeamus in eorum animos. Dieſium

quoque mendicorum habita est ratio diligentissimè, ac quinta quidem Feria Sanctioris hebdomadæ, in atrio domestico duodecim ex iis, & inter eos Caluinianis nonnullis eluti pedes, & osculo impertiti, pósteáque appositum prandium, oppidanis Hæreticis eo spectaculo vehementer attonitis, mendicis verò ipsis ea dignatione affectis, quòd se vilissimos è plebe agnoscerent, inter se mussitantibus, haud quaquam Ministri nostri ad nostros pedes se demitterent: meliùs omnino consultum rebus nostris fuit, quamdiu omnes Catholici fuimus. Inter hæc quadraginta errabundæ oues in Christi grege sunt receptæ: in his adolescens cum ipso Paschæ die Catholicam Fidem publicè professus esset in Pontificia Diêsis vrbis æde, Caluiniana mulier odio religiosi facinoris contumeliosè in eius vultum despuit, quam ille iniuriam nec verbo nec signo questus est, eius, vt aiebat, reuerentia, quem in Eucharistia ipso co tempore sumsisset. Habitæ quinæ Disputationes publicæ cum Ministris, optato atque vtili exitu; nam prima, cùm eorum Professor poneret, omnia per Scripturam decidi, & quosdam à nobis pro Canonicis receptos libris non esse Canonicos, rogatus, quo Scripturæ loco deciderctur, non esse Canonicos, illico comprehensus est, suomet occumbens gladio. Secunda disputatione, oblatæ à nostro tres conclusiones Ministris: Extra Romanam Ecclesiam, neque quòd Deus sit, neque quòd Christus sit, quempiam credere: Generationem Abrahæ, cui soli Iustitia per Fidem competit, extra eamdem Ecclesiam non reperiri:

periri: Ab eadem Ecclesia omnem veritatem teneri, neque esse vllam veritatem ad salutem, præter eam, quam ipsa doceret. Quibus positionibus nullo pacto, vllave conditione adduci potuerunt, vt se opponerent. Tertiæ disputationi ipse Mareschalcus Lesdiguierius interfuit, cum primario Preside Delphinatis Senatus; in qua cum Minister premeretur, vt fidem sine testimonio esse non posse fateretur, nec testimonio communicare inter se, atque propagari fideles posse, nisi sensibile esset; vnde fateri cogebatur, contradictionem inuolui in assertione inuisibilis Ecclesiæ; omnium tam Hæreticorum quàm Catholicorum calculis damnatus est Minister, solutáque est disputatio lepido dicto Præsidis, cùm diceret Mareschalco Lesdiguierio, maximum Cacodæmonum non soluturum argumentum Iesuitæ. Quarta fuit acrior cæteris, & auditorum multitudine celebris; cum Ministro Monspelliensi, qui fortè Diam ad natale solum suum venerat, is est Daniel Peyrollus, qui priùs Societatis nostræ transfuga, deinde vt coniugij nomen & vmbram culpæ prætexeret, à Catholica extorris Fide Caluino adhæsit, sed non antè quàm Ordinis nostri desertor, fratrem suum natu minorem Catholica doctrina imbuisset; tanta vis est Diuinæ gratiæ, vt non patiatur vnum excidere, nisi alium longè meliorem antè suffecerit. Hic enim minor natu pietate ac prudentia, vitæque integritate ac constantia claret nunc inter Catholicos, fratris perpetuam leuitatem, lucis inimicam conscientiam, animumque nusquam quietum incusans

ſæpe apud Sacerdotem noſtrum, quem etiam rogauerat, vt ſi ad diſputationem cum lucifuga illo veniretur, quod ſine dubio procuraturi erant Caluiniani, plus de iſtius vnius, quàm de aliorum Miniſtrorum omnium eruditione confiſi, ſpiritus hominis omnino frangeret, & in vno multos contunderet, in quo ei noſter eſt obſecutus. Peyrollus Miniſtrum Dienſem coarguerat, quòd ſuo ſcripto & chirographo confeſſus eſſet, vti diſputando adactus erat, Productionem totius vnius ſubſtantiæ ad alterius tòtius deſitionem, ac proinde Tranſſubſtantiationem, nihil repugnans includere; quo nomine Peyrollus ab noſtro notatus cùm eſſet, quia Miniſterij ſocio contradixerat. Ad eam animaduerſionem continuò efferbuit, & relicto cœptæ diſputationis curſu, Patrem Gallicè interrogat, vrgetque, quid intelligeret eo pronomine, quo in panis conſecratione vtimur: quod eo faciebat conſilio, vt noſtrum Gallicè interpretantem, exponeret imperitæ ac procacis plebis ludibrio, quæ ex Caluiniana indole petulanter ſolet irridere, quæ de Myſteriis Fidei aduersùm ſe prolata non capit. Sed incidit in caſſes, quos alteri poſuerat, intelligo, ait noſter, idipſum quod tute intelligis per idem pronomen in hac poſitione, Hoc eſt vinum, ſi ea propoſitione aquam in vinum Chriſtus mutaſſet; ſi potes explicare, dic ſodes, ſin minùs, docebo. Hîc Miniſter, qui ſummopere, quod eſt hominis ingenium, caueret, ne ſi fateretur id explicare ſe non poſſe, ipſius coram populo marceſſeret exiſtimatio, vt vulgo loquuntur Miniſtri; materiam dixit ſe illo prono-

pronomine intelligere determinatam accidentibus vino & aquæ communibus. Premit noster, sub qua forma sit ea materia in pũcto prolationis illius syllabæ, *Hoc*; si enim sub forma vini, falsum fore Euãgelium, quo constat aquam dumtaxat fuisse in hydriis, illo ipso puncto temporis, de quo disputabatur. Hîc verò Minister astutiam exclamare, insidias quiritari, de sella exsurgere, in nostrum Sacerdotem pænè inuolare, vt de moderatione quam alias tenuisset, fuerit ab eo palam monendus. Cùm autem pergeret, & se circumueniri clamitaret; Tuis artibus, inquit noster, caperis, & incidisti in laqueum, quem mihi tetendisti, extrica te, si potes: sed cùm responsum negaret, etiam maximè vrgentibus Caluinianis, vt afferret aliquid, & Senator Gratianopolitanus, qui intererat, enixè flagitaret: hîc omnium ora ad Sacerdotem nostrum conuersa rogantium, vt nodum ipse solueret, quem agnoscebant. Fecit noster, quia de Ministri confusione nullus erat ampliùs ambigendi locus, & ita rem in aperto posuit, vt ipsis etiam satisfaceret Hugonottis. Quinta & vltima disputatio coarguit Ministrũ, negantem Missæ Sacrificium esse Diuinę institutionis, ex eo quòd idem fateretur, institutũ esse à Christo idipsum, quod Missæ nomine sumunt Catholici: qua redargutione in eas angustias redactus est Minister, vt negaret Catholicos, id intelligere Missæ nomine, quòd se intelligere profitebantur. His disputationibus attrita est Ministrorum arrogantia non mediocriter, vt quamuis eò minus visi sint persuaderi, quò apertiùs conuincebantur, tamen inde

inde nobis conciliati sunt animi Caluinianorum, & minuta valdè est eorum ab nostris Sacris alienatio. Multa item inter disputandum leniendis odiis, & inducendis animis audientium, vt moderatè de se sentirent, intercessere salubria monita ab nostro Sacerdote, vt non tam quæsisse videretur eiusmodi aduersarios sibi subiici, quàm ipsorum nomina cælo transcribi. Siquidem vsu ipso didicimus, meliùs solidarum virtutum, humilitatis præsertim, caritatis, & patientiæ armis, quàm disputationibus, licèt interdum necessariis, Hæreses expugnari. Itum etiam est ad confinia vicinarum Diœcesεon, maximè Grationopolitanæ, permissu Episcopi, vt in Synodo Prouinciali Hugonotica, omnibus simul Ministris noster se opponeret. Ibi antè coactum conuentum noster auditor fuit Ministri concionantis, cui exscendenti ex suggesto salutandi causa occurrit, inter cætera placidè interrogat de iis ædibus, vbi concionem habuisset, tum vbinam esset oppidi Ecclesia: Minister, qui se humanitate occupatum videret, inurbanus censeri noluit, comiterque ducit nostrum, confertim sequentibus Hugonottis, ad fores vsque templi Catholici, & indicat illam esse oppidi Ecclesiam. Hîc noster ad Caluinianos conuersus, audistis, inquit, testimonium Ministri vestri; si hæc est Ecclesia, vt dicit, ad illam vos inuito, vt mecum veniatis, audietis refutantem, quæ malè vos docuit. Ad hæc Minister nescio quid submurmurans, quòd præter mentem respondisset, cum parte asseclarum aliò se recepit, aliis cum nostro in templum

ingredien

ingredientibus, qui audita per concionem multa, animo dicta beneuolo, suis deinde retulerunt, & fuit ex principibus earum partium vnus, qui asseuerarit, libentissimè de suo collaturum pecuniam illi fouendo concionatori, si eum sibi retinerent oppidani Catholici. Ibi traductæ ad Catholicos nobili ex familia sorores duæ, quarum altera peruicaciam insignem in Caluinismo prætulerat, vt aliquando cogitantes transitionem ad Catholicos pugnandi obstinatione ab sententia deduceret. Hęc autem, deprehensa impudentia calumniarum Ministri aduersùm nos, erubuit, studioque in odium conuerso, & improbitatis detestationem, Ministro descendenti ex concione scriptam à Sacerdote nostro refutationem antecedentis alterius concionis Caluinicæ, palam obtulit, obtestata vt si quando putasset sibi tuendam suam doctrinam, eius propugnandæ hanc occasionem ne prætermitteret, alioquin ipsam ad Catholicos transituram illico, vt quæ iure crederet, Ministrum conuictum esse mendacij. Excanduit Minister, quòd eas cogeretur in angustias, conditionemque præcisè recusauit, Virgo igitur publicè in templo Catholicum ritum est professa, & exemplo eius idem posteà fecere non pauci. Synodus autem Ministrorum viginti ac duorum deinde coiit, qui ad suos concionarentur, quorum dicta Hæretica noster aut extempore, in concione ad Catholicos, refelleret; aut sub vesperam eiusdem diei, scripto etiam notatis ipsorum erroribus, & ad vicinas vrbes transmissis; ita perculit eorum conuentum, vt suæ causæ

diffiden

diffidentes Ministri contrà hiscere non sunt ausi; non enim aberat voluntas repugnandi, sed facultas. Nam qui Synodo præfuit Minister, prima concione, spiritu eo scilicet prophetiæ plenus, qui prænunciat ea tantùm, quæ facere decreuit, omnino prædixit, quod sexto posteà mense Parisiis contigit: Iam Galliæ Comitia sudare, vt aiebat, in explicanda illa difficultate, quam parit doctrina Iesuitarum, de potestate Pontificis in Reges, qua regna euertũtur. Per eos verò dies allatũ est Parisiensis Curiæ Senatusconsultum, Soarij in Pontificia contra Anglum tuenda potestate damnati, cuius decreti formulam, cùm affixissent publicè, ac in concione pronunciassent, procaciter quærebant ab nostro Sacerdote, ecquid haberet, quod posset obiicere; quibus ille, adeste mihi dicenti, cùm ego respondebo. Frequentes adfuerunt, & in cæteris, de nobilitate is, qui, ex ritu Synodorum eiusmodi, Ministro principi socius destinari solet. Noster verò, qui necdum sciret, quid decresset Parisiensis senatus, id satis habuit, vt Ministris, eius decreti buccinatoribus importunis, illuderet liberalissimè. Explicandum igitur sibi sumit, vt coacto manè Hugonotorum concilio, Ministri suæ vocationis pertæsi, ad nouum decretorum in Synodo genus appulerint animum, vt constituerint apud se creandos deinceps Apparitores, qui Arresta Parisiensis Curiæ promulgarent, & exsequerentur sedulò; sed hodiernos Apparitores, vt adhuc nouitios & ignaros fuisse sui muneris, qui in finibus Gratianopolitanæ Curiæ, sine auctoritate, & earum litterarum

præsidio,

præſidio, quas, Pareatis, appellant vulgo, Arreſta Curiæ alterius exſequi auderent, quorum vim non caperent. Valuit ea ludificatio ad comprimendos in præſentia Miniſtrorum tumidos ſpiritus, quibus acerbum fuit rideri ſuos triumphos, in re quam ipſi maximè ſeriam putarent, noſter verò ita eleuaret; id verò præterea nacti ſunt, vt Apparitores à plebe deinceps cum ludibrio appellarentur. Extremus porrò Synodi actus Caluiniano digniſſimus fuit ingenio, & Miniſtrorum arrogantia, cùm aliquis de auguſto illo ſynedrio, ſub finem ineptæ declamationis ad plebem, vbi ſe legitimum Paſtorem venditauerat, pronunciauit, poteſtate de cælò ſibi tradita excommunicare ſe Papam, & omnes Ieſuitas. Alius antè multò acerbiùs exarſerat in Patrem, ſibi ac tribulibus ſuis fortaſſe importuniorem, in quem pro concione inuehens, non eſt veritus affirmare, ſi quid animi ac ſtudij erga communem cauſam, & Dei cultum, ſui auditores vmquam prætuliſſent, id reipſa oſtenſuros, cùm illum importunum Ieſuitam viuum comburerent. Aderat ad valuas fani Hugonottici Sacerdos noſter, cùm illæ ſeditionis faces in ſe iactarentur, & præſenti animo, ſerenoque vultu, cuius conſtantia & tranquillitate Miniſtri, qui eum obſeruabant, rumpebantur, cæteri Hugonottorum, certatim coniectis in eum oculis, velut miraculo attoniti, petrarum ſimiles obſtupeſcebant.

PROVINCIA TOLOSANA.

DVCENTI nonaginta Socij, decem Domiciliis, gesserunt hanc Prouinciam, adscitis toto biennio, qui aliquando veniant in partem laborum, triginta & vno Tironibus, amissis contrà de suo corpore nouem commilitonibus.

TOLOSANVM COLLEGIVM.

PERIIT nobis hoc anno Pater Carolus Plateanus, trium Votorum Professus, magnarum virtutum homo, sed obedientiæ præsertim, & Religiosæ demissionis cultor attentissimus, nondum quadragenariò maior; quod decus virtutum, in singulari eius eruditione, & laude & litteris dignum est. Nam & omni Humaniore scientia insigniter doctus Græcarum litterarum arcem supra cæteros tenuit. Quadrante horæ ante obitum, adhuc integris sensibus, adesse sibi Superiorem cùm rogasset, monuit, post quadrantem se non vltra futurum,

itaque

itaque Sacramentis se munire curaret, nec dicto veritas abfuit. Tolosani Senatus summum in nos eluxit studium cum aliàs frequentissimè, tum priore hoc anno, in vniuersæ Societatis tuenda fama. Famosi libelli cuiusdam nomine consultationis ventilatione fama Societatis labefiebat, tum Senatus decreuit contra Remp. videri facere, qui talem librum aut distraheret, aut legeret; ideoque conquisita exempla per tabernas, publicata concerperentur; Religionis enim rem agi, vbi Societatis bonum nomen sine causa periret. Quod Senatusconsultum, quamquam reclamantibus quibusdam primoribus, perscriptum est; iussique sunt ex eius auctoritate agere, quorum id muneris fuit.

Altero anno viginti & quinque à Caluino discesserunt, vt in Ecclesiam Catholicam, nobis ducibus, commigrarent. Reis adfuimus, cùm ducerentur, ingenti certè multorum emolumento, quos inter vnus flagitiorum multitudine & grauitate insignis, illustri in Beatam Virginem semper claruit pietate; annum & amplius, ante decretoriam diem, sacros globulos & litanias in illius memoriam percurrebat, semel, iterum, & crebriùs non raro in dies singulos, ardentiusque multo octauum diem ante mortem. Constitit operæ fructus, tantùm enim mœroris anteactæ vitæ recordatio iniecit, vt in summis numeraret beneficiis non posse diutius vitam prorogare. Duo ciuium affecta valetudine, luculenter significarunt, quid de Societate sentirent. Vnus accito ad se Patri de nomine & veste tantum sibi noto, voluit sine arbitris, quas asserua-

bat plurimas pecunias in manum tradere, nobis accessuras, si quid ei humanitus acciderer, sibi restituendas si eualesceret. Alter Senator, non opimum modò patrimonium, sed & liberos, in Societatis fidem, si annueremus, studuit deriuare.

BILLOMENSE COLLEGIVM.

OPTAVERANT Aruerni, vt in Collegio Billomensi Philosophiæ schola poneretur. Hoc opus nondum patratum perillustris femina, Comes Ludensis, libenter confecit, & Lucalibus proximis lepido dramate excepta nouum Philosophum audire voluit perorantem, quo tempore cœpit exponi Theologia Moralis ad Sacerdotes, aliosque Sacris initiandos. In certo pago quidam nostro Sacerdoti infensus, quòd in deprauatos mores diceret acriter, ei maledicebat publicè, & ad se adeuntem respuebat, eiusque odio abiturus aliò ad Confessionem, iumentum conscenderat, quod post duo milliaria sibi sensit adeò hærere, vt calcaribus incitatum non moueretur. Obstupuit vir impius, tarditatemque ac stuporem equi suspicatus esse maledicæ linguæ suæ petulantiam. Itaque nostrum adire decernit, culpam deprecari: atque illico mouit equus; ipse postridie apud eumdem Patrem generali confessione expiatus, idem vt facerent, obtrectationis sociis persuasit. Cuidam Patrum grauiter iam quattuor annos condoluerat articulari affectu sinistrum bracchium, quo morbo derepente sana

te ſanatus eſt, cùm adhibitis Beati Dominici reliquiis huic Sancto quidpiam vouiſſet.

Inſequenti anno diem clauſit Petrus Leſchelle, Coadiutor temporalis formatus, exactis in hac mortali vita annis nonaginta tribus, quorum maximam partem in Societate vixit: ſedulus fuit in officio, ſine litteris quietus. Cæterùm, excepto continuo ferè tibiæ dolore, integris ad ſummam ſenectutem ſenſibus ac iudicio vſus, tandem Sacramentis ritè munitus in pace conquieuit. Riomi, in prænobili Aruernorum vrbe, Aduentu & Quadrageſima concionatus Patrum vnus, mirabiles tota vrbe, ac circumjecta regione motus concitauit, vt ſummittēdi fuerint Sacerdotes præterea duo Confeſſionibus audiendis. Egregiè itaque affectis ad omnem religionem animis, quantum cuique Patres voluerunt præcipere tantum impetrarunt. Ibi quoque ſanati ab Hæretica lepra nonnulli.

MAVRIACENSE COLLEGIVM.

RHETORICA votis omnium dudum expetita his Lucalibus acceſſit, ad quam confluxere auditores Eloquentiæ candidati fere quinquaginta. Aliquot ab Caluino trāſlati ad vnam veramque Eccleſiam. Quinque annorum peur audita, per Catechiſmum, quæ dicerentur in temere deierantes, cùm altè demiſiſſet in pectus, ſorori aduersùs ea liberiore iureiurando delinquenti colaphum infregit, ſimulque adiecit verborum animaduerſio-

nem hanc, Tibíne tam citò excidit, quod audieras ab Catechiſte? Atqui ſcito imminere à me idẽ tuis malis ſupplicium, quoties in hæc verba erumpes. Obſtupuere domeſtici, & laudata pueri religione, ab ſororis iratæ manibus eum prohibuere. Vtroque anno creberrimæ in vicina oppida & pagos expeditiones ſuſceptæ, eæque magno animorum compendio feliciter adminiſtratæ. Altero anno vulgatis popularibus tota vrbe morbis diffluxere ſcholarum alumni ferme vniuerſi, donec ſub aduentum Veris, ſalubrioris cæli amœnitate recreata ſunt corpora, morborumque vis remiſit, & ſcholis ſua frequentia rediit.

ANICIENSE COLLEGIVM.

OBIIT non domi, ſed in proximo Sancti Germani caſtello, Pater Antonius Morgues, qui lenta phthiſi tabeſcens ex Prouincia Lugdunenſi miſſus ad cælum natale, medicorum decreto, venerat. Is die decimo ſeptimo Ianuarij menſis, ipſo Natali Beati Antonij, ſui Tutelaris, litaturus in vicinum templum ſe contulit, quo ex die cœpit febris ingraueſcere, vt & purulentum pulmonum vlcus, ad decimum Aprilis, quo ſenſit ſibi vltimum adeſſe diem. Tunc domeſticos obnixè aſſiduéque orare, vt è ſpecula proſpicerent, num aliquis de Societate aduentaret; quas voces identidem repetebat, donec moribundo renunciatum eſt, apparere procul duos de noſtris. Ingreſſo Patri,

tri, clarè maturóque iudicio ſummariam totius vitæ Confeſſionem exorſus eſt, ſacróque inunctus oleo, eadem hora, piè in Domino Crucifixum amplexatus obdormiuit. Vixerat in Societate annos octodecim, quod omne tempus aut abſoluendis ſtudiis, aut docendis Humanioribus & Philoſophicis fructuosè traduxerat. Domi verò extulimus Patrem Arnaldum Feuga, Vaſconem, Philoſophiæ Profeſſorem, virum ad magna natum, de quo multa Societas acceperat, plura ſperabat. Erat ei animus comis, humanitas ſingularis, ingenium omni natum culturæ, ſcientia eximia, magna pietas. Phthiſi eius intima depaſcente, medicorum iudicio Albenacum miſſus, mitioris cæli gratia, incidit in Apoſtatam, ad Caluinianos adſpirantem, quem rationibus adegit, vt facti apud Epiſcopum pœnitens, ad Patres Recollectos tranſiret. Inde, augeſcente malignitate morbi, ad hoc Collegium reuectus Pater, vbi domus limen attigit, lætus, inquit, nunc moriar. Procurato igitur diligenter animo per multos dies, effundente ſe tandem multa ſanguinis copia ex eius pectore, cùm minimè adhuc obitus eius exſpectaretur, placidè obdormiuit. Optauit hoc ſibi bonum, & obtinuit Societatis cupidus adoleſcens, conditione Sutor, quam domi artem factitabat, qui ſe cupiit admitti ad vota Societatis ante obitum, quo bono cum Prouincialis abſentia prohibuit aliquamdiu, cũ cætera omnia fauerent; ſed adueniente demũ Prouinciali, & eius permiſſu ille votis noſtris adſtringeretur, lætitia plenus deinde occubuit.

BITERRENSE COLLEGIVM.

DVo supra viginti Ecclesiæ Catholicæ reconciliati. Fuit vir primæ notæ, qui dum valeret, intemperantiùs vitā agens, & fœdis libidinibus, exsecrandæque Diuini nominis vsurpationi addictus, omnia pro suo genio exerceret, ipsos etiam monentes dicteriis respergeret. Is dum postremum sibi morbi & vitæ diem imminere sentiret, acriter monitus de salute à nostro Sacerdote, mentem saniorem induit, riteque procuratus Sacris omnibus animum inter nostri amplexus emisit, omnibus ad rei nouitatem stupore defixis.

ALTERA parte biennij huius, grassante febrium lue, multorum de nostris, toto ferè anno, grauissimè afflicta est valetudo, & vnus demum eo morbo confectus, Hugo Regagnacus, Cadurcensis, annos duodetriginta natus, vir ingenuæ, liberalis, & ad pietatem natæ indolis, qui olim Causidicum in Cadurcensi Curia egerat. Cùm animum ad Societatem appelleret, passus est grauissimas animi perturbationes, quo nomine pias peregrinationes instituit, ad Beatam Magdalenam in Salyos montanos, & ad Dei Matrem, in Serratum Montem, quibus defunctus se Societati adiunxit. Quinquennium, nec omnino integrum, egit in Societate, magno sanè exemplo singularis erga suum Institutum voluntatis, modestiæ, obedientiæ, caritatis, pietatisque. Harum virtutum exercitatione vt hominibus, ita Deo videtur fuisse gratiosis

tiosissimus, vnde plerisque mirum visum est, quòd alij lógè imbecilliores, & diutiùs ægroti euaserint, ipse integerrimis supra cæteros viribus, & quasi in summo efflorescẽtis ætatis feruore, tam breui tempore fuerit exstinctus. Septemdecim, eiurata Hæreseô prauitate, Catholicam Fidem sunt professi. Mariani Sodalitij Præfectus, cùm abiret eo honore, postulauit in se reuocari vetus Sodalitatis institutum, vt mox ab sua Præfectura iniret munus Ianitoris; quoniam verò suus successor, Pontificiis infulis designatus, atque ex Valesiorum gente Regia, non fortasse videretur post gestum magistratum ei muneri addicendus, petebat vt sibi eius loco ianuam liceret administrare. Non ægrè impetrauit priùs postulatum; de posteriore cùm referretur ad nouos magistratus, ipsumque in primis designatum Præfectum, Ludouicum Valesium, ei petitioni vehementer intercesserunt, quòd ea de suo iure derogaret, qui vilitatem munerum in Beatæ Virginis familia summo sibi ducerent honori.

AVSCITANVM COLLEGIVM.

CENTESIMVM annum excesserat senex paralyticus, pessimè toto corpore habitus, ad quem solandi gratia noster adiit, &, inter cæterum sermonem, Confessionis Eucharistiæque mẽtionem intulit. Negauit senex auricularis Confessionis sibi curam aut scrupulum esse; soli enim Deo aperienda omnia; cætera mysteria sibi religioni es-

ſe, quæ iuberet per Parochum ſæpe offerri. Obſtupuere domeſtici ad fictas Hæretici, aut perſonati Catholici voces. Pater omnem lapidem mouet, & principio quidem fruſtra, donec, interpoſitis Diuini iudicij minis, hominem demum permouit, ſed de Confeſſione reſpondit in tanta atrocium peccatorum multitudine ſe non poſſe omnia vel per memoriam dicere, vel per pudorem ſibi non licere. Diu pugnandum fuit, vt ille pudor expugnaretur, quo tamen denique profligato, ille grauem ſarcinam noxarum ab ſe eiecit, ad deinde protulit ex latebra Hæretici dogmatis ſcripta impia, quæ ſe in eam mentis caliginem induxiſſent. Matrona ſeptem annos ſterilis in coniugio poſt conceptum Beato Ignatio votum liberis donata eſt.

E noſtris Sacerdotes duo mortis falce fuere demeſſi anno poſteriore, ac vt credimus in horreũ cæleſte tranſportati. Pater Iacobus le Preuoſt, Pariſienſis, quattuor Vota profeſſus, quintum ſupra ſexageſimum agens annum, vir egregius ſui corporis domitor, & ſpectatiſſimæ planè cum domi tum foris ædificationis. Is luſtrata olim magna ex parte orientali plaga, & ex ea magno deſiderio terræ viuentium contemplandæ aducto, noſtram Societatem amplexus erat, in qua Superioris, Concionatoris, & Theologi Doctoris munera ſanctè obiit, quæ ſancta etiam concluſiit morte; cuius in morbo nullum doloris ſignum edidit, nihil omnino poſtulauit, præter breuiarium, cuius ad preces exſoluendas, vt valenti ſic ægroto ſumma & perpetua ſollicitudo fuit. Pater Ioannes la

Com

Combe Aruernus diuturna consumtus tabe animum Deo reddidit, qui vt erat ad Humaniores artes in primis eruditus, & per alias versatus scientias, multa promittebat, si eius ingenio firma valetudo respondisset. Cùm valeret, ita æternitatis consideratione mouebatur, vt hac cogitatione defixus somnum capere non posset. Alicubi, extra vrbem, formata & adulta iam in quattuordecim hominum pectoribus Hæretica pestis exstincta est.

CADVRCENSE COLLEGIVM.

OBIIT Pater Guillelmus Roquanus, in quo mirabilis virtus, & comitas, omnium approbatione planè singularis elucebat. Decẽ à Caluiniano veneno exemti. Altero anno Pater Ludouicus Tatoatus, Procurator Collegij, vir pius, & eximiè mansuetus, ex vndecim Sociis, qui grauissimè decubuerint, vnus vita excessit. In communi totius ciuitatis calamitate, sibi sumserunt duo Sacerdotes obeundam quotidie vniuersam vrbem, regionibus partitam, qua in procuratione vtilissimam ciuibus operam nauarunt, iuuandis ægrotis omni ope, vt eo nomine publicè grates agerentur Præsidi nostro Prouinciali.. Adolescens, anno superiore, valetudine ad desperationem infirmissima, ad Beatum Ignatium confugiens, periculo defunctus fuerat. Hic parem ab eo gratiam hoc anno recepit; nam prima nocte, qua febri iactari coepit, visum sibi ait non dormienti Beatum Ignatium

propiùs accedere, ac bono esse animo præcipere, ab ista febri non moriturum. Morbus tamen ingrauescebat, iamque de ipsius salute medicus desperarat; ipse contrà præsenti semper animo non moriturum affirmabat. Nec eum fefellit animus, nam post diuturnum lectum, diramque membrorum carnificinam, pristinas vires recuperauit. Seniorum Sodalitas coaluit ex quadraginta primùm honoratis viris, Episcopo, nostri amantissimo, ad Præfecturam delecto, Assessoribus ei destinatis Archidiacono, & Cancellario. Præscindendæ autem omnis ambitus materiæ, cùm ex omnium sententia decerneretur, vt nullo discrimine seruato primæ sedes occupantium essent, ipse Episcopus sua sponte ad ima subsellia se demisit, sed intercessit omnis conuentus, & inuitum adegit, vt seorsum in principe loco sederet, vt qui ea lege non teneretur. Tam multa nihilominùs summæ demissionis argumenta edere captareque perseuerauit, vt stupori esset Sodalibus, quo in genere viri principes cæteri eius vestigia studiosè affectati sunt. Hæretici decem & nouem conceptam à primâ ætate prauitatem Hugonotici dogmatis eiurarunt.

RVTHENENSE COLLEGIVM, & Albenacensis Sedes.

RVTHENIS Caluiniani septem exsecrantes Hæresin amplexi sunt Catholicam Fidē priore anno, posteriore verò quattuordecim. Cuiusdam è nostris

è nostris salus à medicis desperata fuerat, pro cuius prospera valetudine Pater Rector in Magnæ Matris ara salutare sacrificium obtulit, votoque Anicianæ Virgini ægrum obstrinxit, si periculo emergeret, isque post paullo emersit, cuius sanationem miraculo affinem medicus asseruit. Primarius Ruthenensium Consul, eloquentia & prudentia Iuris clarissimus vir, ilium cruciatu periculosè torquebatur, vixque certas pecunias Beato Ignatio, templóque nostro vouerat, cùm sensit tormina remitti, nec ita multò pòst in eodem templo, ad participanda suo more Sacra, incolumis est visus.

Albenacensis Familia summittit operarios toti Viuariensi Prouinciæ, quam nostri obeuntes pedibus, humaniter accipiuntur vel ab ipsis Hæreticis, quos afficiunt illæ pedestres sine apparatu & cultu expeditiones. Vnius è nostris opera Dominicanis Patribus instauratum ab indigenis deiectum olim templum, magna Patrum illorum approbatione, ac significatione beneuolentiæ. Religiosæ professionis homo inter viam cœpit rixari cum comite, & abiecto cucullo ab eo discedere ad Hæreticos voluit, & contumax euicit, vt abiret ad eiusdem Ordinis desertorem, vxore iam & liberis præpeditum. Cùm non procul hoc ille diuertisset, euocatur, & clam adhibetur ad colloquium, sed alia omnia auditurus, quàm cogitauerat. Nam vetus ille transfuga, insanum ait eum esse, qui hanc defectionis viam ineat; nescire quas in pedicas se induat, qui sibi vxorem quærat, vnde liberorum grauem familiam debeat exspectare: omnium malorum

sentinam

ſentinam eſſe Hæreſin; deſciſcat à propoſito dum ei ſunt omnia integra: miſerrimum ſe qui loquatur eſſe omnium mortalium, quòd magis loqui verbo quàm exemplo poſſit, atque vtinam, inquit, mihi iam vt ſana ſunt conſilia, ita liberum eſſet inſtitutum, oſtenderem quàm ſtultum ſit, quod ambo tentauimus. Potens ea fuit machina, vt defectionem ingreſſo reditus ad ſua caſtra ſuaderetur. Euocatur vnus è noſtris, qui emendicatis pecuniis, & idonea veſte inſtructum hominem Epiſcopo ſiſteret, à quo in ſuum Clauſtrum remitteretur, vbi nunc veterem noxam ardentibus pietatis ſtudiis detergit. Anno poſteriore triginta Hęreticos afflante opem Deo ad veram fidem adduximus.

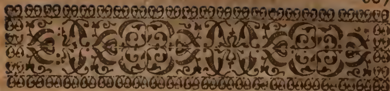
TOLOSANA PROBATIONIS Domus.

TOLOSANI Senatoris filius iniens Societatem, ius ei attribuit Eccleſiaſtici prædij apud Cemmenos montes, quo ipſe anteà fruebatur. Eò miſſus Sacerdos cùm eſſet, deprehendit indigenas Sacerdotes impatientia vexationis Caluinianæ tota pænè regione ceſſiſſe; Catholicos in omnibus Miniſtello promiſcuè cum Hæreticis vti pro Parocho; à quo vt auellerentur, ipſe Parochi partes omnes neceſſario inſtituit obire; ideóque præter cætera, mortuorum efferre cadauera, ſuis ipſe manibus humare, ac eius generis omnia multo labore exſequi, ſed vberi Catholici dogmatis compen

compendio. Paucis diebus rei bene gerendæ aſſiduitas & fama etiam apud Hæreticos auctoritatem ei parauit, vt eius opera libenter vterentur. Certè mulier Caluiniana ipſo Pentecoſtes die, ſub veſperam, ad eum ſimplici animo fidentique adit, & obſecrat, vt illa ipſa hora Miſſam Deo ne grauetur offerre pro ſalute filij grauiter decumbẽtis. Pater mirabatur mulierẽ tam ignaram moris Eccleſię, ſed vt accepit Hæreticam eſſe, opportunè retulit, facturum ſe quod illa peteret, niſi ſciret, non facilè rem ex voto ceſſuram, nam matris Hæreticæ perfidiam filij licet innocentis ſanitati officere; ideo eſſet ipſa Fidei Catholicæ morigera, precibuſque orantis Deũ non defuturum. Hæſit aliquantulum eo reſponſo perculſa, ſed manus paullò poſt dedit, & exſecrata Hæreſin, noxis expiata, Sacræ menſæ admota eſt; deinde, noſtro ſacrum faciente, incolumem filium cum ſingulari voluptate animi recepit: inde puer ac tota familia Fidem amplexa eſt. Diſtribuerat noſter Agnos cereos, interque cæteras eorum dotes, commemorat vim parientibus ſalutiferam; & accidit per eos dies mulierem Caluinianam partus doloribus duos iam dies horribiliter cruciari, cui adeſſet Catholicus ſacro Agno inſtructus, qui memor dictorum Patris enunciauit adſtantibus, habere ſe præſentẽ eius morbi medicinam, ſi puerpera eſſet ritus Catholici. Nihilominùs poſt multa euincunt ac pænè inuitum adigunt, vt amuletum adhibeat, quod vt parientis collo appendit, eueſtigio ea feliciter peperit. Cauerat in ſponſione Catholicus vt puerperæ fetus ritu Romano luſtraretur ab Sacerdote,

cerdote, quod haud repugnantes Caluiniani parentes admiſerunt. Arnaldus Borctus, in Toloſanæ Curiæ Senatoribus, antiquitate, ſplendore, integritate clariſſimus, poſtquàm Toloſano Collegio noſtro annuos reditus fouendis Theologiæ auditoribus attribuerat, eidem ruſtica prædia duo, vrbanamque domum condonarat, & Tirocinio, præter cæteram liberalitatem, quaterna librarum millia, ſemetipſum quoque ipſi dicauit, annò decimo quarto huius ſæculi, ætatis ſuæ quarto & quinquageſimo, & in hac domo velut vnus Tironum verſatur.

PRO

PROVINCIA TOLETANA.

OCCVPAVIT hæc Prouincia Socios primùm quingentos octoginta tres, deinde duodesexcentenos: biennio toto amisit de suis viginti quattuor, duodequinquaginta sibi adsciuit ex candidatis aduenis.

TOLETANA PROFESSORVM DOmus, & Collegium.

PErditis moribus homo vagabatur oppidatim, agentibus eum conscientiæ stimulis, cui regiones cuiusdam vrbis otiosè lustranti cupiditas incessit visendæ Domus Hopitalis, in quam ingressus, vidit hominem morientem, accessit, & ad bene moriendum cœpit adiuuare. Aegrotus caligâtes oculos in ipsum immisit, protentaque manu designauit his verbis; En Dæmonem, dæmonem, videte Cacodæmonem. Qui præsentes aderant, insanire præ morbo ægrum existimarunt, nec deinde curarunt,

runt, quæ ab eo dicerentur. Ille homo nequam mente perculſſus exſpectauit tantiſper dum arbitri diſcederent, ac deinde ſolus cum ægroto cœpit loqui de rebus Diuinis, & arripiens imaginem Crucifixi, adorandam morienti propoſuit. Aegrotus tametſi animam ageret, viribus omnino deſtitutus, lecto inſedit, illiuſque hominis prehenſa manu, ita dixit; Tune verò ſic audes coram tanto Deo apparere, eiuſque nomen ſanctiſſimum ore ſpurciſſimo pronunciare, cum ſis nefarius, & vitam agas ſceleratiſſimam? Vide, quid agas, qui Deum grauiter offenderis; animum expia ſacra Confeſſione, age pœnitentiam, niſi velis iratum Deum experiri. His dictis recubuit moribūdus, & vt paullò antè, ſic agebat animam. Perditus ille agnouit Diuinam bonitatem erga ſe, cum ſic admoneretur: narrauit puero ſocio ſuo, quid ſibi accidiſſet; addidit ſe velle anteacta peccata deflere, pœnitentiaque diluere; abiret proinde quò vellet; iurauit præthereà ſe neque comeſturum neque bibiturum, niſi priùs apud Sacerdotem noſtræ Societatis peccatorum ſarcinam deponeret. Aberat à nobis leucas duodecim, neque tamen propterea deſpondit animum, ſed defeſſus venit ad nos, & quia meridiè venerat, neque de ipſius ieiunio quidquam erat notum, iuſſus eſt ad veſperam exſpectare. Aperuit ſcelera lacrymabundus ſummo cum dolore, peractaque pœnitentia ſalutari ad patriam rediit.

Ineunte Vere inſequentis anni obiit Pater Gabriel Ordonnez, quatuor profeſſus Vota, ætatis anno ſeptuageſimo, quorū duos & quinquaginta egerat in

rat in Societate. Vir planè religiosus, qui cum summa laude quinque Collegiis præfuerat, ac demum ante annos triginta, in hanc Domum venit, in qua diligentissimum egit operarium. Cunctos ad se alliciebat hominis sanctitas, & inusitatæ prudentiæ fama, vt grauioris nihil priuatim aut publicè gereretur eo inconsulto. Excursum vtroque anno in remota oppida & pagos, missu Archiepiscopi, Concionibus & Confessionibus apud agrestem & maximè rudem plebem obeundis, quam longè studiosiorem sui muneris fecêre largæ pecuniæ in egenos liberalitate Archiepiscopi per nostros distributæ.

In Collegio sollemnia litterarum & pietatis curata sunt quàm diligentissimè.

COMPLVTENSE COLLEGIVM.

AD Tordelagunam, & vndecim finitimos populos, Missiones à nostris susceptæ iussu Cardinalis Toletani Archiepiscopi, ad eius largitiones diuidendas, & Iubilæum promulgandum. Alicubi principiò non satis placidè accipiebantur nostri; sed vtilitate Concionum Confessionumque perspecta, excitatum omnium studium ad eas participandas; vt vicinorum oppidorum Parochi ac Magistratus inuitatum ad se venirent, etiam cum lacrymis, & vno die pleræque huiusmodi legationes aliquando exceptæ sunt. Aduentantibus nostris in oppida & vicos, plebes occurrebant confertissimæ, in genua interdum prouolutæ, ac cymbalorum pulsu lætitiam præferentes. Instituta vbique à

que à nostris Sodalitas Seruorum Beatæ Mariæ, cum consuetudine confitendi & communicandi singulis mensibus, & quidem tam feliciter, vt Monachorum, & ex Nobilitate plerique adscribi se in eos cœtus cupidè postularent. Mulieres tres erga Dei Matrem religiosè affectæ, illius ope præsenti exitio subtractæ sunt, quod ipsæ sibi desperatione consciuerant, duæ hausto veneno, vna earum item voluntario suspendio, & tertia lapsu in puteum. Instituta item altera Missio ad quattuordecim alios populos, eiusdem Cardinalis auctoritate, parique aduersùs egentes munificentia. Quacumque hora diei oppida inirent nostri, coacto in ædem populo, legationis ratio exponebatur, & vulgò accidebat tam grata, vt Concionibus, Catechesibus, & cæteris exercitationibus adessent perpetuò frequẽtissimi oppidani. Excitati Parochi ad studium vsurpandæ Catechesis in suis templis per dies Festos, & eius vsum amplexi sunt plerique cupidissimè, vt fuerit Parochorum vnus, qui, publicè apud suam plebem nuncupato Voto, eius tradendæ necessitate sese deuinxerit in singulos Dominicos dies. Earum Missionum opera in consequentem annum continuata, fructus omni opinione maiores attulit.

ALTERO anno decessit Pater Bartolomæus N. huius Collegij Rector, sexaginta sex annos natus, de cuius virtutibus tacere præstat, quàm pauca dicere, præsertim cũ sit vniuersæ Societati cognitus. Litteratissimus fuit, Abulæ cursum Philosophiæ prælegit, Theologiæ Vallisoleti ac Neapoli, vbi res nostras apud Proreges magnopere iuuit, maximè apud

mè apud Ducem Ossunæ, cui fuit à Cófeſſionibus. Bæticam Prouincialis adminiſtrauit, inde Patri Generali Aſſeſſor, ac poſtmodum huius Prouinciæ Præſes, omnium Sociorum animos vehementer ſibi deuinxit. Neque minorem laudem Madritij obediendo inter priuatos eius Familiæ Socios, quàm Prouinciali iure præſidendo eſt conſecutus. Decem & octo menſes præfuit huic Collegio, multis imbecillæ valetudinis preſſus incommodis, vbi copioſos virtutum theſauros patientia egregia tolerandi patefecit. Eius funus omnes Religioſæ Familiæ, Academia tota, Nobilitas; & plebs, ſua cohoneſtarunt præſentia. Officium Miſſæ fecit Prior calceatorum Carmelitarum, eique miniſtrarunt Theologiæ lectores duo. Frater quoque Ioannes Merchante defunctus eſt, qui tertium annum operam dabat addiſcendæ Theologiæ, annos natus viginti ſeptem, de quibus ſeptem in Societate vixit. Hic ingenio valuit, gradumque primum in litterariis licentiis aſſecutus erat, ſed hæc omnia pro nihilo habuit, vt Chriſtum in Societate lucrifaceret. In hecticam febrim cùm incidiſſet, decreto Medicorum ad patrij cæli amœnitatem hauriendam remiſſus eſt perinuitus, affirmauitque ſe properare ad certiſſimam mortem, enixéq; petiit & obtinuit vetuſtam ſotanam, & detritam, in qua ſepeliretur. Itaque longo morbo diutiſſimè diſpoſitus, gratias Deo agens maximas, quòd in Societate moreretur, obdormiuit in Domino.

MADRIDIANVM COLLEGIVM.

AMPLIVS millenos Discipulos censemus in nostro Gymnasio,& eos pietati egregiè addictos, quorum plus sexaginta Religiosam vitam inierunt. Seniorum Sodalitas vna, quæ ciuibus constat, millenos Sodales numerat; altera quæ Sacerdotum est, centenis & quinquagenis continetur, quorum omnium vita est exemplo virtutum insignis. Obiit Pater Ioannes de Cetina, quattuor Votorum Professus, annos natus septuaginta, cùm ageret in Societate quartum & quadragesimum, quibus totis ministerium audiendi Confessiones exercuit, quo munere perfunctus est egregiè Romæ, in Hispania,Sicilia, & locis aliis. Sex totas horas quotidie dabat manè audiendis pœnitentibus, paullóque minus à meridie, cuius assiduæ occupationes de somno & recreatione quotidie detraherent non parum, vt recitandis sacris precibus satisfaceret.

Posteriore anno sexaginta quattuor ex Gymnasij nostri alumnis in diuersa concessere Monasteria. Rex Calendis Ianuariis Sacra obiuit apud nos, amoris summa testificatione in nostrum Ordinem. Sex Sacerdotes missi ad oppida & pagos concionaturi, ac diuisuri magnam pecuniæ vim munere Cardinalis Archiepiscopi, quarum Missionum nomine studij & gratiarum plenissimas litteras Cardinalis ad Prouincialem dedit, voluitque nunciari Patribus vniuersis earum Missionum fructum sibi

iucun

Iucũdiſſimũ accidiſſe. Obiit Pater Ioannes Baptiſta Paciecus, annorũ ſexaginta quinque, quorum duos & quadraginta in Societate vixerat, Votorum quattuor Profeſſus, Miſſionum obeundarum ſtrenuus athleta. Tam raro ad eas talento erat præditus, vt quocumque veniret, omnem omnino ætatem & ſexum ad Confeſſionis ſtudium adduceret, etiam pauciſſimis ibi diebus futurus, cuius opera ex mutatione morũ in oppidanis mox ſentiebatur. Confraternitates quas vbicumque inſtituit, poſt multos etiam annos, pietate, ac integritate morum vigent, vt eo ipſo die, quo cœperunt: Spartariam totam, quam Mancham vocant, percurrit, annos multos in Miſſionibus exegit, magno populi bono. Mortuus item eſt Pater Guillelmus Vachius, Hibernus, qui Salmanticam venerat, vt ſuæ gentis negotia quædam ageret; cuius de virtutibus Salmanticenſes præclara quæque poſſunt recenſere: nos affirmaſſe poſſumus, quamdiu hîc fuit, & domeſticis & extraneis virtutum omnium exemplis præluxiſſe.

MVRCIANVM COLLEGIVM.

LATRO quidam inſignis, vt ſe periculo eriperet, accuſauit Nobilis familiæ adoleſcentem, qui torquendus cùm eſſet, reiecta res eſt à Prætore in diem tertium, eò quòd eſſet peruigilium Aſſumtionis Beatæ Virginis. Adoleſcentis mater rogauit Sodales Congregationis, vt cùm Sacro adeſſent

communicaturi, filij causam Deiparæ commendarent. Res mira; necdum omnes Sodales sacram Eucharistiam acceperant, cùm latro ille festinè iudicem aduocauit, ad eius genua supplex se abiecit, suum confessus esse crimen, & illius adolescentis protestatus innocentiam. Ita adolescens ereptus è carcere, magno ciuitatis applausu, enixè petiit, vt in Sodalium cœtum adscriberetur perpetuus Beatæ Virginis famulus futurus.

Insequente anno, cùm Ricotenses Mauri exigerentur ex Hispania, duo de nostris eò missi sunt, qui calamitosis solatium afferrent. Adhibitis aliquot concionibus excitati sunt ad expianda peccata eò euentu, vt nemo de tota multitudine abierit sine Confessione, adulti verò omnes Eucharistia pasti sint. Manauit hæc quoque vtilitas ad classiarios milites, & ipsos Saracenos captiuos, ex quibus cœperunt bene affici ad Christi fidem, nonnulli etiam baptizati. Obiit Frater Franciscus de Espinosa, Coadiutor Formatus, annos natus quinquaginta, è quibus in Societate viginti egerat. Obseruantissimus fuit silentij, obedientiæque deditissimus, vt numquam auditus sit de Superioribus conqueri, etiam si quid asperum iuberetur: neque de Officialibus, tametsi necessaria sibi deessent. Vltimam ęgritudinem satis molestam tres ferè annos patientissimè tulit. Alij quoque duo Fratres Nouitij decessere, qui Villaregio venerant, Hectica febre correpti, vt patriam cæli temperiem experirentur. Illi tamen cum raro exemplo patientiæ, reliquarumque virtutum nos multum ædificarunt.

ORO

OROPESANVM, HVETENSE, CArauacense, Belmontense, ac Placentinum Collegia.

OROPESA profecti duo de Sociis, rogatu Cardinalis Archiepiscopi Toletani, cum eleemosyna pauperibus diuidenda, in Pontem Archiepiscopi, quod est oppidum satis celebre:& primò quidem satis arduus fuit introitus, vt apud homines minùs affectos, & quia Parochus parum fauere videbatur Missioni. Vicit tamen difficultatem vis verbi Dei concionante nostro, & eò vsque progressum est, vt manè sex horas totas oporteret adesse, ad audiendos pœnitentes, ac ferè totidem vesperi, præter tempus, quod dabatur Catechesi puerorum & rudium. Itaque concursu ingenti ad nostros, populóque ad pietatem inflammato, Confessiones generales auditæ plurimæ, conciliationes gratiarum perpetratæ, quam vtilissimè & frequentissimè. Ab cæteris item Collegiis frequentes obitæ Missiones & cum fructu, maximè Antistitum auctoritate, in suas diœceses studiosè delegantium aliquot ex Patribus.

SEGVRENSE, TALABRICENSE, Conchense, Almagrense Collegia.

SEGVRÆ obiit Frater noster Antonius Ruizius, Coadiutor Formatus, triginta octo annos

natus, cùm in Societate vixisset octonos denos, vir sane in officio Sacristæ multum exactus, & in agendo cum sæcularibus valdè modestus, ac circumspectus, omnibusque tam domesticis quàm externis prælucebat virtutis exemplo. In febrim Hecticam incidit quam anno integro patientissimè sustinuit. Talabricæ duæ Missiones susceptæ iussu Cardinalis, Archiepiscopi Toletani, cum eleemosyna, quam ipsius nomine nostri distribuerent, Iubilæo pronunciato, populi summo ardore ad Confessionem accurrerunt; Conchenses nostri eadem ex causa destinati ab eodem Cardinali, septemdecim oppida ingenti bono indigenarum lustrarunt. Eodem quoque genere vtilium excursionum nostri Almagrēses missu eiusdem Cardinalis feliciter occupati sunt. Talabricensium Sociorum vni dum versatur in pagana Missione, accidit quiddā singulare. In via ei occurrit indigena gratulabūdus, quòd Sacerdotem de nostra Societate cerneret, & significauit suam vxorem, graui morbo decumbentem, toto manè institisse, vt Pater aliquis de Societate Iesu vocaretur. Ingressus noster hominis tuguriolum, feminam inuenit humi cubantem sub lodice, quattuor iam menses in eo situ exigentem, apostematis toto corpore refertam, & membris contractam, sed cælestibus consolationibus plenissimam. Viso Sacerdote exsultauit, suprà quam credi potest, & lacrymans Deo Sacerdotique gratias agebat. Assedit Pater in pa[illegible]ri scabello, cui illa dixit; Nocte superiore se vidisse Angelorum Reginam, cælitibus comitatam, quæ sibi tota nocte ad auro-

ram vsque adstiterat,in eo ipso scabello,in quo Sacerdos sedebat. Affirmabat autẽ non fuisse somniũ illud, quia satis aduerterat se vigilare, ac recordabatur omnium,quæ Beata Virgo dixisset: nimirum collaudare mulieris deuotionem, quòd singulis diebus recitasset rosarium,Confessionem frequentasset, & sacram Synaxin, labores sustinuisset patienter,ac tandem monuisse, vt cum aliquô de Societate rem certã tractaret, cuius in Confessione oblita esset annis superioribus. Perseueraret porrò in sua deuotione, seque apud Iesum filium ei patronam futuram : inter quæ verba cùm ægra cõplecti præ amore Dei Matrem cupiuisset, ipsa Virgo derepentè sublimis abiuisset in cælum, multa pompa eam comitante. Pater perfecit, vt in Nosodochium delata mulier sedulò curaretur, quæ deinde conualuit, erga Dei Matrem deuotissima, & multum erga Societatem nostram. Veram fuisse visionem apparet ex eius vitæ innocentia, & eximio animi candore.

SANCTI CLEMENTIS, ET ALMOnaciria Sedes.

MISSI duo Sacerdotes in oppidum Sanctum Clementem, excepti sunt amantissimè à Senatu, Populo, ac Parocho, cuius postulatu venerant, vt ageretur de instituendo Collegio,moxque ministeria Societatis exercere cæperunt fructuosissimè. Don Andreas Pacheco, Episcopus Conchensis,exi

ſis,excitauerat Parochum, vt id faceret; ſtatim ergo atque reſciuit aduentaſſe Patres, aduenit ipſe quoque, & magno ardore de fundatione Collegij pertractauit. Parocho igitur iam pridem optanti perſuaſit, vt donationem faceret inter viuos prædij cuiuſdam, ex quo pluſquàm tres mille aurei in annos ſingulos colliguntur. Senatui verò expoſuit quanti ipſorum intereſſet, ne Societas ab oppido diſcederet: proinde animos caperent, & quiſque liberaliter offerret; quo noſtri alerentur tantiſper donec Parochus fundator moreretur. Ipſe in primis Epiſcopus obtulit bis mille aureos, totamque materiam templo exſtruendo neceſſariam: Parochus annuam tritici & vini ſatis amplam copiam. Senatus etiam de ſuo benignè contribuit, itaque accepta fundatione, Lucalibus apertæ ſunt duæ ſcholæ Grammaticæ, ac lectio Caſuum conſcientiæ.

Doctor Ioannes Eſcudero, Almonacirij Parochus, ſæpius cogitauerat ex amplo patrimonio aliquid inſtituere perpetui, quod popularibus prodeſſet, terque confectis teſtamenti tabulis, varia in eam rem decreuerat, in quorum nullo eius animus acquieſceret deinde; ſed anno ſeptimo huius ſæculi teſtamentum condidit, quod ratum poſteà eſſe voluit, ac ſeptimo poſt anno mortuus obſignatum reliquit. Id ab Senatu & populo cùm publicè inſpiceretur, ingentem omnibus peperit admirationem, quòd Societas hæres ex aſſe creabatur, ea lege, vt Almonacirij Collegium excitaretur, cuius rei ab eo numquam illata mentio fuiſſet, qui ſe auſterum potiùs erga noſtros ſemper oſtenderet

deret, siquando ex occasione cò diuerterent. Ferunt eum viuentem legere consueuisse librum de Missionibus Indiæ Orientalis, & Iaponiis Insulis, quem Pater Ildef. Gusman composuit, eaque lectione permotum, vt Collegij instituendi consilium caperet. Eo defuncto Magistratus missis litteris admonuit Patrem Rectorem Collegij Complutensis huius testamenti, missique sunt Sacerdotes duo, qui auctoritate Senatus hæreditatem adirent, moxque exordium caperent munerum sollemnium Societatis in ea vrbe. Propinquorum defuncti animaduersæ sunt principiò quædam à nobis abalienationes, quod exciderant hæreditatis exspectatione; sed illis ipsis ita placere cœpit opera Sociorum, vt breui euanesceret omnis simultas; & fuerit ex eis, qui audita Patris nostri concione affirmaret, pluris sibi videri eam concionem, quàm vniuersas Doctoris Escuderij possessiones. Plerique de oppidanis, post explicationem Catechesis, & sedulam puerorum in ea exercitationem, cum applausu exclamabant in hæc verba; Nunc apparet nos omnes Escuderij heredes fuisse, ad quos tantum boni ex eo peruenit. Præter frequentem Sacramentorum inductum vsum, sublatam morum corruptelam, plerique de Clero, populo, & Sacris Virginibus; exculti sunt priuatis rerum Diuinarum meditationibus, summo omnium emolumento & gaudio.

VII.

VILLAREGIENSIS, ET MADRIdiana probationis Domus.

VILLAREGIENSIS Domus Sacerdoti versâti apud Oretanos in Missione res accidit memoranda, quæ faciat ad Pœnitentiæ captandam omnem opportunitatem. Multa de nocte audiebat alicuius Confessionem, qui magna edidisset signa pœnitudinis; quo defunctus munere Pater ad meditandam sequentis diei concionem se collegerat. Cum fores ac fenestræ vndique essent clausæ, irrupit tamen ventus vehemens, qui Sacerdotis nostri vestem magna vi commoueret; moxque insecuta est vox valdè lugubris, quæ horribili gemitu, *Væ*, tertiò iterauit. Qua voce consternatus primùm Sacerdos grauiter, vbi animum receperat, adiurauit eum, à quo vox flebilis esset emissa, & iussit edere, quis esset, & quid vellet. Tum ille; Tua nihil referr nosse, qui ego sim; aliò propero; sed huc in transcursu deductus sum, vt viderem quemadmodum iste pœnitentiæ locum nactus est, à quo ego excidi. Quæ res opportuno tempore pro suggestu narrata, vehementer concussit auditorum animos, neque vulgaris ex ea fructus perceptus est. Alio loco Monachus ex honorata familia culpam admiserat, cum graui multorum offensione, quo nomine publica illi erat inurenda, & acerba infamia; sed elaborarunt nostri vt ea ipsi remissa, offensio tolleretur, ingenti populi totius lætitia.

Quod

Quod officium fuit tam gratum illius Ordinis Superioribus, vt ea causa gratias numquam nobis agere desinant.

Madridiani Tirocinij alumnus, Ioannes Garcia Gallego, Nouitius, felicissimè obiit. Innocentissimè vixerat extra Societatem ad annum vicesimũ ætatis, interque cætera argumenta virtutis eximiæ, puerulus adhuc, voto se Castitatis adstrinxerat. Vixit in Tirocinio tres modò menses, sed quorum singula momenta religiosissimæ vitæ insignibus monumentis illustrauit.

DE CASTELLANA Prouincia nihil venit in nostras manus.

PROVINCIA ARAGONIA.

TRECENTOS nonaginta ſeptem Socios anno priore, poſteriore quadringentos & quattuor cenſuimus in Familiis quattuordecim, de quibus recentes in Societatem venêre toto biennio quadraginta quinque, dimiſſi ab Societate ſeptemdecim, viginti morte ſublati.

VALENTINA PROFESSA DOMVS, & Collegium.

DIEM ſuum obiit Pater Ferdinandus Almaraz, annos natus duodetriginta, poſtquàm magna æquitate animi aliquot annos morbũ perpeſſus eſſet. Fuit amabili morum ſuauitate, animique demiſſione iuſto ardore temperata, ne in remiſſionem degeneraſſet nimiam; quo pacto multorum ſibi voluntates lucrabatur, & Deo.Principe in æde Valentina magno ciuium concurſu fructuque noſtri conciones habuerunt, nec minore, binis

nis excursionibus in oppida varia. Setabin vocati sunt nostri, summo Cleri ac ciuium consensu, & pari vtrorumque bono, vnde rediit singularis omnium erga Societatem beneuolentia. Ibi noster à Patribus Dominicanis est adhibitus laudando Beato Thomæ Aquinati, eius natali die, ac prandio exceptus in ipsorum cœnaculo, deinde à prandio, cùm sollemnis supplicatio esset, Cœnobiarcha ipse nostrum hominem, vel pertinaciter recusantem, compulit, vt locum in supplicatione quàm honorificentissimum occuparet, magna ciuitatis, quæ tota conuenerat, approbatione. In quattuor item alia oppida expeditiones susceptæ, Concionum & Catecheseon fruge quàm vberrima, vt alicubi fuerit, qui vnius concionis auditione decem & octo annorũ pellicatus cõsuetudinem aboleuerit, eóque studio exarserit verbi diuini, vt vno die quinquaginta millia decurreret, ne sub vesperam Concioni deesset. Valentina Seniorum Sodalitas hoc anno liberauit è carcere ac vinculis cẽtum & septuaginta captiuos, dissoluto ipsorum ære alieno. Oppida sedecim Valentiæ circumiecta nostri lustrarunt, prima de tribus missione. Eorum oppidorum in aliquo dissipatus erat rumor, tam austeram esse nostrorum in Confessionibus rationem, vt omnes oppidani eorum aditu abstinerẽt. Venit autem vni ciuium in mentem explorandæ rei causa nostrum Sacerdotem adire, cum ab eo hilari vultu, & amoris magna significatione, de peccatis esset auditus, ac deinde palam, & clara voce professus, mentiri, qui contrà sentirent ac loquerentur, animum adeundi

cæteris

cæteris fecit omnibus, & mox illi rumores ſunt diſſipati. Aliquot locis viri ac puellæ, grauibus implici noxis, cùm adiiſſent ad noſtros Confeſſionis gratia, ſenſerunt ſibi adſtringi fauces, occulta vi Dæmonis ſcilicet, vt diu connitentes eloqui non poſſent, perſtantes tamen in conſilio expiandæ conſcientiæ, tandem euicerunt, quod contenderant.

Collegium Valentinum, ſuperiorum facultatum totius Prouinciæ Seminarium celeberrimum, litterarum, & pietatis exercitationibus floruit, vt cùm maximè, hoc toto biennio. Tranſierunt ex his litterariis caſtris in Religioſorum Cœnobia egregiæ ſpei adoleſcentes: Sodalium verò ſe maximè probauit in omnibus, & in tuenda Caſtitate nominatim, cum magnis artibus appeteretur, etiam à principibus feminis: fuit autem ex hoc conuentu adoleſcens, qui afferret ad Præſidem Sodalitatis amatoriorum codicillorum magnam vim, manu primariæ mulieris ad ſe ſcriptam, flammis vſtulandam. Miſit hoc Collegium ad Superos vnum è noſtris Theologiæ diſcipulis, egregię indolis & exempli, quo mirum quantum accenderet ad pietatem omnes, qui ſecum agebant. Alterum emiſit quoque Coadiutorem Formatum, legum noſtrarum valdè obſeruantem, & laboris ita ſitientem, vt ne recreationis quidem tempore de ſumma contentione quidquam remitteret.

GAN

GANDIENSE COLLEGIVM.

PATREM Franciſcum Caſtillo, Gandiæ natum, hoc idem Gandienſe Collegium cælo tranſmiſit, quattuor Votorum Profeſſum, ætatis anno quadrageſimo quinto, Societatis aditæ viceſimo ſexto: ætate quidem non maturum omnino, ſed vitæ ſanctimonia, & laborib. pro ſalute animorum ſuſceptis, bene maturum. Erat laboris indefeſſi, alienæ ſalutis ſitientiſſimus, amantiſſimus excurſionum noſtrarum, quas cum ingenti proximorum fructu obibat. Reliquit apud exteros magnum ſui deſiderium, & eximiam ſanctitatis opinionem, vt plerique contenderent enixiùs eius reliquiarum aliquid ſibi concedi.

ALTERO anno præſentem Beati Patris Noſtri opem ſenſit vnus Fratrum, qui nono die, quàm eam ad ipſius ſacellum implorauerat, pedem alterum fœdis vlceribus ſaucium, vt eo non vteretur, perſanatum deprehendit. Quadriennio antè Madridij defunctum Ioannem Borgiam, Equitem præcellentibus virtutibus in Aula florentem, germanam ſobolem & exemplum magni quondam Ducis Gandienſis, hoc anno huc tranſmiſſum, noſtra in æde, magnificentiſſimo apparatu, condidimus. Lectiſſimam Conuictorum Familiam, ex principe Nobilitate Valentina & regni totius, pietatis & litterarum diſciplina hic informamus, euentu feliciſſimo. Prorex Valentinus, cùm hac iter haberet, apud nos pernoctare voluit.

CÆSARAVGVSTANVM COLlegium.

QVADRAGENARIÆ apud nos orationis celebritatem planè inusitatam ex eo sit facilè deprehendi, quòd omnis omnino & Sacer & Profanus Magistratus, multis distinctus Decuriis, vno tempore interfuit, quod aliàs visum erat numquã, eiusmodi concursum studiosè declinantibus eorum singulis, propter sessionis prærogatiuam, quã, alij alio iure, singuli tamen sibi vindicant, cuius tamen nomine dissensionis nihil hoc conuentu intercessit. Seniorum Sodalitas centenos vinctos è carcere sua pecunia hoc anno exemit: opulentus mercator, huic propagandæ benignitati, millenos aureos Sodalitio legauit. Monteregienses, quorum in agro luculentum nacti sumus prædium, vulgo commemorant, & cum multa grati animi significatione, Beati Patris Nostri meritis toti suo territorio concessam immunitatem à grandine & locustis, quibus erat infestissimum antè, quàm nobis in eo fuisset prædium; qua calamitate circumiectus vicinorum ager etiamnum, & grauiùs etiam, quàm olim, vexatur. Quodam in oppido ad singulare certamen nonnulli vocabantur, libellis in foro publicè affixis; prouocationem incendia sunt consecuta, iamque aliò cogitabant nonnulli, vexationibus ferēdis impares, nec oppidi Satrapa excitatum tumultum poterat compescere. Eius tamen auctor incendij cum interfuisset nostrorum concionibus, pœnitentia

nitentia ductus, & se criminum suorum atrocitate, & populum sollicitudine liberauit. Exeunte anno Pater Antonius Hurtado, Bæticus, duodetriginta natus annos obiit, dum magna cum laude Humanitatis litteris tradendis occupatur, vixdum studiorum omnium absoluto curriculo. Ludouicus item Sora, Cæsaraugustanus, vndeuigesimo ætatis anno, magnæ spei adolescens, decessit.

SECVNDO anno Patres duo peragrarunt oppida septemdecim huius diœcesis, quorum opera Sacramentis imbuti sunt oppidanorum plus dena millia vix toto trimestri, quo tempore priuatim & publicè omni ludorum genere, ac saltationum abstinebatur: auditæ sunt iis excursionibus generales Confessiones voluntariæ mille, ac quingentæ, præter has aliæ quingentæ omnino necessariæ.

BILBILITANVM COLLEGIVM.

MIGRAVIT ad Superos Pater Antonius Belloc, Valentinus, trium Votorum Professus, in Collegium Valentinum valdè beneficus, cùm vixisset annos duos & sexaginta, in Societate viginti. Degerat ille priùs in matrimonio & honestè & splendidè, in Diuinis incedens mandatis sine querela: sed ad vlteriorem Consiliorum perfectionem accitus, coniuge ad Virgines transeunte, se Christo, & rem suam, quæ annuorum sexcentorum erat aureorum, in eiusdem Societate donauit. Homo in deliciis habitus diu, ægrè dein-

de tulit inter nos, si quidpiam singulare videretur ipsi tribui, aut si mentio inferretur eorum, quæ Societati donauerat. In sola fuit animi demissione singularis; nam exacto biennio Probationis, cùm necesse haberet præcepta Grammaticæ repetere, vltroque Superiores deferrent, vt priuatim doceretur, maluit publicam nostrorum discipulorum scholam frequentare, vbi cum ipsis discipulis & Grammatica præcepta repetebat, & vicissim disputabat. Fuit ei perpetuus sermo de morte, ac eo quidem eius fructu, vt Sacrum facienti Deus instantis obitus diem denunciarit, quo ipso die complexus eũ est affectus Apoplecticus, qui quadragesima hora ipsum exstingueret: quo in stupore liber ei relictus est linguæ vsus, vt ex eo auditum sit, singulari Dei beneficio sibi patere in cælos aditũ. Lustrata oppida quædam summo incolarum bono vbi sopitæ grauissimæ seditiones, & ex cædibus ortæ inter oppidanorum summa capita, exitiales futuræ non paucis simultates.

Insequente anno mortuus est Michaël Valpicesta, Coadiutor rei familiaris, anno ætatis quinquagesimo secundo, & vicesimo quarto ab Societatis ingressu, in quo emicuit omnium virtutum decus, ac obedientiæ in primis studium singulare. Ianitoris & Aeditui munus obiit pari pietatis, & boni exempli laude, in quo cùm suis partibus egregiè defunctus esset, suam operam Sociis liberaliter deferebat.

TVRIA

TVRIASONENSE, OSCENSE, ET Barcinonense Collegium.

VNius è nostris, Quadragesima in primaria Oscensi æde concionãtis, opera Mauritanus, Mahometanę sectæ alumnus, ad Christianã veritatẽ se conuertit, qui Baptismo deinde magno mortalium concursu initiatus, Diuinæ vocationis beneficium prudenter expendens pietatem egregiè colit. Turiasonensis Sodalis Marianus letali vulnere acceptus cùm exiret è templo, id primùm cauit per Sacerdotem nostrum, qui ad eius Confessionem accurrerat, vt omnes intelligerent, se percussori condonare, quod & apud propinquos ratum esse voluit: neque caruit mercede illa mansuetudo, nam Deipara, cui erat cliens addictissimus, ei sanitatem, præter multorum spem, impetrauit. Barcinone quidam multos iam annos peccatum celabat in confessione, qui acceptam ore sacrilego Diuinã Hostiam non potuit deglutire, vel adhibito frequenti aquæ haustu, quo casu sui sceleris admonitus, accidit ad pedes Confessarij, expiatusque, dum Absolutionis formula pronunciatur, fauces sibi mox dissolutas sensit, quæ priùs veluti duro laqueo stringebantur. Beati Patris Nostri patrocinio adiutus quidam conualuit letali ex vulnere, cùm eius salus iam esset palam conclamata. Gotthalaniæ Prorex dysenterico ex morbo periculosissimè laborabat, & postulauit sibi afferri quidpiam reli-

quiarum ab eodem Patre, quibus admotis derepente sanatus est; neque se ingratum tanti beneficij præbuit; cuius magnitudinem deinde non desinebat prædicare.

Secundo anno viuere desiit Pater Melchior Miralles, Professus quattuor Votorum, anno ætatis quadragesimo tertio, Societatis initæ vicesimo quarto, indefessus operarius, Missionum in primis studiosus, frequens in Nosocomio, & Custodiis, capite damnatorum comes assiduus. Is excepta in carcere Confessione multarum horarum, non sine suspicione pestiferi halitus contracti, febri ardenti paucis diebus est confectus. Petrus item Macipe Theologicæ scholæ auditor, annorum vicenûm quinûm, & inter Socios nouem versatus, graui & molesto ex morbo occubuit, cuius patientia in eo tolerando mirificè se probauit omnibus. Ipso Circumcisionis die venit ad nos Illustrissimus Princeps Philibertus, festo corporis cultu, stipatus satellitibus & pedissequis purpuratis, magnaque Nobilium multitudine: qui, re Diuina peracta, vnus prandere voluit apud nos, in communi triclinio, exclusis ceteris omnibus, parato suis impensis lauto conuiuio.

GERVNDENSE COLLEGIVM.

PVER cùm ageret animam, & à parente suo numeraretur in mortuis, accensa candela iacentis naribus applicita, extremum spiritum explorante, noster Sacerdos accurrit cum Beati Patris

tris chirographo. Is vbi pedem in moribundi cubiculum intulit, antè quàm sacra lipsana promeret, sensit morbus præsentem Ignatij manum: nam subitò puer, stupentibns adstantibus, lecto exsiliens, Sanctumque Ignatium ingeminans, ad nostrum rectà tetendit; & in lectum à suis coniectus, mox ex eo sanus descendit. Eius deinde mater, repentino confecta morbo, humi iacebat exanimis, rigentibus membris omnibus, marito exstinctam eam conclamante, vbi rigor ille corporis aliquot horas perseuerarat. Tum puer à Parente nostro sanatus haud ita pridem, matris calamitate permotus, procidit in genua, sublatisque in cælum manibus, hæc verba fidenter, constantique vultu iterabat: Sancte Ignati, ego volo vt matri meæ opem feras; age, Sancte, ego volo: quæ ingeminare diutiùs perseuerauit. Annuit pueri tam ingenuæ precationi Beatus Ignatius, moxque matrem filio reddidit, qui ante matri filium restituerat. Virgo castitatis Deo seruandæ studiosissima ægerrimè ferebat, sibi sponsum hominem destinari, quæ Christum legisset coniugem; quamobrem ipso Natali Beati Parentis Nostri, in eius sacello, post Diuinas epulas, postulabat à Beato, vt sibi morbum impetraret, qui vel tuendæ Castitatis facultatem, vel mortem afferret; quæ ipsomet die morbum contraxit, ex quo breui occubuit. In eius mortuæ mundo reperta sunt flagella multo cruore consperſa, quibus bis terve in hebdomade se acriter exciperet; adhæc gemina vestis cilicina, & earũ vna rigida admodum, quam indueret sollemnium saltationum diebus.

Altera parte biennij Vrgeliam missus Gabriel Baijle, vt Humaniores litteras doceret, decubuit in via apud oppidum, & deinde occubuit. Ea fuit eius modestia, religio, & patientia, vt cum oppidani certatim viserent, animaduertâque ipsius omni actione, Sanctum vulgò appellarent, ita omnium rapiebat animos, non ipsius tantum pietatis & sapientiæ plenissima oratio, sed ex eius vultu emicans incensus quidam religionis, & Diuini amoris ardor. Renidenti ore, vt semper erat, & ad modestiam compositissimo, intuentes summopere oblectabat, accendebat autem studio rerum cælestium, quas ipsis oculis spirabat. Morti proximo oblata est Deipara, Cælitum frequentissimo septa comitatu, ac deinde Christus ipse, manibus texens corollam, quibus spectandis incredibiles animo iam prægustaret delicias. Certatum est pia æmulatione Clerum inter atque Religiosos, vtri sepulturæ ipsius & exsequiarum ius obtinerent: sed vicit meritò eius hospes, vir primarius, apud quem decesserat, & Cœnobio Benedictino eum attribuit. Omnis Clerus atque Magistratus perhonorificè ipsius funus duxit, & rapuit sibi de ipsius vestibus quilibet, quod potuit. Rogati ab nostro Sacerdote num eorum bona venia nos eius ossa inde auferremus: negarunt præcisè cuiquam se condonaturos tam sacrum depositum, quando id sibi Deus commisisset.

VRGELITANVM, ET ILERDENSE Collegium.

VRgeliæ Concionatoris nostri dictione permoti plus quàm viginti homines, grauium iniuriarum suarum condonationem voluntariam publicis tabulis consignatam esse voluerunt, vt se persequendarum omni iure in posterum exsortes esse testarentur, qui voluntatem nunc abiecissent. Eodem inter dicendum vehementiùs efferuescente, sublato in manus patientis Christi simulacro, mulier, quæ triginta annos Ecclesiastico viro turpiter cõsueuisset, fusis lacrymis, ductisque ab intimo pectore suspiriis, à Deo culpatum, & à populo veniam præbitæ offensionis postulare cœpit. Eius facto tantus in concione animorũ motus erupit, vt vniuersus populus exclamaret, se quoque grauium esse flagitiorum reum, & alius iniuriarum gratiam hostibus faceret, alius admissorum posceret veniam. Defecta porrò viribus mulier, humi decidit, velut exanimis, nec se patiebatur erigi, quia diceret, se Dei nunc factam, quæ fuisset Diaboli, Deo humi operam nauare debere: cibum verò non admisit, donec postera die legitimè esset expiata. Sacerdos autem eius feminæ concubinarius, sub vesperam aduocatis publicè reliquis Sacerdotibus & Magistratu, prouolutus in genua, Numini factus supplex, anteactæ vitæ pacem precatus est, & ab adstantibus offensionum gratiam; ac deinde omni

præterita turpitudine Sacerdoti se præbuit expiandum. Diem suum Ilerdæ obiit Pater Ioannes Oliua, anno quinquagesimo primo ætatis, & duodecimo ex quo venit in Societatem, Spiritalis Coadiutor strenuus, qui octauo ante die obitum suum prænunciarat, cùm bene valeret. Anno decimo quarto huius sæculi Sociis Ilerdensibus datus est aditus in nouas ædes, quò Eucharistiā sollemni ritu intulit ipse Antistes, Magistratibus, & ciuiū Ordinibus vniuersis pompam cohonestantibus. Eodem anno Pater Cosmus Maïquez, Collegij Rector, ingenij ac virtutis præstans laudibus, exstinctus est quinque dierum pleuritide. Mirificè consensit in omnibus eius voluntas cum Diuina voluntate, ac sub obitum maximè. Nam audito pulsu campanæ, qua Patres vocabantur ad Sacram eius vnctionem, sublatis in cęlum manibus exclamauit, Te Deum laudamus.

BALEARICVM, ET PERPINIANENSE Collegia.

IN Balearium maiore oppidum est Petra, quod in duas ruptum factiones ad exitium properabat, duobus oppidanis iam occisis, aliis non paucis malè multatis, pluribus fugitiuis, aliis in vincula coniectis. Pridie quàm eò venirent nostri alterū seditionis caput in templi asylum se receperat, vbi iam versabantur contrariæ factionis duo, vt iis, quod timebant vulgo, concurrentibus, redundatu-

ra huma

ra humano cruore sacra ædes putaretur. Noster Sacerdos in eadem æde concionatus nihil omisit & publicè & priuatim, quod valere videretur, ad conciliandam eorum gratiam, sed irrita opera. Igitur postridie inter concionem, in ipso dicendi ardore geminam caluariam humanam profert in medium, & quasi essent duo factiosorum capita, eleganti idolopœïa suum statum deflentia, lugubriter induxit, quantum malorum apud Inferos ex simultatibus excepissent, quàm seuerus inibi Deus odiorum vltor esset. Quo spectaculo & lamento ingens animorum commotio in auditoribus facta est, quā vt vehementiùs incitaret, Christi de cruce pendentis signum eduxit, atque factionum principes publicè appellās, quàm humanissimè potest per Christum cruci affixum obtestatur, vt in concordiam se patiantur adduci; qua tandem oratione molliti nuper immiti pectore homines concedunt in mutuos amplexus, & horum exemplum mox cæteræ factionum manus reconciliatis animis ad osculū certatim decurrerunt. Illa verò ipsa die omnes ad nostri Sacerdotis genua prouoluti salutari Cōfessione sunt expiati, postridiéque sacro pasti epulo, inter quam dapem, Christianæ amicitiæ notam, & pacis effectricem, noster monuit sedulò vniuersos beneuolentiæ perpetuò fouendę. Eos oppidi Rector omnes conuiuio accepit eodem die, vbi mutuò & officiosè alij aliis ministrabant, eamdemque mensæ communionem in suis posteà domibus sæpius vsurparunt. Post eiusmodi argumenta reconciliatæ penitus gratię, noster Sacerdos vniuersos

sos secum duxit ad Proregem, cuius auctoritate pacificationis ratio publicè in tabulas est relata, renouatis apud ipsum instauratę beneuolentię omnibus argumentis, secundùm quæ Prorex omnium, quæ in leges ac Principem commisissent, gratiam fecit humanissimè.

Posteriore anno in Balearibus obiit Dominicus Iriarte, Formatus Adiutor, Nauarræus, anno ætatis sexagesimo quarto, Societatis adeptæ vndetricesimo. Humilitatem, paupertatem, obedientiam coluit ex animo vsque ad extremum diem, silentij tenacissimus, vbi res sermonem non exigeret, domandi corporis studiosissimus, cuius indices erāt inflicta humeris quotidie verbera. Magno cultu Deiparam prosecutus, castitatis, & religionis erga res Diuinas egregiam laudem, ab ea promeruit. Tunetanus Maurus captus ab nostris, ex Insulariū conuictu cœpit erga res Christianas affici, ac tanto magis cùm reuersus in patriam suorū gentiliū barbaros mores cum Christianorū humanitate ac probitate conferret. Igitur hoc anno vectus prædatorio nauigio cum viginti quattuor sociis ad Balearicum littus, se deiicit in continentem, in quę propinquam turrim confugit, suumque animum aperuit, vnde ad nos adductus, iam Fidei rudimenta capessit ardentissimo Baptismi studio. Vitæ sanctitate præstans femina, noctes solidas orationibus transigebat, in magna copia deliciarum cælestium, magna Cacodæmonis inuidia, qui eam hoc nomine grauissimè diuexaret. Oblatam igitur ab Sacerdote nostro imaginem Beati Patris Ignatij, cùm fiduciæ

fiduciæ plena ad cellæ suæ parietem affixisset, omni molestia Dæmonis se sensit continuò liberam. Post annum verò, imagine refixa ad purgandum cubiculum, passa iterum est vexationes à Diabolo acerbissimas, donec requisitam cum cura imaginem parieti denuo alligasset.

TARRACONENSE TIROCINIVM.

EXCVRRERE in duo oppida totidem Sacerdotes ex Tirocinio, quorum ex opera insignia emolumenta in oppidanos redierunt, vt instaurata morum probitate, ac in res Diuinas religione exaggerata vehementer, alia facies oppidorum cerneretur. Tironum vnus vrgentibus propinquis nobis ereptus, & in carcerem coniectus, vt ea vexatio excuteret Religiosæ vitæ studium, quod & simulauit se abiecisse, vt imponeret cognatis, à quibus domum suam abductus, ac deinde missus in Academiam ad Iuris Ciuilis studia, mox vt sui cõpos factus est, ad nos reuólauit, iamque perseuerat singulari omnium approbatione & animi sui voluptate. Missi duo Patrum ad longinqua oppida, quò nondum Societas peruaserat, vbi primùm respondere oppidani eorum se opera nihil egere; mox verò consilij factique sui pœnitentes ad se vltro ad miserunt. Omnes omnino ad Concionẽ Confessionémque accurrebant, etiã ipso ex aratro agricolæ, qui ante lucem ad templi fores nostris præstolarentur. Quasi ergo discussis tenebris lucem obortam

auidè

auidè adſpexerunt, cognita fœditate ſui peccati, altè concepto Dei timore, odioque temerarij iuriſiurandi, exſecrationum, detractionis, quibus aſſueuerant. Quidam poſt obitam Confeſſionem, & ſumtam Euchariſtiam, dubitare cœpit an ritè fuiſſet expiatus, adhibuitque ſibi Beatam Virginem, vt eius ope doceretur, ſi quid omiſiſſet; cui per ſomnum indicata ſunt ei certa quædam peccata, quæ iubebatur recolere apud Sacerdotem. Rediit ergo ad nos, ac multo cum fletu iterum confeſſus, animo deinceps acquieuit, egregiè memor accepti à Magna Matre beneficij.

PROVINCIA BÆTICA.

VNDEVIGINTI domicilia, & Sociorum capita quingenta ſeptuaginta ſeptem anno priore numerauimus, ex iiſque Sociis Sacerdotes centum nonaginta octo; Diſcipulos nonaginta; ducentos octoginta duos Coadiutores; Nouitios quattuor & ſeptuaginta: anno autem poſteriore Socios quingentos octoginta ſex, Sacerdotes centum nonaginta ſex: Diſcipulos centum quadraginta ſeptem; Adiutores ducentos quadraginta vnum. Nec admiſſorum nec mortuorum certus numerus perſcribitur.

HISPALENSIS PROFESSA Domus.

ANNO priore deceſſit Pater Aloïſius Alcazar, Hiſpalenſis, ſeptuagenarius, Votorum quattuor Profeſſus, eximium huius Prouinciæ lumen, ac Societatis vniuerſæ decus, quem multæ ac exquiſitæ

quisitæ ornabant litteræ, sed quarum esset in eo illud ornamentum longè splédidissimum, quòd rem litterariam animi demissione sic obruebat, quasi eam non attigisse planè videretur; qua quoque arte vsus est cætero omni opprimendo decore, quo maximè clarescerct. Abstrusæ eruditionis, & incomparabilis industriæ monumentum illud in Apocalypsin Ioannis fuit eius multorum annorum fructuosissimus labor, & luculentissimum pretium operæ, cuius paucissima vidit mandata typis folia, de quibus verò excepta est moribundi vox illa memorabilis: Gaudeo, inquit, prius me animam, quàm illum meum codicem edere. Absolutam reliquit secundam huius operis partem, quam inscripsit Apocalyptica, quòd loca Scripturæ Sacræ contineat, quæ Apocalypseos obscuritati pleniorem lucem afferat. Integrum scilicet Canticorum Canticum, Psalmos complures, multaque alia Bibliorum capita complectitur hic commentarius, cui edendo diligens datur opera. Sed non ita hæc magna summi viri facinora, quàm maxima in eo homine sui despicientia. Erat certè popularis auræ ac humani plausus auidissimè, ac interdum perquàm facetè contemnens, despiciens ac illudens in quauis mole, vbi Diuinus honos appetebatur. De bonis, quæ nobis peperit Christus, alto quodam animi sensu frequens loquebatur, in quo, aut simili quopiam sermone, non sibi à lacrymis temperaret. Prosecuta est hæc ciuitas eius mortem eximio doloris sensu; ad funus hominis Religiosi conuenerunt sua sponte variarū Familiarum plerique, multi

etiam de Clero, & maximo templo nominatim, & honoratiores quidem, alij aliis per interualla succedentes efferendo humeris cadauere. Expeditiones menstruæ susceptæ ad aliquot oppida, vbi opera ingens, sed optimè collocata, cùm admotis vehementissimè ad auditorum animos dicendi facibus, continuò à concione certatim se abiicerent ad Sacerdotum nostrorum pedes Confessionis gratia; & ij quidem homines, ac iis de rebus, quibus explicandis fructuosissimè quiuis labor adhiberetur. Inuitantibus ad se oppidanorum primariis quàm humanissimè officiosissimeque, diuerterunt tamen nostri ad Xenodochium, quò inferebantur esculenta & poculenta copiosissimè, vnde nostri & ægrotis & vinctis bene facerent, & quidem abundantissimè.

Altero anno variis excursionibus ampliùs triginta oppida, & pleraque montana, lustrauimus incredibili oppidanorum bono. Sæpe contigit desertos montes obeuntibus nobis, vt diem vnum dimidiatumque aquæ nihil libaremus, tantum abest, vt cibo refici possemus: erat autem in summis deliciis panis ater ex alliato, si quando eius fieret copia. In pagos & oppida egentissimæ plebis cum ventũ esset, dilabebantur alij aliò, ne si nos acciperent, cibum sufficere aduenis cogerentur; posteà verò quàm audierant nos vtcumque viatico instructos, non futuros eis graues impensarum nomine; tum vndique concurrere in templa, & occasione sua bene vti. Fuêre non pauci, quos vel noxarum vrgeret pondus, vel metus ne multitudine prohiberentur

à Confessario, ideoque palam omnibus sua peccata vulgarent, vt ea necessitate adigeremur ad absolutionem eis impertiẽdam. Neque potuêre ab hoc instituto abduci, etiam grauium virorum suasionibus, quòd assererent, malle se apud mortales existimationis iacturam facere, quàm ea tuenda non expiari suis flagitiis, & æternis ignibus addici. Qui superiore anno in Fortunatas Insulas excurrerunt, dum Superiorum iussu reditum parant, ab Insularibus præ amore sunt ita reuersione interdicti, vt flagella in baiulos, si eorum vestes; ducẽtos aureos in quemlibet nauclerũ, si nostros exportassent, Prętor edicto sanciret; itaque iis interclusis manendi Prouincialis fecit potestatem. Quare Lanzarotem, & Fortem-venturam, quæ solæ de septem Insulis supererant, lustrare sunt aggressi. Hæ duæ sunt Fortunaturum littori Africano propinquissimæ, vt duodecim non plùs horis transfretetur: sunt tamen egentissimæ, vt quæ pluuia vix vmquam imbuantur. Vna sola planities est arenosa, quæ, si opportunus affluxerit imber, quinquagesimum, ac centesimum etiam referat suis aratoribus. Extra tritici, hordei, cæterique frumenti culmos, in Lanzarote vix aliam stirpem, aut arbusculæ stipitem deprehendas. Quadraginta ampliùs passuum millia in longum porrigitur, in latum decem millia, & eò magis, vbi ficum vnam dumtaxat, puteo pæne immersam, obseruare licuit. Fortis-ventura Fortunatarum maxima, longa est octoginta millibus, lata viginti, & eò amplius, pauculis hortis consita, aquis plurimùm salsis vtitur, alendis gregibus maximè

ximè idonea. Incolæ ſunt indigenæ partim, partim Africani aduenæ, Chriſtiani omnes; indigenis fermè omnibus intercedit ſanguinis cognatio eiuſmodi, quæ matrimonia prohibeat, niſi Eccleſiæ ſoluantur legibus, aut Afris Neophytis copulentur, quod genus affinitatis exhorrent. Deſtituti ſunt pæne omni procuratione, vt vix quarto quoque anno concionatorem audiant, & vnico quidem in templo tota ea Inſula, quod olim Beatus Diego ſuis propemodum manibus integrum exædificauit; quo ex templo exſpirare videtur adhuc neſcio quid cæleſtis ſuauitatis, cuius illecebra in ea gente ſenſus pietatis fouetur. Qui ab templo abſunt, manipulatim incolunt montes valleſque in ſumma rerum omnium inopia, vt vix decenti amictu tegantur, cuius penuriæ verecundia templo & Sacris pleromque abſtinent, alij verò viæ longitudine, quæ viginti millium eſt in pleriſque locis. Hanc ſiluam tam horridam aggreſſuri duo de noſtris, duobus aliis in Canaria verſantibus, dum Fortem-venturam occupare tentant, ea nebulis excipitur, perque imprudentiam nautarum ad Lanzerotæ littus appelluntur. Ibi dum onerariæ duæ ſe parant ad nauigandum, omnes Epibatæ expiantur: inde, tota luſtrata Inſula, in Fortem-venturam traiiciunt, eamque vniuerſam percurrunt. In multa ignorantia Chriſtiani officij, & tanta deſtitutione ſubſidiorum, facilè ſit coniicere quàm locuples materia exercendæ induſtriæ nobis ſit oblata, inſularibus certè rem ſuam nauiter gerentibus, vt ne breui diſceſſuris noſtris excluderentur Sacro-

rum opportunitate;quibus deinde abeuntibus omnium indigenarum fletus sunt consecuti. Inde traiecere in Canariam, vbi Natalem Beati Patris Nostri celebrarunt incolæ apparatu ac frequentia Confessionũ, quanta in maximis Hispaniæ vrbibus posset exspectari. Ad hunc modum perlustrandis septem Fortunatis Insulis, res indigenarum ea felicitate procurata est,vt vulgo dictitarent, suas Insulas eo nomine verè dici posse Fortunatas. Pater Stephanus De Hogeda per illud tempus è viuis excessit in Professa Domo Hispalensi, cui vita obtigerat in Societate annorum duorum & quadraginta, septuagesimum & sextum nato cùm mortuus est inter Professos Votorum quattuor. Cùm adiit Societatem, eo nomine in Salmanticensi Academia erat, vt ad summos magistratus apertum iam sibi videret aditum;cuius auctoritatem & exemplũ secuti plerique Academicorũ, in nostram militiam se adscribendos dedere. Professus annos aliquot Theologiam, mox deinde ad regendum adhibitus, reliqua fere vita in eo munere summa cum laude versatus, eximiæ prudentiæ fama concitauit viros quosque principes in grauissimis negotiis ad suum consilium exquirendum. Vt tutandæ Societatis fuit perpetuò studiosissimus, ita eam defendit strenuissimè sua gratia, auctoritate, consilioque in rebus sæpenumero grauissimis. Comitate,summissione, religione in Deum, Instituti sui obseruantia, orationis studio, asperitate victus, vestisque in paucis excelluit, vt meritò visus sit apud externos etiam clarere opinione sanctimoniæ.

HISPALENSE COLLEGIVM, Probationis Domus, & Anglicanum Seminarium.

SCHOLARVM nostratum Discipulus, Hispalensis ciuis, Comitiali morbo laborabat infestissimè, cui Pater vnus de nostris cùm asseueraret habere se potentissimũ ei malo pellendo amuletum, & euestigiò promeret æreum sigillum, effigie Parentis nostri cælatum, & acceptum puer religiosè osculaxetur, repentè illo molestissimo affectu exsolutus est, iamque decem menses eo immunis perseuerat. Idem puer Quartana pridem pessimè habitus, eidem Sacerdoti aliquando occurrit, postulatque ecquod haberet aduersùs febrim præsidium. Quidni potest, inquit Pater, qui te absoluit Comitiali molestia, febrim quoque abigere, si quidẽ tu eadem Fide vales, qua tum valuisti? Excitauit in se Fidem puer vt potuit, & preces adhibuit Parẽti Nostro, moxq; iussa Quartana excessit. Eius pueri amita, quinquaginta iam annos Comitiali vexata, vbi de puero sanato inaudiit, misit ad eumdem Sacerdotem, qui exprimeret iconem, salutifera impressam effigie; quam misit Pater, sed, iussa muliere, rem Diuinam præmittere, tum malè affecto cordi admouere sigillum; quo appresso mox fugatus est vetustissimi morbi contumax affectus, iamque quattuor menses intactam relinquit mulierem.

Altera parte biennij vita functi duo; alter Scholaris, Gaspar de Velasco, cùm ætatis annum vigesimum, Societatis quintum, Philosophiæ secundum perageret; alter Bartolomæus Gonzales, temporalis Adiutor Formatus, ætatis anno tricesimo quinto, Societatis decimo sexto, ambo Granatenses, disciplinæ Religiosæ studiosi ambo. Tirones admissi ad Probationem quadraginta duo. Ex Seminario duo Sacerdotes missi ad populares Anglos, in Fidei negotio studiosè iuuandos: duo item ex eis alumnis in Benedictinam Familiam commigrarunt. Ex Anglia porro tribus his annis Hispalim venere alumni omnino sex & triginta, quibus tredecim eòdem rediere ad Fidem propagandam: sed hoc postremo anno accepimus inde tredecim, septem eò dimisimus, qui operæ hic positæ pretium apud suos facerent. Habitæ sunt ab alumnis ad Britannos Hæreticos & Catholicos Aduentu & Quadragesima conciones, & plerique reuocati sunt ab Hæresi ad Catholicam fidem.

CORDVBENSE, ET GRANATENSE Collegia.

PRODIERE duo Sacerdotes ad menstruam operam in celebri oppido ponendam, vbi aliàs instituerarnus Sodalitium ex oppidanis, cujus ea sunt incrementa iam & frequentiæ & pietatis, vt vno die Sacram Mensam adierint plus trecenteni Sodales. Anno secundo migrauit è vita Pater Fernandus Rodriguez, Votorum quatuor Professus,

Lusita

Lusitanus, clarus quidem cæteris virtutibus, sed paupertate, meditandique vsu valdè conspicuus. Egerat multis annis concionatorem magno audientium fructu, quos quotidianis etiam sermonibus pietate singulari conditis ita in Deum afficiebat, & sibi demerebatur, vt eum amarent, & venerarentur maximopere. Ad egentium excipiēdas Confessiones ferebatur ingenti ardore, in quibus Christum suspiceret veriùs ac suauiùs. Hic denique vir omnino magnus eximiam multarum virtutum decuriam purissimo flore virginitatis ad mortem vsque coronauit, quam vitæ apprimè similem excepit valdè alacriter.

Granatæ valet ac viget quàm maximè ciuium pietas in Beatum Ignatium, quam prodigia frequētia exaggerant non parum. Quemdam iliacus dolor vexabat acerbissimè, qui sibi visus est videre ac audire Beatum ita loquentem: Ades animo, nam tuo in me studio hunc à te dolorem statim abire Deo placitum est. Verba continuò sequitur sanitatis fides, quæ suspicionem somnij amoueret. Multa sanguinis copia coëuntis ad fauces pueri vitam ita dubiam fecerat, vt desperarent medici; sed appensa collo ægroti Lipsana Beati Patris causam morbi morbumque ipsum momento discussêre. Alius aciem oculorum tantumnon amiserat, orat confidenter Beatum, quasi vnus de Familia, quòd Scholarum nostrarum esset alumnus, continuoque vim luminum integram recepit. In huius regni quadam vrbe viri primarij degebant procul ab vxoribus, inductis earum loco concubinis, & manabat res exē-

plo virorum dignitate præcellentium, nemoque ſerpenti malo medebatur, tametſi grauiſſima erat omnium offenſio. Noſter concionator fœdum illud vlcus tam acriter agitandum ſibi ſumſit, dum fœtore permotus excitaretur aliquis, qui penitùs exſcinderet. Egit itaque toties, tam vehementer, tam multis locis aduersùs eã gangrenam, vt ad ſupremum Conſilium Regium deueniret fama, vnde mox miſſa eſt ſyngrapha ad Prætorem, vti concubinas exterminaret, quibus confeſtim exactis, gratulatum eſt publicè primatimque Sacerdoti noſtro, cuius acri expoſtulatione illa peſtis eſſet exciſa. Excurſum in ſummota viginti oppidula, quæ Ieſuitas numquam viderant, raró alios animorum procuratores, vbi operæ plurimum fuit in ſumma indigenarum ignorãtia, & peccandi conſuetudine, ſed acuebat animos noſtris, vireſque ſufficiebat in rudi admodum plebe ſummum proficiendi ſtudiũ, vbi admonita fuerat, quæ ſuarum eſſent partium, & procul quotidie accurrebant nũcij ex aliis oppidis longinquioribus, qui ad ſuos inuitarent, ad quos cùm iter intenderetur, prodibant certatim obuiam primarij quique oppidanorum, ſuam nobis & ſibi gratulantes fauſtitatem. Quodam in oppido paſſim iacebant, & exſtinguebantur populari morbo, copia fœtidi ſanguinis obſtruente fauces & ſtrangulante; quod in oppidum vt pedem noſtri miſerunt, nemo eorum qui iacerent periit, nemo eum affectum contraxit, vt mox tota regione vulgaretur, nos omnibus morbis facere medicinam, & reuera fecere ſigilla Beati Patris, cæteraque huiuſmodi.

MON

MONTELLANVM, ET BAEZANVM Collegia.

EXCESSIT è viuis Pater Alphonſus De Sianez, Latinæ linguæ Profeſſor eximius, cuius ſingularis ea fuit virtus, vt cum ad ſuperiores Diſciplinas eſſet non parum idoneus, in quibus præclarum dederat ſui ſpecimen, cum & in alio genere poſſet plurimum, maluit multorum magno emolumento ei ſe totum dedere. Virtutis autem reliquæ vt erat ſtudioſiſſimus, docendo inſtillabat ſuis Diſcipulis per litterarum ſuaues illecebras ſolida documenta omnis religionis. Quo in ſtudio dũ prouehitur ardentiùs, cupiditate communicandæ ſuis auditoribus doctrinæ accuratioris, præmaturũ ſibi obitum accerſiuit. Inuocati vocatique perreximus Montella in propinquos ſummotoſque pagos & oppida, mirabili mutatione morum Conciones & Catecheſes conſequente, alicubi verò inſtitutam rectè viuendi diſciplinam Magiſtratus pœna ſanciuit, vt qui noſtris legibus mores non direxerit, plectatur, vt aſſuetudine rectè agendi virtus condiſcatur. Secundo anno deceſſit Franciſcus Ferrer, ſexagenarius, rei domeſticæ Procurator egregius, cui muneri præfuit annos plus triginta, ſingulari ſollicitudine, ac magno virtutis exemplo. Coluit ſtudioſiſſimè tranquillam in aduerſis patiẽtiam, ac in diuturnis præſertim, moleſtiſque morborum vexationibus: Feminarum allocutionem ſic perpetuò vitauit, vt neminem admitteret, ac ſi quid

opus esset dicto, per interpretem id curaret.

Baëzanis Sociis sua vetus manet apud ciues, & vrbis accolas existimatio reuerentiaque, vt nihil operosi negotij cuiquam vel consultandum vel decidendum sumatur, cuius consultatio & arbitrium apud nos & per nos non transigatur. Nostra etiam opera multum est vsus Cardinalis Archiepiscopus Toletanus, suæ diœceseos obeundis oppidis & pagis, & diuidendis in egenos copiosis pecuniis, quarum excursionum vt laboriosissima fuit ratio, ita laboris seges amplissima lætissimaque. Descendenti ex concione Sacerdoti nostro processit obuiam mulier, & enixè rogare institit, vt se mox audiret confitentē. Narrabat autem cum multo fletu gemituque se pridem somniare solere, sibi demersæ in luto vnum de nostris funem porrigere, quo apprehenso ipsa emergat, sed multa conanti nihil succedere, quin altiùs mergi: se autem sæpe miratā, ac sæpissimè quid sibi vellet somnium illud, capere nō potuisse, donec concionem Patris audierit. Nunc autem intelligere versatam se annos decem in luto inquinatissimæ cōsuetudinis, vnde sit eam educturus Pater. Aggressura deinde Confessionem, mox oppressa est velut torrente quodam lacrymarum, vt reiicienda fuerit in pomeridianum tempus, quo procurata est quā opportunissimè. Degebant nostri die quodā in egentissimo oppidulo, vbi post multū laboris nihil eis cibi aderat, quo reficerentur: sed eodem tempore Diuina Prouidentia rem eorum sedulò procurabat. Nam in vicino pago vir probus & opulentus occulto instinctu sentiebat se vehe-

mentèr

menter impelli vt nostris Patribus ferret esculenta, quam motionem vt assiduam esse aduertit, euestigiò paruit, copiosamque annonam attulit Dei militibus, labore ac inedia exhaustis.

MARCENENSE, ET MALACENSE Collegia.

Beati Parentis Natalibus edita domi singulari arte simulacra, quibus illius res gestæ symbolico emblemate proponerentur cogitandæ spectatoribus, magna ipsorum vel voluptate animi, vel vtilitate. Marcenæ contrà laboratum seriò, vt quædam abolerentur, prauo inducta vsu, quorum esset publicè ac priuatim exemplum perniciosum in primis. Sodalitium Sancti Spiritus vt numero frequentissimum, quadringentos enim & septuaginta Sodales excedit, ita rebus præclarè gerendis clarissimum, ciuitatique fructuosissimum esse perseuerat: nam quot eius Collegij capita, tot morum Censores in plebe sunt, vt nemini liceat iis consciis dicto aut facto delinquere, quin ex tempore Censoria nota, sed perquàm suaui & amica mulctetur.

Malacæ quattuor Hæretici, quorum duo annos triginta, duo non minùs quattuordecim, suos errores in animo fouerant, ab Sacerdote nostro Anglo ad Catholicos traducti sunt. Nonnulli etiam ab impietate Mahumetana transiere ad Christianos. Altero anno Pater Guillelmus Ionsonius, Anglus,

Vota quattuor professus, decessit, vir omni virtute, ac religione in primis clarus, cuius caritas non ad Anglos solùm, ac alienigenas, quos ex professo tractabat, sed ad indigenas etiam porrigebatur. Tredecim ipsos annos id munus obierat, magno cum nostrorum, tum externorum exemplo; quibus amori pariter & admirationi erat, & eius cum Deo familiaritas, cui magnam diei partem tribuebat, in tractandis hominibus, faciendisque percursionibus industria. Viget eius memoria non in animis solùm Malacensium, quos arctè sibi deuinxerat, nec in Anglorum, quorum plurimos attraxerat ad fidem, sed in multis etiam congregationibus, quas variis in oppidis coëgit. Impetratum à nostris vt Indos viginti quinque, bello captos, Angli libertate donarent, nostrisque in Fide instituendos relinquerent.

GADITANVM, ET XERIENSE, ac Triguerense Collegia.

GADIBVS summa est habita ratio aduenarũ, commeatus aut commercij causa in portum perpetuò appellentium, vt eorum animis bene fieret, quæ nostra sedulitas felicem vsque eò exitum habuit, vt Hæreticis quoque nonnullis studiũ cultusque Catholicę Fidei sit persuasus. Vtroque autẽ anno susceptis in vicina & lõginqua oppida expeditionibus, nostrę operę copiosis onustæ manipulis reuerterunt. Nostra in æde Xeriensi colitur religiosissimè

ſiſſimè ab indigenis Beata Virgo, quam de Papulo vocant, cuius ſuæ religionis opimam plerumque referunt mercedem. Mulieris mammas teter exedebat cancer, quæ, à medicorum auxiliis prorſus deſtituta, confugit ad Beatæ Virginis præſidium: cuius lampadis oleo vnctam aciculam cancro ter ſignum crucis exprimens admouet, ſtatimque illius Fidei reſpondet euentus; nam ſeſe habere bene cœpit, paullíſperque omnino nullo morbi veſtigio manente ſanata eſt. Puella in ſcalas delapſa caput atrociter labefactauerat, quæ à medicis & chirurgis pro mortua derelinquebatur; accurritur ad eamdem Virginem; cùm igitur nocte caput ſic malè habens medico oleo inungeretur, apparuit puella ſequenti die, rei peritis ſtupore maximo attonitis, reddita omnino ſanitati. Haud aliter accidit famulo aſſiduis febribus laboranti, & præ imbecillitate rationis experti, qui hoc ipſo oleo perunctus conualuit.

Anno ſequente Hiſpanienſis Claſſis in reditu ex India non procul Gadibus adiit præſentiſſimum naufragij diſcrimen, vt iam naucleri ſalutem deſperarent, quos noſter Sacerdos ad Beati Ignatij opem implorandam adhortatus, protulit eius imaginem, quæ malo affigeretur. Mox circum eam omnes in genua prouoluti voto ſe adſtringunt nudis pedibus adituros ad illius aram, ſi ſe naufragio eximeret; quo concepto deferueſcere primùm fluctus, mox ſedari, & deinde amœniſſima redire tranquillitas. Xerienſis noſtra Virgo fecit & hoc anno variis ægrotis medicinam ex eius lampade Sacro

perun

perunctis oleo. Apud Triguerienses Socios Beatus Parens Noster suam opem exposcentibus non paucis à Febrium vexatione quietem impertiuit.

ASTIGIENSE, CAZORLANVM, ET Vvedense Collegia.

EX Cazorlanis Sociis Pater Paullus De Villa alta feliciter cursum vitę, anno tricesimo quarto ætatis, absoluit, Vota quattuor Professus, vir quidem propter indolis bonitatem, quam admodum vtiliter ad Societatis referebat functiones, omnibus amabilis. Quemdam collectum multis annis scelerum pondus grauissimè premebat, dum exonerare cupit, molesta eum desperationis incursat cogitatio. Implorat ille Dei Matrem, interim grato sopore corripitur, videre sibi visus est Angelum, qui ad bene sperandum hortaretur, & vt adiret ad nostrum Collegium, erat autem aduena, vbi apud Ministrum Collegij sarcinam deponeret. Tū expergiscitur cum pauore, sine mora venit ad nos, Ministrum offendit, eique magna sua voluptate patefacit omnem conscientiam. Vvedenses nostri vicina oppida obierunt cum singulari eorum fructu, sed præcipua excursio complexa est Obulcum, vetus oppidum, & bene frequens, cuius operæ maxima pars ad eius oppidi vniuersum Clerum pertinuit, cuius bene multi generali Confessione lustrati sunt. Quòd nossent in se non pauca nec leuia reprehendi, cupierunt eorum mentionem

non

non inferri publicè, sed de iis haberi ad se simul coactos priuatas allocutiones; quæ ratio nostris visa est æquissima, quam & amplexi sunt magno Clericorum gaudio, & ipsorum ingenti emolumento. Altero deinde anno Cazorlensis Familiæ Sacerdos Illiturgim adiit exercendarum functionũ nostrarum gratia, vbi tantò fructuosior nauata est opera, quòd Illiturgenses pridem sunt nostræ Societatis adsciscendæ studiosissimi.

FREGENALENSE, GVADIGENSE, Antiquariense, Accitanumque Collegia.

FREGENALIM venerat flagitij perpetrãdi vir Nobilis ab sexagesimo inde millario, cùm vidit adeuntem ad se puellam, mira venustate & modestia insignem, quæ ipsum seuerè increpans, tristi vultu hæc diceret; Tune istud sceleris, cùm, in foro tibi cognito, Patrem N. vnum de nostris appellabat, exhortantem audieris, audeas committere? Perterritus homo, & grauiter dolens conceptum à se facinus, cum magna celeritate ad nos venit imminente iam nocte, Sacerdotem eumdem accersit, euentum aperiens ab eo summissè ac enixè petit, vt statim totius anteactæ vitæ Confessionem suam audiat; res in crastinum differtur, vt opportuniùs curaretur, confessus est, ac deinceps homo in noua vitæ institutione, haud vulgari exemplo, perseuerat. Oppidi cuiusdam princeps femina, Gubernatoris vxor, Societatis haudquaquam amans,

amans, incredibiles partus dolores triduo iam ferebat, cùm votum Sancto Francisco nuncupatum sui fetus eidem deuouendi per angustias instaurasset, nihilque promoueret, Beati tandem Parentis Ignatij effigiem à nobis petitam sibi applicans puerum incolumem edidit. Parens omnésque propinqui euentum admirati, Beatum Ignatium votiuis donis ornandum, eiusque nomine appellandum infantem decernunt. Antiquarienses Socij duos Agarenos, domi studiosè institutos, Christianis documentis Ecclesiæ lustrandos Baptismo tradiderunt. Sequenti anno Mahumetanæ sectæ terna capita iidem Socij Christo adiunxerunt. Apud Accitanos Sacerdotem eò impulit inopia & auaritia, vt se totum Dæmoni mancipandum offerret, si eius opera ducentos aureos acciperet. Dæmon ad hæc, cùm primùm Sacerdos per schedam sibi erit deuotus pecuniam numeraturum respondet. Stat fœderi Sacerdos, Dæmon verò accepta schedula, nec pecuniam soluit, nec ei visus est ampliùs. Ad hunc Sacerdotem, triennium iam Dæmoni adstrictum, accedit ignara Latinæ linguæ pia femina, eique rē vti gesta erat explanans Latinis verbis, suadet, vt ab eo statu receptum sibi quærat. Rei nouitate perculsus in nostrum se Collegium statim recepit, vbi, re tota vni ex Sociis patefacta, per totius anteactæ vitæ Confessionem animum expiauit.

MISSIO IN FORTVNATAS Insulas.

SACERDOTES tres de Societate, assumto Fratre vno Adiutore, in Fortunatas Insulas designatum ipsarum Episcopum, eius rogatu, sunt consecuti, qui anno huius sæculi decimo tertio ab Hispali soluentes, Aprili mense, die septimo in Canariam, Insularum maximam, ad eiusque Insulæ vrbem principem Palmariã, à palmarum frequentia dictam, appulsi sunt. Numerantur Insulæ septem, Magna Canaria, Ferraria, Fortisventura, Gomera, Teneriffe, Palma, Lanzarotte, quarum situs is occurrit ex Hispania venientibus, vt prima omnium sit, quam postremam nominauimus, & vltima quam primã: cæteræ aut mediæ sint intes has duas, aut ad dextrum latus. Prouinciam lustrandarum Insularum ita sunt partiti Patres, vt qui cæteris præesset, in Canaria subsisteret cũ Adiutore Fratre, reliqui duo sex alias insulas, aliam ex alia, obeundas susciperent. Ratio excolendæ Canariæ fuit, vt matutinæ vespertinæque conciones aut continuarentur, aut essent admodum frequentes, nec omitterentur pueriles Catecheses; certæ diei horæ tribuebantur grauium difficultatum explicandis nodis, cuiusmodi multa incidebant in vrbe principibus de Clero, Nobilitate, ac Foro, frequentissima: instituta recens Mariana Sodalitas, præceptis imbuebatur, quique in eam allegendi essent, comparabantur idoneis ad eius normam institutis: ea

Tt verò

verò cùm paucis diebus centum & quinquaginta facta esset capitum, in quibus censeretur ipse summus Insularis Prouinciæ Prætor, omniumque Ordinum primarij plerique viri, non poterat ea procuratio nō valdè occupatum habere Patrem. Principibus huiusmodi hominibus, quorum ex recta disciplina penderet publicæ rei status, affirmandæ solidiùs ipsorum religioni erga Deum, informandisque sanctiùs moribus, commentationes Diuinarum rerum tradere aggressus Pater, quòd res bellè procederet, eo contentiùs, & assiduitate maiore negotium vrgebat, cuius fructus vberiùs posteà in multos funderentur. Muneribus porrò quæ multa & ampla mitterentur penitùs abstinuit noster, vt nec esculenti nec poculenti quidpiam vmquam admitteret. Lautius quiddam vir præpotens cùm aliquando misisset, vitandæ offensionis gratia noluit remittere; sed nunciari iussit, vt eius bona venia, opsonium delicatius ferretur ad Nosodochiū, quod libenter ille annuit, abstinentiam nostri demiratus, quam deinde tota vrbe, multo cum præconio, euulgauit. Narrabant intereà Patri Canarienses quamplurimi, se pridem ardentibus precibus, ieiunio, lacrymis, clementiam Numinis obtestatos, summitteret aliquem facturum pessimè affectis animis suis medicinam, quo cum trāquilla mente ac fidenter intima pectoris communicarent: fuere autem, qui sexaginta ipsos annos continentes, alij quinquaginta, triginta, viginti in eiusmodi votis transegerint; quorum facti compotes, incredibili lætitia Deo, Patribus, ac ipsis sibi gratulabantur,

labantur. Optimatum nonnullus admirandam mutationem morum in tota vna Insula obseruauerat, cuius rei mentio cùm incideret, inusitatis exsultabat gaudiis, & mera se prodigia vidisse multis cum lacrymis affirmabat. Is autem erat vulgo sermo in ore omnium, hactenus se nescisse quænam essent Fortunatæ Insulæ, nunc verò se opera nostrorum, ingentibus suis commodis, eius appellationis didicisse rationem, experimentóque comprobasse. Visi sunt sæpenumero grandi natu, & canis venerandi senes, prouoluti ad nostrorum pedes, multo cum fletu & lacrymis, per Deum, & sacra quæque obtestantes, si salutem sitirent animorum, si laborum asperitatem in Dei causa consectarentur, ne alibi Iaponios & Sinas, Peruanos & Brasilos, quàm in Fortunatarum agro malè fortunato exquirerent: videte per Deum, ne nos vestra præsentia & cura destitutos coniiciatis in tristem illam omnium præsidiorum solitudinem, in qua tamdiu obtorpuimus; possumus de nobis hoc nobis polliceri, & vobis recipere, dum aderitis, facilè nos leuioribus etiam noxis vacaturos, absentibus autem vobis sperare nihil possumus. Æthiopum ingens est numerus totis his Insulis, quorum pueritiā Frater noster Catechesi cùm imbuisset, habebat valdè docilem, & ad omne genus virtutis propensam, quam iubebat obuios Sacerdotes impensè venerari, & postulare ab eis osculandam manum, in quo ei simplex illa ætas parebat diligenter, cúmque per illud officium ab nonnullis Ecclesiasticis parum vrbanis pueri alapis cæderen-

tur, & magiſter præciperet alteram malam obuertere, obuertebant tranquillis animis magno ſtupore ſpectantium. Exſtitere in omni genere profligandi flagitij exempla pæne infinita, ſed illuſtria nonnulla ponemus dumtaxat, vnde fiat coniectura cæterorum. De primaria Nobilitate vir perditiſſimis moribus, ad cæteram vitæ turpitudinem id adiecerat, vt repudiata vxore pellicem adſciſceret, publicéque domi iam haberet multos annos, Epiſcopo, & cæteris proceribus annitentibus omni conatu, vt eum à flagitio & offenſione deducerent, ſed irrita omnium opera. Noſter igitur hunc hominem omni officiorum genere ita ſibi conciliat, multis vt hebdomadis mentionem non iniiceret concubinæ; quodam verò die ſub veſperam, eum inducit ſecum in conuentum piorum hominũ flagellis terga cædentium, in ipſo autem verberum ardore, contenta voce Pater exclamat, Breuis vita, certa mors, æternum ſupplicium. Præterquam quòd immanis plagarum tergo incuſſarum crepitus audientis ferum licèt animum emollierat, horrenda Patris vox, quam is deinde aſſeruit prætuliſſe ſibi extremi iudicij ferale carmen, ſic hominem conterruit, vt ſui compos non eſſet. Adiit ad eum poſteà Pater; iam apertè loquitur, hortatur ad Confeſſionem; facit optionẽ Sacerdotis quem maximè velit; dat ille manus, expiatur, exigit pellicem, coniugem recipit, viuit cum ea concordiſſimè, totus eſt in religioſarum actionum muneribus. Mulier obſtinauerat animum non aperire flagitium in Confeſſione, &, quidem iam ter vt de-

ſperata

ſperata eius vita ſacro inuncta oleo, atque ipſe etiam ſceleris conſcio ſummittente ad eam Confeſſarium, cui mulieris crimen retexiſſet, quod ipſa obtegere inſtitit præfractiſſimè. Intereà enixè ſupplex erat Dei Matri, vt eius opera mitteretur alicunde quiſpiam, minimè ſibi notus, cui ea nihil eſſet celatura: quæ vt nouit noſtros ad Inſulas applicuiſſe nauem, ingeminauit preces, vt eos ſuum in oppidum Deus deſtinaret, quibus eò appulſis, vnum eorum mox adit, ſimul dolore, ſimul gaudio tota lacrymis colliqueſcens, ſummóque ſtudio animum Confeſſione procurat, nec deinde finem facit Beatæ Virginis benignitatem prædicare, quã ſibi magnis quidem officiis demeruerat, non iis tamen quibus tantum boni ſe ſperaret impertaturam.

Alij duo Patres, cæteras Inſulas percurrentes, deprehendere primùm de Fortunatis Inſulis fabuloſiſſima eſſe quondam prodita Græcorum Scriptorum vaniſſimis commentariis: nam earum Inſularum pleriſque nihil eſt infecundius, nihil deſertius, nihil aridius; quibus autem ineſt ſoli bonitas quædam non prorſus aliena Fortunatarũ nomine, eædem quoque ſparſæ ſunt quibuſdam regionum tractibus planè incultis, vaſtis, & aſperis. Inſularium fermè victus ac veſtitus, tectum, & res familiaris eſt, quæ eſſe ſolet egentiſſimorũ hominũ, niſi ſicubi vrbium frequentia, negotiatio, ſoli amœnitas lautiora præbet incolis cultus & vitæ ſubſidia. Ipſi certè Palmariæ, non Inſulæ modò Canarienſis, ſed Inſularum omnium vrbi nobiliſ-

ſimæ, circumiecta ſunt oppidula plurima omnibus humanæ vitæ præſidiis propemodum deſtituta. Deinde Sacerdotum incredibilis paucitas, eorum ſaltem, quibus cordi ſit aliena ſalus, indigenis affert incomparabilem ſacrarum rerum ignorātiam; vt ſi noſtri ſibi nollent indulgere, patentiſſimum nacti eſſent campum induſtriæ in multos annos negotioſiſſimè exercendæ. Cæterùm eſt indigenarum Canarinorum indoles ad diſciplinam idonea; cuius ab Inſulæ oppidanis initium fecere ſementis Diuinæ iaciendæ duo Patres, duobus aliis Palmariæ reſidentibus. Antè verò quàm Canaria egrederentur, tentarunt aditum cuiuſdam oppidi, eorum inſtituto valdè opportuni, de quorum aduentu cùm eſſet nunciatum, Inſtituti Religioſi vir pro concione in noſtros eſt inuectus aſperè; alius quidam in circulis cœpit nobis crebriùs & acerbiùs maledicere. Hic cùm perſeueraret, in ipſo flagitio grauiter in capite læſus eſt imprudentia pueri ſaxum emittentis temerè, quam Diuinæ vltionis eſſe animaduerſionem omnes conſcij aſſeuerarunt. Inde Cœnobita ille factus cautior, aſſumto teſte vno ex oppidanorum proceribus, procubuit deinde ad Patrum genua, & popoſcit contumeliosè dictorum veniam, multamque poſteà ſemper erga nos adhibuit beneuolentiam. Tamen quoniam hæſerant in oppidanorum animis iactata in nos petulantiùs, inde ad Epiſcopum miſſa eſt legatio ciuiū honoratorum, qui peterent, ne Antiſtes in ſuum oppidū deſtinaret alterius inſtituti Religioſos homines, quàm cuiuſmodi iam haberent. Hærente,

pro

propterea Episcopo, vrgent nostri vt sinantur eo venire suo periculo, expressaque tandem venia, eò deducuntur à Palmariensi primario viro. Telde oppidi nomen est in Canaria, solo amœnissimo, hortis & vinetis vndique obsitum, pulcherrimis conditum ædificiis: vbi nostri quattuor dies pænè siluerunt, sed habitis Dominico die concionibus manè ac vesperi, mox Senatum vniuersum ita sibi demeruere, vt totus ille conuentus cum familiis ad Confessionis officium vltro se offerret, quem illico reliqui oppidani consequerentur in eodem munere. Ex oppido posteà proficiscentibus nostris, quantumuis repugnantibus, dedere se longinquæ viæ comites Prætor ac triginta equites, Patrum discessum, vt suam orbitatem, multo fletu prosequentes. Sed vt paucis multa complectamur in re prope infinita, hi duo Patres septem mensibus totis, non die non nocte vacationem ab contento labore nacti sunt, nisi quantum necesse modico cibo ac somno esset, Diuinisque perpetrandis. Qua operæ assiduitate ac contentione peragratis omnibus Insulis, omnium indigenarum animis erga nos ingeneratum est studium eiusmodi, vt nostro decessu dolerent acerbissimè, cupidissimè reditum postularent: Palmarienses autem seriò inirent rationem instituendi sua in vrbe Collegij Societatis. Quòd verò Patribus præfinitum esset expeditionis tempus, & Præsidum eos litteræ ad se aduocabant, proficiscendum eis fuit, de quorum egregia virtute, fructuosissimisque laboribus perscripsere Magistratus earum Insularum, virique pri-

marij, non litteras modò commendationis honorificentissimæ, sed integros propemodum rerum bene gestarum commentarios: & actiones gratiarum luculentissimas ad Societatis in Bætica Præsides.

PRO

PROVINCIA SARDINIA.

DOMICILIA quinque, ipsisque circumiectum agrum, coluere primo anno Socij centum septuaginta quattuor, altero tres iis amplius; hoc transcripti in cælum decem, adscripti ad nostrum numerum quattuordecim; illo admissi vndecim, vnus amissus.

SASSARITANVM COLLEGIVM.

CAROLVS Falconerius, Lyciensis, rei domesticæ Adiutor, annos natus quadraginta obiit, quorum dimidiũ egerat inter nos in assiduis vigiliis ac laboribus. Illud in eo admirabile & imitabile spectabatur; otij declinatio tam exacta, vt priore quandoque fractus labore, pro quiete ad alium statim accingeretur, sollicitato ad id enixiùs Superiore, vt alteri negotio adhiberetur, gemina palma, & obedientiæ, & fortis operæ simul insignis. Missionum continentes ferè labores fuerunt,

& messis non modica, quibusdam verò locis prodigia concionum vtilitatem comprobarunt. Quidam audita concione, consilium inierat vitæ sanctioris, cui noctu in lecto vigilanti oblatus est eleganti forma iuuenis, multo splendore radians, qui se ita compellaret; Heus tu, audistin' Sacerdotis illius nuper concionem; quòd si audieris, ne quæso patiare iactum semen tuo in pectore, vt hactenus, interire. An forte illius criminis, id autem disertè designabat, oblitus es, quod quindecim abhinc annis admissum, Confessione tamen, ô miser, expiasti numquam. Quin tu nunc posito alieno pudore Sacerdotis pedibus aduolutus, veniam à Deo efflagitas? quid cunctaris? Nec plura cælo missus adolescens: tùm verò dolens ille vir neglectũ ab se officium in re tanta, vix orto sole ad Sacerdotem nostrum expiaturus animum aduolat. Vir primarius à plebeio homine violatus colapho ante biennium, alebat odium, & aduersarij aspectum declinabat; ex auditis tamen Concionibus eo vsque profecit, vt procurato animo per Sacramenta, festo die, sub concionem in æde sacra, spectantibus ciuibus hominem ad se aduocat, suauiter amplectitur, testatus Christi caussa pro veteri simultate omnem in posterum beneuolentiam.

Altero anno Pater Ioannes Barba, Sassarensis, ætate ac ingenio florens, concionator egregius, ab recondita doctrina, & oratoria facultate, quam editis scriptis celebrarat, in primis clarus, ætatis anno tricesimo & altero, sic occubuit, vt omnes huiusmodi dotes vna plaga exstinctas eius ciues

non

non mediocriter ingemuerint. Neque enim Pater speciosa quædam, ad magni nominis vmbram, sed vtilia, & ad mores potiùs attinentia in Concionem afferebat, vt meritò illius obitus tam externis quàm domesticis fuerit luctuosus. Federicus Vitalis, in Apulia natus, domesticæ rei Adiutor, vnum & quinquaginta natus annos, quorum alteram ex æquo partem in Societate vixerat, in munere præsertim Æditui summo cum studio ac diligentia: Cosmus Maringius, Sardus, item Adiutor, Fabrilis lapidariæ peritissimus, positis annis viginti exstruendo nobis ædificio: ac Marcus denique Pugionius, sexaginta & sex annorum, operæ domesticæ gnauus administer, felici clausula vitam terminarunt. Oppidi cuiusdam ciues in geminas factiones distraxerant vetera procerum quorumdam odia, & quidem annos iam quattuordecim; contigit autem, vti per Bacchanaliorum licentiam eorum nonnulli prodirent armati, quibus animaduersis vniuersum oppidum velut dato signo ad arma conuolauit, & iam stabat vtraque acies ad conflictum parata sub vesperam. Intereà Sacerdos noster ignarus seditionis, eò properabat, quem ex itinere multi retrahere conati sunt in suas ædes hospitij nomine, quòd via longior videretur, quàm eò posset pertingere. Vrgente tamen occulto quodam instinctu Numinis, quod aliàs facturus non esset, beneuolentissimis hominibus oblatum hospitium præcisè admodum renunciauit, suumque iter instituit vehementiùs concitare. Vt pagum attigit, omnes regiones armatorum globis obsessas

depre-

deprehendit, obuerſas contrarias acies ad prælium expeditas & inſtructas, vt præſentiſſimum exitium oppido immineret. Irruit ergo in conferta agmina eques, ſeque inter infeſta tela, auſu non humano, medium inſerit; cuius repentino aſpectu, verbis, & præſentia perculſi animi eueſtigiò, ſumma quiete ac ſilentio domos repetunt, muſſitante nemine. Arma quidem, non odia tamen, exuunt, vt poſtera die ſemel iterumque ad arma concurſaretur, ſed interueniente Patre omnia mox ſedata, cuius opera pænè iam compoſitis rebus, tertiò concurritur, ſed priùs intercedentibus noſtris, quàm vulnus cuiquam intentaretur, vbi obiurgatione accepti liberaliùs, patiuntur ſe tandem in templum induci, ad quos facta vèrba pro conditione rei, feros animos ita demitigarunt, vt, ipſo in loco poſitis ſimultatibus, ad reconciliatæ gratiæ indices amplexus derepente omnes conuolarent, tanta voluptate Cleri ac reliquorum oppidanorum, vt feſto æris Campani crepitu, & ſollemni cantico Numini haberetur gratulatio.

SASSARITANVM SEMINARIVM.

ARBORENSIS Archiepiſcopus, præter vicena librarum millia, Saſſarenſi Collegio augendo attributa, Seminario conſtituto ter mille librarum annuis vectigalibus, eius nobis adminiſtrationem, pro ſuâ in Societatem beneuolentia, concredidit, quam vt illuſtriùs proderet, ſplendidum

dum Gymnasium iam pæne affectum, veteribus benefactis adiunxit. Alumnorum bene amplam copiam Seminario suo destinauit, quoque suum beneficium latiùs pateat, ex variis Sardiniæ locis, ac nonnullos etiam ex Corsica legendos edixit. Et regendo Seminario septem de nostris præfecti sunt, Rector, Procurator, Confessarius, quaternique alij disciplinam & litteras curaturi. Huius instituti vberem lætamque frugem sibi gratulantur omnes Insulares Sardi, & eò adspirant vehementiùs, vt tam salubri educatione sui impertiantur liberi; & fuit Eques Nobilis Sassarensis, qui aureorum sex millia legarit Seminario, vt de suis propinquis sex pueri deinceps perpetuò educentur in eius alumnorum contubernio.

CALARITANVM COLLEGIVM, ET *Probationis Domus.*

MONSERRATVS Rouello, Musei Satrapa, Societatis amantissimus, eiusdémque firmissimum præsidium, singularis in eam beneuolentiæ geminum in morte documentum hoc anno, cùm popularium suorum Sardorum res præclarè gestas, quas accuratissimo complexus esset commentario; edendas, si nobis ita videretur, huic Collegio tradidit, insuper sex millium voluminum exquisitissimorum Bibliothecam, grandi pretio ab se conflatam, testamenti tabulis eidem huic Familiæ legauit. Puellam decem annorum, quæ

præceps

præceps è fenestris in substratum pauimentũ delapsa, caput propemodum comminuerat, cùm chirurgi grauitate vulnerum territi non auderent curationi manum admouere, Beatus Ignatius incolumem præstitit. Eius puellæ hera, religiosa in primis mulier, medicorum ope destituta, primò sigillum Beati Patris effigie impressum, capiti pessimè affecto alligat; deinde sibi oleum ex eiusdem Patris lucente lampade afferri iubet, quo magna fide, adiunctis etiam precibus, semimortuæ caput & pectus inungit, tum derepentè fluxus supprimitur cruoris, puella redit ad seipsam, heramque atque adstantes incipit agnoscere: postridie aduocati medici iubentur inspicere, ecquis reliquus sit curationi locus; caluariam attrectant, quam pridie nulla parte cohærentem senserant, nunc verò sanam integramque deprehendunt; quo euentu obstupefacti, prodigium adesse pronunciant, heræ suam saluam gratantur ancillam, ac mirè læti abeunt.

Insequente anno ad Concionum munus in Põtificio templo gerendum sumus reuocati, vnde proximo biennio quorumdam maleuolentia & calumniis excideramus, quorum ingenio perspecto Antistes ab eorum sententia sibi putauit esse discedendum, nostrosque Aduentus & Quadragesimæ sollemnibus Concionibus in sua æde præfecit, tota nobis plausum dante ciuitate. Iulianus Serra, Sassarensis, de hac Familia vnus decessit, ingenio, pietate, Instituti sui accuratissima obseruatione insignis adolescens, vndarum impetu abreptus, dum, Sacerdoti datus viæ comes, obuium flumen traiiceret,

ceret, graui oppidanorum mœrore, quos congresſus comitate deuinctos egregie ad pietatem informabat: ſed Clericis in primis carus, quibus nocturnam in æde ſacra diuerberationem hebdomadariam perſuaſerat. Summopere ſemper abhorruit ab iis ſermonibus, vbi Sociorum exiſtimatio tantillum perſtringeretur, vt mox rubore ſuffuſus è corona loquentium ſe ſubtraheret, ſi quæ huius generis verba cuipiam exciderent. Hunc ſecutus Sacerdos, item iuuenis, Pater Iulianus Fadda, quem tantiſper ab ſtudiorum contentione vacanté, Quadrageſimæ diebus, excolendis paganis adhibitum, incitatiſſimus alienæ ſalutis procurandæ ardor eò prouexit, vt letalem ſibi morbum accerſeret, qui annua vexatione hominem conficeret, multipliciumque virtutum ei præbita materia, meritis clariſſimum in cælos eueheret. Leonardus Pōducius, Sardus, hunc excepit, lenta conſumtus phthiſi, ingentibus relictis, per diuturnam ægrotationem, animi planè Religioſi argumentis. Quartus & poſtremus exceſſit è viuis Pater Gabriel de Campo, Hiſpanus, Vota quattuor profeſſus, in concionibus habendis verſatus diutiſſimè, in Societate verò annis vndequadraginta. Æſtuabat Diuinæ gloriæ promouendæ flagrantiſſimo ſtudio. Amor in B. Virginē ſpirabat ſingulari iunctus pietate, in eius Concionibus, ſcriptione, ſermone familiari, cuius ardorem iis, quibuſcum ageret, inſtillabat. Aliquot menſes ante obitum phrenitide occupatus, ſæpe animaduerſus veluti cum Dæmone contendere de animi ſui ſtatu; ſed remiſit deinde illa

mentis

mentis alienatio, vt quàm tranquillissimè morte defungeretur.

Expeditionum susceptarum ab Tirocinij Patribus in varia oppida constitit & præsens fructus singularis, & eius in posterum continuandi spes haud vulgaris. Apud Galtellinenses nostro Conciones habente, in Crucifixo, prodigiis iampridem perillustri, se ostendit inusitati moris portentum. Sub ipsam rem sacrá, die Inuentæ Cruci sacro, cœpit illud Christi Domini simulacrum multo cruore diffluere membris totis, vt obstupescerent, qui spectaculo intererant. Noster vbi primùm de re prodigiosa nuncium accepit, dedit operam, vt interposita Magistratus auctoritate, qui miraculo adfuerant, iurati profiterentur, quod eis esset compertum, eorumque testimonium in publicas tabulas referretur. Hoc & sequenti quoque anno variis excursionibus initis instituta sunt frequentissima Sodalitia totis pagis, oppidisque, quorum ex rectissima disciplina, & multo virtutum vsu, in reliquos indigenarum conuentus, vt ex sanctitatis seminariis, rectè viuendi præcepta deriuarentur.

ECCLESIENSE COLLEGIVM, & Alguerense.

ECCLESIENSIVM Sociorum opera extra vrbem fuit multorum animis perquàm opportuna fructuosáque. Quodam loco in fratris vxoré tam

tam iniquo erat animo aliquis, vt nec fratrem etiã alloqueretur, aut videret. Sed Patris nostri hortatu ita vehementer ad inuisæ nuper mulieris amorem est accensus, vt eius impetu quodam actus, ne salute quidem dicta nostris, ab eorum colloquio digressus, ad fratris & coniugis pedes aduolueretur, ac veniã postularet præteritæ simultatis. Inde gloriosum per eos pagos, Societatis nomen euulgatum est, & laborũ fructus exstitit tam illustris, vt Parochus, homo haud vulgaris, asserere non dubitaret, binas sibi singulis annis sufficere nostrorum conciones, ad rectam pacatamque sui gregis gubernationem. Sequens annus infestus propemodum vniuersæ Familiæ fuit, Sociis aduersa valetudine tẽtatis, quibus deinde recreatis de morbo, vnus Rector, Pater Baltasar Saquello, Sardus, morbo concessit, eodem planè recurrente die, quo tricesimo quinto ab hinc anno, in Societatem venerat. Erat vir miræ suauitatis, qua subditorum sibi animos conciliaret magnopere. Ecclesienses homines ita sibi deuinxerat, vt eius præsentia gestire tota ciuitas videretur.

Algueren ses Patres concionibus habendis suæ contentionis illustria tulerunt nec pauca præmia. Sex annos vnus expers confessionis excubabat in occasionem inimici occupandi, quem è medio tolleret, mox deinde ad Confessarij prouoluturus pedes: sed audita de hoc argumento Sacerdotis nostri concione, ab scelerato consilio desciuit. Alius inimicos ad ianuam intento arcu præstolabatur, quos de sua nece agẽtes audiebat: tum verò redeũ-

tibus in mētem quibuſdam Concionatoris noſtri verbis, detento arcu inde abſceſſit. Inimicitias mutuas duo exercentes, fortuitò alter alteri occurrunt in aperto loco, conſerendis manibus, vbi hic illius impetum occupaturus videbatur: ſed dexteram vterque continuit, & in mitiſſima erumpens verba, ad demitigandum aduerſarium compoſita, præſens periculum in concordiæ, ac beneuolentiæ ſuſcitandæ occaſionem conuerterunt. Rogatus poſteà vterque, quodnam frenum tam ferocibus animis iniectum eſſet, nullum aliud reſpondent, quàm ab Concionatore intentatas minas, & incuſſa iacula, in ſimultatum auctores, & iniuriarum memores. Altero anno interiit Pater Ioannes Baptiſta Stephaninus, anno ætatis triceſimo quarto, decimo ſeptimo ab inita Societate, qui principes huius inſulæ vrbes concionibus excoluerat, non minùs exemplo, quàm verbo potens. Nefandum ſcelus quidam animo agitabat, eodemque tempore ingreſſus noſtram ædem, incidit in Sacerdotem, qui Diuinam Hoſtiam ſupra caput adorandam attolleret, in qua vidit Chriſtum affixum cruci, & denſa obtectum nube. Horruit viſo tam inuſitato perculſus, & ſuum deteſtatus conſilium, vix abſoluto ſacro, accidit ad pedes Confeſſarij.

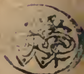

PROVINCIA PERVANA.

Nunc octoginta ſeptem, nunc ſeptuaginta octo Socij ſupra trecentos occupauerunt ſedes quindecim in hac tota Prouincia: vndecim priùs deſiderati ſunt, decem & octo poſteriùs; vtroque anno vndeſexaginta in Socios adſcripti ſunt.

LIMANVM COLLEGIVM.

IOannes de Bazco, rei domeſticæ adminiſter, raro humilitatis exemplo, culinam cùm exercuiſſet annis viginti, & alia inſuper munera, feliciter obiit. Peruuianus Prorex, cùm domum noſtram vniuerſam ſumma humanitate luſtraret, miratus eſt maximopere coquinarij inſtrumenti nitorem incredibilem, multò verò magis Fratris illius ſapiens & pium reſponſum, quòd percontanti ſibi, quò ſpectaret tanta munditíes in culinaria ſupellectile, is retuliſſet, vt ſibi ex ea opera quæreretur tanto maior cum Deo familiaritas. Ex eo reſponſo

cœpit Prorex ita virtutis desiderio commoueri, vt longè aliam vitæ rationem inire statuerit. Deinceps verò quoties Frater ille ipsi venisset in conspectum dicebat, augustum nescio quid sibi ante oculos obuersatum. Ianitoris munus exercuit non approbatione modò, sed summa quoque omnium admiratione, vt cæterorum ministeriorum curatoribus imitandum Præsides perpetuò proponerent. Res difficillimas, quas attigissent alij, effecisset nemo, precibus ille ad Deum fusis, corporisque macerationibus, ingenti omnium stupore perfectas sæpissimè reddidit. Huius obitum mox est consecutus decessus Patris Stephani Paëz, Hispani, quadraginta quinque annos in Societate versati, quibus pæne totis Præsidem in ea egit summa cũ laude, nam aut certæ Familiæ, aut Prouinciæ alicui cum ordinario extraordinariove imperio præfuit. Eius in gubernatione grauis suauitas mirum quàm ei obnoxios omnium Sociorum animos reddiderit, quàm felicem eius omnem administrationem fecerit. Apud omnes viros cuiuscumque Ordinis principes sapientiæ ac virtutis inusitatæ commendatio eum posuerat in summa gratia, qua non vteretur, nisi vel ipsorũ res, vel Diuinus cultus exigeret, veluti cũ alicuius imminẽs lapsus illorũ occupatus beneficẽtia prohiberi poterat. Ei mortuo cùm parentaretur, femina sanctitatis opinione celebris supra ipsam aram à Beato Ignatio processum obuiam, & summa exceptum gratulatione posteà narrauit, illudque visum ab se præsente, spectanteque liquidò obseruatum

natum asseruit. Eodem die iusta soluta sunt Fratri nostro Petro Vrdambra, Limensi, ætatis anno vicesimo secundo, quinto ex quo factus erat Socius, qui sex menses febri iactatus, doloribus, quos summa constantia toleraret, defunctus maximis, de vitæ huius statione decessit. Iuuenis hic naturæ concessit, verùm Pater Antonius Gonzalez, Zamorensis: Pater Ioannes de Leon, Salmanticensis: Consaluus Bellomontanus: Petrus de Salazar, Cordubensis, naturam satietate viuendi expleuisse videntur, qui octogenarij obiere, omnes insignii florentes laude pietatis. Salazario illud mirandum obtigit, vt cùm priuatim oraret, animoque cogitaret beatorũ sedes; Angelos audierit fidibus canentes, quos augusta specie secuta Virgines, quæ rogaret: Numquid vellet. Estne cordi, inquit Barbara, quam de facie ac nomine illico nouit, in cælum proficisci; vbi placidissima quies, & vita viget sempiterna? Est sanè cordi; respondit, vt nihil magis: tantis scilicet huius ærumnosæ vitæ defungi periculis. Paullò pòst in morbum incidit, satis vehementer, diuque ægrotauit, deinde vrgente malo, die Barbaræ Virgini sacro, vt ipsa promiserat, feliciter occubuit. Chinchacochanis populis, qui à fide defecerant; ad Christiana sacra reuocandis; diutissimè occupati Patres quattuor euicerunt, vt ab sacrilegio suo descisccrent. Quia in procuratione Pater Benedictus Arroio laborum magnitudine; ac pestilenti afflatu confectus, interiit. In oram Quibi duo de Sociis missi vim Barbarorum ingentem ad Christum

traduxere, vbi acres aduersarios habuerunt Religionũ Antistites, qui Dæmonis instinctu nefaria eius gentis sacra ijs maximè diebus celebrãt, quos Ecclesia in primis sollemnes habet. Præbent aures confitenti populo, quem adeò dementant, vt is eos loco parentum habeat, & omnem eis adhibeat venerationem.

Anno insequente Hispanus genere nobilis, de cuius salute conclamatum erat medicis, cùm Congregationi nomen dare, si conualesceret, apud se firmiter decreuisset, statim & ex insperato conualuit. Alter nobilitate non inferior, sed parum Religiosus ac pius, vt Sodalibus se adscribi permitteret semel & iterum rogatus, Dominica quadam die concionem auditurus ædes nostras adiuit, quo tempore Sodales ingredientes sacellum nomina notabant in tabella. Quod illorum studium irridere, vt superuacaneum, cœpit, & ineptissimum Theatinorum inuentum appellare, cum petulanti oris sono, motuque corporis inurbano: ac deinde quasi merito offensus pedem referre, ac discedere. Sed non abiuit impunè hominis intempestiua procacitas: nam insequenti nocte in manifesto adulterio deprehensus, traiectus ense, nullis procuratus Sacris, infelicem animam exhalauit. Sub auspiciis Pueri Iesu excitata est Sodalitas Pusionum, quæ iam censeat plures quingentis, quorum plerique vix cunis excesserunt, eo fructu illius ætatis, ea voluptate & approbatione vniuersorum ordinũ huius ciuitatis, vt nihil pridem eis ab Societatis industria fuerit iucũdius. Vnum de Fra-

tribus

tribus noſtris tam peritum & ſedulum huius diſciplinæ curatorem & artificem nacta eſt pueritia; vt quàm ardenter & ſollicitè ſuum munus obeat, admirationeque ſui inſtituti, ac iucundiſſimarum exercitationum totam ciuitatem rapiat in ſua ſpectacula. Florentiſſimarum Academiarum dignitates & ſollemnia omnia munerum Academicorum non modò ſibi adſciuit, ſed imitatur etiam tam ſcienter, venuſtè, ac grauiter, vt ſtupore compleat ſuos auditores: neque ſibi potuerit temperare ipſe Prorex, quin quaſi ſupplex rogarit, vt ad id ſpectaculum adhiberetur, vnde tantum ſolidæ voluptatis hauſit, vt magnopere noſtris Patribus, ac toti Peruuio gratularetur tam ſalutare inſtitutum Religionis Chriſtianæ puerilibus animis penitùs inculcandæ. Quinis expeditionibus non modica illata eſt ruina vel palam vel occultè reuiuiſcenti Idololatriæ, ſed apud Checranos maximè, in Prouincia Limano Antiſtiti obnoxia, vbi Guacarum mirè luxuriabat adhuc ſoboles exſecranda. Guacæ huius gentis vocabulo ſunt excelſiſſima montium, vbi aſſeruantur Idola, & coluntur, hoc eſt lapilli, figura hominum, quadrupedum, volatilium, vel arte; vel natura efformati, quos habent Penatium Deorum loco. In eorum Numinum Religionibus hæ inter cæteras vigent cærimoniæ: gemelli fetus tonitruo geniti putantur: eorum parentes ſale, pipere, vſu coniugij totum annum iubentur abſtinere: eo vero ritu ipſi gemelli tonitruo, vt germano parenti, conſecrantur; quibus eo nomine Iacobi nomen ambitioſiùs af-

fectatur: Confessionis apud eos mentio vsusque multiplex animaduertitur, & eius ineundæ ritus impendio ridiculus, qui est huiusmodi. Ante lucem conueniunt frequentissimi vastissimam in conuallem, vbi aduersum contuentibus montem obuersatur Antistes Sacrorum, qui mystici cuiusdam lapilli ostentatione Confessionis inchoandæ tempus indicit: hic autem lapillus herbaceo inspersus puluere mox abolendarum noxarum symbolon exprimit. Expleto Confessionum longiore circuitu, procedit Rex Sacrorum cum suo symbolico lapide ad profluentem, in quã simul lapillum, simul coactum noxarum aceruũ demergit, sollemni præfatus carmine, abolitas perinde animorum sordes per confessionem fuisse, vti puluis aspersus lapillo, quem demersum eat, vento diflandus sit, vt penitùs euanescat. Eo defunctis piaculo traiectus est in patentissimã planiciem, vbi cantu, saltu, potu, crapula, libidine omnis generis, Deis suis, ac ipsis sibi expiationis gratulationem liberaliter faciant. Persuadentur hæ gentes Erebo Doctore Confessionis vsum, qui sit Hispanis communis, alteri hominum generi non esse necessarium, Hispanis autem politica quadam necessitate esse impositum: humanum genus non ab Adamo & Eua originem ducere, sed à Guacis, & riuorum capitibus, aut saxis eductos, quibus eo nomine Religiosus cultus debeatur: Mortuorum animos nec Cælo nec Inferis destinari, sed Vpaïmarcam, hoc est vmbrosum locum petere, per traiectum flumen crinali contextu

tu,vt ſublicio ponte, iunctum, vbi ſint cumulandi voluptate omnium iucundiſſima. Sexcentæ ſunt aliæ Tartarei eius ritus ineptiæ quàm fatuiſſimæ, quas recenſere pretium non eſt operæ. In eos immiſſi anteà fuerant, qui ex legum ſanctionibus ſeuerè agerent in Chriſtiani dogmatis olim ſuſcepti violatores, tetrorum ſcilicet veneficiorum, ac Idololatriæ compertos, ferro ac flamma graſſati, haud mediocriter perculerāt animos reliquæ multitudinis. Quæ conſternatio eam nobis aduenientibus multò mitiorem obſequentioremque, immò & beneuolentiorem fecit, quòd noſſent noſtram agendi rationem illius ſeueritatis nihil ſecum inuehere. Noſtrum ergo aduentū cantu, ſaltatu, plauſuque accipientes illius tractus indigenæ, obuiam proceſſere multa cum ſignificatione gaudij. Proximi oppidi incolæ plùs milleni trecenteni omnis ætatis ſceleribus expiati, publica diuerberatione, & huiuſmodi aliis argumentis non paucis, prætulerunt ingentem interioris animi pœnitudinem. Qui prauis moribus corrupiſſent multitudinem, qui ſacrilegi cultus ei ſe magiſtros præbuiſſent, priorem pertæſi vitam, ſponte, ac palam populo, exſecrati ſua culpa inuectam corruptelam morum ac Religionis, profitebantur eò ſe adductos auaritiæ ſtudio, auctoreſque fiebant adſpernandi ab ſe flagitij, quod male adſciuiſſent: quæ res docilitatem nobis conciliabat in populo longè maximam. Dùm hæc fructuosè ac tranquillè curamus apud Checranos, Quæſitor ille Capitalis, qui ante nos obiuerat Checranenſem agrum,

versabatur apud Andaxenses, vbi Guacarum, ariolorum, sacrificulorum, cadauerum pro Diis habitorum, infinitam vim deprehenderat: nondum tamẽ idoli omnium sacratissimi. LLiuiecancarchi latebram diu scrutatus explorauerat, donec à sacrificulis in equuleum sublatis expressum est, in summo vertice cadauer eius in sacrario delitescere, magnifico cultu corporis insigne. Inde promtum illud, & alia virorum insignium in ea gente cadauera, ducẽtenorum ferme annorum, Limam adsportata cùm essent visendi gratia, reportari placuit ad Andaxenses, vt, Numinibus suis carnificis manu in pyra deflagrantibus in foro medio, ipsi condiscerent, quanti momenti esset in ea Diuinitatis inanissima vmbra, quæ se flammarum iniuriæ non subtraheret. Centum ac septem arioli ex vna tantum parœcia pœnitentium habitu adducti ad excelsum theatrum, spectante indigenarum aut Hispanorum corona ferè quater millenum capitum, quò & nos ex Checris sumus accersiti, iussique ipsi Quæsitori assidêre. Dixit ad eam concionem vnus ex Patribus Checrensis Missionis, oratione tam varia, vehemente, plena animi, plena spiritus, vt audientes oculos pænè corrumperent lacrymarum vbertate. Quo ex spectaculo alios videres toto animo ad Christianam Religionem sese applicare: alios Guacis addictissimos, ne Christi quidem nomen ad aurem admittentes, toto vultu iram & contumaciam spirantes, dirissima quæque suis capitibus imprecari, nisi Guacæ acceptas ab Hispanis iniu-

iniurias acerbiſſimis ac perpetuis ſuppliciis vlciſcerentur. Vanitate porro ariolandi nimio plùs confiſi, denunciare non verebantur iis, qui ad Chriſtianos tranſirent, toto anno obductum iri cælorum cataractas, vt omnis perfidorum ager ariditate marceſceret, quod eſſet pœnarum exordium, quas Guacæ Religionum violatoribus inurerent. Sed ariolorum inanitate luculentiùs patefaciendæ in vulgus, & Andaxarum ſeu vetuſtis ſeu nouitiis Chriſtianis ad alacritatem Fidei maioré erigendis, Deus per eos dies miſit largiſſimũ imbrem ipſorum regioni, quo agri copioſiſſimè irrigarentur. Ad eos verò noſtri cupidiſſimos cum tranſire per illud tempus non poſſemus, quoniam tamen noſtros flagitabant auidiſſimè, iniecta eſt nonnulla ſpes futuræ propediem apud ipſos miſſionis. Intereà foris deceſſerunt de noſtris aliquot, non leui Prouinciæ huius incommodo: quorum primus Pater Chriſtophorus Ouandus Gerez, in veteri Luſitania ortus, qui Romam Procurator miſſus, apud Carthaginem Indicam in continènti tentatus periculoſo morbo, adhuc æger denuo conſcendit, ne occaſionem nauigationis amitteret, dumque fœda tempeſtate laborat claſſis, febris æſtu flagrans, ac ferè ſiti exſtinctus, vbi de Auanæ portu cœpit cogitare, triduo quàm Carthagine ſoluerat, longiore traiectu in cælum trãsfretauit. Vir fuit excellẽtibus dotibus, & ad Societatis tractanda munia cœleſti quodã dono expreſſus: quod eius in Societate triginta & ſex annorum labores eximij apertè oſtendunt, quem amiſimus

lestis patientet latis : Hic sui abnegatione, extremæ pleuritidis, aliorumque laborum tolerantia nobilis. Patris quoque Martini Pelaez, huius Collegii Rectoris, obitus incidit in hoc tempus, domesticis externisque tristissimus. In Hispania natus, in agro Laminitano, Societatem Toleti amplexus est, Diuino quodam viso ad eam, decem annorum puer, antè aduocatus. Quam vocationem ex animo cùm aboleuisset æstus adolescentiæ, vicesimum primum deinde annum agenti bis oblata in somnis Pueri Iesu species eadem suasit, quæ olim, atque nisi suadenti obsequatur, grauissima salutis discrimina ex ætatis conditione ostendit. Gerit morem imperanti, & in Societatem ingressus, silentij, & alienationis à rebus mundanis spirantem imaginem cunctis se præbet. In Mexicana deinde Prouincia Rectorem, Magistrum Nouitiorum, Prouincialem, Procuratorē Congregationis Romam summa egit cum laude; Ante annos sex in Peruuium remissus, Cusquensi ac Limensi posteà Collegio præfuit cum omnium approbatione, atque in hoc vltimo quidem, quattuor modò mensibus, quibus præsedit, omnium domesticorum voluntates sibi magnopere deuinxit. Per morbum se Christus ei visendum dedit pueri habitu, vnde intellexit sibi migrandum è vita, quo ex tempore non admisit vllam cogitationem prorogandæ vitæ, ad quam si quis hortaretur, seipse insimulabat, quòd eam ad diem & se & sua omnia Diuinæ Prouidentiæ non penitus permisisset. Eius funus cohonestarunt optimi

quique

quique, ac Ordines Religiosi nominatim, ipseque Limanus Antistes magna beneuolentiæ ac doloris significatione.

LIMANVM TIROCINIVM.

NOmen Societati dedit Hispanus adolescens, cuius animo idemtidem obuersabatur cogitatio, num satius esset supplicio Crucis affectum Christum sequi, quàm hominum vitia imitando consectari: sed ille, vt hæc recurrerent frequentiùs, animumque haud leuiter afficerent, aliò tamen curas auertit, iuuenilis ætatis inconstantia. Cùm verò posteà in lecto conclamatus iaceret, secundùm quietem videre visus est strata passim mortuorum corpora, ex iis autem, qui ad lectum ipsi aderant numerosa multitudine, subinde non paucos occũbere: audire verò vocẽ hominis ignoti, qui ex se percontaretur: Ecquid causæ haberet adolescens, cur salutaria suadenti nollet acquiescere. Quo viso, quibusque verbis, adeò est permotus, vt simul atque meliùs paullò habuit, Societatem studiosissimè appetiuerit, ad quam admissus, congruenter illi primo ardori cursum suscepti stadij promouet.

Sequente anno commutauit vitam cum morte Nouitius ille, cuius sinceræ mentis, & ad omnem pietatem propensionis exemplo commilitones reliqui accendebantur, Alphonsus Ouandus, Mesellinensis, in Beturia. Fuit hic octo mensium

Tiro,

Tiro, in magna ſpe frugis lætiſſimæ repentè ſucciſus, ſeptemdecim annos natus, qui ante vnum & alterum ex Hiſpania aduentarat, & in Beati Martini Collegio apud noſtros Latinitatis poſuerat Tirocinium. Ibi erat animi, ſenſuum, ac motuum cuſtodiæ ita imminens, vt eum Collegæ non ſuſpicerent modò, ſed vnicum bonarum artium exemplum clamitarent. Eius illud erat indicio, quòd ſi quando ea lege domum egreſſuris ſocium eligendi daretur optio, vt in virtute clariorem eligerent; Quandum vnum, ſuppreſſo nomine, ſibi comitem dari iudicabant. Huius adoleſcentis eximias virtutes in Tirocinio demiratus Pater veteranus, ſatis expertus, ita de eo ad domeſticos loquebatur, vt eum nobis breui ereptum iri oſtenderet, & maturum cæleſti menſæ pomum ſponte caſurum. Alter adoleſcens de anteacta vita eum ſtimulante moleſta religione, Deum ſæpius cum lacrymis precabatur, vt quid ſe vellet fieri, declararet: nec diu factum eſt, cùm nocte per quieté, ſe Chriſto è cruce pédenti à Magna matre præſentem ſiſti ſenſit, & eius clientelæ commendari; ac eiuſdem Virginis hortatu ad noſtrum Ordinem impelli, ſi quidem abſolui cuperet animi anguſtiis, & humanæ vitæ periculis. Cuius audito conſilio, ita inſtitit apud noſtros Præſides, vt admitteretur, & eius ratio ea eſſe perſeuerat, quæ ſit affirmatura immiſſam ab Dei parente vocationem.

SEMINARIVM S. MARTINI, ET Sedes B. Iacobi ad Limam.

EX Martinianis alumnis centenis ac quinquagenis, ſeu Philoſophiæ, ſeu Theologiæ dant operam quinquaginta. Emeriti decem in Theatro Philoſophico ſuam eruditionem explorantibus probauerunt. Horum vnus de Academiæ vacua Cathedra dimicantibus ſex aduerſariis palmam eripuit, ampliùs quingentis ſuffragiis ſupra eos ablatis, cum inſigni commendatione noſtri Seminarij. Tredecim annos huius Collegij alumnus fuerat, cui perquàm grato animo cum ſua omnia retuliſſet accepta, egregiæ voluntatis in illud, ampliùs teſtificandæ, quidquid ſibi mortuo vſquam eſſet fortunarum, publicis tabulis declarauit ei Collegio ſe iam tum deſtinare. Ad Beati Iacobi Sedem non leuiter laboratum, vt indigenis ſua Fides ſarta, tectáque conſeruaretur, cui occultas inſidias collocari à perfidæ mentis hominibus noſtri ſentiebant; effectum autem eſt Dei ſummo beneficio, vt nemo vnus ſit adhuc viſus ab integritate Chriſtiana defeciſſe.

CVSCHIENSE, AC POTOſinum Collegia.

E Cvschiensi Familia profecti Socij ad propinqua oppida non modicum terrorem

æterno

æternorum ſuppliciorum inuexere, quod ſit maximè potens telum ſceleribus ex hominum mente depellendis. Sollemne noſtris eſt in expeditiones prodeuntibus æternos Inferorum cruciatus in tabella depictos circumferre; quibus picturæ explicandis emblematis capiuntur Indi vehementer, & vt abducuntur à vitio per eas deſcriptiones, ita facilè ad virtutem concitantur. Inda Virgo, extra vrbem, via deſerta, obuium habuit virum deprauatiſſimis moribus, cuius nequitias olim experta, nunc ſe deſtitutam omni humana ope, valdè cœpit horrere, tum implorato Numine, inducit animum fortiter pro caſtimoniæ laude propugnare. Ille autem barbarus, vbi precibus ab caſtiſſimo pectore nihil extorquet, tam crudeliter eam habet, vt ſemimortuam relinqueret: cuius allatæ in vrbem puriſſimus animus poſtquàm Sacramentis eſt ſtudiosè procuratus, integer hilarúſque ad ſponſum Chriſtum euolauit. Altero anno crudeliſſimè graſſata peſtis eſt in Cuſchienſes, quorum non pauciores millibus duobus exſtinxit, è Dominicanis autem ſedecim, è Franciſcanis quattuordecim; noſtris reliquis decumbentibus, quattuor integri perſtiterunt, qui ſuam operam in domeſticos & externos partirentur quàm opportuniſſimè. Nihil ab eis prætermiſſum, quod in ciuium animos corporáque conferri poſſet auxilij, quod non ſedulò adhibuerint, toto oppido à prima aurora diligentiſſimè luſtrando, vt non minùs inuocati, quàm vocati ſubſidio venirent egentibus. Quattuor denique de noſtris ſęua lue ſublati ſunt,

quorum nobis opera perquàm vtilis futura fuerat, nisi aliud Numini visum esset. Pater Ioannes de Alua, Hispanus Metinensis, ab naturæ gratiæque dotibus vir planè insignis, Quamangani Collegij propemodum auctor, cui deinde præsedit summa cum laude. Indigenarum idiomatum, vt Aymarai & Quichüi, fuit peritissimus, vt eorum ipse disciplinam institueret, aliósque commodè doceret: Sanctorum verò res gestas eadem lingua complexus, quibus indigenæ iuuarentur, propediè prælo destinabat: sed præpropera mors ætatis anno vndequinquagesimo, quarto & tricesimo quàm strenuè laborabat in Societate, illum præclarè cœptis auocauit. Pater Petrus de Vedoya, Bæticus Baezanus, proximè secutus est, cùm ageret quadragesimum quartum vitæ, adeptæque Societatis vicesimum octauum annum. Fuit & hic scientissimus Chiquuani sermonis, vt in eo nemini mortalium cederet, quem solandis ægrotis hilarissimè occupatum pestilens afflatus inuasit confecitque. Ioannes de Alua, quem hic Pater socium habuerat in ægrotis procurandis, eumdem honestæ mortis & æternorum præmiorum sibi Collegam quoque adiunxit. Antonius de Cardenas, externorum operum industrius exsecutor septimo anno supra octogesimum, postquàm septem ac viginti traduxerat, è viuorum numero sublatus est. Extra Familiam mortuus est etiam ex halitu pestifero Christophorus Placa, in ipso itinere, quod iussus inierat Cuschio in Iulidem. Hoc eodem anno Chuschiensis Antistes Seminarii ab se re-
cens

cēns instituti curam nobis commisit. Potosij homo Hispanus, genere iuxta ac vitiis nobilis, cui stupri ganeæque libido incesserat, multa nocte Collegij Rectorem compellabat, velle se æs alienum grande legitimis dominis restituere, Rectoris adit cubile, quò vbi peruenit, eius pedibus aduolutus Christi Domini exspirantis in cruce simulacrum ostentans, cura sedulò, inquit, ô Pater, hanc animam tot peccatis irretitam Christo vindici per pœnitentiam reddere, quando Societatis præsertim viris animarum cura est commissa. Metus principiò Rectori obiicitur, qui hominem cerneret ferreis catenis arctè constrictum; sed cùm sese collegisset, consolantis officio diligenter functus, per Sacramentum Pœnitentiæ hominem in pristinam gratiæ dignitatem vindicauit. Alterum tum inopia, tum deprauati mores sæpius induxerant ad diuitiorum compilandas domos, cui per quietem oblatum est extremi iudicij tribunal, vbi summa frequentia Cælitum Dæmonumque ingentium furtorum conuincebatur, vnus autem de nostris proximè Iudicis tribunal assistens redhibendæ omnis interuersæ pecuniæ obsidem se ipsi præbebat. Non citiùs homo perditus euigilauit, quàm horrendi tribunalis euanuit ipsius ex animo memoria. Redintegratur nocturnum illud somnium haud multis inde diebus, & adsunt ei Custos Angelus, & idem ille de nostris, quorum vehemens fuit adhortatio ad meliorem frugem: quamobrem nihil amplius cunctatus ad nos adit in ædem sacram, Sacerdotem illum inter reliquos

 facile

facile internoſcit,ad eius pedes aduoluitur, & ritè expiatus nouum vitæ genus inſtituit. In excurſionibus vtiliter cum multis eſt opera poſita, cum aliis non item: ſed nonnullorum contumaciam excepit præſens Numinis vltio. Pellicatu fœdè implicitos Hiſpanos ſeriò iampridem admonebat noſter Sacerdos, flagitium ab ſe depellerent,eiuſque apud vulgus non minùs turpem offenſionem: ſed ſurdis canebat. Adfuit tandem Numinis vindicta, quæ alterum in agreſti caſa iacentem fulmine planè conficeret, quo iudicio ſupplicioque territus alter mox ſe pellicatus labe abſoluit. Inauditam poſt homines natos deierandi licentiam in Hiſpano coercere potuerat noſtrorum nemo, cum ei Fratrum Adiutorum vnus intrepidè ita comminatus eſt: Futurum ſanè auguror, mi homo, repentina te morte à Deo eſſe multandum. Planè vera fuit præſagitio: incedit enim ferina quædam rabies nequam hominem,vt ipſe ſe multo cum eiulatu vnguibus dentibuſque concerperet, cúmque duraret aliquantum ea laniena, nemo interim vnus adeſſet,à quo impii animus poſſet iuuari.

AREQVIPANVM ET CHVquiabenſe Collegia.

INiere à ciuibus non vulgarem gratiam Arequipani Socij, ſublatis per eos inter Religioſos viros ſeditionibus, quæ ita exarſerant, vt, multis fruſtra

frustrà tentatis ,vix locus tranquillitati reliquus putaretur. Desideratus ex nostris Frater vnus, Andreas Amadosius,cum aliis virtutibus insignis, tum paupertatis maximè laudibus, quem Deo visum est non procuratum Sacramentis, delapsum iri altam terræ labem, & oppressum terrena subsequente mole, interire. Chuquiabi auxilium nostri Sacerdotis deposcebat homo Hispanus, ad eius prouolutus genua, vti suas noxias aperiret, quas multo nitens conatu non posset exprimere. Diu dubitatum est ab nostro num vir ille ab Cacodæmone insideretur, qui tanto in nisu eloqui nihil posset, & rictu præferret insanientis speciē. Suasus demùm à Sacerdote, Mariam inuocaret; & erogaret in pauperes tot aureos, quot Maria litteras in suo nomine censeret. Nihil ille cunctatus, promit aureos quinos, & diuidit; moxque illi adfuit expeditissima facultas sua enunciandi peccata. Secundus annus Arequipanis ciuibus pestilens, nostris valdè operosus fuit, inter perpetua funera versantibus, quorum vt esset ad ægros, inopes præsertim, aditus suauior, copiosè suppeditauit nostris pius Canonicus, quidquid esculenti, poculenti, ac medicamentorum necessē fuit. Eodem anno Chuquiabi pestilentia nobis abstulit Ildefonsum De Lucera,quattuor mensium Nouitium, florenti ætate, nondum enim quartum vicesimumque annum egressus erat, sed qui amore virtutum inter cæteros domesticos emicaret, vt non parum pudoris veteranis afferret: Dum autem vis morborum ciuitatem vrgeret;

mirificè probata est ab omnibus eius in solandis, & iuuandis ægris industria, pietas, constantiaque.

CHVQVISACANVM, ET *Guamanguense Collegia.*

CHuquisacæ indigena, vir coniugatus, decem annos totos Confessionis officium defugerat, ac fere tantumdem vxori esse iniquus perseuerarat, pellici turpiter addictus, cuius hominis statum Sacerdos noster cùm resciuisset, eum ad Confessionem inuitat, eiusque obeundæ diem indicit. Stipulanti Patri certæ diei Confessionem ille quidem spoponderat sibi destinatam, sed promissi deinde pœnitens eam non obseruauit, quin tota vrbe otiosus cùm ad satietatem vagatus esset, domum regreditur, cui occurrunt derepentè sex ingentes simij teterrimo aspectu ac minaci, quos ponè sequens ageret squalidus homo, facie horrenda, ardentibus oculis, metam spirans crudelitatem, quem Ingarum aliquem esse sibi persuasit, qui olim dominarentur in Peruuios. Euestigiò autem iubentur simij ab illo suo magistro pallentem & contabescentem pauore hominem vinculis constringere, adstrictóque acerba flagella incutere, quod liberaliùs etiam faciunt, quàm iussi esse viderentur, pessiméque affectum pro deposito miserum relinquunt. Fortè vxor abfuerat, quæ domum repetens coniugem humi iacentem, immo-

nio emorientem offendit, mox domum nostram reuertitur, Confessarium euocat, qui adsit animam exhalanti. Accurrit noster, & sensibus defectum cùm inuenisset, exspectat dùm se qua via ostendat, qua iuuari miser valeat, cui cùm sensus rediisset, tumescenti atræque linguæ vis defuit ad eloquendum, oculis dumtaxat emissitiis circumlustrabat omnia tacitus, valdéque attonito similis, ignarus vbi esset, & simiorum integrato aspectu perculsus supra modū, quò se verteret, planè non habebat. Consilium erat Stygiarum simiarum homini terroris ac desperationis tantum iniicere, vt eo statu inquinatissimum animum rectà in Tartarum abripiendum emitteret: quare siquando intenderet in Crucifixum oculos, circummissæ belluæ atrocissima quæque infelici minabantur. Noster identidem lustrali aqua cubiculum adspergebat: at eò grauioribus terriculamentis infestabant ægrum simiæ: donec Sacerdos promtas è theca Beati Patris nostri reliquias ita eius ori applicuit, vt linguam quoque contingeret, Beati suffragium adstantibus interim suppliciter postulantibus, secundùm quas preces æger flatum vehementem exspirat ex pectore, cuius grauéolentiâ, omni tetrior Mephiti, circumstantes procul abegit. Spiritus ille teter eduxerat secum viri animum occupantis Stygij tyranni, sed non vniuersam: detumuerat lingua, vox redierat, rigebāt tamen liuida immodicis plagis bracchia, vt nec erigi, nec colligi ad Crucis signum efformandum valerent: veruntamen eis admota Beati Patris Lipsana suum

mox calorem, ac deinde vigorem omnem accipiūt. Satis superque documentorum in hac calamitate hauserat, vnde disceret miser, Numini nequaquā illudendum esse: agnouit ingenuè temeritatis impietatisque suæ magnitudinem, euestigióque purgauit animum ea flagitiorum sentina, quam tota vita collegerat, multa cum detestatione superioris ætatis, sponsioneque melioris frugis in posterum. Chuquisacensi populo ad Religionem ac frequentiam Sacramenti piacularis vehementes stimuli accessere, tum ab contagiosi morbi periculo, circumiectis oppidis ac pagis lue passim laborantibus; tum ab fulgetrorum frequentia & acerbitate, quibus interiere paucis horis quinque hominum capita.

Guamanguæ Hispanus scriba sæpius ab nostro Sacerdote inuitatus, vt vel in vita semel Sodalitium Marianum ingredi ne grauaretur, vt se tandem eius rei mentione omni absolueret, respondit, scire se ingeniosis hominibus periculi nihil esse ab Tartareis incendiis: ideò sibi, qui esset ingeniosissimus, vt non periclitaretur ex eo capite, ita nihil opus eorum subsidiorum esse, quibus ille casus declinaretur: has ergo nænias reliquo mortalium vulgo esse concinendas, eas verò se iure suo habere habuisseque semper despicatui: posse quidem se culpa pollui, quæ animum suum Orco addicat, sed prouisas habere animo rationes, quibus, vel sub ipsum exitum è vita, se hoc expediat discrimine. Tam vesanam ac tumidam arrogantiam Deus inultam esse noluit, cùm enim de

vix

via domum rediret, quinque annorum puer contenta voce ipsum inclamabat, caueret sibi ab immanissimo tauro cornibus infestis imminente, ac mox impetituro; quam vocem, vt ab irridente missam, accepit, nec aliud pensi habuit, ea tamen fuit vltimi fati denunciatio, si nequam ille intelligeret, desubitò namque in eum morbus inuasit, qui nec opinantem, & imparatissimum exstinxit. Idololatrarum vis ingens ab Sociis Guamanguensibus Christo adiuncta, idoneo & constanti adhibito labore, vt ijs etiam locis, quibus insita est maior obstinatio erga cultus impietatem, fuerint numerosissimi Neophytorum manipuli.

IVLIDENSIS, ORVRENSIS, & Sanctæ Crucis sedes.

IVlidensium Sociorum fructuosissima opera enituit in aduocandis ad Christum ab Ethnica impietate Neophytis, quorum hoc anno salutaribus aquis tincti trecenteni quinquageni, præter tricenos ternos ætatis iam prouectæ. Orurensium quoque labor feliciter cecidit erga Indigenas, Hispanosque, sed in eo felicissimè, quòd ipsorum hortatu Hispaniensis excellens pietate vir, vt claritudine generis, ac copiis instructissimus, animum liberalissimè adiecit ad exædificandum Xenodochium, quod & sumtibus longè maximis absoluit.

In Iulide ſequente anno ſæuiit admodum peſtilentia, vt plus mille capitum vnus menſis exhauſerit, qua in procuratione non potuit otioſa eſſe noſtra Familia, quæ, ſupra cæteram munerum turbam, Parochorum quoque ſubit omnem adminiſtrationem, & ea fuit ipſius ſedulitas, vt tanto ex numero nullus non expiatus obiuerit, vna dũtaxat excepta muliere, ad quã maturè non ſumus vocati. Sed huic mulieri, cùm ſe vrgeri morbo ſentiret, ſingulare adfuit Confeſſionis deſiderium; quando enim, inquit, abeſt Sacerdos domeſticorum ignauia, deponam apud Sanctiſſimum Ignatium noxarum ſarcinam. Faceſſere domo iubet totam Familiam, & ex ſuo ſtrato exſiliés, Ignatij papyraceam imaginem deripit è pariete, procumbenſque in genua, dat ſe totam in lacrymas, Beatoque Ignatio, quaſi præſenti, audientique, quantum ab vltima pueritia comminiſſe poteſt, noxias omnes exponit. Tum ad eum oratione conuerſa, impetra quæſo, ait, peccatorum veniam, & mox impertire: hæc tantum venere in mentem; occurriſſent plura, non ſuppreſſiſſem. Sub hæc verba inclinauit caput, quaſi exceptura formulam abſolutionis, in eoque corporis poſitu placidiſſimè animam exhalauit: quo ipſo articulo temporis Sacerdos noſter ingreſſus nitentem adhuc genibus inuenit, remque, vti geſta erat, ab domeſticis, ex occulto explorantibus, accepit. De noſtris audierant Virgines duæ, genere quodam defungi Martyrij, qui peſte affectis miniſtrantes tetro halitu exſtinguerentur, quare in-
gen

gentibus animis ad illud officium tam Christianum se, & ardētibus studiis accingunt, præter alias non paucas studiosas eiusdem muneris. Harum vna, nomine Catherina, contracto pestilenti halitu, vnde posteà occubuit, Beatæ Virginis, puerum Iesum vlna gestantis, dignari meruit suauissima præsentia, & alloquio officiosissimo, quæ instante obitus ipso articulo audita est his verbis Dei Matrem affari: Domina mea, vnde mihi tantum dignationis, vt hac vilitate mulierculæ tuis pascar vberibus? Quæ cùm diceret, hiatum oris aperuit, velut papillam acceptura, & in ijs verbis animam efflauit, insignis virtutum omnium laude, ac Virginitate præsertim, quam pænè ab incunabulis sacratam Deo, integerrimam ad extremum conseruauit. Anna, Virgo altera, dimidia antè hora, quàm excederet è viuis, vt nemo sociæ obitum nunciasset, ipsa tamen è cælo significatum agnouit: nam, quorsum, inquit, mihi celastis sororis meæ decessum: ecce adest cum Beata Agnete, ac duabus aliis, aut tribus Virginibus. Conopeon demitti iussit, vt Cælitum chorus commodiùs ad se adiret, quem suauibus exceptum verbis rogabat accedere, tùm ad Virgines, exspectate me Dominæ, iamiam vos sequor. Deiecta deinde in solum nudum, sublatisque in cælum bracchiis, ait, malle se inde ad sponsum transire, quibus dictis tranquillissimè decessit. Diro hoc halitu domestici contacti ferme omnes, exstincti duo, Pater Ioannes Ponsalius, & Pater Diegus Majera, ætate ferè pares, pares studiis ac

ſollicitudine in ægris adiuuandis. Ille quidem triceſimum ſextum ætatis, in Societate dimidium vitæ omnino ex æquo; hic nobiſcum vixerat annos ſeptemdecim, alterum tantum fuerat inter mortales: vterque Noſodochiis præfectus, perpetuò ægris aſſederat, indeque letalem auram contraxerat. Orurenſes operæ; præterquàm quòd funeribus ſuorum exemti ſunt, omnia fecerunt paria cum reliquis Collegiis, nam; procurandis peſtilenti vlcere fauciis, laboratum eſt apud eos diutiſſimè, periculoſiſſimè, ſed fructuoſiſſimè nihilominùs. Ad Sanctæ Crucis, omnes Socij verſati quoque in pari alea, in qua cùm etiam Ethnici iactarentur, & noſtri eis auctores fierent, vti hac occaſione ſalutem animi gratis emerent, grandi natu viri mulieresque Baptiſmo abluti mox in Chriſti gregem, ac cæleſtem quoque ſocietatem ſunt tranſlati. Numerus omnium, quos Baptiſmus Chriſto adiunxit, ad ducentenos quinquagenos peruenit, adultorum verò ex ea turba fuit ſexaginta & duorum lectus manipulus.

PRO

PROVINCIA MEXICANA.

EGVNT in hac Prouincia quinque ac viginti ſupra trecentos, diſtributi viginti domiciliis, quorum ſeptemdecim ad nos recèns è mundo adſcripti ſunt, ſex felici obitu deceſſerunt, anno huius ſęculi decimotertio: nam inſequentis anni litteras non accepimus.

MEXICANA DOMVS Profeſſa, Collegium, & Seminarium.

IN ſollemnibus erga domeſticos, ciues, extraneóſque muneribus, hæc Domus ita tenuit ſuum vetus inſtitutum, vt quoniam hoc anno ſplendor quidam in ſingulis eorum eluxit ſingularis, ſeipſam & ſuperiores annos rectè factorum magnitudine ſuperaſſe videatur. In Collegio Sociorum tres, Pater vnus, duo Fratres in vitam meliorem

liorem demigrarunt. Omnium primus decessit Pater Ioannes Adamus, Coadiutor spiritalis, Instituti Religiosi, Obedientiæ in primis, patientiæ, orationisque studiosissimus vir: sed sui in omnibus altissimè deiiciendi perpetua sollicitudine clarissimus. Numquam visus in alium culpæ cuiusquam causam deriuare, sed sibi omnia errata tribuere: tanta mansuetudine in cęteros, seueritate in se tam insigni, vt ferè modum excederet. Obitus nuncium admirabili accepit alacritate, qui eius vitæ maximè consentaneus, placidissimo somno simillimus fuit. Hunc est subsecutus Franciscus Ximenez, ætatis anno vicesimotertio, dum Logicæ studia decurrit, quem, tametsi firmis viribus, repentinus insidens morbus, octauo vix absoluto die consumsit. Singulos domesticos sibi demeruerat, cùm cętera virtus, tum singularis in obsequendo alacritas; vt omnium vel iussa, vel rogatus propensissima gratificandi voluntate præueniret. Purissimus eius animus se ab omni culpa pridem ita abalienauerat, vt vel tenuissimæ noxiarum vmbræ illum anxium mirè haberent, si quid earum aliquando sibi accidisset nec opinanti. Præsagiit diem horamque decessus, & se cum germano Fratre, qui proximè obiuerat, futurum prænunciauit, nec temerè; nam ea nocte, quæ occasum præcessit, auditus est colloqui cum illo suo germano, velut qui attulisset mortis propinquæ nuncios, ad quos mirificè exsultauit, postridieq; inter suauissima Crucifixo impressa oscula lætissimus occubuit. Petrum Perez tertio loco beata sors excepit,

cepit, cùm viginti annos egisset in Societate, rei domesticæ Adiutor Formatus, in summis perpetuò versatus occupationibus, & summa cum religione ac fide, quarum obtentum numquam interponeret, vt se priuatis exercitationibus familiæ subtraheret, quibus tribueret constantissimè, quidquid à grauioribus suppeteret otioli. Seminarium Mexicanum ex centum sexaginta egregiè moratis alumnis sex & viginti produxit in publicum, suo merito laureæ prærogatiua donatos, cum honorifico testimonio industriæ in disciplinis vtiliter collocatæ. Huius Seminarij Rector, Pater Emmanuel de Sandoual, cùm decederet, non mediocriter eius statum conturbauit, quem sanus egregiè anteà tuebatur. Vixerat omnino annos duodequadraginta, in Societate autem duos ac viginti, quattuor Vota professus, vir planè omni genere virtutum eximius, quarum vim singularem hauriret ex intima illa, & perpetua cum Numine coniunctione, cuius assidua familiaritas sic animum hominis componeret, vt non sit animaduersus commotæ mentis signum edidisse. Iliosus pridem erat, acerbissimis, frequentibusque doloribus obnoxius, quorum tamen sæuitiam ferendo silendoque premeret: quo eum affectu exstinctum sit credibile, cùm eum tres dumtaxat ægrotationis horæ confecerint. Eum Nobilitas Hispana, Mexicanus populus, sed Alumnorum conuentus, cœtusque Sociorum, multis grauissimisque de causis luxit, lugetque.

SEDES SANCTI GREGORII.

QVaterni Socij, duo Sacerdotes, Adiutores duo, popularis linguæ periti, agunt in hac Sede, adiuuandis indigenis, maximè instituenda suburbana, & vicinorum pagorum pueritia, quæ hûc confluit ad Christianæ doctrinæ, litterarum, ac Musicæ haurienda rudimenta; grandiores verò festis diebus ibidem Sacramentis imbuuntur. Egestate laboranti plebi, aut morbis malè affectæ, non modica subsidia, iis leniendis incommodis, ex hac itidem Domo subministrantur. Gemina quoque piorum virorum Sodalitia in hac Sede coire solent, haud sanè vulgari pietatis incremento, cuius in dies existunt argumenta singularia. Eduntur quoque diuinitùs exempla seueritatis in contumaces, ac pœnitudinis opportunæ contemtores. Adolescens pridem turpiter mulieri consueuerat, ægrotare autem cœpit, dum nefaria intercederet consuetudo, perque ægrotationem, instante morbo, Sacramentis procuratus; velut vsurpandæ modò consuetudinis gratia, infelicissimè defungitur, & detruditur in Tartara. Concubina morte inopinata sui amasij perculsa, vt demortui animo faceret bene, insistit ei preces & sacrificiorum vim adhibere: sed is de nocte mulieri decumbenti assistit, multo cum gemitu & lamentis monet sua supplicia non minui, sed augeri orationum accessione, quæ sibi destinarentur: quare iis deinceps abstineat mulier, se namque addictum

ætɛr

æternis Erebi cruciatibus:ipſa verò ſuis rebus caueat maturè,alioqui in ſocietatem ſupplicij deuoluturam.Intereà tumultus ex propinquo auditus, velut aliò vocantium, moxque horrendus catenarum increpuit fragor, & miſer ille abreptus eueſtigio, miſerabili eiulatu complens omnia, deuolutus eſt in barathrum, cuius flagitiorum conſors mulier,tam acerbo illius caſu territa,mentem appulit seriò ad res ſuas conſtituendas, ſtatimque ſe generali Confeſſione noſtris expiandam præbuit.

ANGELOPOLITANUM COLLEGium,& TepotZotlanum.

ANgelopoli adoleſcens Gymnaſij noſtri alumnus, cùm ingenij vel imbecillitate, vel ſtupore, inter æquales non poſſet emergere, Beatum Gonzagam, vnius è noſtris ſuaſu, ſibi patronum delegit, eique certum precationum penſum cœpit perſoluere; atque ita ſe adiutum ſenſit, vt deinceps,in ſtudiorum curſu, multos eorum, quibus natura benignè fauerat, facilè anteceſſerit. Indus ebrietati maximè deditus, noſtrorum conſuetudinem, Congregationemque vitabat, ne cogeretur domeſticum amicumque vitium deponere, cui vxor numquam ſuadere potuit, vt nos adiret Confeſſionis gratia. Noctc igitur intempeſta eum adiit Æthiops neſcio quis,à quo vehementer primùm territus, acerbiſſimè deinde ver-

beratur, quoad blanda pulcherrimi pueri species terrorem absterſit, Æthiopique imperauit, vt faceret verberandi modum: Deum enim, nefarij hominis miseratione commotum, concedere ipſi tempus pœnitentiæ, quem mox iubet adire ad vnum de noſtro Collegio Confeſſionis gratia. Venit ille quidem plagarum adactus ſeueritate, ac perterritus ſummoperè, caſum ſuum aperit, plagas recentes oſtendit, exſequitur quod iuſſus fuerat, & mores mutauit in melius. Michaël Bolignaga, Formatus Adiutor negotij domeſtici, ætatis duodeſexageſimo, aditæ Societatis quinto ac triceſimo anno, ſtrenuus in ſua conditione operarius, nobis deceſſit, cùm diu ægrotaſſet, eiúſque morbus talem eum oſtendiſſet erga Inſtituti obſeruationem, cuiuſmodi ſemper valentem noueramus.

Tepotzotlanis morbidus fuit hic annus, contagioſa quadam febri, quam Ceocoliſtli populares appellant, indigenis ferme peſtilenti, quæ dum regionem omnem peruagatur, infinitã hominum multitudinem lecto affixit, noſtróſque omnes iis iuuandis magnopere occupauit, & exercuit; dum animis remedia, egentiúmque corporibus medicamenta & cibi adhibentur. Iam prætereunte faciendæ ſementis tempore, nullo pridem rigata imbre terra culturam reſpuebat, marceſcebat verò quidquid iam eſſet terræ commiſſum; quare ad preces ac vota deſcendendum ſibi eſſe ſtatuit vniuerſa ciuitas. Supplicatio maximè ſollemnis indicitur ad Parentis noſtri effigiem, vbi publicè ſeuera diuerberatione certatum eſt à frequentiſſi-

mis

mis ciuibus, neque ſine præmio: mox enim denſatum nubibus cælum, tamque opportuna & copioſa expreſſa eſt pluuia, vt nemo benigniorem exoptaret.

GVAXACENSE, GVADALAXENſe, Valliſoletanum Collegia.

EXCVRRERE Guaxacenſes Socij Xalatlacum, in remotum oppidum, ſuæ clientelæ ac fidei commiſſum, vbi Ieiunio Quadragenario habitæ ſunt Conciones Catecheſéſque fructuoſiſſimæ. Iuuat in primis labores noſtros indigenarum in Socios beneuolentia reuerentiáque, vt eorum reſpectu multum remittant de barbaris moribus, quia ſe nobis probare cupiunt, quales cupere nos pridem oſtendimus.

Guadalaxæ Indus in populares peſtiferum virus eiuſmodi effuderat, vt eis perſuaderet, Crucem Indis eſſe in primis pernicioſam, tametſi Hiſpanis valdè ſalutarem, cuius ſermonibus dementati homines idiotæ Crucis ſignum quacumque regione obuium maledictis exſecrationibúſque inſectabantur, obruebant lapidibus, donec adfuit Deus vltor iniuriæ, nam auctor ſacrilegij loco præcipiti delapſus, fœdè in ipſo caſu, interiit. Noſter autem pro concione grauiter inuectus in flagitij principem & conſcios, nefarij ruina iam magnopere attonitos, omnes redegit ad mentis ſanitatem; qui vt damnatæ culpæ ſuæ monumen-

rum præſentibus poſteríſque ſtatuerẽt, altiſſimam Crucem multa teſtificatione religionis erexerunt. Cacodæmon Indigenis quibuſdam impoſuerat, vt vana ſpe fretos exponeret inermes vulneribus necique, intereáque ſacræ Crucis ludibrium crearet. Si vellent, vel ipſa cute corporis obiecta, quantacumque vi libratum telum retundere, iubebat eos quotidie læua manu ſignum Crucis ſibi imprimere, ſic fore cuiuis ferro impenetrabiles: quod eatenus à barbaris creditum eſt, dum omnium maximè temerarius ſe nudum obiecit armatis, quorum mucronibus tranſuerberatus ſuã deinde amentiam noſtro Sacerdoti, ad Confeſſionem vocato, explicauit.

Valliſoletanorum Sociorum vnus repentè conualuit, implorata Dei Matris ope, & eius ſacri Conceptus imagine capiti adhibita, cùm anteà ſalutem ipſius medici conclamaſſent.

PASQVARENSE COLLEGIVM, veræ Crucis, Zacatecana, Guatimalenſis, S. Ludouici, & Guadiana Sedes.

PAROCHI duo, Regij Magiſtratus totidem, & alij duo viri primarij, temporibus alij aliis eò diſcordiarum proceſſerant, vt explendis paucorum odiis multorum manus ferro armarentur, alterutrius partis, aut etiam vtriuſque futuro exitio: ſed noſtrorum Paſquarenſium ea felicitas fuit,

fuit, vt, Diuina ope, auctores dissensionum inter se reconciliarent, ac deinde factionis vtriusque asseclas. Ad veræ Crucis portum classibus, seu Mexicanis, seu Hispaniensibus, vtroque vel euntium, vel redeuntium commeatu, fructuosissima semper annis superioribus, sed hoc anno etiam fructuosior opera est nauata, quoniam ita tulit occasio. Apud Zacatecanos serua mœrore oppressa statuit laqueo vitam finire, aptatóque fune corpus suspendit è trabe, in quam iam mortuam, aut mortuæ similem, casu incidit hera, quæ spectaculo perculsa grauiter restim abscindit, & quoniam indicium vitæ nullum apparebat, apposuit iacenti Beati nostri Patris imaginem, eiusque opem enixè deposcit, móxque illi miseræ aut vita, aut interclusus spiritus restituitur, vt valida exsurgeret. Fratrum vnus è Guadiana Sede peregrè missus pij negotij causa, in diuersorio viri Nobilis incidit in puellā tabido capite, ac cæteris membris affectam pessimè, vt ex corruptissimo eius corpore teterrimus fœtor exhalaret. Eius miseratione ductus Frater, spei plenus, effigiem Beati Patris nostri admouet, euestigióque vitiatorum ossium, dentium putridorum, & corrupti sanguinis vim non modicam emittit, simúlque plenissimam sanitatem assequitur. Inde aduocatur idem ad aliam conclamatam ægram, cui repente præsidio eodem eamdem medicinam facit. Alius quidam ab feroci & indomito equo humi diu raptatus, triduum iacuerat velut exanimis, & vndeuiginti posteà dies in acerbissimis doloribus egerat, cuius collo ap-

pensum, sigillum Beati Patris ab eodem quoque fratre repentinam contulit sanitatem.

TOPIENSIS, S. ANDREAE, CInaloensis, Tepehuana, Parraliensis Missiones.

SAcerdote nostro Topiensibus fructuosissimè concionanti visus est Orcus ferre impatientiùs se veteri exactum statione, nostrísque ac indigenis extremam moliri perniciem, commouendis ventorum turbinibus, imbrium, fulminúmque tam horrendis tempestatibus, vix vt ab orbe condito quidquam adeò fœdum potuerit accidisse. Post multorum dierum immanes Austros ac procellas, die quodam tanta vis aquarum è proximis montibus cœpit exundare, vt oppido subiecto, nobísque omnibus præsentissimum exitium immineret, nisi Deus extraordinaria nos ope tueretur: & reuerà nouo quodam genere molis ac munitionis auertit Deus ab oppidi excidio immanis torrentis formidabiles aquas, cùm vicina è rupe vastior petra, eo impellente, delapsa est in grassantis torrentis alueum, diuortiísque aquarum inductis periclitantem vrbem exemit certissimo exitio. Confugerant nostrum in templum oppidani, è nostris audituri quid opus facto videretur, quos Sacerdos ad Fidem excitandam, ardentésque concipiendas preces cohortatus cùm esset, ij non defuerunt officio, neque Deus auxilium negauit

pe

petentibus. Aurifodinas loco periculosissimo habebat vir Nobilis poténsque, in quibus ne periclitarentur domestici, rapiebat vi ex oppidanis, qui suo periculo eius familiæ incolumitatem præstarent, de quo scelere vt inaudiit huius nostræ Familiæ Præses, intrepidè ac palàm viri factum coarguit: non esse vtique parandas diuitias certa Christianorum, ac liberorum hominum pernicie, quibus ipse Christus non vteretur vt mancipiis. Cùm neque sic hominis auaritia & crudelitas desineret, Deus arefecit ipsum fontem insanæ cupiditatis, nam repentè omnis auri vena vertit in merum silicem, illéque Midas vel inuitus miseros oppidanos subterraneo eduxit ergastulo. Cinaloensis populi siluestris ferinúsque victus in montibus ac speluncis adeò animos efferauit, vt traducti licèt in pagos maximo nostro labore, atque ad societatem vitæ ciuilis, tamen inter eos etiam hoc anno quidam fuerint, qui nostri Sacerdotis, qui frequens apud eos versatur, de medio tollendi agitarint consilia. Ex ea gente Tchuëci latam regionem occupant, nuper translati ad Christianum ritum, qui hoc anno Euangelij, & Hispanorum pertæsi, sumtis armis templum suæ regionis euerterunt succenderúntque, quibus cùm arma excuti de manibus non possent, ferro omnes mactandi fuerunt. In hac Missione interiit hoc anno Pater Ioannes Baptista Velasco, Professus Votorum quattuor, qui nouo hoc in orbe natus, adhuc puer Societati adscriptus est. Simul ac morbum sensit, sibi moriendum esse iudicauit, quare Sacramen-

torum frequentia se ad profectionem diligentissimè comparauit. Iam duos ac viginti annos agrestes horum barbarorum mores tractabat summis laboribus, quos moderatione ac patientia sic mitigabat, vt in eis vix feritatis vestigium appareret. Summa assiduitate vrgebat creditæ sibi plebis institutionem, ac rudibus erudiendis oblectabatur maximoperè: vnde omnium existebat in eum summa beneuolentia, quòd suam salutem auidè appeti ab eo, séque amari facilè intelligerent. Sub exitum vitæ aduocatis ad se indigenarum proceribus, Caziquas vocant, documenta saluberrima deposuit apud eos, quæ in populum vulgarentur, ex quibus cùm animaduerterent, quanti eos ipse fecisset, faceretque, dici vix potest quàm acerbus dolor Zinaloensem gentem vniuersam in eius funere occuparit, quàm studiosè ipsius exsequias celebrauerint. Tepehuanensibus haud absimile ingenium est iis, quos nunc memorauimus, sed sedulitate ac longinquitate culturæ sumus assecuti, vt iis æquis docilibúsque ac beneuolis vtamur. Indigenarum quidam, generis nobilitate & prudentia reliquis suæ gentis longè anteibat, sed omnem hanc latè regionem crudelissima vexatione infestabat, cæde, incendiis complebat omnia. Risu, scommatis, plagarum etiam comminatione accipiebat nostros, si quis Christiani ritus adsciscendi mentionem iniiceret: mansuefecit tamen Deus sua manu immanitatem incomparabilem tam crudelis feræ, ac leuiori quadam plaga, sed quæ mox indomitum illud pectus demi

demitigaret. Inuasit in hominem pectoris insitatus dolor, quo derepentè sic fractus est, vti ad Sacerdotem nostrum iret, séque in illius futurum potestate asseueraret. Data sedulò est opera per nostros, vt homini, multorum atrociúmque flagitiorum comperto, ab summo Magistratu admissorum condonatio impetraretur, quod vt factum erat, & hic mox adhibitus est conciliandis cum Neophytorum corpore, suis nuper commilitonibus & emissariis, quorum pridem atroces vexationes in Neophytos exstitissent, cuius illi auctoritate se passi sunt eò adduci, quò maximè vellemus.

*

PROVINCIA PHILIPPINA.

N hac Prouincia Socij versantur nonagintaduo, decem domiciliis diremti, quorum decessere duo, quinque ad Tirocinium adlecti sunt.

MANILLANVM COLLEGIVM.

Battauorum nonnulli capti nuper nauali prælio, dum hîc attinerentur, ex Hæretica perfidia traducti sunt à nostris ad Catholicam Fidem, quorum tres vt ægrè se debellari permiserint, manus tamen denique dederunt, duóque ex iis mox vita functi salutem tuto loco posuerunt, tertius omnium nuper obstinatissimus, nunc docilitatem, probósque mores cum recta Fide induit. Mense Octobri Molucis insulis ex hac ferebant subsidium ad sustentationem & bellum onerariæ quinque naues, & duæ triremes, onustæ rebus ad bellum conducentibus, ac, præter alia, saccorum

oryzæ octo millibus, & ponderum argenti viginti millibus, acie duplici militum, cum Capitaneis, armis, tormentis, puluere, ac globis. Sed quinque naues, ita Deo disponente, ac triremis primaria, sæuissimis iactatæ fluctibus, atque summersæ sunt prope insulam Mindorum: hominum pars periit, pars confisi tabulis & natatui proximum Mindori littus appulerunt: tantùm salua nauigauit triremis secunda, Sancto Patre Ignatio eam liberante, cuius auxilium præcipuè militum Præfectus, Don Petrus de Almazan, deprecatus est. Is à periculo ereptus, missis ad Manillam litteris, miraculi permultos fecit certiores; in litteris verò ad sorores sic habet: Refer, ô germana, incessanter gratias Sancto Patri Ignatio, qui me in tanto periculo cum manifesto miraculo liberauit, quando vis remigum omnino defecerat; præclarum habemus Aduocatum, eritque mihi, dum vixero. Inter naufragos proximum introierunt montem nonnulli, arborum fructus ad esum quæsituri, quorum Capitaneus Oribe, ac tres milites inciderunt in remiges ac fugitiuos seruos, numero ac viribus potiores, à quibus pulsi deiectíque sunt ex celsa rupe in subiectum littus, & ipso casu conquassati obtritique, quartus tamen eorum Franciscus Lopezius, cùm restitisset aliquantulum, grauibúsque plagis esset confossus, præcipitatus tandem est, non tamen interiit. Tredecim totos dies pænè exanimis iacuit in littore, computrescente humi corpore, omníque meatu corporis erumpentibus vermibus, eo interim suppliciter Deum
ob

obteſtanti, ne ſe Confeſſionis expertem pateretur occumbere, quod & impetrauit. Ea enim triremis, quam diximus euaſiſſe naufragium, ſedata licèt tempeſtate, nullo remigum conatu tres dies totos potuit deduci ex eo littore, vbi Lopezius moribundus iacebat, cuius aliquando auditi gemitus è triremi, & vox indigenæ de illius caſu admonentis, exciuere Fratrem Petrum de los Cobos, Religioſum Franciſcanum, vt eò ſcapha traiiceret, qui deinde narrabat, viſum ſibi velut alterum Iobum iacentem in ſterquilinio, ac totis membris tetra ſanie manantem. Is hominem affatus, quæſiit, an cuperet expiari Confeſſione; annuit ille factóque ſigno Crucis cum parte digiti, quæ in dextra ſupererat, diſtinctè, ac integrè, magna doloris ſignificatione confeſſus, & poſt puſillum in aliam vitam feliciter tranſiit. Eſt autem obſeruatum, à Confeſſione illam corporis horridam ſpeciem trāſiiſſe in aliam amœniorem, quæ ſpectantibus deinde deuotionis ſenſum & lacrymas cōcitaret. Obiit diem ſuū Februario menſe, huius ſęculi anno quarto & decimo, Ioannes Camillus Salim, Neapolitanus, Adiutor Formatus rei familiaris, annos natus quinquaginta, quorum ferè dimidiam partem in Societate poſuerat, qui eis virtutibus maximè excelluit, quæ Fratres noſtros ſpectant. Mira in eo ſinceritas effulgebat ſimul cum intelligentia rerum agendarum, quæ illi per Obedientiam committebantur. Humilitatis & ſilentij virtute pollebat. Artis ſuæ lignariæ vſum ad extremum vſque vitæ tempus in Societate retinuit.
Aſſi

Assiduus fuit deuotionis exercitiis, vnde ortum habuit singulare patientiæ documentum, quod nobis reliquit.

Missionum prima fuit ad Quiapum, cuius tria sunt oppida prope Manillam: sub cura Sæcularium Clericorum. Ibi promulgato nostrarum missionum Iubilæo, auditæ sunt Confessiones mille & octingentorum hominum, atque multis locis excisæ veteres Ethnici moris reliquiæ. Inde ventum est ad Balaïanos, quibus insita viuendi licentia, & inopia Christianæ culturæ grauem intulerat labem. Aggressus Sacerdos Missionem hanc ab rudimentis Fidei, in tabella descriptis, & ad ædis valuas affixis, indigenarum plerisque occasionem præbuit ea sibi describendi vnde magnopere proficerent, cum in cæteris tum ad instituendum serio Confessionem. Portum Cauite, incolis & aduenis celebrem exinde lustrauimus, vbi tanto plus corruptelæ deprehensum est, quòd eò affluit, & diuersari solet ex omni conditione hominum fœda colluuies: eò missi Sacerdotes duo, quorum Tagales, seu indigenas vnus, vnus Hispanos curaret, quorum omnium fuit insignis sedulitas suis animis procurandis, tametsi per eos nauibus profectionem adornantibus, vniuersi valdè occuparentur conuehendis in ipsas suis mercibus. Magnus fuit omnino animorum motus, vel ab ipsa prima concione, cùm est animaduersa vndique audientium comploratio, & perseuerauit deinceps incrementis maioribus, vt etiam sua sponte milites triginta suas pellices Iudici tradiderint,

derunt, vt eius auctoritate diuellerentur in perpetuum. De breuitate vitæ, mortiſque incerta hora & conditione agebat in Concione Sacerdos, in qua tandem ardore dicendi prorupit in hæc verba: Quid? ſcitiſne vtrum obſtinatus, qui me audit peccator, die craſtina Deo de factis rationem reddet? atque ita contigit. Miles famæ non bonæ proximo manè prope nauim, quæ fabricabatur in littore, leui occaſione iratus cùm tranſiret, ac verbis peſſimis eiuraret, fortè decidit à ſummo proræ lignum, quod ſubitò hominem, iuramenta repetentem, interfecit. Secundus etiam fuit, in cuius periculo alij ſapiefunt, qui peruicaci animo amicorum conſilia repudiabat, qui à pellicatu eum educere conabantur: ſtulto autem homini pro reſponſo fuit hæc fatuitas: longum reſtat Quadrageſimæ tempus. Verùm ſtatim ac verba dedit, breuiati ſunt dies ei, qui longos ſibi reſtare ad pœnitentiam putabat: nam ſtatim concidit exanimato ſimilis; paruoque temporis interuallo caput, manus, ac pedes motare cœpit, ac ſi epilepſiam pateretur. Huc & illuc circumſpectabat tam rabido aſpectu, vt ijs qui aderant magnum terrorem incuteret: ita enim faciem cum timida voce aliò auertere abſconderéque conabatur, vt qui terrentem ſe Dæmonem adſpiceret, quæ rabies, abſque vllo pœnitentiæ ſigno, durauit horas circiter duodecim, donec abſciſſam dentibus linguam pariter & animam exſpuit.

ANTI

ANTIPOLANA SEDES, ET Silanensis.

MVlier Antipolana, cuius fetus in vtero exanimatus, magno parturientis detrimento, expelli non poterat, Sanctum Ignatium inuocans statim ac eius imaginem piè coluit, sui & eorum, qui aderant, admiratione, putridum eiecit cadauer, dolore simul & periculo liberatâ. Alius cuius agrum & oryzam, circumiecta sepe nihil prohibente, apri & cerui deuastabant, Crucis sanctæ imaginem in medio constituit, & ex tunc hæc animalia pij hominis sata fugiunt, vicinioraque depascuntur. Silanensi domicilio attributi sunt populi Maragondones & Indani, cuius sedis occasione vsi siluestrès & montani mira feritate homines Itæ, ad nos interdum deuoluuntur è iugis montium ad animæ salutem exquirendam. Senem quemdam amici hortabantur, vt filiam mortuam loco sacro sepeliret; quibus ille barbaro more; prope, inquit, flumẽ est, cuius aquis eam mandabo. Ei post paullò mortui sunt fratres, quorum funera potationibus, ritu ethnico celebrauit, quod factum deinde in templo Sacerdos noster acerbè reprehẽdit, adstantésque preces iussit fundere pro defunctis duobus fratribus, quod cũ facerent reliqui, senex ille vnus furenti similis inde excessit, ambulatumque concessit ad ripam profundi fluminis, quo in deambulatione aquis haustus interiit, eodem sepulcro, quod proximis diebus filiæ suæ destinauerat,

uerat. Quidam noctu nauiculam plenam mercibus aliunde portabat, quas tamen tempestate suborta in mare mersit: sæuire autem cùm pergeret oceanus, aduersis ventis abreptus est, quò nollet portitor: inter enim spissos scopulos, & fluctus exaltatos in manifesto fuit periculo. At ille Christum Dominum, quo potuit affectu, inuocans, clarè inter noctis obscuritatem vidit nauiculæ proram ducentem puerum, alba ac præfulgenti veste, & pulchritudine inexplicabili, deduxitque hominem cum filiolo, & compluscuslis, citissimè in portum, ad quem tranquillo etiam mari peruenire experti nautæ impossibile iudicabant.

ZEBVANVM COLLEGIVM.

HVius Collegij Rectorem, Patrem Franciscum Gonzalez morbus nobis sustulit, natum apud Aragonios, in vrbe Tarraconensi, Vota quattuor professum, ætatis anno quadragesimo sexto, vicesimo quarto impetratæ Societatis. Fuit insignis animarum zelo, ijs præsertim temporibus, quibus Bisaiarum ministerio vacauit, & Otonensis Missionis superior fuit, vnde cùm ad hoc regendum Collegium vocatus est, magnus exstitit incolis illius loci animorum sensus atque dolor, Zebuanis verò ad quos veniebat, hilaritas & lætitia, Humilitatem & paupertatem maximè coluit, mirumque in modum gloriabatur, quòd nullus

lus esset in Societate proprietati & ambitioni locus. Finitis exercitiis spiritualibus, quæ clausus plus solito, habuerat, mortifero fuit morbo correptus, & cùm aduersus febris violentiam nulla remedia efficaciam haberent, denique rite dispositus, & ad Dei voluntatem conformatus decessit. Ad prosequendam Missionem in Butuanos Sacerdos ijt, magno indigenarum bono: tristis enim illos morbus inuaserat, qui senes crebro ac debiliores absumebat: quorum alij recèns baptizati, alij Pœnitentiæ Sacramento parati, decesserunt. Itum quoque est in vicinum montem, ad Manabas, ferinum genus hominum, qui, vno arcu & sagittis freti, solo venatu vitam tolerant, qui, vbi non succedit, in proximum littus, ad piscatum deuoluuntur. Incidit in littore Sacerdos noster in triginta natu grandi, ac viginti pueros Monabos, qui rectà ad ipsum profecti reuerentiæ causa ei manum deosculati sunt, & risu lætitiam indicante familiarem sermonem conferebant. Pater offerens munuscula, vt hamos, & acus, eorũ voluntates Christo capiebat; hæc enim suscipientibus Sacerdos Sapientiæ Dei thesauros aperuit: quibus rebus attentas aures præstiterunt, magnam Christianæ legis concipientes existimationem. Manobos sola carnis certis diebus apud Christianos abstinentia deterrebat à Fide suscipienda, non enim se idolis seruire, sed Deum omnium conditorem, Christum Redemtorem reuereri aiebant: illam tamen abstinentiæ difficultatem superaturum iri dicebant: ideoque desiderabant, vt ad

eos Pater aliquando rediret, quem honoris gratia ad nauim comitati sunt.

SEDES APVD PICTOS *Insulares.*

MIndanaüs Mahometanus Pictis Insularibus triplicem calamitatem, eamque acerbissimam, proximè intulit, & prima contigit quidem Augusto mense, in Leite insula aduersùm Dulachianam sedem, & duo oppida Abugo ac Vito: altera in Balanguigan, vbi Turcica immanitas in Christi Domini, eius Matris, ac Cælitum reliquorum imagines gladiis transverberatas, humique raptatas, sæuiit atrocissimè: domos & sata combussit: & quidquid occurrit furenter est demolita: quadringentos è primariis homines, Datos vulgò appellant, in captiuitatem abduxit: cæteræ multitudinis magnum numerum trucidauit. Tertia incursio hostilis magnum nobis, supra cæteras, vulnus inflixit, nam præter oppida Leitæ Insulæ rapinis exhausta, sexcentos homines in seruitutem redegit, & triginta septem biremes spoliis nostrorum oneratas Mindanaüm retulit. Huius piraticæ classis præfectus fuit Hispani nominis antiquus hostis Pagdalanus, qui sæpe ex Mindanao insula ad Pictos debellandos erupit. Cùm Dulachianos primos expilasset, audebat vlteriùs tendere ad interiora insulæ, versùs oppida

da Tambucum, & Ruraguen, sed Rutagueni obuiam prodeuntes, vias arundineis muricibus abūde consperserunt, quibus confixi hostes restiterunt. Hinc flexere viam ad insularum vnam, cui Samar, id est infima, nomen est, vbi est Tinagobensis nostra Sedes, sed cùm flumen Palo salutasset, à quo flumine nomen est oppido, scapham Paloensium piscatorum deprædatus, ex eis didicit nostrum Sacerdotem, & eius socium in oppido tùm versari, quo lætus nuncio, flumen ingressus in imparatos incolas irrumpit. Mulierum in aperto deprehensarum ingens fuit captiuitas, cuius in manus quoque venit Pater Pascalis De Acugna, Dulachianæ Sedis Rector, necdum à periculosissimo confirmatus morbo, cuius vis eò ægrotum deduxerat, vt sacro oleo inungeretur. Paloensis & Dulachiani oppidi templis, ac cæteris ædificiis manus abstinuere Mahometani, vt eorū opportunitate allecti oppidani, denuo ad incolendúm redirent, sicque nouæ paterent populationi atque iniuriæ. Remigrabat interim cum classis parte Pagdanus, cuius deprædationum conscius, dux strenuus, Franciscus Hernandez, Nauarreta, qui in Leite Prætorem Regium agebat, zelo concitus, tribus Hispanis militibus comitatus, in scapha mari celeriter se commisit, hostemque secutus, saltem Patrem Rectorem de illius manibus eripiendúm, vel sibi moriendum esse decreuit. Pagdanus in mare conclusum insulis se receperat cum decem biremibus: exploratores præmissi ei renunciabant duas apparere na-

uiculas, quæ in portum proximiorem introïssent: mox nauiculam ad se venientem obseruat, & eius marginem plenam multi fomitis igniarij, statim stratagemate cognito, paucissimi sunt, inquit, Hispani numero, plures ignes. Tunc biremem suam expediri ad pugnam, tormenta parari voluit: altera biremis huic modò adiuncta præ metu discesserat. At verò Hispani inimicam biremem sua nauicula circumeuntes bombardis quattuor, tot erant pugnantium capita, Duce Prætore Hernandez, semel iterumque displosis, aliquos ex præcipuis occiderunt, & primum Ternatensem vnum, rei tormentariæ bene peritum, qui tormenta ibi curabat. Mùltis Hispanorum spiculis immisis frequentes in biremi vulnerabantur, & ipse Pagdanus in dextro bracchio læsus est grauiter. Nec solùm hic fuit Hispanorum animus, sed, cognita in hostibus multa turbatione, duo cum Mindanaiis manus conserere ausi sunt, birememque ingressi ea fortitudine, ac dexteritate ensem hac illac circumferentes, vt hostem ad fugam coegerint, quem omnis animus & industria, prætерquàm ad fugiendum, defecerat. Similiter & nouem aliæ biremes, qua potuerunt festinatione, se fugæ commiserunt. Patri vero de Acugna, in biremi Archipiratæ captiuo, periculum necis non defuit, cuius mortem Mindanaij decreuerant, sed, acinace an lancea eum tollerent, ambigebant: quemque relictum medium præterierant Hispanorum manu missæ glandes, confossis illius dextra sinistraque duobus Mindanaensibus, quorum cruor

cruor eum aſperſerat. Et cùm Pagdani ſeruus dominum ſpiculo percuſſum videret, cucurrit properè, vt Patrem appeteret ad necem, nequiuit tamen etiam manibus ambabus admotis Campilanem, genus eſt grandioris acinacis, ad vulnus attollere. In ea captiuitate didicit idem Pater ex Mindanaenſibus, quòd quando SANGILES, ſunt inſulares populi Mindanaenſibus finitimi, annis ſuperioribus Carigaranæ Reſidentiæ oppida diripuerunt, ſecum inter ſpolia paruam Ieſu pueri deferebant imaginem, quæ in nauigatione barbaris Mahometanis Sangilibus ludibrio erat, ipſam enim ad aquam ſuſpendebant, flagris diuerberabant, & deſpiciebant omni irriſionis genere. Sed ſtatim pœnas dedere tantæ impietatis, nam ſuborta tempeſtas naues & homines perfidos vndis obruit,&malè perdidit,ſaluis pauculis,qui nũc dicunt illã fuiſſe pœnã ſacri pueri,qua ſe vehemẽter in Sangiles vindicauit. Huc caſu deuenit præcipuus quidam Caragenſis, Gumaras nomine, notus Capitaneo Alfonſo de Pedraza,Zebuano Prætori,in cuius amicitiam ſe inſinuare deſiderabat. Hic vt Patrem à ſeruitute in libertatem reſtitueret,putans hoc facto Prætoris amicitiam contrahendam, non modicam diligentiam adhibuit:tandem pretio quadraginta ponderum eum redemit, & parata nauicula, donatumque duabus campanis, quæ illi genti in æſtimatione ſunt, in ciuitatem Zebuanam liberum redire permiſit. Verſabantur Zebuani in magnis metus anguſtiis, ſi ad eos veniret Mindanaius pirata, qui bonis auda-

cior euentibus superbierat, cum præsertim milites, qui in huius ciuitatis custodia sunt, & commendatarij ciues, ad Manillam vocati essent, vt inde ad Molucas contra Hollãdenses expeditionem facerent. Rem hanc, & Bisaïensium calamitatem, vt cum Domino Insularum Gubernatore tractarent, missi sunt ad vrbem Manillam, Reuerendissimi Episcopi, quem infirmitas ad eundum impediit, & totius ciuitatis nomine, Pater Franciscus Vincentius in Pictis Iusulis Superintendens, & Pater Pascalis de Acugna, qui ab hostibus recens venerat. Ibi egerunt, vt milites, & ciues commendatarij in sua ciuitate permanerent, addita denuo acie militari duplici, vt vrbem illam, & Insulas pictas, quæ Bisaïensium, seu Pictorum sunt, à quocumque impetu tueantur, dum ad Mindanaenses expugnandos parantur necessaria.

BOHOLANA, DVLACHIANA, & Tinagobensis Sedes.

BOholanis hoc anno tranquillitas fuit ab hostium incursionibus, tantoque maior Patribus nostris facultas salutis indigenarum procurandæ. In Dulachiano agro, in oppido Dagami, quod caput est reliquorum, baptismo lustrati sunt adulti omnes, qui adhuc in infidelitate perstabant, sed eorum numerum non assignant; ante Baptismum autem moniti, seruis, qui leui ex causa serui erant liber

libertatem reddiderunt. Areſcebant Dagami, quæ creuerant, oryzæ ſata, defectu pluuiæ, quæ multis iam diebus in deſiderio erat. Indicta ſupplicatione publica, longo ſe flagellantium ordine, ſanctiſſima Virgo, cuius imaginem præferebant, ita deprecantibus præſto fuit, vt tribus diebus continuis imbrem non ceſſantem habuerint. Horum exemplo, & miraculoſo euentu commoti ſunt Paloenſes, qui pluuijs etiam indigebant, itaque ſimili ſupplicatione vix, qui flagris terga verberarunt, domum redierant, cùm copioſus imber è cælo decidit, qui abũdantem dedit fructuum perceptionem. Conſcius Sacerdos, quod ſenex antiquitatis ſuæ tenebris adhuc obſcuratus, pro ſalute filij Dijs ſacrificium obtulerat, eum grauiter reprehendit, & ad pœnitentiam adducere conatus eſt: ſenex inueteratam ſacrificandi conſuetudinem occultauit, ac negauit factum: Deus autem ſupplicium de ipſo manifeſtum, in aliorum animaduerſionem ſumſit: ſimul enim ſenex & filius, cuius ſalutem nefario ſacrificio quæſierat, impœnitentes interierunt. Tinagobenſi Reſidentiæ, quæ ſubijciuntur Inſulæ, à SAMAR, vt ſuprà diximus, nomen habent, quod idem valet, atque Infimæ Inſulæ. Vix in hoc toto tractu veteris infidelitatis vlla indicia reperiuntur: idololatria funditus eradicata eſt, & aucta Fides cum deuotionis & pœnitentiæ operibus. Ferè ſemper, ſed in Quadrageſima præcipuè, per noctem in templis diuerberationis cauſa conueniunt: & multi per calles, tunica induta Europæorum more, vſque ad

sanguinis effusionem funibus se flagellant: Cruces alij portant super humeros, alij aliis pœnitentiæ modis se exercent, & communiter omnibus insedit amor pietates similes frequentandi. Quidam per incuriam die Festo sacris non interfuit, ferebatque aliò nauiculam sale plenam, & cùm longiùs iam esset à littore parum abfuit quin in vndis vento concitatis summergeretur. Tunc ille omissionis suæ pœnam pertimescens Diuinam misericordiam implorauit, sedatur tempestas, sed cùm portum appelleret, quietum mare cernentibus omnibus, & ipso in terram exsiliente, nauiculam hausit.

Ex captiuis, quos Mindanaenses piratæ tulerant, Lusitanus quidam & indigenæ quinque redierunt, qui ita gloriosè loquuntur de aliquibus huius Residentiæ mulieribus, quæ in captiuitate sunt, vt rectè de ipsis illud dici possit: Custodierunt animam suam, & non sunt contaminatæ in escis Gentilium, & memores sunt Domini in toto corde suo. Præit illis exemplo probatæ virtutis mulier, quæ in oppido est Piratæ HINVC, quæ antiquam recitandi rosarij consuetudinem ita retinet, vt sphærulæ precatoriæ numquam ferè de illius manu decidunt: manè & vesperè vnius horæ aut duarum spatio, flexis genibus, & leuatis ad cælum manibus, orationi vacat; dies Dominicas, & Sanctorum festa sibi nota sanctificat, idque ipsum concaptiuas admonet, & præcipuè in Fide perseuerantiam, & in virtute conseruanda constantiam crebro suadet. Vna earum mulierum,

ado

adolescens, & egregiæ venustatis, statuit apud se potius morti tradendam, quam turpitudine candorem Christiani animi maculandum, persistitque in suscepta constantia, quæ inhumaniter à Domino suo tractata nec minis nec verberibus adduci potuit, vt non contemnat illecebras. Altera ab ipso Hinuc Pirata, cuius domi est, improbè sollicitata, vt repudiato coniuge, qui in hac Residentia ex nobilioribus est, ipsi inter concubinas sit, conata est monitis tam peruersi hominis intemperantiam corrigere: quod cùm non sufficeret, vt eum ab intenta nequitia auerteret, magna constantia ab se procul abegit, & hac de causa eam flagellis quotidie, pugnis, & virgis ita male afficit, vt sæpe pro mortua relinquatur, faciesque ipsa pallida vulneribus & vibicibus rem demonstrant. In noctibus lucta est maior, sed pia mulier in tanto discrimine noctes agit pænè integras, sedēs, plorans, & castissimæ Matris Virginis opem implorans, sicque firmatur Diuina gratia. Semel Hinuc ira percitus & furore, quòd à muliercula ita despiceretur, acinacem arripuit, quo illam obtruncaret; illa statim maxima alacritate genua flectens, iunctisque ante pectus manibus, & sublatis oculis, percute, inquit, pro Christo morior. Hinuc speculum istud admiratus, mutauit animum, priuauitque Christi famulam corona Martyrij, quod in votis habebat, fortè vt maioribus meritis, & longiori patientia pulcriori laureola perfruatur.

SPIRITVS SANCTI, ET Carigana Sedes.

IN Sancti Spiritus, siue Palapagi, administri sunt nostri Patres oppidorum decem, quæ amplæ insulæ Zabao, & duabus minoribus circumiecta sunt, regioque hæc satis ampla Sancti Spiritus nomen habet, sed quoniam in oppido Palapag primum fuit Fidei præconium, hinc est, Vt Residentia Palapagana dici soleat, non aliter ac aliæ Residentiæ, quibus multi ad ministeria assignati sunt populi, à præcipuo appellationem sortiuntur. Numquam ad hanc regionem Mindanaenses peruenêre, tum quia magis distat, quàm aliæ, tum quia maris nauigatio est perdifficilis per angustum fretum, & velut ostium, per quod mare ad insulas istas funditur, & refunditur, refluuntque vndæ in seipsas ea velocitate ac impetu, vt certum sit ignaris illac nauigandi periculum. Rebus itaque pacatis huius Residentiæ, fructus etiam pacatissimi percipiuntur, vt hoc anno ad Baptismum mille ducenti sexdecim adducti sint: trecenti paruuli, vnde nonnulli paullò post feliciter defuncti sunt: ex adultis quadringenti & octoginta duo consuetis Ecclesiæ cærimoniis matrimonio coniuncti. Indigenæ quidam venationis causa montem ingressi, gurgustia quædam idolorum cultui dicata videntes, ancipites ac dubij esse cœperunt, an vera essent, quæ de idolorum inanitate nostri

prædi

prædicauerant, & ſtatuto ad ianuam idolo, comperiamus, aiunt, vtrum proauis noſtris, an Euangelij prædicatoribus adhibenda ſit fides: ſi ceruum ceperimus, ſtandum erit antiquæ doctrinæ. Tunc exeuntes, hac illac perueſtigantes, ſub veſperum nihil venati redierunt: & Crucē ſanctā idoli loco ſtatuentes, addiderunt, vera fatebimur, quæ Patres de Chriſto nos docent, ſi ceruū venati fuerimus: & ad venationē exeūtes ante horam ceruū magnitudinis ingentis deprædati ſunt, quod ipſi admirati, multis aliis & noſtris etiam retulerunt, & errorem edocti ſunt. Carigaræ bellici quidem rumores terroris nonnihil pepererunt, non ita tamen, vt miniſteria noſtra prætermitterentur, quāquam populi frequentia minor aliquando fuit, ſed ipſe tandem timoris turbo indigenarum ardorem pietatis excitauit, maior enim deinde fuit ad Sacramenta concurſus. Indigena quidam multo auro & mancipiis opulentus, ab amico pietatis cultore admonitus eſt, vt depoſita auaritia, tandem Deo ſe dederet: memineris, inquit, quod in concione audiuimus, qualiter Deus peccatores punit, quos diluuio quondam perdidit; cui reſpondit auarus iocator: Aurum habeo, quo ſcalam fabricabo ita ſublimem, vt ſi mundus iterum aquis obruatur, ad æthercam regionem poſſim aſcendere. Non multò pòſt cum riuulum pertranſiret, in pauculas lapſus aquas interiit.

PRO

PROVINCIA LVSITANIA.

NNO priore fuimus ſexcenti ſeptuagintaſex Socij, poſteriore decem & nouem illis pauciores; Sacerdotes ducenti triginta, Scholaſtici centum nonaginta circiter, Coadiutores centum ſeptuagintaſeptem, octoginta Nouitij, Familiæ decem & octo.

OLYSSIPONENSIS PROFESſorum, ac Tironum Domus.

IN Profeſſa Domo tres occubuere, omnium primus Nicolaus Pereira, rei familiaris iactura inſigni, cui ſe vltrò, Muſis valere iuſſis mancipatat, cui primas operas debet ſuccreſcens Nouitiorum Domus, quam valdè iuuit, viſurus propediem abſolutam, niſi dura illa manus vnco

tra

traxiſſet in Libitinam, meritis grauem, natum annis ſexagintaquinque, nobis iunctum triginta ſex. Crudum adhuc vulnus infricuit Alfonſi de Proença proximus diſceſſus, eodem vitæ genere, & fide, quibus ille ſuperior, quo mortuo magnum nobis reuixit magni illius Ignatij Martinez deſiderium, cuius lateri viginti ipſos annos tractandis pueris adhæſerat: plures etiam colligenda nobis ſtipe poſuerat: mite ac māſuetum ingeniū: cōpoſiti ad modeſtiam oculi, animorū illices & amici, cæleſtium rerum commercio viam muniebant; viuum amauit, mortuum ſuſpirat Olyſſipo, cælo inuectum poſt ætatis annum primum ſupra quinquageſimum, Societatis ſecundum ſupra triceſimum. In ipſo ætatis flore nobis præreptus eſt Guillelmus Moniſius, primo adhuc Tirocinio multus victoria. Conimbrica Olyſſiponem miſſus morbo corripitur, nec inter morbi deliria omnino deſipuit, quin duriora quæque Obedientiæ nomine proſequeretur; de cętero ſumma innocentia, & quæ in illa ætatula parum negotij ad Superos faceſſat. Annis vixerat ſeptemdecim, primo Societatis defunctus. Sacro fonte luſtrati ad ſeptuaginta Hebræi, Turcæ, Mauri, Hæretici vitio emuncti. Duo inſigniores, alter Maurus Dynaſta, alter Morabitus Caciſius: copiis ille, & potentia Nobilis: iſte litteratura, & Alcorani commentis ſuperbus: luſtralem aquam apud nos ſuſcepere: Epiſcopus Septenſis luſtrauit: de fonte ſuſcepere primates Luſitani ſollemni cęrimonia. Indica nauis ad bonæ Spei promontorium horrendo aquarum
pro

procursu ad Syrtes & breuia impegit, in summo discrimine mox omnes cælum ac Superos fatigare: pendet, nutat, & mole sua stat oneraria, dubia quà ruinam trahat: tum qui aderant Virgini, cui à fine religio, haud illepidè in fine vitæ votum nuncupant: ædiculæ id nomen est, haud procul Olyssipone, fastigiato promontorij isthmo, & in Oceani prospectum pharus altera. Resilit subitò inter vadosa nauigium, ac velut cælesti manu ductum viam tenet, & portum; dissimulare interim solutionem debitores: noster vnumquemque adire, aurem vellere, insimulare voti damnatos, donec collatis symbolis lychnus aureorum ducentorum & quinquaginta conflетur & affigatur. Ridebat adolescens omnem rationem Sodalitij petulantiùs, cuius flagitij cùm à Sodalium vno seueriùs argueretur, Age, inquit ille, schedulam mihi vnã, hoc mense, Rhadamantus aliquis ex vrna moueat apud vos, & si quidem Sancti tutelaris mihi nomen obtigerit, ea syngrapha sit, me nomen daturum vestro albo. Ergo dies aderat, demittuntur in vrnam nomina, sortitò educuntur, eo ipso, quo optauerat, nomine schedula illi exiit, perculit animum adolescentis oraculum, & homines, qui se tam ritè inaugurarent, dato nomine, persequitur, ad virtutem impigrè æmulatur. Lectulo affixum, Sodalem grauis morbus opprimebat, sed enecabat maximè nausea, cùm deplorata valetudine cælestis Mater adblanditur, visendam se ægro cum puellulo per speciem obtulit, puer calathum gestabat pomis grauem, tum ad irritamentum gulæ offerre

offerre homini fastidioso. Leuat ipse impiger corpusculum, dat se in genua venerabundus, & in puerum ruere capit impetum, subitò autem inter manus tantum delicium elabitur, mox autem nausea depulsa cum morbo est.

Insequente anno ademtus est è numero Fratrum in Professa Domo Bartolomæus Aluarus, Formatus in re domestica. Adiutor, in Deum & rem sacram pronus, vnde illa ad augendam templi supellectilem industria, cuius manu si partum dixerim princeps totius sacrarij instrumentum, à vero procul non erit. Vt tamen cum manu animum intenderet, nullam Aluarus diem à psallendi officio duxit vacuam, Sacerdotibus, quotquot posset, facientibus ministrare, & pietatis occasionem, quantulacumque se daret, premere solitus. Cęterùm quàm piè in Deum affectus foret, apud externos planè docuit; quæ enim ægrotus post Eucharistiam vomuerat, nixus genibus Aluarus exhausit, tactus metu, ne si quid sacri subesset, minùs castè haberetur. Mira eius in ægrotos caritas, quos annis ferè quadragenis apud nos procurauit, & quidem aperto capite, vultu placido, vt in eo negotio nullius opem operámve exigeret, tametsi liceret per ætatem, & labores. Iaponiis laboribus destinatus, & ab Antistite Sebastiano Moralio in Sacerdotem selectus, amplexus laborem, honorem constantissimè remisit. Morbo tandem afflictatur, quo pressus morbo, sacrum Beato Bartolomæo diem confecit vltimum. Ex Hæretica licentia quinquageni Christi se Fidei credidere: ex

Ma

Mahometano & Hebræo luto quini viceni ſacti vnda luſtrati: terni tamen, eiurata clàm Hæreſi, Chriſto ac Fidei reſtituti: & in iis natione ac vita domeſtica Maurus vnus, licèt quadriennio iam publicus Theologiæ auditor. Vnus aliquis inter reos capitis damnatus, cauſam à prophano Senatu ad ſacrum vertit, quòd ſe familiarem Religioſi Ordinis, & Sacerdotem aſſereret, idque firmaret teſtibus. Hinc exorta inter vtrumque Senatum pugna acerrima, vt iam propè ad manus & ferrum veniretur, dum vtraque pars reum ac eius iudicium ſibi vindicat. Verùm vbi patuit paratos ab reo teſtes, quibus cauſa niteretur, ducitur ad ſupplicium, eoque mittuntur cum lictoribus inſtructi ſecuribus Magiſtratuum apparitores, ne quid tumultus oriretur. Coëunt etiam populares relictis operibus officiniſque, pro ſacro Senatu pugnaturi, ſi quid moueretur; tanto mortalium concurſu, vt dena millia in armis eſſent. Quid fieri oporteret in tanto rerum motu ægrè ſuccurrebat: à noſtro tamen homine factum, vt reus ſuas artes cum fide referret: quo dicto omnes diſcuſſi motus eueſtigiò, & reus iniecto laqueo ſuſpenſus dignum moribus exitum inuenit, non tamen leui ſalutis argumento. Similis pænè noſtrorum induſtria in altero, ac ſimilis euentus. Nobilem peculatus reum indicia & iudicia oppreſſerant, vt res ad reſtim pertineret, qua parata, commotus grauiter, vel doloris puniendi, vel leuandi criminis gratia, multa in libello nomina conſcribit, quibus ſceleris affines ex ipſo ſupplicij loco nominaret, & iu

iudicio committeret. Res multorum famam offendebat grauiſſimè, ciuium animos turbabat, quos ad ſpectaculum viri Nobilis pœna exciuerat. Hominem vt ab ea mente demoueret, è noſtris vnus aggreditur, & reus licèt primùm non reſpondet, ad extremum tamen precibus vincitur, libellum reſcindit, nihil de ſociis agit, à piaculo purgat animum, & crucem ſubit pientiſſimo in poſterum exemplo. Hiſce rebus permoti ciues prædicant homines Societatis publico natos bono. Pater Ignatius Martinez nuper vita functus, is qui totam ætatem in pueritia inſtituenda collocauerat, his diebus oculos cæco puero reſtituit. Puer annorum duorum, Emmanuelis Lacerdæ ac Franciſcæ Aragoniæ filius, in morbum incidit, ex quo perdidit oculos. Deploratam filij ſalutem pater à Deo parandam cenſet, petit ab noſtris, quos obuios primos habuit, ecquid reliqui ab Ignatio Martinio habeant, cuius ſub vexillis puer Lacerda adoleuerat, cuiuſque ſanctitati multum & nobiliſſima & deuotiſſima Domus tribuit. Affertur ſchedula ex Ignatij manu, quam Lacerda excepit nixus genibus, nec ſine lacrymis in magnam ſpem erectus, puerique oculis admouet; mirum dictu, admota ſchedula cæco repentè oculos reſtituit. In Seminario Hibernico deceſſit anno priore Pater Eduardus à Coſta, in primaria nobilitate natus, magniſque ditatus redditibus, cœlibem vitam ad quadrageſimum ſecundum vitæ annum magna laude egerat, inde Societatem ingreditur, & quoniam ætate grandior, effetis

viribus, nequibat quibus volebat copiis Deum demereri, eis statuit, quibus posset. Quare in Collegij fundationem fortunas omnes corrasit, fortunatissimus vel maximè hoc nomine, quòd Fundatoris encomio viuus & mortuus breui interuallo potitus est. Cùm enim de loco ac sede Collegij consultaretur, sedem ipse mutauit, & egregios viri conatus inexorata illa necessitas intercepit, postumamque feturam Societati reliquit, posteris documentum insigne pietatis. Memorant, in summa illa facultatum licentia, vsque adeò alienos oculos præcauisse, vt etiam famulorum conspectu in corporis adminiculatione sit verecundatus. Inde morti accinctus, ingeniosus pudoris Athleta, sacro oleo perungendus, vnum enixè petiit; tum se prolixiori gaudio delibutum fore, si sacra ea litura, inuiso corpusculo, nullo pudoris dispendio, admoueretur: ita mortem, placidissimo somno similem, eluctatus est, anno ætatis quadragesimo, Societatis septimo. Secundum ibi amisimus Patrem Andream Aluarez, emeritum totius Prouinciæ Procuratorem, eumdemque dexterrimum, & virtutis studio spectatissimum. Quamuis graui confectoque corpore præcipitaret ad senium, viarum difficultates crudus viridisque superabat. Mortem mira animi voluptate excepit, ætatis suæ quinquagesimo sexto, nostræ Societatis sexto supra tricesimum. Tertius discessit Pater Dominicus Pirez, annis natus quadraginta duobus, egerat in Societate duodecim, Spiritualium Adiutor minimè malus. Morbi impro-

bitate laborum Iliadem exſorbuit. Quartum mors abſtulit Antonium Emmanuelem, bonæ indolis adoleſcentem, qui phthiſim obfirmato ad mortem animo ita pertulit, vt vitam præ illa ſibi iam moleſtam fore dictitaret. Obiit anno ætatis viceſimo ſexto, nobiſcum nonum abſoluerat. Quinto loco deſideratus eſt Franciſcus Aluarez, rei domeſticæ Adiutor, Diuinæ etiam cupidiſſimus, cui vnius ſuauiſſimè inhiauit, longo ſenio aſſecutus eſt. Vltimus numerum expleuit Alfonſus de Boim, eodem vitæ genere, iiſdem morbi moleſtiis diuexatus, ſed breuiori curſum tenuit, triginta annis natus, quorum octo apud nos ſumma laude traduxerat.

CONIMBRICENSE COLLEGIVM.

PHTHISIS vnum & alterum nobis exſtinxit: Primum Antonium Ferreiram, læuo an Læto anni auſpicio dubium: primo ſcilicet anni die vltimum habuit in humanis, in Diuinis prorogatutus. Rerum domeſticarum Adiutor fuit ſanè ſtrenuus, ſed vitæ compendio vires fregit, cùm expleſſet viceſimum ſextum ætatis annum, Societatis quintum, & virtutum omnes numeros. Secundus Emmanuel Correa fato acerbo extabuit, ſed hilari vultu in pertinaci laniatu dolorum: Philoſophum agebat bonæ ſpei; Religioſum minimè malum: ætatis annum viceſimum ſecundum: in Societate ſextum. Sodales, elaturi fune-

re aliquem ex Collegis, albati coëunt in commune sacellum, vnde posteà ordine procedunt ad exsequias. Quòd igitur Sodalium vnus insigni tectus amictu non venerat, Sodalitij Censor ceream faculam ei negauit multæ nomine. Animaduersio huiusmodi hominis animum adeò exacerbauit, vt in verba licentiùs prolaberetur. Cæterum ab eo stomacho vbi deferbuit, tanti piaculi luendi optimam iniit rationem, nam cùm Sodales coiissent, frequentésque omnes nullo vestis insigni assiderent, ipse alba iam penula insignitus ingreditur, tum defixis solo genibus temerariam linguæ procacitatem palam profitetur, multísque incusat: optare se à Censore illo duriùs obiurgari: cæterum veniam illo habitu & poscere, & sperare, nec immeritò assecutus est, & ingenui pudoris amatorem omnes mutuo amplexu exceperunt. Femina triginta ipsos annos libidinum cœno volutabatur, neque satis fidebat Confessariis: inde sacris passim temeratis in desperationem adducitur, & iam infernates vmbræ prætendebantur, miseram vt portentis ludificarent, cùm supernates affulsere splendores. Pernox cùm ea semel facinorum conscientia discruciaretur, somno occupatam Virgo cum Puellulo IESV circumuenit, oculis & vultu seuerioribus obiurgat: tum Puellus, eia, inquit, hosce vide minimè suspectos: duos ille nostros Sacerdotes digitulo commonstrabat, quibus peccata tutò credas: nec plura Puer, sed cum amica quadam indignatione discedit. Euigilat mulier cum eiulatu, & reliquum noctis producit

insomnis: vixque illuxerat, cùm in ædem nostram properat: ibi lacrymabunda ante Virginis & IESV aram supplicabat: & ecce tibi duo illi nostri, tùm primùm ad oppidum prouecti, templum ingrediuntur. Hæsit diu stupore defixa mulier, ob rei insolentiam, quod videt, non satis credit: vbi tamen recognouit, domum repetit, mox totius vitæ inita ratione, peccatorum turpitudinem expendere; in comperendinum dictura parare: nec multò pòst ad pedes nostri Sacerdotis mandata facessit: tum & illa animi turbatio penitùs facessiuit. Nostris peregrè versantibus concionum gratia nuncius est allatus; luporum cateruam saltu degressam in homines inuadere; septem iam mortales eorum laniena interiisse, plures etiam commorsos contagio laborare, sed illud stupendum inter cætera. In vicino oppido Germello famosam feminam vulgato corpore lasciuire, quam lupi omnium primam confecerint; nam ipso meridie lupi cateruatim lupam in lupanari inuadunt, & inuerecundum illud os ore vesano, fœdóque laniatum relinquunt.

Anno altero aliquot Sociorum exstincti febre: in iis primus Emmanuel Pinarius, nec Philosophiæ curriculum, nec octauum in Societate annum, bonus sui hostis peregit. Post hunc Antonius Godinius, religiosè viuendi, & meditandi amans, decurso Philosophiæ spatio, & nonum Societatis, & supremum vitæ annum expleuit.

Tertio loco elatus est, Angelus Borgius, Italus, curandæ rei domesticæ ita deditus, vt ex pulmone

ſanguinem labor excuſſerit, laboris ita amicum, vt imminente fati die adhuc non ceſſaret.

Quartus exceſſit Ludouicus Rebellus, Humanitatis ſtudioſus, in humanis tamen decimum nonum, in Societate tertium annum vixit, totius virtutis cura notus, verum pietatis & pœnitentiæ ardore notiſſimus. Præcipuam duxit curam, ſe premere & deprimere: atque ita ad occaſiones intentus, viliſſima quæque exercebat. Cognatorum tam piè abhorrens, vt è noſtris vnum, auctoritate & gratia non modicum, minùs curauerit, quem ſibi cognatum nouerat. Quidquid temporis à reliquo negotio ſuppeteret, in contemplandi otio collocabat, eáque erat inter Socios de Ludouico opinatio, vt quæſitum nemo niſi nixum genibus, & meditantem inueniret. De obitu monitus nihil mouetur: tam lætus de eo diſſerit, vt nihil in votis aliud habere videatur, ita de patriæ bonis certus, vt cùm Sacerdos vnus illa Iobi ederet oracula: In carne mea videbo Deum ſaluatorem meũ: ſemel & bis adderet Ludouicus: Quem viſurus ſum ego ipſe, ego ipſe: atque ita cùm paullatim deficeret, inter piorum preces tranquilliſſimè exſpirauit, tam læto oris habitu, vt cùm efferretur, viuus videretur. Suam quoque in Tirones manum iniecit mors acerba: Emmanuel enim Foïus, Olyſſiponenſis, genu exulcerato decubuit, & occubuit. Is quidem erat, quem morbi vis ſatis moleſta commendauit, ſpe & patientia probatum. Foïum ſequitur Sebaſtianus Aluarus, Adiutor optimo patientiæ nomine; cùm perpetuo totius

cor

corporis dolore vexaretur: laboris patientiſſimus; quem non exiguum in prædiorum cultu poſuit. Ex Patribus tres & morbus & mors abſtulit; vnum in primis Emmanuelem Tauarium, Eborenſem, anno Societatis quarto & viceſimo, morbi cauſam ab ægro iam quadragenarius contraxit, quem audierat confitentem. In Inſularum ſtationibus Theologiam de Moribus docuit, & Concionatorem egit bona totius Societatis fama. Alterum rapuit Franciſcum de Faria, quattuor Votorum Profeſſum, & quadragenarium, duos & viginti annos in Societate agentem, totius vitæ curſu totius etiam virtutis nomine prædicandus. Paupertatis ita ſtudioſus, vt eam in paruis æquè ac in magnis amaret. Caritatis & pacis adeò amans, vt pro odio gratiam redderet. Meditationibus ita mancipatus, vt Deum ſemper verſaret animo.

Poſtremò obiit ille totius Prouinciæ magiſter Sociorum parens, & nouum ſanctimoniæ exemplum Georgius Rigius, quem tamen beatorum ſedibus adſcriptum vitæ benefacta, & præclara omnium dicta probant. Eius ætas ad annum octogeſimum ſeptimum proceſſerat, cuius in Societate ſeptimum & ſexageſimum expleuit, trium Votorum Profeſſus. Ab inito Sacerdotio in Collegij Miniſtrum cooptatus, eam poteſtatem ad prouectam iam ætatem tolerauit: quænam verò ibi ſanctitatis ſigna fecerit, ſupremus Profeſſorum gradus monet, quem ſibi decretum obſtinatiſſimè recuſauit, illud iteratò dictitans, ſatis ſibi ſuóque nomini quæſitum, ſi in ſecundis conſiſte-

ret. Diuinis rebus ita vacabat, vt nec morbus, nec vlla rerum cura meditandi curam solueret. Nam cùm grauiter affectus decumberet, rogatus de valetudine, reddidit bene se valere, dictum ex eo firmatum arbitratus, quòd stata meditandi horâ, licèt lecto affixus, meditaretur. Quo in studio quàm intenderet animum, significauit miratus in quodam Socio mentis in oratione vagationem; nam, inquit, quî fieri potest, vt aliena Deo cogitet, qui Deum orat? Paupertatem matrem professus toto corporis cultu & habitu: vestes sua manu resarcire solitus: caligis quinquennium, pileo vltra decennium vsus. Poscenti dederat cęlestis Agni cerulas, ea facultate, quæ Minister, ea dona dabat. Ex facto subit animum facti pœnitentia, atque in multorum aspectu nullum sibi aliud in ea re factum, hoc vno excepto, pœnitendum retulit, nec sine lacrymis. Sensuum licentiam ita seuerè habuit, vt in vltimo vitæ die pedem subtraxerit tentanti an frigeret. Linguam ita premebat, vt numquam sine magno verborum pondere & pudore loqueretur. Hunc ab vno Obedientiæ cognomento Sanctum Pater Iacobus Myronius nominabat, cùm Prouinciam recognosceret. Certum illud & peruagatissimum à Ministro morem Rectorum moribus ita gestum, vt ex eorum dicto dictum, ex vultu vultum, ex animo animum formaret; ac vel eos etiam, quorum pueritiam instruxerat, Christi loco Præfectos pueri more & modo senior obseruabat & colebat. De suo ministerio ita ratiocinari erat solitus: inuisam obtemperantibus Ministri

po-

poteſtatem cur ambirem? Moleſtam miniſtrantibus cur pertinaciter detrectarem? Nónne id obedienti homini abſurdum fuerit? Mulcendæ Sociorum valetudini, morbiſque leniendis nullam vmquam opem & operam non adhibuit, quibus ſe rebus natum & prouiſum à Deo dictitabat. Quo in genere illius quoddam facinus memoratur, quod Petrus Fonſeca magnæ vir auctoritatis, miraculum, non miraculo dixit ſimile. Ægrotum nactus vlceroſum Rigius, non auerſatur, quamuis delicati animi ſollertia à curando auertat: quin potiùs cùm ex hominis vlcere manet ſanies, manantem ex vlcere ſaniem ſemel & bis exſugit, vt oſtendat arduum eſſe nihil, & nihil horridum, quod caritatis virtus non efficiat, non exhauriat. Vno verbo eius ſanctimoniam clariſſimorum virorum teſtimonia oſtendunt apertiſſimè. Ignatius Martinius Rigij ſententiam in negotio, quod inciderat, publicè in conuentu Patrum laudauit aliquando, tamquam hominis, cuius auctoritati nemo deberet refragari. Venerat idem Ignatius Conimbricam, cuius manum vt oſcularetur Rigius omni conatu eniſus eſt, ſed præciſè negauit Ignatius, atque cùm Rigius inde exceſſiſſet, de illo ſic locutus eſt: Ea pollet Rigius ſanctitate, vt mihi ſit dubium, an iuſtè à nobis curetur, & pro meritorum gratia ametur: ego certè non ſatis haberem, quem ille tangit pedibus, locum oſculari. Æqua de Rigio Pater Petrus Fonſeca, qui à Rigio non facta facinora, ſed miracula patrata aſſerebat. Idem cenſuere Pater Hieronymus Caruallius &

Pater Franciſcus Soarius, Conimbricenſis Antiſtes, Academiæ Rector, ex Academia litteratiſſimus quiſque, ac ſacro è Senatu Patricij, quibus Rigij ſanctitas & grata & nota erat. Neque minùs reuerenter de eo iudicauit Princeps Catharina Ducis Brigantini mater, neptis Regis Emmanuelis, quæ de nullo potiùs, quàm de Rigio ſciſcitabatur, nullius æquè ac Rigij ſanctitatem celebrabat, quem etiam ex matris præſcripto, dum Conimbricæ vixit, Alexander eius filius parentis loco & habuit & coluit.

EBORENSE COLLEGIVM.

AVſa etiam eſt Eborenſes contemerare moleſta illa phthiſis, vt pari ac Conimbricæ iactura, duos afflauerit, ætate, ſtudio, virtute pari, dolore etiam noſtro pari. Primo contactu emarcuit floſculus ætatis Michaël de Alcaceua, abſoluto vixdum Tirocinio; ſed in illa ætatis teneritudine, annoſa & adulta virtus cònſenuerat. Cùm paullulum morbo recreatus corpuſculum leuaret, rogatus à ſuis eſt, vellétne Societate exauctorari, quod ſe impetraturos, vitæ cauſa, non diffidebant. Mihi verò, inquit ille, viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum. Igitur quam vitam deuouerat, mira dolorum patientia incorruptiſſimè traduxit. Eum ſecutus eſt Franciſcus Rotericus, ab operis Formatus Adiutor, Societatis amore inſigniter laudandus. Huius parentibus dum homines

nes nequam obesse infamia student, Roterico grauissimè incommodarunt, nam cùm Societatis illud esset impedimentum, dimissus ab ea est; ceterùm eam calumniam adeò ipse eluit, vt vel ipsi impostores turpissimi mendacij conuicti fuerint. Ergo comperta veritate ire iterum in Societatem Rotericus pergit, rediitque, qui noster fuerat, sed breui fuit, nam comes Procuratori Romam eunti phthisim contraxit, vnde absumtus est.

Et altera quoque biennij parte obiere duo, primus Pater Rodericus Barrius, Spiritalis Adiutor, lenta corruptus febri, molestias morbi patienter pertulit, & bono virtutum omnium exemplo, quem pietati deuotissimum probat frequentior ad augustissimum Sacramentum obsecratio. Sub Patris Roderici excessu Frater Thomas Fernandius, in re familiari Adiutor, dum vixit & valuit, piè & diligenter sua munera obiit. A Tudertania missus Eboram, mortis causam habuit eiectum ore sanguinem, quam ille iacturam pro Christo factam in magno habebat lucro. Muliercula cum marito vitam manu tolerabat, eáque industria pecuniam coëgerat, vt vicena in numerato sestertia haberet, quin de summa virum moneret. Nec succurrebat, quo in opere tantam pecuniæ vim pulchrè locaret, nec opportunitatem ad id captabat, eam tamen Deus obtulit. Cùm enim puella genere Nobilis in Sacro Virginum loco foret, & periculum esset, ne, ob rerum angustias, profiteri non posset, néve loco moueretur, rerum fortunam, puellæ nobilitatem, naturæ dotes simul cum inopia

pia

pia in vrbem fama distulit, in forum distraxit, quo in loco muliercula suas curabat opes. Iniqua ergo puellæ fortuna pulsatur mulieris animus, nostrum extemplò conuenit, quam pararat summam in puellæ dotem libéter attribuit. Docet noster viri assensionem in id munus, & pium opus esse, conciliandam, quam mulier & pollicita est, & à viro non inuito expressit, cuius tam prolixa voluntas erga alienam penuriam ita Virginum Collegium ipsi demeruit, vt tametsi oblata summa rationem consuetæ dotis non æquaret, pro legitima tamen dote sumeretur.

BRACARENSE ET BRIGANTINUM Collegia.

BRacaræ Lutheri discipulus, nostris Doctoribus, fœdæ scholæ errores dedidicit. Vnus diro anathemate exsecrandus, post viginti annos tremendæ deuotionis, æris abalienati condonatione, absolutus. Hominum tria millia Cineralium peruigilio Christi corpus participauerunt: eum tenorem pietatis per anni spatia plures seruauerunt.

Altero anno ex Patribus obiit Antonius Dinysius, Conimbricensis, anno ætatis tricesimo octauo, Votorum quattuor Professus, cùm Theologiam de Moribus exponeret, quo in officio versatus septennium patientia nobili; cùm enim minùs valeret commodè, morbi vim tacitus sustentabat:

fabat : nec tamen ex valetudine in socordiam defecerat, Confessionibus & Concionibus paratus, Obtrectandi cupidos solo vultu coercebat ; eaque erat de homine opinio, vt verbo neminem vel leuiter offendisse putaretur. Post hunc Odoardus Cerueria, Portuensis, obiit, qui annum ætatis quinquagesimum tertium, tricesimum nonum Societatis expleuerat, ad quattuor Votorum professionem promotus, vir laboris patiens, nam decies in diuersa missus præclarè egerat, Confessionibus continuus, Concionibus assiduus, ingenio ita placido, vt ne verbo quidem læderet, & si facto læderetur, ex quo magnam domi forisque gratiam coëgerat.

Brigantiæ Iubilæi Religio profanum ieiunij præludium fausta acclamatione consecrauit. Pari auspicio Parthenonis Sodalitium artifices, & agricolæ nuncuparunt. Ad celebriora oppida susceptæ três expeditiones, quibus momenti magni merces exportatæ sunt. Vnius infelix casus, qui cùm salutares admonitiones summo despicatui haberet, maiores etiam odij flammas eructaret, in pontis traiectu, cum multi præissent innoxij, ipse deponranus labente subitò sublicio deiicitur, amneque abreptus, haud dubio Diuinæ vindictæ ostento, præfocatur.

POR

PORTVENSE COLLEGIVM, & domus Professa Villauicosæ.

REctorem in Portu amiſimus, Patrem Ioannem Pintum, cum deſiderio noſtro ingenti. Carum omnibus & amicum ſincera hominis fides commendabat, gratum ac facilem morum ſuauitas, & cum venuſtate coniuncta pietas. Commentariolos propriis notis exaratos reliquit, in quibus rerum ſeries, altera expiandi animi curam indefeſſam, altera cæleſtes Chriſti delicias, quibus precando fruebatur, commonſtrabat. Illa ſeptemdecim vitæ totius confeſſiones notatiunculis ſignificabat: iſta nectareos Chriſti amores, multiplici cæleſti afflatu, complectebatur. Cum hac vitæ cura nulla vitæ diſcordia fuit: talem vitam apud nos triginta octo annis poſuit, talem mortem quinquageſimo ſexto inuenit. Opportunè noſtri vinctis, fame oppreſſis cibos conuexere, ſtrauere menſam, res Diuinas inter veſcendum tradidere: ſed opportuniùs paullò pòſt aduenis, vrgente fame in vrbem confluentibus ea multitudine, vt quatena millia capita cenſerentur, operam dedêre, vt Magiſtratus & ciuitas eorum egeſtatem leuaret. Coacto apud nos vtroque vrbis Senatu, decretum, vt domus extra vrbem parentur, quæ multitudinem acciperent, pecunia de publico in cibos attributa, creati annonæ Præfecti, qui negotium ſedulò curarent. Per eos dies potentio

tentiorum domus patuere, cibi & fomenta egenis passim præbita. Puer fuit, qui sibi à parentibus pacisceretur omnes mensæ reliquias, sua manu mendicis diuidendas; pactum tametsi gratis non impetrat, studio & patientia extorquet, cogit vndecumque munuscula, ad ægros adit, cibum in os infert, è lectulo tollit, culcitam versat, ægroto grauiùs affecto ad latus adest, nocturnas agit excubias, nec humilitate ægrotantis, nec vllis lecti sordibus deterretur, vt significet quid incensa vis pietatis valeat, vel in ea ætatula.

Villavicosæ nobilis femina molesto morbo infestata longos medendo protriuerat annos, Superos omnes precibus ac votis, homines fortunis ac donis sollicitauerat, nec hilum tamen profecerat. Ea domo semel egressa in vicinum templum properabat, in nostrum tamen ab amica introducitur, vbi Beati Patris Ignatij effigiem animaduertit, & percontata cuius esset, audit de illa altera muliere, quod eius animum commoueret; mox igitur, manantibus vbertim lacrymis, O Ignati sanctissime, ait, fer opem quæso miseræ: per has ego te lacrymas, per sæuissimos corporis cruciatus obtestor, fer opem miseræ, Pater, iterum rogo, fer opem. Hæc ferme precabatur cùm deprauati corporis emendationem sensit, domum regressa corporis vitium explorat, nullum apparet morbi vestigium. Tum laudatissima familiæ testificatione acceptam Ignatij beneficio valetudinem prædicat.

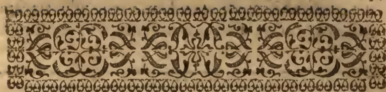
PHARENSE, PORTALEGRIVM, Funchalense, Angrense, sancti Michaelis Collegia.

PHarensium Sociorum diem suum obiit Baltasar Monteiro, in re familiari Adiutor, minimè piger, & qui breui, Societatis nostræ commercio, magnas cælo merces intulit. Septimum in ea agebat annum, vitæ mortalis insuper vicesimum. Veneficarum portenta regionem infestabant, auitum malum Turdetaniæ, sed quod nunc licentiùs etiam grassabatur, Antistitem eius pestis commonuimus, in eam eius auctoritate seueriùs quæsitum est, & exportatum procul malum pecus extra regni confinia. In Madera Insula, qui rem animorum procurarunt, felicibus auspiciis sua omnes Prouincia sunt defuncti. Alicubi honesta Virgo in Cœnobium propediem concessura, luxati articuli curationem cùm neglexisset, ex tumore vlcus natum est, exque vlcere gangræna, vt iam de cæsura pedis ageretur. Dum igitur Chirurgi sæuam apparant lanienam, Ignatium appellat, olei guttulam ex eius lychno deposcit, sperare se hoc subsidio multos angores redemturam, nec falsa animi est, vna liturà serpentis mali furorem deliniuit, cadit tumor, constat articulus, virgo insistit pedibus,

dibus, & cui se deuouerat Sacro, ad ipsam Beati arã,cũ funali cereo assistit. Oppidi familias pęnę vniuersas turpi infamia nequam homo aspęrserat per iracundiæ impotentiam, quòd is vulgo venefi cushaberetur,vnde exstiterant toto oppido grauissimæ offensiones. Hunc hominem Confessionis ad nostrum Sacerdotem cùm adiisset, & inuectam ab se malorum segetem in ciuitatem explicaret, ei fuit auctor noster, vt publicam iniuriam publica elueret pœnitentia. Ergo noster pro suggesto pronunciat, adesse quempiam, qui de se pauca loqui velit: tum ille maledicus in genua prouolutus: en,inquit, monstrum, non hominem: en exitium, opprobriumque totius pagi. Ferte, amabo vos, istas in me manus, & infaustum caput oraque fœdate. Hæc ille,aliaque huiusmodi non pauca dixit in se acerbissimè. Tum passis ad cælum manibus, manantibus vbertim lacrymis veniam obtestatur.Expressere adstantium fletus tam piæ voces, dimissaque omnes iniuria, laudatissimum remiserunt. Funchalæ publicis malè redemtis quidam planè decoxerat, & desperatione actus, parata resti, cogitabat suspendium. Loco solitario cùm manus sibi esset illaturus,incidit in Anachoretam, multa confectum macie, qui de via & negotio eum percontatus, restim clam ei surripit, statimque euanescit. Inde diuersis vocibus se in diuersa trahi sentit, altera in præruptam rupem inuitabat, inde reuocabat altera, & addebat, peristi, si sequeris, verte ad littus iter, Obsecutus monenti ad

littus descendit, feminam offendit, habitu specieque virginem, cuius monitu conscendit nauim, eaque vectus Funchalam in vrbem appellitur. Ad nostros deinde adductus, pestem ex animo, & corpore abigit.

ANNALIVM PROVINCIÆ LVGDVNENSIS, SOC. IESV.

ANNVS CIƆ IƆC VI.

TAMETSI Romam suo tempore misceramus, rerum tota Prouincia hoc anno gestarum, diligenter scriptos commentarios; tamen Moguntini Socij, qui eiusdem anni litteras vniuersæ Societatis ediderunt, de Lugdunensi Prouincia siluêre penitùs, siue apud ipsos aut Romæ scriptum nostrum interciderit; siue obliuione modò fuerit præteritum. Eapropter Præsidibus nostris visum est, vt istius biennij litteris hanc huius Prouinciæ appendiculam attexeremus, vnde peteretur; quod quadraret in Societatis vniuersam Historiam. Totidem porro verbis, quot accepimus, res gestas cuique Collegio reddimus, vt agnoscat sua quisque faci-

 liùs;

liùs, nisi vbi capita quædam vernaculè tradita sunt, quæ nostra dictione necessariò expressimus.

LVGDVNENSE COLLEGIVM.

HÆretici satis multi nostros de rebus Fidei cœperunt consulere, ac de ijs in vrbe quindecim ad Fidem Catholicam traducti sunt: in Missionibus verò aliquot alij, quorum tamen non est initus numerus: nonnulli prætereà eamdem viam ingrediuntur, quos speramus propediem nostræ Fidei Sacramento obstrictum iri. Ex eis vnus, nouemdecim annis animo Lutheranus, Catholicum simulabât, adeundo Missam, raró tamen, idque semel aut iterum quotannis, per multos annos simulâtè communicando, qui Concionibus vnius è nostris perculsus, Confessionem de tota vita, magno sensu pietatis instituit, Fidemque professus est. Alter mercator Lutheranismum ab ineunte ætate in Germania puer hauserat, dein spreto Lutheranismo ad Caluinismum defecerat, ijsque sectis alternis distractus, ad sexdecim aut septemdecim annos indormierat. Tandem nihil ibi solidi nactus Catholicam Romanam tentauit. Cœpit eam cæteris minùs pestilentem, & Hæreticam, Hæreticam tamen existimare. Ad extremum vno toto anno planè in Atheismi barathrum demersus, statuere cœpit nihil istos Diuinos cultus, nihil Deum ipsum esse, nisi in opinio-

ne hominum. Illo anno in summa desperatione exacto, permotus fama Concionatoris vnius è nostris, destinatò apud se proposuit tota Quadragesima, indefesso studio, eius audire Conciones, eo animo, vt ex eius dictis aliquam aliam gratam Religionem sibi formaret, in eaque ad extremum spiritum iam aliquando de minimè certis viueret. Stetit constanter in proposito, & ad dimidiam ferè Quadragesimam quædam pro sua Religione noua notabat separatim, iamque sibi nescio quid nouæ lucis; ad nouum quemdam ritum illuxisse putauerat, cùm placuit Diuinæ maiestati illam erraticam mentem in rectum iter Fidei Catholicæ inflectere: cui ille dictò audiens, ad nos accurrit, omnium scelerum mole oppressus, egregieque confessus, ac Ecclesiæ reconciliatus, deinceps magna pietate in Sacramentorum frequenti vsu sedulus insistit. Vnus Caluinista miles, in Hæresi natus ad Fidem vtroque fremente parente conuersus, cùm ad Confessionem de peccatis exalbesceret, vixque hanc partem posset deuorare, persuasus vt Sacramenti effectum, summam animi tranquillitatē, simplici Fide exspectaret ac speraret, vix deuolutus in genua coram Sacerdote, totus solutus in lacrymas, inusitata prorsus contritione & suauitate confessus, absolutione percepta, tantum intimæ pacis sensum expertus est, vt seipse, velut miraculum quoddam nouum, miraretur. Confessiones ab pridem celatis culpis amplius centum apud vnum Concionatorem habitæ, cùm ante illud tempus animæ illæ numquā pudorem peruincere

potuissent: ex quibus vnus plùs quàm quadraginta annos in horrendis sceleribus perdurans, sine Confessione communicabat, audiendis tamen Concionibus bene affectus, toto eo tempore ne leuiter quidem est commotus, vt desperatam vitam relinqueret. Is tandem, Diuina bonitate sub finem Quadragesimæ, ab cælesti gratia potentissimè compulsus planè resipuit, & ad officium rediit. Discipulorum quidam cupidus Societatis veritus ne à patre veniam impetrare non posset, litteris ab eo orauit & exorauit. Pater eum facultate & benedictione amplissimè litteris suis impertiuit, easque per adolescentis ipsum fratrem deferri voluit, cum quo venit mater, & gratulata sibi, familiæque, ipsique adolescenti tantam felicitatem, confessa est nostris, quod numquam fecerat, & cum eodem in ipsomet Nouitiatu communicauit, deinde maternam benedictionem impertita, dedit dicauitque filium Societati, cum omnium, qui aderant, gratulatione.

AVENIONENSE COLLEGIVM.

HÆretici cum Ecclesia reconciliati quadraginta nouem: Apostatæ duo reuocati ad suum Ordinem, atque Cœnobium. Vir nobilis, cum ab annis triginta peccata sua Confessione non expiasset, audita vnius de nostris Concione, quasi de cælo tactus, Sacerdotem subito Confessionis ergo

ergo adiit. Alij quinquaginta, ab hoc Sacramento vſque eo alieni, vt nulli vmquam Sacerdoti ſua crimina aperuiſſent, totius vitæ ſcelera confeſſi ſunt. Vnus è Fratribus noſtris ſcapha præanguſta & ruinoſa vectus, adhibendis precibus, & frequenti ſigno Crucis, præſentiſſimum naufragij diſcrimen euaſit, ad periculoſi pontis traiectum: vt etiam Hæreticus palam fateretur ſe, ac reliquos vectores illius Fratris orationibus, & nominatim edito ſæpius Crucis ſigno ereptos periculo fuiſſe. Deceſſit de noſtra Familia Martinus Ianſon, Formatus Adiutor rei familiaris, vir magna cum Deo coniunctione, eximia manſuetudine, ſui abiectione non vulgari; animi tranquillitate tanta, vt vix vmquam in eo commoti animi ſignum deprehenderetur. Modeſtia morum; viuida in ſermone lenitas, interioris hominis compoſitio; in eo fuêre ſingularia ornamenta. Conuictoribus noſtris, apud quos fuit annum integrum, maximum reliquit deſiderium ſui. Hunc paucis poſt menſibus excepit Nicolaus Vvarrj, vir, ob egregiam pietatem, inſignéſque virtutes, adeò illuſtris, vt in omnibus viſus ſit excelluiſſe. In Nouitiatu magnam partem ætatis vixit, vbi ardua quæque officia cum omnium laude ac Superiorum approbatione maxima adminiſtrauit, quibus gerendis conciliauit etiam magnopere animos externorum. Nemo eſt de tota Prouincia, qui vel eum modò de facie norit, cui eius non ſit iucundiſſima memoria. Prudentia, vigilantia, fortitudo rebus agendis fuit in eo eximia, vt vnus totius Nouitiatus

externa opera oneráque aggrederetur,cōſtantíque animo exhauriret. Caſtitatē apprimè coluit,vſque adeò, vt vel ipſius libidinis nomen timeret, conſtat autem ex eo, qui conſcientiam eius annos ſeptem tractauerit,tametſi calidæ bilioſæque conſtitutionis eſſet, nullos nec ſtimulos libidinis, nec cogitationes etiam impuras tot annis in eo deprehenſas. Animi candorem, morum ſimplicitatem,comitatem, & ſinceram humilitatem,mitiſſimámque obedientiam coluit ſtudioſiſſimè, & perſeuerantiſſimè exercuit. In Societate verſatus eſt cum tanto humanarum rerum tædio; vt vix alia re,quàm obedientiæ nomine,moueretur. Nemauſenſis Miſſionis Concionator noſter cùm Geneuenſium Conſtitutiones de pulpito refutaſſet, eamque maximè inter omnes, qua Miniſtris mentiendi, detrahendi, otio atque auaritia diffluendi, ac denique ſubdolè, ac fraudulenter agendi libera ſit poteſtas, derepentè Caluiniſta inſignis ad Epiſcopum Nemauſenſem adiit, & Fidem noſtrā,vel etiam eo nomine profeſſus eſt. Excurſum ab eodem Concionatore in oppida duo vicina; & in iis, poſt primam eius concionem, quattuor Hæreſin abiurarunt. Aditi ſæpe ab eodem carceres; nec ſine fructu: nam infamis quidam, improbúſque Hæreticus, iamque ob plurima malefacta damnatus ad triremes, non modò in veræ Eccleſiæ gyrum adductus eſt, ſed & apud Sacerdotem noſtrum confeſſus eſt, & ab eo Angelico pane refectus. Propoſito ab noſtris apud Nemauſenſes Iubilæo, maxima pars vrbis, ac Clerici fermè omnes,

omnes, salutari Sacramento totius vitæ maculas eluerunt. Concionatoris eiusdem hortatu sanctæ Mariæ templum, ab Hæreticis olim dirutum, ab ruinis & ruderibus mundari denique cœptum est, magno piorum omnium gaudio. Regius quidam Consiliarius, sed Clericus, pariter cum Patre nostro, tres sportulas ruderibus plenas, magno circumstantis populi exemplo, extra Ecclesiam adsportarunt. Patrem socius suus, socium Catholici plurimi secuti sunt: Hæretici non pauci & opus probarunt, & suam operam, immò, si opus esset, pecuniam quoque promiserunt. Non defuerunt Caluinistæ operarij, qui nulla mercede conducti, in eam rem sedulò insudarent. Locus erat omnium sordium genere confertissimus; eò enim Hæretici immunda omnia coniiciebant. Monspellij, altera in vrbe Hæretica, Concionator intra annum hoc assecutus est, vt centum ac triginta viri, non infimæ notæ, sint ab Hæresi ad Ecclesiam reuocati, & in iis Apostatæ duo, proximè ad Ministerium promouendi. Nobilis Aduocatus, qui à tenero Hæresis suæ valdè tenax, eò maximè conuictus est, quòd Caluinistæ Christo & Spiritui Sancto, suo in libello precum, minimè supplicarent: in cæteris Fidei sententiis ita essent distracti, vt, quot capita, tot sensus, cum Catholici omnes in idem penitus conspirent. Agni Dei sacra cera adhibita, septem febribus, vnum comitiali morbo derepentè persanauit. Malè habitæ sunt inscriptiones quædã Nouatorum, qui, sublatis omnibus antiquorum monumentis, in cœmeterij

terij sui vestibulo maiusculis litteris inscripsere, MORI LVCRVM. Hortus moris arboribus consitus, ipsis est pro cœmeterio, vnde æquiuocum ducebatur ab nostro Concionatore, quasi ex foliis mori lucrum esset Ministris, vt ex feno, quod inde colligunt, ideóque non, vt aliis in locis, more majorum, corpora in diuersis tumulis sepeliunt, sed permistim omnia, ne herba sua eis concutiatur. Postquàm ergo se irrideri ex eo senserunt Ministri, subláta & paullatim erasa est illa inscriptio. Huic tamen alia audacior pro templi valuis successit hæc: *Deo optimo maximo, & verè Religioni:* in quam inuectus noster Concionator cùm esset, cumque Magistratu egisset seriò, vt, velut Catholicæ Fidei iniuriosa, deleretur, Regis tandem imperio, ab ipsismet Ministris noctu sublata est. Neque tamen non sunt tumultuati Hæretici, qui enim prius Patri mortem intentauerant, in suos Ministros furiosè conuersi sunt, cum hoc dilemmate: Si religio quam prædicatis, falsa & fictitia est, cur veram inscripseratis? sin vera, cur huiusmodi titulum sustulistis? Reposita, tertiò ingens tabula, in hunc modũ litteris aureis Hebraicè & Græcè exarata: *Domus Dei, porta cæli, Pekouel,* Τετραγίῳ *sacrum.* Quod scriptum multò magis, quam primum noster exagitauit: Primò, quòd more Nouatorum inciperent Hebraicè loqui, cum Caluiniani vernacula omnia velint, vt à populo percipiantur: Secundò, quòd vltima vox, Pekouel, nihil significaret aliud, quàm lecythum, aut lenticulam olei Diuini: Tertiò,

tiò, quòd Τεισοφὼ Deo dedicarent, idque in duali numero, iota scilicet non subscripto, in quo non longè ab Arianismo abludere visi sunt. Quibus eius dictis, cùm non esset, quod responderent; æstuabant Ministri, dolorémque suum premebant silentio.

TVRNONENSE COLLEGIVM.

ROmanæ Ecclesiæ additi sunt ex Hæreticis centum & quattuor. Sodalis, vacationum tempore, cùm domi ageret, incidit in periculosissimam ægrotationem, ex qua nulla vis Medicorum eum posset reuocare: quibus in angustiis, & Sodalitij, & Aniciensis Virginis memor, voto adeundi eius templi se obstringit, ac repentè conualescit. Tum pater ad filium, Annon, inquit, fili mi, tibi supra modum mea profuit sollicitudo? Profuit verò, ait, mi pater; sed displicet mihi grauiter, quòd cùm essem tanto in vitæ discrimine, nullus mihi vel piam vocem in aures insufflarit, nullus Sacerdotem, qui animæ meæ periclitanti opem ferret, aduocauerit. Hæc postmodum noster Sacerdos à patre adolescentis, Nobili Iurisperito, iisdem pænè verbis resciit; qui & fassus est non semel, ac palàm, huius ætatis homines, per liberos suos, nostris Patribus pietatem, & internum animi sensum, acceptum referre. Fuit & vnus tam acer Parthenij Instituti defensor, cùm aliquos seriùs ad Sodalitium venire animaduerteret; vocatus vn

Cor.

Consultor esset, petierit Ianitoris officium, vt quam, in deferendis tardiorum nominibus, inuidiam alij ægrè subeant, ipse liberali animo subiret, ipsósque ad imperatas à Patre pœnitentias, pro negligentia ad ianuam persoluendas, commonefaceret. Apud Romonenses decem omnino è paucis palabundis fuere, quibus euulso vesaniæ lolio orthodoxæ Fidei semen impertiretur noster Concionator: in iis fuit tum Sacerdos desertor, tum qui scholæ Humanitatis præfuerat Ludimagister, ac prætereà Lutheranus quidam. Ibi puella Hæresim fouebat obstinatissimè, quæ vbi primùm nostrum audiit, non modò ad Catholicos, sed in Virginum quoque Cœnobium concessit, tanto Ministrorum dolore, vt ea causa Sacerdoti nostro necem machinati sint. Vir nobilis, scientia rei militaris clarissimus, eóque nomine apud Regem gratiosissimus, singulari prætereà humanitate, ac moderatione animi, qua inductus militares suas copias omni petulantia in res sacras perpetuò prohibuisset, ab incunabulis Caluinianus, cùm à bellicis muneribus ei factum esset otium, domi scriptionem aduersus Catholicam Fidem texere est aggressus. Sed inter legendum scribendúmque deprehendit Fidem nostram pluribus fulciri sacræ Scripturæ locis, quàm Caluinismum, vt miraretur, & moueret admiratio scrupulum, scrupulus dubium, & cognoscendæ veritatis desiderium. Quapropter conuocatis, quot potuit, Ministris, magno in consessu obiecit fortiter quidquid interiùs dictabat spiritus, cui cùm non satis facerent

Mi

Ministelli, fecit sibi ipse,& Deo satis:nam conuocato clàm bis térve vno ex nostris Sacerdotibus, arcanorum Fidei veritatem agnoscit, & rationum ponderibus ad idem desiderium sex sui oppidi ciues pellicit, sed eiurandi erroris tempus idoneum præstolatur. Intereà Sacerdos alius de nostris ad eum diuertit,perhonorificè accipitur,quibus diebus ægrotabat grauissimè hospitis filiola, cui,matris rogatu, dum noster bene precatur, derepentè sanitas est restituta; qui euentus non mediocriter hominem in suo consilio confirmauit. Eorum porrò qui ad Catholicos transierunt, plerique vel apud parentes & propinquos, vel apud amicos & tribules offenderunt grauissimè, vt nonnulli ex eo plagas acerbissimas, alij vitæ ac fortunarum periculum incurrerint: nulli tamen harum rerum, quàm suæ salutis potior fuit cogitatio. Alicubi duo de nostris aduersus quinque Ministros triduo toto acerrimè pro veritate depugnarunt,& ea felicitate,vt cum multa sua infamia Ministri clàm se subduxerint; vnde inducti Caluinianorum quidam ad Romanum ritum amplectendum, plurimi verò de Catholica Nobilitate maioribus studiis incitati erga Fidem,& Sacramentorum vsurpationem, quibus eodem loco se nostris expiandos præbuerunt. Annonæensibus Ministris tam infestæ suis castris visæ sunt nostrorum excursiones, vt ipsis in Synodis decernendum censuerint,Caluiniano planè nefas esse cum Iesuita colloqui. Catholicis verò adeò salutaris

cre

creditus est noster eò aduentus, vt vnius Societatis opem se Catholicos esse prædicent.

BILLOMENSE COLLEGIVM.

IVcundissimus ille fructus excursionum exstitit, quòd sacrarum Deo Virginum Cœnobia primigeniæ disciplinæ restituimus. Non iam religiosum Parthenona, sed otiosarum mulierculatum conuenticulum appellasses, quod in molli situ non lubricum tantùm, sed præceps est. Circumforaneæ non in suis veriùs peristyliis, quàm in affinium Nobilium castris colebant; in hemicyclis, quàm choro larariisque frequentiores. Ingressus omnium ad illas in obuio, omnia publica. Enimverò vt in hanc vitæ solutionem se compositi Patres intulerunt, recipere se omnia, & quasi verecundiam traherent, ipsa silere claustra. Sed cùm censoriæ vocis auctoritas nutantes animos aggressa est, oppidò composuere sese. Pergit opus, nostérque ita flectit, vt summa voluntate tractas ex longinquo mentis labes per Confessionem apud Patrem emacularent. Certè hospitalibus illis hominibus, qui meritoriam salutem in claustra circumferebant, palàm edixerunt, premerent gradum, iam Monasterium vestigia non habere, obesse summi Pontificis antiquum diploma, quod, ignauum adhuc, & longo archiui domitum carcere, in actus efficaciámque palàm cælo proclamarunt. Iam itaque sub claustro virginitas, sub censura san

ſanctitas florent. Miſſionem, auſpiciis Epiſcopi, duo ſuſcepere Patres Gergouiam, quæ octo admodum millibus Billomo abeſt, Aruerniæ facilè caput, atque Metropolis. In hanc, pomœrio tantúmnon attiguam noſtro, clauſi adhuc erant aditus Societati IESV; cui in Indiam maria, ſolitudines, arduáque montium prona ſunt. Eniſum eſt ad vltimum, curatúmque, ne qua tellus progreſſibus noſtris negata ſit. Sed vt eſt populus ille in Aruernis præferox & imputator, ſimul noſtros adſpexit, ſiniſtra omnia interpretari: deſtinaſſe nos oculis opimam quamuis prædam, ſed ſuſpenſis veſtigiis vt intercipiamus: hi, nos ambire communis Eccleſiaſtæ exedram: illi, cuniculis nos graſſari ad occupandum Gergouienſe Collegium venali diſciplina: denique arbitrio peſſimo, quæ quilibet in deterrima pronior, omnia in peius præſumere. Vix ſub initia ſuſtentatum eſt, donec veteranus Sacerdos noſter ſubſidia Deiparæ noſtris admouit: cùm templum indidem ſit magnæ religionis, rem ibi ritè Diuinam peregit, vt æquiora veritati & iuſtitiæ ciuium corda redderentur. Litatum profectò eſt; vix enim Canonici in medium conſulere admiſerant, cùm variatis quidem, ſed enucleatis ſuffragiis, etiam honore Concionatoris, & vel reluctantem dignati ſunt. Nec verò facti pœnituit, cùm exitus orationis ad omnium exſpectationem reſpondit. Sed in Catecheſi habenda maximè elaboratum. Faſtis nefaſtíſque diebus frequentiſſima concio, ætas promiſcua, ſenes audiendis rudimentis pueraſcere, audiendis con-

discendísque pueri senescere, hos imaginum sancta crepundia, illos libelli, & officij Christiani breuiaria, mirum quantum incitabant. Cúmque prope fidem esset, positurum audientis feruorem, & cum die inclinaturum; ecce tibi nouum à Collegio nostro Catechistam, hinc nouum accurrere auditorem, frequentia tamen Collegæ prorsus indeminuta. Horum geminatus labor multitudinem tantæ religionis implebat, vt vix superfluenti sit lætitiæ temperatum. Auxit fructum & admirationem pertinax ille labor, cùm eruptione in oppida facta, concionibus semel & iterum habitis, effuso cursu se ad doctrinam nihilominùs nostri propè exanimati sisterent, & visebantur interim celeberrima pompa, cùm quasi per triumphum pomœria ingredientem, ad duo millia sequerentur, qui Confirmationis Sacramentum sub Episcopo acciperent. Idem Episcopus lustrum diœceseos ex parte fecit, comitem itineris, oneris verò insigne subsidium, sibi applicuit Patrem è nostris, cuius opera in illa procuratione singularis constitit. Degebat in oppido Aruernorum vulpecula quædam, superstitione & diris incantationibus olim Geneuæ sic instructa, vt iam annos non paucos mediis Catholicorum cœtibus simulationum tecta cuniculis, bonorum virorum honoribus, licentia Hæretica frueretur. Venit cum ceteris ad eas conciones, quibus Pater Confirmationis Sacramentum aperiebat; nec mora sic animum suum religionis impleri sensit, vt obito primùm ritè Sacramento, Pœnitentia perendie

magno

magno animi ſenſu vſurpata, nulla interiori lucta, nullo reniſu, in religionis auitæ profeſſionem deſcenderit. Exegit ex eadem ſilua par pænè fulgor vnius cum illa doli ſociam. Coniux, qui iam decem ante annos coniugis ſocietatem abiecerat, in rapina oppidi, manu tantùm non Dæmonis, ſed quàm illius aliquanto fortaſſis exuſtulatiore, intra pomœrium Orthodoxorum delubri ſanctioris, pro rata, textili ſtragulo Dominicam cæleſtem in terris menſam exſpoliarat. Ex tam aptò ſceleſtus conſtuprati templi manupretio, perpetrato ſcelere interulam filiolo deſtinarat animo duplicem: domum vt redux fuit homo ſacrilegus, ſecum ferens auſpicium, ſacrum profert ſpolium: experitur temerare, ad antegreſſam mariti opinationem, auguſtum religione pannum coniux: diſſilit primùm opus comminutum, nouit, exit textum ſartum, interiorem induit blanda parens nato veſtem, apprimit corpuſculo, ſed Diuinæ vltionis peſtem illigauit: ecce enim tibi derepentè, facem excipit toto corpore puer, fero paſtu tenellos artus abſumentem, conceptum in inteſtinis buſtum gerit, & vindex ſenſim ardor in viſceribus eatenus ſanguinem adulat, quoad animum immortaliter vindicante manu, preſſam expuat ambuſta proles, & edentulo Dæmoni viuens ac videns mactata cadat. Quis hæc tam eſſe credat, quàm audit, ſe niſi prodat repetita vecors Deianira in fetu fructuque vteri ſui? Inde igitur niſa & progreſſa ratio, ad pietatis ſaltem aliquam ſpeciem, viuum vanitatis ſimulacrum peruellit, vt commiſſum ex-

piet scelus,& parem eblandiatur pœnam. Ad onomasten initialem quemdam suum iam adit, virum rectum, & in auito cultu integrum, furtum illi inquinatissimum euulgat, quod sic eluere se velle apud eum commemorat, vt simili mantelo Beati Austremonij aram principem velit opiniosissima mulier insterni, eam sic insequitur vltor à tergo Deus. Alicubi vir Deo sacer numquam in gemma, nisi cùm in œnopolio, bibebat: nec se posse delicatè alibi, nisi cùm popinæ oleret nidorem, videbatur profiteri: illic natum, fictum, factum, & in manibus œnopolæ educatum crederes. Verbo ita discinctus, & nepos erat, vt, ad pudendum propudium ceterorum in sacris illius loci Pontificum, princeps esset ostentui tenuissimæ plebi. Cum nostro ab eis, apud quos offendebat, est eidem mensæ adhibitus, multi vltro citróque habiti sermones pro conuiuarum more, sed non adipalis is sanè fuit, quem instituit choragus noster, ex cuius ore affusus pendebat circulus, quo appetiti sunt tam commodè, támque non fastidiosè ganearum fumos sectantes, vt malè sibi conscius sacer popa damnarit lustrorum suam superiorum eiusmodi consuetudinem, quam vt abiiceret, per ea lucida mensæ interualla, sollemni voto sese in mancipio popinas numquam habiturum immortali Deo palàm spopondit.

CAMBE

CAMBERIENSE, COLLEGIVM.

PAtris Alexandri Hunnæi obitus in hunc planè annum incidit; non in consequentem, quò reiectus est, manifesto errore, scribentis annuas litteras Camberiensis Collegii, cuius Patris mentionem huc reuocamus libentissimè, non modò quia temporis ratio nos admonet, sed hoc etiam magis; quòd ius commune Societatis, nostrùmque priuatim officium, maximè volentes inuitant, vt tanti viri res gestas ab obliuione vindicemus, de cuius laudibus ieiuniùs, quàm pro eius meritis, posteriore Annali est traditum. Ortus clarissima Hunnæorum gente in Scotis, matrem nactus erat feminam religiosissimam, cuius sancta disciplina institutus, ad omne virtutum decus facta indole, mox combibit ea probitatis pietatisque initia, quibus suo deinde studio excolendis ipse tandem in sanctum virum euaderet. Puer adhuc in Galliam litterarum gratia transmisit; quas eximio ingenio, felicissimaque memoria sic complexus est, vt breui Latinis Græcisque doctrinis excelleret, ad quas adiunxit etiam prudentiam Iuris tanta cum eruditionis laude, vt eius docendi magistrum apud Biturigenses publicè profiteretur. Per illud verò tempus, cum se Deo in Societate addixisset, paucis mensibus eos habuit in Religioso instituto processus, vt de Societate viri graues, & nostrarum rerum experientissimi, quibus adolescentis

virtus erat perſpecta, de eo pronunciarent, germani Ieſuitæ in eius vita expreſſam eſſe penitùs effigiem. Ad docendum poſteà vbi eſt adhibitus, perfecti præceptoris omnes numeros expleuit cumulatiſſimè, vt cum ſingulas officij partes in eo ſuſpiceres, non tibi conſtaret in tanta copia excellentiaque virtutum, quam omnium maximè demirareris. Poſſunt omni aſſeueratione affirmare, qui annos non paucos eo magiſtro vſi ſunt, non ei periiſſe vnum temporis momentum in ſchola, non dictum, non factum vllum alienius excidiſſe, ad ea, quæ auditoribus traderet, tanta voluptate ſemper viſum affici, vt magno ſecum ardore diſcipulos in idem ſtudium raperet vel inuitos, quos haberet aſſiduiſſimos etiam cùm vniuerſa Francia inteſtinis bellis flagraret, adeóque ipſæ Gymnaſij exedræ pænè quotidie claſſico perſonarent. Auditorum ſingulos amabat vt germanos totidem, quorum compendia, vt pro cuiuſque ingenio inquirebat ſollertiſſimè, ita vbi conſtaret, quid in cuiuſque rem eſſet congruentius, id verò ſtudebat ardentiſſimè, vt maximè incenſa in omnes caritate, ſingulorum, ac deprauatiſſimi cuiuſque, beneuolentiam ſibi adiungeret. Multos annos quibus Rhetorem egit publicè, nec inter docendum, nec inter priuata cum diſcipulis colloquia, vnquam auditus eſt loqui vernaculè, qui tamen eſſet Gallicæ linguæ ſcientiſſimus, ſed adeò imbiberat animo rectam accurati Magiſtri rationem, vt perfectæ Latinitatis ſe non doctorem magis, quàm perpetuum præberet exemplum

plum,& reuerà eius hæc laudatissima consuetudo; quòd & Latinè, & elegantissimè perpetuo loquebatur, multos discipulorum incendebat fructuosissimo ipsius imitandi studio. Quidquid vmquam legisset, eius æternùm hærebat in illius animo memoria, vnde selectarum rerum varia illa existebat copia, qua docentis sermo mirificè ornabatur, vt Demosthenis & Homeri, Tullij & Maronis, & aliorum eius generis, nullus insignis locus exponendus occurreret, quem affines loci plurimi, ex eodem scriptore, totidem pronunciati verbis, & quidem summa cum venustate, non continuò illustrarent. Si quid porro in audientium animis altè defixum esse cuperet; incenso mentis ardore, qui etiam emicaret ex oculis, & vocis suauitate tanta suadebat; vt eius studio discipulos inflammaret maximopere. De iuuentute, suæ disciplinæ commissa, mortalium nemo illum audiit secus loqui, quàm de sanctissimis adolescentibus; immo, ne venit quidem illi in mentem, vt, quàm diceret, aliud existimaret, ita vir integerrimæ vitæ; si quid minùs rectum animaduerteret, corrigebat quidem sollertissimè, apud alios tamen arbitros, quidquid illud esset, vertebat in bonum. Ab Gymnasiorum pulpitis traductus deinde ad sacra Templorum suggesta, omnium fortasse Scotorum primus dicere ad populum Gallicanum cœpit & disertissimè, & eloquentissimè, vt Diuionenses, apud quos tum agebat, adituri ad eum concionantem vulgo ita loqui consuessent: adeamus ad oratorem. Sed tota eius oratione sparsi erant apposite ad argu-

mentum acres aculei, quibus caperetur iucundiùs, vehementiúsque commoueretur auditor, quàm venustate verborum, figurarum lepore, voluptate numeri, & totius splendore orationis. Principiò namque illius initi muneris studuerat, vt cum se non illepidum oratorem posset ostendere, se tamen vbique fructuosum concionatorem præberet: quare congestis in memoriæ thesaurum idoneis ad quoduis argumentum tractandum ex sedula Patrum lectione locis, se Præsidibus suis obtulit ad obeundas quascumque missiones, eo commeatu & instructu, qui sola memoria niteretur, quàm paratissimum, non quò cæterum apparatum aut negligeret, aut in aliis damnaret, sed ne qua librorum sarcina moram subitariis excursionibus iniiceret. Sacri Aduentus ac Ieiunij sollemnes habiturus conciones missus aliquando ad Episcopum eruditissimum, eundemque nostri amantissimum, cum expeditus ex equo descendisset sine sacculis, vno dumtaxat instructus Breuiario, quod manu præferret, suspicionem mouit hominis non satis abunde comparati ad futurarum concionum munus: cùm tamen diebus aliquot dixisset copiosissimè fructuosissiméque, nullis sumtis ab Antistite libris, sed in conclaui priuatim meditatus, mirari vehementer Episcopus hominis rationem, & eum de illa studiosè percontari. Interrogando comperit quidquid ex Euangelio totum in annum populo exponeretur, & quæ ex Patrum commentariis in eam rem quadrarent, tam eius animo esse præsentia, quàm quæ oculis cerneret, tam altè

impressa

impressa, vt probè commeminisset omnium, & apud hospitem expeditè pronunciaret; tum verò Episcopus mirari, amare, amplecti, collaudare hominem, & omnia illi, vt meritissimo, deferre, atque ad Collegij Camberiensis Præsidem scribere, se impensè gloriari eo Concionatore, qui ad se delegatus esset, quem putaret germanissimum esse Societatis Concionatorem. Hoc quidem tam expedito copiosoque genere commeatus Euangelici suo in Ecclesiaste oppidò delectabatur Antistes; cùm tamen, eo vibrante incensas pietatis faces in audientium pectora, concionem vehementissimè commoueri sentiret, eòque totam incumbere, quò Ecclesiastes cuperet: iam sanè hunc sibi hospitem, ac plebi suæ doctorem destinatum ampliùs tantò gaudebat. His vtilissimarum concionum piis vestigiis perpetuò insistentem Patrem Alexandrum, luculento populi audientis compendio, aliæ multæ expeditiones excepere, pari semper gratia, similique plausu principum virorum suis pulpitis adhibentium, vbi egregia multa eius claruere facinora, quorum illic viget memoria, sed apud nos, leui duntaxat nixa rumore, intercidit. Versatus aliquando est in castris Caroli Emmanuelis, Allobrogum Ducis, in quibus quàm graues, quámque assiduos labores exantlarit, quanta cum alacritate, industria, fortitudine, & ipse Princeps Carolus, & Tribuni militum, & miles etiam summa cum hominis prædicatione commemorarunt frequentissimè. Ex quo primùm in Castrensia septa immisit pedem, Diuinarum rerum

religione vniuersos manipulos compleuit, vt non manè, non vesperi, non vlla diei hora, miles quidquam de Christiani hominis officio intermitteret; concionanti, facientique adesset frequentissimus, & suprà quàm exspectari posset ab bellici moris multitudine, moderatus atque compositus sua obiret deinceps munia. Castrorum regiones quædam iniquiore hoc erant conditione, quòd, obnoxiæ hostium prospectui, tormentorum infestis patebant emissionibus, vnde frequentium contuberniorum existebant fœdæ sæpenumero vexationes. In omnia pietatis officia semper intentus Pater, sedulò præsertim cauebat, ne cui mors improuiso imparatóve obreperet; quamcumque igitur in partem increpuisset tormentorum fragor, nisi posset eò tectus accurrere, humi toto corpore stratus, longissimo frequenter intercapedinis ductu, sollicitus adrepebat, vt sauciorum corpus animumque procuraret: qua officiosissima sollicitudine plerisque manipularium vitam animique salutem asseruit. Inde fuit omnis exercitus in eum venerationis studium tantum, vt ad se adeuntem militares homines, velut Apostolorum aliquem honoroficentissimè acciperent: tanta eius dictorum fides & auctoritas, vt in oraculis haberentur: tantus Ducum militumque aduersus eumdem amor, vt incensa studiorum æmulatione certaret quilibet, qua ratione cæteris in optimum Patrem officiosior euaderet. Animaduersi sunt plerumque non in Castris modò, sed aliquot deinceps annis post illud profligatum bellum, frequentes milites,

etiam

etiam ex deprauatissimis, cùm procul Patrem obseruassent, humi procumbentes, aut eo statu præstolari dum is ad se aduenisset, aut geniculis nixi ad eum reuerenter adrepere religionis gratia, quos ille suauissimè complecteretur, vt totidem carissimos filios, nec ab se amitteret, nisi salutari præcepto imbutos. Neque verendum fuit, vt salubria monenti obsequerentur, qui eum & in sanctis ducerent hominibus, & nossent ab eo se magnoperè diligi, eaquepropter iussa eius non secus acciperent, atque velut ab ipso profecta Numine. Quotquot hominum vmquam in vita nouerat, eorum meminerat nomina cognominaque, sed quos suis noxis expiarat, aut ab Hæresi ad Fidem traduxerat, maximè omnium, quorum vt studiosissimè foueret animo memoriam, tamen vel omnes, vel plerosque habebat descriptos in codice, & eorum legendis crebrò nominibus, ad preces ipsorum gratia fundendas seipse perlibenter excitabat: ac sentiebant ij, quos Deo commendaret, vim precationum ipsius, nec ambigebent vnde sibi tantum boni accideret. Probauerat quidem se hominis virtus eximia illustribus planè documentis, in componenda Christiano ex instituto militarium hominum vita, vt modò diximus: sed haud obscurioribus indiciis eadem se prodidit reuocanda ad Romanum ritum infinita propemodum Hæreticorum multitudine, in Geneuensium finibus, vbi quinque sexvé annorum fructuosissimam gloriosissimamque operam collocauit. Geneuensium à Fide, atque ab legitimis Allobrogicorum

corum Ducum imperiis defectio, quòd tum Principes transalpinis bellis distinerentur, abripuerat secum Antuatium Veragrorúmque vniuersum illum tractum, qui toti Lemano obtenditur, quadraginta circiter milliaribus, ad Seduneníium fauces, ipsúmque ingressum Alpium: quibus populis ab Emmanuele Philiberto deinde receptis, Hæresis tamen occupabat omnem ferme regionem; quoad Carolus Emmanuel eam sibi sumsit exigendam. Eò igitur missi ab eodem Principe sex de nostris, qui Clementis Octaui, Pontificis Maximi, sumtibus fouerentur, ad illud Augiæ stabulum repurgandum. In partem eius laboris, eámque maximam, venit Pater Alexander, ijs cumulatè instructus dotibus, quæ omnium essent ad illud munus opportunissimæ, quibus euestigiò indigenarum animos sibi demereretur, vt eò confestim impelleret, quò cuperet maximè. Mirificus animi candor, quem omnia eius dicta factaque præferrent apertissimè, iucundissima morum & sermonis suauitas: vitæ probitas integerrima: incensus ardor animos iuuandi, quem ardorem eius verba, oculi, frons, vultus totus, & omnis corporis habitus liquidò spirarent: laborum assiduitas incredibilis, sollicitudo, vigilantia, parsimonia; singularis pietas, & quæ aliæ istis comitari solent virtutes, in eâ existimatione ac gratia hominem subitò posuerunt apud populum, sua sponte candidum docilemque, vt totam gentem, puerorum instar, haberet dicto in omnibus audientem. Si quando autem Hugonotorum quispiam
ab eo

ab eo posceret inducias, vt de transitione ampliùs deliberaret, prouolutus in genua, per sanctissima quæque hominem obtestabatur, vti ne deliberando ambiguam faceret salutis suæ rationem, quam nunc Deus certam esse vellet; cuiusmodi obsecrationibus, quod quæreret, facilè impetrabat. Millena omnino capita Hæreticorum paucis mensibus ab eo translata constat ad Ecclesiam, præter eos, de quibus non est relatum, atque eius institutione sic deinde informata ad pietatem, vt de Catholicis, toto eo tractu, ij deinde fuerint & constantissimi, & religiosissimi. In Ministellos Caluinianos per eam excursionem frequentiùs incidit, tametsi animantium genus illud venaticis canibus, ac validis præsertim molossis, haud libenter se præbet obuium: sed, vt venandorum hominum cupidus supra modum, omnes viarum anfractus explorabat, vel aliud agens ferebatur in eiusmodi ferarum latibula: in quas cùm incurrisset, tractabat eas liberalissimè, atque vel inuitas humanitate singulari pertrahebat ad disputationem, paucisque ad infantiam adigebat. Noui Testamenti ac Veteris locos omnes, quibus Caluiniani dogmatis liquidò reuincitur falsitas, habebat in numerato, quibus pronunciatis, si Minister auctoritatem citantis negando infirmaret, ipse promto ex perula Latino Græcóve Testamento, testimoniis hominem mox obrueret. Singulare porro id in hoc Patre fuit, vt quibus codicibus aliquo tempore vsus esset, is eorum non paginas modò, sed versiculos singulos haberet ita compertos,

pertos, vt primo digitorum coniectu eam planè destinaret paginam, quam vellet indicare, euestigióque versum certum intento digito ostenderet; cuius rei periculum fecimus frequentissimè, qui nuper Rhetorica stipendia illo duce meruimus; propositis ex Tullio, Marone, Homero, & aliis scriptoribus, ijs locis, qui venissent in mentem nostrûm cuilibet. In sacrorum verò Bibliorum vsu, ac Noui maximè Testamenti, hanc facultatem exercuit tantò studiosiùs sollertiúsque, quòd sanctæ veritatis, ac Diuini cultus agebatur ratio: quamobrem Hugonotticis Ministellis hanc ipsius celeritatem probandi confutandique expertis, tota illa congressio erat formidabilis, quòd nossent nullum ab se dictum posse proficisci, quod non ex indicato Testamenti loco mox ille refelleret. Ab inita Societate huius hominis mentem insederat ardentissima cupiditas profundendi sanguinis pro salute mortalium, Diuinaque gloria, cuius explendæ sitis oblatas occasiones non paucas flagrantissimo studio arripuit, sed ei non fortasse mitius quoddam aliud Martyrij genus Deus destinarat, acerbos calculi dolores, quibus, sexto die quàm ægrotare cœperat, est confectus. Purissimæ Castimoniæ, Paupertatis exquisitissimæ, excellentissimæ Obedientiæ, cæterarumque virtutum singulares in eo laudes non persequimur, veriti ne ipsarum illustrissimis luminibus dicendo obstruamus veriùs, quàm vllum earum decus, vel mediocriter exprimamus: sic enim persuasum ijs omnibus est, qui hominem nouerant, imparem esse cuiusuis

cuiusuis scriptoris facultatem, eius pro merito explicandis facinoribus, Iacobo Danthono, recenti ex Tironum stadio, & hic annus in eadem familia postremus. Maximæ spei adolescens fuit, seu virtutem, seu litteras velis in eo æstimare, quas ad vtrasque nactus eximiam indolem, incredibile studium contulerat, vt in ambabus mirabiles processus mox habiturus speraretur. Castius eo fingi nihil poterat, nihil religiosius, Instituti Religiosi obseruantius nihil, vt qui exarsisset in eum amorem nostrarum Constitutionum, vnde oculos vel per morbi angustias non posset auellere, atque cùm eum iam manuum vis defecisset, ipse tamen labris eius libelli folia moliretur.

ANICIENSE COLLEGIVM, & Biterrense.

ANICII vnus ex Scholasticorum Sodalitio Cruces locis illustrioribus iam diminutas, quà aduersariorum iniquitate, quà attritu vetustatis, erigendas curauit, pretio quod sua frugalitate ac parsimonia confecerat. Ita fabris mandarat, negotium vt maturarent, non proderent auctorem: sed illi, cæterorum omnium, quàm silentii, magis memores, adolescentis pietatem euulgarunt. Adolescentes duo fratres ad Catholicam Fidem accessere. Alter ex eis, familiæ suæ princeps, patris Hæretici quà blanditiis, quà minis, ab Sacris nostris atque scholis fuerat abstra-

ctus;

ctus: sed cùm constantia eius & precibus fatigatus parens flecti non posset, optione data, de tribus Hæreticorum Collegiis iret ad quod mallet, euicit tamen deinde precibus, vt ad nos huc remitteretur cum minore fratre, quem non ita molestè ferebat Catholicum amplecti ritum, quod videbat facilè futurum ex procliui eius indole: quorum vterque iam Catholico more inter nos agit, patre haud ita repugnante. Ille quidem prior statim voluit restitui in statum Fidei pristinum, vnde per minas & preces exciderat. Alter minor post perceptam magno pietatis sensu, Catholicam Fidem, absolutus ab Hæresi, & fratris vestigiis insistit, in nostris Scholasticis diligentiæ ac pietatis par egregium.

Biterræ Ioannes Iaquetanus annorum trium & quadraginta, rei domesticæ Adiutor, cùm aliquamdiu tabida febre hic laborasset, ex medicorum præscripto Billomum, cæli mutandi gratia profectus; intra paucos menses diem ibi clausit, nec leuia superstitibus vbique reliquit patientiæ, paupertatis, obedientiæ, ac deuotionis exempla. Non pauci Caluinianam pestem euomuerunt, ex quibus Scholastici duo, qui licèt eo nomine à parentibus asperrimè tractarentur, constantes tamen in recta Fide perstiterunt. Mulier Hæresi abiurata cùm obiisset, atque Hæretici contenderent, vt quandoquidem ante diem postremum, toto vitæ tempore ab illis stetisset; suo more sepeliretur; confictísque calumniis verba Magistratui dedissent; tamen effectum est, vt eiusdem Magistratus

auctoritate, qui ad postulata nostrorum, de re tota inquisiuit, funebri pompa, ritu Catholico, mandaretur sepulturæ. Puella rustica, Catholicis præceptis apud nos erudita, cum ad Hæreticam matrem rediisset, vexata est crudelissimè, sed tolerando fortiter, precibúsque ad Deum fusis continenter duritiem matris tandem emolliuit. Doctor Biterrensis Caluinismo infectus æquè, atque Veneris facibus incensus, impium carmen in Beatam Virginem scripserat, qui deinde cum vicina muliere, moribus corruptissima, turpiter versatus, tantum sanguinis emisit ex flagitij contentione, vt simul animam effunderet, penderétque pœnas violatæ Deiparæ. In agris Hæreticus, magnæ apud suos auctoritatis, audita Patris vnius concione de peccatorum fœditate, resipuit, &, fremente licet malignantium Synagoga, Caluinianam perfidiam sincera fide commutauit. Alibi alius quattuor pestilenti Hæresis lue sanatos Catholicæ matri reddidit. Coërcita quoque Fraterculorum licentia, nocturno tempore, in Catholicorum odium, Marotti rythmos per compita cantantium. Sacerdotem nostrum, in cohortando famoso quodam Hæretico, de reconciliatione cum inimico facienda, occupatum, aggressus est sectæ Caluinianæ Præco, adiunctis sibi asseclis, qui, Caluini codice mensæ superiecto, Patrem ad coarguendum Caluinum erroris prouocabat, se paratum scilicet, quæcumque ille ac Dominus Lutherus asseruissent, propugnare. Vt Hermaphroditum derisit noster, & contrariorum assertorem perpetuum,

atque obiectis statim nonnullis ex ipso Caluino, impudenti homini facilè occlusit os, vt cùm eum rationes & verba deficerent, mox è medio se tacitus subduceret. Luteuani, vernaculè LODEVE, ciuitas est Episcopalis, apud Arecomicos montanos, quæ cùm iampridem esset destituta pastore, Ducis Ventadorei rogatu, ad ciues iuuandos Pater Prouincialis vnum ex nostris eò destinauit. Ante aliquot annos ea vrbs, duce Fougierio, nobili Caluiniano, proditoriè capta est, direpta, vastatáque ab Hæreticis, ciues Catholici trucidati, euersa templa, cœnobiáque, Sanctorum ossa suis monumentis euulsa, & flammis tradita. Nominatim verò corpus Beati Fulcrani, eius vrbis, ante octingentos annos Episcopi, quod ad eam diem planè integrum visebatur, funibus alligatum in publicam plateam raptarunt, rogóque comburendum iniecerunt: sed veritus ignis sacrum pignus, id fouit in flammis, nulláque ex parte læsit, tametsi ad excitandam vim ignis, adipis, olei, sulfuris fomitem iniicerent, & ipsa flamma domorum tecta superaret. Illæsum igitur sacrum corpus ex rogo eruitur, atque districto ense Dux ipse fremens ac frédens ei caput amputat, quo deinde, tamquã folle, per summum ludibrium carnifex vtebatur: ad cuius exemplum milites reliquum sancti Episcopi corpus mébratim consciderunt, & in vrbis cloacas abiecerunt. Tantam verò impietatem Deus inultã esse noluit, nam paullò pòst scelerato Duci caput amputauit quidam Catholicus, idémque per forum & compita iactatum diu, in easdem cloacas

abiecit: reliqui etiam ſacrilegi ſatellites merita donati mercede, vt in ſuo quiſque corpore iiſdem membris mutilaretur, quæ in Sanctiſſimi Fulcrani corpore abſcidiſſet. Occupata porrò ab Hæreticis ciuitate, eiectis Epiſcopo & Clero, Catholicis ciuibus aut cæſis, aut pulſis, aut carcere concluſis, triennio toto res Catholica peſſimo loco fuit, neque valdè bono fuerat anteà, Antiſtitum ſumma negligentia, quorum nemo totos ſexaginta annos Diœceſin luſtrauerat. Concionator igitur noſter frequentiſſimus eſſe cœpit in erudiendo quotidie populo, quocumque genere familiaris ac fructuoſæ inſtitutionis. Sub finem verò Aduentus cùm ſtudioſiſſimè cohortatus eſſet ad obeundam Confeſſionem per Chriſti Natales, quod ciues antè non conſueuerant, ſe quidem paſſi ſunt perſuaderi, nemo tamen vllum de vrbis Clero adire voluit ad expianda peccata, quo factum eſt, vt Concionator ſenio iam grauis, & laboribus fractus, penè obrueretur ab concurrentium multitudine: ac ſalutaris quidem plurimis fuit eius opera, qui vel noxarũ atrocitate, vel neglecto quadraginta ipſos annos Sacramento, peſſimè habebant. Inter cætera porrò eius excurſionis compendia, & ea quidem maxima, vnum illud fuit, quòd Eccleſiæ Catholicæ facta eſt acceſſio duarum familiarum, quæ à Caluino ſteterant. Plures erant tranſituri ad Romanum ritum, ſed clam intromiſſus Miniſter in vrbem, cùm ſe cuniculis inſinuaret in domos, auertit eorum ſalubria conſilia. Hic autem nebulo, vt nomen ſibi conciliaret apud ſuos, auſus eſt

publicè ad certamen prouocare nostrum Sacerdotem, prolatísque vernacula lingua Bibliis, pronunciatum ponere, quo asseueraret: Solo scripto Verbo Diuino Ecclesiam niti debere, cui Sacerdos noster cùm, pauca præfatus, suam inanitatem ostendisset, breui syllogismo proposito ita os occlusit, vt pudefactus se subduxerit è consessu, postridiéque oppido excesserit.

***

LVGDVNI,

Ex Typographia CLAVDII CAYNE,

M. DC XIX.

ERRATA.

PAg. 192, *verſ.* 13, auſpicata illa ſchedula: *lege*, auſpicatam illam ſchedulam.

Pag. 208, *verſ.* 11, perinde quaſi fuit: *lege*, perinde ferè fuit.

Pag. 270, *verſ.* 16, non dextantario: *lege*, non ſextantario.

Pag. 399, *verſ.* 17, plurimos ann. *lege*, plur. annos.

IHS